Amr Halid

Riznica kur'anskih mudrosti

Amr Hilmi Halid

Riznica kur'anskih mudrosti

خواطر قرآنية

Prijevod

Semir Rebronja

Recenzija

Sead Islamović

Sanin Musa

Izdavač

El-Kelimeh, Novi Pazar

Za izdavača

Malik Nurović

Urednik i lektor

Sanela Karišik - Misirlić

Korektor

Samed Jukić

Prijelom i DTP

Fahrudin Smailović

Korice

Denisa Fetahović

Tiraž

300 primjeraka

Štampa

Grafičar, Užice

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

28-23-277

HALID, Amr
Riznica kur'anskih mudrosti / Amr Halid ; [prijevod Semir Rebronja]. - Novi Pazar : El-Kelimeh ; (Užice : Grafičar). - 509 str. ; 21 cm

Stv. nasl. izvornika na arap. pismu. Delimično upor. tekst na bos. i arap. jeziku - Tiraž 300. - Napomene i bibliografske reference uz tekst.

ISBN 978-86-7980-010-7

a) Коран - Тумачења
COBISS.SR-ID 145612556

Amr Halid

RIZNICA KUR'ANSKIH MUDROSTI

Pogledi na poruke i ciljeve kur'anskih sura

Novi Pazar, 2007.

FATIHA
(PRISTUP)

Sura Fatiha je objavljena u Mekki i ima sedam ajeta. Peta je po redoslijedu Objave.

U čemu je tajna sure Fatiha? Zbog čega njome počinje Mushaf? Zbog čega je nazvana imenom Ummul-Kitab i Ummul-Kur'an (Majka Knjige i Majka Kur'ana)? Zašto je dnevno proučimo najmanje sedamnaest puta? Zašto namaz nije ispravan bez njenog učenja?

Značaj ove sure

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao jednom ashabu: "Hoćeš li da te podučim najveličanstvenijoj suri u Kur'anu?" Ashab upita: "Koja je to sura, Allahov Poslaniče?" Poslanik, s.a.v.s., prouči:

الْحَمْدُ للهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَـنِ الرَّحِيمِ

Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo, Milostivog, Samilosnog... učeći tako do kraja sure.

Uzvišeni, objašnjavajući veličanstvenost Kur'ana u suri Hidžr, kaže:

وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْمَثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ

Mi smo ti objavili sedam ajeta, koji se ponavljaju, i Kur'an veličanstveni ti objavljujemo.[1]

Sedam ajeta koji se ponavljaju su ajeti sure Fatiha.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: "Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja duša, Allah nije objavio ni u Tevratu, ni u Indžili, ni u Zeburu, ni u Kur'anu nešto slično Fatihi." Hadis prenosi imam Ahmed.

---

[1] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 87.

Imena Fatihe

Zbog svoje veličanstvenosti i uzvišenosti, nazvana je mnogobrojnim imenima. Evo nekih: Majka Kur'ana, Sedam ajeta koji se ponavljaju, Dovoljna i Neovisna (zbog toga što je neovisna od drugih, a druge sure ovise o njoj). Ona vjerniku daje svjetlo koje mu obasjava život. Pruža mu božansko dobro koje ispred vjernika zatvara vrata smutnji, a otvara milosti.

U čemu se ogledaju tajne i veličine ove sure koju uče mnogi muslimani, ali ne razumiju njeno značenje i poruke?

U njoj je sročen kur'anski cilj

Jedna od tajni Fatihe jeste obuhvatanje svih značenja Kur'ana, satkanih u ovih sedam ajeta. Kako to? Pođimo da zajedno provedemo divne trenutke uz prvu kur'ansku suru!

Kur'ansko kazivanje potencira tri stvari koje traže od vjernika da ih izvršavaju:

1. akaid (u Koga vjerujemo),
2. ibadat (kako obožavamo Onoga u Koga vjerujemo),
3. životni put (to je put koji je Allah, dž.š., odabrao za nas).

Kur'an prvenstveno poziva u ispravno vjerovanje, tj., da vjeruješ u Allaha, dž.š., ispravnim vjerovanjem, postavljenim na zdravim temeljima. Zatim poziva ispravnom ibadetu i robovanju, te uspostavi Allahovih zakona. Ali, ibadet, sam po sebi, nije dovoljan, jer je islam potpun i savršen životni put i program.

Sura Fatiha obuhvata sva ova tri aspekta i značenja Kur'ana. Kada je riječ o vjerovanju (akaidu) Fatiha veli:

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo, Milostivog, Samilosnog...

Tevhid – vjerovanje u Allahovu jednoću i u Sudnji dan, su dva osnovna principa vjerovanja jednog muslimana.

Potencirajući ibadet, Uzvišeni kaže:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

Tebe obožavamo i od Tebe pomoć tražimo!

O životnom putu, Milostivi veli:

اهدِنَــــا الصِّرَاطَ المُستَقِيمَ صِرَاطَ الَّذِينَ أَنعَمتَ عَلَيهِمْ غَيرِ المَغضُوبِ عَلَيهِمْ وَلاَ الضَّالِّينَ

Uputi nas na Pravi put, na Put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!

Sve ostale kur'anske sure, nakon Fatihe, bave se ovim istim aspektima. Neke objašnjavaju vjerovanje, tumače značenje riječi: *Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Milostivom i Samilosnom, Gospodaru Dana sudnjega...* Ili govore o ibadetu i načinu robovanja Allahu: *Tebe obožavamo i od Tebe pomoć tražimo!*

Ili kazuju o putevima na Zemlji, o putevima nasilnika i propalih naroda te o putevima spašenih. U Kur'anu ćemo pročitati puno ajeta koji objašnjavaju značenje Allahovih riječi: *Uputi nas na Pravi put.*

Temelji islama

Ova sura govori o temeljima islama, objašnjavajući njihova bitna značenja:

1. Allahove blagodati: *Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.*
2. Iskrenost: *Samo Tebe obožavamo,* što znači: samo Tebi, Gospodaru naš, ibadet činimo, nikog drugog, osim Tebe, ne obožavamo, niti pomoć od ikoga drugog tražimo: *Od Tebe pomoć molimo...*
3. Traženje dobrog društva: *Uputi nas na Pravi put, na Put onih kojima si milost Svoju darovao.*
4. Upozorenje na loše društvo: *...a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!*
5. Allahova lijepa imena, sa posebnim apostrofiranjem imena *Milostivi i Samilosni,* jer je najsnažnija veza našeg Gospodara sa nama ljudima – milost. Zbog toga se u ovoj suri dva puta spominju riječi *Milostivi* i *Samilosni.*
6. Ustrajnost na Pravom putu: *Uputi nas na Pravi put...*

7. Vjerovanje u Ahiret i pripremanje za edžel: ... *Gospodar dana Sudnjega...* i ajet: *Uputi nas na Pravi put...*
8. Važnost dove i pravila učenja dove, jer se ova sura završava dovom;
9. Naš ummet je jedan ummet. Dok učiš Fatihu primjetit ćeš da su oblici svih riječi u množini. Čovjek ih tako izgovara čak i kada klanja sam u svojoj sobi. Namaz mu ne bi bio ispravan ako bi rekao: *Samo Tebe obožavam i od Tebe pomoć tražim*, ili ako bi rekao: *Uputi me na Pravi put.* Sve ove riječi mora kazati u množini: *Uputi nas... Samo Tebe obožavamo... Od Tebe pomoć tražimo...* Primjećujemo, dakle, da su ove konstrukcije upotrijebljene u množini, s ciljem da čovjek bude svjestan činjenice da je on dio jedinstvenog ummeta i da nije sam u vasioni.

Kultura ponašanja prema Uzvišenom Allahu

Važno je istaći da Fatiha uči čovjeka načinima ophođenja prema Gospodaru. Podijeljena je na dva dijela. U prvom je zahvala i veličanje Allaha, a u drugom dova.

Veličanje i zahvala Allahu su sadržani u ajetima: *Tebe, Allaha, Gospodara svjetova, hvalimo, Milostivog, Samilosnog, Vladara Dana sudnjeg, Tebe obožavamo i od Tebe pomoć tražimo!*

Nakon ovih ajeta slijedi dova: *Uputi nas na Pravi put, na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!*

Interesantno je primjetiti da je broj harfova spomenutih u prvom dijelu sure, koji veliča i hvali Allaha, identičan broju harfova iz drugog dijela, u kom je dova.

Ona podučava čovjeka ophođenju prema Allahu. Kada čovjek hoće proučiti neku dovu, prvo treba zahvaliti Allahu, veličati Ga, zatim donijeti salavat i selam na Poslanika, s.a.v.s., a tek onda moliti za ono što želi. Takva dova će, uz Allahovu dozvolu, biti primljena.

Učenjem Fatihe otvaraš vrata najviših počasti, jer je to razgovor sa Uzvišenim Allahom. Zbog toga se u hadisi-kudsiju prenosi:

قسمت الصلاة بيني وبين عبدي نصفين ولعبدي ما سأل فإذا قال العبد "الحمد لله رب العالمين" قال الله تعالى حمدني عبدي وإذا قال العبد "الرحمن الرحيم" قال الله تعالى أثنى علي عبدي وإذا قال العبد "مالك يوم الدين" قال مجدني عبدي - وقال مرة فوض إلي عبدي - فإذا قال "إياك نعبد وإياك نستعين" قال هذا بيني وبين عبدي ولعبدي ما سأل فإذا قال "اهدنا الصراط المستقيم صراط الذين أنعمت عليهم غير المغضوب عليهم ولا الضالين" قال هذا لعبدي ولعبدي ما سأل.

"Podijelio sam namaz između Sebe i Svoga roba na dva dijela. Kad Moj rob kaže: 'El-hamdulillahi Rabbil-alemin!' – Allah, dž.š., odgovara: 'Moj rob Mi zahvalu izriče!' Kad rob kaže: 'Er-rahmanir-Rahim' – Allah, dž.š., odgovara: 'Pohvalu Mi izriče Moj rob!' Kad kaže: 'Maliki jevmid-din!' – Allah, dž.š., odgovara: 'Veliča Me Moj rob!' Kad kaže: 'Ijjake n'abudu ve ijjake nestein!' – Allah, dž.š., odgovara: 'Ovo je između Mene i Moga roba, a robu pripada ono što bude tražio.' Kad rob kaže: 'Ihdines-siratal-mustekim…veleddallin!' – Allah, dž.š., kaže: 'Ovo pripada Mome robu, i Ja ću mu dati ono što bude tražio!'"

Osjetit ćeš da svaki put kada proučiš ovu suru, Allah uslišava tvoju dovu. Počast koju dobijaš učenjem ove sure, podsjetit će te na Uzvišenog Gospodara i bit će ti dovoljna za uslišanje molbe, iako nisi došao ni sa čim novim niti si išta posebno učinio. On, Uzvišeni, zaslužuje hvalu.

Omerova pronicljivost

Omer ibn Abdul-Aziz, r.a., bi učio Fatihu ajet po ajet. Nakon svakog proučenog ajeta bi napravio pauzu. Upitan o tome, odgovorio je: „Uživam u odgovoru mog Gospodara."

Kada bi čovjekovo srce osjetilo da mu Uzvišeni odgovara nakon svakog proučenog ajeta, poletjelo bi od silne radosti.

U sebi objedinjuje najbolje

Jesmo li zajedno osjetili pravi smisao, važnost i značenje ove sure? Ibn Kajjim kaže: „Allah je objavio 104 knjige. Značenje svih ovih knjiga sabrao je u tri: Tevratu, Indžilu i Kur'anu. Značenje ove

tri sabrao je u Kur'anu, a značenje čitavog Kur'ana sabrao je u Fatihi u ajetu: *Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć molimo.*".

Ovaj ajet je podijeljen na dva dijela i svaki je nužni dio islama: prvi dio je ibadet ili praktikovanje riječi: *Samo Tebe obožavamo...*, a drugi je korišćenje svega onoga što je Allah na Zemlji stvorio na putu postizanja uspjeha na Zemlji, naravno, slijedeći pri tom Allahove propise. Ashabi su ove ajete dobro shvatili i primijenili u svojim životima. Predvodili su čovječanstvo i uspjeli na ovom i Budućem svijetu.

Često vidimo neke muslimane kako sprovode prvi dio ajeta: *Samo Tebe obožavamo...*, ali svode islam samo na ibadet i obredoslovlje. Isto tako, vidimo i Zapad kako je u svom životu sproveo dio ajeta: *Od Tebe pomoć tražimo...*, pa je potčinio sve resurse na Zemlji njenom upravljanju i izgradnji. Islam naređuje ravnomjernost i harmoniju između ova dva aspekta. Fatiha o ovome jasno i nedvosmisleno govori.

Ključ Kur'ana

Zbog čega je ova sura nazvana Fatihom? Neki kažu da je zbog toga što se njome otpočinje Kur'an. Međutim, drugi kažu da je stoga što je ona ključ Kur'ana i njegovih značenja. Njome počinju sve kur'anske sure. U njoj su pohranjene kur'anske riznice. Kada bi čovjek razumio Fatihu, bile bi mu jasne i sve ostale kur'anske sure.

Jedna od kur'anskih ljepota je i ta što su sve sure međusobno povezane ciljem i značenjima. To uočavamo između svake dvije sure, što nije slučaj sa Fatihom. Koju god suru da proučimo nakon Fatihe, vidjet ćemo potpunu povezanost sa njom. Zbog toga i počinjemo namaz njome, da bi potom učili drugu suru i nalazili potpuni spoj te dvije sure.

Dvije sure tumače dvije riječi

Posmatrajmo vezu između Fatihe i dvije sure koje dolaze nakon nje u Kur'anu: sura El-Bekare i Ali Imran. Uzvišeni u Fatihi kaže: *Uputi nas na pravi put...*

Na početku sure Bekare, Uzvišeni kaže:

ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

Ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali.

Prvi ajeti sure Bekare ukazuju da će Allahove riječi: *Uputi nas na Pravi put...* biti razjašnjene upravo u njoj. Kako? Pročitaj ajet: *...a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali!*

Ovaj ajet govori o ljudima koji su zaslužili Allahovu srdžbu ili su skrenuli sa Pravog puta. Sura Bekare govori o ljudima koji su protiv sebe izazvali Allahovu srdžbu, dok sura Ali Imran govori o ljudima koji su skrenuli sa Pravoga puta. Jedna cijela sura sa svojih 268 ajeta, tumači i objašnjava samo jednu rečenicu Fatihe: ... *a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali...* Isto tako, druga velika sura, Ali Imran, tumači Allahove riječi: *niti onih koji su zalutali!*

Cilj i teme sura su povezane, što osjećamo pažljivim proučavanjem ove dvije sure.

Milost svim svjetovima

Čitajući ovu suru, vidimo da se u njoj dva puta ponavljaju riječi *Milostivi* i *Samilosni.* Prvo ponavljanje je u bismilli: *U ime Allaha, Milostivog, Samilosnog,* a drugo u ajetu: *Hvala Allahu, Gospodaru svjetova, Milostivom i Samilosnom.* Ovi ajeti u nama bude osjećaj Allahove milosti, koja obuhvata dunjaluk i Ahiret.

Imena Er-Rahman i Er-Rahim slijede odmah nakon ajeta: *Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.* Svi svjetovi i dunjaluk kreću se milošću našeg Gospodara. Nakon *Milostivi* i *Samilosni* dolazi ajet: *Vladar Dana sudnjega,* što ukazuje da će se i Sudnji dan dogoditi uz Allahovu milost.

Ova sura daje smiraj čovjeku i uvjerava ga da se sve u vasioni bazira na milosti, te da je osnova veze čovjeka i Allaha – milost.

Svjetovi... ljudi...

Riječ *svjetova,* također, ima specifično značenje. Prva kur'anska sura počinje ajetom: *Hvala Allahu, Gospodaru svjetova...* Dok se posljednja završava: ... *od džinna i od ljudi.*

Dakle, Mushaf počinje spominjanjem svjetova, a završava spominjanjem ljudi. To nas upućuje da Kur'an nije namijenjen samo muslimanima, već je on uputa cijelom čovječanstvu.

Lahak plijen

Fatiha ima i nekih osobenosti karakterističnih samo za nju. U sebi ne sadrži teška tedžvidska pravila te je pravilno može učiti većina ljudi, bilo da govore arapskim jezikom ili ne.

Fatiha je pasoš koji čovjeka uvodi u dubine shvatanja i razumijevanja Kur'ana. Ona je lična karta koja omogućava čovjeku da se u potpunosti okrene i osami s Allahom. Ali, kako da u namazu budemo skrušeni i osjetimo sve ovo o čemu smo do sada govorili?

Vaga skrušenosti

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: „Čovjek ima od namaza onoliko koliko u njemu bude prisutan svojim razumom." Želiš li da klanjaš namaz, a da od njega imaš samo polovinu, četvrtinu ili osminu? Hajdemo zajedno proučiti Fatihu i razmisliti o njenima ajetima i porukama! Ako budeš htio klanjati, ali ne mogneš postići dovoljan stepen skrušenosti, onda se prisjeti da ima puno blagodati kojih se ne sjećaš. Ako budeš spoznao kako da kažeš: *Hvala Allahu...* onda ćeš se sjetiti svih blagodati koje ti je Allah darovao i namaz će ti biti ispunjen skrušenošću. Na svakom rekatu razmišljaj o blagodatima koje ti je Allah podario i budi zahvalan na njima: počevši od blagodati vjere islama, preko Kur'ana, slanja Vjerovjesnika, s.a.v.s., pa sve do blagodati imetka, zdravlja, sluha i vida...

وَإِن تَعُدُّواْ نِعْمَةَ اللهِ لاَ تُحْصُوهَا

Ako vi budete brojili Allahove blagodati, nećete ih nabrojiti.[2]

Kada budeš učio ajet: *Milostivog i Samilosnog...* sjeti se Allahove milosti prema Njegovim robovima, koja obuhvata nebesa i Zemlju. Zamoli Ga za tu milost i bit ćeš skrušen u namazu.

2 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 18.

Kada budeš učio ajet: *Gospodar Dana sudnjega...* sjeti se Sudnjeg dana i njegovih strahota pa moli Gospodara da ti olakša njegove tegobe.

Dok budeš učio ajet: *Samo Tebe obožavamo i samo od Tebe pomoć tražimo...* svaki put kad izgovoriš riječ *Tebe*, osjeti iskrenost koja se iznova rađa u tvom srcu i budi svjestan da samo Allah zaslužuje da bude obožavan i da samo od Njega treba pomoć tražiti, pa ćeš biti skrušen u svom namazu.

Ovi plemeniti ajeti u sebi objedinjuju značenje svih prijašnjih Allahovih objava, zato nemoj preko njih prelaziti tek onako, već ih učini temeljom svog života i svaki put, kada ih proučiš, iznova probudi njihov smisao u svom srcu.

Dok učiš ajet: *Uputi nas na Pravi put...* budi svjestan da te niko, osim Allaha, ne može uputiti na put dunjaluka niti na put Ahireta i na njima učvrstiti. Tada se povećava tvoja blizina Allahu, povećava se nada u Njegovu milost i strah od Njegove kazne što rezultira skrušenošću u namazu.

Ostani u njihovoj blizini

Dok učiš ajet: *Na put onih kojima si blagodati Svoje darovao...* sjeti se onih koje je Allah obasuo Svojim blagodatima prije tebe. Na primjer, sjeti se na prvom rekatu Ibrahima, a.s., Adema, a.s., Nuha, a.s., posljednjeg poslanika, Muhammeda, s.a.v.s., i moli Allaha da te uputi njihovim putem. Na drugom rekatu sjeti se velikana poput Ebu Bekra, Omera i drugih velikih ashaba. Na trećem se sjeti velikih heroja islama poput Salahuddina i drugih. Na četvrtom se sjeti ljudi, vjernika sa kojima živiš i svog ispravnog i dobrog prijateljstva, i moli Allaha da te u tome učvrsti.

Dok budeš učio: *A ne na put onih na koje si se rasrdio, niti na put onih koji su zalutali,* sjeti se neprijatelja islama i nevjernika, koji se bore protiv islama u svim vremenima, koji su se okrenuli od Pravog puta i otišli u zabludu, pa se Allah na njih rasrdio.

Ovaj veliki broj obnovljenih značenja Fatihe budi u umu čitaoca hiljade slika lijepih primjera iz prošlosti i sadašnjosti, a isto tako podsjeća na hiljade loših primjera, što mu, iz namaza u namaz,

povećava skrušenost, približava ga Allahu i pomaže u slijeđenju plemenitog šerijata. Sve ovo čini naš namaz živim i dinamičnim.

Ključ razumijevanja Kur'ana

Brate, sura Fatiha je tvoja lična karta i ključ razumijevanja Kur'ana.

Nakon što smo upoznali velika značenja ove sure i otključali vrata razumijevanja i shvatanja, živimo sa Allahovom Knjigom, njenim ajetima i propisima i istražujmo njihovu povezanost.

EL-BEKARE
(KRAVA)

Upoznavanje sa surom

El-Bekare je medinska sura, prva čije je objavljivanje započelo nakon Hidžre iz Mekke u Medinu. Objavljivana je skoro čitav medinski period. Pratila je formiranje islamskog društva i islamskog ummeta od samog početka. Ovo je najduža kur'anska sura i ima 286 ajeta.

Ne boj se dok budeš sa njom

O vrijednostima ove sure zabilježena su dva hadisa. Prvi prenosi imam Muslim: „Na Sudnjem danu će doći Kur'an sa onima koji su ga učili i po njemu na dunjaluku postupali. Ispred njih će ići sure El-Bekare i Ali Imran, zagovarajući se za te ljude."

Pogledajte, draga braćo, kako će ove dvije sure – El-Bekare i Ali Imran, braniti ljude koji su ih učili, naučili i po njima postupali! U drugoj verziji stoji: „Na Sudnjem danu će doći Kur'an sa onima koji su ga učili i po njemu na dunjaluku postupali. Ispred njih će ići sure El-Bekare i Ali Imran i bit će im poput oblaka ili suncobrana."

Vrućina na Sudnjem danu će biti žestoka. Sunce će se spustiti iznad glava ljudi, pa će sura Bekare praviti hlad onome ko je bude puno učio, napamet znao i po njoj radio... Pogledaj njenu vrijednost!

Drugi hadis bilježi imam Buhari i u njemu stoji: „U kuću u kojoj se uči sura El-Bekare ne ulazi šejtan." A u drugom rivajetu: „... u nju neće ući šejtan tri dana." Mnogo je ljudi koji uče suru El-Bekare upravo iz razloga da bi spriječili ulazak šejtana u svoju kuću.

Gdje su oni što znaju suru El-Bekare?

Kada bi se bitka rasplamsala, Allahov Poslanik, s.a.v.s., bi dozivao: „Gdje su hafizi sure El-Bekare?“ Kao da su to posebni ljudi! A oni bi na taj poziv pohrlili da se odazovu!

I mi, danas, pozivamo ljude da budu od onih koji će naučiti suru El-Bekare te na taj način, na ovom svijetu, biti među najodabranijim ljudima, a na Ahiretu posjedovati zaštitu od vrućine.

Cilj sure: ti si odgovoran za planetu Zemlju

Govor o cilju sure pomaže nam da shvatimo ajete po redoslijedu i otkrijemo vezu među različitim temama. Neki učenjaci govore da su kur'anski dijelovi nazvani surama, jer svaki od njih obuhvata jednu određenu temu, dok su ajeti poput zida koji obuhvata cilj sure, okružuje ga i njemu služi. Dakle, svaka sura ima jedan cilj.

Šta je cilj sure El-Bekare? Šta je stožer oko koga se okuplja 286 ajeta u dva i po džuza Kur'ana?

Cilj ove sure je određivanje namjesnika na Zemlji. Ovo, prosto rečeno, znači: „Muslimani, vi ste odgovorni za planetu Zemlju!“

O, ti, koji učiš suru El-Bekare, znaj da si odgovoran za Zemlju... Sura El-Bekare je tvoj put!

Kao da nam se Kur'an obraća: „Znajte da je Zemlja u Allahovoj vlasti. Allah je Vladar kosmosa. Stvorio vas je i dao vam vlast na Zemlji, kako bi njome upravljali po Njegovim propisima...“

Sretan je onaj ko se na tuđim greškama uči

Tokom duge historije, Uzvišeni Allah je mnogim narodima na Zemlji darivao vlast postavljajući ih za namjesnike. Među tim narodima bilo je onih koji su uspješno obavili svoju misiju, ali i onih koji to nisu uspjeli.

Uzvišeni Allah ne daje prednost jednom narodu nad drugim, makar se radilo i o ummetu Muhammeda, s.a.v.s. Ako ovaj ummet zapostavi svoju odgovornost i ne bude imao uspjeha, bit će zamijenjen kao i svaki drugi. Sad shvaćamo zašto je El-Bekare odmah nakon Fatihe: jer ona trasira pravac tog puta! Isto tako, ovdje uviđamo razlog

zbog čega je ovo prva objavljena sura u Medini i što je objavljivana u periodu od devet godina. Poslanik, s.a.v.s., je iz perioda potlačenosti i slabosti, prešao u period izgradnje islamskog društva. Prirodno je da u tom periodu bude objavljena sura koja će muslimane uputiti na principe odgovornosti za upravljanje društvenom zajednicom. Svako ko uči ovu suru, mora biti svjestan činjenice da ga ajeti ove sure pozivaju da izvrši obavezu i odigra ulogu radi koje je stvoren: ti si odgovoran za ovu planetu, za njenu izgradnju, očuvanje i vođenje ispravnim putem! Čovjek mora znati da je odgovornost na njemu i da nema mjesta neuspjehu u životu. Mora uzeti čovječanstvo za ruku i postići životni uspjeh. Sve ovo će se vidjeti tokom učenja sure El-Bekare.

Dijelovi sure

Sura El-Bekare je podijeljena na uvodni dio, dva središnja i jedan završni.

U prvom dijelu, koji obuhvata prvi džuz Kur'ana, Uzvišeni nam iznosi podatke o tri zajednice ljudi kojima je, prije nas, dao vlast na Zemlji. Drugi dio obuhvata od 142. do 283. ajeta i govori o naredbama i zabranama kojih se društvo i pojedinac trebaju pridržavati, kako bi ostvarili uspješno namjesništvo na Zemlji.

Prvi džuz Kur'ana

Prvi kur'anski džuz čini osam dijelova:

- prvi dio govori o vrstama ljudi na Zemlji. Kao da iznosimo sve te vrste koje postoje na Zemlji, od kojih će jedna preuzeti namjesništvo na njoj;
- drugi dio govori o prvom eksperimentalnom postavljanju namjesnika na Zemlji, dakle o Ademu, a.s;
- od trećeg do sedmog dijela se govori o narodu kojeg je Allah dugi vremenski period postavio kao vodećeg na Zemlji, ali nije uspio ispuniti svoju ulogu niti izvršiti svoju misiju – to su Jevreji;
- Osmi, posljednji dio, govori o uspješnom namjesništvu Ibrahima, a.s.

Ademovo, a.s., namjesništvo na Zemlji je samo uvodni dio. Sukob između Adema i Iblisa je bio uzrok početka čovjekove odgovornosti za upravljanje Zemljom.

Zatim dolazi Benu Israil, kao primjer neuspjeha. To su ljudi koji su ponijeli odgovornost, ali je nisu izvršili. Ova sura neprestano govori o njihovim greškama, ne da bi ih korila, već da bi uputila poruku drugim narodima: čuvajte se grešaka u koje je upao narod kome je Allah povjerio hilafet na Zemlji prije vas!

U zadnjem dijelu, Uzvišeni govori o čovjeku kome je dao hilafet na Zemlji i koji je uspio u svojoj misiji. Bio je to Ibrahim, a.s. Ovaj redoslijed je logičan. Početak je vezan za Adema, kao prvog namjesnika na Zemlji, a završetak za Ibrahima, kao primjera uspješnog namjesnika. Između ova dva primjera je primjer naroda koji nije izvršio svoju misiju, da bi se učili na njihovim greškama i uzeli pouke i opomene.

Prvi dio: tri primjera

Prvih pet ajeta govore o svojstvima bogobojaznih. Dva naredna ajeta govore o nevjernicima, a čak trinaest (od 8. do 20.) govore o munaficima, ističući njihovu pogubnost po društvo.

Kao da ovaj uvodni dio govori: „Ovo su vrste ljudi. Odaberi kojoj grupi želiš pripasti, jer će samo jednoj od njih Allah dati hilafet na Zemlji.“

Primjećuje se da je prvo svojstvo bogobojaznih vjerovanje u nevidljivi svijet. Najvažnije svojstvo zajednice, koja treba biti odgovorna za upravljanje čovječanstvom, je vjerovanje u ono što svojim čulima ne može dokučiti. Najopasnije svojstvo prijašnjih naroda jeste taj ekstremni materijalizam i vjerovanje samo u ono što može svojim čulima dokučiti. O tome ćemo pričati kasnije.

Prvo namjesništvo: vjerovjesnik Adem

Nakon ovog dijela slijede ajeti koji govore o Ademu, a.s. Pred tobom će se ukazati ključni ajeti, odmah nakon uvodnog dijela:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

A kada Gospodar tvoj reče melekima: 'Ja ću na Zemlji namjesnika postaviti!'[3]

Čovječe, ti si odgovoran za upravljanje Zemljom, kao što je bio i tvoj otac Adem. Odgovornost nije na onima koji su daleko od Allaha, niti na onima koji ne poznaju Allahov zakon. Osnova svega jeste da je za Zemlju bio odgovoran otac čovječanstva, Adem, a.s.

Primjećujemo da pitanje koje su meleki postavili nije bilo suprotstavljanje Allahovoj naredbi. Sačuvaj Bože! Već samo izraz straha od smjene i potvrda da oni ne čine ništa čime bi zaslužili Allahovu srdžbu. Sve vrijeme provode u slavljenju, veličanju i robovanju Allahu. Ali, na te njihove riječi, Uzvišeni odgovara:

On reče: 'Ja znam ono što vi ne znate.'[4]

Također je i naredni ajet jedan od ključnih:

I poduči On Adema nazivima svih stvari. [5]

Šta to znači? Allah je podučio Adema tehnologiji života. Podučio ga je imenima svih stvorenja i njihovoj ulozi, kao što su Sunce, Mjesec, more, drveće i plodovi. U tome je, također, upozorenje za vjernike da ne misle da će biti odgovorni za Zemlju bez poznavanja načina upravljanja njome. Pogledajmo naredni ajet:

الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الأَرْضَ فِرَاشاً وَالسَّمَاء بِنَاء

Koji vam je Zemlju učinio posteljom, a nebo zdanjem.[6]

U ovom ajetu nam Uzvišeni pojašnjava razloge našeg imenovanja za namjesnika, a to je potčinjavanje čovjeku Zemlje, nebesa, usjeva...

Ovi ajeti nas upozoravaju da islam ne smijemo shvatati samo kao namaz i post, bez razumijevanja kako voditi život i upravljati planetom. Uzvišeni je podučio Adema kako voditi život i upravljati Zemljom, kako bi Adem shvatio da nije sve u pobožnosti, nego je bitna i nauka i tehnologija.

---

3 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 30.
4 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 30.
5 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 31.
6 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 22.

Grijeh je uzrok smjene

Nakon ovoga, slijedi ajet koji nam objašnjava Ademovo iskustvo sa Iblisom:

فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ

I šejtan ih navede da zbog drveta posrnu i izvede ih iz onoga u čemu su bili.[7]

U ovom ajetu je dokaz da je grijeh bio uzrok smjene. Kao da nam se ovaj ajet i danas obraća: „Muhammedov ummete, šta ti je!? Upravljali ste svijetom 1300 godina? Ono što vam se dogodilo u posljednjih sto godina je posljedica vašeg griješenja, kao što je bilo i sa vašim ocem Ademom." Naravno, ovim ne želimo uporediti grijeh koji je Adem počinio sa grijesima koje današnji muslimani danonoćno čine. Izvucite pouku iz prijašnjih grešaka i klonite ih se, kako bi se namjesništvo na Zemlji vratilo u vaše ruke.

Sve do 38. ajeta nastavlja se priča o Ademu, a.s:

قُلْنَا اهْبِطُواْ مِنْهَا جَمِيعاً فَإِمَّا يَأْتِيَنَّكُم مِّنِّي هُدًى فَمَن تَبِعَ هُدَايَ فَلاَ خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلاَ هُمْ يَحْزَنُونَ

Mi rekosmo: 'Silazite iz njega svi! Od Mene će vam uputstvo dolaziti, i oni koji uputstvo Moje budu slijedili – ničega se neće bojati i ni za čim neće tugovati.[8]

Ovdje se sjećamo da je uputa, koja će dolaziti od Allaha, spomenuta u prvom ajetu:

الم ذَلِكَ الْكِتَابُ لاَ رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

Elif Lam Mim. Ova Knjiga, u koju nema nikakve sumnje, uputstvo je svima onima koji se budu Allaha bojali.[9]

Učeći Fatihu, molimo Allaha da živimo po ovoj uputi: *Uputi nas na Pravi put...*

---

7 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 36.
8 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 38.
9 Kur'an, sura: El-Bekare, ajeti 1-2.

Brate, da li si počeo sa mnom osjećati slast Kur'ana i vezu njegovih ajeta?

Namjesništo Benu Israila

Priča o Benu Israilu počinje od 40. ajeta sure El-Bekare objašnjavajući njihov neuspjeh upravljanja Zemljom.

Sjeti se darovanih blagodati!

Prvi ajet, koji govori o njima, kaže:

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُواْ نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُواْ بِعَهْدِي أُوفِ بِعَهْدِكُمْ وَإِيَّايَ فَارْهَبُونِ

O sinovi Israilovi, sjetite se blagodati Moje koju sam vam podario, i ispunite zavjet koji ste Mi dali – ispuniću i Ja svoj koji sam vama dao, i samo se Mene bojte![10]

Prve riječi kojima se Uzvišeni obraća Benu Israilu glase: ...*sjetite se blagodati Moje...* Prve riječi kojima se Uzvišeni obraća nama su: *Hvala Allahu, Gospodaru svjetova.* Početak odgovornosti i namjesništva svakog naroda na Zemlji, vezan je za sjećanje na Allahove blagodati.

Blagodati koje je Allah dao Benu Israilćanima

Nakon ovog ajeta, Uzvišeni počinje nabrajati blagodati koje je dao Benu Israilćanima:

وَإِذْ فَرَقْنَا بِكُمُ الْبَحْرَ فَأَنجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ

I kada smo zbog vas more rastavili i vas izbavili, a faraonove ljude, na oči vaše, potopili.[11]

Zatim, kaže:

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنكُم مِّن بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

Zatim smo vam, i poslije toga, oprostili da biste zahvalni bili.[12]

---

[10] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 40.
[11] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 50.
[12] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 52.

وَظَلَّلْنَا عَلَيْكُمُ الْغَمَامَ وَأَنزَلْنَا عَلَيْكُمُ الْمَنَّ وَالسَّلْوَى كُلُواْ مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا
ظَلَمُونَا وَلَـكِن كَانُواْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

I Mi smo vam od oblaka hladovinu načinili i manu i prepelice vam slali: 'Jedite lijepa jela kojima vas opskrbljujemo!' A oni Nama nisu naudili, sami sebi su nepravdu nanijeli.[13]

Ovi ajeti govore o blagodatima koje je Uzvišeni dao Israelćanima, da bi se nakon toga priča prebacila na greške koje su činili, s ciljem da nam skrene pažnju i odvrati nas od zapadanja u iste greške.

Greške prijašnjeg naroda

Prvi ajet, koji govori o greškama Benu Israila, kaže:

وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَى لَن نُّؤْمِنَ لَكَ حَتَّى نَرَى اللَّهَ جَهْرَةً

I kada ste uglas rekli: 'O Musa, mi ti nećemo vjerovati dok Allaha ne vidimo!'[14]

Taj narod je bio na najvećem stupnju materijalizma. Ubitačni grijeh, koji biva uzrokom smjene u upravljanju Zemljom, jeste materijalizam. To je ideologija koja vjeruje samo u ono što može osjetiti svojim čulima.

Sjetimo se, sada, osobine vjernika na početku sure: *Oni koji u nevidljivi svijet budu vjerovali.*

Ajeti nastavljaju govoriti o Benu Israilćanima i grijesima koje su činili, poput ubijanja vjerovjesnika, neposlušnosti, poricanja Allahovih ajeta, rada subotom, sve do ključne priče – priče o kravi.

Zbog čega je ova sura nazvana imenom Krava (El-Bekare)?

Postavlja se pitanje zašto je ova sura nazvana baš ovim imenom? Možda zbog toga što se u njoj nalazi priča o kravi? Međutim, u njoj postoje i druge priče! Zbog čega, onda, priča o kravi?

13 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 57.

14 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 55.

Ova priča je otjelotvorenje svih temeljnih grešaka Benu Israilćana. Nazvana je ovim imenom kako bi se odgovorni musliman sjetio i klonio se njihovih grijeha.

Rasprava je ključ svih zala

Greške, u koje su upali Benu Israilćani, vide se na samom početku 67. ajeta:

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذْبَحُواْ بَقَرَةً قَالُواْ أَتَتَّخِذُنَا هُزُواً قَالَ أَعُوذُ
بِاللهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ قَالُواْ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّن لَّنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ
لاَّ فَارِضٌ وَلاَ بِكْرٌ عَوَانٌ بَيْنَ ذَلِكَ فَافْعَلُواْ مَا تُؤْمَرونَ قَالُواْ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّن لَّنَا مَا
لَوْنُهَا قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاء فَاقِعٌ لَّوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ قَالُواْ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّن
لَّنَا مَا هِيَ إِنَّ البَقَرَ تَشَابَهَ عَلَيْنَا وَإِنَّآ إِن شَاء اللهُ لَمُهْتَدُونَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لاَّ ذَلُولٌ
تُثِيرُ الأَرْضَ وَلاَ تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لاَّ شِيَةَ فِيهَا قَالُواْ الآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ فَذَبَحُوهَا
وَمَا كَادُواْ يَفْعَلُونَ

A kada je Musa rekao narodu svome: 'Allah vam naređuje da zakoljete kravu', – oni upitaše: 'Zbijaš li ti to s nama šalu?' – 'Ne dao mi Allah da budem neznalica!' – reče on. 'Zamoli Gospodara svoga, u naše ime', – rekoše – 'da nam objasni kojih godina ona treba da bude.' – 'On kaže' – odgovori on – 'da ta krava ne smije da bude ni stara ni mlada, nego između toga, srednje dobi, pa izvršite to što se od vas traži!' 'Zamoli Gospodara svoga, u naše ime', – rekoše – 'da nam objasni kakve boje treba da bude.' – 'On poručuje' – odgovori on – 'da ta krava treba da bude jarko rumene boje, da se svidi onima koji je vide.' 'Zamoli Gospodara svoga, u naše ime', – rekoše – 'da nam objasni kakva još treba da bude, jer, nama krave izgledaju slične, a mi ćemo nju, ako Allah htjedne, sigurno pronaći.' 'On poručuje' – reče on – 'da ta krava ne smije da bude istrošena oranjem zemlje i natapanjem usjeva; treba da bude bez mahane i bez ikakva biljega.' – 'E, sad si je opisao kako treba!' – rekoše, pa je zaklaše, i jedva to učiniše.[15]

[15] Kur'an, sura: El-Bekare, ajeti 67-71.

Odabrana zbog mudrosti

Priča o kravi je vezana za ubistvo jednog od Benu Israilćana. Ubica nije pronađen, pa se ljudi oko toga u sumnjama raziđoše. Uzvišeni Allah je objavio da trebaju zaklati kravu i jednim njenim dijelom udariti mrtvaca, pa će ga Allah oživjeti i on će kazati ko ga je ubio. Uzvišeni im je ovo tražio, jer su bili ekstremni materijalisti, a i da bi im pokazao Svoju moć. Stvari nisu onakve kakve su im se pričinjavale. Uzvišeni je oživio mrtvaca mrtvim kravljim dijelom tijela i on je progovorio.

S obzirom da oni nisu shvatali mudrost ovoga jer su bili ekstremni materijalisti, odbili su izvršenje te Allahove naredbe. Ova priča oslikava sve grijehe Benu Israilćana, od materijalizma preko rasprave, odbijanja pokornosti vjerovjesnicima, do nepokornosti Allahu. A, i kada bi izvršili neku Allahovu naredbu, izvršili bi je mrzovoljno: *...i jedva to učiniše.*

Priča o kravi upozorava na materijalizam, na opasnost raspravljanja o Allahovoj vjeri, na izvrtanje i mijenjanje Allahovih propisa, te na izvršavanje Allahovih propisa sa prezirom. Zbog bitnih stvari na koje ukazuje, nazvana je tim imenom.

Razlikujte se makar u terminologiji

Ajeti se i dalje nižu sve do onog u kom Allah prvi put spominje: *O vi koji vjerujete...*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَقُولُواْ رَاعِنَا وَقُولُواْ انظُرْنَا وَاسْمَعُوا

O vjernici, ne služite se riječima: 'Ra'ina, nego recite: 'Unzurna' i slušajte![16]

Jevreji su se obraćali Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., riječima: *ra'ina.* Ove riječi znače: vodi brigu o našim stvarima. Ali ih Jevreji nisu upotrebljavali u ovom značenju, već one u hebrejskom jeziku imaju loše značenje: „Slušaj, ne čuo!" Ili imaju značenje lahkomislenosti i gluposti. Ko ne zna njihov jezik, mislio bi da oni ovim riječima žele zatražiti od Poslanika, s.a.v.s., da vodi računa o njihovim stvarima.

---

[16] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 104.

Uzvišeni Allah zabranjuje muslimanima da koriste riječ *ra'ina* već riječ *unzurna*. Obje ove riječi, u arapskom jeziku, imaju isto značenje, ali je do promjene došlo zbog terminologije.

Poruka ove sure jeste da se trebamo razlikovati od njih, pa čak i u terminologiji koju koristimo. Uzvišeni nas upoznaje da su prijašnji narodi upali u teške grijehe, upozoravajući nas na pogubnost slijeđenja tih naroda i njihovih postupaka. Razlikujte se od njih, pa makar i u terminologiji koju upotrebljavate! Ovdje uočavamo vezu ovog ajeta sa surom Fatiha gdje Uzvišeni traži od vjernika da ne oponašaju Benu Israilćane: *... ne na put onih na koje si se rasrdio, niti na put onih koji su zalutali.* Pogledajte današnju omladinu. Slijede Zapad u većini stvari, iako nas Allah podučava da se od njih razlikujemo, pa čak i u terminologiji koju koristimo.

U narednim ajetima Uzvišeni upozorava na podređenost, jer ona počinje sa drugorazrednim stvarima, a završava se nevjerstvom:

وَدَّ كَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُدُّونَكُم مِّن بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّاراً

Mnogi sljedbenici Knjige jedva bi dočekali da vas, pošto ste postali vjernici, vrate u nevjernike.[17]

Primjer uspješnog namjesnika: poslanik Ibrahim

Stižemo do posljednje četvrtine prvog džuza, koja govori o primjeru uspješnog namjesništva, a to je primjer Ibrahima, a.s. Ova priča se nalazi na kraju džuza da bi nas uputila uspjehu na ispitu namjesništva:

وَإِذِ ابْتَلَى إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا

A kada je Ibrahima Gospodar njegov s nekoliko zapovjedi u iskušenje stavio, pa ih on potpuno izvršio, Allah je rekao: 'Učiniću da ti budeš ljudima u vjeri uzor!'[18]

Iz ovog ajeta se primjećuje da je Ibrahim, a.s., ove ispite i iskušenja u potpunosti izvršio, obavljajući ih na najbolji način. Nakon što je Ibrahim prošao kroz sva ova iskušenja (bio bačen u vatru, učinio

17 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 109.
18 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 124.

više puta hidžru, ostavio svoju porodicu u pustinji, žrtvovao sina...), Uzvišeni ga je obavijestio da će ga učiniti uzorom ljudima u vjeri i njihovim predvodnikom. Razlog tome bio je to što se Ibrahim, a.s., u potpunosti pokorio Allahu. Ibrahim, tada, reče:

إِمَامًا قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ

'I neke moje potomke!' – zamoli on. – 'Obećanje Moje neće obuhvatiti nevjernike' – kaza On.[19]

'Obećanje Moje neće obuhvatiti nevjernike'... Ove riječi su velika lekcija za nas. Uzvišeni ne privilegira nikoga, pa čak ni kada se radi o ummetu Muhammeda, s.a.v.s. Davanje namjesništva na Zemlji vezano je za pokornost Allahu, a ne za potomstvo. U ovom smislu je i Ibrahimova dova da Uzvišeni da hilafet nekom od njegovih sljedbenika:

Gospodaru naš, pošalji im poslanika, jednog od njih.[20]

Korisno je obratiti pažnju na početak svih ovih priča koje govore o namjesništvu. Primjetit ćemo da počinju sa objašnjenjem sfere namjesništva i da sve sadrže ispite pokornosti Allahu.

Priča o Ademu, a.s., počinje ajetom:

وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً

A kada Gospodar tvoj reče melekima: 'Ja ću na Zemlji namjesnika postaviti!'[21]

Adem, a.s., je iskušan time što mu je zabranjeno da jede plodove određenog drveta.

Druga priča vezana je za Benu Israil. Prvi ajet, koji govori o njima, glasi:

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

O sinovi Israilovi, sjetite se blagodati Moje koju sam vam podario i toga što sam vas nad ostalim ljudima bio uzdigao.[22]

---

[19] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 124
[20] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 129.
[21] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 30.
[22] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 47.

Benu Israilćani su iskušani sprovođenjem različitih Allahovih propisa i zahvalom na blagodatima.

Nakon toga slijedi priča o Ibrahimu, a.s. Počinje sljedećim ajetom:

وَإِذِ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا

A kada je Ibrahima Gospodar njegov s nekoliko zapovjedi u iskušenje stavio, pa ih on potpuno izvršio, Allah je rekao: 'Učiniću da ti budeš ljudima u vjeri uzor!'[23]

Ibrahim, a.s., je bio iskušan suprotstavljanjem oca, zatim, čitavog naroda, bacanjem u vatru, hidžrom, ostavljanjem supruge i djeteta u pustinji, žrtvovanjem sina Ismaila...

Lijepi primjeri

Na kraju slijedi priča koja rezimira čitav život Jakuba, a.s., u jednoj rečenici:

أَمْ كُنتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِن بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ
إِلَٰهَكَ وَإِلَٰهَ آبَائِكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَٰهًا وَاحِدًا وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

Vi niste bili prisutni kada je Jakubu smrtni čas došao i kada je sinove svoje upitao: 'Kome ćete se, poslije mene, klanjati?' – 'Klanjat ćemo se' – odgovorili su – 'Bogu tvome, Bogu tvojih predaka Ibrahima i Ismaila i Ishaka, Bogu jednome, i mi se Njemu pokoravamo!'[24]

Nakon što je Allah u ashabima usadio pokornost, objasnio im je da stvar nije samo u okretanju lica, već da je nužan potpuni preporod. Naredba ashabima da se u namazu okrenu prema Kabi, bila je samo ispit pokornosti. Suština svega je činjenje dobročinstva u svim oblicima, kako je naglašeno u 177. ajetu.

Pojmovi potpunog preporoda

Početkom trećeg dijela drugog džuza nižu se naredbe i zabrane ummetu, kako bi se oslikala sveobuhvatnost puta kojim treba ići.

Kazneno zakonodavstvo:

[23] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 124.
[24] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 133.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى

O vjernici! Propisuje vam se odmazda za ubijene...[25]

Nakon ovoga, dolazi ajet:

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَاْ أُولِيْ الأَلْبَابِ

U odmazdi vam je – opstanak, o razumom obdareni...[26]

Zatim, silaze propisi o nasljedstvu:

كُتِبَ عَلَيْكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِن تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةُ لِلْوَالِدَيْنِ وَالأقْرَبِينَ

Kada neko od vas bude na samrti, ako ostavlja imetak, propisuje vam se, kao obaveza za one koji se Allaha boje, da pravedno učini oporuku roditeljima i bližnjima.[27]

Zatim propisi koji govore o pobožnosti:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili.

Bogobojaznost je svjetiljka na Pravom putu

Iz navedenog se da primjetiti da su svi propisi koncentrisani na bogobojaznost. U ajetu koji govori o odmazdi, stoji: *U odmazdi vam je – opstanak, o razumom obdareni, da biste se Allaha bojali!*[28]

U ajetu o nasljedstvu se kaže: *Kada neko od vas bude na samrti, ako ostavlja imetak, propisuje vam se, kao obaveza za one koji se Allah boje, da pravedno učini oporuku roditeljima i bližnjima.*[29]

U ajetima o postu, Uzvišeni kaže: *O vjernici! Propisuje vam se post, kao što je propisan onima prije vas, da biste se grijeha klonili.*[30]

Završavajući izlaganje propisa, Uzvišeni kaže:

كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

---

25 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 178.
26 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 179.
27 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 180.
28 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 179.
29 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 180.
30 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 183.

Eto tako Allah objašnjava ljudima propise Svoje da bi se Allaha bojali.[31]

Put bogobojaznosti zahtijeva pokorne ljude, koji će se isticati, biti bogobojazno, željno Allahovog zadovoljstva. Ova tri motora pokretača zaštitni su zid islamskog načina života.

Brate, kad god počneš učiti ovu suru, otvori oči i dobro osmotri ostale dijelove ovog univerzalnog islamskog puta. Pred tvojim očima će se jasno ukazati njegova sveobuhvatnost i širina.

Kur'an je počeo propisima koji se odnose na rješavanje zločina, a završio propisima ibadeta. Ako govorimo o vezi između te dvije vrste propisa, trebamo obratiti pažnju na činjenicu: kada nađeš teme koje dolaze jedna za drugom, a različite su, označavaju da vjera obuhvata sve te oblasti i sfere. Da bi bio uvjeren u sveobuhvatnost islamskog načina življenja i njegovu adekvatnost u svim aspektima života, Allah propise vezane za ibadet nije objavio posebno.

Neprobojni štitovi islama

Dolazimo do četvrtog dijela koji govori o propisima borbe i principima džihada:

وَقَاتِلُواْ فِي سَبِيلِ اللهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلاَ تَعْتَدُواْ إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبِّ الْمُعْتَدِينَ وَاقْتُلُوهُمْ
حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُم مِّنْ حَيْثُ أَخْرَجُوكُمْ

I borite se na Allahovom putu protiv onih koji se bore protiv vas, ali vi ne otpočinjite borbu! – Allah, doista, ne voli one koji zapodijevaju kavgu. I napadajte takve gdje god ih sretnete i progonite ih odande odakle su oni vas prognali.[32]

U ovom ajetu je potvrda da je nekada nužna i borba za očuvanje univerzalnog islamskog načina življenja. Također, na putu džihada nužno je i trošenje materijalnih sredstava:

وَأَنفِقُواْ فِي سَبِيلِ اللهِ وَلاَ تُلْقُواْ بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ

31 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 187.

32 Kur'an, sura: El-Bekare, ajeti 190-191.

I imetak na Allahovom putu žrtvujte, i sami sebe u propast ne dovodite.[33]

Ovaj model života zahtijeva borbu protiv neprijatelja koji stoje na njegovom putu. Islam ne podržava terorizam i prolijevanje krvi, a u Kur'anu ćemo naći opće pravilo: kad god Kur'an spominje borbu, spominje i njena pravila. Tako je u ovom ajetu borba ograničena na one koji se bore protiv muslimana: *I borite se na Allahovom putu protiv onih koji se bore protiv vas...*

Ovaj ajet, također, objašnjava i ratnu etiku u slučaju kada nema neprijateljskih aktivnosti: *ali vi ne otpočinjite borbu!*

Nakon njih, sura započinje govor o hadžu. Zašto hadž nakon borbe? Hadž je prvi trening borbe. Uzvišeni Allah, posredstvom hadža, priprema vjernike za borbu i promjenu stanja. Pogledaj koliko su ajeti sure međusobno povezani, iako govore o različitim temama.

Sjetimo se dove Ibrahima, a.s., koja je spomenuta na kraju prvog džuza: *Pokaži nam propise naše...* Detaljan govor o propisima hadža je od 196. do 200. ajeta gdje je navedeno uslišavanje Ibrahimove, a.s., dove.

Temelji islama

Ovdje je izražena jedna bitna činjenica. Pet islamskih temelja ni na jednom drugom mjestu u Kur'anu nisu tako detaljno objašnjeni i sabrani, kao što su u suri El-Bekare. O propisima posta govori se samo u suri El-Bekare. Propisi o hadžu su detaljno obrađeni samo u ovoj suri, a isti je slučaj i sa ulaganjem imetka na Allahovom putu.

Put islama je put čistote i napretka, a ne put zelenaštva. Kada je u pitanju šehadet, prvi ajet ove sure ukazuje upravo na njega: Oni koji u nevidljivo vjeruju... Nakon toga dolazimo do stuba vjere, namaza, na koji se ukazuje od samog početka: Oni koji namaz obavljaju i zekat daju...[34] pa sve do ajeta: *Redovno molitvu obavljajte, naročito onu srednju...*[35]

33 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 195.
34 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 43.
35 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 238.

Ovo je jedini ajet koji je istakao važnost jednog od namaza, a to je ikindijski namaz.

Uđite u islam potpuno

Nakon izlaganja propisa, dolazimo do veoma bitnog ajeta:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ ادْخُلُواْ فِي السِّلْمِ كَآفَّةً

O vjernici, uđite u islam potpuno.[36]

Ovaj ajet poručuje: o, muslimani, uđite u potpuni islam, u islam koji oslikava Pravi put sa svim njegovim aspektima. Prethodni ajeti su objasnili principe ovog puta u pogledu ibadeta, kaznenog i nasljednog prava, zabrana, borbe, propisa hadža i udjeljivanja. Nakon svih ovih propisa, objavljen je ajet koji naređuje potpuno prihvaćanje islama, upozoravajući na pogubnost parcijalnog slijeđenja samo nekih propisa, što je bila praksa Jevreja:

أَفَتُؤْمِنُونَ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ

Kako to da u jedan dio Knjige vjerujete, a drugi odbacujete?![37]

Ovaj ajet upozorava sljedbenike Muhammedovog, s.a.v.s., ummeta da se prihvate islama potpuno. Neprihvatljivo je slijediti jedan dio islama, a drugi odbacivati, kao djevojka koja klanja, a ne nosi hidžab, ili žena koja klanja noćni namaz, a ogovaranjem uznemirava svoju komšinicu.

Upotpunjenje puta: propisi o porodici

Sura nastavlja objašnjavati propise vezane za porodicu: prosidbu, brak, dojenje, razvod u pune dvije četvrtine džuza. Neko će pitati zašto o ovim stvarima nije ništa ranije rečeno. Odgovor glasi: nužno je bilo početi sa pokornošću Allahu, bogobojaznošću, pojašnjenjem propisa vezanih za post i hadž, što je bila pripremna faza, jer je organiziranje porodice teška stvar. Milioni zakona nemoćni su spram duše koja želi stranputicu. Zbog toga se veći broj ajeta ove dvije četvrtine drugog

36 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 204.
37 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 85.

džuza završava spominjanjem bogobojaznosti ili podsjećanjem na Allahovo znanje i Njegov nadzor:

...da Allah sve zna – na umu imajte.[38]

...i znajte da Allah dobro vidi ono što radite.[39]

...a Allah dobro zna ono što vi radite.[40]

...a ako oprostite, to je bliže bogobojaznosti.[41]

Raspuštenicama pripada pristojna otpremnina, dužnost je da im to daju oni koji se Allaha boje![42]

Povezivanje porodičnog prava sa bogobojaznošću uči nas da je moralni i praktični poredak u islamu u neraskidivoj vezi.

Ko će upotpuniti suru do kraja?

Od 246. do 254. ajeta govori se o borbi Taluta i Džaluta. To je priča o jednom odredu iz Benu Israila koji je uspješno izvršio svoju misiju, i o drugom koji nije uspio iz mnogobrojnih razloga (odbijanja da se pokori Allahovoj naredbi i krene u borbu nakon što je borba propisana, nepokornost vjerovjesniku, iskušenje pijenja vode iz rijeke, gledanje na pobjedu i poraz kroz materijalizam...).

Ova priča govori o borbi i ratu, o grupi ljudi koja se pobojala susreta sa neprijateljem i o drugoj koja se borila, potvrđujući tako nužnost borbe za očuvanje islamskog načina života i obznanjujući da kukavice i plašljivci nisu sposobni nositi taj emanet, a samim tim nisu sposobni ni nositi odgovornost upravljanja Zemljom.

Ajetul-kursija – Allahova moć i veličina

Dolazimo do najveličanstvenijeg ajeta u Kur'anu. To je 255. ajet sure El-Bekara. Ovo je najveličanstveniji i najdivniji govor o Allahu i Njegovim svojstvima koje je čovječanstvo spoznalo u svojoj historiji:

38 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 231.
39 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 233.
40 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 234.
41 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 237.
42 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 241.

اللهُ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لاَ تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلاَ نَوْمٌ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ مَن ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلاَّ بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلاَ يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِّنْ عِلْمِهِ إِلاَّ بِمَا شَاء وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَلاَ يَؤُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati za nekoga bez dopuštenja Njegova?! On zna šta je bilo i prije njih i šta će biti poslije njih, a od onoga što On zna – drugi znaju samo onoliko koliko On želi. Kursij Njegov obuhvata i nebesa i Zemlju i Njemu ne dojadi održavanje njihovo; On je Svevišnji, Veličanstveni![43]

Nakon ovih divnih riječi dolazi ajet: *Nema prisile u vjeru...* jer je prethodnim ajetom ljudima donijet dokaz, pa ko se i dalje drži nevjerstva, ne treba ga nagoniti u vjeru: *Pravi put se jasno razlikuje od zablude.*

Ajetul-kursija je objavljena među ajetima koji govore o životnom putu koji islam nudi, baš iz razloga da bi tokom sprovodbe principa tog puta imali nešto što će nas učvrstiti i uliti nam sigurnost da je taj put od Allaha i da On štiti one koji njime hode: *Allah štiti one koji vjeruju.*

Jasni i očiti dokazi i argumenti

Nakon Ajetul-kursije dolaze tri životne priče: priča o Ibrahimu, a.s., i Nemrudu:

إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ

Kad Ibrahim reče: 'Gospodar moj je Onaj koji život i smrt daje' – on odgovori: 'Ja dajem život i smrt!' – 'Allah čini da Sunce izlazi sa istoka' – reče Ibrahim – 'pa učini ti da grane sa zapada!' I nevjernik se zbuni.[44]

Nakon ove, slijedi i priča o Uzeiru:

---

[43] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 255.
[44] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 258.

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّىَ يُحْيِـي هَـَذِهِ اللهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللهُ مِئَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ

Ili za onoga koji je prolazeći pored jednog do temelja porušenog grada, povikao: 'Kako će Allah oživjeti ove što su pomrli?' I Allah učini te on umre i tako ostade stotinu godina, a onda ga oživje.[45]

Zatim čitamo priču o Ibrahimu, a.s., gdje nam Uzvišeni prenosi njegove riječi:

رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِـي الْمَوْتَى

'Gospodaru moj, pokaži mi kako mrtve oživljuješ!'[46]

Uzvišeni je naredio Ibrahimu, a.s., da uzme nekoliko ptica, zakolje ih i njihove dijelove razaspe po vrhovima brda, a zatim ih pozove. Perje i krv se počeše vraćati u prvobitni oblik:

وَاعْلَمْ أَنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Znaj da je Allah Silan i Mudar.[47]

Ove priče potvrđuju Allahovu moć u davanju i uzimanju života:

اللهُ لاَ إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni![48]

Ovaj ajet dolazi nakon ajeta koji govore o univerzalnom programu islama, kako bi ojačao vjerovanje muslimana i povećao njegovo vjerovanje, te kako bi im bili pomoć u nošenju tereta ovog životnog programa.

Ekonomski i finansijski sistem

Ovi ajeti otkrivaju i druge aspekte islamskog programa, a to su ekonomski i finansijski. Njegova parola je: islam je put razvoja, a ne zelenaštva:

يَمْحَقُ اللهُ الْرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللهُ لاَ يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ

[45] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 259.
[46] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 260.
[47] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 260.
[48] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 255.

Allah uništava kamatu, a unapređuje sadaku. Allah ne voli nijednog nevjernika, grešnika.[49]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ وَذَرُواْ مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ فَإِن لَّمْ تَفْعَلُواْ فَأْذَنُواْ بِحَرْبٍ مِّنَ اللّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ أَمْوَالِكُمْ لاَ تَظْلِمُونَ وَلاَ تُظْلَمُونَ

O vjernici, bojte se Allaha i od ostatka kamate odustanite, ako ste pravi vjernici. Ako ne učinite, eto vam onda, nek znate, – rata od Allaha i Poslanika Njegova! A ako se pokajete, ostat će vam glavnice imetaka vaših, nećete nikoga oštetiti, niti ćete oštećeni biti.[50]

U nastavku slijedi najduži kur'anski ajet koji pojašnjava probleme duga, unoseći sigurnost u međuljudskim odnosima:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِذَا تَدَايَنتُم بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ

O vjernici, zapišite kada jedan od drugog pozajmljujete do određenog roka.[51]

Neposredno prije ove priče, kao što smo kazali, Uzvišeni nam je iznio priču o Ibrahimu, a.s., kojom jača vjerovanje:

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِـي الْمَوْتَى قَالَ أَوَلَمْ تُؤْمِن قَالَ بَلَى وَلَـكِن لِّيَطْمَئِنَّ قَلْبِي

A kada Ibrahim reče: 'Gospodaru moj, pokaži mi kako mrtve oživljuješ!' – On reče: 'Zar ne vjeruješ?' – 'Vjerujem' – odgovori on –, 'ali bih da mi se srce smiri.'[52]

Ovi ajeti su objavljeni kako bi potvrdili i učvrstili principe islamskog načina življenja u svim sferama čovjekovog života. Među ajetima koji govore o kamati nalaze se i ajeti o trgovini i privređivanju, kao dokaz da islam nije zabranio nijednu stvar, a da nije pružio valjanu alternativu.

---

49 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 276.
50 Kur'an, sura: El-Bekare, ajeti 278-279.
51 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 282.
52 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 260.

El-Bekare: uputstvo za vođstvo

Nakon što smo proučili suru El-Bekare i vidjeli njenu sveobuhvatnost u pogledu propisa, postaje nam jasno zbog čega je Allahov Poslanik, s.a.v.s., postavljao za upravitelje one koji su napamet znali ovu suru, jer su preko nje spoznali sve principe islamskog načina življenja. Ovaj univerzalni put i savršeni životni program, zapravo je onaj Pravi put spomenut u suri El-Fatiha.

U Ajetul-kursiji nalazimo principe islamskog vjerovanja, zatim propise posta, hadža, međuljudskih odnosa, sticanja imetka, propise vezane za dug, zabranu kamate i, na kraju, propise o borbi, objedinjeni kroz tri ključna principa i pokretača: pokornost, uravnoteženo isticanje i bogobojaznost.

Završetak: Čuli smo i pokorili se...

Sura se završava sa dva ajeta koji su riznice pohranjene pod Aršom, u kojima Uzvišeni hvali vjernike:

وَقَالُواْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

I oni govore: 'Čujemo i pokoravamo se; oprosti nam, Gospodaru naš; Tebi ćemo se vratiti.'[53]

Benu Israilćani su govorili: "Čujemo, ali se ne pokoravamo", dok, parola ummeta Muhammeda, s.a.v.s., treba biti: "Čujemo i pokoravamo se", kako bi i dalje ostali odgovorni za Zemlju. Nakon ovoga dolazi dova:

لاَ يُكَلِّفُ اللهُ نَفْسًا إِلاَّ وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لاَ تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلاَ تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلاَ تُحَمِّلْنَا مَا لاَ طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا أَنتَ مَوْلاَنَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

Allah nikoga ne opterećuje preko mogućnosti njegovih: u njegovu korist je dobro koje učini, a na njegovu štetu zlo koje uradi. Gospodaru naš, na kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo! Gospodaru naš, ne

[53] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 285.

tovari na nas breme kao što si ga tovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne stavljaj nam u dužnost ono što ne možemo podnijeti, pobriši grijehe naše i oprosti nam, i smiluj se na nas. Ti si Gospodar naš pa nam pomozi protiv naroda koji ne vjeruje![54]

Čovjek, u sprovođenju ovog programa, nekada može pogriješiti ili oslabiti, ali Pravi put je uputa od Allaha. Zbog toga je muslimanu potrebna božanska pomoć i mogućnost da moli za oprost i milost. Kada se muslimani moraju boriti protiv onih koji napadaju ovaj životni program, onda oni mole Allaha za pomoć protiv naroda koji ne vjeruje i Allah uslišava njihove dove riječima: "Već sam ih uslišio."

[54] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 286.

ALI IMRAN (IMRANOVA PORODICA)

Ali Imran je medinska sura, objavljena nakon sure El-Enfal. Ima 200 ajeta i u Mushafu stoji iza Fatihe i El-Bekare.

Veza sa surom El-Bekare

Ali Imran je, po hadisu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., veoma bliska suri El-Bekare. Nazvane su imenom *dvije ruže* zbog velike međusobne sličnost. Obije počinju kraticom *Elif Lam Mim*. Isto tako, obije se završavaju dovom u čemu leži jedna od mudrosti Kur'ana:

Fatiha: *Uputi nas na pravi put...*

El-Bekara: *ne kazni nas ako zaboravimo ili što nehotice učinimo!*

I Ali Imran: *Gospodaru naš, oprosti nam grijehe naše i pređi preko rđavih postupaka naših, i učini da poslije smrti budemo s onima dobrima.*[55]

Ove riječi nas upućuju na važnost dove i nužnost vjernikovog okretanja njoj.

Kratica Elif Lam Mim

Najveća sličnost ove dvije sure leži u kraticama *Elif Lam Mim*, kojima obije počinju, što to je pokazatelj da svaki ajet ove dvije sure obuhvata ove harfove. Puno je kur'anskih sura koje počinju kraticama (poput Elif Lam Mim ili Ha Mim), kao da su ovi harfovi ključ za ulazak u značenja sure na čijem početku stoje. I, još nešto: sve sure koje počinju istim kraticama imaju zajednički cilj i značenja.

Šta je cilj ovih kratica na početku nekih kur'anskih sura? Puno je stavova mufesira vezanih za ovo pitanje.

Radi pojednostavljenja ove teme i približavanja razumu, odgovaramo: Ovi ajeti dolaze na početku kur'anskih sura kao izazov

[55] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 193.

nevjernicima. Kao da im se Uzvišeni obraća: „Zar ovo nisu slova vašeg jezika? Zar ih vi ne koristite kao osnovne elemente u izgradnji vašeg jezika? Jeste li u mogućnosti da i vi donesete nešto slično Kur'anu?" Riječi i slova su poput materijala i atoma od kog čovjek pravi kompjuter ili automobil, ali im ipak ne može udahnuti dušu. Isto tako, ovim slovima ljudi pišu poeziju i prozu, ali nisu u stanju sastaviti Kur'an koji posjeduje dušu.

Poslušaj Allahove riječi:

وَكَذَٰلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا

Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje.[56]

Zbog toga, u većini sura koje počinju kraticama, nakon kratica, dolazi veličanje Kur'ana, objave ili zikra.

Čvrstina na principima

Cilj o kom ova sura govori čvrsto je vezan za cilj na koji ukazuje i sura El-Bekare, u kojoj Uzvišeni Allah obavještava muslimane da su odgovorni za upravljanje Zemljom i koja iznosi program preuzimanja obaveze namjesništva na Zemlji. Sura Ali Imran samo potvrđuje ove principe i program.

Mnogi ljudi, nakon što se upoznaju sa ovim programom i prihvate odgovornost, skrenu, posrnu i udalje se od njega. Takav primjer je čovjek koji čini ibadet u ramazanu, a njegovim završetkom zatvara vrata pokornosti i ibadeta. Ova sura se obraća onima koji su prihvatili vjeru već dvadeset godina i učvršćuje ih u vjeri. Isto tako, obraća se i mladiću koji je, koliko jučer, prihvatio vjeru; dakle i jednom i drugom riječima: ustrajte i budite čvrsti u vašoj vjeri, na njenom putu, kako bi muslimani izvršili svoju ulogu namjesnika na Zemlji!

Kako ćemo ustrajati na Istini?

Da bi odgovorili na ovo pitanje, moramo znati kako ljudi skreću sa Pravog puta. Zalutati se može na više načina. Jedan od njih je da čovjeku vlastite ideje pomute čisto vjerovanje. Nekada ga mogu zadesiti životni problemi koji će oslabiti njegovu odlučnost. Dakle,

[56] Kur'an, sura: Eš-Šura, ajet 52.

uzroci zablude mogu biti idejni (unutarnji) i praktični (spoljni). Ova sura podstiče vjernike na postojanost u dvije sfere upozoravajući ih na ono što može biti uzrokom njihovog skretanja. Zbog toga se i dijeli na dva dijela:

Prvi dio je od 1. do 120. ajeta. On vjernike učvršćuje idejno pred vanjskim izazovima i uticajima, kroz govor o ehlul-kitabijama i govor o dijalogu sa njima. To su, ujedno, i prvi ajeti koji govore o međureligijskom dijalogu u Kur'anu.

Drugi dio je od 120. do 200. ajeta. U njemu sura govori o praktičnom učvršćivanju vjernika pred unutarnjim izazovima, govoreći o bitci na Uhudu, kao primjeru greške u koju muslimani mogu upasti.

Počeo sam namjerno govoriti o spoljnim faktorima, kako bi muslimana pripremio za atmosferu koja ga okružuje. Nakon toga sam govorio o unutarnjim faktorima, ali očigledno je da ova sura govori o ova dva bitna elementa, osvrćući se na dva važna događaja koji su se dogodili u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

Prvi događaj je susret kršćanske delegacije Nedžrana sa Allahovim Poslanikom. Poslanik, s.a.v.s., ih je primio u svojoj džamiji i sa njima razgovarao tri dana.

Drugi događaj je bitka na Uhudu i poraz koji je zadesio muslimane. Kao komentar na ovo objavljeno je 80 ajeta. Ovom događaju je dat veliki značaj, jer veliki broj muslimana nije bio čvrst u ovoj bici i nisu poslušali naredbu svog Poslanika, a posebno se to odnosi na strijelce.

Istina je da ovi ajeti komentarišu događaje koji su se odvijali prije više od 1.400 godina, ali se oni, isto tako, obraćaju muslimanima u svim vremenima, kako bi ih podučili kako biti i ostati čvrst u srcu i tijelu, idejno i praktično.

Od početka do kraja

Ali Imran počinje ajetima koji govore o načinu učvršćivanja muslimana na istini, a isto tako se i završava ajetima koji govore o tome. Evo početka sure:

الم اللهُ لا إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ نَزَّلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقاً لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ

Elif lam mim, Allah je – nema boga osim Njega – Živi i Vječni! On tebi objavljuje Knjigu, pravu istinu, koja prethodne potvrđuje.[57]

Tvoj Bog jedan je Bog, i On pomaže i učvršćuje vjernike. Njegova Knjiga je istina i ona je put koji vodi čvrstini vjere.

Posljednji ajet je upućen vjernicima:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اصْبِرُواْ وَصَابِرُواْ وَرَابِطُواْ وَاتَّقُواْ اللهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite.[58]

Dakle, budi strpljiv i pomaži druge u strpljivosti. *I na granicama bdijte*, tj., budite spremni da se suprotstavite svim iskušenjima koja dolaze s vana. Ovo bdijenje na granicama podrazumijeva suprotstavljanje svakom neprijatelju, bilo da se radi o neprijateljskoj vojsci, ili o destruktivnim idejama i sumnjama.

Kur'an se spominje kao jedan od faktora učvršćivanja i ova činjenica se ponavlja na više mjesta. Sedmi ajet dolazi kao pojašnjenje:

هُوَ الَّذِيَ أَنزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُّحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ في قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاء الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاء تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلاَّ اللهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِّنْ عِندِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلاَّ أُوْلُواْ الألْبَابِ

On tebi objavljuje Knjigu, u njoj su ajeti jasni, oni su glavnina Knjige, a drugi su manje jasni. Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one što su manje jasni, a tumačenje njihovo zna samo Allah. Oni koji su dobro u nauku upućeni govore: 'Mi vjerujemo u njih, sve je od Gospodara našeg!' – A samo razumom obdareni shvaćaju.[59]

Ispravno razumijevanje Kur'ana od bitnih je činilaca idejne čvrstine i postojanosti. Veliki broj ljudi može zalutati i upasti u zabludu baš zbog slijeđenja nejasnih stvari. Ova sura nas upozorava na to i

57 Kur'an, sura: Ali Imran, ajeti 1-3.
58 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 200.
59 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 7.

poziva da budemo od onih koji su dobro u nauku upućeni. Naredni ajet nas poziva da molimo Allaha sljedećom dovom:

رَبَّنَا لاَ تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ

'Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kada si nam već na pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj Koji mnogo daruje![60]

Ovakvi ajeti su mnogobrojni u ovoj suri. Nekada se to dešava spominjanjem ličnosti koje su bile čvrste prilikom susreta sa neprijateljem. Kao primjer je ajet koji govori o bici na Bedru:

قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللهِ وَأُخْرَى كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّثْلَيْهِمْ رَأْيَ الْعَيْنِ وَاللهُ يُؤَيِّدُ بِنَصْرِهِ مَن يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لَّأُوْلِي الأَبْصَارِ

Imate pouku u dvjema vojskama koje su se sukobile: jednoj, koja se borila na Allahovu putu, i drugoj, nevjerničkoj, kojoj se činilo da pred sobom ima dva puta više protivnika. A Allah Svojom pomoći čini moćnim onoga koga On hoće. To je, zaista, dalekovidnima pouka. Za razumom obdarene.[61]

Na nekim mjestima, kroz ovu suru, Uzvišeni nas podsjeća na havarijune (sljedbenike Isaa, a.s.) i njihovu čvrstinu u pomaganju vjere i suprotstavljanju nevjerstvu:

فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَى مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنصَارُ اللهِ آمَنَّا بِاللهِ وَاشْهَدْ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

A kada se Isa uvjerio da oni neće da vjeruju, uzviknuo je: 'Koji će biti pomagači moji na Allahovom putu?' – 'Mi', – rekoše učenici, – 'mi ćemo biti pomagači Allahove vjere, a ti budi svjedok da smo mi poslušni Njemu.[62]

Govoreći o prijašnjim narodima, Uzvišeni nas podsjeća na periode u kojima su živjeli raniji vjerovjesnici i upoznaje nas sa njihovom čvrstinom i postojanošću u pomaganju Allahove vjere.

60 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 8.
61 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 13.
62 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 52.

وَإِذْ أَخَذَ اللهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّيْنَ لَمَا آتَيْتُكُم مِّن كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءكُمْ رَسُولٌ مُّصَدِّقٌ لِّمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنصُرُنَّهُ

Allah je od svakog vjerovjesnika kome je Knjigu objavio i znanje dao – obavezu uzeo: 'Kad vam, poslije, dođe poslanik koji će potvrditi da je istina ono što imate, hoćete li mu sigurno povjerovati i sigurno ga pomagati?'[63]

U suri Ali Imran nalaze se ajeti koji podstiču na bogobojaznost i postojanost u vjeri sve do smrti:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ

O vjernici, bojte se Allaha istinskom bogobojaznošću i umirite samo kao muslimani![64]

Ajet ti poručuje: Čuvaj se da umreš kao nemusliman!

Ali, postavlja se pitanje kako ovo sprovesti, kad ne znamo kada ćemo umrijeti? Odgovor je: boj se Allaha i budi čvrst u pokornosti Njemu, umrijet ćeš u islamu i bit će ti garantiran lijep završetak, inšaallah.

Sljedeći ajet poručuje:

وَاعْتَصِمُواْ بِحَبْلِ اللهِ جَمِيعًا وَلاَ تَفَرَّقُواْ

Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte![65]

Ako budeš želio postojanost i čvrstinu na istini, prihvati se Kur'ana, druži se sa pobožnim i dobrim društvom i čuvaj se razilaženja.

وَلاَ تَكُونُواْ كَالَّذِينَ تَفَرَّقُواْ وَاخْتَلَفُواْ مِن بَعْدِ مَا جَاءهُمُ الْبَيِّنَاتُ

I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli...[66]

Jedan za drugim nižu se ajeti koji podstiču na postojanost u različitim situacijama. Pogledajmo zajedno kako Allah učvršćuje vjernike prilikom susreta sa neprijateljem:

---

63 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 81.
64 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 102.
65 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 103.
66 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 105.

وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُواْ لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ وَمَا ضَعُفُواْ وَمَا اسْتَكَانُواْ وَاللهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

A koliko je bilo vjerovjesnika uz koje su se mnogi iskreni vjernici borili, pa nisu klonuli zbog nevolja koje su ih na Allahovom putu snalazile, i nisu posustajali niti su se predavali – a Allah izdržljive voli.[67]

Na drugom mjestu, Uzvišeni kaže:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُواْ لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَاناً وَقَالُواْ حَسْبُنَا اللهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ فَانقَلَبُواْ بِنِعْمَةٍ مِّنَ اللهِ وَفَضْلٍ لَّمْ يَمْسَسْهُمْ سُوءٌ وَاتَّبَعُواْ رِضْوَانَ اللهِ وَاللهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيمٍ

One kojima je, kada su im ljudi rekli: 'Neprijatelji se okupljaju zbog vas, treba da ih se pričuvate!' – to učvrstilo vjerovanje, pa su rekli: 'Dovoljan je nama Allah i divan je On Gospodar!' I oni su se povratili obasuti Allahovim blagodatima i obiljem, nikakvo ih zlo nije zadesilo i postigli su da Allah bude njima zadovoljan, - a Allah je neizmjerno dobar.[68]

Brojni su ajeti koji pozivaju na čvrstinu, postojanost, snagu i dostojanstvo u svim okolnostima. Postojanost je veoma bitna – suštinska stvar, i zbog toga sura upozorava na opasnost kolebljivosti u vjeri.

Smetnje ustrajnosti – strasti i grijesi

Na samom početku sure, Uzvišeni kaže:

زُيِّنَ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمُسَوَّمَةِ وَالأَنْعَامِ وَالْحَرْثِ ذَلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللهُ عِندَهُ حُسْنُ الْمَآبِ

Ljudima se čini da je lijepo samo ono za čim žude: žene, sinovi, gomile zlata i srebra, divni konji, stoka i usjevi. To su blagodati u životu na ovom svijetu; a najljepše mjesto povratka je u Allaha.[69]

Vezivanje za ovosvjetske užitke i prolazne prohtjeve je bitan činilac, koji utiče na slabljenje čovjekove čvrstine. Uzvišeni kaže:

67 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 146.
68 Kur'an, sura: Ali Imran, ajeti 173-174.
69 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 14.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْاْ مِنكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُواْ

One među vama koji su uzmakli na dan kad su se dvije vojske sukobile, uistinu je šejtan naveo da posrnu, zbog onoga što su prije počinili.[70]

Ovaj ajet govori o ljudima koji su na dan bitke na Uhudu pobjegli sa bojnog polja. Ajet napominje da su ovi ljudi i prije imali neke grijehe, zbog kojih ih je šejtan naveo da posrnu jer nisu bili čvrsti.

Vidimo i drugi ajet sa istim značenjem:

أَوَلَمَّا أَصَابَتْكُم مُّصِيبَةٌ قَدْ أَصَبْتُم مِّثْلَيْهَا قُلْتُمْ أَنَّى هَـذَا قُلْ هُوَ مِنْ عِندِ أَنْفُسِكُمْ

Zar – kad vas je snašla nevolja koju ste vi njima dvostruko nanijeli, možete reći: 'Otkud sad ovo?!' Reci: 'To je od vas samih!'[71]

Rješenje je u pokajanju

Zbog svega ovoga, često se ponavljaju ajeti koji pozivaju pokajanju i žurbi u pokajanju. Uzvišeni kaže:

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

...oni koji budu govorili: 'Gospodaru naš, mi, zaista, vjerujemo; zato nam oprosti grijehe naše i sačuvaj nas patnje u ognju!'[72]

إِلاَّ الَّذِينَ تَابُواْ مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُواْ فَإِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

...ali onima koji se poslije toga pokaju i poprave, njima će Allah oprostiti i samilostan biti.[73]

وَسَارِعُواْ إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ

...i požurite ka oprostu Gospodara svoga i Džennetu prostranom kao nebesa i Zemlja, pripremljen za one koji se Allaha boje.[74]

Neka ovaj ajet bude parola omladini koja je zapala u grijehe: požurite ka pokajanju i traženju oprosta kako bi bili čvrsti na istini i zaslužili Džennet, prostran koliko nebesa i Zemlja!

---

70 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 155.
71 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 165.
72 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 16.
73 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 89.
74 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 133.

Prethodno je pojašnjeno da je postojanost i čvrstina na istini veoma važna stvar, ali i da su zapreke postojanosti brojne. To nas navodi na pitanje: koji su to faktori koji nam pomažu da budemo čvrsti na istini?

Postoje pet faktora koje ova sura spominje i na koje se fokusira:

1. Traženje utočišta kod Allaha;

Postojanost dolazi od Allaha Koji je moćan učvrstiti nas na Njegovom putu. Zbog toga, ova sura, još od samog početka, podstiče vjernike da što više uče dovu:

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنتَ الْوَهَّابُ

Gospodaru naš, ne dopusti srcima našim da skrenu, kada si nam već na Pravi put ukazao, i daruj nam Svoju milost; Ti si, uistinu, Onaj Koji mnogo daruje![75]

رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ

Gospodaru naš, Ti ćeš sakupiti sve ljude na Dan u koji nema nikakve sumnje.' – Allah će, zaista, održati obećanje.[76]

قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكَ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ وَتَنزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَاءُ
وَتُذِلُّ مَن تَشَاءُ بِيَدِكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

Reci: 'O Allahu, Koji svu vlast imaš, Ti vlast onome kome hoćeš daješ, a oduzimaš je od onoga od koga hoćeš. Ti onoga koga hoćeš uzvisuješ, a onoga koga hoćeš unizuješ; u Tvojoj ruci je svako dobro, Ti, uistinu, sve možeš!'[77]

Pored ovoga, Kur'an nam iznosi svijetli primjer traženja utočišta kod Allaha: primjer Imranove supruge koja je molila Allaha:

رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا

Gospodaru moj, ovo što je u trbuhu mome ja zavjetujem samo na službu Tebi...[78]

---

[75] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 8.
[76] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 9.
[77] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 26.
[78] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 35.

Drugi primjer je Zekerijja:

هُنَالِكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِن لَّدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً

Tu Zekerijja zamoli Gospodara svoga: 'Gospodaru moj,' – reče – 'podari mi od Sebe čestita potomka...'[79]

I naredni ajeti ove sure podstiču vjernike na činjenje dove. Uzvišeni nam prenosi dovu koju su prijašnji narodi učili, tražeći od Njega postojanost prilikom susreta sa neprijateljem:

وَمَا كَانَ قَوْلَهُمْ إِلاَّ أَن قَالُواْ ربَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

...i samo su govorili: 'Gospodaru naš, oprosti nam krivice naše i neumjerenost našu u postupcima našim, i učvrsti korake naše i pomozi nam protiv naroda koji ne vjeruje!'[80]

Ovo je dova razumnih:

رَّبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلإِيمَانِ أَنْ آمِنُواْ بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَفَّنَا مَعَ الأبْرَارِ رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدتَّنَا عَلَى رُسُلِكَ وَلاَ تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لاَ تُخْلِفُ الْمِيعَادَ فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لاَ أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنكُم مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ فَالَّذِينَ هَاجَرُواْ وَأُخْرِجُواْ مِن دِيَارِهِمْ وَأُوذُواْ فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُواْ وَقُتِلُواْ لأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّن عِندِ اللهِ وَاللهُ عِندَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ

Gospodaru naš, mi smo čuli glasnika koji poziva u vjeru; 'Vjerujte u Gospodara vašeg!' – i mi smo mu se odazvali. Gospodaru naš, oprosti nam grijehe naše i pređi preko rđavih postupaka naših, i učini da poslije smrti budemo s onima dobrima.

Gospodaru naš, podaj nam ono što si nam obećao po poslanicima Svojim i na Sudnjem danu nas ne osramoti! Ti ćeš, doista, Svoje obećanje ispuniti!'

I Gospodar njihov im se odaziva: 'Nijednom trudbeniku između vas trud njegov neću poništiti, ni muškarcu ni ženi – vi ste jedni od drugih.

---

[79] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 38.
[80] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 147.

Onima koji se isele i koji budu iz zavičaja svoga prognani i koji budu na putu Mome mučeni i koji se budu borili i poginuli, sigurno ću preko rđavih djela njihovih preći i sigurno ću ih u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, uvesti; nagrada će to od Allaha biti. – A u Allaha je nagrada najljepša'.[81]

2. Ibadet;

Ogleda se u ovim Allahovim riječima: *Kad god bi joj Zekerijja u hram ušao...*[82]

Merjem je bila povučena i odana hramu, pa je od nje učio Zekerijja. Zbog toga Uzvišeni i opisuje njegovo stanje u trenutku kada su ga meleki pozvali: *I dok se on u hramu stojeći molio, meleki ga zovnuše...*[83]

Vidimo da se o ibadetu govori na mnogo mjesta u ovoj suri. Na kraju sure Uzvišeni govori o svojstvima ljudi koji imaju razuma:

...za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju...[84]

3. Pozivanje u Allahovu vjeru;

U čovjekovom mozgu postoji sfera rezervisana za skromnost i uvjerenja, ali postoji i druga, mnogo snažnija: sfera želja i prohtjeva. Kako bi ideju iz prve sfere prenijeli u drugu, moramo o njoj puno govoriti. Čovjek može biti čvrsto uvjeren u islam, a da islam još nije postao njegova želja. Kada čovjek želi upotpuniti svoju pripadnost vjeri, onda mora što više govoriti o njoj i tako pojačati svoju pripadnost toj ideji i svoju čvrstinu. Pozivanje Allahu je jedan od najjačih faktora postojanosti u vjeri. Onaj ko poziva nečemu, mora biti prvi koji će se čvrsto toga prihvatiti. Zbog toga ova sura obuhvata veliki broj ajeta koji podstiču na da'vet (pozivanje Allahu):

وَلْتَكُن مِّنكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَأُولَـٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

I neka među vama bude onih koji će na dobro pozivati i tražiti da se čini dobro, a od zla odvraćati, – oni će šta žele postići.[85]

81 Kur'an, sura: Ali Imran, ajeti 193-195.
82 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 37.
83 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 39.
84 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 191.
85 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 104.

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَلَوْ آمَنَ أَهْلُ الْكِتَابِ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُم مِّنْهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَأَكْثَرُهُمُ الْفَاسِقُونَ

Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate, i u Allaha vjerujete. A kad bi sljedbenici Knjige ispravno vjerovali, bilo bi bolje za njih; ima ih i pravih vjernika, ali, većinom su nevjernici.[86]

4. Jasnoća cilja;

Jedan od faktora koji, također, utiču na postojanost jeste zacrtati jasan cilj u životu:

Za one koji i stojeći i sjedeći i ležeći Allaha spominju i o stvaranju nebesa i Zemlje razmišljaju. 'Gospodaru naš, Ti nisi ovo uzalud stvorio; hvaljen Ti budi i sačuvaj nas patnje u vatri!'[87]

Mi moramo razumjeti da je kosmos stvoren s određenim ciljem. Taj cilj je ibadet i spoznaja Uzvišenog Allaha te briga o Zemlji, kako je u suri El-Bekare objašnjeno.

5. Bratstvo;

Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte![88]

Zbog toga nas sura upozorava na opasnost rušenja bratstva i razjedinjavanje:

I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli.[89]

Prethodno smo spomenuli suru čine dva dijela:

Prvi dio je od početka do 120. ajeta, koji na naučan, visok i kulturan način tretira vjerovanje sljedbenika Knjige. Cilj ove sure nije blamiranje ovih ideja, već učvršćivanje vjernika i čišćenje njihovih ideja od sumnje.

Zato, ako se vratimo atmosferi ove rasprave, vidjet ćemo da se događaji odnose na Poslanikovu, s.a.v.s., džamiju u kojoj je tri dana boravila i sa Poslanikom, s.a.v.s., razgovarala kršćanska delegacija. Ovo je bio prvi razgovor muslimana sa kršćanima. Napomenut ćemo jednu

86 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 110.
87 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 191.
88 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 103.
89 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 105.

veoma bitnu stvar: dijalog i međusobno razumijevanje sa drugima, ne znači odustajanje od jednog dijela vjerovanja, vrijednosti ili principa. To se jasno vidi kroz dijalog koji je prisutan u ovoj suri i kur'anskoj podjeli.

6. Jačanje vjerovanja prije ulaska u raspravu;

Prije nego li uđe u raspravu, ova sura nastoji ojačati vjerovanje muslimana kroz ajete:

Allah svjedoči da nema drugog boga osim Njega, - a i meleki i učeni -, i da On postupa pravedno. – Nema boga osim Njega, Silnog i Mudrog![90]

Allahu je prava vjera jedino – islam, a podvojili su se oni kojima je data Knjiga baš onda kada im je došlo saznanje, i to iz međusobne zavisti. A sa onima koji u Allahove riječi ne budu vjerovali Allah će se brzo obračunati.[91]

Zar pored Allahove žele drugu vjeru, a Njemu se, htjeli ili ne htjeli, pokoravaju i oni na nebesima i oni na Zemlji, i Njemu će se vratiti![92]

A onaj koji želi neku drugu vjeru osim islama, neće mu biti primljena, i on će na onom svijetu nastradati.[93]

Ako se oni budu prepirali s tobom, reci: 'Ja se samo Allahu pokoravam, a i oni koji me slijede.' I reci onima kojima je data Knjiga i neukima: 'Primite islam!' Ako prime islam, onda su na Pravom putu. A ako odbiju, tvoje je jedino da pozivaš.[94]

Pronalaženje zajedničkih tačaka

Prije svakog dijaloga nužno je pronaći zajedničke tačke, što je pojašnjeno u ajetu:

Reci: 'O sljedbenici Knjige, dođite da se okupimo oko jedne riječi i nama i vama zajedničke: da nikoga osim Allaha ne obožavamo, da nikoga Njemu ravnim ne smatramo i da jedni druge, pored Allaha, bogovima

[90] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 18.
[91] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 19.
[92] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 83.
[93] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 85.
[94] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 20.

ne držimo!' Pa ako oni ne pristanu, vi recite: 'Budite svjedoci da smo mi muslimani!'[95]

Kur'an, kao drugu dodirnu tačku, spominje i vjerovanje u sve vjerovjesnike, koji su slati sljedbenicima Knjige, pa kaže:

Reci: 'Mi vjerujemo u Allaha i u ono što se objavljuje nama i u ono što je objavljeno Ibrahimu, i Ismailu, i Ishaku, i Jakubu, i unucima, i u ono što je dato Musau i Isau i vjerovjesnicima – od Gospodara njihova; mi nikakvu razliku među njima ne pravimo, i mi se samo Njemu iskreno klanjamo.'[96]

Dokazi i argumenti su kur'ansko sredstvo potvrđivanja

Isaov slučaj je u Allaha isti kao i slučaj Ademov: od zemlje ga je stvorio, a zatim rekao: 'Budi!' – i on bi.[97]

O sljedbenici Knjige, zašto se o Ibrahimu prepirete, pa zar Tevrat i Indžil nisu objavljeni poslije njega? Zašto ne shvatite?[98]

Vi raspravljate o onome o čemu nešto i znate, a zašto raspravljate o onome o čemu ništa ne znate? Allah zna, a vi ne znate![99]

Ibrahim nije bio ni Jevrej ni kršćanin, već pravi vjernik, vjerovao je u Boga jednoga, i nije bio idolopoklonik.[100]

Puno ajeta donosi razumske i logičke dokaze

مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ اللهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُواْ عِبَادًا لِّي مِن
دُونِ اللهِ وَلَـكِن كُونُواْ رَبَّانِيِّينَ بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ الْكِتَابَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ

Nezamislivo je da čovjek kome Allah da Knjigu i znanje i vjerovjesništvo – poslije rekne ljudima: 'Klanjajte se meni, a ne Allahu!' – nego: 'Budite Božji jer vi Knjigu znate i nju proučavate!'[101]

وَلاَ يَأْمُرَكُمْ أَن تَتَّخِذُواْ الْمَلاَئِكَةَ وَالنِّبِيِّيْنَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُم بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ

95 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 64.
96 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 84.
97 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 59.
98 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 65.
99 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 66.
100 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 67.
101 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 79.

On vam neće narediti da meleke i vjerovjesnike bogovima smatrate. Zar da vam naredi da budete nevjernici, nakon što ste postali muslimani?[102]

Upozorenje sljedbenicima Knjige: Čuvajte se utjerivanja u laž!

Nakon iznošenja razumskih i logičkih dokaza, prelazi se na upozorenje, kao drugi dio rasprave:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللهِ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ

O sljedbenici Knjige, zašto u Allahove dokaze ne vjerujete, a da su istina, dobro znate?[103]

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْبِسُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

O sljedbenici Knjige, zašto istinu neistinom zamračujete i svjesno istinu krijete?[104]

فَكَيْفَ إِذَا جَمَعْنَاهُمْ لِيَوْمٍ لاَّ رَيْبَ فِيهِ وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لاَ يُظْلَمُونَ

A šta će biti onoga Dana, u koji nema nikakve sumnje, kada ih sakupimo i kada svako dobije ono što je zaslužio, kada im neće biti učinjeno nažao?[105]

Izazov se povećava:

فَمَنْ حَآجَّكَ فِيهِ مِن بَعْدِ مَا جَاءكَ مِنَ الْعِلْمِ فَقُلْ تَعَالَوْاْ نَدْعُ أَبْنَاءنَا وَأَبْنَاءكُمْ وَنِسَاءنَا وَنِسَاءكُمْ وَأَنفُسَنَا وأَنفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ فَنَجْعَل لَّعْنَةُ اللهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ

A onima koji se s tobom budu o Njemu raspravljali, pošto si već pravu istinu saznao, ti reci: 'Hodite, pozvat ćemo sinove naše i sinove vaše, i žene naše i žene vaše, a doći ćemo i mi, pa ćemo se usrdno pomoliti i Allahovo prokletstvo na one koji neistinu govore prizvati!'[106]

Ovaj ajet je nazvan ajetom kletve. On podrazumijeva da se dvije suparničke strane sastanu i zamole Allaha da pomogne grupu koja je

[102] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 80.
[103] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 70.
[104] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 71.
[105] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 25.
[106] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 61.

na Istini, a prokune onu u zabludi. Naravno, kršćani Nedžrana nisu prihvatili ovaj veliki izazov.

Pravednost i uravnoteženost u raspravi

Pošto je islam vjera blagosti razgovor se završava spominjanjem dobrih djela nekih sljedbenika Knjige i podsticanjem muslimana da na njih gledaju pravedno:

Ali, nisu svi oni isti. Ima ispravnih sljedbenika Knjige koji po svu noć Allahove ajete čitaju i mole se.[107]

Ima sljedbenika Knjige koji će ti vratiti ako im povjeriš tovar blaga, a ima i onih koji ti neće vratiti ako im povjeriš samo jedan dinar, ako ga ne budeš stalno pratio. Tako je, jer oni govore: 'Nama nije grijeh što učinimo neukima' – i o Allahu svjesno govore laži.[108]

Kur'an nas podučava da to što oni nisu muslimani, ne znači da je svako njihovo djelo neispravno, a postupci lažni.

Muslimani, učite se uravnoteženom odnosu prema sljedbenicima Knjige preko ove sure!

Kur'an, također, hvali vjerovjesnike koji su poslati sljedbenicima Knjige:

إِنَّ اللهَ اصْطَفَى آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ

Allah je odabrao Adema, i Nuha, i Ibrahimovu porodicu, i Imranovu porodicu nad ostalim svijetom.[109]

Uzvišeni hvali Merjemu i ističe njenu prednost nad ostalim ženama:

يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلَى نِسَاءِ الْعَالَمِينَ

O Merjema, tebe je Allah odabrao i čistom stvorio, i boljom od svih žena na svijetu učinio.[110]

---

107 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 113.
108 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 75.
109 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 33.
110 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 42.

Ovo je lijep početak harmoničnog i uravnoteženog odnosa. Kur'an je, prije svega, pohvalio Merjemu, ne spominjući, čak, ni Poslanikovu, s.a.v.s., suprugu ili kćerku.

Ne slijedite slijepe

Uzvišeni nas upozorava da ne slijedimo sljedbenike Knjige koji se slijepo drže svoje zablude, nakon što nam je objašnjeno njihovo vjerovanje.

O vjernici, ako se budete pokoravali nekim od onih kojima je data Knjiga; oni će vas, nakon što ste prihvatili pravu vjeru, ponovo vratiti u nevjernike.[111]

A kako možete nevjernici postati kada vam se kazuju Allahovi ajeti i kada je među vama Njegov Poslanik? A ko je čvrsto uz Allaha, taj je već upućen na pravi put.[112]

Vi njih volite, a oni vas ne vole, a vi vjerujete u sve Knjige. Kad vas sretnu, govore: 'Vjerujemo!' – a čim se nađu nasamo, od srdžbe prema vama grizu vrhove prsta svojih. Reci: 'Umrite od muke!' Allahu su, zaista, dobro poznate misli svačije.[113]

I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli, – njih čeka patnja velika.[114]

Temelj na kom se rasprava treba fokusirati iznesen je u ovim ajetima: prvo dolazi pohvala, nakon toga iznošenje argumenata, a potom se traži zajednička tačka. Poslije svega ovoga dolazi jačanje vjerovanja što se jasno očituje u ajetima od 79. do 83.

Govoreći o raspravi, nismo zaboravili ni blagoslovljenu porodicu Imranovu, po čijem imenu je Allah nazvao ovu suru. Svjesni smo nje od samog početka: od dove koju je Imranova žena uputila Allahu, pa do Merjeme, Zekerijje i njegove dove, Isaa, a.s., njegove majke te njegovog uzdignuća na nebesa. Divni li su ajeti koji govore o velikoj vrijednosti ove porodice i njenoj prednosti nad ostalim ljudima!

111 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 100.
112 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 101.
113 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 119.
114 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 105.

Svi dijelovi sure završavaju se pozivom na postojanost

Jasan pokazatelj jeste to što se prvi dio sure završava učvršćivanjem vjernika:

I ako budete trpjeli i ono što vam se zabranjuje – izbjegavali, njihovo lukavstvo vam neće nimalo nauditi.[115]

Isto tako, i drugi dio završava se na sličan način:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اصْبِرُواْ وَصَابِرُواْ وَرَابِطُواْ وَاتَّقُواْ اللّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

O vjernici, budite strpljivi i izdržljivi, na granicama bdijte i Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite.[116]

Praktična postojanost dolazi nakon idejne

Nakon što je učvrstio vanjsku formu građevine i pripremio je za nasrtaje raznih ideja i prohtjeva, Kur'an se okreće izgradnji unutrašnjosti. Ovu temu tretira kroz analizu bitke na Uhudu iz koje su muslimani izašli poraženi, postiđeni zbog neposlušnosti Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i bjekstva s bojnog polja. Kur'anska metoda tretiranja ove teme ogleda se u nekoliko aspekata.

Jedan od njih je podsjećanje na Allahove blagodati prema njima i na to da pobjeda dolazi od Allaha. Kur'an ih podsjeća na bitku na Bedru i kaže: …*kada dva krila vaša gotovo nisu uzmakla, Allah ih je sačuvao,*[117] tj., kada ste umalo popustili, pa vas je Allah učvrstio u istini.

Allah vas je pomogao i na Bedru, kada ste bili malobrojni.[118]

U istom kontekstu nailazimo na potvrdu da pomoć dolazi od Allaha:

بَلَى إِن تَصْبِرُواْ وَتَتَّقُواْ وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَـذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُم بِخَمْسَةِ آلافٍ مِّنَ الْمَلآئِكَةِ مُسَوِّمِينَ

115 Kur'an,, sura: Ali Imran, ajet 120.
116 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 200.
117 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 122.
118 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 123.

Hoće! Ako budete izdržljivi i poslušni, i ako vas oni napadnu odmah, Gospodar vaš će vam poslati u pomoć pet hiljada meleka, sve obilježenih.[119]

Primjećuje se, također, da se na krajevima ove dvije cjeline spominju strpljivost i bogobojaznost, kao što su ovdje spomenute i tretirane uzrokom silaska meleka i Allahove pomoći.

Drugi aspekt odgoja jeste naređivanje pokajanja i povratka Allahu, učitavanjem još jednog pokazatelja ljepote kur'anskog odgoja i učvršćivanja vjernika. Prije spominjanja njihovih grešaka i prijekora, Kur'an ih poziva da se pokaju i vrate Allahu:

وَسَارِعُواْ إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ

I požurite ka oprostu Gospodara svoga i Džennetu prostranom kao nebesa i Zemlja.[120]

وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُواْ فَاحِشَةً أَوْ ظَلَمُواْ أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُواْ اللهَ فَاسْتَغْفَرُواْ لِذُنُوبِهِمْ وَمَن يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ اللهُ وَلَمْ يُصِرُّواْ عَلَى مَا فَعَلُواْ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

I za one koji se, kada grijeh počine ili kad se prema sebi ogriješe, Allaha sjete i oprost za grijehe svoje zamole – a ko će oprostiti grijehe ako ne Allah? – i koji svjesno u grijehu ne ustraju.[121]

Zatim dolazi utjeha. Kur'an podiže moral ashabima. Ovi divni ajeti obraćaju se muslimanima u svim uvjetima, kako bi ih učvrstili, uprkos bolovima i nedaćama koji ih pogađaju:

وَلاَ تَهِنُوا وَلاَ تَحْزَنُوا وَأَنتُمُ الأَعْلَوْنَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ

I ne gubite hrabrost i ne žalostite se; vi ćete pobijediti ako budete pravi vjernici.[122]

إِن يَمْسَسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ

Ako vi dopadate rana, i drugi rana dopadaju. A u ovim danima Mi dajemo pobjedu sad jednima, a sad drugima.[123]

119 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 125.
120 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 133.
121 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 135.
122 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 139.
123 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 140.

Ajet, krilima svoje blagosti, tješi ashabe: i nevjernici su zadobili rane i gubitke poput vas!

Nakon ovog kazivanja dolazi ajet koji učvršćuje vjernike:

أَمْ حَسِبْتُمْ أَن تَدْخُلُواْ الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللهُ الَّذِينَ جَاهَدُواْ مِنكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ

Zar mislite da ćete ući u Džennet, a da Allah ne ukaže na one od vas koji se bore i na one koji su izdržljivi?[124]

Džennet je skupocijen i vrijedan. Onaj ko ga želi mora se truditi, boriti i strpiti!

Nakon svega ovoga dolazi blagi prijekor:

وَلَقَدْ كُنتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِن قَبْلِ أَن تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنتُمْ تَنظُرُونَ

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ انقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ وَمَن يَنقَلِبْ عَلَىَ عَقِبَيْهِ فَلَن يَضُرَّ اللهَ شَيْئًا وَسَيَجْزِي اللهُ الشَّاكِرِينَ

A vi ste smrt priželjkivali prije nego što ste se s njom suočili, pa ste je, eto, očima svojim vidjeli.

Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili? Onaj ko se stopama svojim vrati neće Allahu nimalo nauditi, a Allah će zahvalne sigurno nagraditi.[125]

إِذْ تُصْعِدُونَ وَلاَ تَلْوُونَ عَلَى أحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ

Kada ste ono uzmicali, ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza vaših leđa.[126]

Zamisli ovaj prizor: muslimani bježe sa bojnog polja ne obazirući se ni na šta. Allahov Poslanik, s.a.v.s., ih poziva, čvrsto stojeći na bojnom polju, podsjećajući ih na Sudnji dan. Kur'an im, zatim, napominje čvrstinu sa kojom su se borili prijašnji narodi:

وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُواْ لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ وَمَا ضَعُفُواْ وَمَا اسْتَكَانُواْ وَاللهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

124 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 142.
125 Kur'an, sura: Ali Imran, ajeti 143-144.
126 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 153.

A koliko je bilo vjerovjesnika uz koje su se mnogi iskreni vjernici borili, pa nisu klonuli zbog nevolja koje su ih na Allahovom putu snalazile, i nisu posustajali niti su se predavali – a Allah izdržljive voli.[127]

Ponovna utjeha

ثُمَّ أَنزَلَ عَلَيْكُم مِّن بَعْدِ الْغَمِّ أَمَنَةً نُّعَاسًا يَغْشَى طَآئِفَةً مِّنكُمْ

Zatim vam je, poslije nevolje, spokojstvo ulio, san je neke od vas uhvatio.[128]

Potom govori o blagosti Poslanikova, s.a.v.s., srca:

فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللهِ لِنتَ لَهُمْ وَلَوْ كُنتَ فَظًّا غَلِيظَ الْقَلْبِ لاَنفَضُّواْ مِنْ حَوْلِكَ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ وَشَاوِرْهُمْ فِي الأَمْرِ

Samo Allahovom milošću, ti si blag prema njima; a da si osoran i grub, razbježali bi se iz tvoje blizine. Zato im praštaj i moli da im bude oprošteno i dogovaraj se s njima.[129]

Ajeti naređuju Poslaniku, s.a.v.s., da ni nakon poraza ne ostavlja savjetovanje sa svojim drugovima.

Osjeti veličinu ove vjere koja kori, ali je u isto vrijeme blaga i utjeha u najtežim trenucima i okolnostima.

Uzroci poraza i nedostatak čvrstine

U svemu ovome nužno je spomenuti i uzroke poraza i ustrajnosti, kako bi se muslimani u svakom vremenu i na svakom mjestu korigovali na greškama u koje su upali:

Prvi od tih uzroka je *razilaženje i nepokornost*:

Allah je ispunio obećanje Svoje kada ste neprijatelje voljom Njegovom, nemilice ubijali.[130]

Allah je ispunio Svoje obećanje i pomogao vas: *Ali kada ste duhom klonuli i o svom položaju se raspravljati počeli, kada niste poslušali...* Ovaj ajet ukazuje na opasnost neposlušnosti i njene posljedice. Uzvišeni,

---

[127] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 146.
[128] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 154.
[129] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 159.
[130] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 152.

dalje, kaže: ...*a On vam je već bio ukazao na ono što vam je drago, – jedni od vas su željeli ovaj svijet, a drugi onaj svijet.* Neki od vas su željeli bogatstvo ovoga svijeta što ih je navelo na poraz.

Drugi uzrok su *grijesi*:

إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْاْ مِنكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُواْ

One među vama koji su uzmakli na dan kad su se dvije vojske sukobile, uistinu je šejtan naveo da posrnu, zbog onoga što su prije počinili.[131]

Zatim, vezivanje za određene ličnosti. Kada se ljudi više vežu za određene ličnosti umjesto za ideje, onda to slabi njihovu čvrstinu i pripadnost toj ideji. Neki ashabi su bacili svoje oružje kada su čuli dezinformaciju o ubistvu Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Tada je Allah objavio ajet u kom ih obavještava:

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلاَّ رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِن مَّاتَ أَوْ قُتِلَ انقَلَبْتُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ

Muhammed je samo poslanik, a i prije njega je bilo poslanika. Ako bi on umro ili ubijen bio, zar biste se stopama svojim vratili?[132]

Sura upozorava na razilaženje

Vidjeli smo da sura upozorava na razilaženje, jer je to jedan od glavnih faktora nestabilnosti i unutarnje dezorjentacije, bilo da se radi o idejnom ili praktičnom razilaženju. Zbog toga sura upozorava na:

1. Slijeđenje nejasnih ajeta sa ciljem da se izazove smutnja:

Oni čija su srca pokvarena – željni smutnje i svog tumačenja – slijede one što su manje jasni.[133]

2. Kur'an nas upozorava na raspravljanje i razilaženje kada su u pitanju Allahovi ajeti i sporedne stvari u vjeri.

Svi se čvrsto Allahova užeta držite i nikako se ne razjedinjujte! I sjetite se Allahove milosti prema vama kada ste bili jedni drugima neprijatelji, pa je On složio srca vaša i vi ste postali, milošću Njegovom, prijetelji; i bili ste

131 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 155.
132 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 144.
133 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 7.

na ivici vatrene jame, pa vas je On nje spasio. Tako vam Allah objašnjava Svoje dokaze, da biste na Pravom putu istrajali.[134]

I ne budite kao oni koji su se razjedinili i u mišljenju podvojili kada su im već jasni dokazi došli.[135]

3. Kamata – jer je kamata jedan od uzroka razilaženja među muslimanima:

O vjernici, bezdušni zelenaši ne budite.[136]

4. Slijeđenje samo svog mišljenja. Zbog toga ajeti ove sure naređuju Poslaniku, s.a.v.s., da se savjetuje sa ashabima, uprkos svemu što se dogodilo na Uhudu:

Zato im praštaj i moli da im bude oprošteno i dogovaraj se s njima. A kada se odlučiš, onda se pouzdaj u Allaha.[137]

Veza između prvog i drugog dijela sure

a) Ne veži se ni za jednu ličnost;

U dezinformaciji da je ubijen Allahov Poslanik, s.a.v.s., na Uhudu je velika poruka muslimanima. Isto tako, iznenadno uzdignuće Isaa, a.s., je bila poruka za kršćane i to ih je odvelo u zabludu u kojoj su danas. Sura Ali Imran nas poziva da se vežemo za ideje, a ne za pojedince ili ličnosti. Oni će nestati i umrijeti, ali ta ideja i vjera neće iščeznuti. Omladino, ako želite biti čvrsti u svojoj vjeri, čuvajte se vezivanja za jednog daiju ili jednu ličnost, a zapostavljanja ideje i misije.

b) Važnost slijeđenja;

Iako sura insistira na ostavljanju vezivanja za neku ličnost, ona, ipak, objašnjava važnost slijeđenja i pokornosti. U prvom dijelu sure stoji:

فَلَمَّا أَحَسَّ عِيسَى مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنصَارِي إِلَى اللهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنصَارُ اللهِ

[134] Kur'an,, sura: Ali Imran, ajet 103.
[135] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 105.
[136] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 130.
[137] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 159.

A kada se Isa uvjerio da oni neće da vjeruju, uzviknuo je: 'Ko su pomagači moji na Allahovom putu?' – 'Mi', - rekoše učenici, - 'mi ćemo biti pomagači Allahove vjere.'[138]

Ovaj ajet jasno objašnjava cilj, a to je Allahov put. Isto tako, objašnjava i sredstvo – pomaganje. Dakle, oni trebaju biti pomagači Allahovog vjerovjesnika.

Drugi dio sure govori uopćeno o slijeđenju vjerovjesnika kroz sva vremena:

وَكَأَيِّن مِّن نَّبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

A koliko je bilo vjerovjesnika uz koje su se mnogi iskreni vjernici borili, pa nisu klonuli zbog nevolja koje su ih na Allahovom putu snalazile, i nisu posustajali niti su se predavali – a Allah izdržljive voli.[139]

إِذْ تُصْعِدُونَ وَلَا تَلْوُونَ عَلَى أَحَدٍ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ

Kada ste ono uzmicali, ne obazirući se ni na koga, dok vas je Poslanik zvao iza vaših leđa...[140]

Uzvišeni, u ovom ajetu, kori muslimane zbog njihove neposlušnosti i nepokornosti Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na Uhudu.

Zbog čega je sura nazvana imenom Ali Imran?

U kakvoj je vezi prethodno rečeno sa Imranovom porodicom? Uzvišeni je u ovoj suri odabrao dva simbola postojanosti: Imranovu ženu i Merjem, njegovu kćerku. Priča o ove dvije žene proteže se kroz dvije četvrtine sure. Merjema je bila čvrsta u svojoj čednosti, pokornosti i ibadetu Uzvišenom Allahu, tako da je ta njena svojstva i Kur'an spomenuo:

...koja je sačuvala djevičanstvo svoje...

138 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 52.
139 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 146.
140 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 153.

Jedna od najpogubnijih stvari po pojedinca i društvo jeste nepostojanje čvrstine u pokornosti i čednosti. Merjem je bila simbol ove postojanosti.

Najveća želja Imranove žene bila je da dijete, koje nosi u svojoj utrobi, bude pomagač Allahove vjere:

Gospodaru moj, ovo što je u trbuhu mome je zavjetujem samo na službu Tebi, pa primi od mene.[141]

Ove riječi izrečene su u značenju iskrenog poklanjanja djeteta Allahu. Željela je da ono oslobodi Mesdžidul-Aksa od Rimljana. Zbog toga je ona bila simbol postojanosti u svojoj ideji, čak i onda kada je rodila djevojčicu:

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعَتْ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ

...poslije ona, kada je rodila, reče: 'Gospodaru moj, rodila sam žensko', – a Allah dobro zna šta je rodila –, 'a muško nije kao žensko; nadjela sam joj ime Merjem.[142]

Uzvišeni je primio iskren nijet Imranove žene:

I Gospodar njezin primi je lijepo i učini da uzraste lijepo...[143]

Lijepo je i to što je Allah ova dva primjera spomenuo u kontekstu razgovora sa sljedbenicima Knjige, što je, svakako, kur'anski metod u približavanju ljudi. Kur'an kritikuje uvjerenje sljedbenika Knjige, ali u isto vrijeme hvali velike ličnosti u koje oni vjeruju, poput Imranove supruge i Merjeme.

Važnost žene

Važno je primjetiti da sura govori o čvrstini, navodeći primjer dvije žene. Uprkos tome što nosi naziv Imranova porodica, u njoj se nigdje direktno ne spominje Imran, već je priča fokusirana na Imranovu ženu i njen iskren nijet da pomogne Allahovu vjeru, što je uzrokovalo rađanje Merjeme, a kasnije Isaa, a.s. Ova sura govori i da

[141] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 35.
[142] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 36.
[143] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 37.

je Zekerijja, uprkos tome što je bio vjerovjesnik, mnoge stvari učio od Merjeme.

كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِندَهَا رِزْقاً قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكِ هَـذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِندِ اللّهِ إنَّ اللّهَ يَرْزُقُ مَن يَشَاء بِغَيْرِ حِسَابٍ

Kad god bi joj Zekerijja u hram ušao, kod nje bi hrane našao. 'Odakle ti ovo, o Merjema?' – on bi upitao, a ona bi odgovorila: 'Od Allaha, Allah onoga koga hoće opskrbljuje bez računa.'[144]

Simbol čvrstine i postojanosti u ovoj suri su žene. Naredna sura nosi naziv En-Nisa (žene) što je najbolji dokaz počasti koju islam daje ženi.

Omladino, budite čvrsti na istini, i praktično i idejno! Djevojke, slijedite čvrsto istinu, i uzimajte pouke iz života ove dvije plemenite žene: Imranove žene i Imranove kćerke Merjeme.

144 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 37.

EN-NISA
(ŽENE)

En-Nisa je medinska sura. Objavljena je nakon sure El-Mumtehine. Ima 176 ajeta i četvrta je po redoslijedu u Kur'anu, poslije sure Ali Imran.

To je sura pravde i milosti, posebno prema siromašnima. Nakon što je sura El-Bekare muslimane učinila odgovornim za upravljanje Zemljom i izložila metode hilafeta, objavljena je sura Ali Imran. Ona poziva postojanosti i čvrstini u slijeđenju ovog puta te nošenju odgovornosti. Napokon dolazi sura En-Nisa, koja nas podučava pravdi i milosti koju upravitelji Zemlje moraju iskazivati prema onima koji su im dati na emanet.

Najbitnije svojstvo koje čovjek, zadužen za upravljanje Zemljom, mora posjedovati, jeste pravednost. En-Nisa govori o pravima slabašnih u društvu, o jetimima, robovima, slugama. Ona, također, uspostavlja temelj ophođenja prema ženi. Bavi se odnosom prema nemuslimanima u islamskom društvu i njihovim pravima, kao i odnosom prema potlačenima. Pored toga, govori o putnicima i roditeljima te o ophođenju prema njima. Ovo je sura milosti i pravde. U svakom ajetu se spominju slabi, pravednost i milost, na veoma lijep način, koji ne može dosaditi onome ko je uči, što je jedan od aspekata nadnaravnosti Kur'ana.

Tvoja kuća je prioritet

Ova sura je nazvana baš ovim imenom jer ako je čovjek pravedan i milostiv prema svojoj supruzi, u kući, pravedan je i prema drugim slabašnim osobama.

Ovo je sura slabašnih, a Allah je odabrao jednu grupu slabašnih da je po njima nazove (misli se na žene). Kao da Uzvišeni poručuje:

'Prije nego ti povjerim Zemlju, pokaži svoju pravednost u svojoj kući! Ako ti budeš pravedan i milostiv, bit ćeš takav i u društvu!'

Pravednost prema ženi u kući je mjerilo na ispitu namjesništva na Zemlji. Nakon rečenog, može li iko reći da islam zlostavlja i nepravedno postupa prema ženi!?

Ove dezinformacije neće dotaći onog ko uči Kur'an, a posebno suru En-Nisa. Cijela ova sura tretira pitanje pravednosti i milosti prema ženi. Prije nje je sura Ali Imran koja navodi Merjemu i Imranovu suprugu kao primjere postojanosti i čvrstine u vjeri.

Pozivam vas sada, braćo, da na krilima ovih ajeta uznapredujemo i budemo pravedni prema svim ljudima, posebno prema slabašnim.

Pravednost – stub namjesništva na Zemlji

Sura počinje jasnim objašnjenjem svog cilja:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُواْ رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيرًا وَنِسَاء

O ljudi, bojte se Gospodara svoga, koji vas od jednog čovjeka stvara, a od njega je i drugu njegovu stvorio, i od njih dvoje mnoge muškarce i žene rasijao.[145]

Ovaj ajet nam kazuje da je osnova svih ljudi ista. Zbog čega se, onda, javlja nepravda?

Ajet objašnjava da su žene stvorene od muškaraca. Poslanik poziva blagom odnosu prema njima, kako stoji u hadisu: „Žene su rođene sestre muškarcima."

Primjećujemo da ova sura počinje globalnim pozivom: *O ljudi...* dok sura El-Maide počinje obraćanjem vjernicima: *O vjernici...* zbog toga što je pravda opći zakon koji važi za sve narode. Ne može svijetom upravljati nepravedan narod. Pravednost je temelj dobre vlasti, postojanosti i namjesništva. U ovom smislu Ibn Tejmijje je rekao: „Ljudski životi i nafaka opstoje sa pravdom u kojoj se i griješi, više nego sa nepravdom u kojoj se ne griješi. Zbog toga se kaže da Allah pomaže pravednu državu, makar bila i nevjernička, a ne pomaže

145 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 1.

nepravednu makar bila i muslimanska. Kaže se da ovaj svijet opstoji na pravdi makar sa njom bilo i nevjerstva, a ne na zulumu (nepravdi) kod čijih počinilaca ima i islama. (*Medžmu'ul-fetava*, 146/28.).

Primjećuje se da En-Nisa počinje istim značenjem kojim završava sura prije nje, a to je bogobojaznost: Ali Imran završava ajetom:

Allaha se bojte, da biste postigli ono što želite.[146]

A En-Nisa, počinje ajetom:

O ljudi, bojte se Gospodara svoga…[147]

Ne jedi vatru!

Drugi ajet ove sure upozorava na nepravdu prema drugoj vrsti slabašnih:

وَآتُوا الْيَتَامَى أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَبِيثَ بِالطَّيِّبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَى أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا

I siročadi imanja njihova uručite, rđavo za dobro ne podmećite i imetke njihove s imecima vašim ne trošite, – to bi, zaista, bio veliki grijeh.[148]

Kur'an, zatim, nastavlja:

Ako se bojite da prema ženama sirotama nećete biti pravedni…[149]

Arapi su odgajali sirote djevojke njihovim imetkom i kada bi one odrasle, a njen staratelj je poželio oženiti, nanosio bi joj nepravdu u mehru. Nije joj davao mehr kao ostalim ženama te je ovaj ajet objavljen kako bi zaštitio ovu grupu slabašnih u društvu.

Uočavamo i poznato pravilo koje se odnosi na dozvoljenost poligamije: pravda, opet pravda i samo pravda, a ako je nema, onda je dozvoljena ženidba samo jednom ženom: *Ako se bojite da ćete nepravedni biti onda samo jednu…*

[146] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 200.
[147] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 1.
[148] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 2.
[149] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 3.

Mehr je pravo žene

Četvrti ajet potvrđuje ženino pravo na mehr i važnost da taj mehr bude dat draga srca:

وَآتُواْ النَّسَاء صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِن طِبْنَ لَكُمْ عَن شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا

I draga srca ženama vjenčane darove njihove podajte; a ako vam one od svoje volje od toga šta poklone, to s prijatnošću i ugodnošću uživajte.[150]

Pogledaj, dragi brate, ovu uzajamnu milost među supružnicima koju islam usađuje posredstvom ajeta o mehru. Islam traži da čovjek, draga srca, isplati svojoj supruzi mehr, a žena, ako hoće, može svome mužu, iz poštovanja, pokloniti nešto od toga. Ovaj ajet gradi izvanredan spoj prava žene na mehr i blagih odnosa koji se ogledaju u njegovom svojevoljnom poklanjanju.

Pravednost, čak i sa rasipnicima

Ajeti, dalje, naređuju pravedno postupanje sa različitim slojevima društva, čak i sa rasipnicima:

وَلاَ تُؤْتُواْ السُّفَهَاء أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللّهُ لَكُمْ قِيَاماً وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُواْ لَهُمْ قَوْلاً مَّعْرُوفًا

I rasipnicima imetke, koje vam je Allah povjerio na upravljanje, ne uručujte, a njihov imetak za ishranu i odijevanje trošite; i prijatne riječi im govorite.[151]

To su ljudi koji (zbog svoje mentalne nesposobnosti) ne znaju voditi računa o svom imetku i spremni su ga veoma brzo potrošiti. Čak ni ovoj grupi ljudi nije dozvoljeno učiniti nepravdu, kako to čine neki, pravdajući to njihovom mentalnom nesposobnošću.

Zatim, dolazi ajet koji potvrđuje pravo siročadi na svoj imetak kada dostignu godine punoljetstva:

وَابْتَلُواْ الْيَتَامَى حَتَّىَ إِذَا بَلَغُواْ النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُم مِّنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُواْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلاَ تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَن يَكْبَرُواْ

[150] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 4.
[151] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 5.

I provjeravajte siročad dok ne stasaju za brak; pa ako ocijenite da su zreli, uručite im imetke njihove. I ne žurite da ih rasipnički potrošite dok oni ne odrastu.[152]

Sedmi ajet potvrđuje pravo žene na nasljedstvo koje joj je bilo ukinuto od strane predislamskih Arapa.

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاء نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ
وَالأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا

Muškarcima pripada dio onoga što ostave roditelji i rođaci, i ženama dio onoga što ostave roditelji i rođaci, bilo toga malo ili mnogo, određeni dio.

Osmi ajet pravi spoj između pravednosti i dobročinstva:

A kada diobi prisustvuju rođaci, siročad i siromasi, i njima nešto darujte i lijepu riječ im recite.

Čuvaj svoje potomstvo pravednošću

Deveti ajet ispravlja preovladavajuće shvatanje kod naroda: *I neka se pribojavaju, kao kad bi sami iza sebe ostavili nejaku djecu za koju strahuju, i neka se boje Allaha, i neka govore istinu.*

Mnogo ljudi stiče haram imetak i nanosi nepravdu drugima pod izgovorom da žele osigurati svoje potomstvo nakon smrti. Međutim, ova sura ti govori suprotno: budi pravedan prema drugima i govori istinu, pa će Allah čuvati tvoje potomstvo.

Zatim dolazi deseti ajet koji snažno upozorava na nepravdu:

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَى ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا

Oni koji bez ikakva prava jedu imetke siročadi – doista jedu ono što će ih u vatru dovesti i oni će u ognju gorjeti.

Pravedno nasljeđivanje

U jedanaestom ajetu se govori o pravima nasljedstva sinova i kćerki: *Allah vam naređuje da od djece vaše – muškom pripadne toliko koliko dvjema ženskima.*

---

[152] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 6.

Ova raspodjela imetka je pravedna, jer nije po principu odabranosti niti jednakosti između muškarca i žene, već po principu obaveza i odgovornosti svakog od njih. Čovjek ima odgovornost opskrbljivanja doma i supruge. Žena nema nikakvih obaveza u tome, a kada se uda, njen suprug je dužan voditi brigu o njoj, te joj njen dio nasljedstva u potpunosti ostaje.

Dvanaesti ajet dijeli nasljedstvo među supružnicima na pravedan način:

A vama pripada – polovina onoga što ostave žene vaše, ako ne budu imale djeteta.

Kratko rečeno, dragi brate, kada god osjetiš da ti manjka pravednosti u životu, posebno prema svojoj supruzi, članovima tvog doma i slabašnima, prouči suru En-Nisa, suru pravde, i analiziraj svoj život kroz njene ajete.

To su Allahove granice

Trinaesti i četrnaesti ajet ove sure, snažni su podstrekivači na pravednost, odvraćaju od nepravde i prelaženja Allahovih granica:

تِلْكَ حُدُودُ اللهِ وَمَن يُطِعِ اللهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ وَمَن يَعْصِ اللهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُّهِينٌ

To su Allahovi propisi. Onoga ko se pokorava Allahu i Poslaniku Njegovu – On će uvesti u džennetske bašče, kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno ostati, i to je uspjeh veliki. A onoga ko se bude protiv Allaha i Poslanika Njegova dizao i preko granica Njegovih propisa prelazio – On će u Vatru baciti, u kojoj će vječno ostati; njega čeka sramna patnja.

Kako se osloboditi nepravednosti? Sedamnaesti ajet direktno odgovara na ovo pitanje otvarajući vrata pokajanja:

إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِن قَرِيبٍ فَأُوْلَـئِكَ يَتُوبُ اللهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللهُ عَلِيماً حَكِيماً

Allah prima pokajanje samo od onih koji učine kakvo rđavo djelo samo iz lakomislenosti, i koji se ubrzo pokaju; njima će Allah oprostiti. – A Allah sve zna i mudar je.

Poruka sure: s njima lijepo živite!

Ajeti ponovo govore o pravdi prema ženi:

O vjernici, zabranjuje vam se da žene kao stvari nasljeđujete, preko volje njihove… Ajet upozorava na opasnost ove pojave *i da im teškoće pričinjavate, s namjerom da nešto od onoga što ste im darovali prisvojite, osim ako budu očito zgriješile. S njima lijepo živite!* Značenje ovog ajeta nije da čovjek samo ne čini nepravdu. Učenjaci kažu da se ovdje namjeravalo kazati da je čovjek dužan podnositi i uznemiravanja te biti strpljiv. Čovjek je dužan blago postupati sa svojom suprugom, da bi od nje odstranio srdžbu. Tako je i Allahov Poslanik, s.a.v.s., postupao sa svojim suprugama:

A ako prema njima odvratnost osjetite, moguće je da je baš u onome prema čemu odvratnost osjećate Allah veliko dobro dao.[153]

One su od vas čvrstu obavezu uzele

وَإِنْ أَرَدتُّمُ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا
أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا

Ako hoćete da jednu ženu pustite, a drugom se oženite, i jednoj od njih ste dali mnogo blaga, ne oduzimajte ništa od toga. Zar da joj to nasilno oduzmete, čineći očigledan grijeh?[154]

Navedeni ajet govori o pravednosti i realnom stanju, u koje mogu ući odnosi sa suprugom. Prvo: lijepo sa njima živite; ako ih prezirete, budite strpljivi, a ako ni to ne možete, već želite promijeniti ženu, onda joj nemojte ništa od mehra uzeti, makar posjedovala ogromno bogatstvo. Ajet je rigorozan u ovome:

Zar da joj to nasilno oduzmete, čineći očigledan grijeh?

153 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 19.
154 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 20.

U ovom ajetu je spomenuta riječ *buhtan* – potvora, jer su Arapi, kada bi se željeli razvesti od žene, optuživali je za nemoral, kako bi joj od mehra uzeli onoliko koliko bi željeli.

Zatim dolazi jedan od najljepših kur'anskih ajeta, koji govori o mekšanju srca i veličanju bračne zajednice: *Kako biste mogli i oduzeti to kada ste jedno s drugim živjeli i kada su one od vas čvrstu obavezu uzele.*[155]

Ajet ukazuje na dubinu odnosa supružnika, podsjećajući muža na desetine lijepih situacija prije ovog nesrećnog trenutka. Podsjeća ga na noći i dane provedene zajedno, na trenutke provedene u svojoj sobi sa svojom suprugom, na izlete…

Čvrsta obaveza koju ajet spominje, odnosi se na bračni ugovor. Od onog trenutka kada čovjek prihvati obavezu braka, mora brinuti o izvršenju ovog ugovora nad kojim Allah bdi. Ovaj izraz je u Kur'anu spomenut samo tri puta: jednom vezano za vjerovjesnike koji su izvršili čvrstu obavezu (El-Ahzab, 7), drugi put vezano za Benu Israilćane koji su prekršili ovu obavezu (En-Nisa, 154) i treći put vezano za tebe, čovječe, u trenutku stupanja u brak.

Primjeri počasti žene u islamu

Ženi je u historiji mnogo puta nanošena nepravda. Islam je došao sa surom En-Nisa kako bi joj vratio njena prava. Jedan od vidova nepravde prema ženi jeste i to što je nasljeđivana zajedno sa imetkom koji bi čovjek ostavio. Obično bi je naslijedio njegov sin, ako mu ne bi bila majka. Zbog toga je objavljen ajet:

وَلَا تَنكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُم مِّنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا

I ne ženite se ženama kojima su se ženili očevi vaši, – a što je bilo, bit će oprošteno; to bi, uistinu, bio razvrat, gnusoba i ružan put.[156]

Ovim ajetom se zabranjuje ovo gnusno djelo.

Ajeti, dalje, govore o pravima robinja u braku, u vrijeme kada nije postojao zakon koji je brinuo o njihovim pravima. Ako čovjek nije

---

155 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 21.
156 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 22.

mogao stupiti u brak sa slobodnom ženom a želio se oženiti robinjom, ajet mu poručuje: *I ženite se njima, s dopuštenjem porodica njihovih...*[157]

Kur'an ne upotrebljava u ovom ajetu izraz: dopuštenjem gospodara njihova, već upotrebljava izraz *porodica* kako bi njihove vlasnike podstakao na milost prema robovima.

I ženite se njima, s dopuštenjem vlasnika njihovih, i podajte im vjenčane darove njihove, kako je uobičajeno...[158]

Draga srca im isplatite njihove mehrove i nemojte im uskratiti ni jedno pravo zbog toga što su u vašem vlasništvu.

Kada su čedne, i kada javno ne čine blud i kada tajno ne žive s ljubavnicima...

U nastavku ajet se obraća ženama: *kada su čedne, i kada javno ne čine blud, i kada tajno ne žive s ljubavnicima...*[159]

Kur'an upozorava sve žene na nelegalne bračne veze. Sura govori o milosti i blagosti koju je islam iskazao prema ženi zabranjujući joj vanbračne odnose, jer bi to bio uzrok velikoj nelagodi kada bi je njen ljubavnik ostavio. Takav način života uništava ženin kredibilitet i budućnost, čineći je slabašnom, jer je njeno srce mehko, a osjećanja snažna.

Djevojke, znajte da ste kod Allaha vrijedne i da vas islam čuva od zloupotrebe neodgovornih mladića!

I kazna je slabašnim manja

Još uvijek smo kod 25. ajeta sure En-Nisa. Ovaj ajet je lijep pokazatelj pravde i milosti koju islam iskazuje prema slabašnima: *A kada one kao udate počine blud, neka se kazne polovinom kazne propisane za slobodne žene.*

Ovo je u suprotnosti sa zakonima Starog Rima i Indije, jer su kod njih kazne za obične ljude bile žestoke. Islam postupa na drugačiji način: prema slabašnima se odnosi sa blagošću i umanjuje im kaznu.

157 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 25.
158 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 25.
159 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 25.

Tri naredna ajeta govore o milosti i blagosti, koje je Allah izlio na Muhammedov, s.a.v.s., ummet i na čovječanstvo uopće, što je, također, milost za slabašne: *Čovjek je stvoren slabim.*

Pročitajmo zajedno naredne ajete i pogledajmo kako Allah pojašnjava Svoju blagost i pravdu, podsjećajući nas na naše slabosti, na istom mjestu gdje nas poziva na blagost prema drugima:

يُرِيدُ اللهُ لِيُبَيِّنَ لَكُمْ وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ وَاللهُ يُرِيدُ أَن يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا يُرِيدُ اللهُ أَن يُخَفِّفَ عَنكُمْ وَخُلِقَ الإِنسَانُ ضَعِيفًا

Allah želi da vam objasni i da vas putevima kojima su išli oni prije vas uputi, i da vam oprosti. – A Allah sve zna i mudar je. Allah želi da vam oprosti, a oni koji se za strastima svojim povode žele da daleko s Pravog puta skrenete. Allah želi da vam olakša – a čovjek je stvoren kao nejako biće.[160]

Pravda u svim aspektima života

Nakon što su ajeti govorili o pravdi u velikom broju životnih situacija (žena, porodica, društvo), okreću se pravdi u trgovini i imovinskim transakcijama:

O vjernici, jedni drugima na nedozvoljen način imanja ne prisvajajte, - ali, dozvoljeno vam je trgovanje uz obostrani pristanak.[161]

Zatim govori o pravdi prema ljudskim životima te o zabrani prolijevanja krvi:

I jedni druge ne ubijajte! Allah je, doista, prema vama milostiv.

Bez pretjerivanja, ali i bez nemarnosti

Trideset četvrti ajet uređuje principe porodičnog života. Nekada čovjekova želja za pravednošću prema supruzi dovede do toga da čovjek postane previše blag i neodlučan, što rezultira greškama i propustima supruge. Ajet nudi harmoničnu ravnotežu: odlučnost, ali uz pravdu:

160 Kur'an, sura: En-Nisa, ajeti 26-28.
161 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 29.

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنفَقُواْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللهُ وَاللاَّتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاضْرِبُوهُنَّ

Muškarci vode brigu o ženama zato što je Allah dao prednost jednima nad drugima i zato što oni troše imetke svoje. Zbog toga su čestite žene poslušne i za vrijeme muževljeva odsustva vode brigu o onome o čemu treba da brigu vode, jer i Allah njih štiti. A onih čijih se neposlušnosti pribojavate, vi posavjetujte, pa ih i udarite...[162]

Da bi bračni život uspio unutar kuće, ženi je naređeno da bude pokorna svome mužu. Kada žena griješi, uprkos tome što muž poštuje sva njena prava, ipak je ne treba ostaviti da radi šta hoće. Ovdje treba pokazati odlučnost. Prethodni ajet je nabrojao stupnjeve odgoja: opomena i savjet, a zatim odvajanje u postelji, pa tek onda se dozvoljava blaga primjena sile i to u nužnoj situaciji, uz izbjegavanje udarca po licu. Čovjek ovo ne smije prakticirati kad hoće, pod izgovorom da Kur'an to dozvoljava. Ne zaboravimo da je cilj udarca ukazivanje na grešku, a ne nanošenje bola.

Najbolji primjer je naš Poslanik, s.a.v.s., koji nikada nije udario slugu niti ženu.

Nemoj sebi nanositi nepravdu

Ajeti ponovo govore o pravdi upozoravajući i na širk – pripisivanje Allahu druga:

I Allahu se klanjajte i nikoga Njemu ravnim ne smatrajte![163]

Najveće nasilje i najveća nepravda je, kako to stoji u suri Lukman, širk: *Doista je širk velika nepravda.*

Ajet dalje širi pravdu na sve slojeve društva, posebno na slabašne: *A roditeljima dobročinstvo činite...* tj., budite im na raspolaganju kada ostare.

وَبِذِي الْقُرْبَى وَالْيَتَامَى وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَى وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ مَن كَانَ مُخْتَالاً فَخُورًا

[162] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 34.
[163] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 36.

...i rođacima, i siročadi, i siromasima, i komšijama, bližnjim, i komšijama daljnjim, i drugovima, i putnicima-namjernicima, i onima koji su u vašem posjedu. Allah, zaista, ne voli one koji se ohole i hvališu.

Pogledajmo način na koji sura koristi princip pravde, uprkos tome što govori o različitim stvarima.

Zapreke pred pravdom i milošću

Sura, zatim, govori o pokuđenim svojstvima koja svog vlasnika odvraćaju od pravde i milosti prema slabašnima. Počinje škrtošću:

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللهُ مِن فَضْلِهِ

...one koji škrtare i traže od drugih da budu škrti i koji kriju ono što im je Allah iz obilja Svoga darovao...[164]

Zatim se govori o pretvaranju i želji za prikazivanjem:

وَالَّذِينَ يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَـاء النَّاسِ وَلاَ يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَلاَ بِالْيَوْمِ الآخِرِ وَمَن يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاء قِرِينًا

I one koji troše imanja svoja da se pred svijetom pokažu, a ni u Allaha ni u onaj svijet ne vjeruju. – A kome je šejtan drug, zao mu je drug![165]

Allah ne nanosi ni najmanju nepravdu

Nakon iznošenja svih ovih plemenitih citata, Uzvišeni nas podsjeća na Svoju blagodat i plemenite postupke prema nama. Pa, zar čovjek može odbiti pravednost prema drugim ljudima:

إِنَّ اللهَ لاَ يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِن تَكُ حَسَنَةً يُضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِن لَّدُنْهُ أَجْرًا عَظِيمًا

Allah neće nikome ni trunku nepravde učiniti. Dobra djela On će umnogostručiti i još od Sebe nagradu veliku dati.[166]

Naredni ajet podsjeća da će Vjerovjesnik, s.a.v.s., svjedočiti o našoj pravednosti na Sudnjem danu:

164 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 37.
165 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 38.
166 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 40.

A šta će, tek, biti kada dovedemo svjedoka iz svakog naroda, a tebe dovedemo kao svjedoka protiv ovih?[167]

Uzvišeni poručuje nasilniku: čuvaj se! Budi oprezan! Vjerovjesnik će svjedočiti protiv tebe! A pravednom poručuje: Raduj se! Tvoj Miljenik će posvjedočiti tvoju pravednost!

Zatim dolazi ključni ajet:

إِنَّ اللهَ يَأْمُرُكُمْ أَن تُؤدُّواْ الأَمَانَاتِ إِلَى أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُم بَيْنَ النَّاسِ أَن تَحْكُمُواْ
بِالْعَدْلِ إِنَّ اللهَ نِعِمَّا يَعِظُكُم بِهِ إِنَّ اللهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

Allah vam zapovijeda da odgovorne službe onima koji su ih dostojni povjeravate i kada ljudima sudite da pravično sudite. Uistinu je divan Allahov savjet! – A Allah, doista, sve čuje i vidi.[168]

Pokornost Allahu i Poslaniku – temelj pravednosti

Pravednost se jasno manifestira iz sljedećeg ajeta:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ أَطِيعُواْ اللهَ وَأَطِيعُواْ الرَّسُولَ وَأُوْلِي الأَمْرِ مِنكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي
شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ
تَأْوِيلاً

O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku i predstavnicima vašim. A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i u onaj svijet; to vam je bolje i za vas rješenje ljepše.[169]

Traženje presude u Allahovom zakonu i obraćanje Njegovoj Knjizi i sunnetu Poslanika u situacijama neslaganja, temelj su pravednosti i milosti u društvu, što se to jasno vidi iz 64. ajeta. Kada čovjek učini grijeh prema Allahovim propisima i Poslanikovim, s.a.v.s., naredbama, time čini nasilje prema sebi:

A da oni koji su se sami prema sebi ogriješili dođu tebi i zamole Allaha da im oprosti, i da i Poslanik zamoli za njih, vidjeli bi da Allah, zaista, prima pokajanje i da je milostiv.

167 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 41.
168 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 58.
169 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 59.

Kako upotpuniti pravednost? Jasan odgovor nalazimo u narednom ajetu:

فَلاَ وَرَبِّكَ لاَ يُؤْمِنُونَ حَتَّىَ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لاَ يَجِدُواْ فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُواْ تَسْلِيمًا

I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete, i dok se sasvim ne pokore.[170]

O, muslimani, analizirajte sebe i svoj život kroz prizmu Allahove Knjige i sunneta Njegovog Poslanika i pokorite se Poslanikovoj naredbi. Čuvajte se kolebanja i izbjegavanja sprovođenja Poslanikovih naredbi, da ne bi Poslanik, s.a.v..s, svjedočio protiv vas na Sudnjem danu.

Borba za očuvanje prava slabašnih

Nizanjem ajeta stižemo do dijela koji govori o borbi. Prvi ajet glasi:

I neka se zato na Allahovu putu bore oni koji ne žale da žrtvuju život na ovom svijetu za onaj svijet.[171]

U kakvoj je vezi ovaj dio sa pravdom? Uspostava pravde u društvu zahtijeva snagu koja će čuvati prava slabašnih i potlačenih. Borba u islamu nije zbog neprijateljstva niti je ona sama po sebi cilj, već je sredstvo za ispunjenje cilja. Dokaz ovoj tvrdnji je ajet:

وَمَا لَكُمْ لاَ تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاء وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَـذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَّنَا مِن لَّدُنكَ نَصِيرًا

A zašto se vi ne biste borili na Allahovu putu za potlačene, za muškarce i žene i djecu, koji uzvikuju: 'Gospodaru naš, izbavi nas iz ovog grada, čiji su stanovnici nasilnici, i Ti nam odredi zaštitnika i Ti nam podaj onoga ko će nam pomoći!'[172]

[170] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 65.
[171] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 74.
[172] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 75.

Primjetno je da se većina propisa koji tretiraju borbu nalaze u suri En-Nisa, jer su žene prva karika u podizanju boraca, i ona je borac u svojoj kući. Žena koju maltretira muž, a ona to strpljivo podnosi, bori se i pada kao šehid stotinu puta dnevno. Objavljivanje propisa o borbi u ovoj suri je poruka ženama – Allah najbolje zna – da su one borci zbog svoje strpljivosti i brige u kući.

Uticaj medija na pravednost

U ovom dijelu sure nalazi se i veoma bitan ajet, koji se obraća medijima ukazujući na njihov veliki uticaj na pravdu:

وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَىٰ أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنبِطُونَهُ مِنْهُمْ

Kada saznaju za nešto važno, a tiče se bezbjednosti ili opasnosti, oni to razglase. A da se oni s tim obrate Poslaniku ili predstavnicima svojim, saznali bi od njih ono što žele da saznaju.[173]

Mediji mogu imati negativan uticaj na sudije i javno mnjenje te tako uticati na formiranje općeg mišljenja i presude. Zbog toga je nužno, u samom startu, spriječiti sve dezinformacije, svojevoljno tumačenje informacija i iznošenje zaključaka. Ovo je jasna poruka muslimanima današnjice da provjere informacije koje im mediji plasiraju.

Opasnost licemjerstva

Nakon ovog dolazi drugi dio koji govori o opasnosti koju licemjeri predstavljaju po društvo:

Zašto se podvajate kada su u pitanju licemjeri koje je Allah vratio u nevjernike zbog postupaka njihovih![174]

Spomenuti su zbog opasnosti njihovog infiltriranja u društvo i zbog toga što su jedan od najsnažnijih faktora koji slabi pravdu i uskraćuje prava slabašnih. Oni unose smutnju u društvo i uništavaju njegove vrijednosti, posebno vrijednost pravde.

[173] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 83.
[174] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 88.

Sljedeći ajet ukazuje na vrhunac pravde:

O vjernici, kada u boj krenete, na Allahovu putu, sve dobro ispitajte...[175]

Ovo su moralni principi u ratu kojima je islam prvi počeo pozivati.

Budi pozitivista kako bi dostigao pravdu

U svim prethodnim ajetima Kur'an se obraća snažnima i odgovornima, naređujući im pravednost i milost prema slabašnima. Ali, Kur'an u 97. ajetu traži od slabašnih pozitivizam i pokretljivost. Zabranjuje im ponizno pokoravanje stanju, kako ne bi pomislili da nemaju nikakvih obaveza dok iščekuju pravdu:

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلآئِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُواْ فِيمَ كُنتُمْ قَالُواْ كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الأَرْضِ قَالْوَاْ أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُواْ فِيهَا فَأُوْلَـئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءتْ مَصِيرًا

Kad budu uzimali duše onima koji su se prema sebi ogriješili, meleki će upitati: 'Šta je bilo s vama?' – 'Bili smo potlačeni na Zemlji' – odgovorit će. – 'Zar Allahova Zemlja nije prostrana i zar se niste mogli nekud iseliti?' – reći će meleki, i zato će njihovo prebivalište biti Džehennem, a užasno je on boravište.

Skraćivanje namaza je Allahova milost prema nama

Nakon svega ovoga, Uzvišeni nam skreće pažnju na Svoju milost u postupcima prema Svojim stvorenjima i robovima. Tako dolazi 101. ajet koji govori o skraćivanju namaza i o namazu u slučajevima straha:

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَن تَقْصُرُواْ مِنَ الصَّلاَةِ

Nije vam grijeh da molitvu na putovanju skratite...

Uzvišeni nam, u ovom ajetu, skreće pažnju na Svoju milost koju nam je ukazao, kako bismo i mi bili milostivi prema drugim ljudima.

[175] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 94.

Odnos prema nemuslimanskim manjinama

Na samom kraju nailazimo na prava nemuslimana u islamskom društvu. U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dogodilo se da je jedan musliman ukrao nešto i za to optužio jednog Jevreja. Drugi musliman ga je u tome podržao lažnim svjedočenjem, kako ovaj ne bi bio izložen kazni, pravdajući takav postupak bratstvom. Uzvišeni je o tome objavio ajet u kom se žestoko obraća muslimanima:

إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللهُ وَلاَ تَكُن لِّلْخَآئِنِينَ خَصِيمًا

Mi tebi objavljujemo Knjigu, samu istinu, da ljudima sudiš onako kako ti Allah objavljuje. I ne budi branilac varalicama.[176]

Zatim, još oštrije govori:

وَمَن يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا

A onaj ko kakav prijestup ili grijeh počini pa time nedužna čovjeka potvori – natovario je na sebe i kletvu i grijeh očiti.[177]

Uzvišeni je iznad sedam nebesa posvjedočio u korist ovog Jevreja, kako bi se u životu muslimana usadilo ovakvo civilizacijsko pravilo ophođenja prema sljedbenicima drugih vjera.

Povratak ženama

Na kraju sure vidimo ponovno vraćanje propisima vezanim za ženu, koncentrišući se na principe pravde i milosti:

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاء قُلِ اللهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاء

Oni traže od tebe propise o ženama. Reci: 'Allah će vam objasniti propise o njima – nešto vam je već kazao u Knjizi o ženama-sirotama.[178]

Slijedi poziv na pravednost u višeženstvu:

وَلَن تَسْتَطِيعُواْ أَن تَعْدِلُواْ بَيْنَ النِّسَاء وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلاَ تَمِيلُواْ كُلَّ الْمَيْلِ

176 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 105.
177 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 112.
178 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 127.

Vi ne možete potpuno jednako postupati prema ženama svojim ma koliko to željeli, ali ne dopustite sebi takvu naklonost...[179]

Pa da jednu ostavite u neizvjesnosti... tj., da je ostavite u neizvjesnosti pa da ne zna da li je vjenčana ili rezvedena. Ovo je nepravda i zloupotreba čovjekovog položaja.

Budite pravedni

Sto trideset i peti ajet sure nas svom snagom podsjeća na njen cilj:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُونُواْ قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاء لِلّهِ وَلَوْ عَلَى أَنفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقَيرًا فَاللّهُ أَوْلَى بِهِمَا فَلاَ تَتَّبِعُواْ الْهَوَى أَن تَعْدِلُواْ وَإِن تَلْوُواْ أَوْ تُعْرِضُواْ فَإِنَّ اللّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

O vjernici, budite uvijek pravedni, svjedočite Allaha radi, pa i na svoju štetu ili na štetu roditelja i rođaka, bio on bogat ili siromašan, ta Allahovo je da se brine o njima! Zato ne slijedite strasti – kako ne biste bili nepravedni. A ako budete krivo svjedočili ili svjedočenje izbjegavali, - pa, Allah, zaista, zna ono što radite.

U ajetu je upotrebljen izraz *kavvamin* – što asocira na najveći stupanj slijeđenja i sprovođenja pravde. Ajet nas upozorava na slijeđenje strasti, jer je to jedan od opasnih uzročnika nepravde i nasilja.

Nasilje sljedbenika Knjige

Sura, zatim, kritikuje neke greške sljedbenika Knjige, vezane za temu o kojoj govori, upozoravajući muslimane na te propuste:

I zbog teškog nasilja Jevreja mi smo im neka lijepa jela zabranili koja su im bila dozvoljena.[180]

Zbog njihove nepravde, Allah im je zabranio, inače, dozvoljene stvari. O kakvoj je nepravdi riječ:

[179] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 129

[180] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 160.

...i zbog toga što su mnoge od Allahova puta odvraćali i zato što su kamatu uzimali, a bilo im je zabranjeno, i zato što su tuđe imetke na nedozvoljen način jeli.[181]

Zatim slijede dva ajeta:

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لاَ تَغْلُواْ فِي دِينِكُمْ وَلاَ تَقُولُواْ عَلَى اللهِ إِلاَّ الْحَقِّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِّنْهُ فَآمِنُواْ بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَلاَ تَقُولُواْ ثَلاَثَةٌ انتَهُواْ خَيْرًا لَّكُمْ إِنَّمَا اللهُ إِلَـهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَن يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ وَكَفَى بِاللهِ وَكِيلاً لَّن يَسْتَنكِفَ الْمَسِيحُ أَن يَكُونَ عَبْداً لِّلّهِ وَلاَ الْمَلآئِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَن يَسْتَنكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ إِلَيهِ جَمِيعًا

O sljedbenici Knjige, ne zastranjujte u svome vjerovanju i o Allahu govorite samo istinu! Mesih, Isa, sin Merjemin, samo je Allahov poslanik, i Riječ Njegova koju je Merjemi dostavio, i Duh od Njega; zato vjerujte u Allaha i Njegove poslanike i ne govorite: 'Trojica su!' Prestanite, bolje vam je! Allah je samo jedan Bog, - hvaljen neka je On! – zar On da ima dijete?! Njegovo je ono što je na nebesima i ono što je na Zemlji, i Allah je dovoljan kao zaštitnik. Mesihu neće biti zazorno da prizna da je Allahov rob, pa ni melekima, Njemu najbližim. A one kojima bude zazorno da se Njemu klanjaju, i koji se budu oholili, Allah će ih sve pred Sebe sakupiti.[182]

Ovdje se spominju i devijacije u vjerovanju kršćana povezane sa ciljem ove sure, jer su nastale kao posljedica rimskog zlostavljanja i tlačenja prve generacije kršćana. Poruka vjernicima je pomaganje, jačanje i snaženje vjere, kako ne bi bila promijenjena i izokrenuta, što je bio slučaj sa sljedbenicima Knjige.

Nakon svega ovoga dolaze dva ajeta sa žestokim upozorenjem na nepravdu:

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ وَصَدُّواْ عَن سَبِيلِ اللهِ قَدْ ضَلُّواْ ضَلاَلاً بَعِيدًا إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُواْ وَظَلَمُواْ لَمْ يَكُنِ اللهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلاَ لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقاً

[181] Kur'an, sura: En-Nisa, ajeti 160-161.
[182] Kur'an, sura: En-Nisa, ajeti 171-172.

One koji neće da vjeruju i koji od Allahova puta odvraćaju daleko su zalutali. Onima koji neće da vjeruju i koji čine nepravdu, Allah, doista, neće oprostiti i neće im put pokazati.[183]

En-Nisa je, kako smo već napomenuli, sura pravednosti i milosti prema svim slojevima društva.

Jedna od njenih osobenosti jeste navođenje velikog broja Allahovih imena na kraju svojih ajeta (42 puta). Ova imena obuhvataju znanje i mudrost, snagu, milost i oprost, a sva ukazuju na Allahovu milost, pravdu i mudrost u zakonima koje je propisao radi uspostave pravde.

Brate, prouči suru En-Nisa s ciljem sprovođenja pravde u svom životu, u svojoj kući i porodici, prije svega prema svojoj supruzi i roditeljima, zatim prema komšijama i cijelom društvu, bez obzira koje vjere bili i kojem društvenom sloju pripadali.

[183] Kur'an, sura: En-Nisa, ajeti168-169.

EL-MAIDA
(TRPEZA)

El-Maida je medinska sura, š tim što je jedan dio objavljen u Mekki na Oprosnom hadžu. Objavljena je nakon sure El-Feth, a po redoslijedu u Mushafu dolazi nakon sure En-Nisa. Ima 120 ajeta.

El-Maide je jedina kur'anska sura koja počinje riječima: *O vjernici...* Ovaj poziv u Kur'anu se ponavlja 88 puta, a od toga 16 puta u suri El-Maide.

Abdullah ibn Mesud je rekao: „Kada čuješ poziv: *O vjernici...* dobro se skocentriši, jer je to precizna naredba kojom ti se nešto naređuje, ili zabranjuje." Značenje riječi: *O vjernici...* je: o, vi koji vjerujete u Allaha istinskim vjerovanjem, koji ste zadovoljni Njime kao Gospodarom. O, vi koji ste priznali Allaha za svoga Gospodara, poslušajte i pokorite se...

Njen cilj je poziv

Cilj ove sure nazire se od prvog poziva:

O vjernici, ispunjavajte obaveze![184]

Ispunjavajte i izvršavajte svoje ugovore i nemojte kršiti preuzete emanete. Ovaj imperativ se odnosi na sve obaveze i ugovore koje je čovjek prihvatio: od odgovornosti za upravljanje Zemljom i obaveze namjesništva na njoj, do stvari vezanih za pokornost Uzvišenom Allahu kao što su namaz, hidžab i zabrana poput konzumiranja alkohola i haram imetka.

Kao što je već rečeno, ovaj poziv se najviše ponavlja u suri El-Maide i to 16 puta. U suri El-Bekare pominje se 10 puta, uprkos tome što je ova sura mnogo duža. Ovi pozivi predstavljaju srž i osovinu sure. Nakon ovog poziva primjećujemo novi temelj u kome su detalji

184 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 1.

vezani za naredbe i zabrane. Sura prelazi od jedne do druge naredbe naređujući nam ispunjenje ugovora.

Aiša, r.a., je rekla: „Sura El-Maida je posljednje što je objavljeno od Kur'ana, pa šta u njoj nađete halalom, smatrajte to halalom, a šta nađete kao haram, smatrajte ga haramom."

U suri El-Maida je posljednji objavljeni ajet koji tretira propise:

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا

Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.[185]

Ovaj ajet objavljen je na Oprosnom hadžu.

Mislim da se cilj sure već počeo nazirati, sada je vjera upotpunjena, pa se pridržavajte ugovora sa Allahom i čuvajte ga. Halal smatrajte halalom, a haram haramom. Ovo je sura dozvoljenog i zabranjenog u islamu. Zbog toga se u hadisu kaže: „Svoje muškarce podučavajte suri El-Maida, a djevojčice suri En-Nur."

Suština sure

Kad god biva upućen poziv: *O vi koji vjerujete*, sura nas vodi novoj temi i novim detaljnim propisima. Očigledno je da svi ajeti ove sure pojašnjavaju mnogobrojne propise vezane za dozvoljeno i zabranjeno u islamu:

1. hrana, piće, lov i klanje,
2. porodica i brak,
3. vjera i otkupljivanje,
4. ibadeti,
5. sud, presuda, svjedočenja i uspostava pravde,
6. uređenje odnosa muslimana i drugih, posebno jevreja i kršćana, itd.

Sura se koncentrira na pitanje dozvoljenog i zabranjenog u sferi ishrane, pića, lova i klanja, što je u skladu sa imenom sure El-Maida (trpeza). Ishrana je jedna od najvažnijih nužnosti u životu i potrebno je primijeniti propise dozvoljenog i zabranjenog. Šta je onda sa drugim

[185] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 3.

stvarima u čovjekovom životu?! Posredstvom ajeta koji govore o propisima dozvoljenog i zabranjenog, konstantno se povećava i uvjerenje da zakonodavstvo pripada jedino Allahu. Od prvog ajeta: *Uistinu, Allah propisuje što On hoće,* slijede tri ajeta koji upozoravaju na suđenje po o nome što Allah nije objavio. Među tim ajetima je i sljedeći:

وَمَن لَّمْ يَحْكُم بِمَا أَنزَلَ اللهُ فَأُوْلَـئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

A oni koji ne sude prema onome što je Allah objavio, oni su pravi nevjernici.[186]

Postepenost i povezanost kur'anskih sura

Obratite pažnju na vezu prethodnih kur'anskih sura sa surom El-Maida. El-Bekare je obznanila čovjekovu odgovornost za upravljanje Zemljom. Nakon nje dolazi sura Ali Imran koja podstiče vjernike na čvrstinu i postojanost. Zatim sura En-Nisa sa obavještenjem da je za čvrstinu nužno uspostaviti pravednost na Zemlji i iskazati milost prema slabašnima, a posebno prema ženama. Nakon svih ovih sura dolazi El-Maida koja nam naređuje ispunjenje svega ranije iznijetog.

El-Maida nam naređuje pravdu prema slabašnima, prema supruzi, i svim ljudima, kao i postojanost na putu koji nam je Allah odredio u suri El-Bekare. Treći ajet obznanjuje završnu uspostavu tog puta i njegovo upotpunjenje.

Jasna je i kur'anska postupnost u obraćanju sljedbenicima Knjige:

- U suri El-Bekare samo se iznose greške sljedbenika Knjige sa naredbom razlikovanja od njih.

- U suri Ali Imran počinje rasprava o njihovom vjerovanju uz nalaženje zajedničkih tačaka.

- U suri En-Nisa dolazi kritika velike pristranosti sljedbenika Knjige i njihovog razilaženja u pogledu Isaa, a.s.

- Sura El-Maida im se žestoko suprotstavlja: *Nevjernici su oni koji govore: 'Allah je jedan od trojice!'*[187]

---

[186] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 44.

[187] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 73.

Ovaj kur'anski pristup nam je poruka da je islam put postepenosti u komuniciranju sa drugim religijama.

Prvi poziv - O vjernici, ispunjavajte obaveze!

O vjernici, ispunjavajte obaveze! Dozvoljava vam se stoka…[188]

Kakva je veza između ispunjenja ugovora i Allahove dozvole da možemo klati i jesti stoku? Odmah nakon naredbe o ispunjenju obaveza, Allah, dž.š., spominje ono što dozvoljava. Uzvišeni nije počeo zabranom kako to ne bi loše uticalo na nas. Riječi: *Ispunjavajte obaveze…* ukazuju da će obraćanje biti žestoko, ali, odmah nakon njih, dolaze riječi: *Dozvoljava vam se…*

Ovo je Allahova milost prema ummetu, put koji daije moraju slijediti ako žele osvojiti srca. Nije lijepo da daija odmah počne sa zabranjenim stvarima. U osnovi je dozvoljenost, i najprije treba govoriti o dozvoljenom, a nakon toga im objašnjavati zabranjene stvari.

Lijep način obraćanja je jedan vid milosti. Lijepa poruka ovog poziva glasila bi: ispunjavajte obaveze kako vam ne bismo suzili krug dozvoljenog, kao što je bio slučaj sa Jevrejima. Na ovo značenje ukazuju i sure oko nje (En-Nisa, El-Maide i El-En'am). U En-Nisa zapažamo:

فَبِظُلْمٍ مِّنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ

I zbog teškog nasilja Jevreja Mi smo im neka lijepa jela zabranili koja su im bila dozvoljena.[189]

U suri El-En'am, pak, stoji:

Jevrejima smo sve životinje koje imaju kopita ili kandže zabranili…[190]

Zbog čega je uslijedila ova zabrana?

Time smo ih zbog zuluma njihova kaznili; i Mi, zaista, govorimo istinu.[191]

---

[188] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 1.
[189] Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 160.
[190] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 146.
[191] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 146.

Oni nisu ispunili svoje obaveze, pa im je Allah uskratio dozvoljeno kao kaznu za taj njihov postupak. Čuvajmo se, da nas ne zadesi ono što je njih zadesilo!

Drugi poziv - ne omalovažavajte Allahove odredbe!

O vjernici, nemojte mijenjati propise, naredbe i zabrane Allahove vjere!

وَلاَ الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلاَ الْهَدْيَ وَلاَ الْقَلآئِدَ وَلا آمِّينَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِّن رَّبِّهِمْ
وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُواْ وَلاَ يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ أَن صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ
الْحَرَامِ أَن تَعْتَدُواْ وَتَعَاوَنُواْ عَلَى الْبرِّ وَالتَّقْوَى وَلاَ تَعَاوَنُواْ عَلَى الإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ

...ni sveti mjesec, ni kurbane, naročito one ogrlicama obilježene, ni one ljude koji su krenuli ka Časnom hramu želeći nagradu i naklonost Gospodara svoga. A kad obrede hadždža obavite, onda loviti možete. I neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite, zato što su vam spriječili pristup Časnom hramu, nikako ne navede da ih napadnete! Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu...[192]

U prvom ajetu nailazimo na konstataciju o nužnim stvarima ovog života – hrani. U drugom se uspostavljaju veličanstveni humani principi:

1. Pravda – kao potvrda cilja sure En-Nisa: *I neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite, zato što su vam spriječili pristup Časnom hramu, nikako ne navede da ih napadnete!*

2. Međusobno potpomaganje – potvrda jedne poruke iz sure Ali Imran: jedinstvo i nerazilaženje:

Jedni drugima pomažite u dobročinstvu i čestitosti, a ne sudjelujte u grijehu i neprijateljstvu...

Ovi ajeti obuhvataju hiljade oblika društvenih odnosa koji se mogu sprovesti pod dobročinstvom, bogobojaznošću i međusobnim pomaganjem.

3. Bogobojaznost – *i bojte se Allaha, jer Allah strašno kažnjava.*

---

[192] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 2.

Uzvišeni nas ovdje podsjeća da je ova Knjiga opomena bogobojaznima, kao što se to navodi na početku sure El-Bekare.

U trećem ajetu stoji: *Zabranjuje vam se strv, i krv, i svinjsko meso...*

Prvi ugovor koji čovjek treba ispuniti jeste hraniti se halal imetkom i ne jesti ništa od onoga u čemu je prljavština.

U petom ajetu stoji:

الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَّكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَّهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ

Od sada vam se dozvoljavaju sva lijepa jela; i dozvoljavaju vam se jela onih kojima je data Knjiga, i vaša jela su njima dozvoljena; i čestite vjernice su vam dozvoljene, i čestite kćeri onih kojima je data Knjiga prije vas.

Ajet ukazuje na dvije dozvoljene stvari: na lijepa jela i na čestite žene, bilo da su one vjernice ili sljedbenice Knjige, pod uslovom da budu slobodne i primjernog morala. Ovo je divan primjer islamske tolerancije prema sljedbenicima Knjige. U istoj suri, u kojoj Uzvišeni žestoko kritikuje njihovo vjerovanje i ideje, dozvoljava muslimanima ženidbu sa čestitim ženama, sljedbenicama Knjige.

Zatim dolaze Allahove riječi:

Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.

Ovaj ajet govori o upotpunjenju kur'anskih propisa. Njegova veza sa temom koju sura tretira ogleda se u nemogućnosti uspostave ugovora bez njegovog upotpunjenja. Da li, draga braćo, razmišljamo o ovoj blagodati? O blagodati upotpunjenja vjere? Da li smo zahvalni na tome?

Neki Jevrej je došao kod Omera ibn El-Hattaba i rekao mu: „Vladaru pravovjernih, vi učite ajet iz vaše Knjige koji, da je objavljen Jevrejima, oni bi slavili kao blagdan taj dan."

Omer ga upita: „Koji je to ajet?"

Jevrej ga prouči, a Omer, r.a., reče: „Ja znam dan i mjesto na kojem je objavljen taj ajet. Objavljen je u petak, na dan Arefata, i oba ova dana su, hvala Allahu, za muslimane blagdani.“

Ovdje postoji još jedna interesantna stvar: većina ajeta ove sure se završava snažnim upozorenjem, a posebno prethodni ajeti:

Allah strašno kažnjava.

Allah, zaista, brzo sviđa račune.

Jedino se na taj način ne završava treći ajet koji govori o situacijama kada čovjek biva primoran na nešto. Ovaj ajet se završava riječima:

Allah će oprostiti i samilostan biti.

Treći poziv – čistoća duše

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ

O vjernici, kad hoćete molitvu da obavite, lica svoja i ruke svoje do iza lakata operite...[193]

Neko će pitati: koja je svrha objavljivanja ovog ajeta u središtu sure koja govori o ugovorima i njihovom ispunjenju? Ajeti ove sure najprije govore o ukusnim i prijatnim jelima, o čestitom braku, a to su slasti ovosvjetskog života. Zatim ajeti govore o čistoći duše koja počinje sa abdestom. Na ovaj način sura govori o svim slastima, počevši od slasti ibadeta i robovanja Allahu, do slasti hrane i braka.

Posredstvom ove sure vidimo sveobuhvatnost islama i njegovu širinu. U jednoj suri, jedni pored drugih, dolaze propisi koji tretiraju međuljudske odnose, ibadet i odnos prema Allahu.

Još nešto, veoma interesantno: nakon svakih deset ajeta, otprilike, dolazi po jedan koji nas podsjeća na ugovor prema Allahu. Ugovor i preuzeta obaveza prema Allahu, u ovoj suri spominje se na jedanaest mjesta, jasno i nedvosmisleno, kao da upućuju poruku: „Sada je trasiran put i postavljen ugovor, pa hoćete li ga se držati?“

[193] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 6.

Zatim dolazi sedmi ajet koji kaže: *I sjetite se Allahove milosti kojom vas je obasuo i zavjeta kojim vas je obavezao, kad ste rekli: 'Slušamo i pokoravamo se!'*

Ovdje se nazire veličanstvena veza sa surom El-Bekare koja na svome kraju hvali vjernike:

„Govorili su: Čujemo i pokoravamo se, Gospodaru naš, oprosti nam, Tebi ćemo se vratiti.“[194]

Nasuprot ovome, Israilćani su govorili:

„Čujemo i ne pokoravamo se.“[195]

Vidite li kako su kur'anske sure međusobno povezane i kako se upotpunjuju u temama i ciljevima!

Četvrti poziv – pravda

Redajući ajete jedan po jedan dolazimo i do četvrtog poziva:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُونُواْ قَوَّامِينَ لِلّهِ شُهَدَاء بِالْقِسْطِ وَلاَ يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَآنُ قَوْمٍ عَلَى أَلاَّ تَعْدِلُواْ اعْدِلُواْ هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَاتَّقُواْ اللّهَ إِنَّ اللّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

O vjernici, dužnosti prema Allahu izvršavajte, i pravedno svjedočite! Neka vas mržnja koju prema nekim ljudima nosite nikako ne navede da nepravedni budete! Pravedni budite, to je najbliže bogobojaznosti, i bojte se Allaha, jer Allah dobro zna ono što činite![196]

Nakon govora o ispunjenju ugovora i konzumiranju halal hrane, o ispravnom braku i abdestu, dolazimo do jednog, veoma bitnog, ugovora, a to je pravda, čak i prema ljudima koje mrzimo ili protiv kojih ratujemo. Ovaj ajet je jedno od važnih pravila u tolerantnom odnosu prema drugim grupacijama.

Peti poziv – sjetite se Allahove blagodati

Jedanaesti ajet podsjeća vjernike da ih je Allah sačuvao njihovih neprijatelja, pa se, o, vjernici, bojte Allaha i ispunjavajte ugovor Njemu dat:

194 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 285.
195 Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 93.
196 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 8.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اذْكُرُواْ نِعْمَتَ اللهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَن يَبْسُطُواْ إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنكُمْ

O vjernici, sjetite se Allahove blagodati prema vama kada su neki ljudi htjeli da vas se dočepaju, a On je zadržao ruke njihove.[197]

Uzvišeni ispunjava data obećanja. A koja su to obećanja na koja nas Uzvišeni podsjeća?

وَعَدَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُواْ وَعَمِلُواْ الصَّالِحَاتِ لَهُم مَّغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ

Onima koji budu vjerovali i dobra djela činili Allah obećava oprost i nagradu veliku.[198]

Pa, hoćemo li mi prekršiti ugovor i obećanje dato Allahu?

Benu Israil i njihov zavjet

U skoro jednom čitavom dijelu, sura govori o grupama koje nisu ispoštovale zavjet dat Allahu i nisu sproveli *čujemo i pokoravamo se*. Među ovim grupama su i Benu Israilćani. Uzvišeni kaže:

وَلَقَدْ أَخَذَ اللهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَآئِيلَ وَبَعَثْنَا مِنهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلاَةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنتُم بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللهَ قَرْضًا حَسَنًا لَّأُكَفِّرَنَّ عَنكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ فَمَن كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاء السَّبِيلِ

Allah je prihvatio zavjet sinova Israilovih – a između njih bili smo postavili dvanaest starješina – i Allah je rekao: 'Ja sam s vama! Ako budete molitvu obavljali i milostinju davali, i ako budete u poslanike Moje vjerovali, pomagali im i drage volje zajam Allahu davali, sigurno ću preći preko rđavih postupaka vaših i uvešću vas u džennetske bašče kroz koje će rijeke teći. A onaj među vama koji ni poslije ovoga ne bude vjerovao – s Pravog puta je skrenuo.'[199]

Šta je bio rezultat svega ovoga?

فَبِمَا نَقْضِهِم مِّيثَاقَهُمْ لَعنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً

[197] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 11.
[198] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 9.
[199] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 12.

Ali, zato što su zavjet svoj prekršili, Mi smo ih prokleli i srca njihova okrutnim učinili.[200]

Ovaj ajet sa sobom nosi žestoko upozorenje da i mi ne budemo kao Jevreji, pa da tako na sebe izazovemo Allahovu srdžbu i prokletstvo.

Musa i njegov narod

Sura, zatim, govori o Musau, a.s., i Benu Israilćanima kada je Musa, a.s., od njih tražio da uđu u Svetu zemlju (Palestinu) koju im je Allah propisao i obećao.

O narode moj, uđite u Svetu zemlju, koju vam je Allah dodijelio, i ne uzmičite nazad, pa da se vratite izgubljeni', -oni rekoše: 'O Musa! u njoj je nemilosrdan narod i mi u nju nećemo ući, dok god oni iz nje ne iziđu, mi ćemo onda sigurno ući.'[201]

Oni su odbili i suprotstavili se Allahovoj naredbi, pa ih je zadesila teška kazna:

'Četrdeset godina oni će zemljom lutati' – reče On – 'jer će im Sveta zemlja zabranjena biti.'[202]

Allah im je zabranio ulazak u Svetu zemlju četrdeset godina.

Već smo kazali da ova sura počinje riječima: *O vjernici, ispunjavajte obaveze!* Uzvišeni podstiče na ispunjenje obaveza, kako nam krug dozvoljenih stvari ne bi bio sužen. Iz priče o Benu Israilćanima vidimo da im je Allah suzio krug dozvoljenog, zbog neispunjavanja njihovih obaveza. Opće pravilo sure bi glasilo: „Ako čovjek izvrši svoje obaveze, Allah mu dadne širinu, a ako ne ispuni, dadne mu tjeskobu."

Priča o dva Ademova sina

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِن أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الآخَرِ

200 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 13.
201 Kur'an, sura: El-Maida, ajeti 21-22.
202 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 26.

I ispričaj im o dvojici Ademovih sinova, onako kako je bilo, kada su njih dvojica žrtvu prinijeli, pa kada je od jednog bila primljena, a od drugog nije...[203]

Ademov sin je ubio svoga brata pokrenut srdžbom i zavišću. Veza između ovog slučaja i priče o Benu Israilćanima je kršenje ugovora, koje je svojstveno objema stranama. Benu Israilćani su prekršili svoj ugovor zbog ličnog kukavičluka, a Ademov sin zbog svoje brzopletosti. Ovo su dva suprotna primjera, a zajedničko im je kršenje Allahovih propisa i zavjeta. Islam nam u svemu naređuje središnji put.

Nakon priče dolazi 32. ajet koji je komentariše:

مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا

Zbog toga smo Mi propisali sinovima Israilovim: ako neko ubije nekoga ko nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao; a ako neko bude uzrok da se nečiji život sačuva, – kao da je svim ljudima život sačuvao.[204]

Kur'an nam izlaže priču o zločinu koji je počinio jedan od Ademovih sinova, a odmah nakon toga donosi žestoku presudu neredu i objašnjava granice slobode i liberalizma na Zemlji.

Svijet je opće pravo spoznao tek u ovom periodu, a Kur'an ga je pretekao za 1.400 godina. Uzvišeni jasno iznosi: *ako neko ubije nekoga ko nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao...* Zločin nije samo zločin prema pojedincu, već je to napad na cijelo društvo. Postoji opće pravo koje se mora poštovati.

Šesti poziv – borba na Allahovom putu

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

O vjernici, Allaha se bojte, i nastojte da Mu se umilite, i na putu Njegovu se borite, kako biste postigli što želite.[205]

[203] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 27.
[204] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 32.
[205] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 35.

Uzvišeni je u prethodnim ajetima izložio opasnost nereda i anarhije, a zatim je u 35. ajetu naredio vjernicima da se bore protiv nereda i smutnje.

Primjećuje se da se na svakom mjestu u Kur'anu, gdje se spominje borba na Allahovom putu, spominje i uzrok zbog koga je ta borba naređena. U suri En-Nisa borba se naređuje radi pomoći potlačenima.

A zašto se vi ne biste borili na Allahovu putu za potlačene...[206]

Sedmi, osmi i deveti poziv – nemojte slijediti slijepe!

Sura nas vodi novom dijelu. Tri naredna poziva ističu važne aspekte za ovaj ummet:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاء بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاء بَعْضٍ وَمَن يَتَوَلَّهُم مِّنكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللهَ لاَ يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

O vjernici, ne uzimajte za zaštitnike Jevreje i kršćane! Oni su sami sebi zaštitnici! A njihov je onaj među vama koji ih za zaštitnike prihvati; Allah, uistinu, neće ukazati na pravi put ljudima koji sami sebi nepravdu čine.[207]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ مَن يَرْتَدَّ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ

O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, – pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite...[208]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تَتَّخِذُواْ الَّذِينَ اتَّخَذُواْ دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُواْ الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ أَوْلِيَاء

O vjernici, ne prijateljujte s onima koji vjeru vašu za podsmijeh i zabavu uzimaju, bili to oni kojima je data Knjiga prije vas, ili bili mnogobošci...[209]

---

206 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 75.
207 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 51.
208 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 54.
209 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 57.

Navedeni ajeti nemaju za cilj poniziti ili omalovažiti druge vjere, već je njihov primarni cilj očuvati identitet muslimana. Ovo je poziv u potpunu predanost i pripadnost islamu.

Sura El-Maida ne zabranjuje uspostavljanje odnosa sa sljedbenicima Knjige, a dokaz tome je 5. ajet koji muslimanima dozvoljava ženidbu sa čestitim sljedbenicama Knjige.

Tolerancija i milost prema sljedbenicima Knjige je nužna, ali to nikako ne smije dovesti do gubitka islamskog identiteta i asimilacije. Postoji razlika između poštovanja, međusobnog pomaganja, pozitivnog odnosa, milosti i tolerancije, na jednoj strani, i asimilacije i gubljenja identiteta, na drugoj. Zbog toga vidimo da sedmi i deveti poziv upozorava muslimane na prisno prijateljstvo sa nevjernicima, a osmi upozorava na opasnost ostavljanja vjere, što je jedan od najopasnijih rezultata asimilacije.

Ajeti u ovom dijelu sure, također, upozoravaju na opasnost suđenja prema propisima koje Allah nije objavio:

A oni koji ne sude prema onome što je Allah objavio, oni su pravi nevjernici.[210]

Oni koji ne sude prema onom što je Allah objavio, pravi su nasilnici.[211]

Oni koji nisu sudili prema onome što je Allah objavio, pravi su grešnici.[212]

Zar oni traže da im se kao u pagansko doba sudi? A ko je od Allaha bolji sudija narodu koji čvrsto vjeruje?[213]

Veza između ovih i ajeta koji upućuju pozive, jeste u tome što je osnovni uzrok suđenja prema onome što Allah nije objavio slijepo slijeđenje drugih.

Omladino, ispunjavajte svoje obaveze i ne slijedite zaslijepljene. Potpuno se predajte Allahovoj vjeri! Poštujte Njegove naredbe i ostavite se zabrana!

---

210 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 44.
211 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 45.
212 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 47.
213 Kur'an, sura: El-Maida, ajet 50.

Suptilna ljubav

U osmom pozivu se navodi lijep kur'anski primjer:

O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne, – pa, Allah će sigurno mjesto njih dovesti ljude koje On voli i koji Njega vole, prema vjernicima ponizne, a prema nevjernicima ponosite.[214]

Kur'an upotrebljava suptilnost i ljubav, upozoravajući na najopasniju stvar koja se čovjeku može dogoditi – otpadanje od vjere.

Ajet ne kaže: Ko od vas otpadne od vjere, Mi ćemo ga kazniti i uvesti u Vatru.

Prijetnja je izrečena posredstvom ljubavi, a ne vatrom. Ovaj suptilni poziv ostavlja velike tragove na duši, nakon svih žestokih riječi i naredaba, kojih je ova sura puna.

Deseti poziv – ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dozvolio

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ تُحَرِّمُواْ طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللّهُ لَكُمْ وَلاَ تَعْتَدُواْ إِنَّ اللّهَ لاَ يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

O vjernici, ne uskraćujte sebi lijepe stvari koje vam je Allah dozvolio, samo ne prelazite mjeru, jer Allah ne voli one koji pretjeruju.[215]

U ovom ajetu Uzvišeni poziva vjernike da ne zabranjuju sebi lijepe stvari koje im je dozvolio, jer su dozvola i zabrana isključivo Allahovo pravo. Uzvišeni nam je zabranio samo prljave i štetne stvari, dozvolivši lijepe i prijatne.

I jedite ono što vam Allah daje, što je dozvoljeno i lijepo; i bojte se Allaha u kojeg vjerujete.[216]

Veza između ovog i drugog poziva: *ne omalovažavajte Allahove odredbe* ogleda se u zabranjivanju dozvoljenog i promjeni Njegovog šerijata što je isto kao i dozvoljavanje zabranjenog.

---

[214] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 54.
[215] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 87.
[216] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 88.

Vidimo da su propisi halala i harama u islamu razjašnjavani postepeno. Svaki ajet dodaje nova shvatanja, kako bi svi propisi bili upotpunjeni prije završetka Objave.

Jedanaesti poziv – zabranjena pića

Nakon govora o prijatnim i lijepim stvarima, okrećemo se iščitavanjem zabranjenih i loših, istim onim redoslijedom s početka sure. Uzvišeni kaže:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالأَنصَابُ وَالأَزْلاَمُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

O vjernici, vino i kocka i kumiri i strelice za gatanje su odvratne stvari, šejtanovo djelo; zato se toga klonite da biste postigli što želite.[217]

Sura je na početku navela zabranjena jela, pa je bilo nužno da spomene i zabranjena pića, jer i ime sure je El-Maida (trpeza), da bi upozorila muslimane na upadanje u zabranjene slasti ovosvjetskog života, i na izvršenje obaveza, tako da u usta muslimana ne uđe ni kap alkohola, koja bi ubacila neprijateljstvo i mržnju u njihovim redovima.

Ovaj ajet žestoko upozorava na alkohol dovodeći ga u istu ravan sa kockom, kumirima i strelicama za gatanje, a sve u cilju odvraćanja od poroka koji uništavaju zajednice.

Isto tako, primjećujemo da Uzvišeni u ovom ajetu koristi riječ *idžtenibuhu* – klonite ga se, što je najveći vid zabrane.

Intencije šerijata naznačene u ovoj suri

Pošto je El-Maida sura halala (dozvoljenog) i harama (zabranjenog), jedina je u sebi objedinila pet intencija islamskog šerijata:

1. čuvanje vjere,
2. čuvanje života,
3. čuvanje razuma,
4. čuvanje časti i

[217] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 90.

5. čuvanje imetka.

Ova sura, koja u sebi nosi riječi Uzvišenoga: *Zar oni traže da im se kao u pagansko doba sudi? A ko je od Allaha bolji sudija narodu koji čvrsto vjeruje?*[218] ukazuje nam da je Allahov šerijat najbolji i najkorisniji zakon za čovječanstvo, na ovom i na budućem svijetu, i to kroz nekoliko aspekata:

1. Čuvanje vjere: *O vjernici, ako neko od vas od vjere svoje otpadne...* Prvo za šta brine je očuvanje vjere i ostavljanje nevjerovanja.
2. Čuvanje života: *Zbog toga smo Mi propisali sinovima Israilovim: ako neko ubije nekoga ko nije ubio nikoga, ili onoga koji na Zemlji nered ne čini – kao da je sve ljude poubijao...*[219] U ovom ajetu je riječ o zabrani ubijanja.
3. Čuvanje razuma: *O vjernici, vino i kocka i kumiri i strelice za gatanje...*[220] Dakle, cilj zabrane alkohola jeste očuvanje razuma.
4. Čuvanje časti: *a ne da s njima blud činite i da ih za priležnice uzimate.*[221] Zabranjeni su spolni odnosi van braka.
5. Čuvanje imetka: *Kradljivcu i kradljivici odsijecite ruke njihove...*[222]

Ovih pet aspekata intencije šerijata spomenuti su u ovoj suri kao potvrda da su naredbe i zabrane, kojih se trebamo pridržavati i kloniti, u interesu čovječanstva i u njihovu korist.

Na Sudnjem danu će ugovori biti provjereni

Kada će svi ovi ugovori biti provjereni? Na Sudnjem danu. Zbog toga je i završetak sure ovakav:

يَوْمَ يَجْمَعُ اللهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

Na Dan kada Allah sakupi poslanike i upita: 'Da li su vam se odazvali?' – oni će reći: 'Mi ne znamo, jer samo Ti znaš sve tajne'.[223]

---

[218] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 50.
[219] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 32.
[220] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 90.
[221] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 5.
[222] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 38.
[223] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 109.

Pogledajte vezu među ajetima. Na samom početku: *Ispunjavajte obaveze...* u sredini: *O vjerovjesniče, dostavi ono što ti se od Gospodara tvoga objavljuje...* tj., dostavi propise o halalu i haramu. I na kraju sure: *Na Dan kada Allah sakupi poslanike i upita: 'Da li su vam se odazvali?'*

Na kraju dolazi i priča o Isau, a.s., i o njegovom odricanju od onih koji su skrenuli sa njegovog puta. To je, ujedno, i odricanje od slijepog slijeđenja drugih. O, muslimani, zar ćete ih slijediti (kršćane) kada će ih se na Sudnjem danu Isa, a.s., odreći!?

Zbog važnosti svijesti o Sudnjem danu u izvršenju obaveza, dolazi i sljedeći ajet: *Allah će reći: 'Ovo je Dan u kome će iskrenima od koristi iskrenost njihova biti...'*[224]

Iskreni su oni koji su ispunili svoj ugovor i izvršili obaveze prema Allahu i prema ljudima.

Zbog čega je sura nazvana ovim imenom?

Na kraju nam je ostalo da spomenemo zbog čega je sura nazvana ovim imenom. Da li zbog toga što se u njoj spominje priča o trpezi? Sura govori o ispunjenju emaneta. Šta ovu temu veže sa trpezom?

إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَن يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِّنَ السَّمَاء
قَالَ اتَّقُواْ اللهَ إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ قَالُواْ نُرِيدُ أَن نَّأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَن قَدْ
صَدَقْتَنَا وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنزِلْ عَلَيْنَا مَآئِدَةً
مِّنَ السَّمَاء تَكُونُ لَنَا عِيداً لِّأَوَّلِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِّنكَ وَارْزُقْنَا وَأَنتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ قَالَ اللهُ
إِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَن يَكْفُرْ بَعْدُ مِنكُمْ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا لاَّ أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ

A kada učenici rekoše: 'O Isa, sine Merjemin, može li nam Gospodar tvoj trpezu s neba spustiti?' – on reče: 'Bojte se Allaha ako ste vjernici' 'Mi želimo' – rekoše oni – 'da s nje jedemo i da naša srca budu smirena i da se uvjerimo da si nam istinu govorio, i da o njoj budemo svjedoci'. Isa, sin Merjemin, reče: 'O Allahu, Gospodaru naš, spusti nam s neba trpezu da nam bude praznik, i prvima od nas i onima kasnijim, i čudo Tvoje, i nahrani nas, a Ti si hranitelj najbolji!' 'Ja ću vam je spustiti' – reče Allah

[224] Kur'an, sura: El-Maida, ajet 119.

–, 'ali ću one među vama koji i poslije ne budu vjerovali kazniti kaznom kakvom nikoga na svijetu neću kazniti'.[225]

Posljednji ajet je ključni:

'Ja ću vam je spustiti' – reče Allah –, 'ali ću one među vama koji i poslije ne budu vjerovali kazniti kaznom kakvom nikoga na svijetu neću kazniti'.

Ko bude prekršio ugovor, nakon spuštanja trpeze, bit će žestoko kažnjen. Priča o trpezi vezana je za ljude koji su od Allaha tražili znak, pa im ga je Allah dao i od njih uzeo zavjet: ako ga prekrše bit će kažnjeni teškom kaznom.

Za naš ummet, u ovoj suri objavljen je jedan veoma bitan ajet:

Sada sam vam vjeru vašu usavršio i blagodat Svoju prema vama upotpunio i zadovoljan sam da vam islam bude vjera.

Ovaj ajet je iskušenje, slično ajetu (znaku) koji je poslan havarijunima (učenicima Isaa, a.s.). Oni su izvršili svoju obavezu, a da li ćemo je i mi muslimani izvršiti?

Molim te, pročitaj suru El-Maida i osjeti veličinu Allahovih blagodati koje nam je dao, time što nam je upotpunio vjeru. Trudi se da ispoštuješ svoje obaveze u svakom segmentu života.

---

[225] Kur'an, sura: El-Maida, ajeti 112-115.

EL-EN'AM
(STOKA)

El-En'am je prva mekkanska sura u Mushafu. Sve sure od El-Bekare do El-Maide su medinske. Objavljena je nakon sure El-Hidžr i ima 165 ajeta.

Bijela noć

Objavu ove sure pratile su brojne osobenosti. U cjelosti je objavljena Poslaniku, s.a.v.s., tokom jedne noći, dok su ostale sure objavljivane postepeno. Ono što je najviše karakterizira je i to što su je okruživali sedamdeset hiljada meleka, koji su glasno slavili i veličali Allaha, zatvorivši horizont. Sve se to dešavalo noću. Kako je divna ta veličanstvena povorka meleka u tami noći, koja je pratila objavljivanje ove plemenite sure!

Cilj sure

Sura počinje ajetom: *Hvala Allahu Koji je stvorio nebesa i Zemlju*. Brate, od samog početka sure opažaš njen cilj i suštinu. To je Allahova jednoća i borba protiv svih vrsta i oblika idolatrije. U tvom srcu ne smije biti ništa osim Allaha!

Tevhid i zabrana širka u ovoj suri se spominje na 49 mjesta, što ukupno čini 30% sure. Ovo nam govori zbog čega je objavljena sa svim ovim počastima, zbog čega je okruživalo sedamdeset hiljada meleka, i zbog čega je objavljena noću. Noćna atmosfera je u skladu sa ovakvim duhovnim stanjem.

Kome se obraća sura?

U mnoštvu različitih ideja, pravaca i životnih puteva, bilo da se radi o obožavanju kipova ili prirodnih pojava, kao što je bilo u vrijeme Poslanika, ili o ateizmu i negiranju postojanja Allaha, kao

što je danas, sura dolazi kao odgovor svim ovim pogledima kroz govor o Allahovoj moći u vasioni. Prvo se obraća tebi, vjerniče, kako bi povećala tvoje vjerovanje u Allaha, ljubav prema Njemu i tvoju predanost i iskrenost u ibadetu. Na drugoj strani, daje ti materijal kojim ćeš odgovoriti materijalistima i ateistima: govor o Allahovoj moći u vasioni. Sura obara tezu ateista da je priroda stvorila vasionu ili da se to desilo slučajno. Savršenstvo i ljepota stvaranja su dva najjača dokaza Allahove moći i jednoće.

Sura se obraća i trećoj skupini: to su ljudi koji vjeruju u Allaha, ali ne žele to vjerovanje sprovesti u postupke. Sura im daje do znanja, kao što će kasnije biti objašnjeno, da vjerovanje nije podložno nikakvim podjelama i mora objediniti srčano uvjerenje i postupke.

Ovo ukazuje na važnost njenog objavljivanja odjednom, što se ogleda u činjenici da je monoteizam potpun i jedinstven u uvjerenju i primjeni.

Veza kur'anskih sura

Prije nego počnemo govoriti o ajetima ove sure, nužno je pogledati kur'anski lanac u komuniciranju sa nemuslimanima: El-Bekare, Ali Imran, En-Nisa i El-Maide obraćaju se sljedbenicima Knjige, dok se El-En'am obraća idolopoklonicima, posebno mekkanskim, te je zbog toga mekkanska sura.

Postoji još jedan primjer koji suru veže sa prethodnom. El-Maida se završava ajetom: *Allahova je vlast na nebesima i na Zemlji i nad onim što je na njima.* Kao da su ove riječi priprema za početak sure El-En'am: *Hvaljen neka je Allah koji je nebesa i Zemlju stvorio.*

Dvije riječi koje srce ispunjavaju ljubavlju

Sura El-En'am ima specifičan slijed koji ide od početka do kraja. Prvih 4-5 ajeta govore o Allahovoj moći u stvaranju kosmosa. Zatim slijede ajeti koji se suprotstavljaju teoriji materijalista i ateista te njihovim tvrdnjama da je priroda stvorila kosmos...

Većina ajeta ove sure počinje riječima: *reci* ili *On*. Šta je uzrok njihovom ponavljanju?

Dok učimo suru primjećujemo da svaki ajet, koji počinje ličnom zamjenicom *On*, govori o Allahovoj moći:

وَهُوَ اللهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الأَرْضِ

On je Allah na nebesima i na Zemlji...[226]

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ

On vas noću uspavljuje...[227]

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ

On vlada robovima Svojim...[228]

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ

On je Taj koji je nebesa i Zemlju mudro stvorio...[229]

Dok drugi ajeti koji se obraćaju nevjernicima, Vjerovjesniku i muslimanima upućujući ih na način iznošenja argumenata, počinju sa *reci*:

قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادةً قُلِ اللهِ شَهِيدٌ بِيْنِي وَبَيْنَكُمْ

Reci: Ko je svjedok najpouzdaniji?' – i odgovori: 'Allah, On će između mene i vas svjedok biti.[230]

قُلْ مَن يُنَجِّيكُم مِّن ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعاً وَخُفْيَةً لَّئِنْ أَنجَانَا مِنْ هَـذِهِ لَنَكُونَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ قُلِ اللهُ يُنَجِّيكُم مِّنْهَا وَمِن كُلِّ كَرْبٍ ثُمَّ أَنتُمْ تُشْرِكُونَ قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَى أَن يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّن فَوْقِكُمْ أَوْ مِن تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ

Reci: 'Ko vas iz strahota na kopnu i moru izbavlja kad mu se i javno i tajno ponizno molite: 'Ako nas On iz ovoga izbavi, sigurno ćemo biti zahvalni!" Reci: 'Allah vas iz njih i iz svake nevolje izbavlja, pa vi ipak smatrate da ima Njemu ravnih.' Reci: 'On je kadar da pošalje protiv vas kaznu iznad vaših glava ili ispod vaših nogu...[231]

---

226 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 3.
227 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 60.
228 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 61.
229 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 73.
230 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 19.
231 Kur'an, sura: El-En'am, ajeti 63-65.

Reci: 'Zar da se, pored Allaha, klanjamo onima koji nam ne mogu nikakvu korist pribaviti ni neku štetu otkloniti.'[232]

Ajet se obraća učaču: Osjeti i spoznaj Ko je moćan, kako bi svoje srce ispunio ljubavlju prema Njemu. Zatim se tim monoteizmom i tom veličinom suprotstavi svakom ko posumnja u tvoje vjerovanje.

Nakon što nam je ovaj uvod probudio želju, hajmo zajedno pogledati ajete koji govore o moći!

Početak sure govori o moći

Sura počinje ajetima koji govore o Allahovoj moći:

Hvaljen neka je Allah Koji je nebesa i Zemlju stvorio i tmine i svjetlo dao, pa opet oni koji ne vjeruju druge sa Gospodarom svojim izjednačuju! On vas od zemlje stvara i čas smrti određuje, i samo On zna kada će Smak svijeta biti, a vi opet sumnjate. On je Allah na nebesima i na Zemlji, On zna i što krijete i što pokazujete, i On zna ono što radite.[233]

Oni smatraju da je laž Istina koja im dolazi, ali, njih će sigurno stići posljedice onoga čemu se rugaju.[234]

Ovi ajeti pozivaju čitaoca da osjeti veličinu Allahove moći.

Vrijeme i mjesto

U 12. ajetu stoji: *Upitaj: 'Čije je sve ono što je na nebesima i na Zemlji?' – i odgovori: 'Allahovo!'*

A u 13. ajetu: *Njemu pripada sve što postoji u noći i danu.*

Prvo se spominje da je On Gospodar mjesta: *Upitaj: 'Čije je sve ono što je na nebesima i na Zemlji?*

Zatim se spominje noć i dan, dakle, vrijeme. Slavljen neka je Onaj Koji je stvorio mjesto i vrijeme i potčinio ih Svojoj vlasti!

Šta je znak?

Nakon što si spoznao da je Allah Gospodar mjesta i vremena, prouči sljedeće divne ajete:

[232] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 71.
[233] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 1-3.
[234] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 5.

قُلْ أَغَيْرَ اللهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَهُوَ يُطْعِمُ وَلاَ يُطْعَمُ قُلْ إِنِّيَ أُمِرْتُ
أَنْ أَكُونَ أَوَّلَ مَنْ أَسْلَمَ وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قُلْ إِنِّيَ أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ
يَوْمٍ عَظِيمٍ مَّن يُصْرَفْ عَنْهُ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمَهُ وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ

Reci:' 'Zar da za zaštitnika uzmem nekog drugog osim Allaha, Stvoritelja nebesa i Zemlje? On hrani, a Njega niko ne hrani!' Reci: 'Meni je naređeno da budem prvi među onima koji se pokoravaju', – 'Nikako ne budi od onih koji Mu druge ravnim smatraju!' Reci: 'Ako ne budem poslušan svome Gospodaru, ja se plašim patnje na Velikom danu.' A onaj ko toga Dana bude pošteđen, On mu se smilovao, i to je očiti uspjeh.[235]

Dragi brate, ajet od tebe zahtjeva da se oslobodiš svih vidova robovanja nekome drugome mimo Allahu, da se oslobodiš straha od ljudi. To je znak ispravne spoznaje i plod iskrenosti.

U svim prethodnim ajetima vidiš da riječ *reci* dolazi uvijek nakon riječi *On*. Poruka ovih ajeta mogla bi se sažeti u riječima: Spoznaj ko je *On*, Allah! Ispuni srce ljubavlju prema Njemu, zatim se angažuj na Njegovom putu i *reci* ko je Allah, pozivaj Njemu i suprotstavi se svakom ko Mu druga pripisuje.

Praktični primjer suprotstavljanja

Jedna grupa nevjernika se obraća Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: „Imaš li neki dokaz svoga poslanstva? Ko svjedoči da si ti poslanik? Ko svjedoči da je jedan Bog? Pitali smo Jevreje da posvjedoče istinitost tvoje tvrdnje, ali su oni rekli da nemaju nikakvog dokaza." Tada im je odgovoreno jednim od ajeta:

Reci: 'Ko je svjedok najpouzdaniji?' – i odgovori: 'Allah, On će između mene i vas svjedok biti. A meni se ovaj Kur'an objavljuje i da njime vas i one do kojih on dopre opominjem. Zar vi, zaista, tvrdite da pored Allaha ima i drugih bogova?' Reci: 'Ja ne tvrdim.' Reci: 'Samo je On – Bog, i ja nemam ništa s tim što vi smatrate druge Njemu ravnim.'[236]

Ima li u vasioni većeg svjedoka od Allaha?!

---

[235] Kur'an, sura: El-En'am, ajeti 14-16.
[236] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 19.

Iako se sura, većim dijelom, obraća mnogobošcima, kao što smo i kazali, na jednom mjestu se obraća i Jevrejima koji su negirali Poslanikovo, s.a.v.s., vjerovjesništvo:

Oni kojima smo Knjigu dali poznaju Poslanika kao što poznaju sinove svoje.[237]

Živ prizor Sudnjeg dana

Nekada te ajeti ove sure dovode u situaciju kao da gledaš i slušaš prizor i strahote Sudnjeg dana.

Stajanje pred Džehennemom...

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وُقِفُواْ عَلَى النَّارِ فَقَالُواْ يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلاَ نُكَذِّبَ بِآيَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

A da ti je vidjeti kako će, kad pred vatrom budu zadržani, reći: 'Da nam je da povraćeni budemo, pa da dokaze Gospodara našeg ne poričemo i da vjernici postanemo!'[238]

Zatim te sura vodi na drugo, veličanstveno stajanje, stajanje koje su nevjernici negirali, stajanje pred Veličanstvenim Gospodarom nebesa i Zemlje:

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وُقِفُواْ عَلَىٰ رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَٰذَا بِالْحَقِّ قَالُواْ بَلَىٰ وَرَبِّنَا قَالَ فَذُوقُواْ الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ

A da ti je vidjeti kako će, kada pred Gospodarom svojim budu zaustavljeni i kad ih On upita: 'Zar ovo nije istina?' – odgovoriti: 'Jeste, tako nam Gospodara našeg!' – a i kako će On reći: 'E pa iskusite onda patnju zbog toga što niste vjerovali!'[239]

Zamisli te natovarene i umorene griješnike i nevjernike kako nose svoje terete... zamisli ih...

...i grijehe svoje će na leđima svojim nositi, a užasno je ono što će uprtiti![240]

---

[237] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 20.
[238] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 27.
[239] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 30.
[240] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 31.

Strpljivost i postojanost u trenucima sukoba

Ajeti ne pružaju Poslaniku, s.a.v.s., samo argumente i odgovore u raspravama, već ga podstiču na postojanost i pomažu u strpljivosti u trenucima kada se susretne sa onima koji ga u laž ugone:

Poslanicima su se i prije tebe rugali, pa je one koji su im se rugali stiglo baš ono čemu su se rugali.[241]

Također, kaže:

A poslanici su i prije tebe lažnim smatrani, pa su trpjeli što su ih u laž ugonili i mučili sve dok im ne bi došla pomoć Naša...[242]

Vrijednost postojanosti iskazana je u sljedećem ajetu:

Mi znamo da tebe, zaista, žalosti to što oni govore. Oni, doista, ne okrivljuju tebe da si ti lažac, nego nevjernici poriču Allahove riječi.[243]

Muhammede, ovi nevjernici nemaju ništa protiv tebe lično. Oni negiraju Allaha i Njegove ajete, a tebe će Allah pomoći i spasiti te.

Riječi poput bučnog talasa

Slijede ajeti koji govore o Allahovoj moći, pa ajeti o raspravama.

Sve životinje koje po Zemlji hode i sve ptice koje na krilima svojim lete svjetovi su poput vas – u Knjizi Mi nismo ništa izostavili.[244]

Kada su tadašnji nevjernici odbacili Allahovu Knjigu, Allah im se počinje obraćati oštrijim govorom:

Reci: 'Kažite vi meni, ako istinu govorite, kad bi vam došla Allahova kazna ili vas iznenadio Smak svijeta, da li biste ikoga drugog osim Allah priznavali?'[245]

Ajet upozorava na ustrajnost u griješenju, što za posljedicu može imati izvršenje prirodnog slijeda:

...a kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili.[246]

[241] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 10.
[242] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 34.
[243] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 33.
[244] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 38.
[245] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 40.
[246] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 44.

Evo novog načina obraćanja nevjernicima:

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللهُ سَمْعَكُمْ وَأَبْصَارَكُمْ وَخَتَمَ عَلَى قُلُوبِكُم مَّنْ إِلَـٰهٌ غَيْرُ اللهِ يَأْتِيكُم بِهِ انظُرْ كَيْفَ نُصَرِّفُ الآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ

قُلْ أَرَأَيْتَكُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلَكُ إِلاَّ الْقَوْمُ الظَّالِمُونَ

Reci: 'Kažite vi meni, ako bi vas Allah sluha vašeg i vida vašeg lišio i srca vaša zapečatio, koji bi vam bog, osim Allaha, to vratio?' Pogledaj kako dokaze iznosimo, a oni opet glave okreću. Reci: Kažite vi meni, ako bi vas Allahova kazna stigla neočekivano ili javno, zar bi iko drugi do narod nevjernički nastradao?'[247]

Slijed ajeta i riječi čine osjećanja istančanim, srce skrušenim i kod čovjeka bude želju za Božijom blizinom.

Novi metod u raspravi sa nevjernicima

Pošto ajeti pripremaju Vjerovjesnika, s.a.v.s., za raspravu sa nevjernicima, oni koriste novi metod koji je izložen u 57. ajetu: *Reci: 'Meni je, doista, jasno ko je Gospodar moj, a vi Ga ne priznajete.*

Ovaj ajet učvršćuje vjerske istine i jača samopouzdanje, unoseći nemir kod suprotne strane. Posredstvom navedenih ajeta saznajemo koristi da'vetskog puta.

Potpunost znanja i moći

Slijede ajeti koji izlažu moć Stvoritelja uzdrmavajući srce i osjećanja:

وَعِندَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لاَ يَعْلَمُهَا إِلاَّ هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِن وَرَقَةٍ إِلاَّ يَعْلَمُهَا وَلاَ حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الأَرْضِ وَلاَ رَطْبٍ وَلاَ يَابِسٍ إِلاَّ فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ

U Njega su ključevi svih tajni, samo ih On zna, i On jedini zna šta je na kopnu i šta je u moru, i nijedan list ne opadne, a da On za nj ne zna; i nema zrna u tminama Zemlje niti ičeg svježeg niti ičeg suhog, ničeg što nije u jasnoj Knjizi.[248]

---

[247] Kur'an, sura: El-En'am, ajeti 46-47.

[248] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 59.

Kao da posmatraš list koji pada u pustinji, na nekom brdu ili u dubinama mora...

Ko usmrćuje živa bića? Allah:

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِالنَّهَارِ

On vas noću usmrćuje, – a zna i šta ste preko dana griješili.[249]

Zar Mu možete pripisivati druga!?

Ko poznaje i čuva stvorenja?

وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُم حَفَظَةً

On vlada robovima Svojim i šalje vam čuvare.[250]

Meleki vas čuvaju od nesreća i pišu dobra i loša djela.

Ko izbavlja ljude iz propasti na kopnu i moru? Allah!

قُلْ مَن يُنَجِّيكُم مِّن ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ

Reci: 'Ko vas iz strahota na kopnu i moru izbavlja...'[251]

Pa, zar Mu možete pripisati druga!?

Svakom ko posumnja u ove riječi ajet jasno odgovara:

Reci: 'On je kadar da pošalje protiv vas kaznu iznad vaših glava ili ispod vaših nogu.[252]

Pa ko može izbjeći Allahovu moć ili biti van domašaja Njegovog znanja?!

Kakva su osjećanja vjernika dok uči ovu suru? On, ima na umu da je ova sura objavljena Vjerovjesniku tokom noći, kako bi njegova čula bila istančana. Osjeća glas meleka koji veličaju Allaha zbog veličine sure. Ona mijenja poglede čovječanstva i vodi čovjeka prostranstvima nebesa i Zemlje, noći i dana, Sunca, Mjeseca i zvijezda... Vodi te džennetskim prostranstvima ... Pokazuje ti veličinu Allahove vlasti...

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُن فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمُلْكُ يَوْمَ يُنفَخُ فِي الصُّوَرِ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ

249 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 60.
250 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 61.
251 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 63.
252 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 65.

...i On je Taj koji je nebesa i Zemlju mudro stvorio: čim On za nešto rekne: 'Budi!' – ono biva; riječ Njegova je Istina; samo će On imati vlast na Dan kad se u rog puhne; On zna nevidljivi i vidljivi svijet, i On je Mudar i Sveznajući.'[253]

Vjerovjesničko putovanje: Ibrahim i njegov narod

Sura iznosi priču o Ibrahimu, a.s., i njegovom pogledu na refleksije Allahove moći u vasioni, preplitanjem tih ajeta sa raspravama sa nevjernicima. Ova priča se ne razlikuje od ostalih dijelova sure već je u potpunom skladu sa željenim ciljem.

Uzvišeni kaže:

وَكَذَٰلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُوقِنِينَ فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا قَالَ هَـٰذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لا أُحِبُّ الآفِلِينَ

I Mi pokazasmo Ibrahimu carstvo nebesa i Zemlje da bi čvrsto vjerovao. I kad nastupi noć, On ugleda zvijezdu i reče: 'Ovo je Gospodar moj!' A pošto zađe, reče: 'Ne volim one koji zalaze!'[254]

Ovim redosljedom se niže navedena sura. Ibrahim, a.s., gleda veličinu Allahove moći:

فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسَ بَازِغَةً قَالَ هَـٰذَا رَبِّي هَـٰذَآ أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ

A kad ugleda Sunce kako se rađa, on uzviknu: 'Ovo je Gospodar moj, ovo je najveće!' – A pošto zađe, on reče: 'Narode moj, ja nemam ništa s tim što vi Njemu druge ravnim smatrate!'[255]

Da, Allah je, bez sumnje, veći od svega ovoga. Zbog toga Ibrahim, a.s., kaže:

إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَاْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

Ja okrećem lice svoje, kao pravi vjernik, prema Onome Koji je nebesa i Zemlju stvorio, ja nisam od onih koji Njemu druge ravnim smatraju!'[256]

[253] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 73.
[254] Kur'an, sura: El-En'am, ajeti 75-76.
[255] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 78.
[256] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 79.

Nakon što je iskoristio metodu izlaganja Allahove moći, počinje sa raspravom:

'Zar da se sa mnom raspravljate o Allahu, a On je mene uputio?' – reče on.[257]

Ibrahim, a.s., se u svojoj raspravi fokusirao na negiranje širka i promoviranje tevhida:

Ja se ne bojim onih koje vi Njemu ravnim smatrate, bit će samo ono što Gospodar moj bude htio.[258]

Zbog toga je Uzvišeni i pohvalio ovaj metod u pozivanju vjeri:

To su dokazi naši koje dadosmo Ibrahimu za narod njegov.[259]

Ljepota Kur'ana ogleda se i u tome što on, na mnogo mjesta, ponavlja kazivanja o vjerovjesnicima, ali to kazivanje svaki put dolazi u kontekstu cilja o kom data sura govori. To je jedan od vidova nadnaravnosti Kur'ana, čineći čovjeka nemoćnim da napiše nešto slično Kur'anu.

Tako, na primjer, sura El-En'am prenosi priču o Ibrahimovom, a.s., posmatranju Allahove moći i o njegovoj davetskoj metodi, ali ne govori o bacanju u vatru.

Snažno upozorenje na širk

U komentaru priče o Ibrahimu, a.s., dolazi jedan od ključnih ajeta koji upozorava na širk:

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُم بِظُلْمٍ أُولَـٰئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُم مُّهْتَدُونَ

Bit će sigurni samo oni koji vjeruju i vjerovanje svoje s nasiljem ne miješaju; oni će biti na Pravom putu.'[260]

Objavljivanje ovog ajeta je uznemirilo ashabe, pa su se obratili Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: „Allahov Poslaniče, ko od nas nikada nije učinio neko nasilje?" Poslanik, s.a.v.s., im odgovori: „Nije to kao što vi mislite, već kao što je dobri rob (Lukman) rekao svome sinu: „Doista je širk veliko nasilje."

257 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 80.
258 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 80.
259 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 83.
260 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 82.

Čak i o najdražim stvorenjima Allahu – vjerovjesnicima, ajet jasno govori:

A da su oni druge Njemu ravnim smatrali, sigurno bi im propalo ono što su činili.[261]

Spominjanje Allahove moći i raspravljanja u jednom ajetu

Dolazimo do jednog od najljepšeg ajeta koji govori o Allahovoj moći:

وَمَا قَدَرُواْ اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُواْ مَا أَنزَلَ اللهُ عَلَى بَشَرٍ مِّن شَيْءٍ

Jevreji ne poznaju Allaha kako treba – kad govore: 'Nijednom čovjeku Allah nije ništa objavio!'[262]

Jednom prilikom je Allahov Poslanik, s.a.v.s., proučio ovaj ajet ashabima i rekao: „Allah veliča Sebe govoreći: „Ja sam Vladar! Ja sam Sveti!" Poslanik, s.a.v.s., je ponavljao Allahova imena, pa su ashabi pogledali u minber koji se tresao od Allahove veličine. Pogledajte, drvo se trese pred Allahovom veličinom, dok je mnogo srca koja ne zatrepere iz bogobojaznosti! U drugom dijelu, ajet se obraća:

قُلْ مَنْ أَنزَلَ الْكِتَابَ الَّذِي جَاء بِهِ مُوسَى نُورًا وَهُدًى لِّلنَّاسِ تَجْعَلُونَهُ قَرَاطِيسَ تُبْدُونَهَا وَتُخْفُونَ كَثِيرًا وَعُلِّمْتُم مَّا لَمْ تَعْلَمُواْ أَنتُمْ وَلاَ آبَاؤُكُمْ قُلِ اللهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ

Reci: 'A ko je objavio Knjigu koju je donio Musa kao svjetlo i putokaz ljudima, koju na listove stavljate i pokazujete, – a mnogo i krijete –, i poučavate se onome što ni vi ni preci vaši niste znali?' Reci: 'Allah!' Zatim ih ostavi neka se lažima svojim zabavljaju.[263]

Povratak ajetima moći: osjećaš li Njegovu ljubav?

Od 95. do 103. ajeta nastupaju ajeti koji iznose divnu sliku Allahove moći i ljepotu Allahovog stvaranja i oblikovanja:

261 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 88.
262 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 91.
263 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 91.

إِنَّ اللهَ فَالِقُ الْحَبِّ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَلِكُمُ اللهُ فَأَنَّى تُؤْفَكُونَ

فَالِقُ الإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

Allah čini da zrnje i košpice prokliju. On iz neživa izvodi živo, iz živa neživo, – to vam je, eto, Allah, pa kuda se onda odmećete? On čini da zora sviće, On je noć odredio za počinak, a Sunce i Mjesec za računanje vremena; to je odredba Silnoga, Sveznajućeg.[264]

Uzvišeni ovdje pokazuje Svoju moć kroz dva različita primjera: prvi kazuje o zrnu u košpici koje Allahovom moći proklija, a drug spominje nešto mnogo više od toga – odvajanje dana od noći.

Sura pokreće čovjekovu prirodu koja je dobro svjesna svoga Gospodara i koja Mu ispovijeda monoteizam, ali je naslage širka nekada mogu prekriti. Tada dolazi ova sura da uzdrma čovjekovu prirodu i sa nje otrese sve te naslage, vraćajući ga Allahu i monoteizmu. Zbog toga se obraća nevjernicima:

بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ أَنَّى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُن لَّهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

On je Stvoritelj nebesa i Zemlje! Otkud Njemu dijete kad nema žene, On sve stvara, i samo On sve zna.[265]

Želi li neko polemisati o ovome? Ko je sve stvorio i savršeno uredio? To je Gospodar moći, Jedini Koji nema druga:

أَنَّى يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُن لَّهُ صَاحِبَةٌ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وهُوَ بكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ذَلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ لا إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ لاَّ تُدْرِكُهُ الأَبْصَارُ وَهُوَ يُدْرِكُ الأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

Otkud Njemu dijete kad nema žene, On sve stvara, i samo On sve zna. To vam je Allah, Gospodar vaš, nema drugog boga osim Njega, Stvoritelja svega; zato se Njemu klanjajte; On nad svim bdi! Pogledi do

[264] Kur'an, sura: El-En'am, ajeti 95-96.
[265] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 101.

Njega ne mogu doprijeti, a On do pogleda dopire; On je milostiv i upućen u sve.[266]

Ove riječi nas uvode u ključni ajet:

Od Gospodara vašeg došli su vam dokazi.[267]

Pokazatelji Allahove veličine, moći i snage u vasioni su razjašnjeni:

...pa onaj ko ih usvaja – u svoju korist to čini, a onaj ko je slijep – na svoju štetu je slijep...[268]

Ko bude povjerovao i prihvatio istinu, čini to na vlastitu korist, a ko odbaci, taj je istinski slijepac. I to slijepac srca, što je opasnije od očnog sljepila.

Ili onaj koji je mrtav bio, pa smo ga mi oživjeli...

Kako bi predstavila razliku između imana i kufra, sura koristi veliki broj primjera i poređenja. U 104. ajetu sura je nevjerstvo usporedila sa sljepilom. Ali u 122. ajetu ide još dalje:

أَوَ مَن كَانَ مَيْتًا فَأَحْيَيْنَاهُ وَجَعَلْنَا لَهُ نُورًا يَمْشِي بِهِ فِي النَّاسِ كَمَن مَّثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ
لَيْسَ بِخَارِجٍ مِّنْهَا كَذَٰلِكَ زُيِّنَ لِلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

Zar je onaj koji je bio u zabludi, a kome smo Mi dali život i svjetlo pomoću kojeg se među ljudima kreće, kao onaj koji je u tminama iz kojih ne izlazi? A nevjernicima se čini lijepim to što oni rade.[269]

Nakon svih ovih ajeta i dokaza izrečenih o postojanju Uzvišenog Allaha, zapitajmo se kakvo je stanje onog koji ne vjeruje? On je poput mrtvaca. Allahova milost je ako ga uputi i oživi iznova. Allah mu daje i više od upute: svjetlo tevhida, ne bi li išao ljudima i ukazivao im na Allahov put. Divan primjer u poređenju sa onim koji se učahurio u tame nevjerstva i ne razmišlja o izlasku iz njih! Štaviše, njegovo nevjerstvo i tama u kojoj se nalazi, predstavljeni su mu u najljepšoj slici.

---

266 Kur'an, sura: El-En'am, ajeti 101-103.
267 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 104.
268 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 104.
269 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 122.

Zbog čega je sura nazvana ovim imenom: tevhid u namjeri i praksi

Posljednje pitanje je zašto je sura nazvana imenom El-En'am (stoka)?

Ljudi uzgajaju stoku i hrane se njenim mesom, ali kakva je veza između stoke i sure koja govori o monoteizmu?

Velika! Sura tretira temu Allahove jednoće. Upozorava ljude da je monoteizam jezička potvrda tevhida i da djela budu u skladu sa tom potvrdom. Čovjek mora biti monoteista, i u uvjerenju, i u praksi.

Mnogi ljudi potvrđuju Allahovu jednoću i to bez sumnje i kolebanja iznose, ali ako pogledamo njihov život i postupke, vidjet ćemo da je situacija drastično drugačija.

Tevhid se ne manifestuje samo uvjerenjem i tvrdnjama, već svim postupcima u svakodnevnom životu.

Razlog zbog kog je ova sura nazvana imenom El-En'am leži u činjenici da su Arapi posmatrali stoku kao svoje najveće bogatstvo i temelj svog života. Prisvajali su je samo za sebe tvrdeći da Allah s njom nema nikakve veze:

وَجَعَلُواْ لِلّهِ مِمِّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُواْ هَـذَا لِلّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَـذَا
لِشُرَكَآئِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَآئِهِمْ فَلاَ يَصِلُ إِلَى اللّهِ وَمَا كَانَ لِلّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَآئِهِمْ
سَاء مَا يَحْكُمُونَ

Oni određuju za Allaha dio ljetine i dio stoke, koju je On stvorio, pa govore: 'Ovo je za Allaha' – tvrde oni – ' a ovo za božanstva naša'! Međutim, ono što je namijenjeno božanstvima njihovim ne stiže Allahu, dok ono što je određeno za Allaha stiže božanstvima njihovim. Kako ružno oni sude![270]

وَقَالُواْ هَـذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْثٌ حِجْرٌ لاَّ يَطْعَمُهَا إِلاَّ مَن نّشَاء بِزَعْمِهِمْ وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ
ظُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ لاَّ يَذْكُرُونَ اسْمَ اللّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاء عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِم بِمَا كَانُواْ يَفْتَرُونَ
وَقَالُواْ مَا فِي بُطُونِ هَـذِهِ الأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَى أَزْوَاجِنَا وَإِن يَكُن مَّيْتَةً
فَهُمْ فِيهِ شُرَكَاء سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ إِنَّهُ حِكِيمٌ عَلِيمٌ

270 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 136.

Oni govore: 'Ova i ova stoka i ti i ti zemaljski plodovi su zabranjeni, smiju ih jesti samo oni kojima mi dozvolimo' – tvrde oni –, 'a ove i ove kamile je zabranjeno jahati'. Ima stoke prilikom čijeg klanja ne spominju Allahovo ime, izmišljajući o Njemu laži. A On će ih sigurno zbog onoga što izmišljaju kazniti. Oni govore: 'Ono što je u utrobama ove i ove stoke dozvoljeno je samo muškarcima našim, a zabranjeno našim ženama. A ako se plod izjalovi, onda su u tome sudionici.' – Allah će ih za neistine njihove koje oni pričaju kazniti, On je mudar i sveznajući.[271]

Ovo je upozorenje da se monoteizam nisu samo riječi, bez tragova u praktičnom životu. Čuvajte se, i ponovo, čuvajte se potvrde monoteizma samo riječima, ako vaša djela govore drugačije! Zbog toga je Uzvišeni odabrao jedan primjer griješenja i po njemu nazvao ovu suru, kako bi se svako ko prouči ovu suru, pobojao i zapitao za svoje sprovođenje tevhida.

Put spasa

Zbog toga što monoteizam obuhvata i uvjerenje i primjenu, sura se završava ovim riječima:

قُلْ إِنَّ صَلاَتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لاَ شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَاْ أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ قُلْ أَغَيْرَ اللّهِ أَبْغِي رَبّاً وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلاَ تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلاَّ عَلَيْهَا وَلاَ تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَى رَبِّكُم مَّرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

Reci: 'Klanjanje moje, i obredi moji, i život moj, i smrt moja doista su posvećeni Allahu, Gospodaru svjetova, koji nema saučesnika; to mi je naređeno i ja sam prvi musliman.' Reci: 'Zar da za Gospodara tražim nekog drugog osim Allaha, kad je On Gospodar svega? Što god ko uradi, sebi uradi, i svaki grešnik će samo svoje breme nositi. Na kraju Gospodaru svome ćete se vratiti i On će vas o onome u čemu ste se razilazili obavijestiti.[272]

Onaj ko posjeduje ovu snagu i moć najzaslužniji je da mu se ispovijeda iskreni monoteizam u svim aspektima života: idejnom, duhovnom i praktičnom.

Sva ova značenja sažeta su u tri ajeta:

---

[271] Kur'an, sura: El-En'am, ajeti 138-139.
[272] Kur'an, sura: El-En'am, ajeti 162-164.

قُلْ أَغَيْرَ اللهِ أَتَّخِذُ وَلِيًّا فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ

Reci:' 'Zar da za zaštitnika uzmem nekog drugog osim Allaha, stvoritelja nebesa i Zemlje?'[273]

أَفَغَيْرَ اللهِ أَبْتَغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلاً

Zašto da pored Allaha tražim drugog sudiju, kad vam On objavljuje Knjigu potanko?[274]

قُلْ أَغَيْرَ اللهِ أَبْغِي رَبًّا

Reci: 'Zar da za Gospodara tražim nekog drugog osim Allaha...[275]

Ova tri ajeta se fokusiraju na tri osnovna aspekta tevhida; tevhid u priznavanju Allaha kao Gospodara, tevhid ljubavi i tevhid potčinjenost Allahovim propisima.

Kraj sure: namjesništvo na Zemlji

Nakon što je Uzvišeni Allah potvrdio Svoju vlast na Zemlji, Svoje stvaranje i upravljanje njome, ostavlja nam Zemlju u namjesništvo:

On vas čini zastupnicima na Zemlji...[276]

Postoji divan spoj među ciljevima sure El-En'am i sure El-Bekare, a, također, i priprema za suru El-A'raf koja tretira borbu istine i zablude:

On vas po položaju jedne iznad drugih uzdiže da bi vas iskušao u onome što vam daje.[277]

Ove tri sure upućuju zajedničku poruku: O, muslimani, nakon što ste iz sure El-En'am shvatili važnost tevhida u praksi i uvjerenju, Allah vam je potčinio Zemlju i dao vlast da na njoj praktično sprovedete Njegov zakon. O, muslimani, vi ste odgovorni za nju poručuje vam sura El-Bekare, pa dokle ste stigli sa borbom između istine i zablude o kojoj govori sura El-A'raf?

---

[273] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 14.
[274] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 114.
[275] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 164.
[276] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 165.
[277] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 165.

EL-A'RAF
(BEDEMI)

El-A'raf je mekkanska sura. Objavljena je nakon sure Sad, u Mushafu se nalazi poslije sure El-En'am. Ima 206 ajeta.

Trijumf istine nad neistinom

Sura je objavljena u vrijeme najžešćeg sukoba između muslimana i nevjernika. Tačnije, u vrijeme kada je Poslaniku, s.a.v.s., naređeno javno pozivanje u vjeru. To je nova etapa, etapa javnog obznanjivanja vjere i sukoba. Neki su se mogli zastidjeti ili pobojati zlostavljanja... U takvom stanju i takvoj atmosferi je objavljena ova sura koja govori o sukobu istine i zablude, o tome da je sukob prirodni slijed koji vlada otkako je Allah stvorio sve, pa do Sudnjeg dana.

Sura počinje iznošenjem konflikta koji se zbio između Adema i Iblisa, a zatim nastavlja sa dijalogom stanovnika Vatre i Dženneta, poručujući da je rezultat konflikta grupa u Džennetu i grupa u Vatri. Nakon ovog iznosi prikaz svih sukoba koji su se odvijali među vjerovjesnicima i narodima kojima su slati. Sura kazuje da je kraj sukoba uvijek propraćen propašću nasilnika. Između svih ovih dijelova, sura ti postavlja pitanje: gdje si ti u ovom konfliktu? Odredi svoje mjesto.

U svakom vremenu ima ljudi koji su u stalnom sukobu sa zabludom, bilo na međunarodnom, državnom ili ličnom planu, u borbi sa samim sobom.

Možda si ti uzrok...

Cilj oko koga se kreće čitava sura jeste nužnost određivanja mjesta u ovom sukobu... Odredi svoje mjesto u ovom konfliktu... Kojoj skupini pripadaš? Ne budi samo obični posmatrač.

Ovo značenje se jasno vidi u kazivanjima o vjerovjesnicima koja ova sura iznosi i koja se fokusiraju na razlici među vjernicima i nevjernicima. Sura ne spominje neutralnu grupu, jer čovjekov položaj mora biti definiran. Pogledajmo, na primjer, završetak kazivanja o Nuhu, a.s.:

Ali, oni su ga lažnim smatrali, pa smo njega i one koji su bili uz njega u lađi spasili, a one koji u dokaze Naše nisu vjerovali – potopili; uistinu, oni su pravi slijepci bili.[278]

O Hudu se govori:

I Mi smo iz milosti Naše njega i one koji su bili uz njega spasili, a do posljednjeg istrijebili one koji dokaze Naše nisu priznavali i koji nisu vjerovali.[279]

O Lutu se kaže:

A odgovor naroda njegova glasio je: 'Istjerajte ih iz grada vašeg, oni su ljudi-čistunci!' I Mi smo njega i porodicu njegovu spasili, osim žene njegove.[280]

O Šuajbu se kaže:

Glavešine naroda njegova, oni koje su bili oholi, rekoše: 'Ili ćete bezuvjetno vjeru našu prihvatiti, ili ćemo mi, o Šuajbe, i tebe i one koji s tobom vjeruju iz grada našeg istjerati.[281]

O Salihu:

A glavešine naroda njegova, oni koji su se oholili, upitaše potlačene, one među njima koji su vjerovali...[282]

Ajeti poručuju da možeš biti od onih koji vjeruju ili od onih koji niječu Allahove ajete. Ni u jednoj od ovih priča ne spominju se neutralni posmatrači.

I neka ti u grudima ne bude nikakve tegobe zbog nje...

Početak sure obznanjuje ovu činjenicu:

278 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 64.
279 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 72.
280 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 82.
281 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 88.
282 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 75.

Objavljujete ti se Knjiga – i neka ti u grudima ne bude nikakve tegobe zbog nje...[283]

Glasno obznani učenje islama. Nemoj prezati od pogleda i kritika. Nekada se neko stidi iznijeti istinu zbog snage i širine koju zabluda u tom trenutku ima. Sestro, nemoj se stidjeti svoje mahrame! Brate, nemoj se bojati ničijih prijekora! Istinski musliman je čvrst i odlučan, jer Uzvišeni na početku ove sure kaže: *...i neka ti u grudima ne bude nikakve tegobe zbog nje...*[284]

Ovaj ajet je, kao što smo i ranije kazali, otvorio novu etapu u islamskom misionarstvu, etapu javnog pozivanja u islam.

Treći ajet potencira isto značenje:

Slijedite ono što vam se od Gospodara vašeg objavljuje i ne uzimajte, pored Njega, nekog drugog kao zaštitnika![285]

Ovo je odlučan poziv ka slijeđenju istine bez ikakvog kolebanja, odlaganja ili slijeđenja drugih puteva.

Adem i Iblis: I na prevaru ih zavede

Od postanka čovječanstva između Adema i Iblisa traje neprestana borba. O tome govori i ova sura od 20. do 22. ajeta.

Kako je Iblis prevario naše roditelje: *I na prevaru ih zavede.*[286]

Tako što ih je ostavio u nedoumici i kolebanju. U ajetu je, također, upotrebljen izraz koji se koristi u značenju ostavljanja kofe okačene po sredini bunara, jer i kofa u takvom stanju nema svoje čvrsto stanište. Zbog toga su pozitivizam i odlučnost među najjačim argumentima istine, a kolebanje i pesimizam putevi grijeha, makar se našli i kod vjernika.

Razgolićavanje – Iblisovo oružje

Pogledaj kako se Iblis fokusirao na jednu vrstu grijeha – na razgolićavanje. To se jasno vidi iz sljedećih ajeta:

283 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 2.
284 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 2.
285 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 3.
286 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 22.

فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِن سَوْءَاتِهِمَا

I šejtan im poče bajati da bi im otkrio stidna mjesta njihova, koja su im skrivena bila...[287]

Šta je bio rezultat toga:

فَدَلَّاهُمَا بِغُرُورٍ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجَرَةَ بَدَتْ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا

I na prevaru ih zavede. A kad oni drvo okusiše, stidna mjesta njihova im se ukazaše...[288]

Zbog toga je Uzvišeni Allah naredio pokrivanje i skrivanje svih stidnih dijelova tijela:

O sinovi Ademovi, dali smo vam odjeću koja će pokrivati stidna mjesta vaša...[289]

O sinovi Ademovi, neka vas nikako ne zavede šejtan kao što je roditelje vaše iz Dženneta izveo, skinuvši s njih odjeću njihovu da bi im stidna mjesta njihova pokazao!...[290]

O sinovi Ademovi, lijepo se obucite kad hoćete da molitvu obavite![291]

Omladino, učite se primjerima iz ove sure. Vidite li koliko je upozoravajućih ajeta? Navikavajte se pokrivanju stidnih mjesta i obaranju pogleda. Djevojke, držite se čednosti! Nemojte se kolebati zbog svog hidžaba, jer je razgoličivanje Iblisovo oružje od samog početka. Širenje ovog poroka podstiče pokvarenost i griješenje. Zbog toga Uzvišeni komentariše ovu priču riječima:

Reci: 'Gospodar moj zabranjuje razvrat, i javni i potajni...[292]

Nema trećeg među njima

Nakon ovog, sura dijeli ljude na dvije grupe: stanovnike Dženneta i stanovnike Vatre. Sura te, zatim, vodi na prizore Sudnjeg dana, kao da svojim ušima slušaš razgovor dvije grupe:

287 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 20.
288 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 22.
289 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 26.
290 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 27.
291 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 31.
292 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 33.

وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَن قَدْ وَجَدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجَدتُّم مَّا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُواْ نَعَمْ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَن لَّعْنَةُ اللهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

I stanovnici Dženneta će stanovnike vatre dozivati: 'Mi smo našli da je istinito ono što nam je Gospodar naš obećao, da li ste i vi našli da je istinito ono čime vam je Gospodar vaš prijetio?' – 'Jesmo!' – odgovorit će. A onda će jedan glasnik među njima da ga i jedni i drugi čuju, viknuti: 'Neka Allahovo prokletstvo ostane nad onima koji su se prema sebi ogriješili.[293]

Ovo su dva doma, nema trećeg. Slijedi odlučujuća riječ:

Između njih bit će bedem...[294]

Ovaj ajet definitivno odvaja ove dvije skupine. Da li se i dalje kolebaš? Zar još nisi čvrsto zauzeo svoj stav? Poslušaj, onda, poziv pomoći:

وَنَادَى أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَفِيضُواْ عَلَيْنَا مِنَ الْمَاء أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللهُ قَالُواْ إِنَّ اللهَ حَرَّمَهُمَا عَلَى الْكَافِرِينَ

I stanovnici vatre dozivat će stanovnike Dženneta: 'Prolijte na nas vode ili nešto od onoga čime vas je Allah obdario!' – a oni će reći: 'Allah je to nevjernicima zabranio.[295]

Sam odaberi! Kakav kraj i kakvo prebivalište želiš?

Zbog čega je nazvana ovim imenom?

Zbog čega je ova sura nazvana imenom El-A'raf – Bedemi? Uzvišeni kaže:

وَبَيْنَهُمَا حِجَابٌ وَعَلَى الأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كُلاًّ بِسِيمَاهُمْ

Između njih bit će bedem, a na vrhovima ljudi koji će svakog po obilježju njegovom poznati.[296]

Dakle, bedem je ono što će razdvajati ove dvije skupine. Nevjernici će dozivati stanovnike Dženneta:

[293] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 44.
[294] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 46.
[295] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 50.
[296] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 46.

I oni će stanovnicima Dženneta viknuti: 'Mir vama!' – dok još ne uđu u nj, a jedva će čekati.[297]

Bojat će se Vatre:

وَإِذَا صُرِفَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُواْ رَبَّنَا لاَ تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ
وَنَادَى أَصْحَابُ الأَعْرَافِ رِجَالاً يَعْرِفُونَهُمْ بِسِيمَاهُمْ قَالُواْ مَا أَغْنَى عَنكُمْ جَمْعُكُمْ
وَمَا كُنتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ

A kada im pogledi skrenu prema stanovnicima Džehennema, uzviknuće: 'Gospodaru naš, na daj nam da budemo s narodom grešnim!' Oni koji će po vrhovima bedema biti zovnuće neke ljude, koje će po obilježju njihovom poznati, i reći će: 'Šta vam koristi ono što ste zgrtali i to što ste se oholo držali?[298]

Ko će biti stanovnici bedema? To su ljudi čija će dobra i loša djela biti izjednačena. Oni nisu definirali jasan stav u svom životu, a pošto nagrada slijedi shodno čovjekovim djelima, ovi će toga dana biti zarobljeni na jednom uzvišenju između Dženneta i Džehennema, kako bi osmotrili oba prebivališta. Kolebljivaca ima puno vrsta i zbog toga se ovdje spominju bedemi, a ne jedan bedem. Čuvaj se da i ti ne budeš jedan od njih! Brate, trudi se da slijediš put Istine i nemoj biti od kolebljivih! Zauzmi jasan stav!

Kazivanja o vjerovjesnicima: jasna slika konflikta tokom historije

Ova sura nosi sljedeće poruke:

1. konflikt između Istine i zablude je trajan;
2. zabluda, bez sumnje, mora biti poražena;
3. njen poraz će biti zbog svoje udaljenosti od Allaha i sijanja smutnje u moralnim, ekonomskim i socijalnim sferama života.

Sura nam spominje petericu vjerovjesnika i njihove konflikte sa narodima kojima su poslani. Primjećujemo da se ove priče ponavljaju više puta u Kur'anu, a pozivaju zauzimanju jasnog stava u konfliktu kroz nekoliko aspekata:

[297] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 46.
[298] Kur'an, sura: El-A'raf, ajeti 47-48.

- elementi rasprave i konflikta kod svih vjerovjesnika bili su približno isti. Koriste se čak i istim riječima u raspravi, što potvrđuje da se konflikti ponavljaju uprkos smjeni ličnosti.

Poziv svih vjerovjesnika bio je identičan:

'O narode moj,' – govorio je on – 'Allahu se klanjajte, vi drugog boga osim Njega nemate!'[299]

Dostavljam vam poslanice Gospodara svoga...[300]

Zar vam je čudno što vam pouka od Gospodara vašeg dolazi...[301]

- Negiranje nevjernika:

'Mi smatramo da si ti u pravoj zabludi.'[302]

'Mi smatramo da si ti doista neznalica i mi mislimo da si ti zaista lažac'.[303]

- Ukazivanje na sudbinu zablude, pod parolom: "Nagrada se dobija shodno djelima".

Narod Semud, na primjer, je klesao kuće u brdima ne bi li se osigurali od Allahove kazne. Ta sigurnost ih je navela da se uzohole i okrenu protiv Allahove vjere. Žestoki, strašni potres je bio kazna koja ih je zadesila. Isto se dogodilo i Lutovom narodu koji je pretjerivao u seksualnim prohtjevima, što ih je odvelo polnim devijacijama i promjeni ljudske prirode. Ajet to objašnjava:

Vi sa strašću prilazite muškarcima, umjesto ženama. Ta vi ste narod koji sve granice zla prelazi!'[304]

Zbog toga im je, kao kazna, poslata kamena kiša.

- Upozorenje da je smutnja uzrok propasti i zablude; Semud, narod Salihov, a.s., uživao je u pretjeranoj raskoši i to ga je uništilo.

I sjetite se da ste Njegovom voljom postali nasljednici Ada i da vas je On na Zemlji nastanio; u ravnicama njezinim palate gradite, a u brdima

[299] Kur'an, sura: El-A'raf ajet 59.
[300] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 68
[301] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 69.
[302] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 60.
[303] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 66.
[304] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 81.

kuće klešete. I neka su vam uvijek na umu Allahove blagodati, i ne činite zlo po Zemlji nered praveći.[305]

Moralne i seksualne devijacije uništile su Lutov narod.

I Luta – kad reče narodu svome: "Zašto činite razvrat koji niko prije vas na svijetu nije činio? Vi sa strašću prilazite muškarcima, umjesto ženama. Ta vi ste narod koji sve granice zla prelazi!"[306]

Dok su u Medjenu, gradu Šuajba, a.s., bile raširene prevare u ekonomiji:

Zato pravo na litri i na kantaru mjerite i ljudima stvari njihove ne zakidajte...[307]

- Upozorenje na oholost kao na jedan od najsnažnijih faktora propasti;

  Izraz: *A glavešine naroda njegova, one koje su se oholile...* ponavlja se u priči o Semudu i Medjenu. U 36. i u 40. ajetu nalazimo iskaz: *Onima koji dokaze Naše budu poricali i prema njima se budu oholo odnosili...*

Ponavljanje ovakvih iskaza ukazuje na njihovu veliku važnost, i zbog toga nam Uzvišeni skreće pažnju na njih.

- Fokusiranje na spas Vjerovjesnika i njegovih sljedbenika te uništenje nevjernika, bez spominjanja grupe neutralnih posmatrača: *Spasismo njega i one koji su bili sa njim... Spasismo njega i njegovu porodicu... O Šuajbe, i tebe i one koji s tobom vjeruju iz grada našeg istjerati.*

Kolebaš li se i dalje?

Pogledaj, brate, kako Kur'an komentariše ove priče:

A da su stanovnici sela i gradova vjerovali i grijeha se klonili, Mi bismo im blagoslove i s neba i iz Zemlje slali...[308]

Sve ove primjere Kur'an stavlja pod jedno veliko pravilo: ili ćeš vjerovati, jasno definirati svoj stav i slijediti vjerovjesnike, ili ćeš dobiti tešku i bolnu kaznu od Uzvišenog Allaha.

Brate, ovo pravilo se odnosi i na tebe, pa kolebaš li se i dalje?

---

305 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 74.
306 Kur'an, sura: El-A'raf, ajeti 80-81.
307 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 85.
308 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 96.

Ako nisi na strani Istine, onda si na strani zablude, makar ti i ne bila namjera, jer slabiš sljedbenike Istine!

Nemoj nikada reći: „Ja sam jedinka i ne mogu ništa odlučiti u tom konfliktu". Ako bi istina pobjeđivala sa 100 iskrenih, a njih sada bilo 99, onda bi ti bio taj koji popunjava taj broj, ili obrnuto. Ako ne budeš svoj udio poklonio vjernicima, onda si jedan od uzročnika njihovog poraza.

Priča o poslaniku Musau

Ajeti nam prenose razgovor Musaa, a.s., i faraona. To je jedna od najljepših priča čvrstine na jednoj, i kolebanja na drugoj strani.

Interesnatno je spomenuti da je kazivanje o Musau, a.s., najviše spominjano kazivanje u Kur'anu, čak u 29. džuzeva. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: „Allah se smilovao mom bratu Musau; skoro da je zauzeo trećinu Kur'ana!" Ali, sura El-A'raf spominje najviše detalja vezanih za odnose Musaa, a.s., i njegovog naroda, naročito poslije napuštanja Egipta. Nije spomenuta, na primjer, priča o njegovom rađanju i boravku na faraonovom dvoru, kao što je to slučaj sa surom El-Kasas. Zbog toga konflikt počinje od prvog ajeta:

...a pogledaj kako su skončali oni koji su nered činili.[309]

I Musa reče: 'O faraone, ja sam poslanik Gospodara svjetova!'[310]

Razlog ovog kazivanja leži u izvlačenju pouke na primjerima čvrstine i kolebljivosti.

Odlučnost počinje sedždom

Kada su čarobnjaci došli faraonu želeći da mu iskažu lojalnost i suprotstave se Musau, a.s., vidjeli su jasne dokaze Musaove, a.s., poslanice. U jednom trenutku su postali čvrsti u svojim stavovima pa je ta njihova čvrstina dosegla je maksimum:

فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ فَغُلِبُوا هُنَالِكَ وَانقَلَبُوا صَاغِرِينَ وَأُلْقِيَ السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ

[309] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 103.
[310] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 104.

I tako istina na vidjelo izbi i pokaza se da je bilo lažno ono što su oni priredili, i tu oni bijahu pobijeđeni i ostadoše poniženi, a čarobnjaci se licem na tle baciše.[311]

Njihovo vjerovanje je počelo ovom sedždom i u njemu su ostali čvrsti, uprkos upozorenjima i prijetnjama:

الُوا آمَنَّا بِرِبِّ الْعَالَمِينَ رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ قَالَ فِرْعَوْنُ آمَنتُم بِهِ قَبْلَ أَن آذَنَ لَكُمْ

Mi vjerujemo u Gospodara svjetova' - povikaše, 'Gospodara Musaova i Harunova!' 'Zar da mu povjerujete prije nego što vam ja dozvolim!' – viknu faraon.[312]

Nakon toga, faraon im se obraća:

لأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلاَفٍ ثُمَّ لأُصَلِّبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ

Izosjecaću vam, sigurno, ruke vaše i noge vaše unakrst, a onda ću vas sve razapeti!'[313]

Kakav je uticaj imala ova prijetnja na njihov stav?

A oni rekoše: 'Mi ćemo se, doista, Gospodaru našem vratiti! Ti nam zamjeraš samo to što smo u dokaze Gospodara našeg povjerovali kada su nam oni došli.[314]

Ostali su ustrajni i nepokolebljivi uprkos faraonovim prijetnjama. Okitili su se saburom i osigurali sebi lijep završetak na dunjaluku:

Gospodaru naš, daj nam snage da izdržimo i da kao vjernici umremo!'[315]

Faraonova smutnja

Nakon što smo u prijašnjim kazivanjima vidjeli različite primjere smutnje, Uzvišeni nam kazuje priču o Musau i faraonu iznoseći vrhunac smutnje:

---

311 Kur'an, sura: El-A'raf, ajeti 118-120.
312 Kur'an, sura: El-A'raf, ajeti 121-123.
313 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 124.
314 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 126.
315 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 126.

On reče: 'Ubijat ćemo mušku djecu njihovu, a žensku ćemo im ostavljati u životu; mi, uistinu, vladamo njima...[316]

Kazna Uzvišenoga postepeno se spuštala na ovog silnika i njegov narod:

Zato smo Mi na njih slali i poplave, i skakavce, i krpelje, i žabe, i krv – sve jasna znamenja...[317]

Allah bi im otklonio kaznu, ali: *oni bi, odjednom, obećanje prekršili.* Kakva je bila njihova kazna?

Zato ih Mi kaznismo i u moru ih potopismo, jer su znamenja Naša poricali i prema njima ravnodušni bili.[318]

Sinovi Israilovi: pasivnost i kolebanje

Na drugoj strani, Uzvišeni nam je pokazao primjer kolebljivosti sinova Israilovih. Na Musaove, a.s., riječi: *'Molite Allaha da vam pomogne i budite strpljivi, Zemlja je Allahova, On je daje u naslijeđe kome On hoće od robova Svojih; a lijep ishod će biti za one koji se budu Allaha bojali'.*[319]

Odgovorili su: *'Zlostavljani smo' – rekoše oni – 'prije nego što si nam došao, a i nakon što si nam došao!'*[320]

Musa, a.s., ih je želio podučiti lijepom mišljenju o Allahu, što je jedna od osnovnih potreba odlučnosti:

A Musa reče: 'Gospodar vaš će neprijatelja vašeg uništiti, a vas nasljednicima na Zemlji učiniti, da bi vidio kako ćete postupati.[321]

Ova dva ajeta nam nedvosmisleno ukazuju da su odlučnost i nepokolebljivost dva osnovna uvjeta za uspjeh na ovosvjetskom ispitu i namjesništvo na Zemlji. Sinovi Israilovi to nisu shvatili.

316 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 127.
317 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 133.
318 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 136.
319 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 128.
320 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 129.
321 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 129.

Čak i u vjerovanju

U drugoj situaciji sinovi Israilovi su pokazali da nemaju cilj i uputu čak ni u stvarima vezanim za vjerovanje:

I Mi sinove Israilove preko mora prevedosmo, pa oni naiđoše na narod koji se klanjao kumirima svojim.[322]

Neposredno prije ovoga prešli su more i vidjeli faraona i njegovu vojsku kako bivaju potopljeni, ali kako su postupili nakon toga:

'O Musa,' – rekoše – 'napravi i ti nama boga kao što i oni imaju bogove!' – 'Vi ste, uistinu, narod koji nema pameti!' – reče on.

Ovo pitanje, koje razotkriva vrh neznanja, dolazi u ajetima koji govore kako je Allah spasio sinove Israilove, kako bi nam ukazao na stanje kolebanja i nepostojanja čvrstine.

Primi ih svojski, a narodu svome zapovjedi da se pridržava onoga što je u njima ljepše...

Većina Allahovih naredbi, upućenih sinovima Israilovim, odnosila se na energično sprovođenje Allahovih propisa. U 145. ajetu stoji:

Primi ih svojski, a narodu svome zapovjedi da se pridržava onoga što je u njima ljepše![323]

U 171:

Prihvatite odlučno ono što smo vam dali.[324]

Musa, a.s., ih je ostavio i otišao susresti se sa svojim Gospodarom, a kako su oni postupili?

I narod Musaov, poslije odlaska njegova, prihvati od nakita svoga kip teleta koje je rikalo.[325]

Ajet ih snažno prekorijeva:

Zar nisu vidjeli da im ono ne govori i da ih putem Pravim ne vodi? Oni ga prihvatiše i prema sebi se ogriješiše. I pošto se poslije gorko pokajaše i

322 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 138.
323 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 145.
324 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 171.
325 Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 148.

uvidješe da su zabludjeli, oni rekoše: 'Ako se Gospodar naš na nas ne sažali i ako nam ne oprosti, doista ćemo biti izgubljeni!'[326]

Oni se žale na nejasnoće i nedoslijednost u ispovijedanju vjere i njihovom odnosu prema Allahu.

Ovim se jasno pokazuje razlika među čarobnjacima i sinovima Israilovim. Između izazova koji su čarobnjaci uputili faraonu: *pa čini što hoćeš...* i onoga što su kazali sinovi Israilovi: *'Zlostavljani smo' – rekoše oni – 'prije nego što si nam došao, a i nakon što si nam došao!'* Između riječi čarobnjaka koje su došle bez imalo kolebanja: *Mi vjerujemo u Gospodara svjetova...* i riječi koje su izgovorili sinovi Israilovi, uprkos tolikim pokazanim mudžizama: *'O Musa,' – rekoše – 'napravi i ti nama boga kao što i oni imaju bogove!'*

Tri grupe

Nakon ove priče, Uzvišeni navodi kazivanje o ljudima koji su lovili subotom (163-167 ajet). Ukratko, radi se o tome da je jedna grupa sinova Israilovih obmanjivala Allahove zakone i vršila teške prekršaje, a to je lov subotom koji je Allah zabranio. Uzvišeni ih je iskušao šaljući im veliku količinu ribe baš subotom. Oni su pokušali izigrati Allahov zakon pa su postavljali mreže u petak uveče, da bi u nedjelju kupili ulov. Neki vjernici su ih počeli upozoravati na to, kako bi kod Allaha imali dokaz da su pokušali poboljšati stvari, ali uputa dolazi od Allaha.

Drugi su zauzeli pasivan stav, čak su se i ismijavali sa grupom koja je pozivala dobru:

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا اللَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا قَالُوا مَعْذِرَةً
إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

A kad neki od njih rekoše: 'Zašto opominjete narod koji će Allah uništiti ili ga teškim mukama namučiti?' – oni odgovoriše: 'Da bismo se pred Gospodarem vašim opravdali i da bi se oni grijeha klonili.'[327]

[326] Kur'an, sura: El-A'raf, ajeti 148-149.
[327] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 164.

U ovom društvu pojavile su se tri skupine: skupina griješnika, zatim aktivna (pozitivna) skupina koja je izvršavala svoju obavezu popravljanja stanja, i pasivna skupina koja se nije zalagala za poboljšanje. Kako su skončale sve tri?

Spas... kazna... zanemarivanje...

Grupa koja je lovila subotom nije se odazvala pozivu vjernika, pa ih je Allah kaznio:

فَلَمَّا نَسُوا۟ مَا ذُكِّرُوا۟ بِهِۦٓ أَنجَيْنَا ٱلَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ ٱلسُّوٓءِ وَأَخَذْنَا ٱلَّذِينَ ظَلَمُوا۟ بِعَذَابٍۭ بَـِٔيسٍۭ بِمَا كَانُوا۟ يَفْسُقُونَ

I kada zaboraviše ono čime su bili opominjani, Mi izbavismo one koji su od nevaljalih djela odvraćali, a teškom kaznom kaznismo grešnike, zato što su stalno u grijehu bili.[328]

Aktivnu skupinu vjernika Uzvišeni je spasio kazne, a griješnike žestoko kaznio. Treću grupu, koji su bili pasivni posmatrači svega, Kur'an je zanemario ne spomenuvši ih. Učenjaci se razilaze u po pitanju toga šta se sa njima dogodilo. Jedni kažu da oni ne zaslužuju da budu spomenuti, zbog svoje pasivnosti, pa ih Allah nije ni spomenuo, a na Sudnjem danu bit će kako Allah hoće.

Prema drugom mišljenju, oni su završili sa nasilnicima, a Allahove riječi: *a teškom kaznom kaznismo grešnike...* se odnose upravo na njih. Njihov grijeh je bio što su ostali pasivni i nijemi na grijehe koji su se dešavali oko njih, te su tako i sami potpali pod griješnike.

Među njima ima dobrih, a ima i onih koji to nisu

Ljepota Kur'ana leži u tome što njegova kazivanja nisu sama po sebi cilj, već se završavaju poukama i primjerima upućenih čitaocu. Zbog toga komentar kazivanja o Musau i ljudima koji su lovili subotom, daje jasnu poruku priče:

I Mi smo ih po Zemlji kao narode raspodijelili: ima ih dobrih, a i onih koji to nisu...[329]

---

[328] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 165.

[329] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 168.

Ovakvo je bilo stanje prve generacije sinova Israilovih. Bilo je i dobrih, ali i onih koji to nisu. Međutim, u drugoj generaciji je bilo pasivnih i arogantnih:

فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُواْ الْكِتَابَ يَأْخُذُونَ عَرَضَ هَـذَا الأدْنَى وَيَقُولُونَ
سَيُغْفَرُ لَنَا وَإِن يَأْتِهِمْ عَرَضٌ مُّثْلُهُ يَأْخُذُوهُ

I poslije njih ostala su pokoljenja koja su Knjigu naslijedila i koja su kupila mrvice ovog prolaznog svijeta, i govorila: 'Bit će nam oprošteno!' A ako bi im opet dopalo šaka tako nešto, opet bi to činili.[330]

Na drugoj strani, ajeti se završavaju divnim primjerom koji trebamo slijediti u odlučnom prihvatanju Allahovih naredbi:

وَالَّذِينَ يُمَسَّكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُواْ الصَّلاَةَ إِنَّا لاَ نُضِيعُ أَجْرَ الْمُصْلِحِينَ

A oni koji se čvrsto drže Knjige i koji obavljaju molitvu – pa, Mi, doista, nećemo dopustiti da propadne nagrada onima koji popravljaju stanje.[331]

Pogledajte izraz *čvrsto drže.* On ukazuje na odlučno slijeđenje Allahovih naredbi, naročito namaza. Posebno su bili počašćeni od Allaha time što ih je nazvao *oni koji popravljaju stanje.* Dakle, oni nisu samo *dobri*, jer od toga korist imaju samo oni, već su od onih od kojih korist ima cijelo društvo, država i narod.

Zar si neodlučan, a tvoja priroda je potvrdila suprotno?

Ajeti nas, potom, vraćaju u daleka vremena, prije nastanka svijeta, kada je Uzvišeni od nas uzeo svjedočanstvo da Ga priznajemo za Gospodara:

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِن ظُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَى أَنفُسِهِمْ أَلَسْتَ
بِرَبِّكُمْ قَالُواْ بَلَى شَهِدْنَا أَن تَقُولُواْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ

I kad je Gospodar tvoj iz kičmi Ademovih sinova izveo potomstvo njihovo i zatražio od njih da posvjedoče protiv sebe: 'Zar Ja nisam Gospodar

[330] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 169.
[331] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 170.

vaš?' – oni su odgovarali: 'Jesi, mi svjedočimo' – i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome ništa nismo znali'.[332]

Kako, onda, da se ne trudimo na Allahovom putu, a od nas je za to zavjet uzet još na početku stvaranja, prije nego smo došli na ovaj svijet? Dali smo zavjet da ćemo biti uz Istinu i njene sljedbenike. Ljubav prema vjeri i pripadnost njoj je priroda koju je Allah usadio u čovjeku. Zbog čega neki ljudi zaboravljaju ovaj zavjet i njegovu prirodnu ukorijenjenost?

Bolest nemarnosti

Prethodni ajet jasno odgovara:

– i to zato da na Sudnjem danu ne reknete: 'Mi o ovome ništa nismo znali'.[333]

To je nemarnost – najopasnija bolest koja vodi stišavanju ambicija i kolebanju na putu prezentiranja Allahove vjere. Koji su simptomi ove bolesti?

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَالإِنسِ لَهُمْ قُلُوبٌ لاَّ يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لاَّ يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لاَّ يَسْمَعُونَ بِهَا أُوْلَـئِكَ كَالأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُوْلَـئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ

Mi smo za Džehennem mnoge džinnove i ljude stvorili; oni pameti imaju – a njima ne shvaćaju, oni oči imaju – a njima ne vide, oni uši imaju – a njima ne čuju; oni su kao stoka, čak i gori - oni su, zaista, nemarni.[334]

Nemarnost je glavni uzrok svih oblika kolebanja i neodlučnosti. Zbog toga je posljednja poruka sure upućena Vjerovjesniku, s.a.v.s., iako je on bio bezgriješan:

وَاذْكُر رَّبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعاً وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالآصَالِ وَلاَ تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ

[332] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 172.
[333] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 172.
[334] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 179.

I spominji Gospodara svoga ujutro i naveče u sebi, ponizno i sa strahopoštovanjem i ne podižući jako glas, i ne budi nemaran.[335]

Pozivam sljedbenike Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da zajedno uspostavimo dijagnozu i liječimo ovu bolest spominjanjem Allaha, poniznim obraćanjem, učenjem sure El-A'raf i shvaćanjem njenih značenja.

Njegov primjer je kao primjer psa

Sura, pri kraju, navodi veliki broj primjera koji su u skladu sa ciljem objavljivanja, kako bi upozorila vjernike na nemarnost i neodlučnost, kada su u pitanju Allahovi propisi i Njegova vjera.

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَاهُ بِهَا وَلَـٰكِنَّهُ أَخْلَدَ إِلَى الأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِن تَحْمِلْ عَلَيْهِ يَلْهَثْ أَوْ تَتْرُكْهُ يَلْهَث

I kaži im vijest o onome kome smo dokaze Naše dali, ali koji se od njih udaljio pa ga je šejtan dostigao, i on je zalutao. A da smo htjeli, mogli smo ga s njima uzvisiti, ali se on ovom svijetu priklonio i za svojom strašću krenuo. Njegov slučaj je slučaj kao psa: ako ga potjeraš on isplažena jezika dahće, a ako ga se okaniš on opet dahće.[336]

Strašan je primjer onoga kome je Allah dao Svoje ajete i uputu, a on ih ostavio kao zmija svoju košulju! Da je ustrajao u slijeđenju Pravog puta, Allah bi ga uzdigao i darovao mu dostojanstvo. Ali, odabrao je nevažnost i niskost. On je poput psa: dahće i kada je u stanju nemara i kada zna nešto... strašan primjer koji mora probuditi svakog ko spava ili je nemaran.

Učini sedždu...

Najljepši završetak sure je ajet sa sedždom. Ovo je prva sedžda u Mushafu i pokazuje odlučnost i čvrstinu. Spomenuli smo sedždu čarobnjaka koji su isprovocirali faraonovu tiraniju i nepravdu. Ajet nas,

[335] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 205.
[336] Kur'an, sura: El-A'raf, ajeti 175-176.

također, poziva da iskažemo praktičnu pokornost Allahu, jer pokreti sedžde povećavaju spremnost u slijeđenju čvrstog stava u životu.

Svjesni ovog značenja činimo sedždu:

إِنَّ الَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ لاَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ

Oni koji su bliski Gospodaru tvome, doista, ne zaziru da Mu se klanjaju; samo Njega hvale i samo pred Njim licem na tle padaju.[337]

[337] Kur'an, sura: El-A'raf, ajet 206.

EL-ENFAL
(PLIJEN)

Sura El-Enfal je objavljenja u Medini nakon sure El-Bekare, a u Mushafu se nalazi poslije sure El-A'raf. Ima 75 ajeta.

Dan furkana

Ova sura je objavljena nakon bitke na Bedru kao komentar tog događaja. Neki učenjaci su je, čak, nazvali i surom Bedr. Bitka na Bedru je prva bitka u islamu. Uzvišeni je ovu bitku ovdje nazvao *Dan furkana* – rastavljanja istine od neistine. To je dan u kom je Allah rastavio istinu od zablude.

Ovaj dan, isto tako, predstavlja razgraničenje između dva perioda u povijesti čovječanstva: perioda u kom su islam i njegovi sljedbenici bili potlačeni, i perioda u kome je islam stekao snagu i grupu koja će ga braniti. Ovaj drugi period traje do današnjih dana. Bio je to veličanstven dan u povijesti čovječanstva. Zbog toga je čitava sura objavljena kao komentar tog događaja.

Kada bi se pobjeda mjerila materijalističkim standardima i mjerilima, vidjeli bismo da muslimani nisu imali nikakvih šansi za pobjedu. Muslimana je bilo oko 313, a nisu bili spremni ni psihički, a ni vojno za sukob. Na drugoj strani, nevjernici su imali oko 1000 boraca sa punom ratnom opremom.

Interesantno je spomenuti da su muslimani u ovoj bici imali samo jednog konja, dok su ih nevjernici imali 300. Dakle, šanse muslimana za pobjedu bile su veoma male.

Loši potezi dobročinitelja

El-Enfal znači ratni plijen. Ashabi je komentarišu na interesantan način: „Ova sura je objavljena u trenutku kada smo se mi, ashabi, razišli oko plijena i tako pokvarili naše ponašanje." Nije to kvarenje

kakvog smo danas svjedoci, već su oni zbog svog izvanrednog odgoja i svoje skromnosti smatrali razilaženje lošim moralom.

Zakonitosti materijalističke i duhovne pobjede

Ova sura govori o zakonitostima na kojima se temelji pobjeda, što je u skladu sa atmosferom sure i povodima njene objave. Nakon pobjede muslimana u bici na Bedru, ova sura je objavljena kako bi u njihove duše usadila univerzalne zakonitosti i uslove pobjede. Pobjeda ne dolazi slučajno, već ima svoje materijalističke i božanske uzroke. To znači da pobjeda ima dva glavna uslova:

1. Čvrsto uvjerenje da pobjeda dolazi od Allaha: *Pobjeda dolazi od Allaha...*
2. Slijeđenje uzroka, trud i zalaganje za postizanjem snage, slične snazi neprijatelja, čak i veće od njega, ako je to moguće. Zatim, izrada planova i studija, te svega onoga što povećava materijalnu mogućnost pobjede.

Ova sura ukazuje na ispravno shvaćanje tevekkula – oslanjanja na Allaha, što se ogleda u našem čvrstom uvjerenju da je samo Allah Taj Koji daje pobjedu, a mi trebamo uložiti maksimum truda za ostvarenje te pobjede. Uzvišeni u ovoj suri kaže: *To je zato što Allah neće lišiti blagostanja narod kome ga je podario – sve dok se on sam ne promijeni.*[338]

Ovaj ajet nam kazuje da Allahu pripada odluka u svim stvarima, ali je u čovjekovoj obavezi slijeđenje uzroka u skladu sa mogućnostima. Dakle, pobjeda ima dva uslova: čovjekov trud i zalaganje, i Allahovu odredbu.

Neki misle da je pobjeda samo božanska mu'džiza. Vidiš ih kako mole Allaha za pobjedu, a poslije se pitaju zbog čega kasni pobjeda. Postoji činjenica koju oni nisu razumjeli: postojanje uzroka materijalne prirode koje čovjek mora slijediti, poput planiranja, truda i požrtvovanosti. Nije dovoljno samo moliti Allaha, bez ikakvog truda, jer tada ne bismo razumjeli prirodu naše vjere i Allahove zakone na Zemlji.

[338] Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 53.

Na drugoj strani, imamo ljude koji ispunjavaju sve materijalne uslove. Planiraju, studiraju strategiju, danonoćno rade i trude se, ali u trenicima sukoba vide da su slabi. Misle da su nemoćni bilo šta učiniti. Uzrok tome je što su se oslonili samo na materijalne uzroke, a zanemarili činjenicu da pobjeda dolazi od Allaha.

Sura nam savjetuje ravnomjernost između ove dvije krajnosti: prvo moramo vjerovati u Allahovo određenje, a zatim se truditi u osiguravanju materijalnih uslova, kako bi ta pobjeda bila realizovana.

Pobjeda dolazi od Allaha

Sura počinje pitanjem: *Pitaju te o plijenu,* tj., pitaju te o načinu raspodjele plijena.

Pitaju te o plijenu: 'Plijen pripada Allahu i Poslaniku.' Zato se bojte Allaha i izgladite međusobne razmirice, i pokoravajte se Allahu i Njegovu Poslaniku, ako ste pravi vjernici.[339]

Ajeti, dalje, nabrajaju svojstva vjernika:

Pravi vjernici su samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene.[340]

Interesantno je spomenuti da odgovor nije došao odmah nakon pitanja, već u 41. ajetu, četrdeset ajeta nakon pitanja: *I znajte da od svega što u borbi zaplijenite jedna petina pripada Allahu i Poslaniku, i rodbini njegovoj, i siročadi...*[341]

Odgovor je došao kasnije, jer su oni, kada su postavili ovo pitanje, željeli ovosvjetsku nagradu pored pobjede, ali ih je Allah podučio da je pobjeda na prvom i posljednjem mjestu, i dolazi po Allahovom određenju, odnosno od Njega.

Prvi odgovor na njihovo pitanje bio je: *'Plijen pripada Allahu i Poslaniku.'* Dakle, vama ne pripada ništa. Ovo je kur'anska metoda odgoja: okrenuti misao i pogled ljudi od plijena na uzroke pobjede. Tek nakon toga, Kur'an u potpunosti tumači propise raspodjele plijena: *Sada jedite ono što ste zaplijenili, kao dopušteno i lijepo...*[342]

339 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 1.
340 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 2.
341 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 41.
342 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 69.

Uzvišeni je najprije usadio u srca vjernika ono što je bitnije, pojasnivši da je plijen sporedna stvar, jer se odnosi na ovosvjetsku korist.

Prvi dio: Pobjeda dolazi samo od Allaha

Ovaj dio pokazuje Allahovu blagodat i počast koju je ukazao vjernicima, darujući im pobjedu i to kroz sljedeće aspekte:

Redoslijed bitke – Uzvišeni kaže: *Tako je bilo i onda kada te je Gospodar tvoj s pravom iz doma tvoga izveo, – što jednoj skupini vjernika nikako nije bilo po volji.*[343]

Veliki broj vjernika nije želio borbu, ali je Allah to odredio kako bi se obistinila istina:

I kada vam je Allah obećao da će vaša biti jedna od dvije skupine, – a vi ste više voljeli da vam padne šaka ona koja nije naoružana – Allah je htio da riječima Svojim istinu utvrdi i nevjernike u korijenu istrijebi, da istinu utvrdi i neistinu uništi, makar to ne bilo mnogobošcima po volji.[344]

Ovaj ajet je vrhunac jasnoće i preciznosti. Poredak bitke je bio po Allahovoj odredbi.

Psihološka priprema za bitku – Uzvišeni kaže:

Kad je On učinio da se radi sigurnosti svoje u san zavedete, i s neba vam kišu spustio da bi vas njome očistio, i da bi od vas šejtanovo uznemiravanje odstranio, i da bi srca vaša jakim učinio, i njome korake učvrstio.[345]

Uzvišeni je vjernike prije bitke uspavao i, prije nego su se probudili, poslao im kišu kako bi se okupali, abdestili i postali aktivniji i spremniji za borbu. Čak je i psihološka priprema bila po Allahovoj odredbi.

Jedan ashab, opisujući ovaj slučaj, kaže da ga je obuzeo san dok je čuvao stražu. Vidio je sve muslimane kako su duboko spavali, uprkos strahu i strepnji u kojoj su bili. Sve ovo se odigralo Allahovim određenjem.

---

343 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 5.
344 Kur'an, sura: El-Enfal, ajeti 7-8.
345 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 11.

Duhovna priprema za borbu – nisu samo psihološke pripreme i redoslijed bitke bili od Allaha, već je i duhovno stanje, kojem vojska pridaje veliki značaj, bio dio Allahove odredbe. Ta priprema se ogleda u sljedećim riječima:

Kad ti je Allah u snu pokazao da je njih malo; a da ti je pokazao da ih je mnogo, vi biste duhom klonuli i o boju se raspravljali, ali je Allah spas ukazao. – On dobro zna svačije misli. A kad ste se sukobili, u očima vašim On ih je prikazao u malom broju, a vas u očima njihovim, takođe, u malom broju.[346]

Muslimani su vidjeli nevjernike kao malu skupinu, pa se nisu plašili. Mušrici su muslimane, također, vidjeli kao malu skupinu te su ostali ravnodušni i opušteni. Isti pogled i isti prizor proizveo je u različitim skupinama različite efekte. Slavljen neka je Onaj Koji daje pobjedu!

Silazak meleka – ovo se očigledno vidi iz Allahovih riječi: *I kada ste od Gospodara svoga pomoć zatražili; On vam se odazvao: 'Poslaću vam u pomoć hiljadu meleka koji će jedni za drugim dolaziti.'*[347]

Uzvišeni, također, kaže:

إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى ٱلْمَلَآئِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبِّتُواْ ٱلَّذِينَ آمَنُواْ سَأُلْقِي فِي قُلُوبِ ٱلَّذِينَ كَفَرُواْ
ٱلرَّعْبَ فَاضْرِبُواْ فَوْقَ ٱلأَعْنَاقِ وَاضْرِبُواْ مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ

Kada je Gospodar tvoj nadahnuo meleke: 'Ja sam s vama, pa učvrstite one koji vjeruju!' U srca nevjernika Ja ću strah uliti, pa ih vi po šijama udarite, i udarite ih po prstima.[348]

Ko je sve ovo uradio? Ko je Vladar Zemlje, Onaj Koji čini što hoće? Kako onda da se čovjek ne pouzda u pomoć i pobjedu Svoga Gospodara? Kako se čovjek može pouzdati u stvorenje i osloniti se na njega?

Mjesto i vrijeme borbe – ajet, zatim, tretira nešto što je dalje od psioloških činilaca. Čak je i mjesto borbe bilo po Allahovoj odredbi i planiranju:

---

346 Kur'an, sura: El-Enfal, ajeti 43-44.
347 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 9.
348 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 12.

Kada ste vi bili u dolini bližoj, oni u daljini daljoj, a karavana niže vas. O vremenu borbe ne biste se dogovorili i da ste se dogovarali.[349]

Dolina bliža – mjesto na kome su muslimani bili locirani je posebna vrsta zemlje. Kada bi pala kiša, zemlja bi postala čvršća te je tako kretanje po njoj bilo lahko, dok je *dolina dalja* u kojoj su se nalazili nevjernici, bila razorena bujicama kiše, što je otežavalo kretanja nevjerničke vojske i konjice. To je odredba Uzvišenog Allaha Koji je pomogao vjernike.

Vi njih niste ubijali nego Allah

Učeći ajete dolazimo do riječi Uzvišenog:

لَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَـٰكِنَّ اللهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَـٰكِنَّ اللهَ رَمَىٰ

Vi njih niste ubijali nego Allah; i ti nisi bacio, kad si bacio, nago je Allah bacio.[350]

Ovaj ajet objašnjava plodove bitke i put njenog kretanja, čak i u trenucima kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., bacio prašinu u lica nevjernika i rekao: „Lica vam se izobličila." Ajet potvrđuje nužnost traženja pomoći od Uzvišenog Allaha: *A pobjeda je samo od Allaha...*[351]

Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s, na dan Bedra molio Allaha, toliko da mu se vidjela bjelina pazuha. Sa ramena mu je spao ogrtač, pa ga je Ebu Bekr, r.a., upozoravao da malo predahne.

Pošto pobjeda dolazi samo od Allaha, nužno je da se i mi odazovemo Allahovom pozivu:

O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku kad od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati.[352]

Drugi dio: pripremite protiv njih koliko imate snage

Značaj slijeđenja uzroka i uticaj toga na pobjedu – Uzvišeni kaže: *I protiv njih pripremite koliko god možete snage.*[353]

349 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 41.
350 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 17.
351 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 10.
352 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 24.
353 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 60.

Ista sura, koja potvrđuje da pobjeda dolazi od Allaha, potvrđuje i nužnost slijeđenja uzroka. Planiranje, uz iskreno okretanje Allahu, su dva najvažnija faktora koja donose pobjedu. Sura govori o standardima snage. Ukazuje i na to da se ne može jedan čovjek boriti protiv vojske, dokazujući ajetom: *A pobjeda je samo od Allaha...*[354]

Pogrešno je ovakvo krnje shvatanje Allahove vjere i Allahovih zakona na kojima se temelji vasiona.

Iz ovog ajeta se primjećuje da zastrašivanje, koje je spomenuto, ima za cilj zaustavljanje borbe, a ne prolijevanje krvi. Muslimani trebaju biti snaga koja plaši svoje neprijatelje koji se ne usuđuju napasti ih. Vidimo da, čak i u ratu, islam poziva miru, nasuprot klevetama koje mnogi o njemu iznose. Ajet, dalje, kaže: *...i druge osim njih – vi ih ne poznajete, Allah ih zna.*

Ovo podrazumijeva demonstriranje snage pred svim neprijateljima, kako bi odustali od borbe sa muslimanima. Odmah nakon ovog, dolazi ajet: *Ako oni budu skloni miru, budi i ti sklon i pouzdaj se u Allaha...*[355]

Mjerila materijalne snage

Istina je da Allah daje pobjedu onome kome On hoće, ali je nužno slijediti uzroke i mjerila materijalne snage, kako neki ne bi kazali: "Allah pomaže vjernike melekima, pa čemu, onda, pripreme? Uzvišeni kaže:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِن يَكُن مِّنكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُواْ مِئَتَيْنِ
وَإِن يَكُن مِّنكُم مِّئَةٌ يَغْلِبُواْ أَلْفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُواْ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لاَّ يَفْقَهُونَ

O vjerovjesniče, bodri vjernike na borbu! Ako vas bude dvadesetak izdržljivih, pobijedit će dvije stotine; a ako vas bude stotina, pobijedit će hiljadu onih koji ne vjeruju, zato što su oni ljudi koji ne shvaćaju.[356]

الآنَ خَفَّفَ اللهُ عَنكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِن يَكُن مِّنكُم مِّئَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُواْ مِئَتَيْنِ
وَإِن يَكُن مِّنكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُواْ أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللهِ وَاللهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

354 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 10.
355 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 61.
356 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 65.

Sada vam Allah daje olakšicu; On zna da ste izmoreni: ako vas bude stotina izdržljivih, pobijedit će dvije stotine; ako vas bude hiljada, pobijedit će, Allahovom voljom, dvije hiljade. A Allah je uz one koji su izdržljivi.[357]

Allahove riječi *Allahovom voljom* ukazuju da je Allah Taj Koji daje pobjedu onome kome hoće. Dok riječi *A Allah je uz one koji su izdržljivi* ukazuju da je nužno posjedovati strpljivost, kako bi se ta pobjeda implementirala. Slavljen neka je Allah Koji je dao ova dva uslova pobjede!

Razumijevanje zakona rata – ajet, dalje, ukazuje, pored nevjerstva, na drugi uzrok poraza mušrika, a to je: ne uzimanje u obzir uslova koji vode pobjedi. Na to ukazuje 65. ajet:

A ako vas bude stotina, pobijedit će hiljadu onih koji ne vjeruju, zato što su oni ljudi koji ne shvaćaju.

Ne shvaćaju uzroke koji vode pobjedi i ne vrše strateške pripreme i planiranja. Muslimani, učite se iz ove sure Allahovim zakonima i shvatite materijalne uzroke pobjede.

Pokornost Allahu i bratstvo radi Njega – ajet spominje još jedan uslov koji se mora ispuniti da bi se zadobila pobjeda. To se jasno vidi u 46. ajetu:

Pokoravajte se Allahu i Poslaniku Njegovu, i ne prepirite se da ne biste klonuli i bez borbenog duha ostali; i budite izdržljivi, jer Allah je, zaista, na strani izdržljivih.

Saradnja i izbjegavanje prepirke su neki od najbitnijih uslova pobjede.

وَإِن يُرِيدُوٓاْ أَن يَخۡدَعُوكَ فَإِنَّ حَسۡبَكَ ٱللَّهُۚ هُوَ ٱلَّذِيٓ أَيَّدَكَ بِنَصۡرِهِۦ وَبِٱلۡمُؤۡمِنِينَ وَأَلَّفَ بَيۡنَ
قُلُوبِهِمۡۚ لَوۡ أَنفَقۡتَ مَا فِي ٱلۡأَرۡضِ جَمِيعٗا مَّآ أَلَّفۡتَ بَيۡنَ قُلُوبِهِمۡ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ أَلَّفَ بَيۡنَهُمۡۚ

A ako htjednu da te prevare, – pa, tebi je, doista, dovoljan Allah; On te podržava Svojom pomoći i vjernicima, i On je sjedinio srca njihova. Da si ti potrošio sve ono što na Zemlji postoji, ti ne bi sjedinio srca njihova, ali je Allah sjedinio.[358]

Bratstvo je, također, jedan od primarnih uslova pobjede.

357 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 66.
358 Kur'an, sura: El-Enfal, ajeti 62-63.

Ostavljanje pretvaranja i samodopadanja – jasno je predočeno u sljedećem ajetu:

I ne budite kao oni koji su, da se pokažu svijetu, nadmeno iz grada svoga izišli...[359]

Ovo je jedan od uzroka poraza nevjernika kada su počeli klati deve, opijati se i priređivati slavlja, neposredno prije bitke, želeći tako uplašiti ostale Arape. Njihovo samodopadanje bilo je jedan od uzroka poraza.

Osobine vjernika su aktivnost i žustrost – u ovoj suri nalazimo brojne ajete koji prave sintezu između pouzdanja u Allaha, na jednoj strani, i slijeđenja materijalnih uzroka, na drugoj. Na početku sure Uzvišeni nabraja svojstva vjernika, a nakon toga kaže: *Oni su istinski vjernici*. Uzvišeni, isto tako, na kraju sure u 74. ajetu, spominje svojstva vjernika, i završava riječima: *Oni su istinski vjernici.* Isti sklop riječi dolazi na početku i na kraju sure, uprkos tome što postoji razlika u redoslijedu i suštini tih svojstava.

Sva svojstva, spomenuta na početku sure, su imanska i u skladu sa Allahovim riječima: *A pobjeda je samo od Allaha...*

Uzvišeni kaže:

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

Pravi vjernici su samo oni čija se srca strahom ispune kad se Allah spomene, a kad im se riječi Njegove kazuju, vjerovanje im povećavaju i samo se na Gospodara svoga oslanjaju.[360]

Ovo su imanska suptilna svojstva, jer upravo ovaj dio sure govori o imanskim uslovima za postizanje pobjede.

U drugom dijelu, koji tretira materijalne uslove za postizanje pobjede, govori se o sljedećim svojstvima:

وَالَّذِينَ آمَنُواْ وَهَاجَرُواْ وَجَاهَدُواْ فِي سَبِيلِ اللهِ وَالَّذِينَ آوَواْ وَّنَصَرُواْ أُولَـئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا

[359] Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 47.
[360] Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 2.

Oni koji vjeruju i isele se, i bore se na Allahovom putu, i oni koji daju sklonište i pomažu, – oni su, zbilja pravi vjernici.[361]

Istinski i pravi vjernici su oni koji su napravili sintezu između osobina spomenutih na početku i onih spomenutih na kraju sure. Vjernici su pokorni Allahu, bore se na Njegovom putu, pomažu Njegovu vjeru, žive radi islama i ispunjavaju materijalne uslove.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

O vjernici, kada se s kakvom četom sukobite, smjeli budite i neprestano Allaha spominjite da biste postigli što želite.[362]

Uslovi pobjede sabrani su u ovom ajetu. Naredba *smjeli budite* podrazumijeva ispunjavanje uslova, a riječi *I neprestano Allaha spominjite* znače okretanje Allahu Koji daje pobjedu. *Da biste postigli što želite*, a to je pobjeda. Ovo su čvrsti zakoni koji su se mnogo puta potvrdili tačnim.

Ajeti objašnjavaju da je uzrok poraza nevjerovanje. Pedeset četvrti ajet objašnjava materijalni uzrok njihovog poraza, a to je nasilje: *Svi su oni bili nasilnici.*

Zbog čega je nazvana ovim imenom?

El-Enfal znači plijen što asocira dunjaluk. Istina je da su se muslimani nakon Bedra razišli. Među njima se pojavila određena doza neprijateljstva i umalo da bratstvo nije puklo zbog ovosvjetskih stvari. Uzvišeni Allah je, posredstvom ove sure, upozorio vjernike na opasnost međusobnog nadmetanja i prepiranja za dunjalukom, jer je to jedan od uzroka razilaženja i uništenja bratstva, što vodi daljem porazu. Zbog toga je ova sura naredila potpuno zapostavljanje plijena: *Plijen pripada Allahu i Poslaniku.* Prvo je trebalo usaditi u njihova srca uzroke pobjede. Nakon što se ovo dogodilo, Uzvišeni je u 41. ajetu podijelio plijen, da bi nam u 69. ajetu objasnio da je pitanje plijena sporedna stvar i dozvolio ashabima da jedu od onoga što zaplijene: *Sada jedite ono što ste zaplijenili, kao dopušteno i lijepo.*

361 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 74.

362 Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 45.

Uvjeti pobjede su, kao što smo spomenuli, okretanje Allahu i uvažavanje materijalnih uzroka. Jedan od njih je snažno bratstvo i jedinstvo safa. Ako bratstvo bude uništeno i dođe do razilaženja, onda je poraz neminovan. Sura je nazvana imenom *Plijen* kako bi nas podsjetila na uzrok poraza.

Derogacija propisa naslijeđivanja

U ovoj suri se nalazi ajet kao derogacija propisa vezanog za nasljeđivanje koji su sprovodili ashabi. Po tom propisu bratimljeni muslimani su nasljeđivali jedan drugoga.

A rođaci su, prema Allahovoj Knjizi, jedni drugima preči.[363]

Nasljeđivanje među pobratimljenim muslimanima je bio privremeni propis, s ciljem da u srca vjernika ukorijeni bratsku vezu. Sada, kada je došla pobjeda i kada je to bratstvo bilo jedan od uzroka pobjede, društvo je formirano, jer pobjeda liječi mnogobrojne probleme u društvima.

Ovo je sura El-Enfal. Shvatimo svi zajedno principe i zakonitosti pobjede, kako bi Uzvišeni Allah pomogao ovaj ummet. Okrenimo Mu se, zatražimo utočište i budimo uvjereni da On daje pobjedu: *A pobjeda je samo od Allaha...* Ispunimo materijalne uslove poput traženja znanja i napretka u našem društvenom i praktičnom životu, čuvajući se dunjaluka i njegovih ukrasa, „plijena", kako bi Allah uslišao našu dovu i vratio dostojanstvo ovom ummetu.

Završetak pokazatelja puta

Nakon što smo završili kazivanje o 10 prvih kur'anskih sura, uočili smo da su principi puta i metode hilafeta na Zemlji postali jasni. Ciljevi i poruke sura se međusobno dopunjuju pred čitaocem:

- O, muslimani, vi ste odgovorni za Zemlju i ovo je vaš put (sura El-Bekara);
- važnost postojanosti i čvrstine na ovom putu (sura Ali Imran);
- pravednost je temeljni uslov za namjesništvo na Zemlji (sura En-Nisa);

[363] Kur'an, sura: El-Enfal, ajet 75.

- važnost ispunjenja ugovora i obaveza (sura El-Maida);
- ispovijedanje monoteizma u uvjerenju i praksi je nužno na ovom putu;
- budi odlučnog i čvrstog stava;
- zakoni našeg Gospodara, koji donose pobjedu, su duhovni i materijalni, što govori o sveobuhvatnosti puta.

Zar ne vidiš kako se poruke sura međusobno upotpunjuju i tako čine jednu kompaktnu cjelinu? Zato, nakon što smo vidjeli principe i metode, dolazi 10 narednih sura koje nam predstavljaju faktore pomoći u sprovođenju ove metode, a od njih su:

- pokajanje;
- spoznaja Allahovih blagodati (En-Nahl), a posebno blagodati vjere (Ibrahim);
- ravnomjernost i središnjost u pozivanju ovom putu (Hud)
- strpljivost i nada u Allahovu pomoć (Jusuf);

Pošto smo shvatili gdje smo mi u odnosu na razmišljanje o Allahovim ajetima, hajmo snažnije u našim dušama povećati ljepote kur'anskih kazivanja i njegovu nadnaravnost!

ET-TEVBE
(POKAJANJE)

Et-Tevbe je medinska sura, objavljena nakon sure El-Maide, a u Mushafu se nalazi iza sure El-Enfal. Ima 129 ajeta i posljednja je potpuno objavljena sura Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., prije preseljenja.

Objavljena je u vrjeme kada se islamsko društvo spremalo za ekspanziju van teritorije Arapskog poluostrva i za dostavljanje poslanice islama drugim narodima.

Njeno objavljivanje je uslijedilo nakon Poslanikove, s.a.v.s., bitke – bitke na Tebuku. Broj muslimanske vojske je na ovom pohodu iznosio 30 hiljada. Zanimljivo je spomenuti da se ona u Mushafu nalazi odmah nakon sure El-Enfal, koja govori o prvom pohodu muslimana na Bedru, kada je muslimanska vojska brojala samo 313 vojnika. Možda je mudrost ovoga da onaj ko uči Kur'an vidi razliku u okolnostima u kojima se odigrala ova bitka, njene propise i metod kur'anskog komentarisanja obje bitke. Bitka na Tebuku je jedna od bitaka koja je razotkrila najviše munafika, jer su mnogi ostali u Medini, a uz njih i nekoliko vjernika zbog svoje lijenosti. Pohod je muslimanima donio pobjedu, a ova sura je objavljena kao komentar tog pohoda.

Znak raspoznavanja

Sura Et-Tevbe jedina ne počinje bismillom, što nije slučaj sa ostalim kur'anskim surama. Dok musliman uči Kur'an i izgovara bismillu, sa harfom *b* osjeća da je podvukao crtu između prethodnog i novog djela. Osjeća da je ušao u novi svijet u kom ostavlja dunjaluk i ono što je na njemu, okrećući se riječima svoga Gospodara i životu sa Njegovim lijepim imenima Er-Rahman i Er-Rahim.

Razlog zbog kog ova sura ne počinje bismillom, kako smatra većina uleme, jeste to što veći dio sure govori o nevjernicima i munaficima, a oni su uskraćeni bismille i milosti koju ona nosi.

U prvom ajetu sure stoji: *Obznana od Allaha i Njegova Poslanika onim mnogoboščima s kojima ste zaključili ugovore...*[364]

Sura Et-Tevbe ima i druga imena. Jedno od njih je i *Ona koja sramoti*, jer je osramotila nevjernike. U njoj je navedeno 55 svojstava munafika koje su oni prakticirali. Također je nazvana i *Ona koja otkriva*, jer je otkrila sramote nevjernika. Spominje se i pod imenom *Sablja*, jer je sura sa najviše poziva borbi i najviše upozorava na poniženja. Neko će upitati: Zbog čega je nazvana Et-Tevba – pokajanje?

Razlog ovakvog naziva

Za nas je pokajanje najveći vid odnosa roba i Gospodara. Ona znači povratak Allahu, traženje utočišta kod Njega i ostavljanje grijeha i neposlušnosti. Kakve veze ima pokajanje sa svojstvima munafika, mušrika i podsticajima na borbu?

Et-Tevba spada u posljednje riječi objavljene čovječanstvu. Sišla je neposredno pred završetak objave i pred smrt Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Uprkos tome što iznosi prijetnje nevjernicima i munaficima i poziva vjernike na energičnu odbranu vjere, ona, ipak, ostavlja otvorena vrata pokajanja svim ljudima. Iako većinom govori o munaficima i nevjernicima, na više mjesta ih poziva pokajanju. Pogledajmo koliko se ponavljaju Allahove riječi: *Pa ako se pokaju, bit će im dobro.*

Ako bismo brojali koliko puta se riječ *pokajanje* ponavlja u Kur'anu, vidjeli bismo da se u ovoj suri pojavljuje sedamnaest puta, što je najviše od svih kur'anskih sura.

U suri El-Bekare, na primjer, spominje se 13 puta, iako je to najduža sura. U suri Ali Imran 3, a En-Nisa 12 puta. U suri El-Maida 5, u Hud 6 puta, a u El-En'am jednom.

[364] Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 1.

Kolektivni poziv na pokajanje

Dakle, u suri koja je pred tobom, riječ *pokajanje* se najviše ponavlja. Interesantno je spomenuti da ne spominje nijedan sloj društva, a da ga ne podsjeća na pokajanje: nevjernike, politeiste, otpadnike, kolebljivce, licemjere, griješnike i dobre vjernike, čak i Poslanika i njegove ashabe! Kad god govori o jednoj od ovih grupa, ona je podsjeća na pokajanje ili ih obavještava da im je Allah oprostio:

Allah je oprostio...[365]

Pa ako se pokaju, bit će im dobro.[366]

Uprkos tome što iznosi sramote nevjernika, ona im ukazuje i na činjenicu da su sve njihove varke obznanjene i da ih vjernici vide. Jedini spas im je pokajanje. Iznosi njihove sramote kako bi se pokajali. Slična je iskušenju koje Allah šalje čovjeku čiji povratak želi.

Sura upozorava munafike da su opkoljeni i da neće imati dokaza nakon razjašnjenja vjere. Jedini izlaz im je pokajanje. Upućen je i poziv u borbu muslimanima, s ciljem da se nevjernici demorališu za rat, odustanu od borbe i pokaju se Allahu.

Veza sa prethodnim surama

Ako podijelimo Kur'an na tri dijela vidjet ćemo da se prvi dio, koji obuhvata duge sure, završava surom Et-Tevba. Kao da je ova sura došla nakon objašenjenja puta i sredstava izvršenja uloge na Zemlji, kako bi otvorila vrata pokajanja i milosti onome ko je okrnjio, promijenio ili je nepotpuno izvršio Allahove naredbe. Ovo je jedna od posljednjih objavljenih sura, što ukazuje da je Kur'an završen otvaranjem vrata pokajanja. Da li si sada spoznao značenje ove sure?

Neki ljudi, učeći ovu suru, osjećaju njenu žestinu prema nevjernicima i munaficima. Drugi, pak, preko nje osjećaju Allahovu široku milost, koja se ogleda u prihvatanju pokajanja svih ljudi. Ovo drugo razumijevanje je bliže poimanju sure, jer su sve prijetnje, žestina i upozorenja izrečena u ovoj suri, u cilju podsticanja nevjernika i munafika na pokajanje. Iznošenje sramota munafika ima za cilj

365 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 117.
366 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 118.

njihovo pokajanje. Pa i poziv vjernicima za borbu imao je za cilj odvratiti nevjernike od borbe i podstaći ih na pokajanje.

Posljednji pozivi pokajanju

Et-Tevbe zbog svoje suštine, ne počinje bismillom kao ostale sure, već riječju *obznana*:

بَرَاءةٌ مِّنَ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدتُّم مِّنَ الْمُشْرِكِينَ فَسِيحُواْ فِي الأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَاعْلَمُواْ أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللهِ

Obznana od Allaha i Njegova Poslanika onim mnogobošcima s kojima ste zaključili ugovore: 'Putujte po svijetu još četiri mjeseca, ali znajte da Allahu nećete umaći.[367]

Nakon ovakvog početka dolazi obznana od Allaha:

وَأَذَانٌ مِّنَ اللهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الأَكْبَرِ أَنَّ اللهَ بَرِيءٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ

I proglas od Allaha i Njegova Poslanika ljudima na dan velikog hadždža: 'Allah i Njegov Poslanik ne priznaju mnogobošce.'[368]

Zbog čega ovolika žestina na samom početku?

Pa ako se pokajete, to je za vas bolje; a ako se okrenete, znajte da Allahu nećete umaći![369]

Ova prijetnja je, dakle, izrečena radi pokajanja, a ne radi osvete ili prijetnje, kao da su *obznana i proglas* posljednji pozivi na pokajanje.

Pokajanje mušričkih ratnika

Dolazimo do 5. ajeta:

Kada prođu sveti mjeseci, ubijajte mnogobošce gdje god ih nađete, zarobljavajte ih, opsjedajte i na svakom prolazu dočekujte! Pa ako se pokaju i budu molitvu obavljali i zekat davali, ostavite ih na miru...[370]

---

367 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajeti 1-2.
368 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 3.
369 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 3.
370 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 5.

Nakon svakog spomena borbe, dolazi i podsjećanje na pokajanje, kao podsticaj nevjernicima. U istoj mjeri koliko sura poziva na borbu protiv nevjernika, poziva ih na pokajanje i povratak Allahu.

Potom nas obavještava da je nužno imati dokaze protiv nevjernika, prije nego se stupi u borbu protiv njih, a to se postiže pozivanjem i objašnjenjem vjere: *Ako te neki od mnogobožaca zamoli za zaštitu, ti ga zaštiti da bi saslušao Allahove riječi, a potom ga otpremi na mjesto pouzdano za njega.*[371]

Sura slijedi na isti način: prvo dolazi prijetnja i upozorenje, a nakon svake prijetnje podsticaj na pokajanje. U 10. ajetu, na primjer, Uzvišeni kaže:

Ni rodbinstvo ni sporazum, kada je vjernik u pitanju, ne poštuju, i sve granice zla prekoračuju.[372]

Ajet nakon njega kazuje: *Ali ako se oni budu pokajali i molitvu obavljali i zekat davali, braća su vam po vjeri.*[373]

Ovaj ajet ne samo da nagovještava njihov oprost koji slijedi nakon pokajanja, već stavlja u obavezu vjernicima ljubav prema njima, zato što su oni sada postali naša braća po vjeri.

U situaciji kada su nevjernici ustrajni u borbi, ova sura iznosi prijetnju:

A ako prekrše zakletve svoje, poslije zaključenja ugovora s njima, i ako vjeru vašu budu vrijeđali, onda se borite protiv kolovođa bezvjerstva – za njih, doista, ne postoje zakletve – da bi se okanili.[374]

Borite se protiv njih! Allah će ih rukama vašim kazniti i poniziti, a vas će protiv njih pomoći.[375]

Odmah nakon ovih ajeta, u 15. ajetu dolazi direktan poziv na pokajanje:

A Allah će onome kome On hoće oprostiti.[376]

---

371 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 6.
372 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 10.
373 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 11.
374 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 12.
375 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 14.
376 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 15.

Ovo je vrhunac ravnoteže između milosti i blagosti sa jedne strane, i žestine sa druge strane.

Kada je ovakav stav Kur'ana prema munaficima i licemjerima, kakav je onda prema vjernicima koji su učinili neke od grijeha...? Hoće li im Allah oprostiti ili ne? Ako Allah o nevjernicima kaže: *Ali ako se oni budu pokajali i molitvu obavljali i zekat davali, braća su vam po vjeri,* kakvo je onda stanje griješnika koji su vjernici?

Pokajanje vjernika koji ne pomažu Allahovu vjeru

Dolazimo do 24. ajeta koji se obraća vjernicima podstičući ih ih na pomaganje Allahove vjere. Ajet ne govori o džihadu samo u smislu rata, već kao radu za vjeru i tome da vjera bude najskuplja stvar u tvom ovosvjetskom životu:

قُلْ إِن كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ اقْتَرَفْتُمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِنُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُم مِّنَ اللهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللهُ بِأَمْرِهِ وَاللهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

Reci: 'Ako su vam očevi vaši, i sinovi vaši, i braća vaša, i žene vaše, i rod vaš, i imanja vaša koja ste stekli, i trgovačka roba za koju strahujete da prođe neće imati, i kuće vaše u kojima se prijatno osjećate – miliji od Allaha i Njegova Poslanika i od borbe na Njegovom putu, onda pričekajte dok Allah Svoju odluku ne donese. A Allah grešnicima neće ukazati na Pravi put.'[377]

Ovaj ajet spominje osam dozvoljenih stvari, ali, upozorava da te stvari ne smiju biti uzrok udaljavanja od Allaha i ostavljanja borbe. To znači da Allahove naredbe moraju biti prioritet u tvom životu i iznad svake želje i htijenja. U suprotnom, nadaj se Njegovoj kazni.

Sura, dalje, govori o novoj vrsti pokajanja, koja se ne tiče grijeha koje mi poznajemo i u koje čovjek svakodnevno upada, kao što je gledanje u haram i odgađanje namaza. Sura govori o pokajanju ljudi koji izbjegavaju pomoći islamu. Ona ukazuje da ovo loše djelo traži pokajanje. U 38. ajetu stoji:

[377] Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 24.

O vjernici, zašto ste neki oklijevali kada vam je bilo rečeno: 'Krenite u borbu na Allahovu putu!' kao da ste za Zemlju prikovani? Zar vam je draži život na ovom svijetu od onoga svijeta? A uživanje na ovom svijetu, prema onom na onom svijetu, nije ništa.

Blag prijekor koga komentariše snažna nota osjeća se i u narednom ajetu:

Ako ne budete u boj išli, On će vas na nesnosne muke staviti i drugim će vas narodom zamijeniti.[378]

Čuvajte se da ne budete zamijenjeni, jer Allah pomaže Svoju vjeru i nije Mu niko potreban. *Ako ga vi ne pomognete, pa – pomogao ga je Allah.*[379]

Slijedi ajet koji nosi potpunu i sveobuhvatnu naredbu, koja nikoga ne izuzima:

Krećite u boj, bili slabi ili snažni, i borite se na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote svoje![380]

Da bi se nevjernici ostavili kufra i okrenuli Allahu, nužna je tvoja borba protiv njih, s ciljem da im pomogneš u povratku i pokajanju. Nemarnost i bježanje muslimana od pomoći i borbe za ovu vjeru, uzrok je ustrajnosti nevjernika u nevjerstvu i zabludi. Hajde da radimo za dobrobit naše vjere! Pokucajmo na vrata dobra! Pomozimo sebi i drugima da se pokaju!

Pokajanje zbog nepouzdanja u Allaha

U prethodnim ajetima govorilo se o bici na Hunejnu, kada su muslimani bili zadivljeni svojim brojem, pa im to nije nimalo pomoglo. Muslimani su upali u grešku oslanjanja na svoju brojnost, zaboravivši da pobjeda dolazi jedino od Allaha.

Allah vas je na mnogim bojištima pomogao, a i onog dana na Hunejnu kada vas je mnoštvo vaše zanijelo, ali vam ono nije ni od kakve koristi bilo, nego vam je zemlja, koliko god da je bila prostrana, tijesna postala, pa ste se u bijeg dali.[381]

---

[378] Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 39.
[379] Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 40.
[380] Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 41.
[381] Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 25.

I za ovu grešku, nužno se je pokajati. Na to ukazuje i 27. ajet:

Allah je poslije toga onome kome je htio oprostio, a Allah prašta i samilostan je.[382]

Nepomaganje vjere

Ajeti, dalje, govore o munaficima koji su izbjegavali pomagati vjeru. U 46. ajetu stoji:

Da su imali namjeru da pođu, sigurno bi za to pripremili ono što je potrebno, ali Allahu nije bilo po volji da idu, pa ih je zadržao.

Da su imali iskren nijet krenuli bi i pripremili se za polazak. Ali, zbog njihovog neiskrenog nijeta, Allah nije želio da izađu u borbu, te ih je zadržao:

Pa ih je zadržao, i bi im rečeno: 'Sjedite sa onima koji sjede!'[383]

Zar te ove riječi ne žaloste, brate? Kada ti bude uskraćeno dobro djelo i pozivanje Allahu, sjeti se da je Allah srdit na tebe i da prezire tvoje djelo... Ko od nas želi da Allah prezire njegova djela? Ko je od nas zadovoljan da bude teret svojoj vjeri?

Da su pošli s vama, bili bi vam samo na smetnji.[384]

Ajeti prijekora i kuđenja se nižu: *Ima ih koji govore: 'Oslobodi me i ne dovedi me u iskušenje!' Eto, baš u iskušenje su pali! A nevjernici sigurno neće umaći Džehennemu.*[385]

Oni se zaklinju Allahom da su, doista, vaši...[386]

kada bi našli kakvo skrovište ili kakve pećine ili kakvu jamu, oni bi tamo trkom pohrlili.[387]

Od 81. do 87. ajeta slijedi žestoka prijetnja. Pogledajmo, na primjer, 86. ajet:

A kada je objavljena sura da u Allaha vjerujete i da se zajedno sa Poslanikom Njegovim borite, najimućniji od njih su zatražili odobrenje od tebe i rekli: 'Ostavi nas da budemo s onima koji ne idu u boj!'

382 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 27.
383 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 46.
384 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 47.
385 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 49.
386 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 56.
387 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 57.

Riječi *oni koji sjede – koji ne idu u boj* su veoma djelotvorne. Ko je zadovoljan da sjedi i posmatra televiziju ne čineći ništa za svoju vjeru? Može biti namazdžija i redovni džematlija, ali je ostao pasivan, ne pomjera se i ne čini ništa za islam. Ova grupa ljudi treba uzeti pouke iz ajeta:

Zadovoljavaju se da budu s onima koji ne idu u boj, srca njihova su zapečaćena, pa oni ne shvaćaju![388]

Kako njihova mišljenja i djela mogu biti ispravna u ovakvom stanju? Pogledaj aktivne vjernike:

لَـٰكِنِ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُواْ مَعَهُ جَاهَدُواْ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ وَأُوْلَـٰئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُوْلَـٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

Ali, Poslanik i oni koji s njim vjeruju bore se zalažući imetke svoje i živote svoje. Njima će svako dobro pripasti i oni će ono što žele ostvariti.[389]

Riječi 81. ajeta: *Oni koji su izostali iza Allahova Poslanika veselili su se kod kuća svojih,* su žestok prijekor. Ovaj ajet objašnjava da mjerila radosti i tuge nisu ista kod svih. Onaj ko se raduje zbog poniženja, isti je kao i onaj što se raduje džehennemskoj vatri kao nagradi:

وَكَرِهُواْ أَن يُجَاهِدُواْ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللهِ وَقَالُواْ لاَ تَنفِرُواْ فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَّوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ فَلْيَضْحَكُواْ قَلِيلاً وَلْيَبْكُواْ كَثِيرًا جَزَاء بِمَا كَانُواْ يَكْسِبُونَ

Mrsko im je bilo da se bore na Allahovu putu zalažući imetke svoje i živote svoje, i jedni drugima su govorili: 'Ne krećite u boj po vrućini!' Reci: 'džehennemska vatra je još vruća!' – kad bi oni samo znali! Malo će se oni smijati, a dugo će plakati, bit će to kazna za ono što su zaslužili.[390]

Poziv na pokajanje

Svi prijekori, kako smo spomenuli, završavaju se pozivom na pokajanje. Evo nekoliko primjera:

Pokajanje munafika i otpadnika od vjere:

388 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 87.
389 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 88.
390 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajeti 81-82.

فَإِن يَتُوبُواْ يَكُ خَيْرًا لَّهُمْ وَإِن يَتَوَلَّوْا يُعَذِّبْهُمُ اللهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الأَرْضِ مِن وَلِيٍّ وَلاَ نَصِيرٍ

Pa ako se pokaju, bit će im dobro; a ako glave okrenu, Allah će ih i na ovom i na onom svijetu na muke nesnosne staviti, a na Zemlji ni zaštitnika ni pomagača neće imati.[391]

Pokajanje kolebljivaca:

وَآخَرُونَ اعْتَرَفُواْ بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُواْ عَمَلاً صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللهُ أَن يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

A ima i drugih koji su grijehe svoje priznali, i koji su dobra djela s drugim koja su rđava izmiješali, njima će, može biti, Allah oprostiti, jer Allah prašta i samilostan je.[392]

Zatim, kolektivni podsticaj na pokajanje:

أَلَمْ يَعْلَمُواْ أَنَّ اللهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

Zar ne znaju oni da jedino Allah prima pokajanje od robova Svojih i da samo On prihvata milostinje, i da je samo Allah Onaj Koji prašta i da je On milostiv?![393]

Tri su uslova za prihvatanje pokajanja:

- kajanje za grijeh,
- prestanak činjenja grijeha i
- čvrsta odluka da se na grijeh nećemo vratititi.

Brate, požuri sa pokajanjem! Nemoj ga odlagati, jer je samo njegovo odlaganje grijeh prema Allahu.

Osobine vjernika koji zaslužuju šehadet

Nasuprot govora o munaficima, sura govori i o osobinama vjernika koji su sklopili ugovor sa Uzvišenim Allahom:

391 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 74.
392 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 102.
393 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 104.

إِنَّ اللهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُم بِأَنَّ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَاةِ وَالإِنجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبَيْعِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُم بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

Allah je od vjernika kupio živote njihove i imetke njihove u zamjenu za Džennet koji će im dati – oni će se na Allahovu putu boriti, pa ubijati i ginuti. On im je to zbilja obećao u Tevratu i Indžilu i Kur'anu – a ko od Allaha dosljednije ispunjava obećanje Svoje? Zato se radujte pogodbi svojoj koju ste s Njim ugovorili, i to je veliki uspjeh.[394]

Kur'anski stil izražavanja čini da osjetimo želju za spoznajom njihovih osobina. Prevrnimo stranicu i proučimo Allahove riječi:

التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّائِحُونَ الرَّاكِعُونَ السَّاجِدونَ الآمِرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَالنَّاهُونَ عَنِ الْمُنكَرِ وَالْحَافِظُونَ لِحُدُودِ اللهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

Oni se kaju, i Njemu klanjaju, i Njega hvale, i poste, i molitvu obavljaju, i traže da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćaju i Allahovih propisa se pridržavaju. A vjernike obraduj![395]

Pokajanje najodabranijeg dijela ummeta

Zbog slasti pokajanja i Allahove ljubavi prema njemu, On podsjeća i Svog Vjerovjesnika i njegove plemenite ashabe na pokajanje:

لَقَد تَّابَ اللهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالأَنصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِن بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبُ فَرِيقٍ مِّنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

Allah je oprostio vjerovjesniku, i muhadžirima, i ensarijama, koji su Ga u teškom času slijedili, u vrijeme kada se srca nekih od njih zamalo nisu pokolebala: On je poslije i njima oprostio, jer je On prema njima blag i milostiv.[396]

Pokajanje je, kako kaže ulema, prvi i posljednji stupanj robovanja Allahu. Ono je nužno na samom početku vjerovanja, kao što je nužno i na kraju života. U kontekstu ovoga shvatamo hadis Allahovog

394 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 111.
395 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 112.
396 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 117.

Poslanika, s.a.v.s: „Ja zatražim oprost od Allaha i pokajem se više od 70 puta dnevno."

Oprost trojici muslimana koji su zbog lijenosti izostali iz borbe

I, na kraju, navodi se pokajanje i oprost trojici muslimana koji su izostali iz bitke na Tebuku. Ranije smo rekli da je nužno pokajati se zbog nepružanja pomoći islamu.

وَعَلَى الثَّلاَثَةِ الَّذِينَ خُلِّفُواْ حَتَّى إِذَا ضَاقَتْ عَلَيْهِمُ الأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ وَضَاقَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّواْ أَن لاَّ مَلْجَأَ مِنَ اللهِ إِلاَّ إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ لِيَتُوبُواْ إِنَّ اللهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

A i onoj trojici koja su bila izostala, i to tek onda kad im je zemlja, koliko god da je bila prostrana, postala tijesna, i kad im se bilo stisnulo u dušama njihovim i kada su uvidjeli da nema utočišta od Allaha nego samo u Njega. On je poslije i njima oprostio da bi se i u buduće kajali, jer Allah, uistinu, prima pokajanje i milostiv je.[397]

Pogledajmo zajedno ljepotu ajeta: *On je poslije i njima oprostio da bi se i u buduće kajali.* Potrebno je da ti Allah oprosti i pripremi put pokajanja. Uputa dolazi od Allaha, jer jedino On upućuje. Brate, nemoj nikada zaboraviti dovu: „Allahu moj, oprosti mi kako bih se i ubuduće kajao!"

Dobar završetak dobrog života

Onaj ko uči suru Et-Tevba osjeća da je u njoj obznana, prijetnja i upozorenje. Da, ona sve to čini, ali ujedno otvara i vrata pokajanja. Allahova mudrost leži u odabiru imena: nije je nazvao *Ona koja sramoti*, već je dao prioritet imenu *Pokajanje*, jer On voli prekrivanje mahana. Uprkos tome što se na samom početku munaficima uskraćuje milost nepostojanjem Bismille i odricanjem od njih, ipak, na kraju sure se svima, pa i njima, nudi milost, koju predstavlja Allahov Poslanik, s.a.v.s., – milost svjetovima:

[397] Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 118.

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

Došao vam je Poslanik, jedan od vas, teško mu je što ćete na muke udariti, jedva čeka da pravim putem pođete, a prema vjernicima je blag i milostiv.[398]

Ovaj ajet je najljepši završetak prvog dijela Kur'ana. On je, isto tako, najljepši završetak Poslanikovog, s.a.v.s., života, jer je ovo posljednja objavljena sura Poslaniku, s.a.v.s., oproštajna sura, a najbolje opraštanje u našoj vjeri jeste oprost svim ljudima. Ako ljudi odbiju pokajanje, onda im posljednji ajet poručuje:

فَإِن تَوَلَّوْاْ فَقُلْ حَسْبِيَ اللهُ لا إِلَـهَ إِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

A ako oni glave okrenu, ti reci: 'Meni je dovoljan Allah, nema boga osim Njega; samo se uzdam u Njega, On je Gospodar Arša veličanstvenoga!'[399]

Plemeniti brate, upitaj se: hoćeš li se pokajati ili ne? Ako su vrata pokajanja otvorena svim slojevima ljudi i svim slojevima društva, bez obzira koliko bili blizu ili daleko od vjere, kakvo je onda tvoje stanje kao vjernika koji voli Allahovu Knjigu? Zbog toga, radimo za islam i živimo za islam! Čuvajmo se bježanja od korisnog angažovanja za ovu vjeru. Budimo uvjereni da Allah prašta onome kome hoće.

Ljepote Kur'ana

Na kraju, želimo ukazati na redoslijed sura Et-Tevba i El-Enfal, koje stoje jedna pored druge u Mushafu, iako govore o dva vremenski udaljena događaja: bici na Bedru i pohodu na Tebuk. Sura El-Enfal govori o prvom pohodu koji je poveo Allahov Poslanik, s.a.v.s., dok sura Et-Tevba govori o posljednjem Poslanikovom, s.a.v.s., vojnom pohodu. Ove dvije sure stoje jedna pored druge kako bismo primjetili razliku u muslimanskom društvu na početku borbe i rada za islam, i trijumfalnog završetka. One otvaraju prostor pred sociolozima u istraživanju razlika između dva društva, što im može pomoći u analizi zakonitosti evolucije društava. Ova tema zavrijeđuje pažnju sociologa, istraživača i analitičara.

398 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 128.
399 Kur'an, sura: Et-Tevbe, ajet 129.

JUNUS
(JUNUS)

Junus je mekkanska sura, a objavljena je nakon sure Isra. U Mushafu se nalazi polsije sure Et-Tevba. Ima 109 ajeta.

Cilj sure

Cilj ove sure je vjerovanje u Allahovu odredbu i određenje. U hadisu stoji da je Džibril došao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i rekao mu: „Muhammede, obavijesti me o imanu." Pa mu je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: „Iman je da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Njegove knjige, Njegove poslanike, Sudnji dan i da vjeruješ u Allahovo određenje, bilo dobro ili loše." Sura Junus tretira ovaj posljednji temelj vjerovanja.

Pitanja

Sura se bavi brojnim problemima koji se javljaju kod ljudi, a ogledaju se u pitanjima poput:

- Da li čovjek ima slobodu izbora ili ne?
- Zbog čega je Allah uputio jednu, a nije uputio drugu osobu?
- Zbog čega je spasio jednu osobu, a nije spasio drugu?
- Allah nas je stvorio i zna kako ćemo u životu postupati. Propisao nam je sudbinu, pa zašto će nas, onda, pitati na Sudnjem danu?
- Allah je nekima propisao da ne budu upućeni, pa zbog čega onda trud u ibadetu? Neke ljude pitamo zbog čega ne klanjaju, a oni odgovaraju da Allah tako želi.
- Allah je kod Sebe zapisao ko će biti od stanovnika Dženneta, a ko od stanovnika Vatre. Čemu, onda, posao i trud? Koliko god da uradimo to neće promijeniti stvar!

Sura Junus uči čitaoca kako da odgovori na ovakva pitanja upućenih od strane onih koji se kolebaju ili pak sumnjaju, i pomaže

mu ponajprije da smiri sebe. Neke ljude njihove vesvese mogu dovesti do pomisli da Allah nekom od Svojih robova nanosi nepravdu, neuzubillah, time što ga je učinio od stanovnika Vatre.

Da bismo im odgovorili, nužno je postaviti pitanje: šta je sa onim ko prisili neku osobu na neki čin, a zatim je kažnjava zbog toga?

Takav je, bez sumnje, nasilnik. A Allah je čist od svakog vida nasilja i nepravde. Zbog toga ova sura odgovara na ovakve podvale na način kakav nismo ranije vidjeli.

Mudri se ne poigrava

Hajdemo, onda, upoznati svojstva našeg Gospodara. Razumijeli smo da je On Mudar i da nije nepravedan. On želi istinu, a ne poigravanje. Ovo ne ostavlja mjesta nikakvim pitanjima.

Allahova djela u vasioni su djela Mudrog i Pronicljivog, Milostivog prema ljudima, a nisu djela nasilnika koji primorava ljude na nešto što oni ne žele. Od Njega, Uzvišenoga, dolaze samo mudrosti, hajr i veličina.

Sura nam ovo potvrđuje na zadivljujući način, i to metodom razmišljanja o vasioni i Allahovoj mudrosti u njoj, a sve to da bi vidjeli da li se Allah poigrava ili ne. Sura će ti pokazati da sve što je u vasioni, stvoreno je Allahovom mudrošću i planiranjem. Nemoguće je da je On to stvorio slučajno i iz zabave. Budi siguran u Njegovu mudrost. Osloni se na Njega!

Mudra Knjiga

Na samom početku sure jasno vidimo izneseno značenje: *Ovo su ajeti mudre Knjige.*[400]

Kur'an ima puno osobina, ali zbog čega je ovdje baš naglašena mudrost? Kako bi znao da su Allahova odredba i govor izrečeni sa potpunom mudrošću i planiranjem, a ne slučajno.

U drugom ajetu stoji:

[400] Kur'an, sura: Junus, ajet 1.

أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِّنْهُمْ أَنْ أَنذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُواْ أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِندَ رَبِّهِمْ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَـذَا لَسَاحِرٌ مُّبِينٌ

Zašto je čudno ljudima što Mi objavljujemo jednom između njih: 'Opominji ljude! A vjernike obraduj divnom nagradom kod Gospodara njihova!' Nevjernici govore: 'Ovaj je, zaista, pravi čarobnjak!'[401]

Zar se čudite poslanici objavljenoj Muhammedu, s.a.v.s? Allah šalje Svoju objavu onome kome hoće. U izboru poslanika koji će dostaviti poslanicu je Allahova mudrost i odredba. Zbog toga se u drugom ajetu kaže: *A Allah dobro zna kome će povjeriti poslanstvo Svoje.*[402]

Promisli o stvarima

Ajeti, zatim, govore o Allahovoj vlasti u vasioni i njenom uređenju, kako bi bio svjestan Njegovih svojstava, čvrsto vjerovao u njih i odbacio sumnjičenja:

إِنَّ رَبَّكُمُ اللهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الأَمْرَ مَا مِن شَفِيعٍ إِلاَّ مِن بَعْدِ إِذْنِهِ ذَلِكُمُ اللهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلاَ تَذَكَّرُونَ

Gospodar vaš je Allah, Koji je nebesa i Zemlju za šest vremenskih razdoblja stvorio, a onda – nad Aršom se uzvisio i Koji određuje. Niko se neće moći zauzimati ni za koga bez dopuštenja Njegova. Eto to vam je Allah, Gospodara vaš, pa se Njemu klanjajte! Zašto ne razmislite?[403]

Riječi *i Koji određuje* više puta se ponavljaju u ovoj suri, kako bi znali da je Allah Mudar i Onaj Koji određuje. Pa kako možemo pomisliti da od Njegove mudrosti može doći zabava? Kako možemo pomisliti da u Njegovom postupanju ima nepravde i da je On primorao čovjeka da čini grijeh, jer ga je upisao među stanovnike Vatre!?

[401] Kur'an, sura: Junus, ajet 2.
[402] Kur'an, sura: El-En'am, ajet 124.
[403] Kur'an, sura: Junus, ajet 3.

Istina je njen naslov

Naredni ajet poručuje: *Njemu ćete se svi vratiti – Allahovo je istinito obećanje.*[404]

Istina je oprečna zabavi i slučajnosti. Zbog toga se riječ *istina*, koja govori o potpunoj predanosti Allahovoj odredbi, ponavlja u ovoj suri i to 23 puta. U suri od 109. ajeta ponavlja se 23. puta. Zatim se najviše spominje u suri Ali Imran koja ima 200 ajeta, i to 13 puta, što objašnjava jasnu razliku u sadržaju, jer sura Junus potvrđuje nužnost istinske pokornosti Allahu i Njegovoj odredbi, i riječ *istina* se u njoj najviše ponavlja.

Nastavljamo sa 4. ajetom:

Njemu ćete se svi vratiti – Allahovo je istinito obećanje – On, doista, iz ničega stvara, On će poslije to ponoviti, da bi pravedno nagradio one koji budu vjerovali i dobra djela činili. A one koji ne budu vjerovali čeka piće od ključale vode i patnja nesnosna, zato što su nevjernici bili.[405]

Neka svaki sumnjičavi pogleda Allahovu vlast i razmisli o njenom ustrojstvu i upravljanju. Ajet jasno kazuje da je uzrok kažnjavanja nekih ljudi njihovo nevjerovanje u Allaha: *zato što su nevjernici bili.*

Ajet koji dolazi nakon ovoga, okreće tvoju pažnju prema Allahovom stvaranju i uređenju.

Allah sve sa istinom stvara

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاء وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَّرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُواْ عَدَدَ السِّنِينَ
وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللهُ ذَلِكَ إِلاَّ بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ إِنَّ فِي اخْتِلاَفِ
اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَّقُونَ

On je Sunce izvorom svjetlosti učinio, a Mjesec sjajnim i položaje mu odredio da biste znali broj godina i računanje. – Allah je to mudro stvorio. – On potanko izlaže dokaze ljudima koji razumiju. U smjeni noći i dana i u onom što je Allah na nebesima i na Zemlji stvorio, zaista, postoje dokazi za ljude koji se Allaha boje.[406]

---

[404] Kur'an, sura: Junus, ajet 4.
[405] Kur'an, sura: Junus, ajet 4.
[406] Kur'an, sura: Junus, ajeti 5-6.

Ovo je poziv za razmišljanje o Allahovom stvaranju i uređenju dana i noći. Da li ovakvo uređenje može doći od bilo koga drugog osim od Allaha? Onaj ko ovako savršeno uređuje ne može se igrati niti je moguće da On baca ljude u Vatru za nešto za šta nisu odgovorni.

Ko su ljudi koji ovako zapitkuju?

Sedmi ajet objašnjava ko su ljudi koji vjeruju u ovakve zabludjele ideje:

Onima koji ne očekuju da će pred Nas stati i koji su zadovoljni životom na ovom svijetu, koji su u njemu smireni, i onima koji su prema dokazima Našim ravnodušni – prebivalište njihovo bit će Džehennem, zbog onoga što su radili.[407]

Veoma važno pitanje koje postavlja sura je: ko postavlja ovakva pitanja i ko sumnja u Allahovu mudrost? To su ljudi koji nisu pobožni i koji su daleko od pokornosti Allahu. Oni postavljaju ovakva pitanja kako bi umirili svoju savjest. Do sada nismo čuli za pobožnu osobu koja izvršava Allahove propise, a da sumnja da je Allah primorao da izvršava te propise. Pobožnjaci nikada ne postavljaju ovakva pitanja. Prethodni ajet nam pojašnjava da je korijen bolesti koja je zadesila ovakve ljude, nemarnost prema Allahovim ajetima i nerazumijevanje Njegove mudrosti.

Allahova mudrost u postupcima

Ajeti se nižu potvrđujući ovo značenje: Allah ništa ne čini iz zabave i nepromišljenosti. Sve što čini je prožeto mudrošću:

Upitaj: 'Ko vas hrani s neba i iz zemlje, čije su djelo sluh i vid, ko stvara živo iz neživog, a pretvara živo u neživo, i ko upravlja svim'? – 'Allah'! – reći će oni.[408]

Čemu onda sumnja i nepovjerenje dok učite da Allah sve uređuje?

A ti reci: 'Pa zašto Ga se onda ne bojite?'[409]

[407] Kur'an, sura: Junus, ajeti 7-8.
[408] Kur'an, sura: Junus, ajet 31.
[409] Kur'an, sura: Junus, ajet 31.

Bojte se Allaha u onome što govorite! Vratimo se i pogledajmo riječi *Gospodar vaš istinski* i *obistiniti*, kako bi se smirilo naše srce: *To vam je Allah, Gospodar vaš istinski! Zar poslije istine ima išta osim zablude? Pa kuda se onda odmećete? Tako će se obistiniti riječ Gospodara tvoga da vjerovati neće oni koji u grijehu žive.*[410]

Nakon ovoga, Uzvišeni kaže: *Reci: 'Može li ijedno vaše božanstvo da stvara iz ničega, zatim da to ponovo učini?' Reci: 'Allah stvara iz ničega, zatim će to ponovo učiniti!' Pa kuda se onda odmećete?*[411]

O, vi, koji sumnjate u Allahovo određivanje i uređenje, gdje je predanost Allahu? Kako prosuđujete? Na kakav način razmišljate? Poslušaj ovu veličanstvenu zakletvu Silnog Vladara nebesa i Zemlje: *Oni te zapitkuju: 'Da li je istina da će ono biti?' Reci: 'Jest, Gospodara mi moga, zaista je istina i vi nećete moći umaći!'*[412]

Nakon toga, Uzvišeni kaže: *Allahovo je sve što je na nebesima i na Zemlji! Allahova prijetnja će se sigurno ispuniti! – Ali većina njih ne zna.*[413]

Mnoštvo ajeta ulijevaju i ispunjavaju dušu i srce ovim značenjem, odstranjujući svaki vid sumnje i nesigurnosti iz njih.

Vaša djela su uzrok

Fokusiranje ajeta na istinu, mudrost i planiranje pokazuje da je sve ono što se dešava ljudima posljedica njihovih djela i rezultat njihovog truda.

Uzvišeni kažnjava i uništava neke ljude samo nakon nasilja i nepravde koje učine:

Allah, zaista, neće nikakvu nepravdu ljudima učiniti, ljudi je sami sebi čine.[414]

Ljudi su ti koji sebi nasilje čine i ne mogu optužiti Uzvišenog Allaha za nepravdu i nasilje, kada ih zadesi kakva kazna i nedaća. Dužni su pogledati šta su to od zla učinili, pa su zaslužili Allahovu kaznu.

---

410 Kur'an, sura: Junus, ajeti 32-33.
411 Kur'an, sura: Junus, ajet 34.
412 Kur'an, sura: Junus, ajet 53.
413 Kur'an, sura: Junus, ajet 55.
414 Kur'an, sura: Junus, ajet 44.

Ovo se jasno očituje u Allahovim riječima: *Mi smo drevne narode prije vas uništavali zato što nisu povjerovali kada su im poslanici njihovi jasne dokaze donosili.*[415]

Kada je nastupila kazna? Kada je na površinu isplivala njihova nepravda, nasilje i smutnja. Ljudska djela su glavni uzrok kazne koja se dogodila.

Nakon ovoga, dolaze mnogi ajeti koji potvrđuju ovo značenje: *A one koji čine nevaljala djela čeka kazna srazmjerna onom što su počinili; njih će potištenost prekrivati.*[416]

Tu će svako saznati ono što je prije uradio.[417]

Tako će se obistiniti riječ Gospodara tvoga da vjerovati neće oni koji u grijehu žive.[418]

Isto tako, ajeti nam pokazuju i da je nagrada zalog onoga što je čovjek zaslužio:

One koji čine dobra djela čeka nagrada, i više od toga![419]

Allah najbolje poznaje Svoje robove

Ako budemo i dalje nastavili sa iščitavanjem ajeta, vidjet ćemo da sura prelazi na novo neočekivano pitanje: Zašto se čudite Allahovoj odredbi, a vaša djela, u skladu sa Allahovom odredbom, su veće čudo? Poslušajmo zajedno sljedeći ajet: *kada čovjeka snađe nevolja, on Nam se moli: ili ležeći, ili sjedeći, ili stojeći. A čim mu nevolju otklonimo, on nastavlja, kao da Nam se nije ni obraćao molbom zbog nevolje koja ga je bila zadesila.*[420]

Ovaj ajet nam oslikava izvanredan prizor zabrinutog čovjeka koji moli Allaha u svim situacijama, i ležeći, i sjedeći, i stojeći, uznemirena i brižljiva. A kada se kriza završi, onda brzo postaje nemaran i okreće se bez zastajanja i zahvalnosti.

---

415 Kur'an, sura: Junus, ajet 13.
416 Kur'an, sura: Junus, ajet 27.
417 Kur'an, sura: Junus, ajet 30.
418 Kur'an, sura: Junus, ajet 33.
419 Kur'an, sura: Junus, ajet 26.
420 Kur'an, sura: Junus, ajet 12.

U narednom ajetu stoji: *A kada Mi dopustimo ljudima da osjete milost, poslije nevolje koja ih snađe, oni opet u dokaze Naše neće da vjeruju. Reci: 'Allah je brži u kažnjavanju.*[421]

Ovi ajeti nam pojašnjavaju kako se odvija Allahovo određenje. Iako se neki ljudi čude određenju, Uzvišeni obavještava kako će neki od vas biti zahvalni, a neki nezahvalni. Nakon ovoga, dolazi ajet koji potvrđuje ovo značenje: *On vam omogućava da kopnom i morem putujete. Pa kad ste u lađama i kad one uz blag povjetarac zaplove s putnicima, te se oni obraduju tome.*[422]

Srce se iskreno i čisto obraća svome Gospodaru samo u trenucima tegobe. Srce je nježno samo u trenucima nesreće. Kada se sve lijepo završi, onda zaboravi svoje pređašnje stanje i okretanje Gospodaru. Tako ti Allaha, pogledaj! Šta se događa nakon ovog lijepog vjetra zbog kog se čovjek obraduje?

...naiđe silan vjetar i valovi navale na njih sa svih strana, i oni se uvjere da će nastradati, iskreno se mole Allahu: 'Ako nas iz ovoga izbaviš, sigurno ćemo biti zahvalni!'[423]

Sve ovo što se dešava na talasima mora, dešava se i u talasima života. Kako se, onda, ponaša mornar kada se spasi?

A kad ih On izbavi, oni odjednom bez ikakva osnova čine nered na Zemlji! O ljudi, nepravda koju činite da biste u životu na ovom svijetu uživali – samo vama šteti; nama ćete se poslije vratiti i Mi ćemo vas o onom što ste radili obavijestiti![424]

Kakva je veza ovog ajeta sa ciljem o kom sura govori? Kao da je značenje: nemojte se čuditi Allahovoj odredbi koja se odnosi na vas, jer On zna ko će se od vas, nakon iskušenja, pokajati i zahvalan biti, a ko će se ponovo vratiti svojim grijesima.

Poslanice odredbe

Nekada se dogodi Allahova odredba, jer On, Uzvišeni, zna kako će čovjek postupiti nakon prestanka iskušenja.

421 Kur'an, sura: Junus, ajet 21.
422 Kur'an, sura: Junus, ajet 22.
423 Kur'an, sura: Junus, ajet 22.
424 Kur'an, sura: Junus, ajet 23.

Allahovo određenje dolazi sa mudrošću, a nikako nesmotreno ili slučajno. Nekada spoznamo ovu mudrost, a nekada ne. Iako ponekad ne shvatimo mudrost Allahove odredbe našim slabašnim i prostim umovima, nemamo pravo sumnjati u Allahovu mudrost. Moramo se predati i u potpunosti pouzdati u Allaha, osloniti se na Njega i čvrsto vjerovati, jer je Allah Mudri, Onaj Koji sve zna i Koji nikome nasilje ne čini.

Allahovi vjerovjersnici i pouzdanje u Njega

Zbog svega navedenog u ovoj suri su objavljena kazivanja o vjerovjesnicima, kako bi se kroz njihove primjere pojačalo pouzdanje i oslanjanje na Allaha u da'vetu (pozivanju Allahu).

Imamo primjer Nuha: *'O narode moj, ako vam je dodijao moj boravak među vama i moje opominjanje Allahovim dokazima, – a ja se stalno uzdam u Allaha.*[425]

Primjer Musaa: *I Musa reče: 'O narode moj, ako u Allaha vjerujete, u Njega se pouzdajte ako ste muslimani!' 'U Allaha se uzdamo!' – rekoše oni. 'Gospodaru naš, ne učini da zbog nas dođu u iskušenje ljudi koji nasilje čine.*[426]

Faraon i Junusov narod

Dolazimo do kraja sure, gdje se spominju dvije priče objašnjavajući prethodno rečeno: priču o faraonu i o Junusovom narodu.

Nakon što nam je sura, u mnogobrojnim ajetima, razjasnila Allahovu mudrost, Njegovo uređenje i ljudske postupke, navodi nam dva primjera: primjer faraona, koji je negirao Allahove ajete, i primjer Junusovog naroda, koji je u početku negirao Allahove ajete.

Ovim primjerima vidjet ćete da su dva Allahova vjerovjesnika, Musa, a.s., i Junus, a.s., otišli prema moru. Njihovi narodi su ostali iza njih negirajući ih, pa ih je Allah kaznio. Ali, šta se kasnije događalo? Allah je uništio faraona i njegovu porodicu, a spasio Musaov narod.

Uzvišeni kaže:

[425] Kur'an, sura: Junus, ajet 71.
[426] Kur'an, sura: Junus, ajeti 84-85.

I Mi prevedosmo preko mora sinove Israilove, a za petama su im bili faraon i vojnici njegovi progoneći ih ni krive ni dužne. A on, kad se poče daviti, uzviknu: 'Ja vjerujem da nema boga osim Onoga u Kojeg vjeruju sinovi Israilovi i ja se pokoravam!'[427]

On je ovdje potvrdio vjerovanje, ali je uslijedio odgovor:

'Zar sada, a prije si neposlušan bio i razdor sijao?!'[428]

Priča o Junusovom narodu, slična je priči o faraonu. Spašeni su onim što je uništilo faraona. Poslušaj ajet: *Zašto nije bilo ni jednog grada koji je povjerovao i kome je vjerovanje njegovo koristilo, osim naroda Junusova, kome smo, kada je povjerovao, sramnu patnju u životu na ovom svijetu otklonili i život mu još izvjesno vrijeme produžili?*[429]

Kazna se već bila spustila, ali je Allah otklonio zbog njihovog vjerovanja. Kakva je razlika između faraona i Junusova naroda? Svi su oni, na kraju, povjerovali, i faraon i Junusov narod! I jedne i druge su ostavili njihovi vjerovjesnici zbog toga što su ih u laž ugonili. Zbog čega je faraon uništen, a Junusov narod spašen? Da li je Allah učinio nepravdu faraonu, a pomogao Junusov narod? Ovo je divan primjer Allahovog određenja.

Zar ne zna ko ga je stvorio?

Uzvišeni Allah najbolje poznaje ono što se u prsima krije. Da je faraon ostavljen, vratio bi se onome na čemu je već bio, a Junusov narod bi bio spašen, jer bi se okrenuli preporodu. Zbog toga je faraon uništen, a Junusov narod spašen. Dokaz tome su Allahove riječi upućene faraonu:

'Zar sada, a prije si neposlušan bio i razdor sijao?!'[430]

Ovo znači da je faraon ranije imao mnogobrojne prilike, ali se svaki put vraćao smutnji i neredu. Štaviše, vidio je jasan dokaz kada se more pred njim otvorilo i kada su vjernici preko takvog mora prešli. On je, umjesto da razmisli o tom znaku, krenuo za njima i bio potopljen.

[427] Kur'an, sura: Junus, ajet 90.
[428] Kur'an, sura: Junus, ajet 91.
[429] Kur'an, sura: Junus, ajet 98.
[430] Kur'an, sura: Junus, ajet 91.

Kada je u pitanju Junusov narod, Allah je znao iskrenost njihovog pokajanja. Zbog Svoje milosti im je dao priliku. Dokaz tome je što su istinski ostali u vjeri i nakon što ih je Allah spasio:

...kada je povjerovao, sramnu patnju u životu na ovom svijetu otklonili i život mu još izvjesno vrijeme produžili.[431]

Ostali su Allahu pokorni i vjerni. Uživali su u Njegovim blagodatima sve do smrti, spasili se, a jedna sura je nazvana imenom njihovog vjerovjesnika.

Zbog čega sura Junus?

Junus, a.s., je u čitavoj suri spomenut samo na jednom mjestu. U drugim surama je spomenut više puta. Ovdje se zapravo spominje Junusov narod. Junus je, u vrijeme kada su oni povjerovali, bio u utrobi ribe. U čemu je, onda, mudrost nazivanja ove sure njegovim imenom?

Iz razloga da bi primjer Junusovog naroda bio svjedok Allahove mudrosti i da čovjek ima udjela u onome što mu se dešava i u šta upada, jer su oni, nakon pokajanja, ustrajali na Pravome putu, uprkos odsustva njihovog vjerovjesnika.

Možda ćeš se zapitati: zbog čega faraonu nije pružena prilika? I on se pokajao ovog puta! Pogledaj 22. i 23. ajet, koji kao da ti govore: zar nisi proučio suru? Zar ne vjeruješ u Allahovu mudrost? Allah bolje poznaje faraona od tebe. Allahova odredba dolazi samo sa mudrošću, a nikako slučajno. Možeš spoznati mudrost toga, ali i ne moraš. Budi uvjeren da je Allah mudar i da sve zna. Nikom ne nanosi nepravdu pa se pouzdaj u Njega!

Kako se ophoditi prema Allahovoj odredbi?

Ova sura se završava sa trima naredbama koje su praktična lekcija vjerovanja u Allahovo određenje:

- predaj se Allahu;
- samo se Njemu obraćaj;
- osloni se na Njega.

[431] Kur'an, sura: Junus, ajet 98.

وَأَنْ أَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلاَ تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَلاَ تَدْعُ مِن دُونِ اللهِ مَا لاَ يَنفَعُكَ وَلاَ يَضُرُّكَ فَإِن فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذًا مِّنَ الظَّالِمِينَ

'Predaj se pravoj vjeri, i nikako ne budi kumirima poklonik, i, pored Allaha, ne moli se onome ko ti ne može ni koristiti ni nauditi, jer ako bi to uradio, bio bi uistinu, nevjernik.[432]

Nemoj da slabi tvoje vjerovanje u Allahovo određenje, jer sve ono što je Allah odredio to je iz dobrobiti i milosti prema robovima:

وَإِن يَمْسَسْكَ اللهُ بِضُرٍّ فَلاَ كَاشِفَ لَهُ إِلاَّ هُوَ وَإِن يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلاَ رَآدَّ لِفَضْلِهِ يُصَيبُ بِهِ مَن يَشَاء مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

Ako ti Allah dade kakvu nevolju, niko je osim Njega ne može otkloniti, a ako ti zaželi dobro, pa – niko ne može blagodat Njegovu spriječiti; On njome nagrađuje onoga koga hoće od robova svojih; On prašta i milostiv je.[433]

Predaj se Allahovoj odredbi i bit ćeš spašen i na dunjaluku i na Ahiretu.

432 Kur'an, sura: Junus, ajeti 105-106.
433 Kur'an, sura: Junus, ajet 107.

HUD
(HUD)

Hud je mekkanska sura, objavljena nakon sure Junus i nalazi se iza nje u Mushafu. Ima 123 ajeta.

Tri uzastopne sure nose imena vjerovjesnika

Brojne su kur'anske sure koje nose imena vjerovjesnika, a ovdje imamo tri koje dolaze jedna za drugom: Junus, Hud i Jusuf. Međusobno ih vežu brojne veze. To su prve sure u Kur'anu nazvane po imenima vjerovjesnika. Također su u Mushafu poredane istim redoslijedom kako su i objavljene. Objavljene su u istom periodu (mekkanskom), a to je period povećanja iskušenja i zlostavljanja koje su trpjeli muslimani i Poslanik, s.a.v.s.

Ovdje moramo spomenuti važno kur'ansko pravilo koje se tiče kazivanja o vjerovjesnicima: ako je sura nazvana imenom vjerovjesnika, onda je cilj sure, neminovno, vezan za priču o tom vjerovjesniku, kao što smo vidjeli u suri Junus, koja govori o predanosti Allahovoj odredbi, a priča o Junusovom narodu je divan primjer razumijevanja Allahove mudrosti i uređenja.

Postoji i drugo kur'ansko pravilo koje kod budi osjećaj veličine i izvanrednosti ove Knjige, a to je da sve sure koje govore o vjerovjesnicima, na kraju donose nekoliko ajeta u kojima je sadržana poruka priče. Ako želiš spoznati božansku poslanicu koju ova sura nosi, onda pročitaj zadnje redove kazivanja o vjerovjesniku čije ime sura nosi. Divno pravilo koje se ponavlja kao mu'džiza u Kur'anu...

Potresi iskušenja

Ova sura je objavljena Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., u najmračnijem i najtežem periodu, deset godina nakon početka poslanstva. Zlostavljanja u Mekki bila su nesnosna. Poslanik, s.a.v.s.,

je dozvolio svojim ashabima da učine hidžru u Abesiniju. Ashabi koji su ostali, bili su izloženi raznovrsnim metodama i načinima mučenja i zlostavljanja. Ni Allahov Poslanik, s.a.v.s., nije bolje prolazio od njegovih ashaba. U to vrijeme mu je umro amidža Ebu Talib, koji ga je štitio, i supruga Hatidža bint Huvejlid, njegova utjeha. Pored ovoga, dogodio se i neuspio pokušaj da've u Taifu gdje je Poslanik, s.a.v.s., odbijen i kamenovan. Niko od stanovnika Mekke nije prihvatio islam, a sva plemena su odbila pomoći Poslaniku, s.a.v.s., i prihvatiti vjeru.

Historija se ponavlja

Situacija kroz koju su Poslanik i ashabi, r.a., prolazili bila je teška do maksimuma. Slična je situaciji kroz koju mi prolazimo gdje su muslimani i islam izloženi poteškoćama. Atmosfera ove sure je od velike koristi pobožnoj omladini. Otvorimo zajedno naše umove i srca, i spoznajmo cilj ove sure!

Kada čovjek proživljava teškoće koje su preživljavali ashabi i koje mi preživljavamo danas, onda ga zadese tri stvari:

1. izgubi nadu, nestane zalaganja i rada na putu dobra, te ostavi rad za ovu vjeru;
2. čovjek se okreće nasilju i nepromišljenim postupcima, želeći promijeniti stvari silom;
3. potpuna nemarnost, okretanje i življenje u sjenci svojih neprijatelja.

Vidiš li primjere svega ovoga u našem društvu? U čemu je rješenje? Šta ova sura poručuje ovakvima?

Poruka sure Hud: uravnoteženost

Sura Hud tretira ove opasne pojave i obraća se pobožnim ljudima, koji trpe bol zbog nepravde i zuluma koji se čine islamu. Sura se obraća mladiću koji voli svoju vjeru i spreman je učiniti sve za nju: *Ti idi Pravim putem, kao što ti je naređeno, i nek tako postupe i vjernici koji su uz tebe, i obijesni ne budite, jer On dobro vidi ono što radite. I ne*

držite stranu onih koji nepravedno postupaju, pa da vas Vatra prži; vi nemate drugih zaštitnika osim Allaha, inače, nema vam pomoći![434]

Ovi ajeti dolaze na kraju sure, nakon što su, prethodno, prenijeta sva kazivanja o vjerovjesnicima prije, kako bi nam naredila tri stvari:

1. Ustrajnost na Pravom putu: *Ti idi Pravim putem.*, što podrazumjeva ustrajnost u pozivanju i strpljivosti. Daija ne treba stati sa svojom misijom i izgubiti nadu kada ga zadese neka iskušenja. Poziv u ustrajnost liječi prvi problem koji smo spomenuli, a to je gubljenje nade i odustajanje od rada.
2. Zabrana obijesnosti: *i obijesni ne budite...* Ovo je kur'anska opomena protiv okretanja nasilju i destrukciji.
3. Zabrana predavanja neprijateljima: *I ne držite stranu onih koji nepravedno postupaju.* Ovo je kur'anski opis predavanja i padanja u naručje neprijateljima te pokornost drugim civilizacijama, slijepo slijeđenje i gubljenje osjećaja pripadnosti svojoj civilizaciji i vjeri.

Osijedila me sura Hud

Ove tri naredbe su lijek za probleme koji nastaju usljed susreta čovjeka sa krizama, porazima i teškim i mračnim situacijama. U tim trenucima vjerniku je nužna ravnomjernost, bez obijesti i predavanja. Ravnomjernost se postiže ustrajnošću na Istini te zalaganjem na putu da'veta i preporoda društva, uprkos teškim okolnostima. To se postiže razvojem društva, činjenja dobra siromasima i ugroženima, i uspjehom u praktičnom životu.

S obzirom da je postizanje uravnoteženosti veoma teško za ljudsku dušu, potrebno je da ljudi, uopće, a posebno misionari, jačaju sebe dobrim prijateljima koji im pomažu u tome. U tom smislu su i Allahove riječi: *i nek' tako postupe i vjernici koji su uz tebe.*

Budi u sredini

Hasan El-Basri je povodom ovog ajeta izrekao divne riječi: "Slavljen neka je Onaj koji je ovu vjeru stvorio središnjom između

[434] Kur'an, sura: Hud, ajeti 112-113.

dvije krajnosti: *i obijesni ne budite i ne držite stranu onih koji nepravedno postupaju.* Ovo je ravnomjernost islama u ophođenju sa životnim problemima."

Sura Hud u potpunosti tretira situaciju u kojoj mi danas živimo, što je dokaz adekvatnosti islama u svakom mjestu i vremenu. Kao da se i nama obraća: *Nemojte biti objesni... nemojte držati stranu zulumćara i nasilnika... Budite ustrajni na Pravom putu...* Ova sura je poruka muslimanima u svakom vremenu i prostoru: budite strpljivi, ustrajte u preporodu i držite se sredine... Budite uravnoteženi... nemojte skretati desno ni lijevo...

Početak sure: ajeti koji se pomno nižu

Sura počinje riječima:

Elif Lam Ra. Ovo je Knjiga čiji se ajeti pomno (mudro) nižu i od vremena do vremena objavljuju, od Mudrog i Sveznajućeg.[435]

Ono što veže ovu i prethodnu suru je to što i prethodna sura počinje korijenom *hakeme* (mudrost): *Ovo su ajeti Knjige mudre.*

Obije sure počinju mudrošću. Kakva je razlika između njih?

Sura Junus je fokusirana na Allahovu mudrost u određenju, kao što smo vidjeli, dok sura Hud govori o Allahovoj mudrosti u Njegovoj Knjizi i ajetima, kako bi se fokusirala na mudrost vjernika i snalažljivost u teškim situacijama, i kako bi im ti ajeti bili na pomoći.

Ustrajnost u da'vi uz ravnomjernost

Drugi ajet jasno iskazuje i poziva na ustrajnost u davetu, ali ravnomjerno i uravnoteženo:

Da se samo Allahu klanjate, – ja sam vam od Njega, da opominjem i da radosne vijesti kazujem.[436]

Zatim ajeti iznose utjerivanje u laž koje su činili nevjernici Poslaniku, s.a.v.s., kako bi čitalac u potpunosti bio svjestan atmosfere

435 Kur'an, sura: Hud, ajet 1.
436 Kur'an, sura: Hud, ajet 2.

u kojoj je sura objavljena: *Eto, oni grudi svoje okreću sa željom da se od Njega sakriju.*[437]

U sedmom ajetu se iznosi sljedeće: *On je u šest vremenskih razdoblja nebesa i Zemlju stvorio.*[438]

Kakve veze ima stvaranje nebesa i Zemlje sa atmosferom o kojoj sura govori? Postepenost je Allahov zakon u vasioni. Zbog toga su nebesa i Zemlja stvoreni u šest dana, iako je Allah moćan to učiniti u jednom treptaju oka. Uzvišeni to čini kako bi i nas podučio postepenosti, strpljenju i ne žurenju.

I 11. ajet ukazuje na isto značenje: *...a samo strpljive i oni koji dobra djela čine...* Ovo je izrečeno iako znamo da u većini kur'anskih ajeta dolazi konstrukcija: *oni koji vjeruju i koji dobra djela čine...* Vidiš li Allahovu mudrost iza svake riječi... iza svakog slova...? Vidiš li kako se ajeti međusobno dopunjuju oko jedne teme...? Kako i ne bi kad Allah, u početku sure, kaže: *Ovo je Knjiga čiji se ajeti pomno (mudro) nižu...*

Zbog težine utjerivanja u laž, Allah objavljuje sljedeći ajet:

Nemoj ti ništa od onoga što ti se objavljuje izostaviti, što tišti grudi tvoje...[439]

Da li je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sakrio nešto od objave, ili su mu grudi postale tijesne zbog njegove misije? Ne, da Allah sačuva! To nije cilj ovog ajeta, već on želi učvrstiti Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i vjernike poslije njega, koji će živjeti i djelovati u svakom vremenu i na svakom mjestu. Tvrdoglavci i lažljivci će se raspravljati na svakakve načine sa misionarima i islamskim radnicima, ali poruka tebi, čovječe, koji voliš svoju vjeru, glasi: *Tvoje je da opominješ, a o svemu se samo Allah brine.*[440] Ti radiš kao Allahov sluga i na tebi je da dostaviš ono što ti je naređeno. Nije tvoje da gledaš u rezultate. Uspjeh je u Allahovim rukama: *a o svemu se samo Allah brine.*

Prvih 24 ajeta ove sure protiču kao poruka misionarima: ugonjenje u laž je žestoko i ono ostavlja tragove na vas. Budite čvrsti

[437] Kur'an, sura: Hud, ajet 5
[438] Kur'an, sura: Hud, ajet 7.
[439] Kur'an, sura: Hud, ajet 12.
[440] Kur'an, sura: Hud, ajet 12.

u svojoj misiji, uložite trud, a zatim sve prepustite Allahu i u Njega se pouzdajte!

Primjeri ustrajnosti

Nakon ovih ajeta, cijela sura ide jednim tokom: spominjanje različitih kazivanja o Allahovim vjerovjesnicima: Nuhu, Hudu, Salihu, Šuajbu, Musau, a.s... fokusirajući se, u svakom kazivanju, na sprovođenje njihovih triju naredbama: ustrajnost, skromnost i nepokolebljivost.

Nuhova misija kroz 950 godina

Prva priča koja govori o ustrajnosti i čvrstini jeste priča o Nuhu, a.s. Važno je napomenuti da sura Hud iznosi najduže kazivanje o Nuhu, a.s., duže, čak, i od kazivanja sure Nuh. Zašto? Zato što je Nuh, a.s., 950 godina pozivao svoj narod i oni mu se nisu odazvali. Tako je postao primjer čvrstine i ustrajnosti.

I Nuha poslasmo narodu njegovu. 'Ja sam tu' – govorio je on – 'da vas otvoreno opominjem, da se ne klanjate nikome drugom osim Allahu; ja se, zaista, plašim za vas patnje na nesnosnom Danu.[441]

Riječi koje je Nuh, a.s., uputio svome narodu identične su riječima kojima počinje ova sura: *...da se samo Allahu klanjate, – ja sam vam od Njega, da opominjem i da radosne vijesti kazujem.*[442]

One šalju poruku daijama: poslanica je jedna i poziv je jedan. Okolnosti u kojima su djelovali svi vjerovjesnici su skoro iste. Budite ustrajni i strpljivi kao što je bio i Nuh, a.s.

Nuhova ustrajnost

Ustrajnost i čvrstinu Nuha, a.s., vidimo u Allahovim riječima:

'O Nuhu', – rekoše oni – 'ti si želio da se s nama raspravljaš i dugo si se raspravljao. Daj neka se ostvari ono što nam prijetiš, ako istinu govoriš!'[443]

Nuh je pozivao svoj narod stotinama godina. Brate, koji pozivaš u islam, sjeti se Nuha i uporedi sebe sa njim kad god te zadese tegobe

---

[441] Kur'an, sura: Hud, ajeti 25-26.
[442] Kur'an, sura: Hud, ajet 2.
[443] Kur'an, sura: Hud, ajet 32.

i zapadneš u teške situacije. On je ostao čvrst i ustrajan na putu svoje misije. Pozivao je svoj narod na sve načine, bez kolebljivosti i očajanja. Čak im je dosadio da su uzviknuli: „Daj nam tu kaznu kojom nam prijetiš, ako istinu govoriš!" Prije ovoga, sura nam iznosi različite situacije raspravljanja i dokazivanja sa njegovim narodom. To je sve iznijeto od 28. do 31. ajet.

Ovako je Nuh, a.s., sproveo prvi imperativ ove sure: Budi ustrajan!

Daleko od neobuzdanosti

Kada bi se ti našao u situaciji u kojoj se našao Nuh, a.s., i bilo ti rečeno: „Neka se ostvari ono čime nam prijetiš", kako bi reagovao? Šta bi uradio? Da li bi postao agresivan? Da li bi ih napao? Kakav bi bio tvoj odgovor? Pogledaj kako je Nuh razgovarao sa svojim narodom, daleko od agresivnosti i grubosti:

'To će vam učiniti samo Allah, ako bude htio' – reče on –, 'i vi nećete moći umaći. Ako Allah hoće da vas ostavi u zabludi, neće vam savjet moj koristiti, ma koliko ja želio da vas savjetujem. On je Gospodar vaš i Njemu ćete se vratiti'.[444]

Ovo je blag način izražavanja, bez nadmenosti, drskodt i grubosti. Između nas nema ličnih problema. Allah je Taj Koji će, ako hoće, poslati kaznu.

Gradi lađu

I Nuhu bi objavljeno: 'Osim onih koji su već vjernici, niko više iz naroda tvoga neće vjernik postati, zato se ne žalostite zbog onoga što oni stalno čine.[445]

Šta da radimo, Gospodaru? Da ih ostavimo? Bit će potopljeni... Ne, ostale su i dalje božanske naredbe. Put je i dalje dug.

I gradi lađu pred Nama i po Našem nadahnuću, i ne obraćaj Mi se više zbog nevjernika – oni će sigurno biti potopljeni!'[446]

---

[444] Kur'an, sura: Hud, ajeti 33-34.
[445] Kur'an, sura: Hud, ajet 36.
[446] Kur'an, sura: Hud, ajet 37.

Gradnja lađe zahtijevala je puno godina. Nuh, a.s., je živio u pustinji. Da bi sagradio veliku lađu u sred pustinje, potrebna mu je bila prvo velika šuma. Zatim je od te šume napravio daske. Od dasaka je sagradio veliku lađu u koju su se sklonili vjernici, i u koju je ukrcao po par od svih životinja. Težak posao koji je trajao dugo vremena! Neki učenjaci kažu da je u tom poslu proveo sto godina, drugi dvije stotine, a treći tri stotine godina.

Zbog čega ih, Godspodaru, nisi uništio odjednom, kao što je učinjeno sa drugim narodima? Zbog čega drveće nije izniklo za jednu noć i tako bilo mu'džiza? Odgovor glasi: vi koji pozivate Allahovoj vjeri, učite se strpljivosti i ustrajnosti, na pokornosti Allahu, makar i ne vidjeli rezultate ili ih uopće ne očekivali: *I Nuhu bi objavljeno: 'Osim onih koji su već vjernici, niko više iz naroda tvoga neće vjernik postati.*[447]

Nuh, a.s., je znao da niko više iz njegova naroda neće povjerovati. Ali, on se pokoravao Allahu i bio strpljiv. Daija radi kao najamnik kod Uzvišenog Allaha. On mu, na primjer, naređuje da zasije neku njivu. Čovjekova obaveza je da zasije tu njivu, makar znao da ona neće ništa roditi. Važno je sprovesti naredbu i uložiti trud, a rezultate ostaviti Allahu. Ono što je još bitno jeste da čovjek uzima nagradu od Allaha, bez obzira da li će ta njiva dati ploda ili ne.

Nema pristrasnosti makar i prema djeci

Možda se sada zapitaš: gdje je pristrasnost i okretanje griješnicima u priči o Nuhu? Šta znače riječi: *nemojte držati stranu zulumćara i nepravednika...* Odgovor na ovo pitanje leži u kazivanju o Nuhovom sinu koje je u Kur'anu navedeno u potpunosti samo u ovoj suri. Zbog čega?

Zato što je Nuh rekao:

A Nuh je bio zamolio Gospodara svoga i rekao: 'Gospodaru moj, sin moj je čeljade moje, a obećanje Tvoje je, zaista, istinito i Ti si od mudrih najmudriji!'[448]

Božanski odgovor koji je uslijedio glasio je:

---

[447] Kur'an, sura: Hud, ajet 36.

[448] Kur'an, sura: Hud, ajet 45.

'O Nuhu, on nije čeljade tvoje' – rekao je On – 'jer radi ono što ne valja, zato Me ne moli za ono što ne znaš! Savjetujem ti da neznalica ne budeš.' 'Gospodaru moj', – reče – 'Tebi se ja utječem da Te više nikad ne zamolim za ono što ne znam! Ako mi ne oprostiš i ne smiluješ mi se, biću izgubljen.'[449]

Sura upozorava na opasnost podržavanja strane koja nije na istini. Zbog toga nam spominje Nuhovo odricanje od sina koji je umro kao nevjernik. Roditeljska osjećajnost nekada ga može odvesti u pristrasnost prema djetetu: *'Gospodaru moj, sin moj je čeljade moje,* uprkos grijesima u koje upadaju njegova djeca. Sura je došla da nas podsjeti da nema okretanja i pristrasnosti prema zabludi, pa makar poticala iz našeg doma i od naših potomaka. Nuh, a.s., je bio primjer odricanja od neistine i pristrasnosti.

Strpi se!

Kao što smo i ranije kazali, na kraju svakog kazivanja o vjerovjesnicima, nalazimo pouku i komentar na tu priču u zadnjem ajetu. U kazivanju o Nuhu, a.s., čitamo Allahove riječi:

To su nepoznate vijesti koje ti Mi objavljujemo; ni ti ni narod tvoj niste prije ovoga ništa znali. Zato budi strpljiv, ishod će, zaista, u korist čestitih biti.[450]

Poruka koju nosi ova sura je: Budi strpljiv! To je pozitivni sabur koji podrazumijeva djelovanje i rad bez neobuzdanosti i pokornosti neprijatelju.

Allahovi vjerovjesnici i ravnomjernost

Kazivanja o svim vjerovjesnicima u ovoj suri: Šuajbu, Salihu, Lutu i Hudu, predstavljaju praktičnu primjenu ključnog ajeta sure i njegova tri aspekta:

1. *Ti idi Pravim putem, kao što ti je naređeno;*
2. *i obijesni ne budite;*
3. *I ne držite stranu onih koji nepravedno postupaju.*, tj., budite nepokolebljivi na Pravom putu.

---

449 Kur'an, sura: Hud, ajeti 46-47.
450 Kur'an, sura: Hud, ajet 49.

Uzmemo li, na primjer, kazivanje o Šuajbu, znajući da ove principe možemo primijeniti na svaku priču, vidjet ćemo sljedeće:

1. Ustrajnost i čvrstinu na putu preporoda, ali uz ravnomjernost: *jedino želim da učinim dobro koliko mogu...*[451]

2. Jedinstven metod koji su koristili svi vjerovjesnici, čak i iste riječi: *I tražite oprost od Gospodara svoga, i onda Mu se pokajte!*[452]

Teška situacija i utjerivanje u laž: *'O Šuajbe', – rekoše oni – 'mi ne razumijemo mnogo toga što ti govoriš, a vidimo da si ti među nama jadan; da nije roda tvoga, mi bismo te kamenovali.*[453]

Odsustvo grubosti i neobuzdanosti u odgovoru:

'O narode moj', – reče on – 'zar vam je rod moj draži od Allaha?[454]

Primjetno je da je Šuajb, a.s., koristio isti metod kao i Nuh, a.s., kada ih je prepustio Allahu:

Gospodar moj dobro zna ono što vi radite![455]

3. Na drugoj strani, jasna je nepopustivost pred neprijateljem u Allahovim riječima:

O narode moj, činite sve što možete, a činiću i ja.[456]

Tako dolazi 94. ajet koji nagovještava pomoć vjerovjesniku i vjernicima koji su uz njega:

I kada je pala naredba Naša, Mi smo, iz milosti Naše, Šuajba i vjernike s njim spasili.[457]

O omladino, o vi, koji volite islam, vi koji želite služiti i pomagati Allahovu vjeru, učite se iz mnogobrojnih kazivanja ove sure ravnomjernosti u da'vetu, u trenucima teških nedaća i velikih iskušenja.

451 Kur'an, sura: Hud, ajet 88.
452 Kur'an, sura: Hud, ajet 90.
453 Kur'an, sura; Hud, ajet 91.
454 Kur'an, sura: Hud, ajet 92.
455 Kur'an, sura: Hud, ajet 92.
456 Kur'an, sura: Hud, ajet 93.
457 Kur'an, sura: Hud, ajet 94.

Zbog čega je sura nazvana imenom Hud

Posljednje pitanje je: zašto je ova sura nazvana imenom Hud, kada je kazivanje o Nuhu zauzelo više mjesta od kazivanja o Hudu?

Odgovor bi bio da su se tri principa, o kojima smo govorili, pokazali snažnijim i jasnijim u kazivanju o Hudu i to je razlog što je ova sura nazvana njegovim imenom.

Kada je njegovo negiranje i odbacivanje od strane Ada bilo na vrhuncu, kazao im je:

'Ja pozivam Allaha za svjedoka' – reče on –, 'a i vi posvjedočite da ja nemam ništa s tim što vi druge Njemu ravnim smatrate, pored Njega; i zato svi zajedno protiv mene lukavstvo smislite i nimalo mi vremena ne dajte.[458]

Jeste li vidjeli riječi koje upućuju jači izazov od ovih?

Pored ovoga, Hudova, a.s., ustrajnost i čvrstina na Pravom putu jasno se očituje u riječima:

Ja se uzdam u Allaha, u moga i vašega Gospodara! Nema ni jednog živog bića koje nije u vlasti Njegovoj; Gospodar moj, zaista, postupa pravedno. Pa ako okrenete leđa, – a ja sam vam saopćio ono što vam je po meni poslano –, Gospodar moj će umjesto vas narod drugi dovesti, i vi Mu ničim nećete nauditi; Gospodar moj, zaista, bdi nad svim'.[459]

Ove riječi u sebi sadrže sva tri principa na kojima se bazira ova sura: nema obijesti i oholosti, nema popustljivosti i naklonjenosti nevjernicima. Odgovornost za ustrajnost u misiji, odbacivanje nepravde i nasilja te nenaklonjenost nevjernicima, leži na svima onima koji su došli nakon Huda, a.s. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kazao: „Osijedila me sura Hud.“, zbog snažnog govora kojim podstiče na ustrajnost na Allahovom putu i snažnog primjera koji Hud, a.s., pruža u ravnomjernoj ustrajnosti.

Spominjanje Ahireta je put ravnomjernosti

Prije završetka dolaze ajeti koji podsjećaju na Ahiret, s ciljem da smire vjernika i podsjete ga da ovaj život – iako je pun nepravde

[458] Kur'an, sura: Hud, ajeti 54-55.
[459] Kur'an, sura: Hud, ajeti 56-57.

i neobičnosti – nije osnov, već da će potpuna pravda biti sprovedena jedino na Ahiretu. Strpljivo podnosite bolnu realnost na ovome svijetu:

إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَةً لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ الآخِرَةِ ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَّهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلاَّ لأَجَلٍ مَّعْدُودٍ يَوْمَ يَأْتِ لاَ تَكَلَّمُ نَفْسٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ فَأَمَّا الَّذِينَ شَقُواْ فَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ إِلاَّ مَا شَاء رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ وَأَمَّا الَّذِينَ سُعِدُواْ فَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالأَرْضُ إِلاَّ مَا شَاء رَبُّكَ عَطَاء غَيْرَ مَجْذُوذٍ

To je pouka za one koji se plaše patnje na onom svijetu; a to je Dan kada će svi ljudi biti sabrani i to je Dan kada će svi biti prisutni, a Mi ga odgađamo samo za neko vrijeme. Onoga dana kad dođe, bez dopuštenja Njegova niko ni riječ neće izustiti, a među njima bit će nesrećnih i srećnih. I nesrećni će u Džehennem, u njemu će teško izdisati i udisati; dok je nebesa i Zemlje, u njemu će ostati, – osim ako drukčije Gospodar tvoj ne odredi. Gospodar tvoj, zaista, radi ono što želi. A srećni će u Džennet; dok je nebesa i Zemlje, u njemu će boraviti, – osim ako drukčije Gospodar tvoj ne odredi; bit će to dar koji će neprekidno trajati.[460]

Ono što jača ustrajnost

Na kraju sure spominju se dva veoma bitna ajeta koja smo već citirali:

Ti idi pravim putem, kao što ti je naređeno, i nek tako postupe i vjernici koji su uz tebe, i obijesni ne budite, jer On dobro vidi ono što radite. I ne držite stranu onih koji nepravedno postupaju, pa da vas vatra prži; vi nemate drugih zaštitnika osim Allaha, inače, nema vam pomoći![461]

Šta to jača ustrajnost i pomaže u sprovođenju ova tri principa? Kako da čovjek ostane čvrst i strpljiv, i da uzima ljude za ruku bez oholosti ili negativne naklonjenosti i podložnosti?

Odgovor nalazimo u sljedećem ajetu:

460 Kur'an, sura: Hud, ajeti 103-108.
461 Kur'an, sura: Hud, ajeti 112-113.

وَأَقِمِ الصَّلاَةَ طَرَفَيِ النَّهَارِ وَزُلَفًا مِّنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّـيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى
لِلذَّاكِرِينَ وَاصْبِرْ فَإِنَّ اللهَ لاَ يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

I obavljajte molitvu početkom i krajem dana, i u prvim časovima noći! Dobra djela zaista poništavaju rđava. To je pouka za one koji pouku žele. I strpljiv budi! Allah doista neće uskratiti nagradu onima koji dobra djela čine.[462]

Mladiću, u ustrajnosti će ti pomoći sljedeće:

1. Ibadet: *I obavljajte molitvu...*

2. Strpljivost: *I strpljiv budi! Allah doista neće uskratiti nagradu onima koji dobra djela čine.*

3. Djelo, rad na preporodu i pozivanju Allahu:

Gospodar tvoj nije nikada nepravedno uništavao sela i gradove ako su stanovnici njihovi bili dobri.[463]

Primjećujemo da su sure Junus, Hud i Jusuf objavljene zajedno, u istom periodu, a i njihov redoslijed u Mushafu je prema redoslijedu objavljivanja. Objavljene su u periodu velikih iskušenja koja su preživljavali Vjerovjesnik, s.a.v.s., i njegovi ashabi, nakon smrti Hatidže i Ebu Taliba, i sve tri govore o sličnim problemima.

Nose imena vjerovjesnika zato što je njihovo kazivanje pouka i u skladu su sa ciljem i porukom sure čitaocima. Ove sure se obraćaju i nama danas, jer smo i mi u sličnom stanju zuluma i tame. Stoga trebamo ustrajati u pokornosti Allahu, ali isto tako se moramo čuvati grubosti i arogancije, s jedne strane, i okretanja drugim civilizacijama i životu pod njihovim plaštom, zaboravljajući tako našu pripadnost islamu i gubeći sopstveni identitet, s druge strane. Ovo je poruka i suština sure Hud.

---

462 Kur'an, sura: Hud, ajeti 114-115.
463 Kur'an, sura: Hud, ajet 117.

JUSUF
(JUSUF)

Jusuf je mekkanska sura i objavljena je približno u istim okolnostima kada i prethodne dvije sure: Junus i Hud. Ona je najduža sura koja obuhvata kazivanje o Jusufu, a.s., prožeto kroz cijelu suru u 111 ajeta.

Najljepše kazivanje

Poznavaoci umijeća kazivanja za ovu suru kažu da sadrži sve elemente kazivanja: ima fantastičan zaplet radnje, oslikavanje događaja, veze lokaliteta i korišćenje simbola.

Priča počinje snom Jusufa, a.s., a završava se tumačenjem tog sna. Vidimo da je košulja, koja je trebala poslužiti kao dokaz nevinosti njegove braće, upravo bila dokaz njihove prevare. Ova košulja je kasnije poslužila kao dokaz Jusufove nevinosti, kada je optužen za napastvovanje vladareve supruge.

Posebna draž i ljepota leži u tome što su njena značenja i događaji otjelovljeni pred čitaocem koji kao da čuje glas i vidi njihove slike. Ovo je najljepša priča koja ostavlja snažan utisak na čitaoca. Nije nam potrebno svjedočenje učenjaka, jer Allah svjedoči njenu ljepotu:

Objavljujući ti ovaj Kur'an, Mi tebi o najljepšim događajima kazujemo.[464]

Ali, ova sura nije objavljena samo zbog kazivanja, jer je njen cilj otkriven u zadnjem redu kazivanja, u riječima Uzvišenog: *Ko se bude Allaha bojao i ko strpljiv bude bio – pa, Allah, uistinu, neće dopustiti da propadne nagrada onima koji dobra djela čine.*[465]

Suština i glavna poruka sure je:

---

[464] Kur'an, sura: Jusuf, ajet 3.
[465] Kur'an, sura: Jusuf, ajet 90.

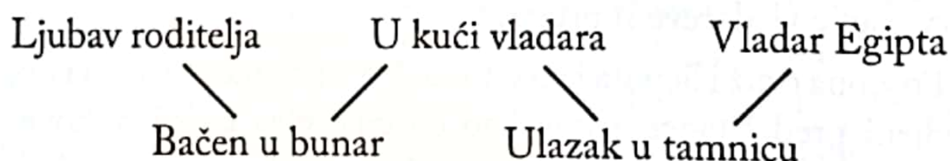
Allah zna, a mi ne znamo!

Cilj sure Jusuf je da nas obavijesti da se Allahova odredba i Njegovo upravljanje, razlikuje od kratkih čovjekovih pogleda. Kao da nam poručuje: pouzdaj se u Allahovo planiranje, strpi se i ne gubi nadu!

Događaji iz sure Jusuf su čudni, neočekivani. Jusuf je od rođenja bio drag svojim roditeljima. U osnovi, to je dobro, ali je njega ta ljubav koštala te su ga braća bacila u bunar. Jusufovo bacanje u bunar je u osnovi loše, ali mu je donijelo dobro: odvelo ga je u vladarev dom. Jusufov boravak u vladarevom domu je u osnovi bio dobar, ali ga je taj boravak odveo u tamnicu. Isto tako, tamnica je nešto najgore što se može dogoditi čovjeku, ali je Jusufu pomogla da postane vladar Egipta.

Uzvišeni nas, posredstvom ovog kazivanja o njemu, obavještava da On uređuje stvari. Čovjek nekada može gledati na ono što mu se događa kao loše, ali je moć njegovog shvaćanja ograničena te ne može spoznati Allahovo planiranje i mudrost Njegovog određenja.

Ako proanaliziramo život Jusufa, a.s., kroz ovo kazivanje, vidjet ćemo da je tri puta bio na vrhu, a dva puta na dnu, što ćemo rezimirati na sljedeći način:

Iskušenja u koja je dolazio Jusuf, a.s., prevazilazila su jedna drugo u tegobi i žestini. Šta je bilo teže: boravak u bunaru ili u tamnici? Boravak u tamnici je potrajao devet godina, dok je boravak u bunaru trajao samo tri dana. Međutim, ova tri dana bila su mu teža, jer je bio dječak. Uprkos svim ovim poteškoćama, Jusuf, a.s., je ostao čvrstog morala.

Ti si rob među njima

Kada te, brate, zadese teški trenuci, kada te okruže iskušenja, sjeti se Jusufa i uzmi pouku od njega. Uprkos teškim okolnostima, bio je strpljiv, nije gubio nadu i padao u očaj. Isto tako, od njega uči

kako ćeš se ponašati u trenucima rahatluka i izobilja: sa skromnošću i iskrenim odnosom prema Allahu.

Ova sura nas uči da je čovjekov život isprepletan periodima rahatluka i periodima tegobe. Nema nijednog čovjeka čiji je čitav život samo u rahatluku ili samo u tegobama, već prolazi kroz te etape istovremeno i povremeno.

Kazivanje o Jusufu, a.s., je kazivanje o moralnoj čvrstini u oba ova stanja. Vidimo kako je u trenucima teškoće strpljiv, ne gubi nadu niti pada u očaj. U trenucima rahatluka vidimo ga skromnim i iskrenim prema Allahu.

Između sure i biografije

Kao što smo već spomenuli, ova sura je objavljena u okolnostima u kojima su objavljene i sure Junus i Hud, u vrijeme teških iskušenja koja su pogađala Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i njegove ashabe. Ove okolnosti sličile su okolnostima u kojima je živio Jusuf, a.s.

Jusuf, a.s., je bio daleko od svog oca. Objavljivanje ove sure je bilo desete godine po poslanstvu, Muhammedu, s.a.v.s., kada su mu umrli amidža Ebu Talib i supruga Hatidža. Jusuf, a.s., je napustio Palestinu, svoju rodnu grudu i otišao u Egipat gdje je bio stranac. Dvije godine nakon objavljivanja ove sure, napustio je svoj rodni grad Mekku i odselio u Medinu. Sura Jusuf je pripremala Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za nedaće i iskušenja koja će doći. Pripremila je vjernike za periode tjeskobe sa kojim će se suočavati tokom svog života. Zbog toga učenjaci kažu: „Kada je potišteni prouči, ispunit će ga radošću."

Jusuf – čovjek

Važno je primjetiti da se sura fokusira na Jusufov lični život, na Jusufa kao čovjeka, a ne Jusufa kao vjerovjesnika. Bacanje svjetla na Jusufovu vjerovjesničku ličnost nalazimo u suri Gafir kada je Musa, a.s., rekao svome narodu: *Jusuf vam je, još davno, donio jasne dokaze, ali ste vi stalno sumnjali u ono što vam je donio.*[466]

---

466 Kur'an, sura: Gafir, ajet 34.

Iskušenja koja su zadesila Jusufa, a.s., su iskušenja upućena čovjeku. Rezultat svega toga je bio potpuni uspjeh na ovom i budućem svijetu. Na ovom svijetu je napredovao dok nije postao vladar Egipta. A na budućem svijetu je uspio, jer se odupro vladarevoj supruzi i spletkama gradskih žena. Sura je, kratko rečeno, kazivanje o ljudskom uspjehu, o uspjehu čovjeka koji se strpio i nije pao u očaj, uprkos svim okolnostima sa kojima se suočio, od kojih čovjek ne bi mogao očekivati spas: tamnica, ropstvo, mržnja njegove braće, život u tuđini, spletke i zamke vladareve žene, lažne optužbe i potvore...

Gdje je mudžiza u ovom kazivanju?

Ono što je važno primjetiti jeste da sura nije spomenula mudžize koje su se desile u ovim teškim okolnostima i situacijama sa kojima se Jusuf suočio. Neki kažu da je njegov san bio mudžiza. Mi tvrdimo da svaki čovjek može usniti san. Ali, ono što sura fokusira jeste da ga je Allah podučio tumačenju snova:

I eto tako, Gospodar tvoj će tebe odabrati, i tumačenju snova te naučiti.[467]

Jusufov spas je bio u korišćenju sposobnosti koje mu je Allah dao da bi uspio u životu.

I ne gubite nadu u milost Allahovu

Kazivanje o Jusufu je kazivanje o uspjehu čovjeka koji je prolazio kroz teška iskušenja. Nije imao nijednu predispoziciju uspjeha. Ali, nikada nije ostavio nadu. Bio je strpljiv, izdržljiv. Ajeti ove sure su puni motiva nade. Primjer te nade je Jakub, a.s., koji je izgubio i drugog sina, i koga je zadesila i druga velika nesreća. On je tada rekao: *I ne gubite nadu u milost Allahovu; samo nevjernici gube nadu u Allahovu milost.*[468]

Ovaj ajet ne kaže da je svaki onaj ko izgubi nadu nevjernik, već da takav posjeduje jednu od osobina nevjernika, jer nije spoznao da Allahovo planiranje i određenje u vasioni ne poznaje niko, i da je Allah plemenit, milostiv i da mudro postupa.

---

[467] Kur'an, sura: Jusuf, ajet 6.

[468] Kur'an, sura: Jusuf, ajet 87.

Uspjeh dolazi od Allaha

Veličina ovog vjerovjesnika leži u tome što ga, u trenutku kada se spasio i dostigao najveće stepene na dunjaluku, draž pobjede nije nije učinila obijesnim prema Allahu i nije ga odvratila od Allahovih blagodati koje mu je ukazao. Na kraju kazivanja Jusuf, a.s., je rekao:

رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مِن تَأْوِيلِ الأَحَادِيثِ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ أَنتَ وَلِيِّي فِي الدُّنُيَا وَالآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحِقْنِي بِالصَّالِحِينَ

Gospodaru moj, Ti si mi dao dio vlast i naučio me tumačenju nekih snova! O Stvoritelju nebesa i Zemlje, Ti si Zaštitnik moj i na ovom i na onom svijetu; daj da umrem kao musliman i pridruži me onima koji su dobri![469]

Pogledaj skromnost u njegovim riječima: *i pridruži me onima koji su dobri.* Kao da su ga dobri pretekli i on ih sada želi sustići. Vidimo kako je Jusuf, a.s., položio na ispitu izobilja, zahvalnošću i skromnošću prema Uzvišenome, kao što je uspio na ispitu teškoće strpljivošću i nadom.

Komentar na Jusufova, a.s., iskušenja iznosi jedan divan ajet koji je smirio srce Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i ulio mu nadu u Allahovu pomoć, da će ga i njegov ummet slušati i slijediti. Poslušajmo ga zajedno srcem i dušom:

حَتَّى إِذَا اسْتَيْأَسَ الرُّسُلُ وَظَنُّواْ أَنَّهُمْ قَدْ كُذِبُواْ جَاءهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ مَن نَّشَاء وَلاَ يُرَدُّ بَأْسُنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ

I kad bi poslanici gotovo nadu izgubili i pomišljali da će ih lašcima proglasiti, pomoć Naša bi im došla; Mi bismo spasili one koje smo Mi htjeli, a kazna Naša ne bi mimoišla narod nevjernički![470]

Rezimiranje iskušenja

Na kraju sure dolazimo do ključne formule, koju Jusuf, a.s., izgovara nakon što je pobjedio i nakon što su se ostvarile njegove želje:

---

469 Kur'an, sura: Jusuf, ajet 101.
470 Kur'an, sura: Jusuf, ajet 110.

Ko se bude Allaha bojao i ko strpljiv bude bio – pa, Allah, uistinu, neće dopustiti da propadne nagrada onima koji dobra djela čine.[471]

Sura Jusuf nas uči da ko želi uspjeh i ima pred sobom cilj, neminovno će ga dostići. Zato sebi pomozi strpljenjem i nadom. Nemoj padati u očaj! Okreni se Allahu: *Ko se bude Allaha bojao i ko strpljiv bude bio – pa, Allah, uistinu, neće dopustiti da propadne nagrada onima koji dobra djela čine.*

Jusuf, a.s., nam je kroz ove riječi rezimirao sva iskušenja koja su ga zadesila u životu, koja su, kako smo kazali, iskušenja čovjeka.

Ko želi uspjeti u životu, na prvom mjestu mora staviti bogobojaznost i tražiti utočište kod Allaha. Mora se strpjeti na nedaćama. Ovo strpljenje mora biti pozitivno, ono koje neće uništiti čovjeka i neće ga odvratiti od učenja bilo koje vještine. Čovjek mora čekati povoljnu priliku kao što je to činio Jusuf, a.s. On se okoristio boravkom u vladarevoj kući tako što je naučio upravljanje finansijama. Zbog toga je i kazao: *'Postavi me: - reče – 'da vodim brigu o stovarištima u zemlji, ja sam, zaista, čuvaran i znan.'*[472]

Omladino, naučite od Jusufa, a.s., kako da uspjete u praktičnom životu, kako da napredujete na dunjaluku i Ahiretu, znanjem i djelom s jedne, i suprotstavljanjem strastima i strpljenjem, s druge strane. Tako ćete, uz Allahovu dozvolu, steći Džennet.

---

471 Kur'an, sura: Jusuf, ajet 90.
472 Kur'an, sura: Jusuf, ajet 55.

ER-RAD
(GROM)

Er-Rad je medinska sura, objavljena nakon sure Muhammed. U Mushafu se nalazi iza sure Jusuf. Ima 43 ajeta.

Snaga istine

Sura Er-Rad je jedna od najljepših kur'anskih sura. Njena poruka je: Istina je snažna i ukorijenjena, makar se ne vidjela očima, a zabluda je poražena i slaba, makar naizgled djelovala jakom.

Ovo je prosta činjenica koju zaboravljaju mnogi ljudi, jer bivaju obmanuti lažnim i prolaznim sjajem. Zabluda poprima različite oblike: nekada su to oblici onoga što je dozvoljeno, nekada oblici grijeha koji je zastupljen, nekada je to obličje trgovca koji laže i vara u svom poslu, a nekada nasilnički narod koji je napao islam i uzurpirao prava muslimanima. Sve su ovo različiti oblici zablude.

Uticaj zablude na ljude

Kada ljudi prestanu biti svjesni ove činjenice i budu obmanuti zabludom, počnu je se bojati i kriti istinu koja je kod njih. Nastoje u svemu slijediti zabludu. Mnogi ljudi govore za nekog da je uspješan trgovac, da je do toga došao krađom, varanjem i podvalama, i da nema nikakve štete slijediti ono što on čini.

Ovakvoj vrsti ljudi je namijenjena sura Rad, jer im kaže: snaga zablude je krhka uprkos tome koliko proširena i vidljiva na Zemlji bila. Ona nema korijena. A istina, koliko god bila skrivena od ljudi, i dalje je duboko ukorijenjena.

Čitana Knjiga i istina

Ova sura počela je tvrdnjom da je Uzvišeni Allah Istina i da je Knjiga koju je On objavio Istina:

Elif Lam Mim Ra. Ovo su ajeti Knjige! A ono što ti se objavljuje od Gospodara tvoga istina je, ali većina ljudi neće da vjeruje.[473]

Na samom početku sure, već u 2. i 3. ajetu, spominje se Allahova moć u vasioni. Kao da se ova sura obraća svim ljudima: Ako ne vjerujete u Allahovu čitanu Knjigu, dođite i pogledajte u *Allahovu vidljivu knjigu* – odnosno u vasionu:

Allah je nebesa, vidite ih, bez stubova podigao, i onda se iznad Arša uzdigao, i Sunce i Mjesec potčinio, svako se kreće o roka određenog; On upravlja svim i potanko izlaže dokaze da biste se uvjerili da ćete pred Gospodara svoga stati. On je Zemlju ravnom učinio i na njoj nepomične planine i rijeke stvorio i od svakog ploda po par, muško i žensko, dao; On dan zastire noću.[474]

U vasioni su dvije Allahove knjige. Obije upućuju na Stvoritelja i jačaju jedna drugu: prva je čitana Knjiga, a to je Kur'an. Ona traži od vjernika da posmatra *vidljivu knjigu*, tj., vasionu, i da to čini kroz brojne ajete poput ovih.

Vidljiva knjiga će povećati tvoje vjerovanje u Kur'an.

Vidljiva knjiga i istina

Ko sve uređuje? Ko sve određuje? Slijedite li Njega ili zabludu?

Zbog toga ova sura govori o *vidljivoj knjizi*, (vasioni) i načinu na koji ona ukazuje na veličinu Stvoritelja:

Na Zemlji ima predjela koji jedni s drugima graniče i bašča ima lozom zasađenih, i njiva, i palmi sa više izdanaka i samo s jednim; iako upijaju jednu te istu vodu, plod nekih činimo ukusnijim od drugih. To su, doista, dokazi ljudima koji pameti imaju.[475]

Putovanje Allahovim carstvom

Ljepota ove sure je i u tome što te ona postepeno, korak po korak, uvodi u Allahovo carstvo, da posmatraš vasionu i njene dokaze od vrha ka dnu. Od 2. do 4. ajeta priča počinje o nebesima, zatim prelazi na Sunce i Mjesec, pa na Zemlju, brda i rijeke, da bi, na kraju,

[473] Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 1.
[474] Kur'an, sura: Er-Rad, ajeti 2-3.
[475] Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 4.

govorili o vrstama usjeva i plodova. Kao da silaziš avionom odozgo prema zemlji. Allahova Knjiga je uz tebe kao vodič koji ti govori: pogledaj Allahovo carstvo odozgo na dolje. Ko je podigao nebesa bez stubova? Kako to da je voda koja dolazi od Allaha adekvatna za napajanje svih vrsta usjeva?

Čudne su riječi njihove

Nakon svih ovih dokaza i ajeta, slijedi Allahov komentar: *A ako se čudiš, pa – čudo su riječi njihove: 'Zar ćemo, zaista, kad zemlja postanemo, biti stvoreni ponovo?*[476]

Zar se nakon svega ovoga što ste u Allahovom carstvu vidjeli, čudite kako je Allah moćan oživjeti ljude nakon njihove smrti!?

Kako čovjek zdrava razuma može posumnjati u Allahovu moć? Zbog toga se ajeti sada fokusiraju na drugu vrstu Allahove moći: na moć ujedinjavanja međusobno oprečnih stvari u vasioni.

Samo ih Allah može sakupiti

Sura počinje iznošenjem međusobnih oprečnosti u ovom čudnom kosmosu, 32 međusobno suprotne pojave u njihovoj prirodi. Niko ih nije u stanju sastaviti osim Uzvišeni Allah. Pogledaj tajne Njegove veličine kroz ove suprotnosti:

Allah zna šta svaka žena nosi i koliko se materice stežu, a koliko se šire.[477]

Za Njeg je jednak od vas onaj koji tiho govori i onaj koji to glasno čini, onaj koji se noću skriva i onaj koji po danu hodi.[478]

uplašite i ponadate...[479]

...htjeli ili ne htjeli...[480]

...koji sami sebi ne mogu neku korist pribaviti niti od sebe kakvu štetu otkloniti.... slijepac i onaj koji vidi....zar su isto tmine i svjetlo....[481]

---

476 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 5.
477 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 8.
478 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 10.
479 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 12.
480 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 15.
481 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 16.

...istinu i neistinu...[482]

Allah daje u obilju, i uskraćuje. Oni se raduju životu na ovom svijetu, a život na ovom svijetu prema onom svijetu samo je prolazno uživanje.[483]

Allah je dokidao šta je htio, a ostavljao šta je htio...[484]

Kao da nam ovi veličanstveni ajeti govore: kako se ne predate Allahu, a On je Potpuna Istina, Vladar kosmosa i svih njegovih oprečnosti? Suštinska poruka sure je da je istina snažna i prodorna, a zabluda slabašna i prolazna.

Iluzorna sreća

Ajeti, dalje, nastavljaju pa dolazimo do tri primjera koji, na najljepši način i kao mudžiza, služe cilju sure:

Prvi ajet je ključ za njeno razumijevanje i izvođenje glavnog principa, kog smo spomenuli na početku sure. Proučimo zajedno 14. ajet: *Samo se Njemu možete moliti!*[485]

Omladino, slijedite Allahov put! Potpuna istina nalazi se samo na ovom putu: *Samo se Njemu možete moliti!* Šta je sa zabludom? U kakvom je ona obliku? *A oni kojima se pored Njega mole – neće im se odazvati, kao što ni voda neće stići u usta onome koji prema njoj samo dlanove svoje pruži...*[486]

Allah je Jedan, nema drugog božanstva, osim Njega! Najljepši prikaz istine i zablude je prikaz koji nudi Kur'an.

Čovjek koji slijedi zabludu je, kako nam Allah to oslikava, kao onaj koji gleda u vodu i očekuje da se samim gledanjem napije, ali mu to neće utoliti žeđ. Svaki onaj ko slijedi zabludu, zamišlja da je njegovo srce sretno, ali to je iluzorna sreća, oličena u čaši vina koju čovjek ispije, u stihovima pjesme koje ponavlja, u imetku koji na haram način zaradi... Međutim, nikada neće osjetiti potpunu i pravu sreću, kao što se ni čovjek koji posmatra vodu neće gledanjem napiti...

482 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 17.
483 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 26.
484 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 39.
485 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 14.
486 Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 14.

Omladino, nemojte da vas zabluda prevari, makar bila svijetla, makar to bile i žurke na kojima se zajedno okupljaju mladići i djevojke, vođeni plesom i ludilom... Makar neki to nazivali hrabrošću, napretkom i rušenjem stereotipa i konzervatizma... Zabluda nestaje, u to nema sumnje, a istina je temelj svakom dobru.

Zabluda... pjena koja plovi površinom vode

Uzvišeni Allah nam navodi drugi divan primjer koji potvrđuje da je istina snažna i ukorijenjena, makar izgledala i skrivena, a da je zabluda krhka i bezvrijedna, makar bila i na površini. Poslušajmo zajedno sljedeći ajet: *On spušta kišu s neba, pa rijeke teku koritima s mjerom...*[487]

Kiša s neba simbolizira istinu i dobro koje dolazi sa objavom sa nebesa. Kakav je rezultat silaska ove vode: *...pa rijeke teku koritima s mjerom...*

Pogledaj snagu i veličinu vode, kako teče koritima i donosi dobro ljudima. Šta se, dalje, dogodilo:

...i bujica nosi otpatke koji plivaju po površini.

A stvari koje nemaju vrijednost, poput smeća i otpadaka, sakupljaju se na površini vode i prekrivaju je, iako je ona vrijedna materija.

Tako ono što je dobro teče ispod, dok na površini isplivavaju otpaci i smeće, tj., pjena.

Slijedi divan primjer: *I ono što ljudi tope na vatri u želji da dobiju nakit ili oruđe ima, također, otpatke, slične onima.*[488]

Ako komad zlata stavimo u vatru da ispitamo njegovu čistoću i kvalitet, onda talog koji se nalazi u njemu izlazi na površinu, a čisto zlato ostaje ispod. Isti slučaj je i sa vodom. Kao da nam Uzvišeni Allah poručuje: ovo je voda, a ovo vatra. Ali, početak ostaje isti. Isto tako istina i zabluda ostaju isti i njihova suština ostaje ista. Uvijek će zabluda isplivati na površinu, a istina ostati duboko ispod. Ali, istina je ukorijenjena iako je ne vidiš, a zabluda nestaje iako plovi po površini.

[487] Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 17.
[488] Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 17.

Tako Allah navodi primjere istine i zablude

Sada dolazi jasan komentar na ova dva primjera kako bi se potvrdila njihova harmonija:

Tako Allah navodi primjer za istinu i neistinu.[489]

Kakav je rezultat?

Otpaci se odbacuju, dok ono što koristi ljudima ostaje na zemlji. Tako, eto, Allah objašnjava primjere.[490]

Hajmo živjeti za istinu, sa njenim sljedbenicima i propagatorima o kojima govori 18. ajet ove sure: *Onima koji se Gospodaru svome odazovu – nagrada najljepša.*

Zbog čega Er-Rad?

Ostaje nam pitanje vezano za ime sure. Zbog čega je Gospodar odabrao baš ovaj naziv? Zato što je Er-Rad – grom, primjer međusobne suprotnosti, sa aspekta nauke. U njemu su suprotni elektroni, pozitivni i negativni. Sa aspekta vjere on proizvodi strah, ali nosi dobro i kišu ljudima. Njegov glas je, bukvalno posmatrano, strašan, ali u sebi veliča Allaha. Poslušaj Allahove riječi:

وَيُسَبِّحُ الرَّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَائِكَةُ مِنْ خِيفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَن يَشَاء
وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ

I grmljavina veliča i hvali Njega, a i meleki, iz strahopoštovanja prema Njemu; On šalje gromove i udara njima koga hoće, - i opet oni raspravljaju o Allahu, a On sve može.[491]

Kao da nam kosmološki dokazi, a među njima prvi grom, upućuju istu poruku: nemojte dozvoliti da vas vanjski izgled stvari zavara, već pogledajte u suštinu, u unutrašnjost.

[489] Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 17.
[490] Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 17.
[491] Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 13.

Veličina Kur'ana

Nakon što su ajeti nabrojali tragove *vidljive knjige* i njen uticaj na pojašnjenje istine i zablude, dolazi najveličanstveniji primjer: Allahova čitana Knjiga:

Kad bi se kakvim Kur'anom brda pokrenula, ili Zemlja iskomadala, ili mrtvi dozvali; Allahu pripada sve![492]

Značenje ovih riječi je da ako bi išta moglo pokrenuti brda, pomjeriti Zemlju ili oživjeti mrtvo, onda bi to bio Kur'an. Kao da ovo odašilje poruku: ovaj veličanstveni kosmos pokreće samo Kur'an. Zašto? Jer je on potpuna istina na Zemlji, potvrda Allahovih riječi: *Samo se Njemu možete moliti!*[493]

Molim te, prouči suru Er-Rad i živi sa istinom koja dolazi od našeg Gospodara. Istina je Allahov govor, a to je Kur'an. To je put dobra i prosperiteta. Čuvaj se da kada proučiš ovu suru, ne padneš pod uticaj zablude, bez obzira koliko ona bila proširena i koliko bila iznad istine, jer je ona, i na početku i na kraju, krhka i površna.

[492] Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 31.
[493] Kur'an, sura: Er-Rad, ajet 14.

IBRAHIM
(IBRAHIM)

Cilj sure: blagodat vjere i nedaća nevjerstva

Kada bi upitao ljude o najvećim Allahovim blagodatima prema njima, spomenuli bi neku materijalnu blagodat: ženu, djecu, kuću ili imetak. A ako bi ih upitao o nedaćama i problemima, počeli bi nabrajati ovosvjetske probleme, finansijske gubitke i poslovne promašaje. Zbog toga dolazi sura Ibrahim da ispravi ovo shvatanje i pojasni da je vjera navjeća blagodat, a navjeća nesreća kufr i nevjerstvo.

Jesu li isti tama i svjetlo?

Sura Ibrahim je simbol i izraz stalne borbe između istine i zablude: borba između vjernika i nevjernika, dominacija svjetlosti i tame... Njen početak to jasno nagovještava:

الر كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

Elif Lam Ra. Knjigu ti objavljujemo zato da ljude, voljom njihova Gospodara, izvedeš iz tmina na svjetlo, na put Silnoga i Hvaljenoga.[494]

Čovječe, pogledaj svjetlost i tamu, promotri Allahove blagodati i sam odaberi i razmisli!

Dva lica jednog dana

Peti ajet govori o Musau, a.s., i potvrđuje isto značenje:

Musaa smo poslali s dokazima Našim: 'Izvedi narod svoj iz tmina na svjetlo i opomeni ga Allahovim danima! To su, uistinu, dokazi za svakog onog ko je strpljiv i zahvalan.[495]

---

[494] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 1.

[495] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 5.

Kakva je veza Allahovih dana sa strpljivošću i zahvalnošću? Dani Uzvišenog su oni u kojima je uništio nasilnike u svim narodima, a spasio dobre. To je bila blagodat za vjernike, a nesreća i kazna nevjernicima. Vjerniku su ti dani pouka i pomažu mu u strpljivosti i podnošenju teškoća, podstiču ga na zahvalnost zbog blagodati imana: *To su, uistinu, dokazi za svakog onog ko je strpljiv i zahvalan.*[496]

Musa, a.s., je nastavio dostavljati poslanicu svoga Gospodara, kao što mu je bilo naređeno, podsjećajući svoj narod na najveću blagodat darovanu od Allaha:

I kad Musa reče narodu svome: 'Sjetite se Allahove blagodati kad vas je izbavio od faraonovih ljudi koji su vas najgorim mukama mučili, koji su vam mušku djecu klali, a žensku u životu ostavljali, – to vam je bilo veliko iskušenje od Gospodara vašega.[497]

Allahov put je put blagodati i dostojanstva. Sve, van njega, su putevi poniženja i propasti na ovom svijetu, kao što to objašnjavaju sljedeći ajeti:

Ako budete zahvalni, Ja ću vam, zacijelo, još više dati.

Zatim dolazi opće pravilo i Allahovo obećanje svima koji budu zahvalni na blagodatima:

I kad je Gospodar vaš objavio: 'Ako budete zahvalni, Ja ću vam, zacijelo, još više dati; budete li nezahvalni, kazna Moja, doista, će stroga biti.'[498]

Ajet na poseban način, ukazuje na obavezu zahvalnosti na blagodatima imana, kako bi nam je Allah povećao. U suprotnom, Allah je neovisan od zahvale:

Musa još reče: 'Ako budete nezahvalni i vi i svi drugi na Zemlji, – pa, Allah, doista, ni o kome nije ovisan i On je jedini hvale dostojan.'[499]

Poslanica vjerovjesnika

Ajeti započinju govor o sukobu između sljedbenika imana i sljedbenika kufra, jer je tema sure blagodat imana i nesreća kufra.

---

[496] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 5.
[497] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 6.
[498] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 7.
[499] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 8.

Ova sura ne govori posebno o svakom vjerovjesniku. Njen metod razlikuje se od prethodnih sura koje su govorile posebno o svakom vjernovjesniku i njegovom narodu. Sura oslikava odnos vjerovjesnika sa nevjernicima:

...govorili su im poslanici njihovi...

Nevjernici su govorili poslanicima svojim...

Poslanici njihovi su govorili: 'Zar se može sumnjati u Allaha, Stvoritelja nebesa i Zemlje. On vas poziva da bi vam neke grijehe vaše oprostio...[500]

Jesi li ikad razmišljao o vrijednostima ove blagodati? Uzvišeni Allah, i pored Svog dostojanstva i veličine, poziva te da ti oprosti grijehe, a neovisan je od tebe!

Poslušaj ponovo potvrdu vjerovjesnika da je vjera i spoznaja koju oni posjeduju, najveća Allahova blagodat: *Allah daje poslanstvo samo onim robovima Svojim kojima On hoće.*[501]

Blagodati i nesreće

Sura nabraja različite vrste blagodati i nesreća:

I poslije njih vas na Zemlji nastaniti. Bit će to za one koji će se polaganja računa preda Mnom bojati i koji će od prijetnje Moje strahovati.'[502]

Nasuprot ovima, dolaze ajeti koji ozbiljno upozoravaju na nesreću i kaznu:

Pred njim će Džehennem biti – i on će biti pojen odvratnom kapljevinom, mučit će se da je proguta, ali je nikako neće moći proždrijeti i smrt će mu sa svih strana prilaziti, ali on neće umrijeti; njega će teška patnja čekati. Djela nevjernika u Gospodara njihova nalik su na pepeo koji vihor u olujnom danu raznese.[503]

Mnogobrojni ajeti se nižu pa dolazimo do ajeta koji prenosi Iblisov govor stanovnicima Vatre, a koji manifestuju vrhunac nesreće koju nevjerstvo donosi svojim sljedbenicima.

---

500 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 10.
501 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 11.
502 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 14.
503 Kur'an, sura: Ibrahim, ajeti 16-18.

Iblisov govor

I kada bude sve riješeno, šejtan će reći: 'Allah vam je pravo obećanje dao, a ja sam svoja obećanja iznevjerio; ali, ja nisam nikakve vlasti nad vama imao, samo sam vas pozivao i vi ste mi se odazvali...[504]

Zamisli nesreće onih koji čuju ovaj govor! Zar da se za šejtanom povodiš, a on će se tebe na Sudnjem danu odreći ovim riječima: *...zato ne korite mene, već sami sebe, niti ja mogu vama pomoći niti vi možete pomoći meni. Ja nemam ništa s tim što ste me prije smatrali Njemu ravnim.' Nevjernike sigurno čeka bolna patnja.*[505]

Ima li veće nesreće i propasti od ove?

Lijepa riječ

Dolazimo do suštinskog ajeta ove sure, koji ukazuje na najveću blagodat, blagodat imana. Uzvišeni nam navodi: *...primjer – lijepa riječ kao lijepo drvo...*[506]

Uzvišeni navodi ovaj primjer, jer ljudi misle da su najveće blagodati materijalne prirode. Uzvišeni nas podučava da je jedna riječ, veća od svih materijalnih blagodati koje čovjek vidi:

Zar ne vidiš kako Allah navodi primjer – lijepa riječ kao lijepo drvo: korijen mu je čvrsto u zemlji, a grane prema nebu; ono plod svoj daje u svako doba koje Gospodar njegov odredi – a Allah ljudima navodi primjere da bi pouku primili.[507]

Kao što drvo daje lijepe i ukusne plodove, tako i drvo šehadeta čiji su korijeni duboko u zemlji, a grane okrenute prema nebu, daje, kao plodove, vjerničke ličnosti, poput učača Kur'ana, islamskih daija, aktivista i drugih sljedbenika istine. Ono daje plodove u svakom dobu sa dozvolom njegovog Gospodara. To su dobra djela koja ostaju trajnom sadakom svoga vlasnika i nakon njegove smrti.

Nasuprot ovome, riječ kufra je krhka i prljava, nema korijena niti žila:

---

[504] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 22.
[505] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 22.
[506] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 24.
[507] Kur'an, sura: Ibrahim, ajeti 24-25.

A ružna riječ je kao ružno drvo: iščupanom drvetu s površine zemlje nema opstanka.[508]

Ne mijenjajte Allahove blagodati

Ajeti ove sure se redaju, fokusirajući se na jedan princip: blagodat vjere i nesreća nevjerstva: *Zar ne vidiš one koji su umjesto zahvalnosti Allahu na blagodatima – nezahvalnošću uzvratili i narod svoj u Kuću propasti doveli.*[509]

Kakva "nagrada" im slijedi?

...u Džehennem, u kome će gorjeti, – a užasno je on prebivalište![510]

Brate, nemoj zanemariti i negirati Allahove blagodati koje ti je darovao. Nemoj biti od onih za koje Uzvišeni kaže:

...i izmislili Allahu ortake da bi zavodili s puta Njegova.[511]

Kako da zahvaljujemo Allahu na blagodati vjere?

Reci vjernicima, robovima Mojim, da molitvu obavljaju i da udjeljuju i tajno i javno, dio onoga što im Mi darujemo...[512]

I ako biste Allahove blagodati brojali, ne biste ih nabrojali

Sura nabraja i druge primjere Allahovih blagodati:

Allah je stvoritelj nebesa i Zemlje; On spušta s neba kišu i čini da pomoću nje rađaju plodovi kojima se hranite; i daje vam da se koristite lađama koje plove morem voljom Njegovom, i daje vam da se rijekama koristite.[513]

I daje vam da se koristite Suncem i Mjesecom, koji se stalno kreću, i daje vam da se koristite noći i danom.[514]

---

508 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 26.
509 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 28.
510 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 29.
511 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 30.
512 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 31.
513 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 32.
514 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 33.

Sve ove blagodati su nam potčinjene. Zašto? Da bismo spoznali Uzvišenog Allaha, bili svjesni Njegovih blagodati i išli Njegovim putem.

U 34. ajetu stoji: *I ako biste Allahovu blagodat brojali, ne biste je nabrojali.*

Uzvišeni ne kaže: *i ako biste Allahove blagodati brojali.* Ovaj ajet kaže da ako bismo čak pokušali nabrojati karakteristike samo jedne blagodati, ne bismo uspjeli. Ako bismo pokušali, na primjer, nabrojati koristi Sunca, ne bismo u tome uspjeli. Šta je, tek, sa većim blagodatima, a posebno blagodat vjere u Allaha i spoznaja Njegovog puta?!

Ibrahimov primjer

Kraj sure nam prezentira dva primjera. Prvi primjer je čovjek koji je živio u Allahovim blagodatima, Ibrahim, a.s., i spoznao blagodati imana. Drugi primjer je suprotan prvom i kazuje o ljudima koji su živjeli daleko od Allaha, čineći nasilje sebi i društvu u kojem su živjeli.

Ibrahimova, a.s., zahvalnost na blagodatima je bila jasna:

Hvala Allahu Koji mi je u starosti podario Ismaila i Ishaka; Gospodar moj, uistinu, uslišava molbe.[515]

Njegova dova i molba bila je upućena Allahu da mu upotpuni blagodat djece, nimetom kojim čovjeka upotpunjuje i usrećuje. Ibrahim moli Uzvišenog da putem namaza sačuva njegovu vjeru i vjeru njegovih potomaka:

Gospodaru moj, daj da ja i neki potomci moji obavljamo molitvu; Gospodaru naš, Ti usliši molbu moju! Gospodaru naš, oprosti meni, i roditeljima mojim, i svim vjernicima – na Dan kad se bude polagao račun!'[516]

Pogledaj blagosti našeg oca Ibrahima! On moli Allaha za nas i naš porod da ustrajemo u namazu.

[515] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 39.
[516] Kur'an, sura: Ibrahim, ajeti 40-41.

Ti opominji ljude Danom kada će im kazna doći

Sura se završava najžešćom kur'anskom opomenom nasilnicima i onima koji su daleko od Allaha:

وَلاَ تَحْسَبَنَّ اللّهَ غَافِلاً عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخِّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الأَبْصَارُ مُهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لاَ يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاء وَأَنذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُواْ رَبَّنَا أَخِّرْنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ نُّجِبْ دَعْوَتَكَ وَنَتَّبِعِ الرُّسُلَ أَوَلَمْ تَكُونُواْ أَقْسَمْتُم مِّن قَبْلُ مَا لَكُم مِّن زَوَالٍ

A ti nikako ne misli da Allah ne motri na ono što rade nevjernici! On im samo pušta do Dana kada će im oči ostati otvorene, i kada će žureći uzdignutih glava, netremice gledati; a srca će im prazna biti. Ti opominji ljude Danom kada će im kazna doći, kada će oni koji su se ogriješili prema sebi – govoriti: 'Gospodaru naš, ostavi nas još samo kratko vrijeme, odazvat ćemo se pozivu Tvome i slijedit ćemo poslanike!' – 'A zar se prije niste zaklinjali da nećete na onaj svijet?'[517]

Ima li većeg poniženja i nesreće od ove?

Najveća blagodat i nimet je da se sačuvaš ovakvog položaja, a najveća nesreća i katastrofa je da budeš od onih za koje je Uzvišeni rekao:

وَتَرَى الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقَرَّنِينَ فِي الأَصْفَادِ سَرَابِيلُهُم مِّن قَطِرَانٍ وَتَغْشَى وُجُوهَهُمْ النَّارُ

Toga dana ćeš vidjeti grešnike povezane u zajedničke okove; košulje će im od katrana biti, a vatra će lica njihova obavijati.[518]

Ovo je sura Ibrahim, sura koja govori o blagodatima imana i nesreći kufra. Nazvana je imenom Ibrahima, a.s., koji je bio primjer potpune spoznaje Allahove blagodati i zahvalnosti na njoj. Molim te prouči ovu suru i zahvali se Allahu na ovoj veličanstvenoj blagodati, jer će te zahvalnost Allahu uzdići na veće imanske deredže:

Ako budete zahvalni, Ja ću vam, zacijelo, još više dati.[519]

---

517 Kur'an, sura: Ibrahim, ajeti 42-44.

518 Kur'an, sura: Ibrahim, ajeti 49-50.

519 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 7.

EL-HIDŽR
(HIDŽR)

El-Hidžr je mekkanska sura. Objavljena je nakon sure Jusuf, u Mushafu je iza sure Ibrahim. Ima 99 ajeta.

Samo za daije

Ova sura je objavljena kada su Vjerovjesnik, s.a.v.s., i muslimani bili izloženi najvećim zlostavljanjima. Objavljena je u okolnostima sličnim današnjim, kada su mnogi islam gledali sa podozrenjem i ismijavanjem.

Ismijavanje je nekada bilo teže i od samog fizičkog zlostavljanja. Neko ko je od tebe snažniji i brojniji, ismijava te, uprkos tvom čvrstom uvjerenju da si na istini. To veoma teško pada ljudskoj duši. Sura El-Hidžr je objavljena kako bi smirila Poslanika, s.a.v.s., i njegove sljedbenike u ovakvim vremenima. Kao da im se obraća: "Nemojte brinuti, vi ste sačuvani! Uzvišeni Allah će sačuvati Svoju vjeru. Oslonite se na Njega. Nemojte biti zaslijepljeni snagom vaših neprijatelja i ustrajte u misiji na Allahovom putu."

Ova sura je poslata daijama. El-Hidžr je sura namijenjena onima koji vole islam i koji mu pripadaju. Ova sura štiti daije sa kojima se ljudi ismijavaju zbog njihove predanosti vjeri, za djevojke sa kojima se ljudi ismijavaju zbog njihovog hidžaba. Ona im govori: „Oslonite se na Allaha i nemojte da vas zaslijepi snaga vaših neprijatlja. Ustrajte u misiji na Allahovom putu, da uvodite ljude u islam."

Poruka sure

Poruka sure je jasna: Allah čuva i pomaže svoju vjeru. Brate, nemoj biti očaran i zanesen nekom drugom civilizacijom. Nemoj se ismijavati i kritikovati druge, već uloži svoj trud u ibadetu i misiji na

Allahovom putu. To je misija spokoja i čvrstine svakom ko se brine za islam i ono kroz šta on danas prolazi.

Ovakve poruke su jasno izražene cijelom surom El-Hidžr:

Na početku Uzvišeni kaže: *Pusti ih neka jedu i naslađuju se, i neka ih zavara nada, – znat će oni!*[520]

A na kraju:

Mi dobro znamo da ti je teško u duši zbog onoga što oni govore, zato veličaj Gospodara svoga i hvali Ga, i sedždu obavljaj.[521]

Uzvišeni Allah ti, vjerniče, u ovim ajetima potvrđuje da ne trebaš biti zanesen snagom drugih, već se trebaš fokusirati na ibadet, sedždu, slavljenje i veličanje Allaha, sve do kraja života:

I sve dok si živ, Gospodaru svome se klanjaj![522]

Ajeti koji govore o čuvanju u ovoj suri

Ova sura ukazuje na mnoge stvari koje Allah čuva, od kojih izdvajamo:

1. Čuvanje Kur'ana: *Mi, uistinu, Kur'an objavljujemo i, zaista, ćemo Mi nad njim bdjeti!*[523] Jesi li zaboravio da je Knjiga, koja je ustav tvoga života, sačuvana? Onaj Koji čuva ovu Knjigu, moćan je čuvati i Svoju vjeru!
2. Čuvanje nebesa: Allah ih je sačuvao od šejtana, učinivši ih užitkom onima koji ih gledaju: *Mi smo na nebu sazviježđa stvorili, i za one koji ih posmatraju ukrasili, i čuvamo ih od svakog šejtana prokletog; a onoga koji kradom prisluškuje stiže svjetlica vidljiva.*[524]
3. Čuvanje Zemlje: *A Zemlju smo prostrli i po njoj nepomične planine razbacali i učinili da na njoj sve s mjerom raste.*[525] Kada su nebesa i Zemlja ovako sačuvani, šta misliš onda, brate, kakav je slučaj sa Allahovom Knjigom i vjerom?!

520 Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 3.
521 Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 98.
522 Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 99.
523 Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 9.
524 Kur'an, sura: El-Hidžr, ajeti 16-18.
525 Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 19.

4. Čuvanje nafake: *A Zemlju smo prostrli i po njoj nepomične* planine razbacali i u*činili da na njoj sve s mjerom raste, i dajemo vam iz nje hranu, a i onima koje vi hranite. I ne postoji ni*šta čije riznice ne posjedujemo, a od toga Mi dajemo samo onoliko koliko je potrebno.[526] Kur'an je sačuvan, nebesa su sačuvana i vjernici su sačuvani...
5. Čuvanje vjernika od šejtanskih spletki: *Ti nećeš imati nikakve vlasti nad robovima Mojim, osim nad onima koji te budu slijedili, od onih zalutalih.*[527]
6. Svi ajeti, koji vjernicima donose radosne vijesti o Džennetu, spominju i čuvanje: *Uđite u njih sigurni, straha oslobođeni!*[528] *Tu ih umor neće doticati, oni odatle nikada neće izvedeni biti.*[529]

Brate, ti si sačuvan zajedno sa Allahovom Knjigom, nebesima i nafakom, a sve to je u tvoju korist, dobrobit i sreću.

Iblis i Adem

Kao što smo i prethodno spomenuli, u svakoj kur'anskoj suri dolazi kazivanje koje nosi glavnu poruku. Takvo pravilo možemo primijeniti i na kazivanje o Ademu i Iblisu. U ovoj suri Adem se ne spominje, već je akcenat stavljen na Iblisa, prenoseći njegove riječi:

Gospodaru moj,' – reče on – 'daj mi vremena do dana kada će oni biti oživljeni! Daje ti se rok' – reče On – do Dana već određenog. Gospodaru moj,' – reče –, 'zato što si me u zabludu doveo, ja ću njima na Zemlji poroke lijepim predstaviti i potrudiću se da ih sve zavedem, osim među njima Tvojih robova iskrenih.[530]

Pogledaj, osnovni metod kojim Iblis ide prilikom zavođenja ljudi je: uljepšavanje zablude na Zemlji putem zaslijepljivanja. Zaslijepljivanje mijenja istinu, okreće shvatanja i muti razum plašljivcima. Ali, Allahovom dozvolom, iskreni robovi su sačuvani toga. Tada dolazi odgovor Allahovom neprijatelju: *'Ove ću se istine Ja držati' – reče On:*

---

[526] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajeti 19-21.
[527] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajeti 19-21.
[528] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 46.
[529] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 48.
[530] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajeti 36-40.

'Ti nećeš imati nikakve vlasti nad robovima Mojim, osim nad onima koji te budu slijedili, od onih zalutalih.'[531]

Ovo je sura čuvanja. Ti si sačuvan, čovječe! Kur'an je sačuvan kao što su sačuvana i nebesa. Nafake su sačuvane, pa čemu strah?

El-Hidžr je objavljena u periodu zlostavljanja muslimana od strane nevjernika u Mekki, kako bi se Poslanik i njegovi ashabi, uz uvjerenje da su sačuvani, smirili. Ona daje smiraj svakom daiji, jer je svjestan da ga Allah čuva. Vi ste sačuvani sve dok ste u vezi sa svojim Gospodarom: *Ti nećeš imati nikakve vlasti nad robovima Mojim*... Uzvišeni Allah ovo govori... pogledaj blagost ovog ajeta koji te brani pred tvojim neprijateljima. Osjeti ponos koji sa sobom nose Allahove riječi *robovi Moji... osim nad onima koji te budu slijedili, od onih zalutalih.* A zalutali?! Pa oni su odabrali šejtanov put i zato su lišeni ovog božanskog čuvanja i zaštite. Ovu istinu je Iblis pred Gospodarem Dostojanstvenim kazao: *Osim među njima Tvojih robova iskrenih.*

Sve dok smo zaštićeni i dok nam je zaštita od Allaha garantovana, čemu strah?

Stanovnici Hidžra

Postavljamo pitanje: Zbog čega je ova sura nazvana imenom El-Hidžr? Hidžr je mjesto na kojem je stanovalo pleme Semud, narod Saliha, a.s. Kakve to veze ima sa zaštitom?

Stanovnici Hidžra su negirali Allahove ajete i odbacili put vjere. Osjetili su da im je Allah poslao kaznu. Tragali su za mjestom gdje bi bili sigurni, te su našli kamena brda. Osnovali su divan grad i veliku civilizaciju klešući kuće u kamenju... O tome nam govori ajet: *I stanovnici Hidžra su poslanike lažnim smatrali, a Mi smo im dokaze Naše bili dali, ali su oni od njih glave okrenuli. Oni su kuće u brdima klesali, vjerujući da su bezbjedni.*[532]

Mislili su da, ako se nasele unutar brda, bit će pošteđeni kazne. Zato su u brdima klesali kuće ne bi li se osigurali i sklonili daleko od poplava i prirodnih katastrofa. Šta im se dogodilo?

---

[531] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajeti 41-42.

[532] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajeti 80-82.

Pa i njih u svitanje strašan glas zadesi.[533]

Od strašnog glasa nisu ih zaštitili ni zidovi, ni brda, niti bilo šta drugo. Ovaj glas im je došao izjutra, a jutro je simbol sigurnosti, jer je noć uvijek ispunjena strahom i opasnostima. Čovječe, nema ti spasa niti sigurnosti osim od Allaha!

Nemoj da te oni opčaraju! Zbog toga je Allah i spomenuo Svoju moć u vasioni na početku sure. Način na koji su oni kažnjeni bio je jedinstven: zadesio ih je stravičan glas, od koga ih nisu mogli zaštiti zid, ni kamenje, ni njihove kuće. Zbog toga je sura nazvana imenom El-Hidžr kao simbolom propasti civilizacija, da bi upozorila na zaslijepljenost i potvrdila da je samo Allah zaštitnik.

Kazivanje o Lutu

Kao potvrda ove poruke dolazi i kazivanje o Lutu, a.s. Njegov narod je kažnjen dok su bili na najvišem stepenu ravrata i nemorala:

A života mi tvoga, oni su u pijanstvu svome lutali.[534]

I njima je kazna došla ujutro:

I Mi smo mu objavili ono što će se zbiti: da će oni, svi do posljednjeg, u svitanje uništeni biti.[535]

I njih je zadesio strašni glas kad je Sunce izlazilo.[536]

Uputstva daijama u svakom vremenu

Nakon što je čitalac spoznao snagu Allahove zaštite, njenu važnost i nepostojanje koristi ni u čemu drugom, dolaze važni savjeti svakom daiji, kao komentar na kazivanje i kao potvrda njene poruke: *Mi smo ti objavili sedam ajeta, koji se ponavljaju, i Kur'an veličanstveni ti objavljujemo.*[537] Nasuprot snazi i materijalnoj moći koju posjeduju drugi, Allah je tebi dao suru Fatihu i Kur'an časni. Da li se sjećaš Fatihe i njenih veličanstvenih značenja? Drži se onoga što ti je Allah

---

[533] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 83.
[534] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 72.
[535] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 66.
[536] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 73.
[537] Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 87.

dao, ponosi se time i ne okreći se ničemu drugome. Obrati pažnju na sljedeći ajet:

Ne pružaj poglede svoje na ono što Mi dajemo na uživanje nekim od njih i ne budi tužan zbog njih, a prema vjernicima blag budi.[538]

Brate, neka te ne zavaraju dunjalučke ljepote koje posjeduju druge civilizacije. Ponosi se svojim islamom i budi skrušen prema svojoj braći. Nemoj da te zavede tehnologija Zapada niti njihov napredak. Božiji zakon, sproveden nad stanovnicima Hidžra, bit će sproveden i nad njima, ako se Allahu ne povrate, što ukazuje na to da nema čuvara i zaštitnika osim Allaha.

Ti javno ispovijedaj ono što ti se naređuje i mnogobožaca se okani.[539] Jasno iznesi svoj poziv uprkos svakom suprotstavljanju, jer je Allah tvoj zaštitnik. Ovaj ajet bio je prelazna tačka između perioda tajne i perioda javne dave u životu Allahovog Poslanika, s.a.v.s. Ashabi su osjećali težinu, pa je došao ovaj ajet da ih umiri, jer su oni zaštićeni i sačuvani, uprkos svim ismijavanjima: *Ti javno ispovijedaj ono što ti se naređuje i mnogobožaca se okani, Mi ćemo te osloboditi onih koji se rugaju.*[540]

Mi dobro znamo da ti je teško u duši zbog onoga što oni govore, zato veličaj Gospodara svoga i hvali Ga, i sedždu obavljaj, i sve dok si živ, Gospodaru svome se klanjaj![541]

Ismijavanje je mučno i neprijatno. Uprkos tome što je musliman uvjeren u Allahovu zaštitu, ipak mu ismijavanja i riječi drugih dosade. Ovaj ajet nudi lijek za taj problem. Oblikuje divan kraj ovoj suri, kao praktičnu primjenu da bi osjetio božansku zaštitu, a to se postiže putem slavljenja, veličanja i robovanja Allahu sve do smrti, jer te Allah štiti. Pusti one koji se ismijavaju, neka govore što hoće. Njihov kraj se ne razlikuje od kraja stanovnika Hidžra.

Brini o svojoj vjeri, brate, poboljšaj svoj život, i druge pozivaj Allahu. Uživaj u Allahovoj zaštiti i brizi na ovom svijetu i uspjet ćeš steći Džennet na Ahiretu.

---

538 Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 88.

539 Kur'an, sura: El-Hidžr, ajet 94.

540 Kur'an, sura: El-Hidžr, ajeti 94-95.

541 Kur'an, sura: El-Hidžr, ajeti 97-99.

EN-NAHL
(PČELE)

En-Nahl je mekkanska sura, objavljena nakon sure El-Kehf. U Mushafu slijedi nakon sure El-Hidžr. Ima 128 ajeta i ona je, koncenzusom većine učenjaka, sura blagodati.

Spomeni ih i zahvali na njima

Ako bi neko od vas uzeo papir i olovku i počeo pisati Allahove blagodati prema njemu, a zatim proučio suru En-Nahl, vidio bi da sve što je zapisao navedeno je i u ovoj suri. Ako bi pročitao i zapisao svaku blagodat koja se pominje u njoj, vidio bi da ove blagodati obuhvataju sve što čovjeku može na um pasti.

Zovu je surom blagodati. Ona se obraća čitaocu riječima: Pogledaj Allahove blagodati u vasioni, od najvažnijih – životnih potreba, do onih skrivenih koje čovjek zanemaruje i zaboravlja... Sve vrste blagodati! Nakon iznošenja svake grupe, dolazi po jedan ajet koji podsjeća da je Allah Taj Koji ih daje:

Ako vi budete brojili Allahove blagodati, nećete ih nabrojiti, – Allah, uistinu, prašta i samilostan je.[542]

Puno je ajeta koji ovako prekidaju cjeline u kojima se nabrajaju blagodati, a istovremeno upozoravaju na njihovu zloupotrebu, tj., da ih ne koristiš u griješenju prema Allahu. Na drugoj strani, podstiču čovjeka na zahvalnost Allahu na njima i na korišćenje u svrhu radi čega su stvorene.

Sura Ibrahim i sura En-Nahl

Neko može upitati: "Sura Ibrahim govori o blagodatima. Kakva je njena veza sa surom En-Nahl?"

---

542 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 18.

Sura Ibrahim se fokusirala samo na jednu blagodat, i to blagodat imana. Njena poruka je, da je iman najveća i najvažnija blagodat. Dok sura En-Nahl obuhvata sve blagodati, od najprostijih stvari u životu do najbitnijih koje se ogledaju u vjeri i Objavi. Zbog toga počinje spominjanjem iste blagodati sa kojom počinje i sura Ibrahim:

الر كِتَابٌ أَنزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ

Elif lam ra. Knjigu ti objavljujemo zato da ljude, voljom njihova Gospodara, izvedeš iz tmina na svjetlo[543]

يُنَزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ

On šalje meleke s Objavom, po volji Svojoj, onim robovima Svojim kojima hoće.[544]

Kontinuirano iznošenje

Sura počinje iznošenjem Allahovih blagodati, od kojih je Objava prva spomenuta:

On šalje meleke s Objavom, po volji Svojoj, onim robovima Svojim kojima hoće: 'Opominjite da nema Boga osim Mene i bojte Me se.'[545]

Uzvišeni, zatim, navodi blagodat u stvaranju nebesa i Zemlje:

On je mudro nebesa i Zemlju stvorio; neka je On vrlo visoko iznad onih koje Njemu ravnim smatraju![546]

Blagodat u stvaranju čovjeka:

On stvara čovjeka od kapi sjemena, a on odjednom – otvoreni protivnik![547]

Duša u tvome tijelu je blagodat od Allaha, nakon što te je sa blagodatima stvorio, kad si bio ništa…

Blagodat stoke koja je stvorena radi hrane, odjeće i transporta:

---

543 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 1.
544 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 2.
545 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 2.
546 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 3.
547 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 4.

I stoku On za vas stvara; njome se od hladnoće štitite, a i drugih koristi imate, njome se najviše i hranite.[548]

...i konje, i mazge, i magarce – da ih jašete, i kao ukras – a stvorit će i ono što ne znate.[549]

Ovaj ajet obuhvata sva prevozna sredstva koja su postojala u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., a isto tako ukazuje i na prevozna sredstva našeg vremena kroz riječi: *a stvorit će i ono što ne znate*: avione, automobile i druga prevozna sredstva... Sve ovo su Allahove blagodati prema nama.

Zatim, blagodat vode koja se spušta sa nebesa:

On spušta s neba vodu koju pijete i kojom se natapa rastinje kojima stoku napasate.[550]

Blagodat rastinja i žita:

On čini da vam pomoću nje raste žito, i masline, i palme, i grožđe, i svakovrsni plodovi – to je, zaista, dokaz za ljude koji razmišljaju.[551]

Uzvišeni Allah je potčinio kosmos čovjeku, što je još jedna od blagodati:

On čini da se noći i danom koristite, i Suncem i Mjesecom, a zvijezde su volji Njegovoj potčinjene, - to su, uistinu, dokazi za ljude koji pameti imaju.[552]

Cjelokupan kosmos, u svoj svojoj veličini, potčinjen je tebi, čovječe, kako bi živio i izvršio emanet namjesništva na Zemlji. Zamisli kosmos koji ne bi bio u skladu sa onim što nam treba. Zamisli Zemlju bez kiseonika ili bez Sunca, koje daje svjetlost i toplotu.

Blagodat tebi je i što je Zemlju uljepšao:

...i svim onim što vam na Zemlji raznobojnog stvara, - to je, doista, dokaz ljudima koji pouku primaju.[553]

Ovo je blagodat koju ljudi gledaju svakodnevno, ali je, na žalost, zanemaruju. Naviknemo se na blagodati i one nam postanu nešto

548 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 5.
549 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 8.
550 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 10.
551 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 11.
552 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 12.
553 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 13.

stalno i uobičajeno, sve dok ne proučimo ovu suru te nas uzdrma i okrene nam pogled u Allahove znake u vasioni.

Pomozi svome srcu

Sjećanje na blagodati je veoma važno za ispravnost srca. Ako te zadesi bolest ignorisanja i nerazmišljanja o Allahovim blagodatima, pokušaj slijediti sljedeće savjete:

- zapiši blagodati koje su ti poznate na papiru, razmisli o njima i svoje srce učini svjesnim;
- neka ti jezik uvijek bude vlažan izgovaranjem riječi: hvala Allahu, pa i dok putuješ;
- kada počinješ svoj namaz Fatihom sjeti se Allahovih blagodati, i neka ti svaki rekat bude posebna blagodat o kojoj ćeš razmišljati, i na kojoj ćeš se Allahu zahvaljivati.

Razmišljanje o blagodatima pomaže srcu da bude zahvalno Onome Koji mu je to dao. Čovjek zahvaljuje svojim prijateljima danonoćno. A koliko bi trebao zahvaljivati Onome Koji mu je darivao ovolike blagodati? Koliko puta u jednom danu kažeš: hvala Allahu?

Povećanje blagodati

Nakon ovoga, ajeti govore o blagodatima, koje Uzvišeni daje odakle ne očekujemo.

Potčinjenost mora:

On čini da se morem koristite, da iz njega svježe meso jedete i da vadite nakit kojim se kitite.[554]

Može li iko zamisliti da nam ogromno i zastrašujuće more daje ukusno meso? Čovjekov problem leži u tome što je on u potpunosti navikao na blagodati. Sura Nahl čovjeku kaže: razmisli o Allahovim blagodatima, iznova ih osjeti i zahvali se na njima Uzvišenom!

Blagodat stvaranja brda:

On je po Zemlji nepomična brda pobacao da vas ona ne potresa.[555]

[554] Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 14.
[555] Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 15.

Uzvišeni Allah je brda učinio stubovima koji učvršćuju Zemlju i čuvaju je od potresa, kao što potvrđuje i savremena nauka.

Blagodat stvaranja zvijezda:

...a i po zvijezdama se oni upravljaju.[556]

Zvijezde nam služe za orijentaciju prilikom putovanja, a da ne govorimo o pomoći prilikom određivanja kible.

Blagodat u mlijeku stoke:

Vi imate pouku i u stoci: 'Mi vam dajemo da iz utroba njenih mlijeko čisto pijete, koje nastaje od grizina u buragu i od krvi – ukusno onima koji ga piju.[557]

Može li iko zamisliti mjesto odakle nam dolazi čisto, pitko i ukusno mlijeko? Od grizina i od krvi. Uprkos tome, ono izlazi čisto i pitko bez ijedne kapi krvi ili nečistoće: ukusno onima koji ga piju.

Blagodat znanja, sluha i vida:

Allah vas iz trbuha majki vaših izvodi, vi ništa ne znate..., a zatim nam daje sredstva spoznaje: i daje vam sluh i vid i razum da biste bili zahvalni.[558]

Blagodat ptica:

Zar oni ne vide kako ptice u prostranstvu nebeskom bez muke lete, njih samo Allah drži. To su, zaista, dokazi ljudima koji budu vjerovali.[559]

Ko je od nas zahvalan? Ko od nas koristi ove blagodati na način da je Allah zadovljan?

Ako budete brojali Allahove blagodati nećete ih izbrojiti

Nakon spominjanja svih ovih blagodati dolazi ključni ajet:

وَإِن تَعُدُّوا نِعْمَةَ اللهِ لَا تُحْصُوهَا إِنَّ اللهَ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

Ako vi budete brojili Allahove blagodati, nećete ih nabrojiti, – Allah, uistinu, prašta i samilostan je.[560]

---

556 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 16.
557 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 66.
558 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 78.
559 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 79.
560 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 18.

Šta da brojimo? Hoćemo li brojati vidljive i očite blagodati ili one skrivene? Ako bi pretpostavili da možemo izbrojati imena vidljivih blagodati, možemo li nabrojati koristi samo jedne blagodati? Uzvišeni je rekao: Ako vi budete brojili Allahove blagodati, nećete ih nabrojati. I pored toga, Allah prašta i samilostan je. Ovo ukazuje da čovjek nije zahvalan Allahu na blagodatima i, da Allah ne prašta i nije milostiv, kaznio bi ljude teškom kaznom zbog nezahvalnosti za ove veličanstvene blagodati.

Korišćenje blagodati u neprimjerene svrhe

Ova sura ne samo da nabraja blagodati, već ukazuje na njihovu upotrebu i korišćenje u one svrhe radi kojih su stvorene. Nakon svakog nabrajanja susrećemo ajete koji upozoravaju na zloupotrebu blagodati (od 19. do 29. ajeta).

Tako, na primjer, 24. ajet kori one koji ne uvažavaju Objavu i koji je niječu:

A kada ih neko upita: 'Šta to Gospodar vaš objavljuje?' – oni odgovaraju: 'Naroda drevnih izmišljotine!'

Kazna je bila i bit će kobna:

...da bi na Sudnjem danu nosili čitavo breme svoje i dio bremena onih koje su, a da oni nisu bili svjesni, u zabludu doveli.[561]

Zastrašujući je prizor onih koji su negirali Allahove blagodati:

I oni prije njih su spletke pleli, pa je Allah iz temelja zgrade njihove porušio, i krov se na njih srušio – stigla ih je kazna odakle nisu očekivali.[562]

Naredni ajeti (30-32) donose radosne vijesti onima koji ispravno koriste blagodati:

A onima koji su se Allaha bojali reći će se: 'Šta je objavljivao Gospodar vaš?' – 'Dobro!'[563]

Pogledaj počesti onih koji su istinski cijenili Allahovu Objavu, spoznavši je, za razliku od onih koji su negirali:

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلآئِكَةُ طَيِّبِينَ يَقُولُونَ سَلامٌ عَلَيْكُمُ ادْخُلُواْ الْجَنَّةَ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

[561] Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 25.
[562] Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 26.
[563] Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 30.

One kojima će meleki duše uzeti – a oni čisti, i kojima će govoriti: 'Mir vama! Uđite u Džennet zbog onoga što ste činili!'[564]

Nasuprot iskrenim bit će oni:

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنفُسِهِمْ فَأَلْقَوُا السَّلَمَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِن سُوءٍ

Kojima su meleki dušu uzeli u času kad su nevjernici bili. I oni će se pokoriti i reći: 'Mi nismo nikakvo zlo činili!'[565]

Blagodat slanja poslanika i upute

Sura često podsjeća na blagodat slanja poslanika i upute:

Mi smo svakom narodu poslanika poslali: 'Allahu se klanjajte, a kumira se klonite!'[566]

Jednu od najvećih blagodati koju je Allah dao čovječanstvu do Sudnjeg dana jeste slanje poslanika sa Pravim putem:

وَمَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ إِلَّا رِجَالًا نُّوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِن كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ
بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

Mi smo i prije tebe samo ljude kao poslanike slali i objavljivali im – pitajte sljedbenike Knjige ako ne znate – jasne dokaze i knjige. A tebi objavljujemo Kur'an da bi objasnio ljudima ono što im se objavljuje, i da bi oni razmislili.[567]

Da li si na svom spisku Allahovih blagodati koje ti je darovao upisao i slanje Poslanika, s.a.v.s? Da li si upisao i objavljivanje Kur'ana, koji učimo i sa čijim ajetima i porukama živimo? Da li si razmišljao o sprovođenju kur'anskih i sunnetskih naredbi s namjerom da se zahvališ Allahu?

Od Allaha je svaka blagodat koju uživate

Nakon spomenutih blagodati, dolazi ajet koji daje odgovor ko je Darodavac svega toga:

---

564 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 32.
565 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 28.
566 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 36.
567 Kur'an, sura: En-Nahl, ajeti 43-44.

Od Allaha je svaka blagodat koju uživate.[568]

Spoznaja i svjesnost prisustva blagodati je priprema za zahvalnost Stvoritelju. Zahvalnost je ta koja drži blagodat tu pored nas i garantujući njeno trajanje:

Ako budete zahvalni, Ja ću vam sigurno povećati.[569]

Ako čovjek sve što posjeduje vrati njegovom korijenu, vidjet će, zapravo, da nema ništa. Od osnovnih životnih potreba, odjeće hrane i pića, pa do posljednjih tehnoloških otkrića, spejs-šatlova, kompjutera i automobila. Sve ovo se oslanja na početnu materiju koju je Uzvišeni čovjeku potčinio. To je produkt čovjekovog razuma, koji je jedan od najvećih Božijih darova.

Zloupotreba blagodati

Sura, po drugi put, upozorava na zloupotrebu blagodati. Opisuje nam grupu ljudi koja se moli Allahu u trenucima poteškoće, a čim nastupi olakšanje oni Allahu pripisuju druga. Kakva je njihova sudbina?

Da bi nezahvalnost pokazali prema onome što smo im Mi dali. Pa uživajte, ali, zbilja, znat ćete![570]

Blagodat im je preokrenuta u postepeno kažnjavanje i zanemarivanje… Pa uživajte…Brate, kada vidiš da ti blagodati dolaze jedna za drugom, uprkos tvojoj nezahvalnosti, čuvaj se da to nije postepeno kažnjavanje od Allaha.

Jedan od najgroznijih primjera zloupotrebe blagodati jeste i zakopavanje žive ženske djece:

I kad se nekome od njih javi da mu se rodila kći, lice mu potamni i postaje potišten, krije se od ljudi zbog nesreće koja mu je dojavljena; da li ovako prezren da je zadrži ili da je u zemlju zarovi? Kako ružno oni prosuđuju![571]

Kako čovjek može ove blagodati, koje mu je Allah darivao, koristiti u griješenju i ubijanju nevinih bića?!

---

568 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 53.
569 Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 7.
570 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 55.
571 Kur'an, sura: En-Nahl, ajeti 58-59.

Blagodat milosti i pokrivanja

Sura En-Nahl kao blagodat spominje Allahovu blagost i milost prema robovima i pokrivanje njihovih mahana.

Kad bi Allah ljude zbog grijehova njihovih kažnjavao, ništa živo na Zemlji ne bi ostavio.[572]

Zamisli da ti Allah uskrati Svoju blagost pa otkrije tvoje sramote? Zamisli da te jednog dana obruka? Šta misliš da jednog jutra ustaneš i na svojim vratima vidiš ispisano: Juče si uradio to i to? Ili da na tvome čelu budu ispisani grijesi koje si učinio? Ili, zamisli, da svaki grijeh ima neprijatan miris?

Od Allahovih blagodati prema nama je da On pokazuje samo naša dobra i pohvaljena djela, a pokriva sramote i grijehe. Doista, Allahu pripada svaka hvala!

Blagodat Objave i kiše

Blagodati koje u ovoj suri uvijek idu zajedno su blagodati kiše i Objave:

وَمَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلاَّ لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُواْ فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ
وَاللهُ أَنزَلَ مِنَ السَّمَاء مَاء فَأَحْيَا بِهِ الأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا

Mi tebi objavljujemo Knjigu da bi im objasnio ono oko čega se razilaze, i da bude vjernicima uputa i milost. Allah vodu s neba spušta i njome život mrtvoj zemlji vraća![573]

Šta je tajna spominjanja ove dvije blagodati zajedno? Njihova sličnost. Objava silazi sa nebesa noseći ljudima dobro, kao što kiša koja se spušta sa nebesa oživljava mrtvu zemlju. Isto tako ajeti koji dolaze, Objavom oživljuju mrtva srca.

Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje.[574]

Ili kao onaj koji je mrtav bio, pa smo ga Mi oživjeli.[575]

---

572 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 61.
573 Kur'an, sura: En-Nahl, ajeti 64-65.
574 Kur'an, sura: Eš-Šura, ajet 52.
575 Kur'an, sura: El-En'am, ajet 122.

Vino je primjer zloupotrebe blagodati

Ponovo nailazimo na ajet koji upozorava na zloupotrebu blagodati:

A od plodova palmi loze pripremate piće i hranu prijatnu.[576]

Ajet je objavljen prije zabrane alkohola. On ne govori o alkoholu sa aspekta fikha, već upozorava na jedan vid zloupotrebe blagodati. Vino se, u osnovi, gradi od prijatnih i lijepih plodova i blagodati koje Allah daje čovjeku. Ali su neki ljudi promijenili svrhu tih blagodati i upotrebljavaju ih za proizvodnju onoga što im muti razum i što ih ponižava. Ovo je ozbiljan primjer zloupotrebe blagodati.

Društvene blagodati

Možda se pitaš: zašto nije navedena blagodat porodice, supruge, djece i sl? Sura ti odgovara: *Allah za vas stvara žene od vaše vrste, a od žena vaših daje vam sinove i unuke, i ukusna jela vam daje.*[577]

Sigurnost porodičnog života je jedna od najvećih blagodati darovana ljudima. Zbog toga sljedeći ajet upozorava na nijekanje tih blagodati:

أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللهِ هُمْ يَكْفُرُونَ وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللهِ مَا لاَ يَمْلِكُ لَهُمْ
رِزْقًا مِّنَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ شَيْئًا وَلاَ يَسْتَطِيعُونَ

Pa zašto u laž oni vjeruju, a Allahove blagodati poriču i klanjaju se pored Allaha, onima koji nisu u stanju da im bilo kakvu hranu daju, ni iz nebesa ni iz zemlje, i koji ništa ne mogu![578]

Čak i kuće u kojima stanujemo: *Allah vam daje da u kućama svojim stanujete...*[579]

Zatim, prostirke koje koristimo: *a od vune njihove i dlake njihove i kostrijeti njihove prostirku i korisne stvari, sve dok se ne istrošite.*[580]

576 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 67.
577 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 72
578 Kur'an, sura: En-Nahl, ajeti 72-73.
579 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 80.
580 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 80.

Odjeća koju nosimo: *i odjeću koja vas čuva od vrućine; daje vam i oklope koji vas u borbi štite…*[581]

I ono najjednostavnije – sjenu pod koju se odmaramo:

Od onoga što je stvorio – Allah vam hlad daje…[582]

Na kraju slijedi ključni ajet: *I tako vam upotpunjava blagodat Svoju da biste bili poslušni.*[583]

Opasnost zloupotrebe blagodati

Kao što smo naveli, ajeti se nižu sljedećim tokom: prvo se navode blagodati, zatim podsticaj na zahvalnost, a onda upozorenje na zloupotrebu tih blagodati.

Oni priznaju da je blagodat od Allaha, pa je poslije poriču, - većina njih su nevjernici.[584]

Primjećuješ li kako nijekanje i zanemarivanje Allahovih blagodati vodi nevjerstvu?

Sada dolaze ajeti koji žestoko upozoravaju na kršenje ugovora sa Allahom, i pored svih blagodati koje nam je dao: *Ne budite kao ona koja bi svoju pređu rasprela kad bi je već bila čvrsto oprela.*[585]

I ne služite se zakletvama svojim zato da biste jedni druge varali, da se ne bi pokliznula noga koja čvrsto stoji.[586]

I ne zamjenjujte obavezu datu Allahu za nešto što malo vrijedi.[587]

Ono što je u vas – prolazno je, a ono što je u Allaha – vječno je.[588]

Slijedi još jedan niz ajeta koji upozoravaju na nijekanje blagodati:

وَضَرَبَ اللهُ مَثَلاً قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّن كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ
بِأَنْعُمِ اللهِ فَأَذَاقَهَا اللهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُواْ يَصْنَعُونَ

581 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 81.
582 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 81.
583 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 81.
584 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 83.
585 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 92.
586 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 94.
587 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 95.
588 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 96.

Allah navodi kao primjer grad, bezbjedan i spokojan, kome je u obilju dolazila hrana sa svih strana, a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio, pa mu je Allah zbog onoga što je radio dao da iskusi i glad i strah.[589]

Bolje im je bilo da su postupali onako kako im je Allah kazao: *Hranite se dopuštenim i lijepim jelima koja vam Allah daruje i budite zahvalni Allahu na blagodatima Njegovim, ako se samo Njemu klanjate.*[590]

Ibrahim – zahvalan na blagodatima

Sura se završava kazivanjem o čovjeku koji je bio zahvalan na darovanim blagodatima – o Ibrahimu, a.s. Opisan je sa jednim od svojstava koje najviše odgovara poruci sure: *i bio je zahvalan na blagodatima Njegovim.*[591]

Rezultat njegove zahvalnosti je bio: *On je njega izabrao i na pravi put izveo.*[592]

Kako je sura dobila ime?

Kao što smo navikli sa svim prethodnim surama, razmotrit ćemo posljednje pitanje: zbog čega je nazvana imenom En-Nahl – Pčele? Nije nazvana imenom pomenutih blagodati, kojih je puna, već je nazvana imenom *pčele.* Zašto?

Uzvišeni kaže:

وَأَوْحَى رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ ثُمَّ كُلِي مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَاسْلُكِي سُبُلَ رَبِّكِ ذُلُلًا يَخْرُجُ مِن بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِّلنَّاسِ

Gospodar tvoj je pčelu nadahnuo: 'Pravi sebi kuće u brdima i u dubovima i u onome što naprave ljudi, zatim, hrani se svakovrsnim plodovima, pa onda idi stazama Gospodara svoga, poslušno!' Iz utroba njihovih izlazi piće različitih boja koje je lijek ljudima.[593]

589 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 112.
590 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 114.
591 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 121.
592 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 121.
593 Kur'an, sura: En-Nahl, ajeti 68-69.

Prvo: pčela, kao i uređenje njenih saći i način proizvodnje meda, velika je Allahova blagodat i jedan od dokaza Njegovog postojanja i savršene mudrosti.

Drugo: ajeti počinju riječima: *Gospodar tvoj je pčelu nadahnuo*, što ukazuje na božansko nadahnuće pčele, njenu pokornost Allahu i izvršenje smjernica tog nadahnuća. Radi upotpunjenja obaveze kojom je zadužena: *Pravi sebi kuće…hrani se… idi stazama Gospodara svoga…*

Pčela je primjer kako treba koristiti Allahove blagodati. Kada se pčela pokorila Allahu i izvršila Njegove naredbe, Allah je dao da iz njenog stomaka poteče ljekovit i koristan med. Pogledaj preciznost kur'anskog izraza: izlazi piće. Ajet nije kazao: *izbaci piće,* jer, s obzirom da je ona slijedila nadahnuće i išla putem svog Gospodara, onda je med sam izašao, poput Objave koja dolazi ljudima. Ako je ljudi budu slijedili i nje se držali, i oni će dati med upute osvijetlivši put društvu i zajednici.

Kur'an i med – lijek za dušu i tijelo

Ljepota kur'anskog izraza leži i u tome što se izraz *lijek – šifa'* koristi samo dva puta. Jednom se odnosi na med, a drugi put na Kur'an. Kur'an je lijek za ljude, kao i med. Uzvišeni nam je u ovoj suri istakao brojne darovane blagodati, od kojih je najvažnija Objava, upozorivši na njihovu zloupotrebu. Ako budemo koristili blagodat meda, izliječit ćemo naše tijelo, a ako budemo koristili blagodat Kur'ana, bit će to lijek za naše umove, srca i duše...

En-Nahl je sura blagodati. Sad kad si to saznao, kada si se sjetio svih Allahovih blagodati prema tebi i, ako svakim dijelom svoga tijela, svakim svojim atomom ne osjećaš nužnost zahvaljivanja Allahu, trebaš preispitati sebe, jer se onda nisi okoristio ovom surom. Ovo je sura zahvalnosti i spoznaje Allahovih blagodati.

Moramo se zapitati da li koristimo Allahove blagodati onako kako je Gospodar zadovoljan ili ih koristimo griješeći? Ako čovjek darovane blagodati koristi u grijehu, neka se boji prijetnje u ajetu:

وَضَرَبَ اللهُ مَثَلاً قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُّطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّن كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ
بِأَنْعُمِ اللهِ فَأَذَاقَهَا اللهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُواْ يَصْنَعُونَ

Allah navodi kao primjer grad, bezbjedan i spokojan, kome je u obilju dolazila hrana sa svih strana, a koji je nezahvalan na Allahovim blagodatima bio, pa mu je Allah zbog onoga što je radio dao da iskusi i glad i strah.[594]

Onaj ko griješi Allahu i u tom grijehu koristi blagodati koje mu je Allah darovao, živjet će nesigurnim životom, nafaka će mu biti umanjena a život siromašan, bijedan, strašan... Zbog toga je jedna od najvažnijih zamjerki Kurejšijama bila: *Neka se oni Gospodaru hrama ovoga klanjaju, koji ih gladne hrani i od straha brani.*[595]

Praktičan zadatak

Šta mislite da učenje ove sure propratimo i jednim praktičnim zadatkom, koji će nam povećati spoznaju i svjesnost o Allahovim blagodatima i pomoći da živimo u skladu sa ovom surom?

Prouči suru En-Nahl, zatim potraži sve blagodati u njoj spomenute i zapiši ih. Sprovedi ove blagodati u tvoj privatni život, kao što je skrivanje mahana, porodica, hrana i sl. Zatim razmisli o načinu korišćenja svih ovih blagodati u pokornosti Allahu. Tako ćeš sprovesti poruku i cilj ove sure koji Uzvišeni Allah traži od tebe. A, Allah pomaže!

594 Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 112.
595 Kur'an, sura: Kurejš, ajeti 3-4.

EL-ISRA'
(NOĆNO PUTOVANJE)

El-Isra' je mekkanska sura. Objavljena je nakon sure El-Kasas, u Mushafu se nalazi poslije sure En-Nahl. Ima 111 ajeta. Poznata je pod imenom Benu Israil – Israilovi sinovi.

Najuzvišeniji skup

Da bismo objasnili poruku i suštinu sure, vratit ćemo se na sam događaj Isra'a. To je noćno putovanje Allahovog Poslanika, s.a.v.s., od Mekke (Mesdžidul-Harama) do Jerusalima (Mesdžudul-Aksaa). Nakon ovog putovanja uslijedilo je putovanje na najviše nebeske sfere. Zbog čega nije nazvana imenom Miradž? U čemu je tajna naziva ovim imenom?

Ovaj događaj pratio je još jedan događaj, ne manje vrijedan od njega – sakupljanje najveličanstvenijeg skupa u povijesti čovječanstva. Mesdžidul-Aksa je bio ispunjen najodabranijim ljudima, Allahovim vjerovjesnicima od Adema, a.s., do Isa, a.s. Svi su čekali Muhammeda, s.a.v.s., da im bude imam u zajedničkom namazu.

Imam poslanicima i vjerovjesnicima

Poslanik, s.a.v.s., kao imam svim vjerovjesnicima, predstavlja prenošenje misije ovom ummetu i uručenje bajraka čovječanstva Muhammedu, s.a.v.s., na ovom blagoslovljenom mjestu. Ti, Allahov Poslaniče, i tvoj ummet postali ste odgovorni za nošenje misije islama, poslanice koju je Allah spustio čovječanstvu i koja je prelazila iz ruku jednog u ruke drugog vjerovjesnika. Od Nuha, a.s., koji je prvi ponio ovu poslanicu, sa svojim potomstvom, nakon potopa, preko Ibrahima, nosioca nebeske Knjige, Musaa, a.s., i Isaa, a.s., dok na kraju nije došla do Muhammeda, s.a.v.s.

Emanet Knjige

Svakom od ovih vjerovjesnika bilo je naređeno čuvanje Allahove Knjige i izvršenje njenih naredbi, ali bi narodi nakon njih zapostavili taj emanet, iskrivljivali je i mijenjali njene propise. Nakon toga bi ih Allah zamijenio drugim narodom, koji bi časno prihvatio taj emanet. Posljednji narod kome je u emanet data Knjiga, bili su sinovi Israilovi koji su po Zemlji nered širili i nisu brinuli o njenom pravu. Zbog toga je jedno od imena ove sure i *sinovi Israilovi*, jer govori o preuzimanju ovog emaneta od njih i davanju Muhammedovom, s.a.v..s, ummetu. Dokaz tome je što su svi vjerovjesnici, koji su poslani sinovima Israilovim, te noći klanjali namaz za Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Događaj Israa označavao je predavanje poslanice. Šta je poruka ove sure?

Poruka sure: osjeti vrijednost Kur'ana

Zašto je ovo poruka sure? Kakve veze ima sa Israom? *Kur'an* i *Knjiga* se najviše spominju u ovoj suri i u tome je dokaz spoznaje vrijednosti ove Knjige. Događaj Israa je davanje Knjige i poslanice ummetu Muhammeda što nam upućuje poruku: „Vi, sljedbenici Muhammedovi, s.a.v.s., (vaš ummet) odgovoran je za ovu Knjigu, za ovaj Kur'an. Osjetite i spoznajte njegovu vrijednost. Nemojte je zapostaviti kao što su to uradili prijašnji narodi, pa da vas Allah zamijeni drugima kao što je i njih zamijenio."

Učini ga svojim imamom

Alija ibn Ebi Talib prenosi hadis u kome Allahov Poslanik, s.a.v.s., pojašnjava vrijednost Kur'ana u životu muslimana i kazuje da je on spas onome ko ga uzme za vodiča. Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: „Doista će se pojaviti smutnje." Alija je upitao: „Šta je izlaz iz njih, Allahov Poslaniče?" Pa mu je odgovorio: „Allahova Knjiga. U Kur'anu su vijesti o onome što je bilo prije vas i nagovještaji onoga što će biti poslije vas, kao i sud o onome što je među vama. On je jasan govor i nije lakrdija. Ko napusti Kur'an iz oholosti – Allah će ga uništiti. Onaj ko traži uputu u nečemu drugom, Allah će ga u zabludi ostaviti. Kur'an je Allahovo čvrsto uže, mudra opomena i Pravi put.

Strasti ga ne mogu iskriviti niti ga jezici izmijeniti. Učeni ga se ne mogu zasititi, niti se on stalnim ponavljanjem može istrošiti. Nema kraja njegovim divotama. Kad su ga čuli, ni džini nisu mogli odoljeti, a da ne kažu: 'Mi smo, doista, ono što izaziva divljenje slušali, ono što na Pravi put upućuje! Ko po Kur'anu govori – istinu govori, ko po njemu radi – bit će nagrađen, ko po njemu prosuđuje – pravedan je, a ko poziva njemu upućen je na Pravi put."

Pođimo zajedno, učaču Kur'ana, sad kada smo na njegovoj polovini, da živimo u društvu kur'anskih sura i osjetimo njihovu veličanstvenost posredstvom njegovih ajeta!

Prelaženje Knjige od naroda do naroda

Sura počinje, kao što znamo, opisivanjem događaja Israa:

Hvaljen neka je Onaj Koji je u jednom času noći preveo Svoga roba iz Hrama časnog u Hram daleki, čiju smo okolinu blagoslovili kako bismo mu neka znamenja Naša pokazali.[596]

U narednom ajetu vidimo Allahove riječi: *A Musau smo Knjigu dali...*[597]

Ovaj ajet je došao odmah poslije spominjanja Noćnog putovanja, kako bi označio da je ovo putovanje imalo za cilj obznanu preuzimanja Knjige od strane Muhammedovog, s.a.v.s., ummeta. Zbog toga drugi ajet govori o narodu koji ju je imao prije:

وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ أَلاَّ تَتَّخِذُواْ مِن دُونِي وَكِيلاً

A Musau smo Knjigu dali i uputstvom je sinovima Israilovim učinili: 'Mjesto Mene – Gospodara drugog ne uzimajte.'[598]

Kako je Knjiga došla do njih?

O, potomci onih koje smo sa Nuhom nosili! On je, doista, bio rob zahvalni.[599]

Ova tri ajeta oslikavaju put Knjige kroz historiju, od jednog do drugog naroda. Šta su uradili sa njom? Zbog čega su zamijenjeni?

---

596 Kur'an, sura: El-Isra', ajet 1.
597 Kur'an, sura: El-Isra', ajet2.
598 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 2.
599 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 3.

I Mi smo u Knjizi objavili sinovima Israilovim: 'Vi ćete doista dva puta nered na Zemlji učiniti i preko mjere oholi postati.'[600]

Od 4. pa do 7. ajeta nam se kazuje kako je ovaj narod zapostvio emanet koji mu je Allah dao. Tako dolazimo do ključnog 9. ajeta koji iznosi odgovornost muslimana prema Knjizi:

إِنَّ هَـٰذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ
أَجْرًا كَبِيرًا وأَنَّ الَّذِينَ لاَ يُؤْمِنُونَ بِالآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

Ovaj Kur'an vodi jedinom ispravnom putu, i vjernicima koji čine dobra djela donosi radosnu vijest da ih čeka nagrada velika, a da smo za one koji u onaj svijet ne vjeruju – bolnu patnju pripremili.[601]

O, muslimani, držite se Kur'ana i slijedite ga! On će vas voditi onome što je najispravnije i najbolje.

Knjiga Ahireta

U trenutku govora o Sudnjem danu, ajeti govore o knjizi Ahireta – knjizi dobrih i loših djela – da bi pokazali sudbinu onih koji se ne pridržavaju Allahove Knjige na dunjaluku.

I svakom čovjeku ćemo ono što uradi o vrat privezati, a na Sudnjem danu ćemo mu knjigu otvorenu pokazati: 'Čitaj knjigu svoju, dosta ti je danas što ćeš svoj račun polagati!'[602]

Pitanje knjige je temeljno pitanje u životu muslimana. Šta ćeš, brate, raditi sa svojom knjigom na Sudnjem danu, ako na ovom svijetu ne budeš čitao Allahovu Knjigu, shvatio njena značenja i poruke i sproveo je u svome životu?

Naredbe Knjige

Od početka drugog dijela, sura započinje govor o veličini ove Knjige, jer sve ono što ona naređuje u skladu je sa zdravom prirodom. Svaki čovjek, zdravog razuma i čiste prirode koja nije pomućena, kada je pročita predaje joj se i u potpunosti priznaje njenu veličanstvenost. Jedna od ovih naredbi jeste i dobročinstvo prema roditeljima:

---

600 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 4.

601 Kur'an, sura: El-Isra, ajeti 9-10.

602 Kur'an, sura: El-Isra, ajeti 13-14.

وَقَضَى رَبُّكَ أَلاَّ تَعْبُدُواْ إِلاَّ إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبْلُغَنَّ عِندَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلاَهُمَا فَلاَ تَقُل لَّهُمَآ أُفٍّ وَلاَ تَنْهَرْهُمَا وَقُل لَّهُمَا قَوْلاً كَرِيمًا وَاخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُل رَّبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَانِي صَغِيرًا

Gospodar tvoj zapovijeda da se samo Njemu klanjate i da roditeljima dobročinstvo činite. Kad jedno od njih dvoje, ili oboje, kod tebe starost dožive, ne reci im ni: 'Uh!' – i ne podvikni na njih, i obraćaj im se riječima poštovanja punim. Budi prema njima pažljiv i ponizan i reci: 'Gospodaru moj, smiluj im se, oni su mene, kad sam bio dijete, njegovali!'[603]

Ovdje izdvajamo i upotrebu imetka na najkorisniji i najbolji način:

وَآتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلاَ تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا إِنَّ الْمُبَذِّرِينَ كَانُواْ إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا

Daj bližnjem svome pravo njegovo, i siromahu, i putniku-namjerniku, ali ne rasipaj mnogo, jer su rasipnici braća šejtanova, a šejtan je Gospodaru svome nezahvalan.[604]

Tu možemo uvrstiti i ravnotežu između škrtosti i rasipanja:

وَلاَ تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَى عُنُقِكَ وَلاَ تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا

Ne drži ruku svoju stisnutu, a ni posve otvorenu – da ne bi prijekor zaslužio i bez ičega ostao.[605]

Poziv prirode

Sve su ovo naredbe i zabrane koje se obraćaju zdravom razumu i živoj prirodi. Ko okreće glavu od ovih riječi? Kako da ih ostavimo i da ih se ne pridržavamo?! U njima je korist i dobrobit za cijelo čovječanstvo:

Ne ubijajte djecu svoju od straha od neimaštine, i njih i vas Mi hranimo, jer je ubijati njih, doista, veliki grijeh.[606]

---

603 Kur'an, sura: El-Isra, ajeti 23-24.
604 Kur'an, sura: El-Isra, ajeti 26-27.
605 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 29.
606 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 31.

I što dalje od bluda, jer to je razvrat, kako je to ružan put![607]

Pošto se ajeti obraćaju čovjekovoj prirodi, govore da je blud ružan put, jer je to odvratno djelo, iako to neki ljudi, bolesnih duša, ne primjećuju, jer idu samo putem propasti i katastrofe. Primjer takvih nesreća i katastrofa jeste činjenje ubistava, smanjenje nafake, tama u licu, miješanje porijekla i jadan život:

I ne ubijajte nikoga koga je Allah zabranio, osim kad pravda zahtijeva![608]

A od imetka siročeta – što dalje! osim ako želite da ga unaprijedite.[609]

Napunite mjeru kad mjerite na litru i pravo mjerite na kantaru![610]

Ne povodi se za onim što ne znaš! I sluh, i vid, i razum, za sve to će se, zaista, odgovarati.[611]

Ne hodi po zemlji nadmeno, jer zemlju ne možeš probiti ni brda u visinu dostići.[612]

Ko može odbaciti ovaj Govor? Kako muslimani mogu ostavljati Knjigu koja im naređuje dobro a zabranjuje ono u čemu im je šteta i propast?

Sve je to ružno, Gospodaru tvome mrsko.[613]

Poslušajmo divan kur'anski komentar na sve do sada izneseno:

To je mudrost koju ti Gospodar tvoj objavljuje.[614]

Sve prethodno navedeno je mudrost, koja čovjeka vodi časnom i plemenitom životu, i na dunjaluku i na Ahiretu. *I ne dodaji Allahu drugog boga da ne bi u Džehennem bio bačen, prekoren i od milosti Njegove udaljen.*[615]

---

607 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 32.
608 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 33.
609 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 34.
610 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 35.
611 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 36.
612 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 37.
613 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 38.
614 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 39.
615 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 39.

Jesmo li spoznali veličanstvenost Kur'ana? *Mi u ovom Kur'anu objašnjavamo da bi oni pouku izvukli, ali ih on sve više otuđuje.*[616]

Vrijednost Kur'ana

Nakon što su ajeti objasnili vrijednost i veličanstvenost Kur'ana, oni spominju i karakteristike ove Knjige. Kur'an štiti one koji ga uče:

Kad čitaš Kur'an između tebe i onih koji u onaj svijet ne vjeruju Mi zastor nevidljiv stavimo, a na srca njihova pokrivače da ga ne bi razumjeli, i gluhim ih učinimo. I kad ti spomeneš Gospodara svoga u Kur'anu, Njega jedinog, oni se preplašeni daju u bijeg.[617]

Kur'an u sebi sadrži tajne historije i zakone opstanka civilizacija:

I ne postoji nijedno naselje koje Mi prije Sudnjeg dana nećemo uništiti ili ga teškoj muci izložiti; to je u Knjizi zapisano.[618]

Kada čovjek vidi koliko se sura El-Isra, koja se nalazi na polovini Kur'ana, fokusira na njegovu veličanstvenost, onda mora biti svjestan te veličine i ne može samo preletjeti kroz ove ajete. Oni su veličanstvena prilika za podizanje stepena na Sudnjem danu. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je kazao: „Učaču Kur'ana na Sudnjem danu će biti rečeno: 'Uči i penji se, tvoje mjesto bit će kod zadnjeg ajeta koji proučiš'.".

Broj džennetskih katova, brate, je kao broj kur'anskih ajeta. Zar ne želiš Džennet? Zar ne maštaš i ne sanjaš o Džennetu? Zar ne želiš najveće deredže Firdervsa? Ako je to ono što želiš, onda što više uči Kur'an. Naročito to čini na sabah-namazu i u noćnim nafilama.

Obavljaj propise molitve kad Sunce s polovine neba krene, pa do noćne tmine, i molitvu u zoru jer molitvi u zoru mnogi prisustvuju. I probdij dio noći u molitvi, – to je samo tvoja dužnost; Gospodar tvoj će ti na onom svijetu hvale dostojno mjesto darovati.[619]

616 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 41.
617 Kur'an,isura: El-Isra, ajeti 45-46.
618 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 58.
619 Kur'an, sura: El-Isra, ajeti 78-79.

Lijek i milost vjernicima

Poslušaj Allahove riječi:

وَنُنَزِّلُ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاء وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلاَ يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إَلاَّ خَسَارًا

Mi objavljujemo u Kur'anu ono što je lijek i milost vjernicima, a nevjernicima on samo povećava propast.[620]

Kada smo govorili o suri En-Nahl spomenuli smo da se riječ *lijek – šifa* u Kur'anu koristi samo za med i Kur'an, jer je med lijek za tijelo, dok je Kur'an lijek srcima i eliksir dušama vjernika, koji znaju njegovu vrijednost.

Kur'anski izazov

Mnogo je ajeta govore o nadnaravnosti Kur'ana:

Reci: 'Kad bi se svi ljudi i džinni udružili da sačine jedan ovakav Kur'an, oni, kao što je on, ne bi sačinili, pa makar jedni drugima pomagali.'[621]

Brate, budi ponosan zbog ovog izazova koji je Kur'an uputio i koji će ostati na snazi do Sudnjeg dana: *Mi u ovom Kur'anu objašnjavamo ljudima svakojake primjer, ali većina ljudi nikako neće da vjeruje.*[622]

Sve što je čovjeku potrebno za život postoji u Kur'anu, ali većina ljudi se okrenula nevjerstvu i ateizmu.

Uloga Kur'ana

Mi Kur'an pun mudrosti objavljujemo, i na istinit način se on objavljuje. A tebe smo poslali samo zato da radosne vijesti donosiš i da opominješ. I kao Kur'an, sve dio po dio ga objavljujemo da bi ga ti ljudima malo pomalo kazivao, i prema potrebi ga objavljujemo.[623]

Nazvana je ovim imenom kako bismo se sjetili, svaki put kada je učimo, Vjerovjesnika, s.a.v.s., kome se predaje ova Knjiga i koji je nama predaje na nošenje.

---

620 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 82.
621 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 88.
622 Kur'an, sura: El-Isra, ajet 89.
623 Kur'an, sura: El-Isra, ajeti 105-106.

Pošto mi snosimo odgovornost nošenja Kur'ana, trebamo ga što više učiti. Ne samo ramazanom, već u svakom mjesecu. Moramo razmišljati o njemu, raditi po njemu, podučavati one oko nas i slijediti njegov put.

Miljenici Kur'ana

Kraj ajeta nas podsjeća na ljude koji puno vole Kur'an. Oni su shvatili poruke, i sa Kur'anom postupaju na iskren i ispravan način:

قُلْ آمِنُواْ بِهِ أَوْ لاَ تُؤْمِنُواْ إِنَّ الَّذِينَ أُوتُواْ الْعِلْمَ مِن قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ يَخِرُّونَ لِلأَذْقَانِ
سُجَّدًا وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبِّنَا إِن كَانَ وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولاً وَيَخِرُّونَ لِلأَذْقَانِ يَبْكُونَ
وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا

Reci; 'Vjerovali u njega ili ne vjerovali, oni kojima je još prije objavljivanja njegova dato znanje padaju licem na tle kad im se on čita, i govore: 'Hvaljen neka je Gospodar naš, obećanje, Gospodara našeg se ispunilo!' I padaju licem na tle plačući, i on im uvećava strahopoštovanje.[624]

Hvala Allahu, ove osobine prepoznajemo kod mnogih mladića u džamijama, posebno u mjesecu ramazanu. Kada ih pogledaš, vidiš kako padaju licem na tle plačući. Kad god slušaju kur'anske ajete, povećava im se skrušenost i strahopoštovanje. Ovo je umirujući znak. Ovakav način ponašanja omladine prema Kur'anu, govori o dobru koje i dalje postoji u ovom ummetu.

Jedne narode uzdiže, a druge ponižava

Ako ne budemo od onih koji vole Kur'an, a koje spominje prethodni ajet, onda nas ovaj isti ajet upozorava na zamjenu: *Reci; 'Vjerovali u njega ili ne vjerovali...*[625]

Prijašnji narodi nisu sačuvali i dostavili Allahovu Knjigu u potpunosti. Ona je od njih uzeta i predata narodu koji je dolazio nakon njih, zatim onima iza njih. Tako je došla do nas. Šta će se dogoditi ako ovaj ummet ne bude ispoštovao ponuđeni emanet?

[624] Kur'an, sura: El-Isra, ajeti 107-109.
[625] Kur'an, sura: El-Isra, ajet 107.

Obračun će biti žestok na Sudnjem danu, jer smo posljednji ummet koji nosi ovaj emanet prije Sudnjeg dana. Stoga ga ne smijemo iznevjeriti, već se moramo truditi u njegovom nošenju i sprovođenju Poslanikovih, s.a.v.s., riječi: „Ostavio sam vam ono čega, ako se budete pridržavali, nikada nećete zalutati: Allahovu Knjigu i moj sunnet."

Nema preporoda, dostojanstva i izlaska iz tame na svjetlo ummetu, osim pomoću Kur'ana:

Knjigu ti objavljujemo zato da ljude, voljom njihova Gospodara, izvedeš iz tmina na svjetlo.[626]

Riznica dobrih djela

Sjeti se, dok učiš Kur'an, koliko, pored njegove veličine i važnosti, učenje Kur'ana donosi dobrih djela.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao:

"Ko prouči jedan harf - slovo iz Kur'ana, imat će nagradu, a nagrada se desetorostruko uvećava. Ja ne kažem da je 'Elif – Lam – Mim' jedan harf, nego 'Elif je harf, 'Lam'je harfi 'Mim' je harf."

Ako proučiš, na primjer, Bismillu koja ima 19 harfova, imat ćeš 190 dobrih djela.

Džuz Kur'ana u prosijeku ima 7 hiljada harfova. Za njegovo učenje čovjek će steći oko 70 hiljada dobrih djela i to u normalnim okolnostima. Šta misliš, tek, kakva je nagrada na sabahu, noćnom namazu ili tokom ramazana!

Hiljade dobrih djela za učenje jednog džuza Kur'ana, za koji nam ne treba više od četrdeset pet minuta! Šta misliš, tek, o onome ko sprovede sve ove odredbe? Šta misliš o onome ko shvati Kur'an? Ko spozna cilj i poruku svake sure? Ko spozna da je Kur'an emanet na njegovim plećima i podstiče one oko njega na njegovo učenje tumačeći im njegova značenja?

Mladić koji je pročitao suru El-Isra i razumio njenu poruku, mora se na krajnje ozbiljan način ophoditi prema Kur'anu i urediti svoj život, kako bi bio od sljedbenika Kur'ana, koji su Allahovi miljenici i odabranici.

---

[626] Kur'an, sura: Ibrahim, ajet 1.

Od sure El-Isra do Kehf

Primjećujemo da se govor o Kur'anu proteže od kraja sure El-Isra do početka sure El-Kehf. Nakon što se El-Isra završava sedždom, kako bi osjetio slast Kur'ana i zaplakao od strahopoštovanja, dolazi zahvala Allahu na ovoj veličanstvenoj blagodati odmah u 1. ajetu sure El-Kehf.

Hvaljen neka je Allah Koji Svome robu objavljuje Knjigu, i to ne iskrivljenu.[627]

[627] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 1.

EL-KEHF
(PEĆINA)

El-Kehf je mekkanska sura i objavljena je nakon sure El-Gašije. U Mushafu je nakon sure El-Isra ima 110 ajeta.

Konci jednog platna

El-Kehf sadrži četiri priče: priču o stanovnicima pećine, priču o vlasnicima dvije bašče, priču o Musau i Hidru i priču o Zul-Karnejnu. Nakon svake od njih slijedi po nekoliko ajeta kao komentar. Kakva je međusobna veza ove četiri priče? Zbog čega je nazvana baš ovim imenom? Zašto se uči svakog petka?

Vrijednost sure El-Kehf

Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: „Ko prouči suru El-Kehf uoči ili u petak, Allah će mu osvijetliti prostor ispod njegovih nogu pa do nebesa."

Poslanik, s.a.v.s., također, kaže: „Ko prouči deset zadnjih ajeta sure El-Kehf, bit će mu zaštita od Dedžala."

U drugom hadisu stoji: „Ko od vas dočeka Dedžala, neka prouči početak sure El-Kehf."

Kakva je veza između sure El-Kehf i Dedžala? Hajde da kratko bacimo pogled na ova kazivanja!

Pećina milosti

Prva priča govori o mladićima koji su vjerovali u Allaha i pozivali Njemu, uprkos tome što je njihovim mjestom vladao nasilnik i nevjernik. Ponudili su islam ljudima, ali su ga ovi odbili:

وَرَبَطْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَن نَّدْعُوَ مِن دُونِهِ إِلَٰهًا لَّقَدْ قُلْنَا إِذًا شَطَطًا هَٰؤُلَاءِ قَوْمُنَا اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً لَّوْلَا يَأْتُونَ عَلَيْهِم بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا

Osnažili smo bili njihova srca kad su se digli i rekli; 'Gospodar naš – Gospodar je nebesa i Zemlje, mi se nećemo pored Njega drugom bogu klanjati, jer bismo tada ono što je daleko od istine govorili. Narod ovaj naš je mimo Njega druge bogove prihvatio, zašto jasan dokaz nije donio o tome da se treba njima klanjati. A ima li nepravednijeg od onoga koji o Allahu iznosi neistinu?'[628]

Počeli su sa da'vom, ali su u laž ugonjeni i zlostavljani, pa im je Allah naredio da se sklone u jednu pećinu: *Kad napustite njih i one kojima se, a ne Allahu, klanjaju, sklonite se u pećinu, Gospodar vaš će vas milošću Svojom obasuti i za vas će ono što će vam korisno biti pripremiti.'*[629]

Uzvišeni ih je pomogao velikim mudžizama:

A oni su ostali u pećini svojoj tri stotine i još devet godina.[630]

I ti si mogao vidjeti kako Sunce, kada se rađa – obilazi pećinu s desne strane, a kada zalazi – zaobilazi je s lijeve strane, a oni su bili u sredini njezinoj.[631]

I pomislio bi da su budni, ali oni su spavali; i Mi smo ih prevrtali sad na desnu, sad na lijevu stranu.[632]

Sve ove mudžize desile su se da bi ovi mladići bili sačuvani, te da bi se nakon 309 godina probudili i zatekli preporođeno društvo kako vjeruje u Allaha.

Obmana zadire u čvrstinu

Druga priča govori o čovjeku koga je Allah opskrbio brojnim blagodatima, ali je on zaboravio Onoga Koji mu ih je dao uzoholivši se, posumnjavši čak i u imanske postulate:

---

628 Kur'an, sura: El-Kehf, ajeti 14-15.
629 Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 16.
630 Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 25.
631 Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 17.
632 Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 18.

I navedi im kao primjer dva čovjeka; jednom od njih smo dva vrta lozom zasađena dali i palmama ih opasali, a između njih njive postavili. Oba vrta su davala svoj plod, ničega nije manjkalo, a kroz sredinu njihovu smo rijeku proveli. On je i drugog imetka imao. I reče drugu svome, dok je s njim razgovarao; 'Od tebe sam bogatiji i jačeg sam roda!'I uđe u vrt svoj nezahvalan Gospodaru svome na blagodatima, govoreći: 'Ne mislim da će ovaj ikada propasti.[633]

Imetak ga je očarao i zaveo, odvrativši ga od Uzvišenog Allaha:

وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِدتُّ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنقَلَبًا قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّاكَ رَجُلًا

I ne mislim da će ikada Smak svijeta doći; a ako budem vraćen Gospodaru svome, sigurno ću nešto bolje od ovoga naći.' I reče mu drug njegov, dok je s njim razgovarao: 'Zar ne vjeruješ u Onoga Koji te je od zemlje stvorio, zatim od kapi sjemena, i najzad te potpunim čovjekom učinio?'[634]

Kako je skončao ovaj zanesenjak?

I propadoše plodovi njegovi i on poče kršiti ruke svoje žaleći za onim što je u njega utrošio – a loza se bijaše povaljala po podupiračima svojim – i govoraše: 'Kamo sreće da Gospodaru svome nisam smatrao ravnim nikoga!'[635]

Kako se trebamo ponašati prema Allahovoj odredbi?

Treća priča govori o Allahovom vjerovjesniku Musau, a.s., i Hidru. Musaa je njegov narod upitao: „Ko je najučeniji na čitavoj Zemlji?“ Odgovorio je da je to on, jer je mislio da znanje koje je njemu dato nije dato više nikom od ljudi, znajući da je jedan od najodabranijih poslanika. Uzvišeni Allah mu je objavio da ima neko učeniji od njega, naredivši mu da ide na jedno mjesto, koje se nalazi na ušću dva mora. Musa, a.s., je prevalio veliku razdaljinu dok se nije umorio, i rekao svome slugi:

633 Kur'an, sura: El-Kehf, ajeti 32-35.
634 Kur'an, sura: El-Kehf, ajeti 36-37.
635 Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 42.

...jer smo se od ovog našeg putovanja umorili.[636]

Puno vremena je potrošio dok nije susreo ovog dobrog čovjeka, obdaren znanjem kakvo se teško moglo naći kod drugih ljudi. To je pouzdanje u Allahovo određenje. U Allahovoj odredbi je mudrost koja te obavezuje da vjeruješ u Njegovo planiranje i životnim zbivanjima. Ovo je sažetak te nauke – nauka istinske spoznaje Allaha.

Zbog toga je Hidr, prije nego se počeo družiti sa Musaom, a.s., uslovio to druženje:

Onda me ni o čem ne pitaj dok ti ja o tome prvi ne kažem![637]

Musa, a.s., mu je odgovorio:

Vidjet ćeš da ću strpljiv biti, ako Bog da! – reče Musa – 'i da ti se neću ni u čemu protiviti.'[638]

Pogledaj tri slučaja koja su se dogodila Musau, s.a., i Hidru. U Musaovim očima su izgledali kao nasilje i zlo:

1. Lađa koju je Hidr probušio, zbog toga što je postojao nepravedan vladar koji je uzimao svaku zdravu lađu;
2. Dječak kojeg je Hidr ubio, koji je tlačio svoje roditelje vjernike griješenjem i neposlušnošću;
3. Zid koji je Hidr popravio u gradu čiji su ih stanovnici odbili ugostiti. Razlog leži u tome što je taj zid pripadao dvojici mladića, siročadi, a ispod koga je bilo zakopano njihovo blago. Da je taj zid pao, blago bi bilo izgubljeno. Ovo je bila Allahova blagodat prema ovim mladićima, jer su imali oca, dobrog Allahovog roba.

U svim ovim stvarima, naizgled, nije se vidjela mudrost. Allah je htio podučiti vjernike da On određuje stvari čiju mudrost ne moramo znati, ali je u njima dobro. Ovo znanje, kojem je Allah podučio Musaa, a.s., i kojem nas uči, ne možemo naučiti u knjigama.

---

[636] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 62.
[637] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 70.
[638] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 69.

Mi smo mu dali vlast na Zemlji

Zadnja priča govori o Zul-Karnejnu, pravednom vladaru koji je Zemljom širio istinu, pravdu i dobro. Posjedovao je sve materijalne, naučno-tehnološke uvjete, koji su mu olakšavali uspjeh u životu:

Mi smo mu dali vlast na Zemlji i omogućili mu da izvrši ono što želi.[639]

Išao je Zemljom od istoka do zapada šireći uputu, ispunjavajući je pravdom i dobročinstvom. Tako je došao do naroda koji skoro da nije razumio govor. Oni su mu se obratili:

'O Zulkarnejne,' – rekoše oni – 'Jedžudž i Medžudž čine nered po Zemlji, pa hoćeš li da između nas i njih zid podigneš, mi ćemo te nagraditi.'[640]

Uprkos tome što je Zul-Karnejn posjedovao sve materijalne uvjete, ipak je od njih tražio pomoć, želeći ih, tako, podučiti aktivnosti: *Nego, samo vi pomozite meni što više možete, i ja ću između vas i njih zid podići.*[641]

Međusobna veza četiri priče

Moramo napomenuti da Kur'an ne iznosi kazivanja razbacano, već su u potpunom skladu i hronološkom redu. Tako, na primjer, kazivanje o Musau, a.s., nije bazirano na priči o faraonu i Musaovoj mudžizi – štapu, zbog toga što je citiranje ove priče imalo određeni cilj i poruku, koji nisu spomenuti u kazivanju o Musau i faraonu. Koja nit povezuje ove četiri priče? Ova sura govori o osnovnim iskušenjima koja mogu zadesiti čovjeka na ovom svijetu:

1. Iskušenje u vjeri – kada se čovjek udalji od nje, bilo da je to zbog nekih zlostavljanja i mučenja ili straha. Ovo iskušenje zadesilo je stanovnike pećine, ali su uspjeli položiti ovaj ispit.
2. Iskušenje u imetku – ovo iskušenje je zadesilo vlasnika bašče kog je očarao njegov imetak i naveo na negiranje Ahireta: *I ne*

639 Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 84.
640 Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 94.
641 Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 95.

mislim da će ikada Smak svijeta doći; a ako budem vraćen Gospodaru svome, sigurno ću nešto bolje od ovoga naći.[642]

3. Iskušenje u znanju – kada se čovjek uzoholi zbog svog znanja. Pomisli da ga niko u znanju nije nadmašio i zaboravi skrušenost. Ili izučava nauku od koje društvo nema nikakve koristi, ili koristi svoje znanje u stvari štetne po društvo. Ovo iskušenje je predstavljeno u kazivanju o Musau, a.s., i Hidru. On se zanio i pomislio da nema učenijeg od njega. Kada je saznao da ima, prešao je veliku razdaljinu i skrušeno mu se, poput učenika obratio: *„Mogu li da te pratim" – upita ga Musa – „ali da me poučiš onome čemu si ti ispravno poučen?"*[643]
4. Iskušenje u vlasti – kada čovjeku bude darovana velika civilizacija i napredak, ogromna sredstva i vlast. To ga navodi na pretjeranu upotrebu sile, nijekanje Gospodara i zulum prema ljudima. Kazivanje o Zul-Karnejnu nas uči suprotno navedenom: pravedan sultan pravedno postupa prema ljudima i svoju snagu pripisuje Allahu: *'Onoga ko ostane mnogobožac' – reče –, 'kaznit ćemo, a poslije će se svome Gospodaru vratiti, pa će ga i On teškom mukom mučiti. A onome ko bude vjerovao i dobra djela činio – nagrada najljepša, i s njim ćemo blago postupiti.'*[644] *Ovo je blagodat Gospodara moga!*[645]

Ko povlači konce smutnje

Ova četiri iskušenja su nit koja povezuje sva četiri kazivanja ove sure. U sredini sure, između prve dvije i druge dvije priče, nalazi se 50. ajet koji nas obavještava o pokretaču svih ovih iskušenja i smutnji. To je Allahov neprijatelj, Iblis: *Pa zar ćete njega i porod njegov, pored Mene, kao prijatelje prihvatiti, kad su vam oni neprijatelji? Kako je šejtan loša zamjena nevjernicima!*[646]

[642] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 36.
[643] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 66.
[644] Kur'an, sura: El-Kehf, ajeti 87-88.
[645] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 98.
[646] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 50.

Da li je logično da Allahovog i vašeg neprijatelja uzimate za zaštitnika?!

Zaštita od iskušenja

Opća atmosfera sure usmjerava nas na zaštitu od smutnji i iskušenja. Zbog toga se u hadisu navodi da je ona zaštita od najvećeg iskušenja koje će se pojaviti od Adema, a.s., do Sudnjeg dana, iskušenja Dedžala. Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: „Od stvaranja Adema do Sudnjeg dana nema većeg iskušenja od Dedžala."

Kakva je veza između Dedžalove smutnje i četiri spomenuta iskušenja? Dedžal će se pojaviti prije Sudnjeg dana noseći sa sobom četiri iskušenja:

Iskušenje u vjeri – tražit će da ga ljudi obožavaju mimo Allaha. Iskušat će ih nadnaravnostima koje mu je Allah omogućio, kao što je oživljavanje roditelja nekome da bi ovaj zanijekao Allaha. Na ovom iskušenju past će mnogi, spasit će se samo onaj kome se Allah smiluje...

Iskušenje u imetku – naređivat će nebesima da spuste kišu na određeno mjesto i tu će proklijati bilje. Pješčanu pustinju pretvorit će u razlistalu bašču.

Iskušenje u znanju – zaslijepit će ljude vijestima koje će donijeti i oni će povjerovati u njega.

Posljednja smutnja koju će Dedžal donijeti je vlast. Pokorit će ljude svojom snagom i zavladati većim dijelom Zemlje, izuzev Mekke i Medine. To je teško i veliko iskušenje o kojem muslimani u svakom vremenu i na svakom prostoru, moraju voditi računa. To će postići učenjem sure Kehf i razmišljanjem o njenim porukama, a posebno o ova četiri kazivanja i o komentarima na njih.

Poruka sure: zaštita od smutnji

Nakon svake navedene priče, koje sura Kehf spominje i objedinjava jednom niti smutnje, dolazi komentar kao poruka i pouka te sure. Sura nas podučava kako da se zaštitimo od tog iskušenja. Ovo je jedna od nadnaravnosti Kur'ana i ljepote njegovih kazivanja. To nisu samo priče, već su one u službi poruke koju ta sura želi uputiti.

U ovom slučaju radi se o zaštiti od smutnje. To se potvrđuje nakon svakog kazivanja.

Kako ćemo se spasiti iskušenja koja su spomenuta u ovim pričama?

Lađe spasa

1. Dobro društvo;

Prvo kazivanje govori o iskušenju u vjeri koje je zadesilo stanovnike pećine. Da bi čovjek ostao ustrajan u svojoj vjeri i spasio se ovog iskušenja, sura savjetuje:

a) dobro društvo:

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُم بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلاَ تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

Budi čvrsto uz one koji se Gospodaru svome mole ujutro i naveče u želji da naklonost Njegovu zaslužu, i ne skidaj očiju svojih s njih iz želje za sjajem u životu na ovom svijetu.[647]

Dobro društvo je najbolja pomoć čovjeku da ostane čvrsto u svojoj vjeri.

b) Nakon toga, sura govori o sjećanju na Ahiret i završetku života vjernika i nejvernika. Ovo je djelotvoran lijek za brojne smutnje i iskušenja kroz koja ljudi prolaze:

إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سُرَادِقُهَا وَإِن يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاء كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءتْ مُرْتَفَقًا

Mi smo nevjernicima pripremili vatru čiji će ih dim sa svih strana obuhvatiti; ako zamole pomoć, pomoći će im se tekućinom poput rastopljene kovine koja će lica ispeći. Užasna li pića i grozna li boravišta![648]

2. Nevezivanje za ovaj svijet;

Da bi se čovjek spasio smutnje imetka u koju je upao vlasnik bašči, sura nam, odmah nakon iznošenja ovog kazivanja, donosi i dvije naredbe:

[647] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 28.
[648] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 29.

a) *razumijevanje suštine dunjaluka*, što uočavamo u prvom ajetu koji dolazi nakon ovog kazivanja: *Navedi im kao primjer da je život na ovom svijetu kao bilje...*[649]

Tako vam Allaha, pogledajte ovaj svijet za kojim toliko trčite: *...voda koju Mi s neba spuštamo...* Šta se sa tim dešava: *koje i poslije natapanja vodom...* Šta biva dalje? *ipak postane suho, i vjetrovi ga raznesu. A Allah sve može!*[650]

Ajet oslikava brz protok života, od početka, do kraja, povezanih veznikom *fe*, što govori o brzini prolaznosti života. Zato, brate, nemoj se vezati za ovaj svijet, ako hoćeš da se spasiš smutnje.

b) Sjećanje na Ahiret

Posebno imaj na umu trenutak kada će sve biti izloženo pred Silnog. Ovo je osnovna stavka u zaštiti od smutnji: u vjeri i imetku:

وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَتَرَى الأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا وَعُرِضُوا عَلَى رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّن نَّجْعَلَ لَكُم مَّوْعِدًا وَوُضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَيَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَالِ هَذَا الْكِتَابِ لاَ يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَلاَ كَبِيرَةً إِلاَّ أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلاَ يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا

A na Dan kada planine uklonimo, i kad vidiš Zemlju ogoljenu, – a njih smo već sakupili, nijednog nismo izostavili –, pred Gospodarom tvojim bit će oni u redove poredani: 'Došli ste Nam onako kako smo vas prvi put stvorili, a tvrdili ste da vam nećemo vrijeme za oživljenje odrediti.' I Knjiga će biti postavljena i vidjet ćete grešnike prestravljene zbog onog što je u njoj. 'Teško nama!' – govorit će – 'kakva je ovo knjiga, ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala!' – i naći će upisano ono što su radili. Gospodar tvoj neće nikome nepravdu učiniti.[651]

3. Skromnost;

Da bi se čovjek sačuvao smutnje i iskušenja znanja, mora biti skroman i ponizan pred Allahom. Uzvišeni Allah kaže:

649 Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 45.
650 Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 45.
651 Kur'an, sura: El-Kehf, ajeti 47-49.

'Vidjet ćeš da ću strpljiv biti, ako Bog da! – reče Musa – 'i da ti se neću ni u čemu protiviti.'[652]

Uprkos tome što je bio jedan od najodabranijih vjerovjesnika, i čovjek koji je direktno razgovarao sa Uzvišenim Allahom, Musa, a.s., se ovako skrušeno ponio. Čuvaj se da te fakultetske diplome ne zavaraju i da te znanje ne iskuša, pa makar se radilo i o poznavanju Kur'ana – hifza, te da te to odvede daleko od skromnosti prema Allahu!

4. Iskrenost;

Lijek za iskušenje u vlasti je iskrenost i skromnost pred Allahom. Čovjek mora biti svjestan da sve blagodati, snage i sposobnosti koje ima, dolaze od Allaha: *Ovo je blagodat Gospodara moga…*

Zbog toga sura upozorava na pripisivanje druga Allahu i na neiskrene postupke i djela:

قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُم بِالأَخْسَرِينَ أَعْمَالاً الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِ فَحَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فَلاَ نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزْنًا

Reci: 'Hoćete li da vam kažem čija djela neće nikako priznata biti, čiji će trud u životu na ovom svijetu uzaludan biti, a koji će misliti da je dobro ono što rade? To su oni koji u dokaze Gospodara svoga ne budu vjerovali i koji budu poricali da će pred Njega izići; zbog toga će trud njihov uzaludan biti i na Sudnjem danu im nikakva značaja nećemo dati.[653]

Ovi ajeti se odnose na mušrike i upozoravaju na širk. Nasuprot tome, sura se završava naredbom da budemo iskreni u robovanju Allahu:

فَمَن كَانَ يَرْجُو لِقَاء رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلاً صَالِحًا وَلاَ يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

Pa ko se nada susretu sa Gospodarom svojim, neka čini dobra djela i neka, u ibadetu Gospodaru svome, ne smatra Njemu ravnim nikoga![654]

Ko želi da ga Allah lijepo prihvati i bude njime zadovoljan na Sudnjem danu, mora izvršiti dvije stvari: činiti ispravna djela, u skladu

[652] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 69.
[653] Kur'an, sura: El-Kehf, ajeti 103-105.
[654] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 110.

sa sunnetom Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i biti iskren u činjenju djela radi viđenja Allahovog Lica. Ove dvije stvari su spomenute u zadnjem ajetu sure El-Kehf.

Ljepote sure

Učeći ajete ove sure, uočavamo brojne primjere i divne napomene koje povećavaju ljubav i prisnost sa njom i Kur'anom, što je u službi cilja i poruke o kojima sura govori.

Pokretljivost i aktivnost

Sura precizno iznosi brojne primjere pozitivne aktivnosti, počevši od stanovnika pećine koji su ostavili svoje domove i sklonili se u pećinu: *sklonite se u pećinu...* do Musaa, a.s., koji je išao do mjesta gdje se dodiruju dva mora, toliko da ga je savladao umor: *...jer smo se od ovog našeg putovanja umorili.* U toku njegovog druženja sa Hidrom, a.s., primjećujemo puno akcije:

I njih dvojica krenuše. I kad se u lađu ukrcaše, onaj je probuši.[655]

I njih dvojica krenuše. I kad sretoše jednog dječaka pa ga onaj ubi...[656]

I njih dvojica krenuše; i kad dođoše do jednog grada, zamoliše stanovnike njegove da ih nahrane...[657]

Ove primjere imamo i u kazivanju o Zul-Karnejnu: *I on pođe.* I ne samo to, već je prešao Zemlju od Istoka do Zapada: *I kad stiže do mjesta gdje Sunce izlazi...*[658] *Kad stiže između dvije planine...*[659]

Narodu kojem je pomagao, rekao je: *Nego, samo vi pomozite meni što više možete...*[660]

Oni nisu samo posmatrali dok je on gradio zid, već su morali učestvovati u gradnji.

---

[655] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 71.
[656] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 74.
[657] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 77.
[658] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 90.
[659] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 93.
[660] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 95.

Sve to ukazuje da zaštita od iskušenja leži u pokretu, radu i aktivnostima, a ne u ljenčarenju, kapitulaciji i pesimizmu. Ako čovjek bude zlostavljan u jednom mjestu, neka ide u drugo gdje može živjeti po Allahovim propisima i čuvati vjeru. Zbog toga je u islamu i propisana hidžra, da bi čovjek sačuvao svoju vjeru. Na ovo ukazuju ajeti koji govore o hidžri stanovnika pećine.

Isto tako, ljepota leži u tome što se ova sura uči petkom, a on je dan odmora muslimanima. Umjesto mirovanja i pasivnosti tog dana, propisano je učenje ove sure da bi se okoristili aktivnostima i radom o kojima sura govori. Ujedno, u tome je spas od iskušenja, jer onaj ko miruje, lahka je meta svakome!

Kur'an i zaštita od iskušenja

Sura počinje i završava se spominjanjem Kur'ana, jer je on neosporivi zaštitnik od smutnje. Ako ga budemo učili i shvatili poruke i značenja njegovih sura, bit ćemo zaštićeni:

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنزَلَ عَلَىٰ عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَل لَّهُ عِوَجًا

Hvaljen neka je Allah Koji Svome robu objavljuje Knjigu, i to ne iskrivljenu.[661]

قُل لَّوْ كَانَ الْبَحْرُ مِدَادًا لِّكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَن تَنفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي

Reci: 'Kad bi more bilo mastilo da se ispišu riječi Gospodara moga, more bi presahlo, ali ne i riječi Gospodara moga...[662]

Allahovu mudrost ništa ne može ograničiti. Prvi lijek od iskušenja i smutnje je Allahova Knjiga. Ona se spominje i prije i poslije spominjanja iskušenja.

Pozivanje Allahu i zaštita od smutnji

Četiri kazivanja, navedena u ovoj suri, obuhvataju sve aspekte pozivanja Allahu:

1. mladići koji pozivaju vladara;
2. čovjek koji poziva svog prijatelja;

---

[661] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 1.
[662] Kur'an, sura: El-Kehf, ajet 109.

3. učitelj koji poziva svog učenika (Hidr i Musa);
4. vođa koji poziva svoje podanike (Zul- Karnejn).

Ovo ukazuje na važnu činjenicu: da'va je, pored Allahove Knjige, jedan od važnijih faktora spasa od iskušenja i smutnji.

Vjerovanje u gajb (nevidljivo)

Primjećujemo da nepoznate stvari prekrivaju mnoge događaje u ovim kazivanjima. Postoje neke zagonetke u kazivanju o stanovnicima pećine: koliko su ostali, gdje se nalazi njihova pećina, koliko ih je bilo… Čak i 22. ajet sure govori o razilaženju u njihovom broju. Zbog čega?

Zagonetka je i mjesto gdje je Zul-Karnejn izgradio zid, mjesto gdje borave Je'džudž i Me'džudž… Zagonetni su i većina događaja vezanih za Hidra i Musaova pitanja…

Šta je poruka svega ovoga?

Sura nam govori: "Shvatite da je nevidljivo i nedokučivo jedino u Allahovom znanju. Uzvišeni Allah to nekada otkrije, iako u tome ne leži suština poruke. Zato se predajte Allahu pouzdavši se u Njega, kako bi se, uz Njegovu dozvolu, sačuvali smutnji."

Pećina da've

Posljednje pitanje je: zašto je ova sura nazvana imenom El-Kehf – Pećina?

Kada čovjek čuje za pećinu, osjeti strah, tamu i jezu. Kad čuje riječi: „Sklonite se u pećinu", uplaši se od nepoznatog i tmine koja ispunjava pećinu. Ali, Allah je tu pećinu učinio sigurnom i milošću onima koji su u njoj bili: *…sklonite se u pećinu, Gospodar vaš će vas milošću Svojom obasuti.*

Uzvišeni zna ono što je ljudima nedokučivo i čega se plaše, poput pećine u koju su ušli mladići. Nazvana je ovim imenom kako bi čovjek bio svjestan svog nepoznavanja nevidljivog. Ona se obraća muslimanima riječima: "Predaj nevidljivo Allahu i osloni se na Njega, kao što su se ovi mladići sklonili u pećinu pa ju je Allah obasuo Svojom milošću. Tako se i ti skloni u pećinu da've i prepusti stvari Allahu. Allah će te obasuti Svojom milošću i pripremiti ti ono što ti je od koristi!

MERJEM
(MERJEMA)

Merjem je mekkanska sura, objavljena nakon sure Fatir. U Mushafu se nalazi iza sure El-Kehf. Ima 98 ajeta.

Ukras ovosvjetskog života

U ljudskoj prirodi je ljubav prema potomstvu i nasljednicima. Kada čovjek dobije djecu, počne razmišljati o osiguranju neophodnih stvari za njihov život. U početku razmišlja o odgoju, hrani, obrazovanju i zdravstvenoj njezi, a kad mu se približi edžel, počne razmišljati o ostavljanju nasljedstva.

Uzvišeni Allah je u čovjeku usadio ljubav prema djetetu. Sura Merjem se fokusira na ovu poruku, ali i pita svakog roditelja: zašto želite rađati potomstvo? Samo da biste uživali u roditeljstvu? Šta ćete im ostaviti u nasljedstvo? Samo imetak i miraze?!

Naslijeđivanje vjere kod vjerovjesnika

Sura Merjem navodi prioritetni razlog rađanja potomstva. To je očuvanje vjere naslijeđivanjem od prethodnih generacija. Ovo je najbolje nasljedstvo koje čovjek može dobiti: kao musliman koji predaje baklju vjere svom sinu, a on svome i tako redom.

Loše je ako dođe jedna generacija pobožnih, a nakon nje generacija koja ne poznaje svoju vjeru i Gospodara. Nemoral se javlja u društvu u kom roditelji svoju djecu ne odgajaju na principima vjere, brinući se samo za materijalno nasljedstvo.

Suština ove sure je: ostavite djeci u nasljedstvo vjeru. Ovo je sura u kojoj se, vjerovatno najviše, ponavljaju riječi dijete i nasljedstvo.

Pobožne porodice

Sura Merjem govori o primjerima roditelja koji su rodili svoju djecu sa namjerom da im predaju emanet vjere. U njoj nalazimo kazivanja o Zekerijji i Jahji, o Merjemi, kćerki Imranovoj i njenom sinu Isau, o Ibrahimu, Ismailu, Ishaku i Jakubu... Ona se obraća svakom roditelju, svakom ocu i majci pitanjem: želite li svojoj djeci pružiti odgoj koji će ih voditi spoznaji Uzvišenog Allaha? Želite li im u nasljedstvo ostaviti Allahovu vjeru i islamski odgoj?

Zekerijja i Jahja

Na početku sure primjećujemo Zekerijaovu, a.s., želju za dobijanjem poroda:

كهيعص ذِكْرُ رَحْمَةِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاء خَفِيًّا قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ
مِنِّي وَاشْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُن بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِن وَرَائِي
وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا يَرِثُنِي وَيَرِثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ
رَبِّ رَضِيًّا يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَل لَّهُ مِن قَبْلُ سَمِيًّا

Kaf Ha Ja Ajin Sad. Kazivanje o milosti Gospodara tvoga prema robu Njegovu Zekerijjau,

Kad je on Gospodara svoga tiho zovnuo, i rekao: "Gospodaru moj, kosti su mi oronule i glava osijedjela, a nikada nisam, kad sam Ti, Gospodaru moj, molbu uputio, nesretan ostao. Bojim se rođaka svojih po krvi poslije mene, a žena mi je nerotkinja, zato mi pokloni od Sebe sina da naslijedi mene i porodicu Jakubovu, i učini, Gospodaru moj, da budeš s njim zadovoljan.' 'O Zekerijja, javljamo ti radosnu vijest da će ti se dječak roditi, ime će mu Jahja biti, nikome prije njega to ime nismo htjeli dati.'[663]

Kao da Zekerijja, a.s., govori: „Gospodaru, ja nemam nikoga ko bi ponio odgovornost vjere. Moja žena je nerotkinja i nema nade da ću dobiti poroda. Ali, bojim se za vjeru!"

Divne li brige i ljubomore za očuvanje Allahove vjere! Tadašnje generacije sinova Israilovih nisu bile sposobne nositi emanet vjere. Zato Zekerijja, a.s., moli Allaha za dijete koje će ponijeti taj emanet.

[663] Kur'an, sura: Merjem, ajeti 1-7.

Pošto je bio iskrenog nijeta, stigao je odgovor: *O Zekerijja, javljamo ti radosnu vijest da će ti se dječak roditi, ime će mu Jahja biti, nikome prije njega to ime nismo htjeli dati.*[664]

Kako je Jahja rastao i kako je bio odgajan?

O Jahja, prihvati Knjigu odlučno! – a dadosmo mu mudrost još dok je dječak bio.[665]

Ljubav prema djeci i strah za njihovu budućnost je prirodna stvar koju je Allah usadio u biti čovjeka, ali isto tako evlad treba koristiti i u pokornosti Allahu. Trebamo odgajati djecu sa istim strahom i istom željom da budu pokorna Allahu i ponesu zastavu vjere.

Merjem i Isa

Merjemina priča se ne razlikuje od Zekerijaove. Njena majka se zavjetovala na oslobođenje Mesdžidul-Aksaa iz ruku Rimljana. To se dogodilo prije nego je i saznala da je dijete, zapravo, žensko:

Gospodaru moj, ovo što je u trbuhu mome ja zavjetujem samo na službu Tebi .[666]

U suri Merjem nalazimo kako ona ovaj emanet predaje svome sinu.

Kada je došao njen narod, dok je držala Isaa, a.s., u naručju, obratili su joj se riječima: *Kako da govorimo djetetu u bešici? – rekoše.*[667]

Oni nisu znali da je to dijete još u kolijevci naslijedilo poslanicu i ponijelo emanet da've:

قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي نَبِيًّا وَجَعَلَنِي مُبَارَكًا أَيْنَ مَا كُنتُ وَأَوْصَانِي
بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا وَبَرًّا بِوَالِدَتِي وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّارًا شَقِيًّا

'Ja sam Allahov rob' – ono reče –, 'meni će On Knjigu dati i vjerovjesnikom me učiniti i učinit će me, gdje god budem, blagoslovljenim, i naredit će mi da, dok sam živ, molitvu obavljam i milostinju udjeljujem,

664 Kur'an, sura: Merjem, ajet 7.
665 Kur'an, sura: Merjem, ajet 12.
666 Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 35.
667 Kur'an, sura: Merjem, ajet 29.

i da majci svojoj budem dobar, a neće mi dopustiti da budem drzak i nepristojan.[668]

Sura Merjem se posebno fokusira na dobročinstvo. Među najbitnijim svojstvima Jahjaa, a.s., uočavamo dobročinstvo: *i roditeljima svojima bio je dobar.*[669]

Prenosi nam i riječi Isaa, a.s., koji je govorio: *i da majci svojoj budem dobar...*[670]

Da bi čovjek bio dobar prema svojim roditeljima, mora biti odgojen u zdravoj sredini. Sura poručuje roditeljima: odgajajte svoju djecu usmjeravajući ih na nošenje emaneta vjere. Pomozite Allahovu vjeru, pa ćete steći veliku nagradu na Ahiretu, a na dunjaluku ćete osigurati poslušnost i pokornost svoje djece.

Ibrahim i njegov otac

Naredni ajeti govore o potpuno suprotnom primjeru. Riječ je o sinu vjerniku koji dolazi kod oca nevjernika – o Ibrahimu, a.s., i njegovom ocu. Ibrahim je, iz svoje blagosti i saosjećajnosti, počeo pozivati oca Allahu na najblaži i najljepši način, pun ljubavi:

O oče moj, zašto se klanjaš onome koji nit čuje niti vidi, niti ti može od ikakve koristi biti? O oče moj, meni dolazi znanje, a ne tebi; zato mene slijedi, i ja ću te na Pravi put uputiti.[671]

Omladino, od Ibrahima se učite pozivanju ljudi u vjeru, posebno ako su iz vaše porodice. Najviše štete vjeri nanosi mladić koji poziva, obraćajući se starijima, bez edeba i odgoja. Pogledajte kako je to Ibrahim činio:

يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَٰنِ عَصِيًّا يَا أَبَتِ إِنِّي أَخَافُ أَن يَمَسَّكَ
عَذَابٌ مِّنَ الرَّحْمَٰنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا

---

668 Kur'an, sura: Merjem, ajeti 30-32.
669 Kur'an, sura: Merjem, ajet 14.
670 Kur'an, sura: Merjem, ajet 32.
671 Kur'an, sura: Merjem, ajeti 42-43.

O oče moj, ne klanjaj se šejtanu, šejtan je Milostivome uvijek neposlušan; o oče moj, bojim se da te od Milostivog ne stigne kazna, pa da budeš šejtanu drug.[672]

Pošto je Ibrahim sa ovakvim odgojem i dobročinstvom pozivao svoga oca, nevjernika, Allah ga je počastio evladom:

I pošto napusti njih i one kojima su se, mimo Allaha klanjali, Mi mu Ishaka i Jakuba darovasmo, i obojicu vjerovjesnicima učinismo, i darovasmo im svako dobro, i učinismo da budu hvaljeni i po dobru spominjani.[673]

Možda je to dobročinstvo bilo uzrok što mu je Allah darovao dva dobra potomka koji su mu unijeli radost u njegov život i naslijedili ga u nošenju emaneta vjere.

Ismail: naredba namaza i zekata svojoj porodici

Generacija za generacijom prolazi. Svaka predaje emanet vjere onoj koja dolazi nakon nje. Ajeti spominju i Ismaila, a.s., kazujući sljedeće: *I tražio je od čeljadi svoje da molitvu obavljaju i da milostinju udjeljuju, i Gospodar njegov je bio njima zadovoljan.*[674]

Očito je da su preci predavali bajrak vjere i da'veta svojim potomcima. Također, jedan od ajeta spominje i Musaa, a.s., fokusirajući se na istu poruku: *i darovali smo mu milošću Našom kao vjerovjesnika brata njegova Haruna.*[675]

Nakon svakog od ovih svijetlih primjera, dolazi komentar koji hvali one koji su svojim potomcima u nasljedstvo ostavili baklju Allahove vjere:

أُوْلَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللهُ عَلَيْهِم مِّنَ النَّبِيِّينَ مِن ذُرِّيَّةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِن ذُرِّيَّةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجْتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَن خَرُّوا سُجَّدًا وَبُكِيًّا

To su ti vjerovjesnici koje je Allah milošću Svojom obasuo, potomci Ademovi i onih koje smo sa Nuhom nosili, i potomci Ibrahimovi i Israilovi,

672 Kur'an, sura: Merjem, ajeti 44-45.
673 Kur'an, sura: Merjem, ajeti 49-50.
674 Kur'an, sura: Merjem, ajet 55.
675 Kur'an, sura: Merjem, ajet 53.

i onih koje smo uputili i odabrali. Kad bi im se ajeti Milostivog čitali, oni bi licem na tle padali i plakali.[676]

A njih smijeniše zli potomci

Nasljeđivanje bajraka vjere s generacije na generaciju, kod vjerovjesnika je počelo od momenta kada je Allah čovjeka spustio na Zemlji: *To su ti vjerovjesnici koje je Allah milošću Svojom obasuo, potomci Ademovi...*

Ali, na žalost, nakon ovog perioda došle su generacije koje su više vodile računa o odgoju svojih potomaka na principima dunjaluka i prohtjeva, ostavljajući im u nasljedstvo imetak. Oni nisu razmislili o suri Merjem i nisu shvatili važnost nasljeđivanja vjere. Njihovi potomci su ostavili namaz i krenuli putem razvrata...

A njih smijeniše zli potomci, koji molitvu napustiše i za požudama pođoše; oni će sigurno zlo proći.[677]

Brate, odaberi sebi i svojoj porodici skupinu sa kojom želiš biti proživljen: sa onima kojima je Allah blagodati Svoje dao ili sa onima koji su namaz napustili i za požudama svojim krenuli!

Ako odabereš prvu skupinu, onda se raduj Allahovom obećanju:

Dat ćemo da takav Džennet naslijedi onaj od robova Naših koji se bude grijeha klonio.[678]

Nagrada slijedi shodno učinjenom djelu. Ostavi svojim potomcima u nasljedstvo vjeru, pa će Allah dati da ti i oni naslijedite Džennet.

Čuvaj se da ne budeš od njih

Ako odabereš napuštanje namaza i kreneš putem požuda, onda se sjeti Allahovih riječi:

Zar nisi vidio onoga koji u dokaze Naše ne vjeruje i govori; 'Zacijelo će mi biti dato bogatstvo i djeca!'[679]

676 Kur'an, sura: Merjem, ajet 58.
677 Kur'an, sura: Merjem, ajet 59.
678 Kur'an, sura: Merjem, ajet 63.
679 Kur'an, sura: Merjem, ajet 77.

Dijete može biti milost, lijep spomen i trajna sadaka svojim roditeljima. Ali s druge strane može biti uzrokom njihovog nevjerstva i okretanja od Allahovog puta. Ova sura na svakom mjestu poručuje da: ne treba željeti obično roditeljstvo; treba željeti roditeljstvo koje će donijeti dobro vjeri.

Slavljen i Uzvišen je On od onoga što oni govore!

U kontekstu govora o djeci, ajeti navode još jednu mudrost. Ljudima je potreban evlad, potrebna su im djeca, a Allah je neovisan od svega, pa i od djece.

Sura kori one koji govore da je Allah uzeo Sebi dijete – Uzvišen neka je On od ovakvih nebuloza:

Oni govore: 'Milostivi je uzeo dijete!' – Vi, doista, nešto odvratno govorite! Gotovo da se nebesa raspadnu, a Zemlja provali i planine zdrobe što Milostivom pripisuju dijete. Nezamislivo je da Milostivi ima dijete, – ta svi će oni, i oni na nebesima i oni na Zemlji, kao robovi u Milostivog tražiti utočište! On ih je sve zapamtio i tačno izbrojio, i svi će Mu na Sudnjem danu doći pojedinačno.[680]

Ajeti navedene sure, koja govori o djeci, ukazuju na čovjekovu potrebu za njima. U isto vrijeme, negiraju Allahovu potrebu za djecom. On je Živi, Koji ne umire, i Koji nema potrebu za potomcima, za razliku od ljudi koji stare, umiru i ostavljaju nasljedstvo.

Povjetarac i talasi

Prvi dio sure govori o čovjekovoj potrebi za djecom i potomstvom. Zbog toga se u ajetima ističe blagost:

Kazivanje o milosti Gospodara tvoga prema robu Njegovu Zekerijjau...

...kad je on Gospodara svoga tiho zovnuo...

...i nježnost i čednost...

Ova sura, najviše od svih, spominje riječ *milost* i Allahovo ime *Milostivi*. Riječ *milost* i njene izvedenice spomenute su na 20 mjesta.

680 Kur'an, sura: Merjem, ajeti 88-95.

U drugom dijelu, koji negira Allahovu potrebu za djecom, obraća se oštro i prijetećim tonom, što je u skladu sa potvorom koju su neki iznijeli o Allahu, govoreći da Allah ima dijete. Sura je u sebi objedinila žestinu i blagost, što je još jedna od kur'anskih mudrosti.

Zbog čega je sura nazvana imenom Merjem?

Sura navodi primjere ljudi čiji su potomci naslijedili vjeru: Ibrahim, Ismail i Zekerijja. Zbog čega je nazvana baš ovim imenom?

Zato što je majka istinski ostavljač nasljedstva vjere. Ona je ta koja odgaja i brine o djeci dok ne dostignu punoljetstvo. Sura je nazvana imenom jedne od najodabranijih žena, zbog izuzetno važne uloge žene u usađivanju vjere. Isto tako, Merjem je bila divan primjer potomka koji je naslijedio vjeru svojih predaka, i tu vjeru ostavila u nasljedstvo svome sinu.

TA-HA
(TAHA)

Ta-Ha je mekkanska sura. Objavljena je nakon sure Merjem iza koje dolazi u Mushafu. Ima 135 ajeta.

Mi ti ne objavljujemo Kur'an da se mučiš

Poruku sure Ta-Ha primjećujemo na samom početku:

Ta Ha. Ne objavljujemo Kur'an da se mučiš.[681]

Ova vjera i put kojem ona poziva nisu da bi mučili ljude. Islam je put sreće i u njemu nema mučenja, uprkos teškim situacijama sa kojima se vjernici susreću. Nesreća i muka su u ostavljanju Allahovog Puta: *Ne objavljujemo Kur'an da se mučiš.*

Ova sura najviše koristi mladićima koji su se udaljili od pobožnosti ili onima koji žele da se drže vjere, ali se boje da će im to uskratiti sreću i spriječiti ih od užitaka života i razonode.

Ovo je potpuno pogrešno shvatanje. Zbog toga postoji ova sura kao potvrda da je islam put sreće i da će onaj ko skrene s Pravog puta biti nesrećan na oba svijeta. Divne li poruke i ispravnog shvatanja! Kako nam sura Ta-Ha predstavlja ovu poruku? Hajmo zajedno živjeti uz ajete ove sure!

Zar možeš biti nesrećan sa Milostivim!?

Sura počinje divnim riječima koje razgaljuju srce:

Ta-ha. Ne objavljujemo Kur'an da se mučiš, već da bude pouka onome koji se boji.[682]

Kur'an nije muka i nesreća za vas, o, muslimani! On je pouka i uzrok vaše sreće!

---

681 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajeti 1-2.
682 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajeti 1-3.

Objavljuje ga stvoritelj Zemlje i nebesa visokih, Milostiv, Koji se nad Aršom uzvisio.[683]

Pogledajte, ovaj put je Objava! Od koga? Od Milostivog! Spominjanje Allahovog imena Milostivi dolazi nakon spominjanja muke i nesreće, kako bi ljudi shvatili da je nemoguće da vjera Milostivog bude uzrokom nesreće. Zar čovjek može biti nesrećan na putu Milostivog, Koji ima najljepša imena: *Allah, drugog Boga osim Njega nema, najljepša imena ima!*[684]

Sreća na Allahovom putu

Sura nam iznosi svima dobro poznat primjer: primjer Musaa, a.s., koji je naišao na mnoge poteškoće na putu da've, ali je bio pod Allahovom brigom i zaštitom. Kao da nam ova priča poručuje: Kur'an nije put lagodnosti i uživanja. Neće ti život biti ispunjen ružama, bez problema i tuge... Život je isprepleten tegobama, posebno ako budete od onih koji nose ovu poslanicu i njoj pozivaju. Ali, poteškoće ne donose čovjeku nesreću, jer koliko god vjernik imao poteškoća, on je u vezi sa svojim Gospodarom. Traži Njegovu pomoć u svakoj situaciji... Zbog toga je uvijek zadovoljan i smiren.

Riječi svjetlosti

Kazivanje o Musau, a.s., nosi zrake milosti našeg Gospodara u trenucima životne tegobe i muke. Čak se i način izlaganja i odabir riječi u ajetima razlikuju od drugih kur'anskih kazivanja o Musau, a.s. Na primjer:

Kada je vatru ugledao pa čeljadi svojoj rekao: 'Ostanite vi tu, ja sam vatru vidio.'[685]

Nošenje poslanice je teško i mukotrpno, pa se Musa, a.s., uplašio situacije u kojoj se našao. Zato ajet počinje blagim pitanjem: *A šta ti je to u desnoj ruci, o Musa?*[686]

683 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajeti 4-5.
684 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 8.
685 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 10.
686 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 17.

I, kada je Musa zamolio svoga Gospodara, zamolio Ga je za sreću, spokoj i olakšanje na ovom putu:

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّن لِّسَانِي

Gospodaru moj,' – reče Musa – 'učini prostranim prsa moja i olakšaj zadatak moj: odriješi uzao sa jezika mog.[687]

Zatim se nižu ajeti, noseći istu blagost i suptilnost:

Uzmi je i ne boj se![688]

Udovoljeno je molbi tvojoj, o Musa![689]

...a ukazali smo ti milost Svoju još jednom.[690]

Metni ga u sanduk i u rijeku baci, rijeka će ga na obalu izbaciti, pa će ga i Moj i njegov neprijatelj prihvatiti. I Ja sam učinio da te svako voli i da rasteš pod okom mojim.[691]

A ti si ubio jednog čovjeka, pa smo te Mi brige oslobodili.[692]

...i Ja sam te za Sebe izabrao.[693]

'Ne bojte se!' – reče On –, 'Ja sam s vama, Ja sve čujem i vidim.'[694]

'Ne boj se!' – rekosmo Mi –, 'ti ćeš, doista, pobijediti!'[695]

Vidiš li koliko se puta ponavljaju riječi *ne boj se*? Ovo je svijetli primjer Allahove pomoći koju daje Svojim robovima, vjernicima. To je rezultat pouzdanje Musaove majke u Allaha i posljedica njene pokornosti kada je Musaa bacila u rijeku. Kao da je ovo nadoknada Musau, a.s., koji je kao novorođenče bačen, u tamnom sanduku, niz talase vode. Da, Musaova majka se mučila i borila sa sobom. Musa se namučio sa faraonom,... ali spokoj i smiraj koji su imali od Allaha je nešto najljepše... Ovakav je vjernik. Koliko god nedaća da ga zadesi, on je sretan, zadovoljan i srca punog smiraja.

687 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajeti 25-27.
688 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet21.
689 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 36.
690 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 37.
691 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 39.
692 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 40.
693 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 41.
694 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 46.
695 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 68.

Zbog čega, onda, stavljamo prepreku između nas i vjere? Strepimo od nje i bojimo se je, a ona je ključ naše sreće?

Lijepi primjeri božanske brige

Lijep primjer je Vjerovjesnik, s.a.v.s. Allah mu je obezbijedio mnoge stvari koje su bile obezbjeđene Musau. Musa je molio: *Gospodaru, učini moja prsa prostranim.* A Uzvišeni je Vjerovjesniku, s.a.v.s., rekao: *Zar tvoja prsa nismo prostranim učinili?!* Musau, a.s., je rečeno: *I da rasteš pod okom Mojim.*[696] Muhammedu, s.a.v.s: *A ti strpljivo čekaj presudu Gospodara svoga, Mi tebe i vidimo.*[697]

Ovi ajeti upućuju Poslaniku, s.a.v.s., poruku da su navedene blagodati upotpunjene i njemu darovane.

Čarobnjaci su osjetili slast sreće

Dolazimo do prizora sa čarobnjacima i faraonom. Čarobnjaci su bili izloženi teškom mučenju i zlostavljanju od strane faraona. Uprkos tome, nisu bili nesrećni. Faraon im je, prijeteći, rekao:

فَلَأُقَطِّعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُم مِّنْ خِلَافٍ وَلَأُصَلِّبَنَّكُمْ فِي جُذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى

I ja ću vam, zacijelo, unakrst ruke i noge vaše odsjeći i po stablima palmi vas razapeti i sigurno ćete saznati ko je od nas u mučenju strašniji i ustrajniji.[698]

Šta su odgovorili?

قَالُوا لَن نُّؤْثِرَكَ عَلَى مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا إِنَّا آمَنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى

'Mi nećemo tebe staviti iznad jasnih dokaza koji su nam došli, tako nam Onoga Koji nas je stvorio!' – odgovoriše oni –, *'pa čini što hoćeš; to možeš da učiniš samo u životu na ovom svijetu! Mi vjerujemo u Gospodara*

696 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 39.
697 Kur'an, sura: Et-Tur, ajet 48.
698 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 71.

našeg da bi nam grijehe naše oprostio i vradžbine na koje si nas ti primorao. A Allah bolje nagrađuje i kažnjava trajnije.'[699]

Riječi vrhunske ljepote, izgovorene od ljudi koji su prihvatili islam, samo nekoliko trenutaka ranije, objašnjavaju ko je istinski srećnik, a ko nesrećnik:

إِنَّهُ مَن يَأْتِ رَبَّهُ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لاَ يَمُوتُ فِيهَا وَلاَ يَحْيَى وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُوْلَئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَى جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاء مَن تَزَكَّى

Onoga koji pred Gospodara svoga kao nevjernik iziđe čeka Džehennem, u njemu neće ni umrijeti ni živjeti; a one koji pred Njega iziđu kao vjernici, a koji su dobra djela činili – njih sve čekaju visoki stepeni, edenski vrtovi kroz koje će rijeke teći, u njima će oni vječno ostati, i to će biti nagrada za one koji se budu od grijeha očistili.[700]

To je veličanstvena sreća koja se sa Ahireta izlila na neke trenutke ovosvjetskog života. Ispunjen ovom srećom, vjernik stoji pred silnicima, a ni dlaka mu se ne naježi, jer je okusio slast istinske sreće.

Nesreća je u ostavljanju Allahovog puta

U istoj priči vidimo primjer suprotan primjeru čarobnjaka. Riječ je o Samiriji koji je naveo sinove Israilove da počnu obožavati tele. Posljednji ajet u kazivanju o Musau, a.s., ukazuje na nesreću ovog čovjeka:

قَالَ فَاذْهَبْ فَإِنَّ لَكَ فِي الْحَيَاةِ أَن تَقُولَ لاَ مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّنْ تُخْلَفَهُ

'E onda se gubi!' – reče Musa –, 'čitavog svog života ćeš govoriti: 'Neka me niko ne dotiče!' a čeka te još i određeni čas koji te neće mimoići.[701]

Zbog toga, nakon ovog kazivanja, dolazi komentar koji potvrđuje poruku sure: sreća je u vjeri i njenom slijeđenju, a nesreća u udaljenosti od vjere:

699 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajeti 72-73.
700 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajeti 74-76.
701 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 97.

كَذَٰلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِن لَّدُنَّا ذِكْرًا مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وِزْرًا خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِمْلاً

I tako, eto, kazujemo ti neke vijesti o onima koji su bili i nestali, i objavljujemo ti od Sebe Kur'an. Ko za njega ne bude mario, na Sudnjem danu će doista teško breme ponijeti, vječno će u muci ostati, a jeziv tovar će im na Sudnjem danu biti.[702]

Uzvišeni Allah govori o sreći i nesreći stanovnika Ahireta:

وَعَنَتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا وَمَن يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلاَ يَخَافُ ظُلْمًا وَلاَ هَضْمًا

Ljudi će se Živome i Vječnom pokoriti, onaj koji Mu je druge ravnim smatrao svaku nadu će izgubiti, a onaj ko je dobra djela činio, a vjernik bio, neće se nepravde ni zakidanja nagrade plašiti.[703]

Adem i sreća

Riječ *nesreća* ili *muka* i njene izvedenice, spominju se tri puta u ovoj suri:

Ne objavljujemo Kur'an da se mučiš...

Nikako ne dozvoli da on bude uzrok vašem izlasku iz Dženneta, pa da se onda mučiš.[704]

I onaj ko bude slijedio uputu Moju neće zalutati i neće nesrećan biti.[705]

Ne treba se bojati vjere i slijeđenja Allahovog puta! Naprotiv, potpuna sreća je u prihvatanju Allahove vjere. O nesreći onoga ko se okrene od ovog puta govore sljedeći ajeti:

وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى

A onaj ko okrene glavu od Knjige Moje, taj će teškim životom živjeti i na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti.[706]

702 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajeti 99-101.
703 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajeti 111-112.
704 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 117.
705 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 123.
706 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 124.

Ovo će ga zadesiti na dunjaluku. Šta ga čeka na Ahiretu?

وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنتُ بَصِيرًا قَالَ كَذَلِكَ
أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنسَى وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِن بِآيَاتِ
رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى

I na Sudnjem danu ćemo ga slijepim oživjeti. 'Gospodaru moj,' – reći će – 'zašto si me slijepa oživio kada sam vid imao?' 'Evo zašto' – reći će On: 'Dokazi Naši su ti dolazili, ali si ih zaboravljao, pa ćeš danas ti isto tako biti zaboravljen.' I tako ćemo Mi kazniti sve one koji se pohotama previše odaju i u dokaze Gospodara svoga ne vjeruju. A patnja na onom svijetu bit će, uistinu, bolnija i vječna.[707]

Najveći stupnji sreće

Vrhunac sreće je čovjekovo zadovoljstvo sobom i svojim životom, zadovoljstvo svojim Gospodarom i molba za Njegovo zadovoljstvo... Ovo potvrđuje i završetak sure:

فَاصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ غُرُوبِهَا وَمِنْ آنَاءِ
اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى

Zato otrpi njihove riječi i obavljaj molitvu, hvaleći Gospodara svoga, prije izlaska Sunca i prije zalaska njegova, i obavljaj je u noćnim časovima, i na krajevima dana, - da bi bio zadovoljan.[708]

Čemu sve ovo? *Da bi bio zadovoljan...*

Slavljenje, spominjanje i pokornost Uzvišenom Allahu je put koji sigurno vodi ka najvećim stupnjevima sreće, a to je zadovoljstvo. Ima li veće sreće od osjećaja zadovoljstva? Ova sreća uskraćena je većini ljudi, uprkos slastima koje uživaju u ženama, imetku, dvorcima i automobilima... Uskraćeno im je zadovoljstvo koje vjernik osjeća u veličanju i pokornosti svome Gospodaru.

707 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajeti 124-127.
708 Kur'an, sura: Ta-Ha, ajet 130.

Molim svakoga ko traga za srećom, svakog mladića koji je pokucao na vrata grijeha tragajući za njom i vratio se razočaran... da prouči suru Ta-Ha: *Ta Ha. Ne objavljujemo Kur'an da se mučiš.*[709]

[709] Kur'an, sura: Ta-Ha, ajeti 1-2.

EL-ENBIJA
(VJEROVJESNICI)

El-Enbija je mekkanska sura. Objavljena je nakon sure Ibrahim, a u Mushafu se nalazi iza sure Ta-Ha. Ima 112 ajeta.

Uloga vjerovjesnika u opominjanju čovječanstva

Sura iznosti kazivanja o Allahovim vjerovjesnicima i njihovoj ulozi u opominjanju čovječanstva. Vjerovjesnici su najodabranija Allahova stvorenja koja vode čovječanstvo sreći i dobru. Ova sura reflektuje jedan obrazac: pokazuje kako se vjerovjesnik obraćao svome narodu i kako ga je pozivao. Govori o njegovom ibadetu i robovanju Allahu. Na kraju slijedil potvrda da je uvijek jedna poslanica slata svim vjerovjesnicima, a to ćemo objasniti kasnije.

Opasnost nemara

Prva uloga vjerovjesnika jeste odstranjivanje nemarnosti, jer je nemarnost uzrok zabludi, uzrok propasti i iskrivljivanja prethodnih objava. To je opasna bolest koja pogađa individuu i društvo udaljavajući ih od Allahovog puta.

Ljudi bivaju pokorni i bogobojazni ili griješnici. Ali, opasnost leži u grupi koja je između ove dvije. To su nemarni ljudi koji su daleko od pokornosti Allahu. Zbog toga prva tri ajeta žestoko upozoravaju na ovu bolest:

اقْتَرَبَ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مُّعْرِضُونَ مَا يَأْتِيهِم مِّن ذِكْرٍ مِّن رَّبِّهِم مُّحْدَثٍ إِلَّا
اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ لَاهِيَةً قُلُوبُهُمْ

Ljudima se bliži čas polaganja računa njihova, a oni, bezbrižni, ne mare za to. I ne dođe im nijedna nova opomena od Gospodara njihova kojoj se, slušajući je, ne podsmjehuju Srca rasijanih.[710]

[710] Kur'an, sura: El-Enbija, ajeti 1-3.

...bezbrižni, ne mare za to... kojoj se, slušajući je, ne podsmjehuju ... srca rasijanih...

Tvoj uzor u ibadetu i životu

Sura nam se obraća pitanjem, koje je, ujedno, i poruka sure: ko ti je uzor u životu? Šta misliš, kada bi upitao danas nekog mladića o njegovom uzoru, da li bi on, ili bilo koji drugi, rekao da je to Ibrahim, a.s? Koliko će ih kazati da im je uzor Jusuf, a.s? Koliko će ih kazati da im je uzor Muhammed, s.a.v.s? A koliko da im je uzor neki pjevač ili glumac? Koliko će odgovoriti da nemaju pravog uzora?

Zbog toga, sura El-Enbija potencira ovo značenje. Fokusira se na dva važna aspekta života svakog vjerovjesnika: na njegovu pokornost, robovanje i strah od Allaha, a zatim na misionarski i društveno-korisni rad. Kao da poručuje: "Vjerovjesnici su najbolji uzor lijepog ophođenja prema Gospodaru i lijepom odnosu prema ljudima. Oni su najbolji primjer ustrajnosti u ibadetu i misionarstvu."

Jedinstvo riječi između dove i odgovora

Brojni su ajeti koji opisuju dove vjerovjesnika i odgovore na njih. Nuh, a.s., je molio: *I Nuhu se, kad u davno vrijeme zavapi...*[711] O Ejjubu govori: *I Ejjubu se, kada je Gospodaru svome zavapio...*[712] O Junusu (Zun-Nunu) koji je učio dovu u utrobi ribe: *pa poslije u tminama zavapi...* O Zekerijji: *Gospodaru moj, ne ostavljaj me sama...*[713]

Na sve ove primjere vjerovjesničkih molbi uslijedio je jedan zajednički komentar: I Mi molbi njegovoj udovoljismo... Kur'an upotrebljava veznik fe, ukazujući na brz odgovor i brzo uslišavanje dove.

Tako mi spašavamo vjernike

Ovdje se moramo zaustaviti kod jednog od vjerovjesnika kojeg ova sura spominje. To je Junus, a.s. Ajet kaže: *Mi se odazvasmo i tegobe ga spasismo; eto, tako Mi spašavamo vjernike.*[714] Ovaj ajet nije ograničio

[711] Kur'an, sura: El-Enbija, ajet 76.
[712] Kur'an, sura: El-Enbija, ajet 83.
[713] Kur'an, sura: El-Enbija, ajet 89.
[714] Kur'an, sura: El-Enbija, ajet 88.

prihvatanje dove samo na Junusa, a.s., već je obuhvatio sve vjernike koji zamole Allaha: *tako Mi spašavamo vjernike.*

Brate, moli Allaha skrušeno i ponizno poput vjerovjesnika, Allah će tvoje dove ukabuliti.

Jedna građevina

Identične riječi, izgovorene u dovi svih vjerovjesnika, ukazuju na identičnost njihove misije i poslanice. Poslušaj: *Ova vaša vjera – jedina je prava vjera, a Ja sam – vaš Gospodar, zato se samo Meni klanjajte!*[715]

Vjera svih vjerovjesnika je ista. Svaki vjerovjesnik je imao svoju ulogu u njenoj izgradnji, da bi došao Posljednji vjerovjesnik koji je upotpunio ovu građevinu. Poslušaj hadis gdje Poslanik, s.a.v.s., to objašnjava:

مَثَلِي وَمَثَلُ الأَنْبِيَاءِ مِنْ قَبْلِي، كَمَثَلِ رَجُلٍ بَنَى بُنْيَاناً فَأَحْسَنَهُ وأَجْمَلَهُ، إلاَّ مَوْضِعَ لَبِنَةٍ مِنْ زَاوِيَةٍ مِنْ زَوَايَاهُ. فَجَعَلَ النَّاسُ يَطُوفُونَ بِهِ، وَيَعْجَبُونَ لَهُ، وَيَقُولُونَ: هَلاَّ وُضِعَتْ هَذِهِ اللَّبِنَةُ. قَالَ: فَأَنَا اللَّبِنَةُ، وَأَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ».

"Primjer mene i poslanika prije mene je kao primjer čovjeka koji napravi jednu zgradu, dobro i lijepo, samo što ne stavi jednu ciglu na jednom od uglova. Ljudi je počnu obilaziti i diviti joj se pa kažu: 'Da je postavljena još i ova cigla...' Ja sam ta cigla. Ja sam pečat poslanika."

Neka je na njega Allahov salevat i selam!

U ovom smislu sura naglašava da je svaki vjerovjesnik poslan posebnom narodu, osim Muhammeda, s.a.v.s. Za njega kaže: *A tebe smo samo kao milost svjetovima poslali.*[716] Poslat je svim ljudima, čak i svim svijetovima, poput svijeta džinna.

Zbog čega ti on ne bi bio uzor? Zašto uporno odbacuješ njega kao uzora u svome životu? Zar on nije milost svim svijetovima?!

Kraj sure pokreće srce

Sura počinje upozoravanjem na opasnost nemarnosti, a završava se žestokim riječima kojim pokušava probuditi srca iz učmalosti i

[715] Kur'an,isura: El-Enbija, ajet 92.

[716] Kur'an, sura: El-Enbija, ajet 107.

nemara. Ona poručuje: ako ne budete slijedili vjerovjesnike, znajte da ćete se Allahu vratiti u Danu punom muke i tegobe: *Onoga Dana kada smotamo nebesa kao što se smota list papira za pisanje.*[717]

Zamisli strahote ovoga Dana! Zamisli glasove nebesa kada budu smotana, kao što mi smotavamo list papira?! Evo božanske potvrde:

Onako kako smo prvi put iz ničega stvorili, tako ćemo ponovo iz ništa stvoriti, – to je obećanje Naše, Mi smo doista kadri to učiniti.[718]

Zemlja je njihova zemlja

Ko bude išao stopama vjerovjesnika, uspjet će na dunjaluku i biti spašen na Ahiretu. Zbog toga nakon ajeta, koji opisuju strahote Sudnjeg dana, dolazi ajet: *Mi smo u Zeburu, poslije Tevrata, napisali da će Zemlju Moji čestiti robovi naslijediti.*[719]

Navedeni ajeti poručuju svim sljedbenicima vjerovjesnika: slijedite Allahove vjerovjesnike kako bi naslijedili Zemlju i na njoj bili namjesnici! *U ovom je doista pouka za ljude koji se budu Allahu klanjali.*[720]

Ovaj ajet određuje granice slijeđenja: obožavajte Allaha kao što su ga obožavali vjerovjesnici, da biste postati ugledni Allahovi namjesnici na Zemlji.

Nakon što su ti došle jasne i mnogobrojne poruke ovog božanskog puta, sada te i sura El-Enbija poziva da uzmeš Allahove vjerovesnike za uzore. Trebaš slijediti sve njih i njihovog imama i predvodnika Muhammeda, s.a.v.s., u ibadetu i robovanju Allahu, u ljubomornom čuvanju Allahove vjere i njenom širenju i prezentiranju. Tako ćeš biti uvršten među Allahove dobre robove i naslijedit ćeš namjesništvo na Zemlji u skladu sa Allahovim zakonom:

...da će Zemlju Moji čestiti robovi naslijediti.[721]

[717] Kur'an, sura: El-Enbija, ajet 104.
[718] Kur'an, sura: El-Enbija, ajet 104.
[719] Kur'an, sura: El-Enbija, ajet 105.
[720] Kur'an, sura: El-Enbija, ajet 106.
[721] Kur'an, sura: El-Enbija, ajet 105.

EL-HADŽ
(HADŽ)

El-Hadž je medinska sura, mada je jednim dijelom objavljena u Mekki. Objavljena je nakon sure En-Nur, a u Mushafu se nalazi iza sure El-Enbija. Ima 78 ajeta.

Odlike ove sure

U njoj ima ajeta objavljenih u Mekki i ajeta objavljenih u Medini, ajeta objavljenih noću i ajeta objavljenih danju, ajeta objavljenih na putu i u kući. Nije čudno samo ovo. Ovu suru odlikuju i neke druge karakteristike. Ovo je jedina sura nazvana nekim od islamskih temelja. Iz ovog vidimo važnost hadža, jer je glavna tema ove sure, što je i jasno, ovaj veliki temelj islama.

Hadž – ključ značenja sure

Od prvog ajeta uočavamo njeno fokusiranje na Sudnji dan, proživljenje i sakupljanje, da bi kasniji govor ajeta bio usmjeren na borbu na Allahovom putu, zatim na skrušenost i poniznost prema Allahu. Sura nas obavještava, u narednim ajetima, da sve što je na nebesima i na Zemlji čini Allahu sedždu. Kakva je međusobna veza ovih stvari sa hadžom?

Kada čovjek izvrši ovaj veličanstveni ibadet ili živi sa hadžijama i sebe zamišlja u njihovom društvu, shvatit će poruku koju Uzvišeni šalje preko ove sure, jer je hadž ibadet koji ima ključnu ulogu u izgradnji ummeta. Sura se obraća svom čitaocu: obavi hadž ispravno, poput Vjerovjesnika, s.a.v.s., kako bi se izgradio i svoju dušu uvježbao na osnovnim i plemenitim značenjima koje ova sura njeguje. Ovaj temelj je važan činilac u kasnijoj izgradnji individue i društva, a na koncu i čitavog ummeta.

Praktična opomena

Sura počinje, kako smo naveli, žestokim podsjećanjem na Sudnji dan:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ

O ljudi, Gospodara svoga se bojte! Zaista će potres, kada Smak svijeta nastupi, veliki događaj biti![722]

U kakvoj je vezi hadž i Sudnji dan?

Većina hadžiskih obreda podsjeća na Sudnji dan. Zbog toga molim svakog koji uči ovu suru: ako ti se nije pružila prilika da obaviš ovu dužnost, da zajedno sa nama proživiš neke trenutke hadža poput: silazak sa Arefata, put ka Muzdelifi i bacanje kamenčića, veliku vrućinu, zagušujuću gužvu, dugo čekanje... Svaki čovjek se skrušeno Allahu obraća dovom govoreći: "Odazivam Ti se Bože, odazivam." Odjeća hadžije je jednostavna: podsjeća na ćefine kojima je zaodjenut mejt... Sve ovo asocira na Sudnji dan... Sva ova gužva, toplota, znoj i Sunce podsjećaju na taj strašni Dan.

Hadž i prizori Ahireta

Sura počinje upečatljivim govorom o strahotama Sudnjeg dana:

Na dan kad ga doživite svaka dojilja će ono što doji zaboraviti, a svaka trudnica će svoj trud pobaciti, i ti ćeš vidjeti ljude pijane, a oni neće pijani biti, već će tako izgledati zato što će Allahova kazna strašna biti.[723]

Zatim govori i o proživljenju, o trenutku kada ljudi počnu ustajati iz svojih grobova, dok će prašina prekrivati njihova lica i tijela. Zbog toga nas sura podsjeća da je osnova od koje su ljudi stvoreni, upravo, prašina.

O ljudi, kako možete sumnjati u oživljenje, – pa, Mi vas stvaramo od zemlje...[724]

---

722 Kur'an, sura: El-Hadž, ajet 1.
723 Kur'an, sura: El-Hadž, ajet 2.
724 Kur'an, sura: El-Hadž, ajet 5.

I na hadžu je isto: kada se pogledaš, dva dana nakon što si obukao ihrame, vidiš sebe kao gomilu zemlje, čak i ništavnije od toga. Ako hoćeš u potpunosti obaviti hadž kao Vjerovjesnik, s.a.v.s., trebaš prenoćiti na Muzdelifi. Vidjet ćeš kako je umor savladao ljude. Kada dođe vrijeme sabahu, vidiš ih kako se bude, kao da ustaju iz kaburova. Svi odjeveni u bijele ihrame, kreću na bacanje kamenčića... Zbog toga 7. ajet podsjeća na ustajanje iz grobova:

I što će Čas oživljenja, u to nema sumnje, doći i što će Allah one u grobovima oživjeti.[725]

Ovo je prvi trag odgoja koji hadž ostavlja na ummet: pripremajući se za Sudnji dan, dok hadžija živi trenutke ovog Dana tokom svog hodočašća.

Obredi hadža: vrhunac pokornosti Uzvišenom Allahu

Ajeti od 26. do 37. govore o različitim propisima hadža, da bi, zatim, došao i ključni ajet:

Eto toliko! Pa ko poštiva Allahove propise – znak je čestita srca.[726]

U čemu je tajna ovih veličanstvenih propisa?

Dok obavljaš hadž sprovodiš tačno određene propise i naredbe. Ako ih ne sprovedeš potpuno i precizno, hadž ti je nepotpun. Musliman na hadžu sedam puta obilazi oko Kabe, sedam puta trči između dva brda, zatim baca kamenčiće, kamenom gađa kamen... Obavlja brojne propise za koje često ne zna mudrost propisivanja, a sve to iz pokornosti i predanosti Allahu i Njegovim naredbama. Ovo je vrhunac robovanja i pokornosti Uzvišenome te vježba za još jedan farz: borbu na Allahovom putu.

Hadž i džihad

Odmah nakon ajeta koji govore o hadžu, slijedi ajet koji se osvrće na džihad na Allahovom putu:

Allah, doista, štiti vjernike.[727]

---

[725] Kur'an, sura: El-Hadž, ajet 7.
[726] Kur'an, sura: El-Hadž, ajet 32.
[727] Kur'an, sura: El-Hadž, ajet 38.

Dopušta se odbrana onima koje drugi napadnu, zato što im se nasilje čini – a Allah je, doista, kadar da ih pomogne.[728]

Poruka ovoga je da je hadž osnovna priprema za borbu na Allahovom putu. Hadž predstavlja ibadet ispunjen teškim kretanjem i seljenjem iz jednog u drugo mjesto, što je u potpunosti isto kao u borbi na Allahovom putu. Hadž je jedan od ibadeta u kom vjernici ostavljaju najviše svojih običaja na koje su navikli u svojim kućama, da bi izgradili svoje duše, navikli se na odlučnost i savlađivanje prepreka.

Hadž i skrušenost pred Allahom

Ljepota hadža leži u buđenju svijesti da čitava vasiona robuje Uzvišenom Allahu. Na danu Arefata spoznaješ da nisi jedini koji čini ibadet i robuje Allahu. Osjećaš da i onaj šator čini sedždu Allahu, da i ono brdo čini sedždu Allahu... da čitava vasiona čini sedždu... O, slabašni čovječe, pridružio si im se pa i ti skrušeno činiš sedždu Allahu! Ovu poruku jasno vidimo u 18. ajetu:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ يَسْجُدُ لَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ وَالنُّجُومُ
وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالدَّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَن يُهِنِ اللهُ
فَمَا لَهُ مِن مُّكْرِمٍ إِنَّ اللهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاء

Zar ne znaš da se i oni na nebesima i oni na Zemlji Allahu klanjaju, a i Sunce, i Mjesec, i zvijezde, i planine, i drveće, i životinje, i mnogi ljudi, a i mnogi kaznu zaslužuju. A koga Allah ponizi, niko ga ne može poštovanim učiniti; Allah ono što hoće radi.[729]

Život ummeta... između dvije sedžde

Da se primjetiti da je prva sura, koja je objavljena sa sedždom, sura Alek, objavljena na početku poslanstva. To je ajet:

Ne valja to! Ti njega ne slušaj, već molitvu obavljaj i nastoj da se Gospodaru svome približiš![730]

[728] Kur'an, sura: El-Hadž, ajet 39.
[729] Kur'an, sura: El-Hadž, ajet 18.
[730] Kur'an, sura: El-Alek, ajet 19.

Posljednja objavljena sura, u kojoj je sedžda, jeste sura Hadž, objavljena pred kraj poslanstva.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَاعْبُدُوا رَبَّكُمْ وَافْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

O vjernici, molitvu obavljajte i Gospodaru svome se klanjajte, i dobra djela činite da biste postigli ono što želite.[731]

Razlika između ove dvije sedžde govori o stepenicama koje je ummet na svom putu prešao. Od prve sedžde, naređene jedino Poslaniku, s.a.v.s., u suri Alek, do posljednje naređene čitavom ummetu, u suri Hadž. Ovo je izuzetan napredak za kratak vremenski rok: od Poslanika, s.a.v.s., samog u pećini Hira, do čitavog ummeta pobožnjaka i mudžahida.

Molim te, nanijeti da obaviš ovaj veličanstveni ibadet, makar umru, kako bi se pripremio za ono o čemu sura govori. Prouči je s nijetom da se okoristiš njenim porukama i poukama, makar ti se još ne ukazala prilika za obavljanjem hadža...

[731] Kur'an, sura: El-Hadž, ajet 77.

EL-MU'MINUN
(VJERNICI)

El-Mu'minun je mekkanska sura, objavljena nakon sure El-Enbija. U Mushafu se nalazi iza sure El-Hadž i ima 118 ajeta.

Gdje si ti u odnosu na njihova svojstva?

Ova sura spominje najvažnija svojstva vjernika, iznoseći pred njih sudbinu lažaca. Kao da pita učača Kur'ana: koja svojstva vjernika posjeduješ, ona koja donose uspjeh i koja su ti izložena? Ona nas zadržava i na jednoj veoma bitnoj činjenici: ova svojstva su isprepletena ahlakom i ibadetom. Prvo spomenuto svojstvo je ibadet, zatim jedno moralno svojstvo i tako redom... Proanaliziraj svoj život na osnovu sljedećih svojstava i stavi znak ispred svakog od njih.

Duboko izučavanje vjere

Sura počinje Allahovim riječima: *Ono što žele – vjernici će postići.*[732] Ko su oni? Kako možemo biti i mi od njih? Hajde da zajedno dođemo do odgovora:

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

Oni koji molitvu svoju ponizno obavljaju.[733]

Kako obavljaš namaz? Jesi li u njemu skrušen ili ne? Koju ocjenu bi sebi dao za ovo svojstvo?

وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ

I koji ono što ih se ne tiče izbjegavaju...[734]

Jesi li ogovorio muslimana? Prenosiš li tuđe riječi? Da li si napustio sijelo gdje se ogovara i da li si prestao to slušati?

---

[732] Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 1.

[733] Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 2.

[734] Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 3.

وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ

I koji stidna mjesta svoja čuvaju.[735]

Obaraš li pogled? Jesi li čist i daleko od svega što vodi bludu?

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

I koji o povjerenim im amanetima i obavezama svojim brigu brinu.[736]

Kako čuvati emanet, počev od onih najsitnijih, poput kasete ili knjige posuđene od prijatelja, do vjere i njenog širenja?

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

i koji molitve svoje na vrijeme obavljaju.[737]

Da li obavljaš namaze u njihovo prvo vrijeme? Obavljaš li ih u džematu? Koju ocjenu daješ sebi za namaz u njegovom prvom vremenu?

Ako si uspio... srećno!

Ako ova plemenita svojstva nalaziš kod sebe, onda se raduj Allahovim riječima:

أُولَٰئِكَ هُمُ الْوَارِثُونَ الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

Oni su dostojni nasljednici, koji će Džennet naslijediti, oni će u njemu vječno boraviti.[738]

Neka ti je mubarek! Dobio si božansku potvrdu u ovim ajetima. Sura te priprema da naslijediš Zemlju u ovosvjetskom životu, a Firdevs, najveće džennetske stepene, na Ahiretu.

Povijest vjernika i sudbina nevjernika

Sura govori i o povijesti vjernika na ovom svijetu, spominjući brojne primjere Allahovih vjerovjesnika, fokusirajući se na naslijeđivanje vjere svake generacije vjerovjesnika od prethodnih generacija:

[735] Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 5.
[736] Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 8.
[737] Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 9.
[738] Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajeti 10-11.

Poslije njih smo druga pokoljenja stvarali...[739]

A zatim bismo, poslije njih, druga pokoljenja stvarali...[740]

Među ovim ajetima spominje se i sudbina nevjernika i lažaca, upućujući tako poruku vjernicima, čija svojstva su navedena na početku sure: "Čuvajte se udaljavanja od vjere, ostavljanja namaza, jer ćete u suprotnom doživjeti sudbinu poput ovih: *I zasluženo bi ih pogodio strašan glas, i Mi bismo ih kao što je nanos riječni učinili, – stradao bi narod nasilnički!*"[741]

Kad bi jednom narodu došao njegov poslanik, u laž bi ga utjerivali, i Mi smo ih zato jedne drugima smjenjivali, i samo u pričama o njima pomen sačuvali, – daleko bili ljudi koji nisu vjerovali!"[742]

Pogledaj kako udaljenost od Allahovog puta vodi propasti!

Najveća i najuzvišenija svojstva

Ajeti govore i o drugim svojstvima vjernika, koja su i na većem stepenu od prethodno spomenutih. *Oni koji iz bojazni prema Gospodaru svome strahuju...*[743]

Na početku sure skrušenost i bogobojaznost su traženi u namazu. U nastavku sura govori o jednom većem stepenu, a to je skrušenost u svim poslovima i okolnostima.

I oni koji u dokaze Gospodara svoga vjeruju, i oni koji druge Gospodaru svome ravnim ne smatraju.[744]

Čuvaj se velikog širka – pripisivanja druga Allahu, ali i malog – pretvaranja. Čuvaj se da tvojim postupkom ne poželiš išta drugo do nagrade i sevaba od Allaha.

I oni koji od onoga što im se daju udjeljuju, i čija su srca puna straha zato što će se vratiti svome Gospodaru.[745]

739 Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 31.
740 Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 42.
741 Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 41.
742 Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 44.
743 Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 57.
744 Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajeti 58-59.
745 Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 60.

Dolazimo do ključnog svojstva vjernika: obožavanje Allaha i sprovođenje Njegove naredbe, uz osjećanje straha i nesigurnosti. Zbog čega? Zbog neizvjesnosti hoće li ti djela biti primljena. Aiša, r.a., je upitala Allahovog Poslanika, s.a.v.s., o ovom ajetu: „Allahov Poslaniče, je li to čovjek koji ukrade i učini blud, pa se zbog toga boji Allaha?" Poslanik, s.a.v.s., joj je odgovorio: „Ne, kćerko Es-Siddikova, ovo se odnosi na ljude koji obožavaju Allaha, ali se boje da njihova djela neće biti primljena."

Božanska potvrda

Zbog navedenih svojstava, zaslužili su još jedno svjedočenje od Allaha:

Oni hitaju da čine dobra djela, i radi njih druge pretiču.[746]

Vjernici ne propuštaju priliku da steknu sevabe i dobra djela, već žure natječući se...

Nakon djela... dova

Najljepši završetak sure koja nosi ime *vjernici* je podučavanje:

وَقُل رَّبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ

I reci; 'Gospodaru moj, oprosti i smiluj se, Ti si najmilostiviji!'[747]

Zašto se ova sura završava dovom? Zato što vjernici, koji su se okitili spomenutim svojstvima, mogu nekada i pogriješiti, i ne biti na najvišem stupnju imana o kojem sura govori. Zbog toga je bilo potrebno, na kraju, dati smjernice kako tražiti oprost grijeha i otkloniti nedostatake u koje možeš upasti, što je u čovjekovoj prirodi.

[746] Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 61.
[747] Kur'an, sura: El-Mu'minun, ajet 118.

EN-NUR (SVJETLOST)

En-Nur je medinska sura, objavljena nakon sure El-Hašr. U Mushafu se nalazi nakon sure El-Mu'minun i ima 64 ajeta.

Stepeni svjetlosti

Sura Nur govori o pravilima društvenog ponašanja, o životu unutar kuća, o principima ponašanja među članovima društva, kako bi društvo dostiglo visoke stepene napretka, te o načinu čuvanja od smutnje i nemorala.

Jezici smutnje

Ova sura je objavljena povodom dezinformacije munafika, kada su Aišu, r.a., optužili za nemoral u događaju Ifka, te je Allah potom potvrdio njenu nevinost.

Aiša, r.a., je pošla sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., u bitku El-Mustalak. Vojska se zaustavila radi odmora, a Aiša, r.a., je izgubila ogrlicu. Dok je tražila, nosači su ponijeli korpu u kojoj je trebala biti ne primjetivši da je nema, jer je bila dosta mršava. Kada se Aiša vratila, vojska je već bila otišla te je ostala sama u pustinji.

Poslanik, s.a.v.s., je imao običaj iza vojske ostaviti po jednog čovjeka, koji bi uputio one koji su zaostajali. Naišao je Safvan ibn Mu'tal i zatekao Aišu, r.a., te joj dao svoju devu. Nije sa njom progovorio ni riječi, niti je pogledao dok nisu stigli u Medinu. Munafici su došli na ideju širiti dezinformacije, govoreći da se između Aiše, r.a., i Safvana dogodio blud. Ljudi su počeli prenositi ove laži, tako da su u tu zamku upali i neki vjernici, govoreći: „Gdje ima dima ima i vatre." Mišljenja su bila podijeljena. Bilo je i neodlučnih, a i onih koju su apsolutno odbacivali ove priče. Međutim, bilo je i oni koji su mislili

da se nemoral, zaista, dogodio. Objava nije silazila punih mjesec dana što je bio ispit kom je bilo izloženo islamsko društvo.

Božanska potvrda nevinosti

Objava nije silazila dok god društvo nije iznijelo sve ono što je tajilo u sebi. Ispit je bio težak. Tada su objavljeni ajeti sure En-Nur koji obznanjuju Aišinu, r.a., nevinost:

إِنَّ الَّذِينَ جَاؤُوا بِالإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنكُمْ لاَ تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُم مَّا اكْتَسَبَ مِنَ الإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ

Među vama je bilo onih koji su iznosili potvoru. Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas. Svaki od njih bit će kažnjen prema grijehu koji je zaslužio, a onoga od njih koji je to najviše činio čeka patnja velika.[748]

Ono što se dogodilo je, dakle, samo potvora i laž za koju ne postoje dokazi. Svi koji su širili ovu dezinformaciju islamskim društvom, na čelu sa Abdullahom ibn Selulom, vođom munafika, zaslužuju žestoku kaznu.

Nemojte to smatrati štetnim po vas

Prethodni ajet, na malo neobičan način, komentira događaj potvore i njeno širenje među muslimanima: *Vi ne smatrajte to nekim zlom po vas; ne, to je dobro po vas.*

Kakva se mudrost krije u ovome?

Cjelokupno islamsko društvo u Medini je izvuklo pouku iz ovog događaja. I mi ćemo, također, iz njega puno naučiti. Serija propisa i društvenih pravila koji prate suru, bit će dobro za muslimane od Istoka do Zapada i tako će trajati sve dok Allah ne naslijedi Zemlju i sve što je na njoj, kao potvrda Njegovih riječi: *to je dobro po vas.*

---

748 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 11.

Jedni o drugima mislite dobro

Prvi komentar ovog događaja bile su riječi: *Zašto, čim ste to čuli, nisu vjernici i vjernice jedni o drugima dobro promislili i rekli: 'Ovo je očita potvora!'*[749]

Divan li je ovaj ajet, jer nas uči kako postupati u trenucima širenja smutnje i govora koji kalja čast vjernika. Ovaj ajet je objavljen o Ebu Ejjubu El-Ensariji, koji je upitao svoju suprugu: „Da si ti bila na Aišinom mjestu, da li bi uradila ono što se priča?" Odgovorila je da ne bi, a on je rekao: „Aiša je još bolja od tebe." Ona je njega, onda, upitala da je bio na Safvanovom mjestu da li bi uradio ono što se priča, a nakon što je i on odgovorio da ne bi, kazala je: „Safvan je još bolji od tebe." Tada je objavljen navedeni ajet pohvalivši ovo dvoje vjernika, koji trebaju biti primjer svim vjernicima. Ajet kaže: *jedni o drugima dobro promislili.* Sura poručuje muslimanima: Imajte mišljenje o vašoj braći i sestrama, kao što imate mišljenje o sebi. Vjernici su kao braća. Ostavite munafike, neka o njima misle šta hoće. Sura nas uči da je kaljanje časti vjernika kao kaljanje naše časti, a zaštita časti vjernika je zaštita i nas samih.

Čuvajte se kaljanja časti!

Brate, čuvaj se da ne diraš u čast ljudi, a naročito žena! Nemoj prihvatati šejtanska došaptavanja i vesvese o drugim ljudima. Čuvaj se dezinformacija i sramota koje se šire, kako ne bi nepravedno prema nekom imao loše mišljenje i tako zapao u jedan od najvećih grijeha na koji upozorava ova sura, a to je potvora časnih i čestitih žena.

Munafici, koji su proširili ovu dezinformaciju i vjernici koji su je prihvatili, nisu imali nikakav dokaz za svoje tvrdnje niti su imali svjedoke:

Zašto nisu četvoricu svjedoka doveli? A pošto svjedoke nisu doveli, oni su onda kod Allaha lažljivci.[750]

Ali, Allahova milost i plemenitost nadmašuju Njegovu srdžbu:

[749] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 12.
[750] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 13.

A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i na ovom i na onom svijetu, već bi vas stigla teška kazna zbog onoga u što ste se upustili.[751]

A vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno.

Ajeti ponovo upozoravaju na opasnost teme o kojoj govorimo:

إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ بِأَفْوَاهِكُم مَّا لَيْسَ لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمٌ وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُم مَّا يَكُونُ لَنَا أَن نَّتَكَلَّمَ بِهَٰذَا سُبْحَانَكَ هَٰذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَن تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِن كُنتُم مُّؤْمِنِينَ

Kad ste to jezicima svojim prepričavati stali i kad ste na sva usta govorili ono o čemu niste ništa znali, a vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno. Zašto niste, čim ste to čuli, rekli: 'Ne dolikuje nam da o tome govorimo, hvaljen neka si Ti! To je velika potvora!' Allah vam naređuje da više nikad tako nešto ne ponovite, ako ste vjernici.[752]

Navedeni ajeti su komentar na spomenuti događaj. Oni su pouka ashabima i čitavom ummetu da ne zadiru u čast žena. U taj grijeh mogu upasti i neki mladići svojim riječima, pokretima ili gestikulacijom, pravdajući to šalom bez namjere vrijeđanja. Uprkos tome, ajet žestoko upozorava:

A vi ste to sitnicom smatrali, ali je ono Allahu krupno.

Zabranjuje im da se tome ikada više vrate:

Allah vam naređuje da više nikad tako nešto ne ponovite, ako ste vjernici.

Iz svega ovoga vidimo da je kazivanje o potvori donijelo dobro medinskom, i uopće, svim islamskim društvima. Hajmo, zato, braćo, da zajedno pregledamo ajete ove sure i shvatimo njene poruke!

Oštar početak za oštar zločin

Sura počinje riječima nepoznatim iz prethonih sura: *Objavljujemo suru i njezine propise činimo obaveznim!*[753]

751 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 14.
752 Kur'an, sura: En-Nur, ajeti 15-17.
753 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 1.

Ovo je oštar početak. Propisi svake objavljene sure učinjeni su obaveznim. Zbog čega je sura počela na ovakav način? Kao da želi postaviti snažan okvir za očuvanje duštva. Zbog toga je bilo nužno, na samom početku, postaviti ovaj snažni zid i tako skrenuti pažnju na važnost propisa koji se nalaze u ovoj suri.

Objavljujemo suru i njezine propise činimo obaveznim! U njoj objavljujemo jasne dokaze da biste pouku primili.[754]

Koji je prvi od ovih propisa?

الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِئَةَ جَلْدَةٍ وَلاَ تَأْخُذْكُم بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللهِ
إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ

Bludnicu i bludnika izbičujte sa stotinu udara biča, svakog od njih, i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje, ako u Allaha i u onaj svijet vjerujete, i neka kažnjavanju njihovu jedna skupina vjernika prisustvuje![755]

Iako je osnova naše vjere milost, blagost i sažaljenje, ajet ipak kaže: *...i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje…*

Islam nas uči da pokrivamo tuđe mahane. Ipak, izdata je drugačija naredba:

I neka kažnjavanju njihovu jedna skupina vjernika prisustvuje!

Odbacivanje sumnji

Neprijatelji islama kritikuju islam, pripisujući mu divljaštvo i ekstremizam u sprovođenju propisa. Na žalost, neki muslimani se stide odgovoriti na ove potvore, čak ih, u nekim prilikama, smatraju ispravnim. Naša poruka je: nemojte suditi o islamu prije nego pročitate suru En-Nur i shvatite veličinu islama u rješavanju društvenih problema.

754 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 1.
755 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 2.

Sredstva zaštite

Razlog ovako oštrog početka je to što je islam postavio snažne barijere pred grijehom bluda. Ako neko, i pored svih tih barijera i upozorenja, učini blud, onda je to znak velike devijacije u njegovoj prirodi, te tako zaslužuje kaznu.

Ova sura promovira sedam koraka i principa koji, poput zida, štite vjernika, društvo i porodicu od nemorala. Oni štite čistoću, čednost i čast društva... U suri su propisi o traženju dozvole za ulazak, braku, zabrani nemorala, obaranju pogleda, hidžabu, zabrani vrijeđanja časti... Zatim dolazi kazna onima koji su se odali svojim strastima i nemoralu kao milost društvu i kao pravda.

Uslovi

1. Traženje dozvole za ulazak;

Čovjek ne smije ulaziti kod žene koja je sama u kući, a posebno ako se radi o djeveru ili muževljevom rođaku. Ne smije se osamiti sa ženom sa kojom se može oženiti. Djeca ne smiju ulaziti u sobu svojih roditelja, bez prethodnog traženja dozvole. Isto se odnosi i na sluge. Uzvišeni kaže:

O vjernici, u tuđe kuće ne ulazite dok dopuštenje ne dobijete i dok ukućane ne pozdravite; to vam je bolje, poučite se! A ako u njima nikoga ne nađete, ne ulazite u njih dok vam se ne dopusti; a ako vam se rekne: 'Vratite se!' – vi se vratite, bolje vam je, a Allah zna ono što radite.[756]

Također, kaže:

O vjernici, neka od vas u tri slučaja zatraže dopuštenje da vam uđu oni koji su u posjedu vašem i koji još nisu polno zreli.[757]

Ovi ajeti regulišu pravila kretanja djece i posluge unutar muslimanske kuće. Obrati pažnju na njih:

...prije jutarnje molitve i kad u podne odložite odjeću svoju, i poslije obavljanja noćne molitve. To su tri doba kada niste obučeni, a u drugo doba nije ni vama ni njima grijeh.[758]

---

[756] Kur'an, sura: En-Nur, ajeti 27-28.
[757] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 58.
[758] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 58.

Ovo su tri perioda u kojima se vjernik oslobađa odjeće, radi spavanja ili odmora.

A kada djeca vaša dostignu spolnu zrelost, neka onda uvijek traže dopuštenje za ulazak, kao što su tražili dopuštenje oni stariji od njih; tako vam Allah objašnjava propise Svoje! A Allah sve zna i mudar je.[759]

Veličanstvena li je ova vjera, jer vodi računa o vjerniku čak i u njegovoj kući. Organizuje mu kućno kretanje, obezbjeđujući mu sreću, zaštitu i spas od zla!

2. Obaranje pogleda;

Jedno od sredstava zaštite islamskog društva od nemorala promovišu i Allahove riječi:

قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَٰلِكَ أَزْكَىٰ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

Reci vjernicima neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; to im je bolje, jer Allah, uistinu, zna ono što oni rade.[760]

Naredba obaranja pogleda nije upućena samo muškarcima. Istim riječima je naređena i ženama:

A reci vjernicama neka obore poglede svoje.[761]

3. Ženidba;

Kazna se ne može izvršiti nad onima koji nisu sposobni stupiti u brak. Zbog toga je jedan od najvažnijih principa, kojima ova sura poziva, sklapanje brakova:

وَأَنكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

Udavajte neudate i ženite neoženjene, i čestite robove i robinje svoje; ako su siromašni, Allah će im iz obilja Svoga dati. Allah je neizmjerno dobar i sve zna.[762]

---

759 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 59.
760 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 30.
761 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 31.
762 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 32.

Ajet poziva na ženidbu i udavanje omladine koja nije u stanju sklopiti brak zbog materijalnih uslova, podstičući ih na pouzdanje u Allaha, Njegovu pomoć i nafaku.

4. Zabrana prostitucije;

Ajet žestoko kritikuje one koji iznajmljuju svoje robinje, kako bi za njih ostvarili materijalnu korist:

وَلاَ تُكْرِهُوا فَتَيَاتِكُمْ عَلَى الْبِغَاء إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِّتَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَن يُكْرِههُّنَّ فَإِنَّ اللهَ مِن بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

I ne nagonite robinje svoje da se bludom bave – a one žele da budu čestite – da biste stekli prolazna dobra ovoga svijeta; a ako ih neko na to prisili, Allah će im, zato što su bile primorane, oprostiti i prema njima samilostan biti.[763]

Sura, svojim strogim propisima, čuva ženu upozoravajući na opasnost trgovine njenim tijelom i dostojanstvom, jer se na taj način ruše njena prava i unosi fesad (smutnja) u cijelo društvo.

5. Hidžab;

Nakon navedenih propisa, nužan je i propis o hidžabu, kao jednom od sredstava spriječavanja oženjenih i neoženjenih da padnu u nemoral. Nemoral je, često, rezultat provokativnih scena koje se vide na ulici, stranicama novina, satelitskim kanalima i drugim sredstvima informisanja. Hidžab, s jedne strane, kao i obaranje pogleda, s druge, garant su očuvanja čistoće društva:

A reci vjernicama neka obore poglede svoje i neka vode brigu o stidnim mjestima svojim; i neka ne dozvole da se od ukrasa njihovih vidi išta osim onoga što je ionako spoljašnje, i neka vela svoja spuste na grudi svoje.[764]

Ponavljanjem izraza i neka ne pokazuju svoje ukrase na dva mjesta u ajetu, jasno je naznačeno da je čitava žena ukras i nije dozvoljeno da od tih ukrasa pokazuje išta, osim onoga što je i onako spoljašnje, a to su lice i šake, kako je to Poslanik, s.a.v.s., objasnio.

763 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 33.
764 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 31.

Ajet ne samo da je naredio nošenje hidžaba, već je dao precizan opis te odjeće i uslove koje mora ispoštovati: *i neka vela svoja spuste na grudi svoje...* Prekrivač koji pokriva glavu mora prekrivati i otvor prsa i vrat, kako se ne bi desilo da se otkriju ženini ukrasi:

...neka ukrase svoje ne pokazuju drugima, to mogu samo muževima svojim, ili očevima svojim, ili očevima muževa svojih...[765]

Ko može, nakon svih ovih detalja, reći da hidžab nije obaveza? Ajeti ove i sure El-Ahzab su jasno definirali i opisali izgled hidžaba, ne ostavivši mjesta raspravi.

Zabrana širenja bestidnih glasina

Islam je zabranio širenje bestidnih glasina:

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَن تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ وَاللهُ يَعْلَمُ وَأَنتُمْ لاَ تَعْلَمُونَ

One koji vole da se o vjernicama šire bestidne glasine čeka teška kazna i na ovom i na onom svijetu; Allah sve zna, a vi ne znate.[766]

Svim medijima, koji šire nemoral i bestidnost, svakome ko protura vijesti o mahanama i zadire u čast ljudi, poručujem: poslušajte ovaj ajet i bojte se Allaha!

Oni koji obijede čestite, bezazlene vjernice, neka budu prokleti i na ovom i na onom svijetu; njih čeka patnja nesnosna na Dan kada protiv njih budu svjedočili jezici njihovi, i ruke njihove, i noge njihove za ono što su radili.[767]

Moraju dovesti četiri svjedoka

Islam je propisao sva ova pravila, kako bi zaštitio društvo od upadanja u nemoral i bestidnost... Kada bude lahko stupiti u brak, kada nošenje hidžaba bude rasprostranjeno, pogledi oboreni, kad nestane nemoralnih programa i prostitucija bude zabranjena... i pored svega ovoga, može se desiti da neko počini blud. Da li zaslužuje kaznu? Odgovor, naravno, glasi ne... Takva osoba nije zaslužila kaznu, sve dok taj čin ne budu vidjela četiri svjedoka. Dakle, bičevanje i kamenovanje

765 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 31.
766 Kur'an, sura: En-Nur, ajet 19.
767 Kur'an, sura: En-Nur, ajeti 23-24.

se ne sprovode, sve dok blud ne potvrde četiri pouzdana i pravedna svjedoka, čiji moral je poznat društvu, ili dok osoba sama ne prizna. Poslušajte Allahove riječi:

One koji okrive poštene žene, a ne dokažu to s četiri svjedoka, sa osamdeset udaraca biča izbičujte i nikada više svjedočenje njihovo ne primajte; to su nečasni ljudi, osim onih koji se poslije toga pokaju i poprave, jer i Allah prašta i samilostan je![768]

Ovakav je zaslužio kaznu

Ovo je veoma težak uslov, koji stoji pred kaznom za blud... To je znak Allahove milosti prema robovima. Kazna se sprovodi samo nad onim ko prekrši sve principe i propise koje je postavila ova sura i učini nemoral... I ne samo to, već je čin nemorala učinio pred četvericom svjedoka, što znači da svoj nemoral nije krio. Ko uradi takvo djelo, ne zaslužuje milost od društva, već se prema njemu treba ophoditi grubo i osoro. Sad shvaćamo oštrinu kojom sura počinje: *...i neka vas pri vršenju Allahovih propisa ne obuzima prema njima nikakvo sažaljenje...* jer takav se trudi uništiti i pokvariti društvo...

Ljepota i veličina islama leži u tome što, ako budu trojica svjedoka ili četevrica, pa jedan odustane od svjedočenja, onda kaznu bičevanja snose ova trojica, jer je čuvanje i zaštita autoriteta ljudi preča.

Islam ne čezne za izvršenjem kazni

Sve ranije spomenuto ukazuje da islam ne čezne za izvršenjem kazni. U ashabima imamo najljepši primjer razumijevanja vjere. Omer, r.a., je u vrijeme svoje vladavine vidio dvoje kako bludniče, ali sa njim nije bilo više svjedoka. Srdit se vratio muslimanima i rekao: „Čuo sam svojim ušima i vidio svojim očima! Izvršit ću nad njima kaznu!" Alija mu tada reče: „Vladaru pravovjernih, imaš li svjedoke?" Omer odgovori: „Ne, ali ja sam vladar pravovjernih!" Alija odgovori: „Vladaru pravovjernih, dovedi svjedoke ili, ako kažeš njihova imena, slijedi ti kazna po leđima!"

Ko, nakon svega ovoga, može kazati da islam žudi za prolijevanjem krvi i izvršenjem kazni?!

[768] Kur'an, sura: En-Nur, ajeti 4-5.

Pokajanje

Sve kazne navedene u ovoj suri su krajnji lijek, ukoliko društvo, nakon uspostave svih ovih principa, upadne u nemoral... Šta će biti ako u nemoral upadnu momak i djevojka koji žive u zemlji u kojoj se ne sprovode Allahovi zakoni ili gdje nisu ispunjeni ovi principi?

Nad njima neće biti izvršena šerijatska kazna, već se trebaju pokajati i sakriti svoj grijeh. U tome vidimo i ljepotu ove sure, jer otvara vrata pokajanju, nakon navedenih primjera koji govore o kazni:

...osim onih koji se poslije toga pokaju i poprave...[769]

A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i da Allah ne prima pokajanje i da mudar nije...[770]

A da nije Allahove dobrote prema vama i milosti Njegove i da Allah nije blag i milostiv...[771]

I svi se Allahu pokajte, o vjernici, da biste postigli ono što želite.[772]

Pokajanje je put spasa društvu u kojem nema nabrojanih principa ili koje se ne sprovodi kazna za blud.

Svjetlosti

Ostaje još jedno pitanje: zbog čega je ova sura nazvana imenom En-Nur (svjetlost)? Neko će odgovoriti: „Jer u ovoj suri ima ajet: *Allah je izvor svjetlosti nebesa i Zemlje!*"

To je očigledan odgovor, ali kakva je veza ovog ajeta sa pravilima društvenog ponašanja o kojima sura govori? Zbog čega nije nazvana imenom *Pravila društvenog ponašanja* ili slično tome?

U ovome leži dokaz da društvo koje postupa po ovim propisima i učenju biva ispunjeno svjetlošću. Allahov zakon je svjetlost za društvo. Suprotno tome je padanje u tamu i zabludu, kao što se dešava sa velikim brojem društvenih zajednica u savremenom dobu.

Puno je kuća koje žive u tami, jer ne uče suru En-Nur. Kada su se društva udaljila od Allahovog zakona, u njima se proširio nemoral

[769] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 5.
[770] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 10.
[771] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 20.
[772] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 31.

i bestidnost. Umnožile su se bolesti i problemi... Stoga je ova sura nazvana imenom En-Nur, jer je ona svjetlo koje čuva dušu i čisti je od poriva. Ona čuva čast i štiti je od zlonamjernih jezika, osvjetljavajući joj put ka Allahu.

Allah je svjetlo nebesa i Zemlje

Šta je izvor ove svjetlosti? *Allah je izvor svjetlosti nebesa i Zemlje!*[773]

Allahovo svjetlo je Njegov šerijat i uputa.

Gdje je izvor ovog svjetla?

U džamijama koje se Allahovom voljom podižu i u kojima se spominje Njegovo ime.[774]

Kome silazi:

...ljudi koje kupovina i prodaja ne ometaju da Allaha spominju...[775]

Ko je lišen nje:

A djela nevjernika su kao varka u ravnici u kojoj žedan vidi vodu...[776]

To je zbog toga što on ne slijedi svjetlo svoga Gospodara:

أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِّن فَوْقِهِ مَوْجٌ مِّن فَوْقِهِ سَحَابٌ ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا
فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا وَمَن لَّمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ نُورًا فَمَا لَهُ مِن نُّورٍ

...ili su kao tmine nad dubokim morem koje prekrivaju talasi sve jedan za drugim, iznad kojih su oblaci, sve tmine jedna iznad drugih, prst se pred okom ne vidi, – a onaj kome Allah ne da svjetlo neće svjetla ni imati.[777]

Vidite li šta se dešava ostavljanjem božanskog svjetla? Vidite li kako ostavljanje hidžaba i širenje bestidnosti bacaju pojedinca, društvo, pa i cijelo čovječanstvo, u ponor zablude i nemorala?

---

[773] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 35.
[774] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 36.
[775] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 37.
[776] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 39.
[777] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 40.

Zahtjevi božanskog svjetla

Poslušajmo, po drugi put, ključni ajet sure:

اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ مَثَلُ نُورِهِ كَمِشْكَاةٍ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ
الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِن شَجَرَةٍ مُّبَارَكَةٍ زَيْتُونِةٍ لاَّ شَرْقِيَّةٍ وَلاَ غَرْبِيَّةٍ يَكَادُ
زَيْتُهَا يُضِيءُ وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُّورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَن يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ
الأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

Allah je izvor svjetlosti nebesa i Zemlje! Primjer svjetlosti Njegove je udubina u zidu u kojoj je svjetiljka, svjetiljka je u kandilju, a kandilj je kao zvijezda blistava koja se užiže blagoslovljenim drvetom maslinovim, i istočnim i zapadnim, čije ulje gotovo da sija kad ga vatra ne dotakne; sama svjetlost nad svjetlošću! Allah vodi ka svjetlosti Svojoj onoga koga On hoće. Allah navodi primjere ljudima, Allah sve dobro zna.[778]

Miškat je izraz koji se koristi za udubinu u zidu u kojem se nalazi svjetiljka, a udubina je ta koja štiti svjetiljku. Da bi svjetlo uvijek sijalo, nužno je da ima lampu koja će čuvati plamen. Kao da ovaj veličanstveni ajet poručuje vjernicima: „Sprovodite Allahov zakon, jer je to svjetlo koje obasjava društvo. Čuvajte ga i neka vaša srca budu poput ove udubine u zidu, koja čuva plamen svjetiljke, kako bi obasjavala vaš i život ljudi oko vas."

Ovoj svjetiljci treba i fitilj koji će je raspaliti. Taj fitilj je tvoje djelo i aktivnost. Ajet ti poručuje: „Zapali fitilj i osvijetli svoje društvo." Zbog toga je i početak ove sure bio strog, jer ona poziva pozitivnoj aktivnosti i paljenju tog fitilja, koji će obasjati Zemlju Allahovim svjetlom.

Jasni ajeti

Svjetlo otkriva i ističe suštinu stvari. Zbog toga se u suri ponavljaju izrazi jasni i jasni ajeti na devet mjesta. Sura počinje riječima: *U njoj objavljujemo jasne dokaze...* Nakon spominjanja principa društvenog ponašanja, Uzvišeni spominje: *... i Allah vam propise objašnjava...*[779]

[778] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 35.
[779] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 34.

ili: *Mi vam objavljujemo jasne ajete...*, jer ovi propisi upućuju vjernike objašnjavajući im Put istine.

Zbog toga je sura, u kojoj je obznanjena Aišina, r.a., nevinost, sura En-Nur (Svjetlost), jer svjetlost otkriva istinu i suštinu stvari...

Iz istog razloga je postavila uslov postojanje četiri svjedoka da bi se izvršila kazna za blud.

Molim te, brate, neka ova sura i njeni principi budu svjetlo u tvojoj porodici. Čuvaj Allahove propise kako bi njima osvijetlio društvo u kom živiš. Okreni ga ka svim ljudima, ne bi li osvijetlio put čovječanstvu.

EL-FURKAN
(FURKAN)

El-Furkan je mekkanska sura, objavljena nakon sure Ja-Sin. U Mushafu se nalazi iza sure En-Nur i ima 77 ajeta.

Poruke sure El-Furkan

Sura El-Furkan govori o lošem završetku i kazni koja slijedi onima koji budu negirali Uzvišenog Allaha, Poslanika, s.a.v.s., i Allahovu Knjigu. Zbog toga, u ovoj suri, postoje tri osnovna dijela:

- primjer utjerivanja u laž sa kojim se susreo Allahov Poslanik, s.a.v.s;
- upozorenje na loš završetak onih koji budu Poslanika u laž utjerivali;
- učvršćivanje Vjerovjesnika, s.a.v.s., i njegovih ashaba.

Svi ajeti sure baziraju se na ova tri temeljna aspekta. Zbog toga je i nazvana imenom El-Furkan, jer objašnjava da su vjera i Kur'an dva faktora koji rastavljaju istinu od zablude.

Utjerivanje u laž i potvrđivanje

Ova sura je objavljena u vrijeme kada su mušrici došli do vrhunca u ismijavanju Poslanika, s.a.v.s., i njegovih ashaba. Objavljena je da bi ih učvrstila i da bi negirala riječi mušrika. Zbog toga u prvim ajetima stoji:

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ هَذَا إِلاَّ إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ فَقَدْ جَاؤُوا ظُلْمًا
وَزُورًا وَقَالُوا أَسَاطِيرُ الأَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمْلَى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلاً

Oni koji ne vjeruju govore: 'Ovo nije ništa drugo do velika laž koju on izmišlja, a u tome mu i drugi ljudi pomažu' – i čine nepravdu i potvoru

i govore: 'To su izmišljotine naroda drevnih; on traži da mu se pripisuju i ujutro i naveče da mu ih čitaju'.[780]

Mušrici su ih u laž ugonili na više načina: od smatranja Kur'ana lažnim i tretiranja kao *izmišljotine naroda drevnih*, do negiranja i ugonjenja u laž Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

وَقَالُوا مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونَ مَعَهُ نَذِيرًا أَوْ يُلْقَى إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا انظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَطِيعُونَ سَبِيلًا

I oni govore: 'Šta je ovom 'poslaniku', on hranu uzima i po trgovima hoda; trebalo je da mu se jedan melek pošalje da zajedno sa njim opominje, ili da mu se spusti kakvo blago ili da ima vrt iz kojeg bi se hranio'? I nevjernici još govore: 'Vi samo začarana čovjeka slijedite!' Vidi šta o tebi oni govore, pa onda lutaju i pravi put ne mogu da nađu.[781]

Nakon svih ovih provokacija, slijedi ajet koji učvršćuje Poslanika, s.a.v.s., i one koji vjeruju:

تَبَارَكَ الَّذِي إِن شَاء جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّن ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَيَجْعَل لَّكَ قُصُورًا

Neka je uzvišen Onaj Koji ti, ako hoće, može dati bolje od toga: vrtove kroz koje rijeke teku i dvorove.[782]

Naredni ajeti pojašnjavaju kako će skončati nevjernici:

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَن كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا إِذَا رَأَتْهُم مِّن مَّكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّظًا وَزَفِيرًا وَإِذَا أُلْقُوا مِنْهَا مَكَانًا ضَيِّقًا مُقَرَّنِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا

Oni, čak, i Čas oživljenja poriču, a Mi smo za one koji Čas oživljenja poriču pripremili Vatru razbuktalu, – kad od njih bude udaljena toliko da je mognu vidjeti, čuće kako gnjevna ključa i od bijesa huči, a kad budu bačeni

[780] Kur'an, sura: El-Furkan, ajeti 4-5.
[781] Kur'an, sura: El-Furkan, ajeti 7-9.
[782] Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 10.

u nju, u tjesnac, vezanih ruku, propast će tamo prizivati. 'Ne prizivajte danas jednu propast, nego prizivajte mnoge propasti!'[783]

Šejtan ostavlja na cjedilu

Naredni ajet navodi nešto što je gore od utjerivanja u laž:

Oni koji ne vjeruju da će pred Nas stati – govore: 'Zašto nam se ne pošalju meleki ili zašto Gospodara svoga ne vidimo?' Oni su, zaista, u dušama svojim oholi, a u nepravičnosti su sve granice prešli.[784]

Kakva im kazna slijedi?

وَيَوْمَ يَعَضُّ الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلاً يَا وَيْلَتَى لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلاَنًا خَلِيلاً لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِلإِنسَانِ خَذُولاً

Na Dan kada nevjernik prste svoje bude grizao govoreći: 'Kamo sreće da sam se uz Poslanika Pravog puta držao, kamo sreće, teško meni, da toga i toga za prijatelja nisam uzeo, on me je od Kur'ana odvratio nakon što mi je priopćen bio!' – a šejtan čovjeka uvijek ostavlja na cjedilu.[785]

Da, loš prijatelj ih je ostavio, a šejtan, koji ih je na zlo navodio, odrekao ih se...

Primjer identičan prethodnom. Među ajetima koji govore o negiranju i sudbini nevjernika, dolazi ajet koji uliva smiraj: *Stanovnici Dženneta će tog dana najbolje prebivalište i najljepše odmaralište imati.*[786]

Nemoj izbjegavati Kur'an

Naredni ajeti optužuju onoga ko izbjegava Kur'an: *Poslanik je rekao; 'Gospodaru moj, narod moj ovaj Kur'an izbjegava!'*[787]

Upozorenje onima koji izbjegavaju Kur'an je žestoko izrečeno, jer je on put koji razdvaja istinu od zablude, tamu od svjetlosti i vjeru od nevjerstva.

783 Kur'an, sura: El-Furkan, ajeti 11-14.
784 Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 21.
785 Kur'an, sura: El-Furkan, ajeti 27-29.
786 Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 24.
787 Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 30.

Mušričkom negiranju nema granica. Oni tragaju za motivima kojim bi opravdali svoje negiranje. Sada nalaze prigovor što Kur'an nije objavljen odjednom:

Oni koji ne vjeruju govore: 'Trebalo je da mu Kur'an bude objavljen čitav, i to odjednom!'[788]

Gospodar im odgovara na najljepši način: *A tako se objavljuje da bismo njime srce tvoje učvrstili, i mi ga sve ajet po ajet objavljujemo.*

Ovaj ajet u sebi objedinjuje odbacivanje tvrdnji i poricanju nevjernika te učvršćivanje Poslanikovog, s.a.v.s., srca.

Ajeti se nižu istim redom: prvo se spominju primjeri poricanja, zatim kazna koja slijedi poricateljima, a među tim ajetima su i oni koji učvršćuju Vjerovjesnikovo, s.a.v.s., srce.

Primjer poricanja: *Kad te vide, rugaju ti se: 'Je li ovo onaj kojeg je Allah kao poslanika poslao?'*[789]

Zbog toga Uzvišeni učvršćuje Vjerovjesnika, s.a.v.s., obećavajući mu pomoć i jasne dokaze: *Oni ti neće nijedan prigovor postaviti, a da ti Mi nećemo odgovor i najljepše objašnjenje navesti.*[790]

Nakon ovog, slijedi ajet koji upozorava na sudbinu nevjernika: *Oni koji budu lica okrenutih zemlji u Džehennem vučeni bit će u najgorem položaju i u najvećoj nevolji.*[791]

Osnovni uzrok poricanja

Neko će se pitati: čemu svo ovo poricanje i potvore? Odgovor nalazimo u 43. ajetu, jednom od ključnih ajeta, koji kaže da je glavni uzrok poricanja slijeđenje strasti. Onaj ko je zaslijepljen svojim strastima ne može priznati vlastite greške, već druge optužuje za to: *Kaži ti Meni, hoćeš li ti biti čuvar onome koji je strast svoju za boga svoga uzeo.*[792]

788 Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 32.
789 Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 41.
790 Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 33.
791 Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 34.
792 Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 43.

Šta ti možeš učiniti za ljude poput ovih. Za ljude koji obožavaju svoju strast mimo Allaha, pa im je pomutila razum i izopačila prirodu?

Zar ne vidiš kako Gospodar tvoj sjenu rasprostire...

Sura nastavlja istim tempom. Napokon dolazimo i do ajeta koji spominju kosmološke dokaze o Allahu.

Ljepota Kur'ana je u tome što, kada sura govori o kosmološkim dokazima, govori i o Allahovoj moći u vasioni. Ovi ajeti nisu slučajno i neplanski ovdje, već u potpunosti odgovaraju atmosferi sure, isto kao što smo kazali za kazivanja o vjerovjesnicima.

Šta uočavamo u suri El-Furkan? Opća atmosfera sure govori o poricanju kojem je bio izložen Allahovo Poslanik, s.a.v.s., a njen cilj je smirivanje njegovog srca. Tada dolazi jedan od kosmoloških dokaza koji potvrđuje ovu poruku: *Zar ne vidiš kako Gospodar tvoj sjenu rasprostire – a da hoće, ostavio bi je da miruje.*[793]

Ovaj ajet ukazuje da Onaj Koji je rasprostranio sjenu, iz Svoje milosti prema robovima, moćan je i obasuti Svoje robove milošću i i zaštititi ih poricanja nevjernika. Rasprostiranje sjene je simbolika smiraja i čvrstine srca.

Noć milosti

Nakon toga, Uzvišeni kaže:

On vam je noć učinio pokrivkom, san vam je učinio počinkom, a dan da se krećete.[794]

Odabir noći simbolizira smiraj i milost:

I On šalje vjetrove kao radosnu vijest, kao prethodnicu milosti Svoje; i Mi s neba čistu vodu spuštamo da njome već mrtav predio oživimo.[795]

Vidimo da prirodne pojave, poput vjetra i kiše, donose radosne vijesti vjernicima o Allahovoj milosti, čiste ih i oživljavaju njihova

[793] Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 45.
[794] Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 47.
[795] Kur'an, sura: El-Furkan, ajeti 48-49.

srca, sve to s ciljem da im se olakšaju muke koje imaju, izazvane ismijavanjem i poricanjem.

Vrhunac poricanja

Nakon što nam sura govori o nevjerničkom poricanju Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i Kur'ana, prije samog kraja, govori i o jednoj težoj vrsti poricanja – o poricanju Milostivog:

A kad im se rekne: 'Padajte ničice pred Milostivim!' – oni pitaju: 'A ko je Milostivi? Zar da padamo ničice samo zato što nam ti naređuješ'? I još se više otuđuju.[796]

Ovo je vrhunac lošeg odnosa prema Uzvišenom Allahu. Ajet im odgovara na veličanstven način: Robovi Milostivoga Ga spoznaju kroz Njegova svojstva. Ovo je Allahova počast i učvršćivanje vjernika. Kao dao poručuje nevjernicima: Pitajte muslimane o Milostivom…

Njihova djela ukazuju na Njegovo svojstvo

Odgovor nevjernicima na ovaj način je najveća počast robovima Milostivog, jer oni upućuju na Milostivog kroz svoja svojstva:

A robovi Milostivoga su oni koji po Zemlji mirno hodaju, a kada ih bestidnici oslove, odgovaraju: 'Mir vama!' i oni koji provode noći pred Gospodarom svojim na tlo padajući i stojeći: i oni koji govore: 'Gospodaru naš, poštedi nas patnje u Džehennemu, jer je patnja u njemu, doista, propast neminovna, on je ružno prebivalište i boravište'; i oni koji, kad udjeljuju, ne rasipaju i ne škrtare, već se u tome drže sredine; i oni koji se mimo Allaha drugom bogu ne klanjaju, i koji, one koje je Allah zabranio, ne ubijaju, osim kada pravda zahtijeva, i koji ne bludniče; – a ko to radi, iskusit će kaznu, patnja će mu na onom svijetu udvostručena biti i vječno će u njoj ponižen ostati; ali onima koji se pokaju i dobra djela čine, Allah će njihova rđava djela u dobra promijeniti, a Allah prašta i Samilostan je; a onaj ko se bude pokajao i dobra djela činio, on se, uistinu, Allahu iskreno vratio; i oni koji ne svjedoče lažno, i koji, prolazeći pored onoga što ih se ne tiče, prolaze dostojanstveno; i oni koji, kada budu opomenuti dokazima Gospodara svoga, ni gluhi ni slijepi ne ostanu; i oni koji govore: 'Gospodaru

[796] Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 60.

naš, podari nam u ženama našim i djeci našoj radost i učini da se čestiti na nas ugledaju!'[797]

Ovaj ajet hvali i govori o neophodnosti želje muslimana za vođstvom, ali, naravno, bez ljubavi prema vlasti i žudnje za dunjalukom. Musliman treba željeti da bude vođa bogobojaznima, njihov predvodnik i pomagač u bogobojaznosti.

Ljepota prethodnih ajeta leži u tome što su napravili ravnotežu između ibadeta i ahlaka. Evo jasnog lanca: svojstvo u ibadetu, a zatim svojstvo u moralu i tako do kraja sure. Cilj toga je da bi se obznanilo da oni koji zaslužuju naziv *robovi Milostivog* su oni koji ne razdvajaju ibadet i moral.

A vi, koji negirate Milostivog, poslušajte Njegove riječi na kraju sure:

Reci: 'Allah vam poklanja pažnju samo zbog vaše molitve, a pošto ste vi poricali, neminovno vas čeka patnja'.[798]

Ovako je čitava sura El-Furkan satkana: razdvajaju se istina i njeni sljedbenici od zablude i njenih sljedbenika; razdvaja se džennet vjernika i njihova čvrstina od džehenema nevjernika i njihove bolne kazne.

---

[797] Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 63-74.
[798] Kur'an, sura: El-Furkan, ajet 77.

EŠ-ŠUARA
(PJESNICI)

Eš-Šuara je mekkanska sura. Objavljena je nakon sure El-Vakia, a u Mushafu se nalazi iza sure El-Furkan. Ima 227 ajeta.

Dostavite od mene makar jedan ajet

Sura govori o važnosti dostavljanja poslanice na najljepši i najuticajniji način. U vrijeme Musaa, a.s., to sredstvo je bilo čarolija, a u Poslanikovo, s.a.v.s., vrijeme najuticajniji su bili pjesništvo i pjesnici. Otuda i naziv za ovu suru.

Ova sura je objavljena u periodu kada su muslimani imali potrebu spoznati umijeće dostavljanja informacija i prenošenja ideja: na početku perioda javne da've, a naročito nakon Poslanikovog, s.a.v.s., prvog javnog obraćanja sa brda Safa. Poruka sure jasno ide u smjeru objašnjenja važnosti dostavljanja informacije i prenošenja ideja na putu širenja dave.

Opasnost slušane riječi

Mediji su mač sa dvije oštrice. Mogu koristiti u odvođenju ljudi u zabludu ili u upućivanju na Pravi put. Zbog toga se sura završava riječima:

A zavedeni slijede pjesnike. Zar ne znaš da oni svakom dolinom blude i da govore ono što ne rade, tako ne govore samo oni koji vjeruju i dobra djela čine, i koji često Allaha spominju, i koji uzvraćaju kad ih ismijavaju. A mnogobošci će sigurno saznati u kakvu će se muku uvaliti.[799]

Pjesnici u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ili savremenim rječnikom kazano *glasnogovrnici*, su odvodili ljude u zabludu i odvraćali sa Allahovog puta, ili su bili svjetiljka upute i dostavljač istine ljudima. Zbog toga je nužno da daije posjeduju ova veoma važna sredstva u

[799] Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajeti 224-227.

prenošenju ideja, koja se, naravno, mijenjaju shodno vremenu, i da ih na najbolji način koriste u prezentiranju i širenju islama.

Ključevi srca

Kao što smo vidjeli i u prethodnim surama, kazivanja o vjerovjesnicima su uvijek u skladu sa ciljem o kojem sura govori. Kada ova sura govori o Musau, a.s., iznosi njegov strah da neće dovoljno dobro uticati na ljude:

...da mi ne postane teško u duši i da mi se jezik ne saplete; zato podaj poslanstvo i Harunu.[800]

Sva kazivanja o vjerovjesnicima, spomenuta u ovoj suri, govore o načinu komuniciranja i dijaloga vjerovjesnika sa njegovim narodom.

To ćemo uočiti u kazivanjima o Musau, Ibrahimu, Nuhu, Hudu, Salihu, Lutu i Šuajbu. Sura se fokusira na *kaže* i *kažu*. To su veličanstveni ajeti koji pripremaju Allahovog Poslanika, s.a.v.s., za etapu javne da've, koja je jasno naređena u 214. ajetu:

I opominji rodbinu svoju najbližu.

Primjeri komuniciranja i dijaloga

U razgovoru Musaa, a.s., sa faraonom, na primjer, vidimo veličanstven način dijaloga:

Otiđite faraonu i recite: ‚Mi smo poslanici Gospodara svjetova, dopusti da sinovi Israilovi pođu s nama!" 'Zar te među nama nismo gojili dok si dijete bio i zar među nama tolike godine života svoga nisi proveo?' – reče faraon – 'i uradio si nedjelo koje si uradio i još si nezahvalnik?'[801]

Faraon je Musau uputio tešku optužbu. Kakav je odgovor onih koji pozivaju Allahu na ovakve optužbe?

'Ja sam onda ono uradio nehotice' – reče, 'a od vas sam pobjegao zato što sam se vas bojao, pa mi je Gospodar moj mudrost darovao i poslanikom me učinio.[802]

800 Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajet 13.
801 Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajeti 16-19.
802 Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajeti 20-21.

Zatvorio je vrata optužbe onim što se desilo u prošlosti. A zatim je iz odbrane krenuo u napad:

A dobročinstvo koje mi prebacuješ – da nije to što si sinove Israilove robljem učinio?'[803]

Razmjena optužbi se završava, da bi nakon nje počeli razgovor o pozivanju u vjeru:

'A ko je Gospodar svjetova?' – upita faraon. 'Gospodar nebesa i Zemlje i onoga što je između njih, ako vjerujete' – odgovori on.[804]

'Čujete li ?' – reče onima oko sebe faraon. 'Gospodar vaš i Gospodar vaših davnih predaka' – reče Musa.[805]

'Poslanik koji vam je poslan, uistinu, je lud' – reče faraon. 'Gospodar istoka i zapada i onoga što je između njih, ako pameti imate' – reče Musa.[806]

Vidimo da je Musa, a.s., smireno odgovorio na pitanje *ko je Gospodar svjetova*, ne obraćajući pažnju na optužbe koje je faraon izrekao u prvom pitanju.

U istom kazivanju vidimo da Musa, a.s., nastoji ostvariti uticaj na ljude na najbolji mogući način, pa je zbog toga i rekao faraonu: *Zar i onda kad ti budem očigledan dokaz donio? – upita on.*[807]

Kojim sredstvom je Musa ovo postigao? Čarolijom, najuticajnijim sredstvom na ljude u njegovo vrijeme, isto kao što je bila poezija u vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ili mediji danas.

Isto tako, vidimo da se i zabluda, faraon i njegova vojska, fokusiraju na uticaj na javno mnjenje: *'Ostavi njega i brata njegova!' – rekoše –, 'a u gradove pošalji da sakupljaju.'*[808]

Željeli su da ovaj duel bude javan: *A narodu bi rečeno: 'Hoćete li se iskupiti.'*[809]

803 Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajet 22.
804 Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajeti 23-24.
805 Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajeti 25-26.
806 Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajeti 27-28.
807 Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajet 30.
808 Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajet 36.
809 Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajet 39.

Ibrahim i njegova da'va

U kazivanju o Ibrahimu, a.s., uočavamo drugu vrstu dijaloga kojem nas uči ova sura. Ibrahim, a.s., je počeo racionalnim razgovorom:

On je rekao: 'Da li vas oni čuju kad se molite, ili, da li vam mogu koristiti ili naškoditi?'[810]

Nakon njihovog slabog odgovora, rekao je:

'A da li ste razmišljali' – upita on – 'da su oni kojima se klanjate vi i kojima su se klanjali davani preci vaši, doista, neprijatelji moji? Ali, to nije Gospodar svjetova.[811]

Ibrahim, a.s., kada spominje Allaha, dž.š., akcenat stavlja na Njegova svojstva:

الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ وَالَّذِي هُوَ يُطْعِمُنِي وَيَسْقِينِ وَإِذَا مَرِضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِ
وَالَّذِي يُمِيتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ وَالَّذِي أَطْمَعُ أَن يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ

Koji me je stvorio i na pravi put uputio, i Koji me hrani i poji, i koji me, kad se razbolim, liječi, i Koji će mi život oduzeti, i Koji će me poslije oživjeti, i Koji će mi, nadam se, pogreške moje na Sudnjem danu oprostiti![812]

Kur'anska jasnoća

Pošto je Kur'an suština Poslanikove, s.a.v.s., da've, vidimo da se ajeti ove sure, koji govore o Kur'anu, fokusiraju na njegovu jasnoću i važnost njegovog uticaja na ljude.

Ovo su ajeti Knjige jasne![813]

Na kraju sure, nakon kazivanja o vjerovjesnicima, slijedi ajet:

Na jasnom arapskom jeziku.[814]

Jezik mora imati kritičku notu prema atmosferi u kojoj ljudi žive, bez obzira na njenu vrijednost. Zbog toga Uzvišeni kaže: *A da*

[810] Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajeti 72-73.
[811] Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajeti 75-77.
[812] Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajeti 78-82.
[813] Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajet 2.
[814] Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajet 195.

ga objavljujemo i nekom ne-Arapu. pa da im ga on čita, opet u nj ne bi povjerovali.[815]

Ajeti, na najjasniji način, upućuju daije, svih vremena i prostora, na korišćenje najboljih metoda daveta.

Mediji

Kada čitaš suru Eš-Šuara uvijek imaj na umu da mediji trebaju biti jedno od sredstava dave, a ne promoteri grijeha i nemorala. To je poruka ove sure medijima. Druga poruka je upućena čitavom ummetu, a posebno daijama: da traže najbolji put, posredstvom koga će uticati na ljude, služeći se primjerom Allahovih vjerovjesnika i njihovim pozivanjem.

Sura je nazvana imenom Eš-Šuara, kako bismo uputila na korišćenje najboljih sredstava u prezentiranju da've. Ne u prezentiranju i promociji nemorala i grijeha prema Allahu. U tome nam trebaju biti uzori vjerovjesnici Ibrahim i Musa, a naravno i Muhammed, s.a.v.s. Od njih trebamo učiti kako razgovarati sa svojim narodom i kako na njih uticati.

[815] Kur'an, sura: Eš-Šuara, ajeti 198-199.

EN-NEML
(MRAVI)

En-Neml je mekkanska sura. Objavljena je nakon sure Eš-Šuara i iza nje se nalazi u Mushafu.

Sura civilizacijske superiornosti

En-Neml govori o civilizacijskoj superiornosti i važnosti, aludirajući na činjenicu da muslimani posjeduju snažnu civilizaciju sa razvijenom naukom, tehnologijom, materijalnom snagom i vojnom moći, kako bi ih koristili za vjerske ciljeve. Obraća se onima koji su islam shvatili samo kao klanjanje namaza, suzne oči i učenje Kur'ana... Ove stvari, pored njihove važnosti, moraju se spojiti i sa ovosjvetskom snagom i upravljanjem Zemljom, u skladu sa Allahovim programom. I ne samo to, već civilizacijsku superiornost muslimana i njihov naučni i tehnološki napredak, treba koristiti u davi i tako ostavljati mnogo snažniji utisak od govora obične osobe, osobe koja nije uspjela u životu ili pala na ispitu. Ukratko, ona nam poručuje: O, ummete Muhammedov! Nećete steći ugled, poštovanje i važnu ulogu među svjetskim narodima i zajednicama, bez civilizacijskog napretka i bez ovladavanja svim naučnim saznanjima svoga vremena!

Vidimo da svaka sura upućuje posebnu poruku muslimanima, kako bi, sve zajedno, upotpunile islamski program. Ovo nas podsjeća na međusobno povezanost dijelova Kur'ana i kompaktnost sura. Ako je poruka sure Eš-Šuara bila: „Vodite računa o medijima“, poruka sure En-Neml je: „Vodite računa o civilizacijskoj superiornosti.“ Obije ove poruke služe istom cilju, aludirajući na važnost napretka i superiornosti, te nužnost slijeđenja ovosvjetskih faktora, kako bi se muslimani istakli i osnažili svoj utjecaj na druge.

Uspješna institucija

Primjer civilizacijske superiornosti i napretka u ovoj suri je Sulejman, a.s., i njegova carevina koja je objedinila iman i uspjeh. Ova njegova institucija najviše liči onome što danas nazivaju svjetskom multinacionalnom kompanijom. Ona, unutar svog upravnog aparata, sadrži ličnosti brojnih vrsta: ljudi i džini, ptice, mravi i insekti...

Pogledajmo elemente civilizacijskog napretka u kazivanju o Sulejmanu, a.s. Detalji tog kazivanja pružaju veoma važno i novo značenje civilizacijskog napretka i uspjeha u životu:

Osjećaj vrijednosti nauke

Davudu i Sulejmanu smo znanje dali...[816]

Nema napretka bez nauke. Učenik može služiti islamu samo onda kada bude najbolji u svojoj školi i na svom univerzitetu. Ovo je suština islama:

...i oni su govorili: 'Hvala Allahu Koji nas je odlikovao iznad mnogih vjernika, robova Svojih![817]

Odlikovao ih je čime? Naukom! Odlikovao ih je još jednom istaknutom osobinom, a to je ponos zbog te nauke i spoznaja njene vrijednosti, pa su zbog toga zahvalni Allahu. Društvo u kom učenici i studenti varaju na ispitima i čiji je primarni cilj samo uzimanje diploma, ne zna pravu vrijednost nauke. Ovakvo društvo ne može pokrenuti preporod niti se natjecati sa drugim narodima.

Nasljeđivanje generacija

I Sulejman naslijedi Davuda...[818]

Uspjeh se ne može zaustaviti samo kod jedne generacije. Moraju postojati generacije koje će nasljeđivati taj uspjeh, čuvati ga, osigurati prosperitet društva i razmjenu iskustava unutar jedne institucije.

[816] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 15.
[817] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 15.
[818] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 16.

Potpunost jezika

O ljudi, dato nam je da razumijemo ptičje glasove.[819]

Ova osobina omogućava korespodenciju i saradnju sa drugima.

I svašta nam je dato; ovo je, zaista, prava blagodat![820]

Idealna administracija

I skupiše se Sulejmanu vojske njegove...[821]

Zamisli ovu veliku carevinu... multinacionalnu kompaniju... stjecište brojnih vrsta... Među njima ima i džinna i ljudi, ptica i insekata... svih stvorenja: *džinnovi i ljudi i ptice, sve četa do čete, postrojeni...* Riječi *skupiše* se ukazuju na mnoštvo vojske i njenih vrsta. U Allahovim riječima naziremo precizno uređenje i podjelu poslova: *...sve četa do čete, postrojeni...*

Svako obavlja posao koji se od njega traži, a koji je u skladu sa njegovim sposobnostima i mogućnostima.

Vježbanje

I kad stigoše do mravlje doline... Kakva je veza između putovanja Sulejmana i njegove vojske do mravlje doline, sa organizacijom njegove carevine?

Ova organizacija trenira svoje članove. Sulejman ih je poveo na vježbanje i putovanje zemljom. Ajet nam opisuje jedan aspekt njihove vježbe, kada su, u toku svoje šetnje, došli do mravlje doline gdje je došlo do poznatog razgovora između mrava i mravlje zajednice:

Jedan mrav reče: O mravi, ulazite u stanove svoje da vas ne izgazi Sulejman i vojske njegove, a da to i ne primijete![822]

Disciplina i odlučnost

Ostajemo u društvu Sulejmana, a.s., da bismo vidjeli način organiziranja institucije i odlučnost u ophođenju prema njenim

[819] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 16.
[820] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 16.
[821] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 17.
[822] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 18.

članovima. Tokom svakog sastanka vrši se smotra prisutnih i odsutnih:

وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدْهُدَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَائِبِينَ لَأُعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَذْبَحَنَّهُ أَوْ لَيَأْتِيَنِّي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ

I on izvrši smotru ptica, pa reče: 'Zašto ne vidim pupavca, da nije odsutan? Ako mi ne donese valjano opravdanje, teškom ću ga kaznom kazniti ili ću ga zaklati!'[823]

Sulejman, a.s., nije samo pitao za pupavca, već je i ostale ptice postrojio. Pogledajte preciznog sistema u Sulejmanovom, a.s., carstvu! Iako je pupavac samo mala ptica i, skoro ne predstavlja nikakvu snagu u Sulejmanovoj vojsci, ipak njegovo odsustvo remeti disciplinu i mora mu se odlučno pristupiti.

Pripadnost poslanici

Ovo kazivanje ukazuje na potpunu predanost svih članova organizacije njenoj misiji i na brigu službenika, kao da su svi vođe. Pupavac je odletio od Palestine do Jemena, samo da bi donio informacije o kraljevini čiji stanovnici obožavaju Sunce, a ne Allaha, da bi vladaru donio informaciju: *Doznao sam ono što ti ne znaš.*[824]

Dobro je proučio položaj i donio precizne i pouzdane informacije: *Iz Sabe ti donosim pouzdanu vijest.*

Zatim iznosi kazivanje o ovoj carevini, koju je vidio:

إِنِّي وَجَدتُّ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِن كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ وَجَدتُّهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِن دُونِ اللَّهِ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ

Vidio sam da jedna žena njima vlada i da joj je svega i svačega dato, a ima i prijesto veličanstveni: vidio sam da se i ona i narod njezin Suncu klanjaju, a ne Allahu, – šejtan im je prikazao lijepim postupke njihove i od Pravog puta ih odvratio, te oni ne umiju da nađu Pravi put.[825]

---

[823] Kur'an, sura: En-Neml, ajeti 20-21.
[824] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 22.
[825] Kur'an, sura: En-Neml, ajeti 23-24.

Pupavac nije postupio samo kao obični službenik, već se osjetio dogovornim za ulogu, probleme i cilj svoje kompanije. Čak je sa velikom tugom i bolom rekao: *...te oni ne umiju da nađu Pravi put pa da se klanjaju Allahu.*

Zatim se spominje da je pupavac kazao da kraljica ovog carstva posjeduje veličanstven prijesto, a na kraju: *Allah je, nema Boga osim Njega, Gospodar Arša veličastvenog.*[826]

Kamo sreće kada bi smo mi imali bar hiljadu ovakvih pupavaca, koji su aktivni i svjesni svoje pripadnosti zajednici i svoje odgovornosti!

Preciznost u prenošenju vijesti i njihovo vrijednovanje

Kur'anski ajeti nam prenose dijalog Sulejmana, a.s., i pupavca:

قَالَ سَنَنظُرُ أَصَدَقْتَ أَمْ كُنتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

'Vidjet ćemo' – reče Sulejman – 'da li govoriš istinu ili ne.'[827]

Vijesti koje nam dolaze moramo podvrgnuti analizi i provjeri. Sulejman je ovako postupio, uprkos tome što mu je pupavac kazao:

Iz Sabe ti donosim pouzdanu vijest.

Ali, uspješna kompanija mora imati tačne i autentične informacije, prije donošenja bilo kakve odluke.

اذْهَب بِّكِتَابِي هَٰذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ

Odnesi ovo moje pismo pa im ga baci, a onda se od njih malo izmakni i pogledaj šta će jedni drugima reći![828]

Sulejman, a.s., je započeo eksperiment sa ovim narodom. Divnog li umijeća i sistema! Muhammedov ummete, naučite se faktorima uspjeha iz kazivanja o Sulejmanu, a.s.

Savjetovanje kao uzrok napretka

Na drugoj strani nalazimo isto tako razvijenu instituciju: Belkisino kraljevstvo. Uzrok napretka njenog kraljevstva je savjetovanje

[826] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 26.
[827] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 26.
[828] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 28.

sa čelnicima naroda. Ona nije preduzimala nijedan korak prije nego bi se posavjetovala sa svojim narodom:

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُونِ

'O velikaši' – reče ona – 'savjetujte mi šta treba u ovom da uradim, ja bez vas neću ništa da odlučim!'[829]

Uprkos tome što kraljevina nije slijedila Allahovu vjeru, bila je uspješna zbog toga što se oslanja na jedan od veoma bitnih faktora uspjeha: međusobno savjetovanje i uvažavanje tuđeg mišljenja. Šta su joj kazali:

قَالُوا نَحْنُ أُولُو قُوَّةٍ وَأُولُو بَأْسٍ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ

'Mi smo vrlo jaki i hrabri' – rekoše oni – 'a ti se pitaš! Pa, gledaj šta ćeš narediti!'[830]

Oni nisu imali svoje mišljenje, nasuprot pupavcu koji se njime ponosio, spreman da ga brani. Uporedi ove dvije vojske: vojsku koja govori: *Doznao sam ono što ti ne znaš.*[831] što je osnova međusobnog savjetovanja i pobjede, i vojsku koja kaže: *Pa, gledaj šta ćeš narediti!*[832]

Veličanstvena civilizacija

Kraljica Sabe je pokušala ispitati Sulejmanovu iskrenost: *Poslaću im jedan dar i vidjeću sa čime će se izaslanici vratiti.*[833]

To je samo rasrdilo Sulejmana, a.s., pa je odgovorio: *Zar da blagom mene pridobijete? Ono što je Allah meni dao bolje je od onoga što je dao vama.*[834]

On ne želi ljepote i čari imetka, jer je nosilac Allahove poslanice, niti žudi za imetkom i snagom da bi pokorio druge narode, već mu je cilj dostavljanje poslanice Uzvišenog Gospodara svim ljudima.

---

829 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 32.
830 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 33.
831 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 22.
832 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 33.
833 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 35.
834 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 36.

Tehnološki napredak

Sulejmanovo kraljevstvo je posjedovalo vojnu moć bez premca:

ارْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُمْ بِجُنُودٍ لَا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُمْ مِنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ

Vrati se njima! Mi ćemo im dovesti vojske kojima se neće moći oduprijeti i istjerat ćemo ih iz Sabe ponižene i pokorene.[835]

U ovom ajetu je primjetan civilizacijski napredak koji je karakterizirao Sulejmanovo kraljevstvo: od dobre administracije do vojne snage.

Pretekao je njen prijesto

Kada je Sulejman, a.s., doznao da mu dolazi kraljica od Sabe, zatražio je od svoje vojske da mu donesu njen prijesto: *O dostojanstvenici, ko će mi od vas donijeti njezin prijesto prije nego što oni dođu da mi se pokore?*[836]

Tada su se javila dva vojnika iz ove veličanstvene povorke: Ifrit iz redova džina i neki čovjek kome je dato znanje iz Knjige. Natjecala su se ko će prije donijeti Belkisin prijesto. Kakva tehnologija, znanje i sredstva! Svojim napretkom ovo kraljevstvo je ovladalo čitavom Zemljom.

Zamisli iznenađenje koje je zadesilo kraljicu od Sabe kada je upitana: *Je li ovo tvoj prijesto?* Odgovorila je mudro: *Kao da je on.* Njen odgovor je bio diplomatski, iz razloga da ne bi pomislili da ne poznaje svoj prijesto koji je malo izmijenjen, a nije htjela ni odmah odsječno kazati da je to njen prijesto, pa da upadne u laž. Od ovog trenutka počinje njeno divljenje i čuđenje. To je ostavilo snažan utisak na nju i pripremilo je za prihvatanje vjere.

Dolazimo do 44. ajeta, posljednjeg u kazivanju o Sulejmanu, a.s., koji nosi poruku i cilj ove sure...

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنْ سَاقَيْهَا

'Uđi u dvoranu!'; – bi joj rečeno. I kad ona pogleda, pomisli da je duboka voda, pa zadiže haljinu uz noge svoje.

[835] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 37.
[836] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 38.

Dvorac je bio izgrađen na vodi, a njegov ulaz prekriven providnim staklom. Ona je zadigla svoju haljinu, bojeći se da je ne ukvasi.

قَالَ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِّن قَوَارِيرَ

'Ova je dvorana uglačanim staklom popločana!' – reče on.

Neobična tehnologija: stakleni dvorac izgrađen na vodi! Pogledajte tu preciznost. Belkisa je pred ovim civilizacijskim i naučnim napretkom ostala nemoćna i tada je prihvatila islam:

قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

'Gospodaru moj', – uzviknu ona – 'ja sam se prema sebi ogriješila i u društvu sa Sulejmanom predajem se Allahu Gospodaru svjetova!'[837]

Faraon i civilizacijski napredak

Kazivanje o Musau se prenosi skraćeno, u sedam ajeta, prije kazivanja o Sulejmanu. U ovim ajetima se govori o Faraonovom poricanju Musaovog, a.s., poslanstva: *I kad im očito dođoše znamenja Naša, oni rekoše: 'Ovo je prava čarolija!'*[838]

Odbili su Musaovu, a.s., poslanicu, jer on nije imao elemente civilizacijskog napretka, koje je imao Sulejman, a.s. To nam ukazuje da su civilizacijski napredak i naučna snaga među glavnim faktorima prosperiteta određene zajednice.

Elementi civilizacijskog napretka

Kroz ovu suru uviđamo nekoliko elemenata civilizacijskog napretka i to:

Uzvišeni principi i visoki ideali – što se jasno vidi u Sulejmanovim riječima: *Gospodaru moj, omogući mi da budem zahvalan na blagodati tvojoj, koju si ukazao meni.*[839]

Ovo je blagodat Gospodara moga koji me iskušava da li ću zahvalan ili nezahvalan biti.[840]

837 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 44.
838 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 13.
839 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 19.
840 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 40.

Sulejmanova zahvalnost na svim ovim potčinjenim blagodatima bila je zbog širenja Allahove vjere.

Nauka – Uzvišeni kaže: *Davudu i Sulejmanu smo znanje dali.*[841]

Nema napretka niti civilizacije bez nauke, a još manje bez svijesti o njenoj vrijednosti.

Razvoj tehnologije – Uzvišeni kaže: *I kad ona pogleda, pomisli da je duboka voda, pa zadiže haljinu uz noge svoje. Ova je dvorana uglačanim staklom popločana!*[842]

Vojna moć – Uzvišeni kaže: *Vrati se njima! Mi ćemo im dovesti vojske kojima se neće moći oduprijeti.*[843]

Osjećaj odgovornosti svakog člana društva – ovaj element razvoja i napretka jasno se očituje u postpuku pupavca i njegovom putovanja u kraljevstvo Sabe.

Koliko elemenata od nabrojanih ima naš ummet? Koja je tvoja uloga, dragi brate, u izgradnji uspješnog i prestižnog društva poput Sulejmanovog?

Allahova vlast je najveličanstvenija

Ljepota kur'anskog izraza očituje se i u tome što, uprkos fokusiranja sure na materijalne uzroke pobjede, svi primjeri koje ona navodi govore o mudžizama: pupavac koji govori i raspravlja se, mudri mrav savjetuje mrave svoje kolonije... Kroz sve to provlače se Sulejmanove, a.s., riječi: „Naučili smo govor ptica." Čak i na kraju sure stoji:

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ

I kad dođe vrijeme da oni budu kažnjeni, Mi ćemo učiniti da iz zemlje iziđe jedna životinja koja će im reći da ljudi u dokaze Naše nisu uvjereni.[844]

---

841 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 15.
842 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 44.
843 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 37.
844 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 82.

Na ovaj način se nastavlja govor o mudžizama. Zašto? Da bismo se sačuvali materijalizma. Sura nam poručuje: „Čuvajte se da napredak ne pokida vaše veze sa Uzvišenim Allahom i ne smetne vam sa uma da je Allah istinski pomagač. Postoje i imanski faktori koji pomažu u napretku, a koji nisu navedeni u suri..."

Postoje li bogovi mimo Allaha?

Sura iznenada prelazi sa govora o napretku na govor o Allahovoj moći u kosmosu. Civilizacija i napredak nas ne smiju zavarati, pa da u tom vrtlogu zaboravimo na našeg Gospodara i predamo se materijalističkom životu, poput današnjeg Zapada. Uzvišeni objavljuje divne ajete, koji se direktno obraćaju čovjekovom srcu, budeći osjećanja, izvlače ga iz nemara i letargije, i podsjećaju na Gospodara:

قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَى عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَى اللهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ أَمَّنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضَ وَأَنزَلَ لَكُم مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ ذَاتَ بَهْجَةٍ مَّا كَانَ لَكُمْ أَن تُنبِتُوا شَجَرَهَا أَإِلَهٌ مَّعَ اللهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ

Reci: 'Hvala Allahu i mir robovima Njegovim koje je On odabrao!' Šta je bolje: Allah ili oni koje Njemu ravnim smatraju, Onaj Koji je nebesa i Zemlju stvorio i koji vam spušta s neba kišu pomoću koje Mi dajemo da ozelene bašče prekrasne, – nemoguće je da vi učinite da izraste drveće njihovo. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Ne postoji, ali su oni narod koji druge s Njim izjednačuje.[845]

Ljepota i sklad u stvaranju kosmosa nadvisuju i nadilaze svaku civilizaciju...

أَمَّن جَعَلَ الأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلاَلَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَاجِزًا أَإِلَهٌ مَّعَ اللهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ

Onaj Koji je Zemlju prebivalištem učinio i kroz nju rijeke proveo i na njoj brda nepomična postavio i dva mora pregradio. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Ne postoji, nego većina njih u neznanju živi.[846]

Čovječe, neka te ne zavara i ne ponese tvoja snaga i moć!

[845] Kur'an, sura: En-Neml, ajeti 59-60.
[846] Kur'an, sura: En-Neml, ajet 61.

أَمَّن يُجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ

Onaj Koji se nevoljniku, kad mu se obrati, odaziva, i Koji zlo otklanja i Koji vas na Zemlji namjesnicima postavlja. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Kako nikako pouku vi da primite![847]

أَمَّن يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَمَن يُرْسِلُ الرِّيَاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ أَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ أَمَّن يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَإِلَٰهٌ مَّعَ اللَّهِ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

Onaj Koji vam u tminama, na kopnu i na moru, put pokazuje i Koji vjetrove kao radosnu vijest ispred milosti Svoje šalje. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Kako je Allah visoko iznad onih koji druge Njemu ravnim smatraju! Onaj Koji sve iz ničega stvara, Koji će zatim to ponovo učiniti, i Koji vam opskrbu s neba i iz zemlje daje. – Zar pored Allaha postoji drugi bog? Reci: 'Dokažite, ako istinu govorite![848]

Na ovaj način se uspostavlja ravnoteža između napretka i vjere u Svemoćnoga Gospodara kosmosa.

Zbog čega En-Neml?

Sura je nazvana imenom En-Neml – mravi, iako se mravi spominju u samo jednom ajetu. Zašto?

Mravi su primjer marljivosti i civilizacije u svijetu insekata. Oni posjeduju sve elemente napretka i razvoja: od izgradnje kuća do organiziranja vojske i određivanja posebnih ulaznih i izlaznih vrata. Oni čak koriste i centralizovano uređenje unutar njihove kolonije.

Mravi su organizirana zajednica koja je nadmašila sebi slične zajednice znanjem i tehnologijom. Zato je zaslužila da u Kur'anu bude spomenuta kao primjer napretka i civilizacije.

Ljudi mrave smatraju sitnim životinjama. Zbog toga ih Uzvišeni i navodi kao primjer, naređujući nam da se na njih ugledamo. Svaki put kada proučiš ovu suru, kod tebe se mora probuditi svijest o napretku ove male i slabašne zajednice insekata, i njenoj superiornosti

---

847 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 62.
848 Kur'an, sura: En-Neml, ajeti 63-64.

nad ostalim insektima. Zašto dozvoljavaš drugim zajednicama da nadmaše naš ummet?

Mudrost i aktivnost mrava

Ljepota Kur'ana je u tome što ključni ajet sure, koji iznosi obraćanje mrava drugim mravima, obuhvata divne savjete. Uzvišeni kaže:

حَتَّىٰ إِذَا أَتَوْا عَلَىٰ وَادِي النَّمْلِ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سُلَيْمَانُ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

I kad stigoše do mravlje doline, jedan mrav reče: 'O mravi, ulazite u stanove svoje da vas ne izgazi Sulejman i vojske njegove, a da to i ne primijete!'[849]

Ovaj mrav se obraćao zajednici mrava. Nije pobjegao, iako je sebe izložio opasnosti i mogućnosti da ga vojska pregazi. Želja da spasi svoju zajednicu bila je iznad lične želje i života. Ne samo to, već ovaj ajet sadrži i drugu interesantnu stvar, važnu za umijeće upravljanja i vođenja: mrav je postupio na ispravan način što je, prije samog navođenja opasnosti, kazao drugim mravima: *...ulazite u stanove svoje...* Na taj način je izbjegnuta panika i mogućnost da jedni druge unište.

Nakon svega toga, objašnjava opasnost: *...da vas ne izgazi Sulejman i vojske njegove...*

U trenucima opasnosti ljudi postupaju nepromišljeno. To, veoma često, povećava broj žrtava i štetu. Uspješan vođa mora najprije ponuditi rješenje i izlaz, a tek onda objasniti problem.

Upozorio ih je na opasnost od gubljenja povjerenja u Sulejmana, jer su dobro znali njegove dobre osobine. Zbog toga je potvrdio da vjernici nikada neće učiniti nepravdu namjerno. Ovo se jasno očituje u riječima:

...a da to i ne primijete!

Znaš li sada zašto se Sulejman nasmijao na ove njegove riječi? Zbog toga što je ovaj mali i slabašni mrav primjer umijeća upravljanja, rukovođenja i napretka...

---

849 Kur'an, sura: En-Neml, ajet 18.

EL-KASAS
(KAZIVANJE)

El-Kasas je mekkanska sura i objavljena je u toku Hidžre. Objavljena je nakon sure En-Neml i nalazi se iza nje u Mushafu. Ima 88 ajeta.

U teškim trenucima

Neki ajeti ove sure su objavljeni dok je Poslanik, s.a.v.s., bio na putu od Mekke ka Medini, u trenutku dok je njegovo srce bilo ispunjeno tugom, a oči suzne zbog rastanka sa Mekkom. On je tada rekao: „Allah zna da si ti najdraži grad mome srcu. Da me tvoji stanovnici nisu istjerali, nikada te ne bih napustio."

U ovakvim okolnostima, objavljena je ova sura da Vjerovjesniku i vjernicima nakon njega, uputi važne da'vetske poruke.

Srž sure El-Kasas jeste kazivanje o Musau, a.s., sa fokusiranjem na njegovo rođenje, bacanje u rijeku, odgoj na faraonovom dvoru, napuštanje Egipta i odlazak u Medjen, ženidba sa Šuajbovom kćerkom, povratak u zemlju nakon deset godina odsustva i pobjeda nad faraonom. Cijela sura je komentar na ovo kazivanje, a posebno na njegov kraj koji govori o Karunu. Ovo je jedina kur'anska sura fokusirana na Musaovo rođenje, njegov odgoj i odlazak u Medjen, bez govora o sinovima Israilovim i njihovim problemima sa Musaom, što je slučaj kod drugih sura. Šta je cilj i poruka sure? Kakve veze ovi događaji imaju sa Hidžrom?

Mi ćemo ti ga vratiti... Mi ćemo te vratiti u Mekku

Sura poručuje Vjerovjesniku, s.a.v.s., u trenucima putovanja ka Medini, da će ga Allah vratiti u Mekku kao pobjednika, nakon što je napustio u tajnosti.

Sura upoređuje obećanje dato Musaovoj majci: *Mi ćemo ti ga, doista, vratiti i poslanikom ga učiniti.*[850], i obećanje dato Muhammedu, s.a.v.s: *Onaj koji ti objavljuje Kur'an sigurno će te vratiti….*[851]

Kazivanje o Musau, a.s., u ovoj suri počinje obećanjem koje je Uzvišeni dao Musaovoj majci i to obećanje se ispunjava na kraju kazivanja. Zatim dolazi i drugo obećanje dato Poslaniku, s.a.v.s., da će ga Uzvišeni vratiti u Mekku, uprkos tome što je iz nje izišao kao muhadžir i u tajnosti. U oba slučaja se upotrebljava ista riječ *vratiti*. Poruka ove sure mogla bi biti: Onaj ko je ispunio obećanje dato Musaovoj majci, vratit će i tebe, Muhammede, u Mekku kao oslobodioca i pobjednika.

Poruka sure El-Kasas jeste pouzdanje u Allahovo obećanje i čvrsto uvjerenje da će to obećanje biti ispunjeno, uprkos periodu koji se nekada zna odužiti.

Obećanje za obećanjem

Ovdje ćemo ukazati na jednu veoma bitnu opasku. Musa, a.s., je van Egipta boravio osam godina, a zatim još dvije nakon ženidbe sa Šuajbovom kćerkom u Medjenu, kada mu je kazao:

'Ja želim da te oženim jednom od ove dvije kćeri moje' – reče on – 'ali treba da me osam godina služiš; a ako deset napuniš, bit će dobra volja tvoja.'[852]

Tako je Musa, a.s., ostao deset godina, da bi se nakon tog vremena vratio u Egipat.

I Allahov Poslanik, s.a.v.s., je nakon osam godina, ušao u Mekku kao pobjednik, a cjelokupna misija je završena nakon deset godina. I ovo obećanje je ostvareno u istom vremenskom periodu i u identičnim okolnostima. Musa, a.s., je napustio Egipat u strahu, a jedan od stanovnika mu je kazao da se glavešine dogovaraju kako će ga ubiti. Isto tako je i Allahov Poslanik, s.a.v.s., napustio Mekku tokom noći, dok su se nevjernici dogovarali kako da ga ubiju.

---

850 Kur'an,sura: El-Kasas, ajet 7.
851 Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 85.
852 Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 27.

Sličnost događaja nameće pitanje: da li smo sigurni u Allahovu pomoć? Uzvišeni nam je obećao pomoć i pobjedu:

وَعَدَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُم فِي الأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ
الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا
يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا

Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurni namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah bezbjednošću zamijeniti; oni će se samo Meni klanjati, i neće druge Meni ravnim smatrati.[853]

Ovaj ajet je jedno od Allahovih obećanja. Potpuno isto obećanje je dato Musaovoj majci i Muhammedu, s.a.v.s. Ono je od Allaha i ostvarit će se, bez sumnje, kao što su ostvarena i ova dva obećanja. Možda nakon osam ili deset godina… Hoćemo li, nakon što smo proučili suru El-Kasas, ispuniti naša srca sigurnošću u Allahovu pomoć?

Karakter da've

Ispunjenje Allahovog obećanja povezano je sa žrtvom i borbom samih daija. Zbog toga, u oba kazivanja, sura ukazuje na promjenu mjesta djelovanja, što se jasno vidi u riječima Uzvišenog:

وَقَالُوا إِن نَّتَّبِعِ الْهُدَى مَعَكَ نُتَخَطَّفْ مِنْ أَرْضِنَا

Oni govore: 'Ako s tobom budemo Pravi put slijedili, bit ćemo brzo iz rodnog kraja protjerani.'[854]

Put da'veta i pozivanja u Allahovu vjeru nije nimalo lahak: ispunjen je žrtvama, traži odricanja a često i napuštanje rodnog mjesta. Međutim, na kraju, uvijek dolazi pobjeda i dostojanstvo.

[853] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 55.
[854] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 57.

Volja zablude i Allahova volja

Hajdemo zajedno živjeti uz ajete ove sure i učiti se pouzdanju u Allahovo obećanje! U trećem ajetu riječi su upućene samo vjernicima, jer su jedino oni sigurni u Allahovo obećanje:

نَتْلُوا عَلَيْكَ مِن نَّبَإِ مُوسَى وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

Mi ćemo ti kazati neke vijesti o Musau i faraonu, onako kako je bilo, a to za one ljude koji vjeruju.

Iz četvrtog ajeta zaključujemo da je Musau i vjernicima bilo veoma teško, kao što je bilo i Muhammedu, s.a.v.s., i njegovim sljedbenicima:

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضْعِفُ طَائِفَةً مِّنْهُمْ يُذَبِّحُ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ

Faraon se u zemlji bio ponio i stanovnike njezine na stranke bio izdijelio; jedne je tlačio, mušku im djecu klao, a žensku u životu ostavljao, doista, je smutljivac bio.

Ovo je slikovit prikaz, u nekoliko riječi, snage koju je posjedovao faraon i slabosti sinova Israilovih. Nakon ovakvog prikaza dolazi ajet s veličanstvenim obećanjem:

وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ

A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni, milošću obaspemo i da ih vođama i nasljednicima učinimo.[855]

Obećanje se ne završava ovdje, već Uzvišeni obećava i više: davanje vlasti na Zemlji:

وَنُمَكِّنَ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِيَ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُم مَّا كَانُوا يَحْذَرُونَ

I da im na Zemlji vlast darujemo, a da faraonu i Hamanu i vojskama njihovim damo da dožive baš ono zbog čega su od njih strahovali.[856]

Jedno je bila faraonova želja, a drugo Allahova volja…

[855] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 5.
[856] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 6.

Musaova majka i promjene

Nakon teške nepravde i nasilja koje je sprovodio faraon i njegova vojska, i Allahovog obećanja da će sinovima Israilovim pomoći i dati im vlast na Zemlji, dolazi sedmi ajet, izazivajući čuđenje: *I Mi nadahnusmo Musaovu majku: 'Doji ga'.* Kao da je ovaj ajet početak sprovođenja Allahovog obećanja. Kako?

Nakon što je sura ukazala na faraonovu nepravdu, tiraniju, i nužnost promjena, seli nas u potpuno drugačiju atmosferu: majka doji svoje dijete. Kakva je veza između svega ovoga? Promjene počinju od majki koje odgajaju svoju djecu. Zadajaju ih slijeđenjem ove vjere i pouzdanjem u Allahovu pomoć i obećanje. Druga poruka ajeta jeste i to što Uzvišeni nije rekao Musaovoj majci: *kada se pobojiš za njega sakrij ga,* već: *a kad se uplašiš za njegov život, baci ga u rijeku.*[857]

Baci ga u rijeku i budi sigurna da će Allah ispuniti Svoje obećanje. Zašto? Zato što Uzvišeni kaže: *Mi ćemo ti ga, doista, vratiti i poslanikom ga učiniti.* Ovo je kazivanje o rađanju jednog ummeta... počinje sa djetetom bačenim u rijeku i majkom sigurnom u Allahovo obećanje.

Uloga žene u uzdizanju vjere

Ova sura baca zrake na ulogu žene u uzdizanju vjere. Četiri ključne osobe, koje su pomogle Musau, a.s., u obavljanju njegove misije, bile su žene. Prva od njih je Musaova majka: *I Mi nadahnusmo Musaovu majku*, koja ga je zaštitila svojim postupkom – povjerenjem u Allahovo obećanje.

Zatim, Musaova sestra:

وَقَالَتْ لِأُخْتِهِ قُصِّيهِ فَبَصُرَتْ بِهِ عَن جُنُبٍ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ وَحَرَّمْنَا عَلَيْهِ الْمَرَاضِعَ مِن
قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَهُ لَكُمْ وَهُمْ لَهُ نَاصِحُونَ فَرَدَدْنَاهُ إِلَىٰ أُمِّهِ

I ona reče sestri njegovoj: 'Idi za njim!' I ona ga ugleda izdaleka, a oni nisu bili ništa primijetili. A Mi smo mu već bili zabranili dojilje, pa ona reče: 'Hoćete li da vam je pokažem porodicu koja će vam se o njemu brinuti i koja će mu dobro željeti?' I vratismo ga majci njegovoj.[858]

[857] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 7.
[858] Kur'an,sura: El-Kasas, ajeti 11-13.

Ovo je uloga njegove sestre koja ga je vratila majci.

Treća žena koja je imala uticaj na Musaov, a.s., život bila je faraonova supruga:

وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِّي وَلَكَ لَا تَقْتُلُوهُ عَسَى أَن يَنفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا

I žena faraonova reče: 'On će biti radost i meni i tebi! Ne ubijte ga, možda će nam od koristi biti, a možemo ga i posiniti.[859]

Četvrta žena je Musaova supruga, kćerka Šuajbova:

فَجَاءَتْهُ إِحْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِحْيَاء قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا

I jedna od njih dvije dođe mu, poslije, idući stidljivo i reče: 'Otac moj te zove da te nagradi zato što si nam je napojio!'[860]

Ona je ta koja je svoga oca nagovorila na ovakvu ideju: *'O oče moj,' – reče jedna od njih – 'uzmi ga u najam, najbolje da unajmiš snažna i pouzdana.'*[861]

Ove četiri žene imale su, Allahovom dozvolom, ključnu ulogu u životu Musaa, a.s.

Kao što je Musa, a.s., imao podršku i pomoć ove četiri žene, tako je i Muhammed, s.a.v.s., imao pomoć brojnih žena. U prvom redu tu je Hatidža, r.a., koja je Poslaniku, s.a.v.s., pružala materijalnu i psihološku podršku. Zatim Ummu Seleme, Aiša, i druge Poslanikove supruge, majke vjernika. Ne smijemo zaboraviti ni prvu ženu šehida u islamu, Sumejju, zatim, Poslanikovu kćerku i prvakinju svih žena Fatimu, r.a. Jeste li primjetili veliku sličnost između životnog puta ova dva plemena vjerovjesnika? Cijela sura se fokusira na stanje u kojem je živio Musa, a.s., koje sliči okolnostima u kojima je živio Muhammed, s.a.v.s., a i okolnostima u kojima mi danas živimo. Sve ovo odašilje jednu poruku: o, muslimani, budite sigurni u Allahovo obećanje!

Obećanje i njegovo sprovođenje

Sura El-Kasas iznosi sedam obećanja. Pogledajmo koja su to obećanja i da li su ostvarena.

859 Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 9.
860 Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 25.
861 Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 26.

Uzvišeni kaže:

وَأَوْحَيْنَا إِلَى أُمِّ مُوسَى أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خِفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكِ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ

I Mi nadahnusmo Musaovu majku: 'Doji ga, a kad se uplašiš za njegov život, baci ga u rijeku, i ne strahuj i ne tuguj, Mi ćemo ti ga, doista, vratiti i poslanikom ga učiniti.'[862]

Ovaj ajet obuhvaća dva obećanja: prvo: *Mi ćemo ti ga, doista, vratiti...*, i drugo: *i poslanikom ga učiniti.*

Prvo obećanje je ispunjeno i Uzvišeni o tome govori u 13. ajetu: *I vratismo ga majci njegovoj da se raduje i da ne tuguje, i da se uvjeri da je Allahovo obećanje istinito; ali većina njih ne zna.*[863]

Treba znati Musaova majka, treba znati Allahov Poslanik, trebaš znati i ti, i ja trebam znati... treba znati cijeli ummet da je Allahovo obećanje istina, a ova vjera pobjednik, bez ikakve sumnje. Ali, gdje su ljudi koji će se pokrenuti i žrtvovati za ovu vjeru kao što se aktivirala Musaova majka i Vjerovjesnik, s.a.v.s.?

Drugo obećanje je, također, ispunjeno i o tome se govori u 30. ajetu:

A kad dođe do vatre, neko ga zovnu s desne strane doline, iz stabla, u blagoslovljenom kraju: 'O Musa, Ja sam – Allah, Gospodar svjetova!'

Sura ne staje ovdje, već dolazimo i do trećeg obećanja:

قَالَ سَنَشُدُّ عَضُدَكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِآيَاتِنَا أَنْتُمَا وَمَنِ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ

'Pomoći ćemo te bratom tvojim' – reče On – 'i obojici ćemo vlast dati, pa vam se oni neće usuditi prići; s Našim znamenjima vas dvojica i oni koji vas budu slijedili postat će pobjednici.'[864]

---

[862] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 7.
[863] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 13.
[864] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 35.

Ovo je Allahova garancija: pa vam se oni neće usuditi prići, i ona se ostvarila u riječima Uzvišenog: *Pa Mi dohvatismo i njega i vojske njegove i u more ih bacismo; pogledaj kako su skončali nevjernici!*[865]

U svim slučajevima vidimo da je između obećanja i njegovog ispunjenja postojao određeni vremenski period. Ovaj period je varirao između četiri i deset godina. Nekada se to dešavalo ranije, a nekada kasnije, shodno Allahovoj volji.

Ezan učvršćivanja prilikom oslobođenja Mekke

Uzvišeni Allah je obećao Vjerovjesniku, s.a.v.s., da će osloboditi Mekku. Poslanik, s.a.v.s., se vratio u Mekku... Bilal se popeo na Kabu i proučio ezan... Allahovo obećanje je ispunjeno. Kipovi su polomljeni, a ashabi su ponavljali Allahove riječi: Reci: Došla je istina, a nestalo je laži. Laž, doista, nestaje.[866] I ajet: *Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu.*[867]

Ispunjeno je i Allahovo obećanje o pobjedi nad Perzijancima i Bizantincima:

وَعَدَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُم فِي الأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ
الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُم مِّن بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا
يَعْبُدُونَنِي لاَ يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا

Allah obećava da će one među vama koji budu vjerovali i dobra djela činili sigurno namjesnicima na Zemlji postaviti, kao što je postavio namjesnicima one prije njih, i da će im zacijelo vjeru njihovu učvrstiti, onu koju im On želi, i da će im sigurno strah bezbjednošću zamijeniti; oni će se Mene obožavati, i neće druge Meni ravnim smatrati.[868]

Ammar ibn Jasir i Allahovo obećanje

Allahovo obećanje iz 5. ajeta je, također, ispunjeno:

وَنُرِيدُ أَن نَّمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضْعِفُوا فِي الأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ الْوَارِثِينَ

[865] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 40.
[866] Kur'an, sura: El-Isra, 81.
[867] Kur'an, sura: El-Feth, ajet 1.
[868] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 55.

A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni, milošću obaspemo i da ih vođama i nasljednicima učinimo.

Ovaj ajet nije obećanje samo sinovima Israilovim, već i jednom velikom ashabu, Ammaru ibn Jasiru. Kako?

Omer, r.a., je rekao Ammaru: „Idi, postavio sam te za namjesnika u Iraku.“ Sa njim je poslao i njegovog pomoćnika. Ammar je ostao kao namjesnik mjesec dana, iako nije imao predispozicije za to. Po isteku tog, Omer ga je opozvao. Kada ga je Ammar pitao o razlogu, Omer je odgovorio: „Učeći Allahovu Knjigu, vidio sam da su se sva obećanja koje je Allah dao ovom ummetu ispunila. Proučio sam i Allahove riječi: *A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni, milošću obaspemo i da ih vođama i nasljednicima učinimo.*[869] Ti si, Ammare, jedan od onih koji su na Zemlji tlačeni, i želio sam da ljudima pokažem kako Allah ispunjava Svoja obećanja. Idi, postavio sam te za namjesnika Iraka samo mjesec dana, da bi ljudi svojim očima vidjeli ispunjenje Allahovog obećanja:

A Mi smo htjeli da one koji su na Zemlji tlačeni, milošću obaspemo i da ih vođama i nasljednicima učinimo.[870]

Suraka ibn Malik i Kisrine narukvice

Poslanikovo, s.a.v.s., pouzdanje i sigurnost u Allahovu pomoć pokazalo se i tokom Hidžre. Dok je Poslanik, s.a.v.s., bio u putu, susrete ga Suraka ibn Malik, želeći ga ubiti ili zarobiti, da bi od Kurejšija uzeo 100 deva kao nagradu. Svaki put kada bi se pokušao primaći, padao bi sa konja bez ikakvog razloga, a njegov konj bi potanjao u pijesak. Suraka je rekao: „Saznao sam da mi je ovaj čovjek zabranjen. Postoji nešto što ga štiti.“ Zatražio je od Poslanika, s.a.v.s., sigurnost i Poslanik mu je pruži, a zatim mu reče: „Želio sam za tebe uzeti neku nagradu, ali nisam mogao. Pa mi ti daj nešto.“ Poslanik, s.a.v.s., mu reče: „Dat ću ti narukvice Kisre.“ „Kojeg Kisre?“ upita Suraka. Poslanik, s.a.v.s., mu reče: „Kisre, cara Perzije.“ Suraka zatraži da mu to Poslanik i pismeno potvrdi, te Poslanik, s.a.v.s., naredi Ebu Bekru da to zapiše.

[869] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 5.
[870] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 5.

Allahov Poslaniče, zašto mu nisi ponudio medinskih hurmi ili neki imetak? Zbog čega baš Kisrine narukvice? Ovo je pokazatelj Poslanikovog pouzdanja u Allahovu pomoć.

Suraka je čuvao ovu potvrdu i prije nakon što je prihvatio islam, sve do vremena Omera, r.a. Tada su muslimani osvojili Medain, prijestonicu Perzije i zaplijenili veliki imetak, koji su smjestili u džamiju. Tada se Omer, r.a., popeo na minberu i pozvao Suraku. Pojavio se starac, a Omer mu reče: „Evo ti Kisrine narukvice. Dodijelio ti ih je Poslanik, s.a.v.s., prije nego što je umro." Tada su svi prisutni počeli plakati gledajući u Poslanikovu sobu, govoreći: „Istinu je rekao stanovnik ovog mjesta... Neka je na njega Allahov salavat i selam..." O, muslimani, budite sigurni u Allahovu pomoć kao što je bio vaš Vjerovjesnik...

Allah mi je pokazao čitavu Zemlju

Kao što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., dao objećanje Suraki, i nama je obećao:

„Allah mi je pokazao čitavu Zemlju, pa sam vidio da će vlast moga ummeta doprijeti donde dokle mi je Zemlja pokazana."

Da bi se ovo obećanje ispunilo, vidimo da sura El-Kasas ukazuje na način sprovodbe tog obećanja:

تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koji se Allaha boje čeka srećan kraj.[871]

Oni koji ne žele oholiti se na Zemlji i na njoj nered činiti zaslužuju Allahovu pomoć, pobjedu, vlast na Zemlji i vođenje čovječanstva. Allahove riječi: *a oni koji se Allaha boje čeka srećan kraj*, znače da će, na koncu, vlast i pomoć pripasti bogobojaznima.

[871] Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 83.

Karun se oholio na Zemlji, pa ga je Zemlja nadvisila

Spomenuti ajet: *Taj drugi svijet dat ćemo onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine, a one koju se Allaha boje čeka srećan kraj,*[872] je došao kao komentar na kazivanje o Karunu, da ukaže da su vlast i pompa, u kojima je Karun živio, bili vid oholjenja i sijanja nereda na Zemlji. Zbog toga je Allah njega i njegov dvorac utjerao u zemlju:

I Mi smo i njega i dvorac njegov u zemlju utjerali.[873]

Sura govori o ispunjenju obećanja datog iskrenim vjernicima iz redova sinova Israilovih, Musaovoj majci i Musau. Kakvi su to ljudi, moj Gospodaru? *Onima koji ne žele da se na Zemlji ohole i da nered čine...*

Zbog toga se i prenosi kazivanje o Karunu, kao upozorenje i primjer onih koji se na Zemlji ohole i nered čine.

Zbog čega je sura nazvana ovim imenom?

Kao i obično, ostaje pitanje: zbog čega je sura nazvana ovim imenom? Značenje riječi *kasas* jeste praćenje nekog predanja sve do njegovog završetka, kako stoji u Allahovim riječima: *I ona reče sestri njegovoj: 'Idi za njim!'* tj., prati šta će se sa njim zbiti do kraja. Uzvišeni, također, kaže: *I kad mu on dođe i kaza mu šta je doživio...* tj., ispričao mu je sve od početka do kraja.

Sura je nazvana ovim imenom da bi nam ukazala da, ako budemo pratili kazivanja u ovoj suri do kraja, vidjet ćemo da se Allahovo obećanje ispunilo u svakom od njih, i da na kraju bogobojazni pobjeđuju. Ali, problem većine ljudi je što ne idu do kraja. Neki gledaju samo jednu kariku u borbi istine i zablude u kojoj je istina pobijeđena, misleći da se Allahovo obećanje nikada neće ispuniti.

Od sada, kada god proučiš ovu suru, sjeti se njenog završetka... Sjeti se da je Allahovo obećanje istinito i da će se, bez sumnje, ostvariti koliko god vremena proteklo!

872 Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 83.
873 Kur'an, sura: El-Kasas, ajet 81.

Musa između sure El-Kasas i El-Kehf

Postoji lijepa usporedba između kazivanja o Musau, a.s., u suri El-Kasas i kazivanja u suri El-Kehf.

U suri El-Kehf, Musa, a.s., se čudio onome što je Hidr uradio, počevši od bušenja lađe, preko ubistva dječaka, do opravljanja zida ljudima koji ih nisu htjeli ugostiti. Sve ove tri stvari dogodile su se i Musau, a.s. Majka ga je bacila u rijeku, nenamjerno je ubio faraonovog vojnika, a otac dvije djevojke ga je ugostio te je kod njega proveo deset godina.

Allahova obećanja su ispunjena u obije sure, uprkos teškim okolnostima, jer Allah čini ono što hoće. Dešava se da se stvari u čovjekovom životu ponavljaju. Ono što je čovjeku jučer bilo neobično i čudno, danas mu se dešava: *Tvoj Gospodar stvara šta hoće i odabire.*

Budi uvjeren da je Allah moćan učiniti sve, da je On Vladar nad svim vladarima i da Svojim carstvom raspolaže kako hoće.

Allah upravlja svim, ali većina ljudi ne zna...

EL-ANKEBUT
(PAUK)

El-Ankebut je mekkanska sura, objavljena nakon sure Er-Rum. U Mushafu se nalazi iza sure El-Kasas i ima 69 ajeta.

Sura iskušenja

Poruka sure El-Ankebut nazire se već iz prvog ajeta:

الم أَحَسِبَ النَّاسُ أَن يُتْرَكُوا أَن يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ

Elif Lam Mim. Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!' i da u iskušenje neće biti dovedeni?

Ovo je sura iskušenja. O, vjerniče, bori se sa iskušenjima, budi strpljiv!

Iskušenja su neminovna u životu vjernika. To je prirodni zakon i božansko pravilo koje je propisao na ovom svijetu. Neko će upitati: Zbog čega bivamo stavljani na iskušenja? Zar ne bi bilo bolje da živimo mirnim životom, da klanjamo, postimo i obožavamo Allaha, bez ikakvih iskušenja ili nedaća? Onaj ko postavi ovakvo pitanje, nije spoznao Allahovu mudrost i cilj stvaranja ovog svijeta. Ovaj svijet je učinjen ispitom za budući. Bez iskušenja, ljudi se ne bi mogli razlikovati u Džennetu. Ne bi postojala razlika između onoga ko zaslužuje Firdevs, najuzvišeniji dio Dženneta, i onog koji zaslužuje njegove najniže stepene. Ne bi se mogli odvojiti oni koji moraju proći kroz kaznu prije ulaska u Džennet. Radi uspostavljanja Allahove pravde, Allah izlaže Svoje robove iskušenjima, kako bi se odvojili loši od dobrih.

Prirodni zakon

Zbog toga sura počinje: *Elif Lam Mim. Misle li ljudi...* Da li je moguće: *da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!' i da u iskušenje neće biti dovedeni?*

Da li je moguće biti vjernik samim tim što ćeš reći: *Ja vjerujem*? Čak i kada je iskren onaj ko ovo kaže, ispit je neminovan: *i da u iskušenje neće biti dovedeni.*

Svaki vjernik biva iskušavan. Vjerniče, nemoj nikada misliti da iskušenja dolaze samo tebi, jer naredni ajet potvrđuje da je to prirodni zakon: *A Mi smo u iskušenje dovodili i one prije njih.* Zašto, Gospodaru? Odgovor nalazimo u istom ajetu: *...da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu,* odnosno, da bi se istinski vjernik odvojio od onoga koji to samo tvrdi. Zbog toga dolazi i 11. ajet sa istim značenjem: *Allah dobro zna one koji vjeruju i dobro zna one koji su dvolični.*

Nekom može pasti na um pitanje: Zar Gospodar, Koji je poznavalac svega tajnog, ne zna ko će uspjeti i strpiti se na iskušenju, a ko pasti...? Čemu, onda, iskušenja? Uzvišeni šalje ova iskušenja kako bi i ti sam bio svjedok toga i kako bi to bio dokaz protiv ili za tebe na Sudnjem danu.

Bilo bi dovoljno da Uzvišeni, na Sudnjem danu, kaže: „Ja znam da si se našao u takvoj situaciji, uradio bi tako i tako... Idi i uđi u Vatru." Ali, Allah, zbog Svoje mudrosti, milosti i pravde, šalje iskušenja i ispite na ovom svijetu, a na budućem će te pitati za tvoja djela.: *...da bi Allah sigurno ukazao na one koji govore istinu i na one koji lažu.*[874]

Ko želi susret sa Allahom?

Brate, nemoj misliti da je ovaj svijet lišen problema, i pored toga što si vjernik. Vjerovanje te ne oslobađa ovosvjetskih iskušenja. Čovjek biva iskušavan shodno jačini njegove vjere. Zbog toga ti sura El-Ankebut poručuje: „Ako želiš nagradu od Allaha, budi strpljiv u borbi sa iskušenjima i ispitima, dok ne susretneš svoga Gospodara i On te nagradi." Susret sa Allahom je, neminovno, blizu:

[874] Kur'an, sura: El-Ankebut, ajet 3.

مَن كَانَ يَرْجُو لِقَاءَ اللهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللهِ لَآتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

Onaj ko se nada susretu sa Allahom – pa, doći će, sigurno, Dan obećani; a On sve čuje i sve zna![875]

Nemoj pomisliti, u kontekstu gore navedenog, da je Allah ovisan o tvojoj borbi i trudu. Tvoja borba, strpljivost i trud trebaju, prije svega, tebi. Allah je neovisan naših djela, našeg ibadeta i neovisan je od svih svjetova. Mi smo siromašni i On nam je potreban u svemu.

وَمَن جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

A onaj ko se bori – bori se samo za sebe, jer Allah sigurno može bez svih svjetova biti.[876]

Uznemiravanje... ne kazna...

Najopasnije iskušenje, o kojem sura govori, je iskušenje u vjeri. Ono se očituje kroz probleme i uznemiravanja s ciljem udaljavanja od vjere. Sura nam potvrđuje da ova uznemiravanja i zlostavljanja nisu kazna. Slabašni čovjek, po svojim mjerilima i standardima, može pomisliti da su muke, koje mu se dešavaju, kazna. Ali, ajet kaže da ovakvo razmišljanje nije ispravno, jer jedino Allah može kazniti čovjeka:

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللهِ وَلَئِن جَاءَ نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوَلَيْسَ اللهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ

Ima ljudi koji govore: 'Vjerujemo u Allaha' – a kad neki Allaha radi bude na muke stavljen, on drži da je ljudsko mučenje isto što i Allahova kazna. A ako pobjeda dođe od Gospodara tvoga, sigurno će oni reći: 'Bili smo uz vas!' A zar Allah ne zna dobro ono što je u grudima čijim?[877]

Među najtežim iskušenjima

Ajeti sure se dalje nastavljaju, fokusirajući se na isti problem: na iskušenja koja otkrivaju vjerovanje ljudi i ispituju njihov kvalitet, odvajajući iskrenost od neiskrenosti. Zbog toga se spominje još jedna

---

[875] Kur'an, sura: El-Ankebut, ajet 5.
[876] Kur'an, sura: El-Ankebut, ajet 6.
[877] Kur'an, sura: El-Ankebut, ajet 10.

vrsta iskušenja: roditeljsko odvraćanje evlada od vjere i udaljavanje od pokornosti Allahu, iz straha ili tvrdoglavosti:

وَوَصَّيْنَا الإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِن جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلاَ تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

Mi smo svakog čovjeka zadužili da bude dobar prema roditeljima svojim. Ali, ako te oni budu nagovarali da Meni nekoga ravnim smatraš, o kome ti ništa ne znaš, onda ih ne slušaj. Meni ćete se vratiti, pa ću vas Ja o onome što ste radili obavijestiti.[878]

Ovo zna biti teško i bolno iskušenje. Hoće li čovjek ostati ustrajan u vjeri i, uprkos njihovom nevjerstvu, činiti dobro svojim roditeljima?

Putevi izbavljenja

Sura počinje konstatacijom da su iskušenja prisutna u čovjekovom životu i da donose poteškoće i bol:

Misle li ljudi da će biti ostavljeni na miru ako kažu: 'Mi vjerujemo!' i da u iskušenje neće biti dovedeni?[879]

Ista sura završava se veoma optimističkim ajetom, koji kaže da su iskušenja lahka i da će nas Allah uputiti i pomoći da ih prebrodimo, ako se budemo trudili:

One koji se budu zbog Nas borili Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti; a Allah je, zaista, na strani onih koji dobra djela čine![880]

Ovaj ajet govori o borbi sa samim sobom i iskušenjima, jer je objavljen u Mekki kada oružana borba još nije bila propisana. Ajet poručuje: „Borite se sa sobom, sa svojim strastima i savladajte ih. Osigurajte pobjedu nad unutarnjim i vanjskim neprijateljima."

Prvaci boraca

Sura nam iznosi primjere Allahovih vjerovjesnika: Nuha, Ibrahima, Luta, Šuajba i Musaa i njihovu borbu sa iskušenjima. Ako pogledamo kazivanje o Nuhu, vidjet ćemo da jedino ova sura spominje

878 Kur'an, sura: El-Ankebut, ajet 8.
879 Kur'an, sura: El-Ankebut, ajet 2.
880 Kur'an, sura: El-Ankebut, ajet 69.

period njegove dave od 950 godina: *On ostade među njima hiljadu manje pedeset godina.*

Vjernici treba da znaju da su iskušenja realnost. Čak ni vjerovjesnici nisu bili pošteđeni.

Moramo spoznati strpljivost i borbu koju je Nuh, a.s., uložio, što će nam pomoći u prevazilaženju naših iskušenja, koja su, naravno, mnogo manja nego što su ona koja su zadesila Nuha, a.s. Zatim dolaze iskušenja Ibrahima, a.s., i njegova strpljivost na riječima i provokacijama njegovog naroda:

Ubijte ga ili spalite!' – ali, Allah ga je iz vatre izbavio.[881]

Moramo se boriti ako želimo i praktično vidjeti Allahovu pomoć u trenucima iskušenja:

One koji se budu zbog Nas borili Mi ćemo, sigurno, putevima koji Nama vode uputiti.

Zašto El-Ankebut?

Ostalo nam je još da vidimo zbog čega je sura nazvana ovim imenom. Ako nam Allah navodi kao primjer neko od stvorenja, onda je, bez sumnje, poruka sure povezana sa tim stvorenjem. Sura En-Neml, na primjer, je bila sura koja govori o civilizacijskom napretku, a mravi su simbol tog napretka. Cilj sure En-Nahl je zahvalnost na blagodatima. Pokazala nam je kako pčele, koje slijede Allahove naredbe, daju ukusan i lijep med, lijek ljudima. Ako budemo slijedili Allahove naredbe, zračit ćemo svjetlom upute koje je ljudima lijek, kao što je i med.

Ponovo postavljamo pitanje: zbog čega je sura, koja govori o iskušenjima, nazvana baš ovim imenom?

Sličnost sa njegovim koncima

Suština iskušenja sliči koncima pauka: njihova priroda je da su međusobno umrežena i povezana. Skoro da nikada ne dolazi jedno iskušenje bez drugog. Znaju biti mnogobrojna i komplicirana, pa često

881 Kur'an, sura: El-Ankebut, ajet 24.

i prekriti čovjekov život... Na drugoj strani, slabašna su i krhka kada od Allaha zatražiš pomoć u njihovom rješavanju: *A najslabija je kuća, uistinu, paukova kuća, neka znaju!*[882]

Kada čovjeka zadesi iskušenje, obično promijeni boju lica i počne tragati za utočištem. Na žalost, u većini slučajeva utočište traži kod drugog, a ne kod Allaha. Sura nam poručuje: „Kada u iskušenjima tražite utočište kod ljudi, slični ste onome ko traži utočište u paukovoj mreži. To je slabašna i krhka kuća, koja ne može ni svoga vlasnika zaštititi i pokriti:

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِن دُونِ اللهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْعَنكَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ
لَبَيْتُ الْعَنكَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

Oni koji, mimo Allaha, zaštitnike uzimaju slični su pauku koji sebi isplete kuću, a najslabija je kuća, uistinu, paukova kuća, neka znaju![883]

Jedno od najvećih i najopasnijih iskušenja jeste traženje zadovoljstva ljudi na račun vjere, ili traženje pomoći i pouzdanja u nekog mimo Allaha.

Najslabija kuća

Paukova kuća je najslabija kuća zbog tanahnosti njenih konaca. Kada mužijak oplodi ženku, ona ga ubija i izbacuje iz kuće... Isto tako, kada mladunci odrastu, ubijaju majku i izbacuju je iz kuće... Čudne li porodice...

Zbog toga nam sura navodi primjer pauka, da nas poduči da su paukovi konci slabašni, makar bili komplicirani i zamršeni. Slični su iskušenjima. Uzvišeni nam ovim oslikava situaciju onoga ko traži utočište kod nekog drugog mimo Allaha, uporeďujući ga sa onim ko traži utočište u paukovoj mreži, koja je, u osnovi, slaba.

Slavljen neka je Allah, Koji je odabrao ovo ime suri, kako bi ljude upozorio da ne slijede primjere ovog insekta, postupajući kao on.

[882] Kur'an, sura: El-Ankebut, ajet 41.
[883] Kur'an, sura: El-Ankebut, ajet 41.

ER-RUM
(BIZANTINCI)

Er-Rum je mekkanska sura. Objavljena je nakon sure El-Inšikak. U Mushafu slijedi iza sure El-Ankebut i ima 60 ajeta.

Allahovi jasni ajeti

U ovoj suri se najviše spominje *i od Njegovih ajeta...dokaza je...* Ove riječi reflektuju poruku sure: Allahovi ajeti i dokazi su jasni i očigledni, pa kako možete da ne vjerujete!?

Ajeti nas, dalje, vode prostranstvima Allahovog carstva, spominjući Njegove jasne dokaze, povećavajući nam, tako, vjerovanje u veličinu Allahove moći.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُم مِّن تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنتُم بَشَرٌ تَنتَشِرُونَ وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً

Jedan od dokaza njegovih je to što vas od zemlje stvara, i odjednom vas, ljudi, svuda ima razasutih; i jedan od dokaza njegovih je to što za vas, od vrste vaše, stvara žene da se uz njih smirite, i što između vas uspostavlja ljubav i samilost.[884]

Ajet nas podsjeća na jednu divnu poruku. Allah, u Svome carstvu, ima dvije Knjige: knjigu koja se gleda, a to je vasiona i Knjigu koja se čita, odnosno, Kur'an. Ljepota ove dvije knjige je u tome što ukazuju jedna na drugu. Sura Er-Rum je, na primjer, dio Knjige koja se čita, ali ti ona okreće pogled govoreći: „Pogledaj Allahovu knjigu u koju se gleda i ona će ti ukazati na Allaha." Što više gledaš u vasionu, sve više te podstiče da pogledaš u Kur'an. Slavljen neka je Onaj Koji je svim ljudima, i pismenim i nepismenim, i Arapima i nearapima, i starima i mladima, dao Knjigu koju će čitati i koja će im ukazivati na Allaha!

---

884 Kur'an, sura: Er-Rum, ajeti 20-21.

Jedan od dokaza Njegovih...

Ajeti, u čitavom nizu, iznose Allahove dokaze u kosmosu:

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِّلْعَالِمِينَ وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُم بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاؤُكُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ
لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ

I jedan od dokaza Njegovih je stvaranje nebesa i Zemlje, i raznovrsnost jezika vaših i boja vaših; to su, zaista, pouke za one koji znaju; i jedan od dokaza Njegovih je san vaš noću i po danu, i nastojanje vaše da steknete nešto iz obilja Njegova; to su, zaista, pouke za ljude koji čuju.[885]

وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنَزِّلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُحْيِي بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ
مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

I jedan od dokaza Njegovih je to što vam pokazuje munju, da se pobojite i ponadate, i to što spušta s neba kišu i oživljava njome zemlju poslije mrtvila njezina; to su, zaista, pouke za ljude koji razumiju.[886]

وَمِنْ آيَاتِهِ أَن تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمْ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ إِذَا أَنتُمْ
تَخْرُجُونَ

I jedan od dokaza Njegovih je i to što nebo i Zemlja postoje voljom Njegovom. Zatim to što ćete, čim vas On samo jednom iz zemlje pozove, brzo ustati.[887]

Ova sura ima 60 ajeta. Molim te da, radi sebe, pogledaš koliko puta se riječ *i od dokaza Njegovih* ponavlja u ovoj suri? Kada je proučiš, iziđi u prirodu i barem pet minuta razmišljaj o Allahovom stvaranju. Ko je stvorio i uredio kosmos? Ko je u njemu postavio ove veličanstvene dokaze? Ko je uspostavio dobre odnose među supružnicima? Ko je između njih uspostavio ljubav i samilost?

Dolazimo do 46. ajeta koji nam govori o jednom od Allahovih dokaza:

---

885 Kur'an, sura: Er-Rum, ajeti 22-23.
886 Kur'an, sura: Er-Rum, ajet 24.
887 Kur'an, sura: Er-Rum, ajet 25.

وَمِنْ آيَاتِهِ أَن يُرْسِلَ الرِّيَاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُم مِّن رَّحْمَتِهِ

Jedan od dokaza Njegovih je to što On šalje vjetrove kao nosioce radosnih vijesti da vam da da milost Njegovu osjetite.

U drugom ajetu stoji:

اللهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسَفًا فَتَرَى الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ

Allah je Taj Koji vjetrove šalje, pa oni oblake tjeraju i On ih po nebu, kako On hoće, rasprostire i na komade dijeli, pa ti vidiš kišu kako iz njih pada.[888]

Čak i u stvaranju ljudi:

اللهُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِن بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِن بَعْدِ قُوَّةٍ ضَعْفًا وَشَيْبَةً

Allah je Taj Koji vas nejakim stvara, i onda vam, poslije nejakosti, snagu daje, a poslije snage iznemoglost i sijede vlasi.[889]

Ovi ajeti podstiču čovjeka da razmišlja o vasioni, govoreći mu: „Pogledaj Allahove dokaze kako te okružuju sa svih strana. Kako u njih ne vjeruju poricatelji i nevjernici? Kako neki ljudi mogu sumnjati u Allahovu veličinu?“

Bizantija – historijski dokaz

Ostaje pitanje: zbog čega je ova sura nazvana imenom Er-Rum – Bizantija? Možda ćeš kazati: Zato što počinje riječima: *Bizantinci su pobijeđeni.* Ali, kakve veze ima Bizantija sa porukom sure? Zbog čega sura nije nazvana *Dokazi?*

Ovakvo imenovanje ima historijsko značenje. U vrijeme Allahovog Poslanika, s.a.v.s., izbio je rat između Bizantije i Perzije. Perzijanci su do nogu potukli Bizantince. Tada su objavljeni ajeti koji su obavijestili vjernike da će Bizantija pobjediti Perziju u periodu od tri do devet godina.

888 Kur'an, sura: Er-Rum, ajet 48.
889 Kur'an, sura: Er-Rum, ajet 54.

Sura govori o veličanstvenim Allahovim dokazima u kosmosu. Kao da se obraća svakom poricatelju i inadžiji: ako ne vjerujete i ne vidite ove dokaze, onda pogledajte materijalne dokaze. Vidite ih, pred vama su, a to je pobjeda Bizantinaca nad Perzijancima u periodu od tri do devet godina. Ovaj ajet upućen je nama kao što je bio upućen i prvim generacijama. Šta je znao Poslanik, s.a.v.s., koji je stanovao u Mekki, o pobjedi koju će Bizantija izvojevati nad Perzijom? Poslušajmo zajedno ajete:

الم غُلِبَتِ الرُّومُ فِي أَدْنَى الأَرْضِ وَهُم مِّن بَعْدِ غَلَبِهِمْ سَيَغْلِبُونَ فِي بِضْعِ سِنِينَ لِلَّهِ الأَمْرُ مِن قَبْلُ وَمِن بَعْدُ وَيَوْمَئِذٍ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ بِنَصْرِ اللهِ يَنصُرُ مَن يَشَاء وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

Elif Lam Mim. Bizantinci su pobijeđeni. u najnižoj zemlji, ali oni će, poslije poraza svoga, sigurno pobijediti za nekoliko godina – i prije, i poslije, Allahova je odluka – i tada će se vjernici radovati Allahovoj pomoći, - On pomaže kome hoće, On je Silan i Samilostan.[890]

Kosmološki dokazi

Nakon devet godina, vijest koju je Kur'an najavio se obistinila. Zbog toga je sura nazvana baš ovim imenom, kako bi se pogled nevjernika okrenuo ovom materijalnom dokazu, makar ne vjerovali u dokaze koje vide u kosmosu. U ovom događaju postoji i drugi dokaz, koji prijašnje generacije nisu mogle razumjeti. On nam povećava vjerovanje u Allahovu Knjigu i njene ajete...

Sura govori da se bitka odigrala u najnižoj zemlji:

Elif Lam Mim. Bizantinci su pobijeđeni u najnižoj zemlji, ali oni će, poslije poraza svoga, sigurno pobijediti.

Niko danas ne može poreći ovaj dokaz. Savremena nauka je dokazala da je mjesto na kome se odigrala ova bitka, u području Mrtvog mora, najniža tačka na Zemlji. Za detaljnije informacije o ovome pogledajte knjige koje govore o kur'anskoj nadnaravnosti. Šta ostaje poricateljima svih vremena nakon iznošenja ovih dokaza?

[890] Kur'an, sura: Er-Rum, ajeti 1-5.

Ekonomski dokaz

Sura nas podsjeća na materijalne dokaze koje vidimo na ovom svijetu... Nije to naučni, već ekonomski dokaz. Poslušaj riječi Uzvišenog Allaha:

وَمَا آتَيْتُم مِّن رِّبًا لِّيَرْبُوَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلاَ يَرْبُو عِندَ اللهِ وَمَا آتَيْتُم مِّن زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللهِ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ

A novac koji dajete da se uveća novcem drugih ljudi neće se kod Allah uvećati, a za milostinju koju udijelite da biste se Allahu umili – takvi će dobra djela svoja umnogostručiti.[891]

Kamata ne uvećava imetak, već ga uništava. Savremena ekonomija potvrđuje da je najbolji način učvršćivanja ekonomije da kamata bude 0 %. Ekonomija, isto tako, potvrđuje da je zekat jedan od najboljih načina unapređivanja razvoja.

Sura poručuje svim ljudima, u svakom vremenu: „Pogledajte Allahove dokaze u svemu što vas okružuje: u historiji, u kosmosu, u geologiji, u ekonomiji..." Zekat podstiče razvoj ekonomije, a kamata je uništava i smanjuje dobit.

Prije nego završimo sa kazivanjem o ovoj suri, nužno je napomenuti nekoliko stvari:

Jasno i skriveno u dokazima

Na početku sure, Uzvišeni kaže:

يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الآخِرَةِ هُمْ غَافِلُونَ

Oni znaju samo spoljašnju stranu života na ovom svijetu, a prema onom svijetu su ravnodušni.[892]

Ovaj ajet dolazi u suri punoj Allahovih dokaza. Podučava nas da postoji mnogo Allahovih dokaza koje ne vidimo ili ne shvatamo njihovu mudrost.

Bizantija je, na prvi pogled, izgubila bitku, ali krajnji rezultat je to što je nakon nekoliko godina postala istinski pobjednik. Kamata naizgled povećava imetak, a zekat smanjuje, ali sura potvrđuje

[891] Kur'an, sura: Er-Rum, ajet 39.
[892] Kur'an, sura: Er-Rum, ajet 7.

drugačije. Kamata vodi ekonomskoj propasti, dok zekat pospješuje ekonomski razvoj. Poruka glasi: „O, vjernici, budite sigurni u Allahovo obećanje, budite sigurni u Njegovu mudrost i uređenje kosmosa!"

LUKMAN
(LUKMAN)

Lukman je mekkanska sura, objavljena nakon sure Es-Safat. U Mushafu se nalazi iza sure Er-Rum. Ima 34 ajeta.

Sura o odgoju djece

Poruku sure shvatamo iz samog imena, koje ukazuje na odgoj djece i Lukmanove savjete sinu. Ova sura nam izlaže divne primjere kako odgajati djecu na temeljima božanskog programa. To je potpuni odgoj koji nudi sve što djeci treba, u vjeri i ovosvjetskom životu. Ovakav način odgoja obuhvata sljedeće aspekte:

1. monoteizam;
2. dobročinstvo prema roditeljima;
3. važnost ibadeta i aktivnosti;
4. shvatanje suštine dunjaluka;
5. pristojnost i ahlak;
6. planiranje života.

Subhanallah! Zar sve ovo postoji u samo jednoj suri? U samo 34 ajeta? Ovu suru treba studirati u školama. Djeca je trebaju čitati i pamtiti, kako bi rasla na savjetima na kojima je Lukman odgajao svoga sina. Ne samo to, već je trebaju roditelji naučiti prije njihove djece. U kur'anskoj, Lukmanovoj, školi trebaju učiti osnove islamske pedagogije.

Principi Lukmanovog odgoja

1. Tevhid i upozorenje na širk;

Ovaj princip se jasno proteže čitavom surom, jer osnova na kojoj trebamo odgajati djecu, treba biti tevhid, monoteizam i ostavljanje širka. Kako da usadimo ove elemente u duše naše djece? Moramo im pokazati Allahovo carstvo u vasioni. Treba ih voditi na izlete i

putovanja, kako bi vidjeli prirodne ljepote i iz nje učili o savršenosti Allahovog stvaranja. Kroz veličinu Allahovih stvorenja trebaju spoznati veličinu Stvoritelja.

Pogledaj kako Lukman odgaja svoga sina:

O sinko moj, ne smatraj druge Allahu ravnim, mnogoboštvo je, zaista, velika nepravda.[893]

Prvo mu je održao teorijsku lekciju, upozorivši ga na opasnost širka, a zatim, nakon dva ajeta, počinje sa praktičnom lekcijom:

يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِن تَكُ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُن فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ خَبِيرٌ

O sinko moj, dobro ili zlo, teško koliko zrno gorušice, bilo u stijeni ili na nebesima ili u zemlji, Allah će na vidjelo iznijeti, jer Allah zna najskrivenije stvari, On je sveznajući.[894]

Važnost ovog ajeta je u navođenju primjera koji mogu razumijeti djeca, dok u isto vrijeme kore i odrasle, podstičući ih da spoznaju veličinu Allahove moći i Njegovo znanje.

2. Dobročinstvo prema roditeljima;

وَوَصَّيْنَا الْإِنسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

Mi smo naredili čovjeku da bude poslušan roditeljima svojim. Majka ga nosi, a njeno zdravlje trpi, i odbija ga u toku dvije godine. Budi zahvalan Meni i roditeljima svojim, Meni će se svi vratiti.[895]

Čak i u ovom ajetu, gdje se naređuje dobročinstvo prema roditeljima, Uzvišeni upozorava na širk, makar to značilo i pokornost roditeljima. Kur'an nas uči da dvije naredbe ne smiju biti oprečne jedna drugoj:

وَإِن جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَن تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا

893 Kur'an, sura: Lukma, ajet 13.
894 Kur'an, sura: Lukman, ajet 16.
895 Kur'an, sura: Lukman, ajet 14.

A ako te budu nagovarali da drugog Meni ravnim smatraš, onoga o kome ništa ne znaš, ti ih ne slušaj.[896]

Ajet iznosi važno pravilo ravnoteže između dobročinstva i ostavljanja širka:

...i prema njima se, na ovom svijetu, velikodušno ponašaj.[897]

3. Važnost ibadeta i aktivnosti u životu;

O sinko moj, obavljaj molitvu i traži da se čine dobra djela, a odvraćaj od rđavih.[898]

Odgoj ne podrazumijeva obezbijediti djeci samo hranu, piće, smještaj, odjeću, lijekove i sl. To su samo kućne potrebštine, ali pravilan odgoj je podizanje djeteta u ibadetu Allahu. U njihova srca moramo usaditi aktivnost i svijest o aktivnosti u društvu i među braćom, kako bi naređivali dobro, zabranjivali zlo i ljude vodili uputi i Pravom putu.

4. Spoznaja suštinje dunjaluka;

Ima roditelja koji odgajaju svoju djecu navikavajući ih na rasipništvo, trošenje i oslanjanje na imetak svojih roditelja, misleći da su svojim potomcima osigurali sve što im dunjaluk traži. Djeci je potrebno objasniti suštinu dunjaluka i njegovu promjenljivu politiku. Djeca moraju znati da im neće uvijek biti roditelja i da se moraju osloniti na vlastite potencijale: *i strpljivo podnosi ono što te zadesi – dužnost je tako postupiti.*[899]

Lukman je odgojio svoga sina na principima aktivnosti i dave: *traži da se čine dobra djela, a odvraćaj od rđavih....* Takve aktivnosti zahtjevaju puno strpljivosti, jer je taj put obasut poteškoćama i problemima.

5. Odgoj i pristojnost;

وَلاَ تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلاَ تَمْشِ فِي الأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللهَ لاَ يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ
وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاغْضُضْ مِن صَوْتِكَ إِنَّ أَنكَرَ الأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

896 Kur'an, sura: Lukman, ajet 15.
897 Kur'an, sura: Lukman, ajet 15.
898 Kur'an, sura: Lukman, ajet 17.
899 Kur'an, sura: Lukman, ajet 17.

I, iz oholosti, ne okreći od ljudi lice svoje i ne idi zemljom nadmeno, jer Allah ne voli ni gordog ni hvalisavog. U hodu budi odmjeren, a u govoru ne budi grlat; ta najneprijatniji glas je revanje magarca![900]

Komunikaciju s ljudima treba voditi na temeljima edeba i pristojnosti, i to do najsitnijih detalja: u hodu i glasu. Neka čovjek ne podiže svoju glavu iz oholosti, neka ne ide oholo i uobraženo, i neka ne podiže svoj glas više nego što je potrebno.

6. Određivanje životnog cilja i planiranje budućnosti;

Ljepota sure je u tome što obuhvata i ovaj aspekt u odgoju. To se jasno nazire u Allahovim riječima: *U hodu budi odmjeren.* Ovaj ajet može biti upotpunjenje lanca pristojnosti i lijepog morala o kojima sura govori. Ona te savjetuje da Zemljom trebaš hoditi pristojno, bez ikakve nadmenosti ili oholosti; iza svakog tvog koraka treba biti namjera i cilj. Neka tvoj život ima jasan cilj.

U suri uočavamo da upozorenja bivaju zapečaćena blagošću i saosjećanjem. Kad god proučim ovu suru, sjetim se Lukmana, mirnog i staloženog čovjeka, koji savjetuje svoga sina blago i nježno. Svaki savjet započinje sa: *O, sinko moj...* Sura poručuje roditeljima: družite se sa svojom djecom i pribavite njihovu ljubav, prije nego li počnete sa savjetima i prijekorima. Brate, pričaj im o sebi, svom iskustvu i svojim greškama. Budi iskren prema njima, prije nego počneš sa naredbama i zabranama. Ova sura je, zaista, jedan od najljepših metoda kur'anske pedagogije.

Allahovo znanje i moć

S obzirom da je tevhid osnova odgoja u islamu, vidimo da se sura fokusira na tevhid u brojnim ajetima, prema kojima trebamo usmjeriti pažnju naše djece.

U prvih jedanaest ajeta akcenat je stavljen na ovo značenje, a posebno u ajetu:

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَن تَمِيدَ بِكُمْ

[900] Kur'an, sura: Lukman, ajeti 18-19.

Nebesa je, vidite ih, bez stubova stvorio, a po Zemlji planine nepomične razbacao da vas ne trese.[901]

Oče, ova sura ti nudi kvalitetno sjeme tevhida, koje ćeš zasijati u srce svoga djeteta.

هَذَا خَلْقُ اللهِ فَأَرُونِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِن دُونِهِ

To je Allahovo djelo; a pokažite Mi šta su drugi, mimo Njega stvorili?[902]

Mnogo je ajeta sa ovim značenjem:

أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللهَ سَخَّرَ لَكُم مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعَمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً

Kako ne vidite da vam je Allah omogućio da se koristite svim onim što postoji na nebesima i na Zemlji i da vas darežljivo obasipa milošću Svojom, i vidljivom i nevidljivom?[903]

Sura nam daje divan primjer Allahovog znanja:

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِن بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَّا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللهِ إِنَّ اللهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

Da su sva stabla na Zemlji pisaljke, a da se u more, kad presahne, ulije još sedam mora, ne bi se ispisale Allahove riječi; Allah je, uistinu, silan i mudar.[904]

Ove riječi su divan primjer korišćenja prirodnih elemenata, koje ljudi vide pred svojim očima, bilo da su mladi ili stari, u odgoju i izgradnji svijesti o tome da Allah sve zna i Svojim znanjem obuhvata sva stvorenja.

Slijepo slijeđenje

Sura upozorava na opasnost odgoja zasnovanog na slijepom slijeđenju predaka. Ona, s jedne strane, traži da blagost i osjećajnost

---

901 Kur'an, sura: Lukman, ajet 10.
902 Kur'an, sura: Lukman, ajet 11.
903 Kur'an, sura: Lukman, ajet 20.
904 Kur'an, sura: Lukman, ajet 27.

vladaju u odnosima između roditelja i djece, a, s druge strane, osuđuje slijepo slijeđenje vjerovanja roditelja:

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنزَلَ اللهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا

A kad im se govori: 'Slijedite ono što vam Allah objavljuje!' – odgovaraju: 'Ne, mi slijedimo ono što smo zapamtili od predaka naših.'[905]

Ajet decidno kazuje da će i otac i sin biti odgovorni za svoje postupke na Sudnjem danu. Roditelj tada neće koristiti svom djetetu:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمْ وَاخْشَوْا يَوْمًا لَّا يَجْزِي وَالِدٌ عَن وَلَدِهِ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَن وَالِدِهِ شَيْئًا

O ljudi, bojte se Gospodara svoga i strahujte od Dana kod roditelj djetetu svome neće moći nimalo pomoći, niti će dijete moći svome roditelju imalo pomoći![906]

Djeca moraju biti odgajana na ispravnom vjerovanju, zdravom uvjerenju i lijepom moralu.

Završetak sure: Allahovo znanje

Sura je počela tevhidom, a isto tako se i završava – spominjanjem Allahovog znanja i moći te nemogućnošću čovjeka da spozna skriveno:

إِنَّ اللهَ عِندَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنَزِّلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

Samo Allah zna kad će Smak svijeta nastupiti, samo On spušta kišu i samo On zna šta je u matericama, a čovjek ne zna šta će sutra zaraditi i ne zna čovjek u kojoj će zemlji umrijeti; Allah, uistinu, sve zna i o svemu je obaviješten.[907]

Ovih pet stvari poznaje jedino Uzvišeni: kada će Sudnji dan nastupiti, kada će kiša pasti, o fetusu u utrobi majke prije formiranja, šta će se u budućnosti desiti, gdje će ko umrijeti i ukopan biti...

---

905 Kur'an, sura: Lukman, ajet 21.
906 Kur'an, sura: Lukman, ajet 33.
907 Kur'an, sura: Lukman, ajet 34.

Muslimani, odgajajte svoju djecu na temeljima vjerovanja u Allaha, na način kako je to činio mudri Lukman...

Lukmanu smo mudrost darovali

Sura se fokusira na mudrost. Počinje riječima: *Elif Lam Mim. Ovo su ajeti mudre Knjige.*

Čak i kada kori one koji odvraćaju od Allahovog puta, kaže:

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ

Ima ljudi koji kupuju priče za razonodu, da bi, ne znajući koliki je to grijeh, s Allahova puta odvodili.[908]

Prvi ajet, koji spominje Lukmana, govori:

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنِ اشْكُرْ لِلَّهِ

A Mi smo Lukmanu mudrost darovali: 'Budi zahvalan Allahu![909]

Savjeti koje je Lukman davao svome sinu, a koje prenosi ova sura, bili su rezultat njegove mudrosti i iskustva koje prenosi na potonje generacije...

Hoćeš li slijediti Lukmana i njegovu mudrost u odgoju djece? Hoćeš li zapisati tačke i principe na kojima ćeš ih odgajati? Molim Allaha da nam pomogne da odgojimo naše mlade u skladu sa Njegovom uputom, Kur'anom i šerijatom.

---

[908] Kur'an, sura: Lukman, ajet 6.

[909] Kur'an, sura: Lukman, ajet 12.

ES-SEDŽDA
(PADANJE NIČICE)

Došli smo do sure Es-Sedžda. O njenoj suštini najbolje govori samo ime. Ona je sura pokornosti Uzvišenom Allahu i zbog toga nosi ime koje je simbol pokornosti i predanosti: sedžda. Poslanik, s.a.v.s., je učio svakog petka na sabah namazu. Taj dan je blagdan muslimana i zbog toga bi Poslanik, s.a.v.s., ovaj blagoslovljeni dan počinjao skrušenošću i predanošću Uzvišenom Allahu.

Zašto ne bi bio od njih?

Sura hvali vjernike koji su skrušeni i pokorni Allahu. Ta pohvala se nalazi upravo u ajetu u kojem se nalazi sedžda:

إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ

U Naše riječi vjeruju samo oni koji, kad se njima opomenu, licem na tle padaju, i koji Gospodara svoga veličaju i hvale i koji se ne ohole.[910]

Zato, dragi brate, kad god pročitaš ovaj ajet, požuri da učiniš sedždu i uvrstiš se među Allahove pokorne robove, slijedeći njihov primjer.

تَتَجَافَىٰ جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

Bokovi njihovi se postelja lišavaju i oni se Gospodaru svome iz straha i želje klanjaju, a dio onog što im Mi dajemo udjeljuju.[911]

Čak i kada hoće spavati, njihovo tijelo to ne prihvata. Obrati pažnju: *Bokovi njihovi se postelja lišavaju*… divan li je ovaj iskaz. San i postelja mnogim ljudima znače odmor. Oni koji su Allahu istinski

---

910 Kur'an, sura: Es-Sedžda, ajet 15.
911 Kur'an, sura: Es-Sedžda, ajet 16.

pokorni, odbijaju spavati, zbog velike ljubavi prema ibadetu, straha od Vatre i žudnje za Džennetom!

Pogledaj kakve počasti je Allah dao Svojim pokornim robovima! Allah ih je uzdigao još na ovom svijetu:

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ

Između njih smo Mi vođe određivali i oni su, odazivajući se zapovijedi Našoj, na Pravi put upućivali, jer su strpljivi bili i u dokaze Naše čvrsto vjerovali.[912]

Čuvaj se da ne budeš od nepokornih

Ko se ne htjede dobrovoljno pokoriti Allahu na ovom svijetu, pokorit će se silom na Sudnjem danu. Ali, tada neće imati nikakve nagrade, samo bolnu kaznu:

وَلَوْ تَرَى إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُو رُؤُوسِهِمْ عِندَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ

A da ti je vidjeti grešnike kako će, oborenih glava pred Gospodarom svojim, reći: 'Gospodaru naš, vidjeli smo i čuli smo, pa nas povrati da dobra djela činimo, mi, doista, čvrsto vjerujemo!'[913]

Naredni ajet nas uči da nam pokornost samo na Ahiretu neće biti ni od kakve koristi:

قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لاَ يَنفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلاَ هُمْ يُنظَرُونَ

Reci: 'Na Sudnjem danu, kada nevjernicima neće nikako koristiti to što će tada vjerovati i kad im se nimalo vremena neće dati.'[914]

Uzvišeni odlaže kaznu oholima, ne bi li Mu se vratili. Šalje im iskušenja i blaže kazne, ne bi li ih to podstaklo na povratak:

وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الأَدْنَى دُونَ الْعَذَابِ الأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

I Mi ćemo učiniti da blažu kaznu iskuse, prije one najveće, ne bi li se pokajali.[915]

912 Kur'an, sura: Es-Sedžda, ajet 24.
913 Kur'an, sura: Es-Sedžda, ajet 12.
914 Kur'an, sura: Es-Sedžda, ajet 29.
915 Kur'an, sura: Es-Sedžda, ajet 21.

Sura ti nudi dva primjera, pitajući te: kojoj grupi pripadaš?

أَفَمَن كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لاَّ يَسْتَوُونَ

Zar da vjerniku bude isto kao grešniku? Ne, njima neće biti isto.[916]

Smrt je istina

Pošto je ovo sura pokornosti, podsjeća nas i na smrt. Ona nastoji probuditi nemarne iz učmalosti i podstaknuti ih na pokornost Allahu:

قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَى رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ

Reci: 'Melek smrti, koji vam je za to određen, duše će vam uzeti, a poslije ćete se Gospodaru svome vratiti.'[917]

Zbog svih ovih suptilnih i bogobojaznih poruka i značenja, Poslanik, s.a.v.s., je, kako smo napomenuli, učio ovu suru svakog petka. Njome je obnavljao svoju pokornost i poniznost pred Allahom, još na ovom svijetu, prije nego Ga je susreo na Ahiretu.

Brate, kada osjetiš nedostatke u ibadetu i poželiš ojačati svoju volju i pokornost Allahu, onda prouči ovu suru i zamoli Allaha da te učvrsti u tome.

[916] Kur'an, sura: Es-Sedžda, ajet 18.
[917] Kur'an, sura: Es-Sedžda, ajet 11.

EL-AHZAB, SABA, FATIR, JASIN, SAFAT I SAD (SAVEZNICI, SABA, STVORITELJ, JASIN, REDOVI, SAD)

U društvu sa kur'anskim mudrostima stigli smo do 22. i 23. džuza. Oni obuhvataju šest sura: El-Ahzab, Saba, Fatir, Ja-Sin, Safat i Sad. Sve ove sure imaju jednu poruku: pokornost i predanost Uzvišenom Allahu.

Značenje islama

Nakon što smo proučili 22. džuz, osnovni principi Kur'ana postali su nam jasniji. Zapitajmo se: kakva je naša veza sa našim Gospodarom? Šta je tema naše vjere? Šta riječ *islam* u osnovi znači?

Pogledamo li u rječnik, vidjet ćemo da islam znači potpunu predanost Allahu, dž.š. To ćemo najbolje shvatiti iz riječi Uzvišenog, Koji o Ibrahimu, a.s., kaže: *Kada mu je Gospodar njegov rekao: 'Budi poslušan!' – on je odgovorio: 'Ja sam poslušan Gospodaru svjetova!'*[918]

Predao sam sebe i svoju dušu Gospodaru svjetova!

Zbog toga te ovih šest sura pita: da li je nastupilo vrijeme da se predaš i pokoriš Allahu? Kur'an ne naređuje predavanje u potpunosti, sve dok ne iznese cjelokupan božanski program u 22 kur'anska džuza. Kur'anska poruka bi se mogla sažeti u sljedećem: nakon što si shvatio mudrost i veličinu Allahovog zakona, nakon što si spoznao ljepotu Allahovih dokaza i argumente Njegove moći, predaj se u potpunosti svome Gospodaru, makar ti se nešto u tome ne sviđalo i naizgled te ne vodilo nečemu konkretnom, jer ime tvoje vjere je potpuna predanost (islam)!

[918] Kur'an, sura: El-Bekare, ajet 131.

Principi potpune pokornosti

Svih ovih šest sura fokusiraju se na jedan princip, a to je potpuna pokornost Allahu u svim životnim situacijama:

Sura El-Ahzab: pokornost u trenucima poteškoće;

Sura Sebee: pokornost Allahu na putu opstanka civilizacija;

Sura Fatir: pokornost Allahu putem dostojanstva;

Sura Ja Sin: pokornost Allahu ustrajnošću na putu dave, makar izgubio svaku nadu u dobre rezultate;

Sura Safat: pokornost Allahu makar i ne shvatio mudrost naredbi;

Sura Sad: pokornost Allahu vraćanjem istini bez tvrdoglavosti.

Ovdje uočavamo uzrok redoslijeda ovih sura, nakon izlaganja Allahovog programa na Zemlji, jer smo u 22. džuzu spoznali njegovo značenje i shvatili poruku naše vjere, kako to Uzvišeni od nas traži. Nastupilo je vrijeme da se predamo Njemu Uzvišenome.

Vjerujemo da je ovo jednostavan idžtihad. Glavni cilj nam je olakšati omladini učenje Kur'ana i poboljšanje odnosa prema njemu. Ne tvrdimo da je ovo suština i konačno mišljenje o ovom pitanju. Sigurno postoje oni koji bolje poznaju tefsir. Potreban nam je neko ko će povezati ove sure i bolje shvatiti poruku našeg Gospodara. Kur'anske dubine nemaju kraja...

Nakon ovog kratkog uvoda, hajde da zajedno sa ovim surama živimo, u potpunoj predanosti Allahu!

EL-AHZAB (SAVEZNICI)

Predanost Allahu u borbenim trenucima

Ova sura, u odnosu na ostale, najjasnije daje sliku teških situacija kroz koje čovjek prolazi. Sam događaj bitke El-Ahzab (bitka na Hendeku) bio je jedan od najtežih trenutaka:

إِذْ جَاؤُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ وَإِذْ زَاغَتْ الأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونَا هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالاً شَدِيدًا

Kad su vam (vojske) *došle i odozgo i odozdo , a duša došla do grkljana, i kad ste o Allahu svašta pomišljali, - tada su vjernici bili u iskušenje stavljeni i ne mogu biti gore uznemireni.*[919]

U svim ajetima sura se fokusira na pokornost i predanost Allahu u teškim okolnostima.

Društvene okolnosti

Nakon svega dolazi i posljednji teški trenutak, a to je razvod braka Zejda, r.a., i Zejnebe, r.a., i njeno vjenčavanje za Allahovog Poslanika, s.a.v.s: *I pošto je Zejd s njom živio i od nje se razveo, Mi smo je za tebe udali.*[920]

Zatim slijedi zabrana posinjivanja i odbacivanje ovog običaja, koji je bio ukorijenjen kod Arapa: *Zovite ih po očevima njihovim.*[921]

Ovo pravilo počelo se primjenjivati od trenutka kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., prekinuo posinstvo Zejda i vratio mu njegovo pravo ime – Zejd ibn Harise, umjesto dotadašnjeg Zejd ibn Muhammed. Bio je ovo težak trenutak za Zejda i Muhammeda, s.a.v.s. Zbog toga

919 Kur'an, sura: El-Ahzab, ajeti 10-11.
920 Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 37.
921 Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 5.

je uslijedio i komentar: *Vjerovjesniku nije teško da čini ono što mu Allah odredi.*[922]

Dolazi još jedan težak trenutak. Poslanikove, s.a.v.s., žene traže povećanje nafake. Ovo nije bio znak njihovog rasipanja, već je situacija bila teška do krajnjih granica. Uzvišeni Allah ih je želio iskušati, jer su one ipak majke vjernika. Zbog toga u Kur'anu kaže:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَتِّعْكُنَّ وَأُسَرِّحْكُنَّ سَرَاحًا جَمِيلاً وَإِن كُنتُنَّ تُرِدْنَ اللهَ وَرَسُولَهُ وَالدَّارَ الآخِرَةَ فَإِنَّ اللهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا

O Vjerovjesniče, reci ženama svojim: 'Ako želite život na ovom svijetu i njegov sjaj, onda se odlučite, daću vam pristojnu otpremu i lijepo ću vas otpustiti. A ako želite Allaha, i Poslanika Njegova, i onaj svijet, - pa, Allah je, doista, onima među vama koji čine dobra djela pripremio nagradu veliku.'[923]

Tvoj hidžab je vrhunac predanosti

Vidimo da sura govori o teškim i mučnim situacijama kroz koje musliman prolazi tokom svog života. Spominje i poteškoće na koje nailaze žene, ali je to veliki ispit njihove predanosti Allahovim naredbama. Kada je riječ o hidžabu, Uzvišeni veli:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَابِيبِهِنَّ

O Vjerovjesniče, reci ženama svojim, i kćerima svojim, i ženama vjernika neka spuste haljine svoje niza se.[924]

Ovaj i 31. ajet sure En-Nur detaljno govore o hidžabu, opisujući ga do u tančine. U suri En-Nur se opisuje gornji dio hidžaba, a u suri El-Ahzab njegov donji dio: *neka spuste haljine svoje niza se.*

Sestro, hoćeš li se predati Uzvišenom Allahu i pokoriti propisu, ili ćemo i dalje slušati: „Ne mogu nositi hidžab!"

922 Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 38.
923 Kur'an, sura: El-Ahzab, ajeti 28-29.
924 Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 59.

Predanost bez kolebanja

Poštovana sestro i dragi brate, poslušajte sljedeće, veoma važno pravilo predanosti i pokornosti Allahu:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ

Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nahođenju postupe.[925]

Nedopustivo je da prije nego što sprovedeš Allahovu naredbu, tražiš da se uvjeriš u njemu mudrost. O, mladići i djevojke, pokorite se Allahovoj naredbi! U dvadeset džuzeva objašnjava ti se Allahova mudrost i planiranje u stvaranju, i nadnaravnost Njegovih propisa. To potvrđuje da ova vjera nije slijepo slijeđenje ili poziv na zanemarivanje razuma. Nastupilo je vrijeme da se pokoriš.

Značenje bi moglo biti da nas je Uzvišeni zadužio sa dvije vrste naredbi. One naredbe uz koje je spomenut razlog i mudrost njihove zabrane, kao što je konzumiranje alkohola, mesa uginule životinje i sl., vjernici sprovode povećavajući svoje vjerovanje u mudrost Allahovog propisivanja. Druga vrsta su naredbe čiji uzrok nije poznat. Uzvišeni želi da Mu budemo pokorni i kad znamo razlog pokornosti i kad ne znamo, kako bi ispitao našu predanost i pokornost, bez ikakvih uslova ili kolebanja.

Pokornost Allahu

Pošto je, kako smo već kazali, suština sure pokornost i predanost Uzvišenom Allahu, primjećujemo da se riječ *pokornost*, spominje na sedam, a iskrenost prema Allahu na osam mjesta. I ne samo to. Prvi ajet sure naređuje Poslaniku, s.a.v.s., da se pokori samo Allahu, što je poseban vid pokornosti:

O Vjerovjesniče, Allaha se boj, a nevjernike i licemjere ne slušaj.[926]

Brojni su ajeti sa ovim značenjem:

---

[925] Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 36.

[926] Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 1.

A ne slušaj nevjernike i licemjere, i na uvrede njihove pažnju ne obraćaj i u Allah se pouzdaj.[927]

Četvrti ajet naglašava važnost iskrene pokornosti Allahu, bez primjesa bilo čega drugog:

Allah nijednom čovjeku dva srca u njedrima njegovim nije dao.[928]

Onaj koji, pored Allaha, bude pokoran robovima, njegov kraj će na Ahiretu biti sa onima koji govore:

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبَرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا

I govorit će: 'Gospodaru naš, mi smo prvake naše i starješine naše slušali, pa su nas oni s Pravog puta odveli.'[929]

Sura nam potvrđuje da se ovo ne odnosi samo na Allahovog Poslanika, s.a.v.s., već obuhvata sve vjerovjesnike:

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنكَ وَمِن نُّوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُم مِّيثَاقًا غَلِيظًا

Mi smo od vjerovjesnika zavjet njihov uzeli, i od tebe, i od Nuha, i od Ibrahima, i od Musaa, i od Isaa, sina Merjemina smo čvrst zavjet uzeli.[930]

Pokornost nebesa i Zemlje

Sura se završava lijepim ajetima:

إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَن يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

Mi smo nebesima, Zemlji i planinama ponudili emanet, pa su se ustegli i pobojali da ga ponesu, ali ga je preuzeo čovjek – a on je, zaista, prema sebi nepravedan i lakomislen.[931]

Dvije su vrste pokornosti: pokornost i poniznost pred Uzvišenim Gospodarom, svojevoljno, i pokornost u kojoj rob nema nikakvog

[927] Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 48.
[928] Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 4.
[929] Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 67.
[930] Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 7.
[931] Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 72.

izbora. Prva vrsta je ona od koje su se ustegli nebesa i Zemlja, nakon što su spoznale teret nošenja tog emaneta. Odabrali su drugu vrstu pokornosti u kojoj se ne ostavlja mjesto izboru.

Ovaj emanet, koji su odbili nebesa i Zemlja, prihvatio je čovjek: *A on je, zaista, prema sebi nepravedan i lakomislen.*

Ajet ne tvrdi da je čovjek nepravedan i lahkomislen zato što se prihvatio emaneta. Ovo se odnosi na one ljude, koji, i pored toga što su ga prihvatili, odbijaju pokoriti se Allahu.

Poruka ove sure bi glasila: pokori se Allahu i znaj da ti je povjerena velika odgovornost, koje su se pobojala druga velika Allahova stvorenja, te su odabrala drugi vid pokornosti Allahu, gdje neće imati svog udjela.

Zbog čega je sura nazvana ovim imenom?

Dolazimo do razloga zbog kog je ova sura nazvana ovako. Ovo ime se, svakako, odnosi na bitku na Hendeku, kada su saveznici opkolili Medinu sa svih strana. Šta su muslimani, u ovim teškim trenucima, govorili:

وَلَمَّا رَأَى الْمُؤْمِنُونَ الأَحْزَابَ قَالُوا هَذَا مَا وَعَدَنَا اللهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللهُ وَرَسُولُهُ وَمَا زَادَهُمْ إِلاَّ إِيمَانًا وَتَسْلِيمًا

A kad su vjernici saveznike ugledali, rekli su: 'Ovo je ono što su nam Allah i Poslanik Njegov obećali, i Allah i Poslanik Njegov su istinu govorili!' – i to im je samo povećalo vjerovanje i predanost.[932]

Pogledajte kako se poruka pokornosti Uzvišenom Allahu ponavlja kroz cijelu suru.

Pored vanjskih saveznika, postoji drugi razlog zbog čega je sura nazvana ovim imenom. Medina je i u unutrašnjosti bila podijeljena na razne skupine: prva grupa bili su munafici, druga grupa uplašeni kolebljivci, a treća, koju ne smijemo zaboraviti, bile su žene koje su pomagale islam. Zbog toga mnogi ajeti govore o njima:

Muslimanima i muslimankama, i vjernicima i vjernicama...[933]

---

932 Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 22.
933 Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 35.

Postojala je i grupa čvrstih vjernika, sigurnih u Allahovu pomoć. Njihovu pokornost i predanost posvjedočio je i Uzvišeni Allah:

مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُم مَّن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُم مَّن يَنتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

Ima vjernika koji ispunjavaju zavjet dat Allahu, ima ih koji su poginuli, i ima ih koji to očekuju – nisu ništa izmijenili.[934]

Sura je nazvana ovim imenom zbog velikog broja grupacija unutar i van Medine. Nema sumnje da je odstranjivanje razlika i pobjeda nad unutrašnjim neprijateljima mnogo teža od pobjede nad spoljnim. Prve je Allah porazio šaljući im vjetar: *pa smo Mi protiv njih vjetar poslali, a i vojske koje vi niste vidjeli.*[935]

Ako uspijemo poraziti unutrašnje neprijatelje i ukloniti frakcionaštvo, ummet će izgraditi snažnu civilizaciju, poput civilizacije Sabe, o kojoj govori naredna sura. Veza između ove dvije sure daje nam sažetu poruku: sve unutarnje grupacije trebaju odstraniti razlike, međusobno se s topiti i pokoriti Allahu, jer samo to civilizaciji garantuje opstanak.

934 Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 23.
935 Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 9.

SEBEE
(SABA)

Pokornost civilizacija Uzvišenom Allahu

Sura Sebee je jedna od sura koja tretira civilizacije i njihov napredak, poput sure En-Neml. Dolazi kao upotpunjenje značenja navedene sure. Dok se En-Neml fokusira na slijeđenje uzroka napretka koji se ogledaju u nauci, tehnologiji i administraciji, sura Sebee se fokusira na postavljanje pitanja svima koji žele izgraditi civilizaciju: na kojim temeljima izgrađujete civilizaciju? Kakve su vam osnove? Dakle, poruka sure se sastoji u nužnosti svake civilizacije za vjerom.

Sura govori o dva sasvim suprotna primjera civilizacija. Prvi je vjernička i Allahu pokorna civilizacija, ona koju su izgradili Davud i Sulejman. Druga je griješnička civilizacija Sabe, koja je skrenula sa Allahovog puta i odbacila ga.

To što je ova sura odmah nakon sure El-Ahzab, ukazuje na nužnost izmirenja, na principima vjere, svih unutarnjih stranaka i frakcija, u cilju izgradnje jednog snažnog društva i razvijene civilizacije.

Odmjeravanje dvije civilizacije

Prvi primjer koji personificira vjerničku civilizaciju je Allahov vjerovjesnik Davud, a.s., kome je darovana vlast:

وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ مِنَّا فَضْلًا يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَأَلَنَّا لَهُ الْحَدِيدَ

Mi smo Davudu Našu milost ukazali – 'O brda, ponavljajte zajedno s njim hvalu, i vi ptice!' – i učinili da mu mekano gvožđe bude.[936]

[936] Kur'an, sura: Sebee, ajet 10.

Nakon što se Davud istinski predao i okrenuo Allahu, Uzvišeni mu je pokorio i omekšao gvožđe. Sulejmanu je potčinjen čitav kosmos:

A Sulejmanu – vjetar, ujutro je prevaljivao rastojanje od mjesec dana, a naveče rastojanje od mjesec dana; i učinili smo da mu iz izvora rastopljen bakar teče.[937]

Pogledaj riječi: *ponavljajte zajedno s njim..., i učinili da mu mekano..., i učinili smo da mu...*

Ovo nam oslikava koliko je Allah potčinio čitav kosmos ovoj vjerničkoj civilizaciji. U narednoj suri, koja govori o pokornosti i predanosti Allahu, vidimo kako je Allah učvrstio Davudovu, a.s., vlast: *A i ptice okupljene – svi su oni zbog njegova hvaljena hvalu ponavljali. I učvrstili smo carstvo njegovo i dali mu vjerovjesništvo i sposobnost da rasuđuje.*[938]

Drugi primjer je civilizacija koja se nije pokorila Allahu, pa je kažnjena i uništena. Sura je nazvana njenim imenom, kako bismo uzeli pouku:

لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكَنِهِمْ آيَةٌ جَنَّتَانِ عَن يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُلُوا مِن رِّزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا
لَهُ بَلْدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرِمِ وَبَدَّلْنَاهُم بِجَنَّتَيْهِمْ
جَنَّتَيْنِ ذَوَاتَى أُكُلٍ خَمْطٍ وَأَثْلٍ وَشَيْءٍ مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُم بِمَا كَفَرُوا وَهَلْ
نُجَازِي إِلاَّ الْكَفُورَ

Stanovnici Sabe imali su dokaz u mjestu u kom su živjeli: vrtove, zdesna i slijeva. 'Jedite hranu Gospodara svoga i budite Mu zahvalni; kakav divan kraj i Gospodar koji mnogo prašta!' Ali oni su nezahvalni postali, pa smo na njih poplavu pustili, popuštanjem brana nastalu, i zamijenili im njihove vrtove drugim vrtovima sa plodovima gorkim i tamariskom i neznatnim lotosom divljim. Kaznili smo ih tako zato što su bili nezahvalni, a da li Mi kažnjavamo ikoga drugog do nevjernika, nezahvalnika?![939]

---

[937] Kur'an, sura: Sebee, ajet 12.
[938] Kur'an, sura: Sad, ajeti 19-20.
[939] Kur'an, sura: Sebee, ajeti 15-17.

Spominjanje džinna u ovoj suri

U središtu govora o ove dvije civilizacije, sura spominje i džinne. Govori o njihovoj civilizaciji u potpunosti podređenoj Sulejmanu, a.s.

I da džinnovi, voljom njegova Gospodara, pred njim rade; a kad bi neki od njih otkazao poslušnost naređenju Našem, učinili bismo da ognjenu patnju osjeti.[940]

Ovoj civilizaciji nije data snaga, moć niti znanje. Dokaz tome su Allahove riječi:

فَلَمَّا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلاَّ دَابَّةُ الأَرْضِ تَأْكُلُ مِنسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ
الْجِنُّ أَن لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي الْعَذَابِ الْمُهِينِ

A kad smo odredili da umre, crv koji je bio rastočio štap njegov – upozorio ih je da je umro, i kad se on srušio, džinnovi shvatiše da ne bi na muci sramnoj ostali da su budućnost prozreti mogli.[941]

Oni su radili iz straha od Sulejmana koji ih je nadzirao. Ali, Sulejman, a.s., je, naslonjen na svoju stolicu, preselio, a da to džinni nisu primjetili. Saznali su tek nakon što je sipac pojeo Sulejmanov, a.s., štap: običan događaj koji otkirva suštinu ove civilizacije koje, iako na visokom stupnju, ipak ne posjeduju svo znanje ni spoznaju...

Prirodni zakon

Sura nam, nakon iznošenja ova dva primjera, iznosi opće pravilo da je nevjersto i poricanje civilizacija uzrok njihove propasti:

وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَا آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ

A i oni prije njih su poslanike u laž ugonili, a ovi nisu postigli ni deseti dio onoga što smo onima bili dali, pa su ipak poslanike Moje lažnim smatrali, i kakva je samo bila kazna Moja![942]

---

[940] Kur'an, sura: Sebee, ajet 12.
[941] Kur'an, sura: Sebee, ajet 14.
[942] Kur'an, sura: Sebee, ajet 45.

Sura nam zatim objašnjava da je bilo naroda koji su i po desetinu puta bili jači i moćniji od Kurejšija, ali su nestali, jer se nad njima ostvarilo ovo prailo.

Uzvišeni Allah daje veoma bitan savjet svakom onom ko želi izgraditi civilizaciju, pa ga shvatite, o, muslimani! Zapamtite ga, vi koji želite povratiti islamu ugled, dostojanstvo i ponos:

قُلْ إِنَّمَا أَعِظُكُم بِوَاحِدَةٍ أَن تَقُومُوا لِلَّهِ مَثْنَىٰ وَفُرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُم مِّن جِنَّةٍ

Reci: 'Ja vam savjetujem samo jedno: ustanite iskreno prema Allahu, dvojica po dvojica, ili jedan po jedan, pa zatim razmislite da drug vaš nije lud.[943]

[943] Kur'an, sura: Sebee, ajet 46.

FATIR
(STVORITELJ)

Predanost Allahu je put dostojanstva

Sura Fatir upotpunjuje suštinu predanosti Allahu. Nakon što smo, u prethodnoj suri, vidjeli da je uslov opstanka civilizacija pokornost Allahu, slijedi sura Fatir koja poručuje: predanost Allahu je više od same predanosti. To je put dostojanstva i ponosa. Neki ljudi tvrde da predanost i pokornost Allahu donose samo poniženje i krnje njihovu moć i snagu. Ali, ova sura potvrđuje činjenicu da dostojanstvo i ugled dolaze samo od Allaha:

Ako neko želi veličinu, pa – u Allaha je sva veličina! K Njemu se dižu lijepe riječi, i penje dobro djelo.[944]

Kako da se ne pokoriš?

Sura se sada okreće nečemu bitnijem: kako niste pokorni i ponizni Allahu, a apsolutno ovisite o Njemu. Samo je On Taj Koji ne ovisi ni o kome:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللهِ وَاللهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ إِن يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ
جَدِيدٍ وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللهِ بِعَزِيزٍ

O ljudi, vi ste siromasi, vi trebate Allaha, a Allah je nezavisan i hvale dostojan. Ako hoće, uklonit će vas i nova stvorenja dovesti, to Allahu nije teško.[945]

Sura počinje spominjanjem meleka. Oni su, uprkos svojoj veličini i snazi, u potpunosti pokorni Allahu:

---

944 Kur'an, sura: Fatir, ajet 10.
945 Kur'an, sura: Fatir, ajeti 15-17.

Hvaljen neka je Allah, stvoritelj nebesa i Zemlje, koji meleke sa po dva, tri i četiri krila čini izaslanicima.[946]

Stvoritelj nebesa i Zemlje

Zbog čega je sura nazvana jednim od Allahovih imena – *Fatir*?

Sura Fatir nam pokazuje Allahove dokaze u kosmosu, da bi ih mogli istinski spoznati i čvrsto povjerovati da je dostojanstvo kod Allaha. To će nas podstaći da se pokorimo Njemu i nikome više. Zbog čega se sura fokusira baš na ovo ime?

Značenje riječi *Fatir* je Stvoritelj. U jeziku, riječ *Fatir* znači: podijeliti nešto na dva dijela. Zbog toga se ajeti u suri fokusiraju na Allahovu veličinu i moć kroz stvaranje polariziranog kosmosa:

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا أُولِي أَجْنِحَةٍ مَثْنَى وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ مَا يَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكْ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Hvaljen neka je Allah, stvoritelj nebesa i Zemlje, koji meleke sa po dva, tri i četiri krila čini izaslanicima; On onome što stvara dodaje što hoće, On, uistinu, sve može. Milost koju Allah podari ljudima niko ne može, posli je Njega, dati; On je silan i mudar.[947]

مَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ

Ni dva mora nisu jednaka: jedno je slatko i prijatno – voda mu se lahko pije, a drugo je slano i gorko.[948]

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بِيضٌ وَحُمْرٌ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَابِيبُ سُودٌ وَمِنَ النَّاسِ وَالدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ

Zar ne znaš da Allah s neba pušta vodu i da Mi pomoću nje stvaramo plodove različitih vrsta; a postoje brda bijelih i crvenih staza, različitih

[946] Kur'an, sura: Fatir, ajet 1.
[947] Kur'an, sura: Fatir, ajeti 1-2.
[948] Kur'an, sura: Fatir, ajet 12.

boja, i sasvim crnih. I ljudi i životinja i stoke ima, isto tako, različitih vrsta.[949]

وَمَا يَسْتَوِي الأَعْمَى وَالْبَصِيرُ وَلاَ الظُّلُمَاتُ وَلاَ النُّورُ وَلاَ الظِّلُّ وَلاَ الْحَرُورُ وَمَا يَسْتَوِي الأَحْيَاء وَلاَ الأَمْوَاتُ

Nisu nikako slijepac i onaj koji vidi, ni tmine ni svjetlo, ni hladovina i vjetar vrući, i nisu nikako isti živi i mrtvi.[950]

Sura nam se obraća riječima: ko je kadar urediti i uspostaviti harmoniju u kosmosu sa svim ovim suprotnostima, ako ne Allah?! Pokorite Mu se i predajte se Njegovoj veličini!

Zbog toga nam sura, u velikom broju ajeta, pokazuje Allahovu moć u kosmosu kako bismo spoznali i uvjerili se da se jedino pokornošću Allahu dolazi do dostojanstva:

Allah brani da se ravnoteža nebesa i Zemlje poremeti. A da se poremete, niko ih drugi osim Njega ne bi zadržao.[951]

949 Kur'an, sura: Fatir, ajeti 27-28.
950 Kur'an, sura: Fatir, ajeti 19-22.
951 Kur'an, sura: Fatir, ajet 41.

JA SIN
(JASIN)

Predanost u pozivanju Allahu

Sura Ja Sin nam otkriva još jednu vrstu predanosti Uzvišenome, koju je musliman dužan izvršiti. Ta predanost podrazumijeva povjeravanje svih stvari Njemu na putu pozivanja u Njegovu vjeru. Ogleda se u tome da čovjek ostane uporan u davetu, bez obzira da li ljudi prihvatili uputu ili ne, jer je davet jedna vrsta ibadeta. Ovim ibadetom stičeš Allahovu blizinu, bez obzira imao razultata ili ne.

Zbog toga nam sura navodi primjer dvije vrste ljudi: ljude čija srca kucaju živošću i ljude čija su srca mrtva. S obzirom da čovjek ne poznaje unutrašnjost srca, ne zna ko će primiti njegov poziv, a ko ne. Zbog toga svoj poziv treba uručiti svima.

Povod objave ove sure

Sura počinje spominjanjem onih za koje nema nade da će prihvatiti uputu:

I njima je svejedno opominjao ih ti ili ne opominjao, oni neće vjerovati.[952]

Odmah, zatim spominje one za koje se nada da će prihvatiti uputu:

إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ بِالْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ

Tvoja opomena će koristit samo onome koji Kur'an slijedi i Milostivoga se boji, iako ga ne vidi; njega obraduj oprostom i nagradom lijepom![953]

Kao što smo spomenuli, sura oslikava dvije grupacije, što nam objašnjava zbog čega je ova sura objavljena prije Hidžre, kada je širenje

[952] Kur'an, sura: Ja Sin, ajet 10.
[953] Kur'an, sura: Ja Sin, ajet 11.

islama zaustavljeno i kada su muslimani pali u očaj u pogledu dave. Zbog toga brojni ajeti podsjećaju i bodre Vjerovjesnika da je on na istini, jačajući njegovu odlučnost da ustraje na putu dave:

إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ تَنزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ

Ti si, uistinu, poslanik, na pravom putu, po objavi Silnoga i Samilosnoga, da opominješ narod čiji preci nisu bili opominjani, pa je ravnodušan![954]

Ova sura pita sve daije, a i nas: hoćete li se pokoriti Allahu, Njemu se predati i ustrajati u svojoj misiji? Jedino Allah zna šta ljudska prsa kriju. Zbog toga morate ustrajati u davi, makar činjenično stanje ne ukazivalo na rezultate.

Primjer predanosti

U ovoj suri nalazimo poznato kazivanje: kazivanje o mjestu u koje je Allah poslao trojicu poslanika:

Navedite im kao pouku stanovnike jednog grada kad su im došli poslanici; kad im Mi poslasmo dvojicu, ali im oni ne povjerovaše, i pojačasmo trećim, pa rekoše: 'Mi smo vama poslani![955]

Uzvišeni je ovom mjestu poslao trojicu poslanika, ali u njemu je živio i jedan čovjek koji je spoznao svoju odgovornost za vjeru i zauzeo divan stav:

I s kraja grada žurno dođe jedan čovjek i reče: 'O narode moj, slijedite one koji su poslani, slijedite one koji od vas ne traže nikakvu nagradu, a na pravom su putu! Zašto da se ne klanjam Onome koji me je stvorio, a Njemu ćete se vratiti?[956]

Ovo je kazivanje o čovjeku koji nije sjedio skrštenih ruku, već je pozivao Allahu, potvrđujući to prisutnošću vjerovjesnika u tom mjestu. Ustrajao je u svojoj davi, uprkos tome što se njegov narod nije odazivao ni vjerovjesnicima koji su bili bolji od njega. Ovo kazivanje

[954] Kur'an, sura: Ja Sin, ajeti 3-6.
[955] Kur'an, sura: Ja Sin, ajeti 13-14.
[956] Kur'an, sura: Ja Sin, ajeti 20-22.

nam direktno otkriva poruku sure: nemoj dozvoliti da te na putu pozivanja u Allahovu vjeru nikada savlada očaj!

Kosmološki dokazi i njihov završetak

Sura se fokusira na smrt i proživljenje, kako bi nas podsjetila da ćemo svi umrijeti: i vjernici i nevjernici, i pokorni, i griješni... U kontekstu je zajedno sa kosmološkim dokazima spomenutim u suri, koja se fokusira na kraj svih stvari. Podsjeća nevjernike da je smrt završetak svih poricanja. Poslušaj riječi Uzvišenog:

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسْتَقَرٍّ لَّهَا ذَٰلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ وَالْقَمَرَ قَدَّرْنَاهُ مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ

I Sunce se kreće do svoje određene granice, to je odredba Silnoga i Sveznajućeg. I Mjesecu smo odredili položaj; i on se uvijek ponovo kreće kao stari savijeni palmin prut.[957]

I Sunce i Mjesec imaju svoj kraj, kao što ga, između ostalog, imaju i sva druga stvorenja...

Učite Ja Sin svojim umirućim

Iz ovoga shvatamo poruku i značenje Poslanikovog, s.a.v.s., hadisa: „Učite suru Ja Sin svojim umirućim." Ovdje se ne misli na učenje na grobovima, što mnogi čine, već da je učimo dok čovjek umire. Učite ovu suru svim živim, pa čak i onima koji u tom trenutku udišu posljednje zrake vazduha. U njima ima još života i zbog toga im treba uputiti poziv, ne gubeći nadu u njih... Lijepog značenja i važne poruke za sve daije...

957 Kur'an, sura: Ja Sin, ajeti 38-39.

ES-SAFFAT (REDOVI)

Sura Es-Saffat baca svjetlo na još jedno značenje pokornosti: pokornost i u stvarima čiju mudrost trenutno ne znamo. Iz tog razloga sura nam navodi divan primjer Ibrahima, a.s. Uzvišeni je od Ibrahima, a.s., tražio da žrtvuje svog sina Ismaila, i on je to odmah prihvatio, bez ikakvog kolebanja i zapitkivanja o mudrosti i cilju tog čina. Sura Es-Saffat poručuje: "O, muslimani, doći će vam jedan broj propisa čiju mudrost ne možete shvatiti, pa uzmite Ibrahima kao primjer u njihovom izvršavanju..."

Pokornost oca i sina

U ovoj suri vidimo potpunu predanost Ibrahima, a.s., Uzvišenom Allahu. Ibrahim je ostavio svoj narod i svoj vatan, i otišao u drugu zemlju, samo radi Allaha:

Idem onamo gdje mi je Gospodar moj naredio'. –reče –, 'On će me kuda treba uputiti.[958]

Sura nam, zatim, govori o Ibrahimovoj čežnji i želji da dobije evlad:

Gospodaru moj daruj mi porod čestit![959]

Uzvišeni mu je uslišao dovu: *Mi smo ga obradovali dječakom blage naravi.*[960]

Zamisli radost njegovog srca... Star čovjek, muhadžir, daleko od svog mjesta... Zamislite koliko se vezao za ovo dijete. Štaviše, to nije ni bilo obično dijete. To je bilo dijete *blage naravi*... Šta se dalje dogodilo? Vidimo u 102. ajetu: *I kad on odraste toliko da mu poče u poslu pomagati...* Kada je Ismail odrastao pred očima svoga oca, otac usni težak san: *O*

958 Kur'an, sura: Es-Saffat, ajet 99.
959 Kur'an, sura: Es-Saffat, ajet 100.
960 Kur'an, sura: Es-Saffat, ajet 101.

sinko moj, u snu sam vidio... Dakle, nije to bila direktna naredba od Allaha ili posredovanjem Džibrila, već san. I pored toga, Ibrahim nije tražio opravdanje, jer je znao da je san vjerovjesnika istina...

Nije tražio ni mudrost, niti je išta pitao, već je svome sinu, sa potpunom predanošću, kazao: *O sinko moj, u snu sam vidio da treba da te zakoljem, pa šta ti misliš?*[961]

Ovo pitanje nije značilo kolebanje, jer će sigurno izvršiti Allahovu naredbu, već je Ibrahim, taj vjerovjesnik koji se u svemu predao Allahu, želio da i njegov sin Ismail učestvuje u nagradi. Šta je odgovorio Ismail? Otac ga je kao dijete ostavio u pustinji, a sada je nastupio trenutak kada ga obavještava da ga mora zaklati...

'O oče moj', – reče – 'onako kako ti se naređuje postupi; vidjet ćeš, ako Bog da, da ću sve izdržati.'[962]

Slijedi suštinski dio: *I njih dvojica poslušaše, i kad ga on čelom prema zemlji položi...*[963]

Ovdje se postavlja pitanje: Jesu li oni bili muslimani (predani Allahu) i prije ovoga?[964] Ajet nam oslikava značenje potpunog islama. To je pokornost Allahu bez i jednog trenutka kolebanja.

Zbog čega je sura nazvana ovim imenom?

Šta znači riječ *Saffat*? To su redovi meleka koji stoje pred Allahom, potpuno pokorni. Zbog toga sura i počinje spominjanjem ovih iskrenih robova.

Vidimo da svaka sura, koja počinje spominjanjem meleka, govori o predanosti i pokornosti Allahu, jer su meleki primjer i simbol te pokornosti.

Pokornost Allahu milom ili silom

Sura upozorava na strahote Sudnjeg dana svakog onog ko odbije pokoriti se Allahu na ovom svijetu:

---

961 Kur'an, sura: Es-Saffat, ajet 102.
962 Kur'an, sura: Es-Saffat, ajet 102.
963 Kur'an, sura: Es-Saffat, ajet 103.
964 U ajetu je upotrebljen glagol *esleme* koji znači i *prihvatiti islam*.

I zaustavite ih, oni će biti pitani: 'Šta vam je, zašto jedni drugima ne pomognete?' Ali, toga Dana oni će se sasvim prepustiti.[965]

Čovječe, predaj se Allahu na dunjaluku svojevoljno, da ne bi bio na to prisiljen na Sudnjem danu! Zar ne vidiš da ćeš se pokoriti Allahu na Sudnjem danu, bez svoje volje i bez ikakve koristi.

Pokori Mu se svojevoljno! Predaj se Njegovim propisima i šerijatu makar, u tom trenutku, i ne znao njihovu mudrost. Niko se ne može pravdati da se ne pokorava Allahovim propisima zato što ne zna njihovu mudrost. Allahova plemenitost se ogleda u tome što je za većinu propisa i naredbi naveo i njihove mudrosti i koristi, ali, također, postoje i oni za koje nije naveo mudrosti i koristi, da bi ukazao na pokorne i predate, i na ohole i griješne...

[965] Kur'an, sura: Es-Saffat, ajeti 24-26.

SAD
(SAD)

Nakon što su sve sure 22. i 23. džuza iznijele jedan cilj i jednu poruku, *pokornost Uzvišenom Allahu*, dolazi ova sura noseći sljedeće značenje: uprkos tome što si ti, vjerniče, predan i pokoran Allahu, ipak možeš pogriješiti. Pitanje je hoćeš li se vratiti Gospodaru, ili ćeš se uzoholiti i uporno se držati svog mišljenja...? Iz ovoga se oslikava suština poruke ove sure: pokornost Allahu vraćanjem istini bez ikakvog inata.

Povratak istini

Sura nam navodi primjer trojice vjerovjesnika, koji su požurili donijeti odluku oko neke parnice, ali su se odmah povratili. Povratak Allahu je jedan od najboljih oblika pokornosti, jer se oholi ne vraća istini. I kada shvati da je u zabludi, iz oholosti i objesnosti, ustrajava u tom svom grijehu. Zbog toga se na kraju sure navodi slučaj Iblisa, koji je simbol oholosti, objesnosti, tvrdoglavosti i odbacivanja istine.

Davudov povratak

Prvi primjer koji sura navodi je primjer Davuda, a.s., koji je sudio dvojici parničara:

Pa *nam po pravdi presudi; ne budi pristrasan, i na pravi put nas uputi.*[966]

Davud, a.s., je požurio u donošenju fetve i presudio u korist jednog od njih, ali se ubrzo pokajao:

وَظَنَّ دَاوُودُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ فَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِندَنَا
لَزُلْفَى وَحُسْنَ مَآبٍ

[966] Kur'an, sura: Sad, ajet 22.

I Davud se uvjeri da smo Mi baš njega na kušnju stavili, pa oprost od Gospodara svoga zamoli, pade licem na tle i pokaja se. I Mi smo mu to oprostili, i on je, doista, blizak nama i divno prebivalište ga čeka.[967]

Sulejmanov povratak

Drugo kazivanje je o Sulejmanu, a.s., Davudovom sinu:

Mi smo Davudu poklonili Sulejmana, divan je on rob bio, i mnogo se kajao![968]

Kur'an nam govori i o brzini njegovog pokajanja:

إِذْ عُرِضَ عَلَيْهِ بِالْعَشِيِّ الصَّافِنَاتُ الْجِيَادُ فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَن ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ

Kad su jedne večeri preda nj bili izvedeni punokrvni konji koji su na tri noge stajali, a četvrtom jedva zemlju doticali, on reče: 'Umjesto da mislim na Gospodara svoga, ja pokazujem ljubav prema blagu!' – i oni se izgubiše iz vida.[969]

Shvativši da su ga konji odvratili od sjećanja na Allaha, sve dok sunce nije zašlo, reče: *'Vratite mi ih!' – i on ih poče gladiti po nogama i vratovima.*

Odlučio je zaklati sve konje zbog ovog svog propusta.

Sura nam iznosi još jedan prizor Sulejmanovog, a.s., pokajanja: *Mi smo Sulejmana u iskušenje doveli i njegovo bolesno tijelo na prijestolju zadržali, ali je poslije ozdravio.*[970]

Ejjubov povratak

Na kraju dolazi primjer Ejjuba, a.s., koji se zakleo da će svoju ženu udariti stotinu puta. Uzvišeni Allah mu je naredio: *I uzmi rukom svojom snop i njime udari, samo zakletvu ne prekrši!*[971]

On se vratio istini i Allah mu je dao izlaz, kako ne bi prekršio zakletvu. Naredio mu je da uzme stotinu prutova i njima blago udari

[967] Kur'an, sura: Sad, ajeti 24-25.
[968] Kur'an, sura: Sad, ajet 30.
[969] Kur'an, sura: Sad, ajeti 31-32.
[970] Kur'an, sura: Sad, ajet 34.
[971] Kur'an, sura: Sad, ajet 44.

svoju suprugu. Na taj način je Ejjub ispunio svoju zakletvu i vratio se istini.

Kazivanja o vjerovjesnicima u suri Sad fokusiraju se na njihovo robovanje i kajanje. Uzvišeni o Davudu kaže: *Sjeti se roba Našeg Davuda, čvrstog u vjeri, koji se uvijek Allahu obraćao.*[972]

O Sulejmanu kaže: *Divan je on rob bio, i mnogo se kajao!*[973]

A o Ejjubu: *Divan je on rob bio, i mnogo se kajao!*[974]

Poruka robovanja i kajanja Allahu proteže se kroz čitavu suru, jasno se ponavljajući.

Iblis i oholost

Nasuprot vjerovjesnicima koji su se kajali Allahu, sura nam navodi i oprečan primjer, Iblisa:

Meleki su se, svi do posljednjeg, zajedno poklonili osim Iblisa; on se uzoholio i postao nevjernik.[975]

Iblisova oholost je bila glavni uzrok njegovog nevjerstva i zablude. Zbog toga mu Uzvišeni upućuje sljedeće riječi:

قَالَ يَا إِبْلِيسُ مَا مَنَعَكَ أَن تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتُ بِيَدَيَّ أَسْتَكْبَرْتَ أَمْ كُنتَ مِنَ الْعَالِينَ

'O Iblise!' – rekao je On – 'šta te navelo da se ne pokloniš onome koga sam sobom stvorio? Jesi li se uzoholio ili misliš da si uzvišen?'[976]

Šta je bio rezultat ove oholosti?

'E, izlazi onda iz Dženneta! – reče On – 'proklet da si! Moje prokletstvo će te do Sudnjeg dana pratiti!'[977]

Ovaj primjer Iblisa dolazi na kraju sure Sad, sure potpune pokornosti i predanosti Allahu, kako bi napravila razliku između onih koji su primjer pokornosti i Iblisa, Allahovog neprijatelja, koga su njegova oholost i nepokornost odveli u nevjerstvo i udaljili od Allahove milosti.

---

972 Kur'an, sura: Sad, ajet 17.
973 Kur'an, sura: Sad, ajet 30.
974 Kur'an, sura: Sad, ajet 44.
975 Kur'an, sura: Sad, ajeti 73-74.
976 Kur'an, sura: Sad, ajet 75.
977 Kur'an, sura: Sad, ajeti 77-78.

EZ-ZUMER
(SKUPOVI)

Ez-Zumer je mekkanska sura. Objavljena je nakon sure Sebee, a u Mushafu se nalazi iza sure Sad. Ima 75 ajeta.

Tajna između roba i Gospodara

Ez-Zumer je jedna od najljepših kur'anskih sura, koju ljudi puno vole i uče je napamet, zbog divnih ajeta i značenja koje sadrži. Cilj joj je jasan: upućivanje na važnost iskrenosti prema Allahu. Našim djelima trebamo željeti samo Allahovo Lice i udaljiti se od pretvaranja. Ko želi ispitati sebe i spoznati veličinu iskrenosti u svojim djelima, neka prouči suru Ez-Zumer i neka proanalizira iskrenost svog srca kroz njene ajete.

Vaga iskrenosti

Budi oprezan da se u tvojoj namjeri ne potkrade nešto drugo mimo Allahovog zadovoljstva. Čuvaj se da ne počneš govoriti: „Taj i taj me je vidio... ljudi gledaju u mene i govore: 'On je hafiz Kur'ana...' Ovaj klanja sve namaze u džematu..."

Iskreno Allahu čini ibadete...! Sestro, budi pokorna svome mužu, iskreno, radi Allaha. Roditelji, budite iskreni u odgoju svoje djece, radi pokornosti Allahu i pomaganja vjere. Budite iskreni prema Allahu čitavog života! Priključite se skupini vjernika u Džennetu! Bit ćete od onih koji su shvatili poruke sure i slijedili poruku Gospodara Uzvišenoga.

Iskreno ispovijedanje vjere dug je Allahu!

Sa porukom ove sure susrećemo se već kod prvog ajeta:

إِنَّا أَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَّهُ الدِّينَ أَلَا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ

Mi ti, doista, objavljujemo Knjigu, pravu istinu, zato se klanjaj samo Allahu iskreno Mu ispovijedajući vjeru! Iskreno ispovijedanje vjere dug je Allahu![978]

Riječi i ajeti, koji govore o iskrenosti, smjenjuju se neizmjenično.

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللهَ مُخْلِصًا لَّهُ الدِّينَ وَأُمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ قُلِ اللهَ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَّهُ دِينِي فَاعْبُدُوا مَا شِئْتُم مِّن دُونِهِ

Reci: 'Meni se naređuje da se klanjam Allahu iskreno Mu ispovijedajući vjeru i naređuje mi se da budem prvi musliman.' Reci: 'Ja se bojim patnje na Velikom danu, ako budem Gospodaru svome neposlušan.' Reci: 'Samo se Allahu klanjam, iskreno Mu ispovijedajući vjeru svoju, a vi se, pored Njega, klanjajte kome hoćete![979]

Ajeti upućuju jednu poruku: budite potpuno prema Uzvišenom Allahu u ibadetu i ostalim djelima!

Neka tvoje djelo bude čisto poput mlijeka

Kur'an, na izuzetan način, ilustruje iskrenost. Čini to preko ajeta koji govori o mlijeku:

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً نُّسْقِيكُم مِّمَّا فِي بُطُونِهِ مِن بَيْنِ فَرْثٍ وَدَمٍ لَّبَنًا خَالِصًا سَائِغًا لِّلشَّارِبِينَ

Vi imate pouku i u stoci: 'Mi vam dajemo da iz utroba njenih mlijeko čisto pijete, koje nastaje od grizina u buragu i od krvi – ukusno onima koji ga piju.[980]

Mlijeko nastaje od otpadaka i krvi, ali je čisto i pitko. Ako bi jedna kap krvi kanula u njega, pokvarila bi ga. Možeš li biti u potpunosti iskren u svojim ibadetima i očistiti ih od svih nedostataka i mrlja? Da li je svaki tvoj tajac i svaki šapat iskren i radi Allaha? Ljudima govoriš o vjeri… klanjaš… učiš Kur'an… Ja pišem ovu

[978] Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajeti 2-3.
[979] Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajeti 11-15.
[980] Kur'an, sura: En-Nahl, ajet 66.

knjigu... Svi mi moramo biti maksimalno iskreni prema Allahu, kako bi naša djela bila primljena...

Uzvišeni nam navodi lijep primjer u skladu sa značenjem iskrenosti:

ضَرَبَ اللهُ مَثَلاً رَّجُلاً فِيهِ شُرَكَاء مُتَشَاكِسُونَ وَرَجُلاً سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلاً الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لاَ يَعْلَمُونَ

Allah navodi kao primjer čovjeka koji je u vlasti ortaka oko koga se oni otimaju, i čovjeka koji je u vlasti samo jednog čovjeka, – da li je položaj njih dvojice isti? Hvaljen neka je Allah, nije, ali većina njih ne zna.[981]

Je li isti onaj koji radi kod jednog vlasnika, ili onaj ko ima više vlasnika? Da li je isti onaj radnik koji prima naređenja od jednog direktora, i onaj koji prima naređenja od više njih, različitih mišljenja i zanimanja? Zbog toga, odmah nakon ovog primjera, stoji: *Hvala Allahu...* Tevhid je blagodat koja odmara srca i spašava čovjeka od poniženja. Hvala Allahu na blagodati tevhida i na tome što je On Jedan Jedini! Iskrenost u djelima je najkorisnija za tvoje srce, najkorisnija za tvoj trud i najbolja za primanje tvojih djela. Obasipa te Allahovim bereketom na dunjaluku i udvostručuje ti nagradu na Ahiretu.

Vrste iskrenosti

Sura govori o svim vrstama iskrenosti, a prva od njih je iskrenost u ibadetu.

أَمَّنْ هُوَ قَانِتٌ آنَاء اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لاَ يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُوْلُوا الأَلْبَابِ

Da li je onaj koji u noćnim časovima u molitvi vrijeme provodi, padajući licem na tle i stojeći, strahujući od onoga svijeta i nadajući se milosti Gospodara svoga....? Reci: 'Zar su isti oni koji znaju i oni koji ne znaju? Samo oni koji pameti imaju pouku primaju!'[982]

Ovo je svijetao primjer čovjeka iskrenog u ibadetu Allahu; ne obazire se na priče ljudi o njegovom ibadetu i na njihove pohvale.

---

981 Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajet 29.
982 Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajet 9.

Zbog svoje iskrenosti ustaje i noću klanja namaz; predaje se ibadetu u trenucima kada ga niko ne gleda…

Sura nam govori i o drugoj vrsti iskrenosti, znatno važnijoj od prve, a to je iskrenost u pokajanju, u trenucima povratka Allahu:

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَى أَنفُسِهِمْ لاَ تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللهِ إِنَّ اللهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ وَأَنِيبُوا إِلَى رَبِّكُمْ وَأَسْلِمُوا لَهُ مِن قَبْلِ أَن يَأْتِيَكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لاَ تُنصَرُونَ

Reci: 'O robovi moji koji ste se prema sebi ogriješili, ne gubite nadu u Allahovu milost! Allah će, sigurno, sve grijehe oprostiti; On, doista, mnogo prašta i On je milostiv. I povratite se Gospodaru svome i pokorite mu se prije nego što vam kazna dođe, – poslije vam niko neće u pomoć priskočiti.[983]

Obratite pažnju na riječi *povratite se.* Kako su divne te riječi! One simboliziraju brz povratak Allahu i brzo pokajanje.

Iskrenost pomaže čovjeku u ustrajnosti u pokornosti, kao što mu olakšava činjenje tevbe.

Ako sebi pomognu, pomoćiću im

Na samom kraju, sura opet podsjeća na iskrenost i upozorava na pripisivanje druga Allahu:

قُلْ أَفَغَيْرَ اللهِ تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ بَلِ اللهَ فَاعْبُدْ وَكُن مِّنْ الشَّاكِرِينَ

Reci: 'Zar od mene tražite da se nekome drugom, osim Allahu, klanjam, o neznalice!' A tebi, i onima prije tebe objavljeno je: Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja djela će sigurno propasti, a ti ćeš izgubljen biti.' Nego, Allahu se jedino klanjaj i budi zahvalan![984]

Pa kako da čovjek ne bude iskren prema Allahu, a zna da Njemu pripada sve što je na nebesima i na Zemlji?!

Širk i neiskrenost su nepoštivanje Allahovog prava i Njegove veličine, da nas Allah sačuva toga! U narednom ajetu stoji:

---

983 Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajeti 53-54.

984 Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajeti 64-66.

وَمَا قَدَرُوا اللهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٌ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

Oni ne veličaju Allaha onako kako Ga treba veličati; a čitava Zemlja će na Sudnjem danu u šaci Njegovoj biti, a nebesa će u desnici Njegovoj smotana ostati. Hvaljen neka je On i vrlo visoko iznad onih koje Njemu smatraju ravnim![985]

Svako ko pripisuje Allahu druga, bilo da je u pitanju javni ili skriveni širk, ne poznaje i ne priznaje Allahovu veličinu.

Završetak podstiče na odlučnost

Dolazimo do ajeta pokornosti, ajeta koji tjeraju srce da zadrhti i koji nam prenosi prizor Sudnjeg dana, strahote Džehennema i ljepote Dženneta. Ovaj ajet čisti tvoje srce od širka i pretvaranja. Povećava ti bogobojaznost, strah od Allaha i žudnju za Njim. Olakšava ti iskrenost u ibadetu i u pokajanju.

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي الأَرْضِ إِلاَّ مَن شَاء اللهُ

I u rog će se puhnuti, i umrijet će oni na nebesima i oni na Zemlji, ostat će samo oni koje bude Allah odabrao.[986]

Nakon njega dolazi ajet: *Oni koji nisu vjerovali u gomilama će u Džehennem biti natjerani.*[987]

Nasuprot njima, o stanovnicima Dženneta se kaže: *A oni koji su se Gospodara svoga bojali u povorkama će u Džennet biti povedeni.*[988]

Velika je razlika između sudbine koja će zadesiti mušrike i nevjernike, i nagrade koje čekaju iskrene vjernike.

Kapije njegove će se otvoriti...

Ljepota Kur'ana je i u tome što je ukazao na veliku razliku između stanovnika Dženneta i Džehennema samo jednim harfom: harfom *vav.* Obije ove grupe ići će prema onome što im je Allah odredio. Svaka će ići sa grupom sa kojom je živio na dunjaluku.

[985] Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajet 67.
[986] Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajet 68.
[987] Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajet 71.
[988] Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajet 73.

Oni koji nisu vjerovali u gomilama će u Džehennem biti natjerani.

A oni koji su se Gospodara svoga bojali u povorkama će u Džennet biti povedeni.

Ali, kada govori o sudbini nevjernika, ajet kaže: *I kad do njega dođu, kapije njegove će se pootvarati.*[989] Dok o vjernicima kaže: *...i kad do njega dođu, – a kapije njegove već širom otvorene...*

Ovo su sitne razlike koje primjećuju samo oni koji uče Kur'an napamet. Kakva je razlika između ova dva ajeta? Nevjernici će ići preplašeni ne znajući kuda ih put vodi. Iznenada će pred njima biti otvorena vrata Džehennema, a Allahova kazna će ih prestraviti. Vjernici će ići u jednoj povorci, u grupama, i iz daljine će posmatrati Džennet čija vrata će biti širom otvorena.

Zar im se ne želiš priključiti?

Sura se završava na najljepši mogući način: suptilnim ajetima koji diraju u srce i bude želju i čežnju za Džennetom!

وَسِيقَ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاؤُوهَا وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقَنَا وَعْدَهُ وَأَوْرَثَنَا الأَرْضَ نَتَبَوَّأُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاء فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ حَافِّينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

A oni koji su se Gospodara svoga bojali u povorkama će u Džennet biti povedeni, i kad do njega dođu, – a kapije njegove već širom otvorene –, čuvari njegovi će im reći: 'Mir vama, od grijeha ste čisti, zato uđite u nj, u njemu ćete vječno boraviti!' I oni će reći: 'Hvala Allahu, koji nam je obećanje Svoje ispunio i u Džennetu nam mjesto darovao, da se u njemu nastanimo gdje hoćemo!' Divne li nagrade onima koji su se trudili! I vidjet ćeš meleke kako prijesto okružuju, veličajući i hvaleći Gospodara svoga; i svima će se po pravdi presuditi i reći će se: 'Hvaljen neka je Allah, Gospodar svjetova!'[990]

---

[989] Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajet 73.

[990] Kur'an, sura: Ez-Zumer, ajeti 73-75.

Zašto baš ime Ez-Zumer?

Po običaju, ostaje nam pitanje: zašto baš ovo ime? Razlog je, a opet, Allah najbolje zna, to što te na iskrenost najviše navodi dobro društvo sa kojim boraviš. U tom smislu i nagrada iskrenosti je da budeš u društvu vjernika. Učenjaci, stoga, kažu: „Allah neće uvoditi stanovnike Dženneta u Džennet jednog po jednog, već će svaka grupa i svaka družina ući u Džennet zajedno."

Nazvana je ovim imenom kako bi te podsjetila na dvije skupine: skupinu koja će u Džennet i skupinu koja će u Vatru. Svaki put kada proučiš ovu suru, razmisli o onima koje ćeš odabrati. Neka to budu oni koji će ti pomoći u iskrenosti, biti tvoji prisni prijatelji na ovom svijetu i tvoji pratioci u Džennetu!

GAFIR / EL-MU'MIN (VJERNIK)

Gafir je mekkanska sura. Objavljena je nakon sure Ez-Zumer i dolazi iza nje u Mushafu. Ima 85 ajeta.

Pozivaj Allahu, a konačnu odluku prepusti Njemu

Glavni moto ze koji se vežu kazivanja u ovoj suri je važnost da've i prepuštanje odluke Uzvišenom Allahu. Kakva je veza između te dvije stvari?

Daija će, tokom svoje misije, nailaziti na brojne probleme i poteškoće. Zato, dragi brate, ako se želiš odlučiti na taj put, put svih vjerovjesnika, znaj da te na njemu čekaju brojni problemi. Nužno je da konačnu odluku prepustiš Allahu i u Njega se pouzdaš. Zbog toga, u jednom od suštinskih ajeta ove sure, Uzvišeni kaže:

إِنَّا لَنَنصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ

Mi ćemo, doista, pomoći poslanike Naše i vjernike u životu na ovom svijetu, a i na Dan kad se dignu svjedoci.[991]

Ovaj ajet se obraća i tebi, dragi brate, kao što se obraća i vjerovjesnicima: *pomoći poslanike Naše i vjernike...* Allahova pomoć ti je obećana u ovosvjetskom životu, prije Ahireta: *u životu na ovom svijetu, a i na Dan kad se dignu svjedoci.* Pouzdaj se u Allaha i Njemu prepusti konačnu odluku!

Najbolji govor i djelo

Sura Gafir, uz mnoge druge kur'anske sure, podstiče na najčasniju i najodabraniju misiju u historiji: pozivanje u Allahovu vjeru, jer je to put vjerovjesnika i poslanika. Čovjek mora čuvati ovu misiju i brinuti

[991] Kur'an, sura: Gafir, ajet 51.

o njoj. Štaviše, mora čitav svoj život posvetiti prezentiranju dobra ljudima.

Da'va nije teška. Čovjek ne mora biti veliki učenjak da bi mogao pozivati ljude u vjeru.

Razgovaraj sa svojim prijateljem o islamu, njegovoj veličini i milosti. U najmanju ruku, poklanjaj kasete i knjige sa islamskim sadržajem, korisne ljudima i sa onim čime ćeš približiti ljude Uzvišenom Allahu.

Sestro, pričaj svojoj prijateljici o stidu i čednosti. Odaberi najdjelotvorniji način da joj to izložiš. Nemojte gledati rezultate, jer se od čovjeka traži samo rad i aktivnost. Jedino Allah upućuje koga hoće.

Od moga i vašeg Gospodara tražim zaštitu

Poruku da've i povjeravanja stvari i problema Allahu, jasno se vidi u dva primjera vezana za Musaa, a.s:

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَن يُبَدِّلَ دِينَكُمْ أَوْ أَن يُظْهِرَ فِي الأَرْضِ الْفَسَادَ

'Pustite vi meni' – reče faraon – 'da ubijem Musaa, a on neka traži pomoć od Gospodara svoga, jer se bojim da vam on vjeru vašu ne izmjeni ili da u zemlji nered ne izazove.'[992]

Uprkos tome što mu je prijećeno ubistvom, Musa, a.s., je ustrajao u svojoj da'vi i sve svoje probleme prepustio Allahu:

وَقَالَ مُوسَى إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُم مِّن كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لاَّ يُؤْمِنُ بِيَوْمِ الْحِسَابِ

Musa reče: 'Molim Gospodara svoga i Gospodara vašega da me zaštiti od svakog oholog koji ne vjeruje u Dana u kome će se račun polagati!'[993]

Svoj problem prepuštam Allahu

Drugi primjer pouzdanja i okretanja Allahu je vjernik iz faraonove porodice. On je krio svoje vjerovanje, ali kada je vidio sve zamke i zavjere, planirajući Musaovo ubistvo, rekao je: *'Zar da*

[992] Kur'an, sura: Gafir, ajet 26.
[993] Kur'an, sura: Gafir, ajet 27.

ubijete čovjeka zato što govori: 'Gospodar moj je Allah!' Za faraona je bio težak udarac to što je protiv njega ustao čovjek iz njegove blizine i stao u zaštitu Musaa. Bio je siguran da će ga faraon kazniti, ali je taj iskreni vjernik svoje probleme prepustio Uzvišenom Allahu: *Tada ćete se sigurno mojih riječi sjetiti! A ja Allahu prepuštam svoj slučaj; Allah, uistinu, robove svoje vidi.*[994]

Šta se poslije dogodilo?

I Allah ga je sačuvao nevolje koju su mu oni snovali[995]

Vjerniče, pozivaj Allahu i na tom putu se ne boj ničijeg prijekora. Osloni se na Onoga koji će te čuvati i Njemu prepusti svoje probleme. On će te od neprijatelja zaštititi. Samo od Njega traži zaštitu, kao što je to činio i Musa, a.s: *Molim Gospodara svoga i Gospodara vašega da me zaštiti.*

Prepreke na putu

Put da've je, iako sladunjav, često naporan, ispunjen poteškoćama i problemima, ali su, sigurno, znatno manji od problema sa kojim se susreo Musa, a.s., i vjernik iz faraonove porodice... Neki ljudi će se ismijavati sa tobom, možda te i udare i otežaju ti život. Zbog toga svoje probleme povjeri Allahu i ustraj u da'vi. Ona je potrebna našem ummetu.

كُنتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ

Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate, i u Allaha vjerujete.[996]

Šta nas je učinilo najboljim ummetom? Naređivanje dobra i zabranjivanje zla i vjera u Allaha, čime se ukazuje na važnost ovog farza u našem razlikovanju od drugih zajednica i naroda.

Najkraći put do srca

Sura ne podstiče samo na da'vet, već ukazuje i na njene najbolje metode, što vidimo u kazivanju o vjerniku iz faraonove porodice. Sura

[994] Kur'an, sura: Gafir, ajet 44.
[995] Kur'an, sura: Gafir, ajet 45.
[996] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 110.

nam izlaže metode koje je ovaj veliki daija koristio u svojoj misiji. Hajmo zajedno naučiti još jednu kur'ansku lekciju o da'vetu:

Racionalno ubjeđenje

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَن يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُم بِالْبَيِّنَاتِ مِن رَّبِّكُمْ وَإِن يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَإِن يَكُ صَادِقًا يُصِبْكُم بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ

A jedan čovjek, vjernik, iz porodice faraonove, koji je krio vjerovanje svoje reče: 'Zar da ubijete čovjeka zato što govori: 'Gospodar moj je Allah!', onoga koji vam je donio jasne dokaze od Gospodara vašeg? Ako je lažov, njegova laž će njemu nauditi, a ako govori istinu, onda će vas stići barem nešto od onoga čime vam prijeti.[997]

On im se obraća: „Poslušajte ga, pa nakon toga odlučite da ga primite ili odbijete. Ako laže, to će njemu nauditi, a ako istinu govori, vama će nauditi i bit ćete uništeni." Razuman i pronicljiv govor. Oslanja se na pojednostavljenje stvari i činjenica.

Skroman odnos prema ljudima

Nakon što je završio prvu metodu obraćanja razumu, prelazi na drugu:

يَا قَوْمِ لَكُمُ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَن يَنصُرُنَا مِن بَأْسِ اللَّهِ إِنْ جَاءَنَا

O narode moj, danas vama pripada vlast i vi ste na vrhovima u zemlji, ali ko će nas odbraniti od Allahove kazne ako nas ona stigne?[998]

Pogledajte inteligenciju i pažljiv izbor termina. Kada govori o vlasti, kaže: *vama pripada vlast.* On im je iskazao počast i dao mjesto koje zaslužuju. Ali, kada ih upzorava na Allahovu kaznu, kaže: *ko će nas odbraniti*, govoreći u prvom licu, kako bi im dao do znanja da je i sam jedan od njih. Nije se uzoholio zbog svoje vjere, već se boji za njih kao što se boji za sebe.

Iz jednog ajeta izvlačimo dvije pouke u da'vi:

[997] Kur'an, sura: Gafir, ajet 28.
[998] Kur'an, sura: Gafir, ajet 29.

- ljudima treba dati njihovo mjesto i obraćati im se imenima koja vole: *danas vama pripada vlast i vi ste na vrhovima u zemlji;*
- daija ne treba pokazati oholost prema onima koje poziva, već im treba dati do znanja da je jedan od njih: *ko će nas odbraniti.*

Iskrenost osjećanja

Nakon ovoga, daija se okreće uticaju emocija: *O narode moj, plašim se šta će biti s vama na Dan kada budete jedni druge dozivali.*[999]

Ako želiš uticati na ljude, moraš ih i voljeti, tako da oni osjete tvoju ljubav, milost i brigu za njih: *O narode moj, bojim se da i vas ne stigne ono što je stiglo narode koji su se protiv poslanika bili urotili.*[1000]

Korišćenje historije u da'vi

Nakon što je iskoristio intelektualni i emotivni utjecaj, okreće se upotrebi historije u svrhu da've:

O narode moj, bojim se da i vas ne stigne ono što je stiglo narode koji su se protiv poslanika bili urotili kao što je to bilo sa Nuhovim narodom i Adom i Semudom i onima poslije njih. – A Allah nije nepravedan robovima Svojim.[1001]

Daija mora posjedovati enciklopedijsko obrazovanje. Mora poznavati kulturu, historiju, tradiciju prethodnih naroda, kako bi ih ljudima naveo kao pouku.

Podsjećanje na Sudnji dan

Na kraju govori o Sudnjem danu, jer je to jedna od najvažnijih metoda kojom se daija treba koristiti u pozivanju Allahu: *O narode moj, plašim šta će biti s vama na Dan kada budete jedni druge dozivali.*[1002]

Na Dan kada budete uzmičući bježali, kada vas od Allaha neće moći niko odbraniti. A onoga koga Allah u zabludi ostavi, toga neće niko uputiti.[1003]

---

[999] Kur'an, sura: Gafir, ajet 32.
[1000] Kur'an, sura: Gafir, ajet 30.
[1001] Kur'an, sura: Gafir, ajeti 30-31.
[1002] Kur'an, sura: Gafir, ajet 32.
[1003] Kur'an, sura: Gafir, ajet 33.

Nakon ovoga, vraća se ponovo historiji: *Jusuf vam je, još davno, donio jasne dokaze…*[1004]

Zatim koristi osjećanja: *O narode moj, ugledajte se u mene, ja ću vam na pravi put ukazati!*[1005]

I na kraju, opet, intelekt: *O narode moj, šta je ovo, ja vas pozivam da vas spasim, a vi mene pozivate u vatru: pozivate me da ne vjerujem u Allaha i da prihvatim Njemu ravnim onoga o kome baš ništa ne znam, a ja vas pozivam Silnome, Onome koji mnogo prašta.*[1006]

Njegova da'va se završava prepuštanjem problema i cjelokupnog slučaja Allahu: *Tada ćete se sigurno mojih riječi sjetiti! A ja Allahu prepuštam svoj slučaj; Allah, uistinu, robove svoje vidi.*[1007]

Divan je prizor i jasan dokaz koji je ovaj daija koristio u svojoj misiji! On nije bio poslanik niti vjerovjesnik, već je njegova ljubav i želja za očuvanjem vjere bila uzrokom da ga Uzvišeni spomene u Svojoj Knjizi i bude uzorom uzor svim daijama do Sudnjeg dana, u načinu korišćenja najdjelotvornijih metoda da've.

Dova je naslov pouzdanja

Dova je jedan od najveličanstvenijih aspekata iskazivanja pouzdanja i prepuštanja brige Allahu. Zbog toga se sura posebno fokusira na dovi. Na početku spominje dovu meleka za ljude:

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَّحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ

Meleki koji drže prijesto i oni koji su oko njega veličaju i hvale Gospodara svoga i vjeruju u Nj i mole se da budu oprošteni grijesi vjernicima: 'Gospodaru naš, Ti sve obuhvataš milošću i znanjem; zato oprosti onima koji su se pokajali i koji slijede Tvoj put i sačuvaj ih patnje u vatri![1008]

Sura se završava poznatim ajetom koji podstiče na dovu:

[1004] Kur'an, sura: Gafir, ajet 34.
[1005] Kur'an, sura: Gafir, ajet 38.
[1006] Kur'an, sura: Gafir, ajeti 41-42.
[1007] Kur'an, sura: Gafir, ajet 44.
[1008] Kur'an, sura: Gafir, ajet 7.

وَقَالَ رَبُّكُمُ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

Gospodar vaš je rekao: 'Pozovite Me i zamolite, Ja ću vam se odazvati! Oni koji iz oholosti neće da Mi se klanjaju – ući će, sigurno, u Džehennem poniženi.'[1009]

Tokom čitave sure ređaju se ajeti u ovom značenju:

فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ

Klanjate se zato Allahu, iskreno Mu ispovijedajući vjeru.[1010]

Ko ne bude molio Allaha na dunjaluku, gorko će se kajati zbog toga na Ahiretu: *'Izgubili su nam se iz vida', - odgovorit će –, 'ta mi se prije, u stvari, nismo nikome ni klanjali.*[1011]

Pokušat će činiti dovu, ali im to ništa koristiti neće, jer je nisu činili na dunjaluku: *Ali će molba onih koji nisu vjerovali uzaludna biti.*[1012]

Kada želiš pomoć u svojoj da'vetskoj misiji, prouči ovu suru, suru dave i pouzdanja.

[1009] Kur'an, sura: Gafir, ajet 60.
[1010] Kur'an, sura: Gafir, ajet 14.
[1011] Kur'an, sura: Gafir, ajet 74.
[1012] Kur'an, sura: Gafir, ajet 50.

FUSSILET, EŠ-ŠURA, EZ-ZUHRUF, ED-DUHAN, EL-DŽASIJE I EL-AHKAF (OBJAŠNJENJE, DOGOVARANJE, UKRAS, DIM, ONI KOJI KLEČE, AHKAF)

Mnogo je zajedničkih karakteristika ovih šest sura, a prva je da sve one počinju harfovima Ha Mim i zbog toga su nazvane Ha Mim sure.

Kratica Ha Mim

Sve ove sure počinju kraticom Ha Mim. Šta je cilj ove kratice? Već smo spomenuli, u kontekstu sure Ali Imran, da je Uzvišeni ovim kraticama izazvao Arape. Kao da im poručuje: Ove kratice su osnovni elementi od kojih pravite riječi, sastavljate poeziju i prozu. A vi, danas, iz prirode uzimate osnovne elemente: gvožđe, minerale i drvo, i od njih proizvodite automobile, namještaj i građevinu. Evo izazova: možete li od ovih proizvoda napraviti čovjeka sa dušom?

Izazov koji se ogleda u kraticama je: ova slova su osnovne jedinice vašeg pisma, pa, možete li od tih osnovnih jedinica sastaviti Kur'an? Možete li udahnuti dušu ovim slovima? Poslušaj šta Allah kaže o Kur'anu: *Na takav način Mi i tebi objavljujemo ono što ti se objavljuje.*[1013]

Možete li sačiniti nešto slično Kur'anu?

Jedan ključ za jedan cilj

Sure koje počinju istom kraticom tretiraju isti problem. Kao da su harfovi Elif Lam Mim ili Ha Mim kod za otkrivanje cilja i poruke sure. Sve sure koje počinju istim kraticama, povezane su jedna sa drugom, kao što smo vidjeli kod sura El-Bekare, Ali Imran i El-Ankebut.

[1013] Kur'an, sura: Eš-Šura, ajet 52.

Ha Mim sure, što je očigledno, počinju ovom kraticom, jer nose zajedničku poruku. Da bismo saznali koja je to poruka, izložit ćemo zajedničke tačke svih ovih sura:

1. sve su objavljene u Mekki;
2. sve počinju objašnjavanjem važnosti i veličine Kur'ana;
3. sve spominju kazivanje o Musau, a.s., i njegovom narodu;
4. sve objašnjavaju prenošenje poslanice sa sinova Israilovih na ummet Muhammeda, s.a.v.s.;
5. sve podstiču na jedinstvo i upozoravaju na frakcionaštvo;
6. sve se završavaju opraštanjem i odgađanjem kazne.

1. Vrijednost Kur'ana;

Sve ove sure počinju govorom o vrijednostima Kur'ana. Fussilet kaže: *Ha mim. Objava je od Milostivog, Samilosnog.*[1014] Eš-Šura: *Ha mim Ajin sin kaf. Eto tako Allah Silni i Mudri objavljuje tebi, kao i onima prije tebe.*[1015] Ez-Zuhruf: *Ha mim. Tako Mi Knjige jasne.*[1016] Ed-Duhan: *Ha mim. Tako Mi Knjige jasne.*[1017] El-Džasije: *Ha mim. Knjigu objavljuje Allah, Silni i Mudri!*[1018] El-Ahkaf: *Ha Mim. Knjigu objavljuje Allah, Silni i Mudri!*[1019]

2. Musa i sinovi Israilovi;

Fussilet: *I Musau smo Knjigu dali, pa su se zbog nje podvojili.*[1020]

Zuhruf: *Još davno Mi smo poslali Musaa sa znamenjima Našim faraonu i glavešinama njegovim.*[1021]

Ed-Duhan: *Još davno prije njih Mi smo faraonov narod u iskušenje stavili, kada im je bio došao plemeniti poslanik: 'Ispunite prema meni ono što ste dužni, o Allahovi robovi, jer ja sam vam poslanik pouzdani.*[1022]

[1014] Kur'an,sura: Fussilet, ajeti 1-2.
[1015] Kur'an, sura: Eš-Šura, ajeti 1-3.
[1016] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajeti 1-2.
[1017] Kur'an, sura: Ed-Duhan, ajeti 1-2.
[1018] Kur'an, sura: El-Džasije, ajeti 1-2.
[1019] Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajeti 1-2.
[1020] Kur'an, sura: Fussilet, ajet 45.
[1021] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 46.
[1022] Kur'an, sura: Ed-Duhan, ajeti 17-18.

A sinove Israilove smo ponižavajuće patnje spasili.[1023]

Sura El-Džasije govori: *Sinovima Israilovim smo Knjigu i vlast i vjerovjesništvo dali.*[1024]

El-Ahkaf: *Knjiga Musaova je bila putovođa i milost prije njega.*[1025]

Najviše ponavljano kazivanje u Kur'anu je kazivanje o Musau, a.s., do te mjere da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., u jednom hadisu kazao: „Allah se smilovao Musau, umalo nije zauzeo trećinu Kur'ana." Kakva se mudrost krije u tome? Kazivanje o Musau, a.s., obuhvata dva osnovna aspekta: odnos Musaa i faraona, što je primjer najvećeg sukoba dobra i zla, i odnos Musaa i sinova Israilovih, koji su bili narod koji je neposredno prije Muhammedovog, s.a.v.s.., ummeta upravljao čovječanstvom. Ovo iskustvo je bilo od koristi muslimanima, kako bi od njih uvidjeli greške koje su pravili u vođenju i upravljanju čovječanstvom.

3. Prenošenje Knjige od prijašnjih naroda Muhammedovom ummetu;

شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ
وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ

On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisano Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: 'Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!'[1026]

U riječima *pravu vjeru ispovjedajte* krije se suština i glavni princip svih ovih sura. Kako? Vratit ćemo se ovome nakon što vidimo poruke sura. Postoje brojni ajeti koji potvrđuju ovo značenje:

ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَى شَرِيعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا

A tebi smo poslije odredili da u vjeri ideš pravcem određenim, zato ga slijedi.[1027]

1023 Kur'an, sura: Ed-Duhan, ajet 30.
1024 Kur'an, sura: El-Džasije, ajet 16.
1025 Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajet 12.
1026 Kur'an, sura: Eš-Šura, ajet 13.
1027 Kur'an, sura: El-Džasije, ajet 18.

Kur'an je, zaista, čast tebi i narodu tvome; odgovarat ćete vi.[1028]

Knjiga Musaova je bila putovođa i milost prije njega. A ovo je Knjiga na arapskom jeziku koja nju potvrđuje.[1029]

4. Jedinstvo i opasnost frakcionaštva;

I Musau smo Knjigu dali, pa su se zbog nje podvojili.[1030]

U suri Eš-Šura stoji:

شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ
وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلاَ تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ
اللهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَن يُنِيبُ وَمَا تَفَرَّقُوا إِلاَّ مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ
بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَلَوْلاَ كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِن رَّبِّكَ إِلَى أَجَلٍ مُّسَمًّى لَّقُضِيَ بَيْنَهُمْ

On vam propisuje u vjeri isto ono što je propisano Nuhu i ono što objavljujemo tebi, i ono što smo naredili Ibrahimu i Musau i Isau: 'Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!' Teško je onima koji Allahu druge ravnim smatraju da se tvome pozivu odazovu. Allah odabire za Svoju vjeru onoga koga On hoće i upućuje u nju onoga ko Mu se iskreno obrati. A oni su se podvojili iz zlobe međusobne baš onda kad im je došlo saznanje. I da nije Riječi Gospodara tvoga prije izrečene, do označenog roka, s njima bi bilo već svršeno.[1031]

U suri Ez-Zuhruf stoji:

فَاخْتَلَفَ الأَحْزَابُ مِن بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمٍ أَلِيمٍ

Ali su se stranke između sebe podvojile, pa neka iskuse nesnosnu patnju na Dan bolni oni koji o Njemu krivo govore![1032]

Sura El-Džasije:

وَآتَيْنَاهُم بَيِّنَاتٍ مِّنَ الأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلاَّ مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ

1028 Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 44.
1029 Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 12.
1030 Kur'an, sura: Fussilet, ajet 45.
1031 Kur'an, sura: Eš-Šura, ajeti 13-14.
1032 Kur'an, sura: Eš-Šura, ajet 65.

I jasne dokaze o vjeri smo im dali, a oni su se podvojili baš onda kad su do saznanja došli, i to zbog neprijateljstva i međusobne zavisti.[1033]

5. Praštanje i odlaganje kazne;

Svaka od ovih sura završava se spominjanjem praštanja, brisanja grijeha i naređivanjem strpljivosti.

Eš-Šura: *Reci: 'Ne tražim za ovo nikakvu drugu nagradu od vas, osim pažnje rodbinske.'*[1034]

Strpljivo podnositi i praštati – tako treba svaki pametan postupiti.[1035]

Ez-Zuhruf: *Ti se oprosti od njih i reci: 'Ostajte u miru!' – ta sigurno će oni zapamtiti!*[1036]

Ed-Duhan: *Zato čekaj, i oni će čekati!*[1037]

El-Ahkaf: *Ti izdrži kao što su izdržali odlučni poslanici.*[1038]

Nakon što smo izložili glavne zajedničke činioce svih ovih sura, ostaje nam pitanje o njihovom zajedničkom cilju i poruci.

Između da've i suprotstavljanja

Ove sure se nalaze u Mushafu nakon sure Gafir, a prije sure Muhammed. Takav je bio i redoslijed u objavljivanju. Sve su mekkanske sure, objavljene prije sure Muhammed koja je medinska. Ako pogledamo poruke ove dvije sure, koje se nalaze prije i poslije ha-mim sura vidjet ćemo da sura Gafir govori o da'vetu, dok sura Muhammed govori o važnosti borbe na Allahovom putu i pomaganju vjere. Dakle, ove sure predstavljaju prelaznu etapu između da've i džihada.

Obaveze i upozorenja

Suština ovih sura je upozorenje ummeta na odgovornost za Kur'an i sprovođenje Allahovog programa na Zemlji. Postoje osnovne tačke

1033 Kur'an, sura: El-Džasije, ajet 17.
1034 Kur'an, sura: Eš-Šura, ajet 23.
1035 Kur'an, sura: Eš-Šura, ajet 43.
1036 Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 89.
1037 Kur'an, sura: Ed-Duhan, ajet 59.
1038 Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajet 35.

i predispozicije koje te čine sposobnim i kadrim da budeš odgovoran za Zemlju.... Zbog toga svaka od njih počinje iznošenjem vrijednosti Kur'ana, zatim govorom o Musau, o sinovima Israilovim i prelaženju Knjige iz njihovih u ruke Muhammedovog, s.a.v.s., ummeta.

Sura govori i o jedinstvu, upozoravajući na frakcionaštvo, jer je ono bilo uzrokom uništenja sinova Israilovih i svih prijašnjih naroda. Govori i o praštanju i prelaženju preko pogrešaka, kao jednom od vidova prezentiranja Allahove Knjige i slijeđenja Njegovog puta. Da bi se ljudima predočila i predstavila Allahova Knjiga na valjan način, potrebno je međusobno praštanje.

Nakon što smo izložili zajedničke poruke, ciljeve i suštinu ovih sura, nastavit ćemo druženje sa svakom od njih pojedinačno, da bismo vidjeli kako svaka od njih tretira ovaj zajednički cilj.

Vi ste odgovorni za Zemlju na kojoj postoje obaveze i upozorenja.

Fussilet

Prva obaveza Muhammedovog ummeta jeste vođenje brige o Kur'anu, učenje napamet, čuvanje i razumijevanje... Kakva je veza ove sure sa glavnom porukom o kojoj smo govorili?

Ha Mim sure, kao što smo rekli, predstavljaju prelaznu etapu od da'veta do sukoba. Zbog toga prva sura u ovom lancu, objašnjava jasnoću Allahove poslanice čovječanstvu. Ovo shvatamo iz samog imena sure Fussilet (Objašnjenje) na koje ukazuje suštinski ajet na samom početku ove sure: *Knjiga čiji su ajeti jasno izloženi, Kur'an na arapskom jeziku za ljude koji znaju.*[1039]

Ljepota prihvaćanja

Fussilet govori o važnosti ispravnog prihvaćanja Allahovih naredbi, kako bi se svaka poslanica na ispravan način dostavila slušaocima. Pored jasnoće govornog jezika, također i „odašiljač" i „prijemni aparat", odnosno recipijent, moraju biti ispravni. To se jasno iskazuje na početku sure: *Knjiga čiji su ajeti jasno izloženi...*

[1039] Kur'an, sura: Fussilet, ajet 3.

Ovo značenje vidimo i u riječima Uzvišenog: *A da Kur'an objavljujemo na tuđem jeziku, oni bi sigurno rekli: 'Trebalo je da su mu ajeti razumljivi. Zar jezik tuđ, a onaj kome se objavljuje Arap?'*[1040]

Sura nam objašnjava ko će se okoristiti Kur'anom: *Reci: 'On je vjernicima uputstvo i lijek.*[1041]

Kao da se obraća nevjernicima i kaže: „Zar ne vidite da je problem kod vas i u vašem „prijemnom aparatu" *A oni koji neće da vjeruju – i gluhi su i slijepi, kao da se izdaleka mjesta dozivaju.*

Zbog toga spominje i osobine onih koji ispravno prihvataju Allahove naredbe:

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلاَّ تَخَافُوا وَلاَ تَحْزَنُوا

Onima koji govore: 'Gospodar naš je Allah' pa poslije ostanu pri tome –dolaze meleki: 'Ne bojte se i ne žalostite se.[1042]

Na prvom mjestu neophodno je lijepo prihvatanje zahtjeva pa vjerovanje, a onda i ustrajnost u pokornosti Uzvišenome. U lijepom prihvatanju Allahovih propisa, pomoći će ti pozivanje Allahu i vođenje ljudi Njegovim putem:

وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلاً مِّمَّن دَعَا إِلَى اللهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّنِي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

A ko govori ljepše od onoga koji poziva Allahu, koji dobra djela čini i koji govori: 'Ja sam doista musliman!'[1043]

Loše prihvatanje Objave

Nasuprot ovome, Uzvišeni nam pokazuje ljude koji brinu samo o svojim ličnim interesima, pa čak i u svom odnosu prema Gospodaru. Ovo je jedna od najopasnijih situacija koja sprječava čovjeka da na ispravan način prihvati Allahove ajete i Njegovu odredbu:

لاَ يَسْأَمُ الإِنسَانُ مِن دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِن مَّسَّهُ الشَّرُّ فَيَؤُوسٌ قَنُوطٌ وَلَئِنْ أَذَقْنَاهُ رَحْمَةً مِّنَّا مِن بَعْدِ ضَرَّاءَ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي

[1040] Kur'an, sura: Fussilet, ajet 44.
[1041] Kur'an, sura: Fussilet, ajet 44.
[1042] Kur'an, sura: Fussilet, ajet 30.
[1043] Kur'an, sura: Fussilet, ajet 33.

Čovjeku ne dosadi da bogatstvo traži, a kada ga neimaština zadesi, onda zdvaja i nadu gubi. Kad ga obaspemo milošću Našom, poslije nesreće koja ga zadesi, on govori: 'Ovo sam i zaslužio.[1044]

Kada čovjeku milost Našu darujemo, postaje nezahvalan i uzoholi se...[1045]

Uprkos svim ovim devijacijama, „odašiljač" ostaje ispravan. Allahovi ajeti ostaju ukazivati na Njegovu veličinu, jasno pred očima ljudi. Divan li je ajet koji objašnjava ovo značenje:

سَنُرِيهِمْ آيَاتِنَا فِي الآفَاقِ وَفِي أَنفُسِهِمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ الْحَقُّ

Mi ćemo im pružati dokaze Naše u prostranstvima svemirskim, a i u njima samim, dok im ne bude sasvim jasno da je Kur'an istina.[1046]

Molim te, prije nego proučiš ove sure, popravi sebe i svoj „prijemni aparat", kako bi se okoristio ovim naredbama i upozorenjima, koja su ti potrebna da bi ispunio obavezu i odgovornost prema Zemlji.

Eš-Šura

Eš-Šura upozorava na razilaženje i frakcionaštvo, a obaveza koja čuva ummet od upadanja u ove opasne stvari je šura – savjetovanje. Ovo je, prosto rečeno, suština sure.

Razilaženje u mišljenjima da, ali frakcionaštvo ne!

Ljepota sure leži u realnom govoru o različitostima. Ona je stava da se ljudi u osnovi razlikuju jedni od drugih i da to nije problem. Uzvišeni kaže: *Ma u čemu se razilazili, treba da presudu da Allah.*[1047] Ali, kada govori o frakcionaštvu, upozorava na najoštriji način: *Pravu vjeru ispovijedajte i u tome se ne podvajajte!*[1048] Kur'an kori one koji su upali u ovu opasnost: *A oni su se podvojili iz zlobe međusobne baš onda kad im je došlo saznanje.*[1049]

[1044] Kur'an, sura: Fussilet, ajeti 49-50.
[1045] Kur'an, sura: Fussilet, ajet 51.
[1046] Kur'an, sura: Fussilet, ajet 53.
[1047] Kur'an, sura: Eš-Šura, ajet 10.
[1048] Kur'an, sura: Eš-Šura, ajet 13.
[1049] Kur'an, sura: Eš-Šura, ajet 14.

Sura konstantuje da je razilaženje u mišljenjima normalna i logična stvar, jer nikada se svi ljudi ne mogu složiti oko jednog mišljenja, ali frakcionaštvo i cijepanje je nedopustivo, zbog toga se riječ *firkatun - grupacija, sekta, grupa* u ovoj suri spominje na četiri mjesta. Kako postići jedinstvo uprkos različitim i brojnim mišljenjima? Samo šurom – savjetovanjem! Ako budemo praktikovali savjetovanje u svim segmentima života, u našim kućama sa djecom, u kompanijama i organizacijama, sačuvat ćemo ummet od frakcionaštva, razbijanja i onoga što je zadesilo prijašnje narode.

Ez-Zuhruf

I Ez-Zuhruf potvrđuje osnovno značenje ha mim sura. Ona upozorava na jednu opasnost koja slabi čovjekovu odgovornost prema Knjizi. Ovo upozorenje se jasno vidi u samom imenu sure *Zuhruf – ukrasi*. To je, zapravo, upozorenje da nas dunjalučki ukrasi i njegov varljivi izgled ne zavaraju i odvedu u zabludu.

Zbog toga baca svjetlo na materijalnu vanjštinu i ljude koji su njome opčinjeni, jer je to jedan od najopasnijih uzroka propasti poslanice. S druge strane, ona potvrđuje da se pravi ukrasi i istinske blagodati ne nalaze na ovom svijetu, već u Džennetu koji je obećan bogobojaznima.

Blagodati dunjalučkog života

U ovoj suri, više od svih drugih, spominju se riječi *zlato* i *srebro*... Kada bi sav dunjaluk kod Allaha vrijedio koliko krilo muhe, onda bi nevjernicima bio uskraćen. Zbog nevažnosti ovog svijeta kod Allaha, nejvernici bi mnogo od njega dobili. Ali, Allah to nije dozvolio kako ne bi iskušao vjernike. Poslušajte ajet:

وَلَوْلَا أَن يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَّجَعَلْنَا لِمَن يَكْفُرُ بِالرَّحْمَٰنِ لِبُيُوتِهِمْ سُقُفًا مِّن فِضَّةٍ
وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ وَلِبُيُوتِهِمْ أَبْوَابًا وَسُرُرًا عَلَيْهَا يَتَّكِئُونَ وَزُخْرُفًا وَإِن كُلُّ ذَٰلِكَ
لَمَّا مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِندَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ

A da neće svi ljudi postati nevjernici, Mi bismo krovove kuća onih koji ne vjeruju u Milostivog od srebra učinili, a i stepenice uz koje se penju, i vrata kuća njihovih i divane na kojima se odmaraju, i ukrase od zlata

bismo im dali, jer sve je to samo uživanje u životu na ovom svijetu, a onaj svijet u Gospodara tvoga bit će za one koji budu Njegova naređenja izvršavali, a Njegovih zabrana se klonili.[1050]

Istinski ukrasi

Nasuprot govora o ljepotama dunjalučkog života, sura kazuje o istinskim ukrasima: o Džennetu obećanom bogobojaznima:

ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ يُطَافُ عَلَيْهِم بِصِحَافٍ مِّن ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهِيهِ الْأَنفُسُ وَتَلَذُّ الْأَعْيُنُ وَأَنتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

Uđite u Džennet, vi i žene vaše, radosni!' Oni će biti služeni iz posuda i čaša od zlata. U njemu će biti sve što duše zažele i čime se oči naslađuju, i u njemu ćete vječno boraviti.[1051]

Poruka ove sure je: O, vjernici, nemojte se zanositi dunjalučkim ukrasima i ne dozvolite da vas njegove ljepote zavaraju, jer su blagodati Ahireta, obećane bogobojaznima, bolje i vrijednije.

Kratkovidost

Sura kritikuje one koji gledaju na život samo kroz formu i vanjštinu. Govoreći o nevjernicima, Uzvišeni kaže: *I još kažu: 'Trebalo je da ovaj Kur'an bude objavljen kakvom uglednom čovjeku iz jednog od ova dva grada!'*[1052] Oni su odbacili Kur'an, ne zbog samog Kur'ana, već što nije objavljen nekom od uglednih bogataša i dostojanstvenika njihovog mjesta. Naredni ajet im odgovara: *Zar oni da raspolažu milošću Gospodara tvoga?*

Na žalost, vidimo da mnogi ljudi koriste logiku nevjernika spomenutu u prethodnom ajetu. Odbacuju vjeru i pobožnost zbog nekih formi na koje se oslanjaju. Svima poručujemo: proučite suru Ez-Zuhruf i ne dozvolite da se ovosvjetski ukrasi ispriječe između vas i vjere.

[1050] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajeti 33-35.
[1051] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajeti 70-71.
[1052] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 31.

Ajeti i dalje izlažu dunjalučke ljepote: *Zar one koje u ukrasima rastu i koje su prepirci bespomoćne?*[1053] Sljedeći ajet kaže: *Oni meleke koji su robovi Milostivoga ženama nazivaju.*[1054]

Žene su oličenje dunjalučke ljepote za kojima ljudi žude.

Faraon i materijalna forma

I faraona, koji je potvorio Musaa, zavarala je njegova materijalna snaga: *I faraon obznani narodu svome: 'O narode moj,' – reče on – 'zar meni ne pripada carstvo u Misiru i ovi rukavci rijeke koji ispred mene teku, – shvaćate li?*[1055]

Faraon je Musaa, a.s., gledao kroz prizmu materijalizma: *I zar nisam ja bolji od ovog bijednika koji jedva umije da govori? Zašto mu nisu stavljene narukvice od zlata?*[1056]

Faraon se utopio u materijalnu formu do te mjere da je tražio da Musa donese narukvice od zlata i srebra sa nebesa, kao da bi ga one natjerale da povjeruje u Allaha...

Isa, sin Merjemin, simbol skromnosti

Nasuprot faraonu, kao primjera čovjeka okupiranog ovosvjetskim životom i materijalizmom, sura spominje sasvim suprotan primjer, primjer Isaa, a.s: *A kad je narodu tvome kao primjer naveden sin Merjemin, odjednom su oni, zbog toga, zagalamili.*[1057]

Ovaj plemeniti vjerovjesnik bio je primjer sinovima Israilovim u skromnosti i ostavljanju dunjalučkih ukrasa.

On je bio samo rob koga smo Mi poslanstvom nagradili i primjerom za pouku sinovima Israilovim učinili.[1058]

Sa kakvom poslanicom je Isa došao? Primjećujemo da njegova poslanica obuhvata dva suštinska principa koje promoviraju i Ha Mim sure. Prvi princip je: *A kad je Isa očita znamenja donio, on je rekao: 'Donosim vam mudrost.*[1059] Ova mudrost je bila zamjena svim

[1053] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 18.
[1054] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 19.
[1055] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 51.
[1056] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajeti 52-53.
[1057] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 57.
[1058] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 59.
[1059] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 63.

materijanim formama kojim je njegov narod bio općinjen. To je i poruka sure Ez-Zuhruf.

Drugi princip je: *i dolazim da vam objasnim ono oko čega se razilazite.*[1060] Jedinstvo i zabrana frakcionaštva je i poruka sure Eš-Šura.

Upozorenje na ukrase

Sura Ez-Zuhruf, kroz ukazivanje na odgovornost muslimana za nošenjem Allahove Knjige, upozorava da, ako se budu poveli za dunjalučkim ukrasima, neće uspijeti u svojoj misiji. Zar uzrok zaostalosti našeg ummeta ne leži u vezivanju za materijalnu formu dunjaluka i opijenosti tekovinama Zapadne civilizacije?!

Sura upozorava i sve one koji traže prijatelje samo na osnovu materijalne forme: *Tog Dana će oni koji su jedni drugima bili prijatelji postati neprijatelji, samo to neće biti oni koji su se Allaha bojali i grijeha klonili.*[1061]

Nakon svih ovih ajeta, dolazi komentar: *Kur'an je, zaista, čast tebi i narodu tvome; odgovarat ćete vi.*[1062]

Doista je ovo istinska počast i dostojanstvo, koja se ogleda u slijeđenju Kur'ana, radu po njemu i učenju islama. Ovaj ajet nam pokazuje kako se poruke sure Ez-Zuhruf uklapaju u opće poruke svih Ha Mim sura: vodite računa da ne tražite dostojanstvo u materijalnoj formi. Držite se Kur'ana u kojem je vaša veličina i dostojanstvo.

Ed-Duhan

Prethodna sura je ukazivala na opasnost ovosvjetskih ukrasa, materijalne forme i ljudske opijenosti njome, te utjecaju toga na odgovornost ummeta za Kur'an i vjeru. Sura Ed-Duhan ukazuje na sve to, ali sada, u sferi vlasti i upravljanja.

1060 Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 63.
1061 Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 67..
1062 Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 44.

Zalimi nisu vječni na dunjaluku

Brojni su ajeti ove sure koji žestoko upozoravaju i podsjećaju da nasilnici i zulumćari, i svi oni koji ih slijede, neće vječno ostati na dunjaluku:

كَمْ تَرَكُوا مِن جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ وَنَعْمَةٍ كَانُوا فِيهَا فَاكِهِينَ كَذَٰلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ

I koliko ostaviše bašča i izvora, i njiva zasijanih i dvorova divnih, i zadovoljstava koja su u radosti provodili! – tako to bi, i Mi smo to u nasljedstvo drugima ostavili – ni nebo ih ni Zemlja nisu oplakivali, i nisu pošteđeni bili.[1063]

Sura Ez-Zuhruf je definirala razlog faraonovog poricanja kao izraz materijalizma, dok sura Ed-Duhan navodi drugi uzrok: oslanjanje na vlast i ugled: *On je bio gord, jedan od onih koji su u zlu svaku mjeru prevršili.*[1064]

Kazna nasilnicima na Sudnjem danu

Sura nam iznosi strašan prizor Sudnjeg dana: kaznu koja slijedi svakom koga je vlast i snaga odvratila od pokornosti Allahu:

إِنَّ شَجَرَةَ الزَّقُّومِ طَعَامُ الْأَثِيمِ كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ كَغَلْيِ الْحَمِيمِ

Drvo zakkum bit će hrana grešniku, u trbuhu će kao rastopljena kovina vreti, kao što voda kada ključa vri.[1065]

Stižemo do Allahovih riječi: *'Okušaj, ta ti si, uistinu, 'moćni' i 'poštovani'.*[1066]

Ovaj zastrašujući prizor govori da je ovo kazna sa kojom će se susresti oni koji su se silili svojom snagom i veličinom na dunjaluku i odvraćali od Allahovog puta.

El-Džasije

Zatim dolazi sura El-Džasije, da onog muslimana koji je ponio emanet vjere i emanet Kur'ana, upozori na oholost i uzdizanje:

1063 Kur'an, sura: Ed-Duhan, ajeti 25-29.
1064 Kur'an, sura: Ed-Duhan, ajet 31.
1065 Kur'an, sura: Ed-Duhan, ajeti 43-46.
1066 Kur'an, sura: Ed-Duhan, ajet 49.

وَيْلٌ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُتْلَىٰ عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

Teško svakom lašcu, velikom grešniku! On čuje Allahove riječi kada mu se kazuju, pa opet ostaje ohol kao da ih čuo nije, – njemu patnju neizdrživu navijesti A kad sazna za neke Naše ajete, on im se ruga. Takve ponižavajuća patnja čeka.[1067]

Oholost uništava poslanicu na Zemlji i sprječava svog vlasnika da spozna istinu:

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَفَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ وَكُنتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ

A onima koji nisu vjerovali: 'Zar vam ajeti Moji nisu kazivani, ali vi ste se oholili i narod nevjernički postali.[1068]

Zato Allahov Poslanik, s.a.v.s., kaže: „U Džennet neće ući onaj ko ima makar koliko trun oholosti u srcu."

Zbog toga je sura nazvana imenom El-Džasije (Oni koji kleče), da bi nas podsjetila na narode koji su se na dunjaluku oholili, koji su se za ukrase dunjalučke vezali i u vlasti se ponijeli. Sura nam kazuje o njihovom poniženju na Sudnjem danu:

وَتَرَىٰ كُلَّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَىٰ إِلَىٰ كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

I vidjet ćeš sve narode kako na koljenima kleče; svaki narod bit će prozvan prema svojoj Knjizi: 'Danas ćete biti nagrađeni ili kažnjeni prema tome kako ste postupali!'[1069]

Oholi nastoje sebe okititi Allahovim svojstvima, i zbog toga sura, na samom kraju, upozorava srce počinioca:

وَلَهُ الْكِبْرِيَاءُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

Njemu ponos i dika na nebesima i na Zemlji, On je Silni i Mudri![1070]

[1067] Kur'an, sura: El-Džasije, ajeti 7-9.
[1068] Kur'an, sura: El-Džasije, ajet 31.
[1069] Kur'an, sura: El-Džasije, ajet 28.
[1070] Kur'an, sura: El-Džasije, ajeti 37.

El-Ahkaf

Sura El-Ahkaf na divan način okončava lanac Ha Mim sura. Nakon što su prethodne sure iznijele kur'anski metod, dolazi ova koja kaže da ima onih koji prihvataju ovaj metod, a ima i oni koji ga odbacuju.

Prvi su ljudi koji se nisu odazvali Allahu i njihovo oličenje je narod Ad: *I spomeni brata Adovog, kada je narod svoj u Ahkafu opominjao.*[1071]

Bili su teški poricatelji: *Oni su odgovarali: 'Zar si nama došao da nas od božanstava naših odvratiš. Neka se, eto, ostvare prijetnje tvoje.*[1072]

Čak i kada su ugledali kaznu: *Povikaše: 'Ovaj nam oblak kišu donosi!'*[1073]

I džinni su se odazvali...

Nisu samo ljudi čuli poziv i odazvali se. Među onima koji su se odazvali bilo je i džinna: *Kada ti poslasmo nekoliko džinnova da Kur'an slušaju.*[1074]

Divna i veličanstvena stvar! Podučava nas da uputa i prihvatanje poziva nije u rukama nijednog čovjeka. Ona dolazi od Allaha. Šta su džinni rekli nakon što su čuli poziv?

...kada dođoše da ga čuju, oni rekoše: 'Pst!' A kad se završi, vratiše se narodu svome da opominju. 'O narode naš,' – govorili su – 'mi smo slušali Knjigu koja se poslije Musaa objavljuje.[1075]

Čak su i džini znali o Musau i potvrdili vrijednost Kur'ana i pravo muslimana da prihvate Objavu.

Džinni su, zatim, kazali: *O narode naš, odazovite se Allahovu glasniku.*[1076]

Nakon praštanja, kojim se završava svaka Ha Mim sura, na kraju ove sure dolaze riječi: *O narode naš, odazovite se Allahovu glasniku.*

[1071] Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajet 21.
[1072] Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajet 22.
[1073] Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajet 24.
[1074] Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajet 29.
[1075] Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajeti 29-30.
[1076] Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajet 31.

Poslušnost roditeljima

Sura navodi i dva primjera druge vrste odazivanja, a to je poslušnost roditeljima:

حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ

A kad dospije u muževno doba i kad dostigne četrdeset godina, on rekne: 'Gospodaru moj, dozvoli Mi da ti budem zahvalan na blagodati koju si darovao meni i roditeljima mojim.[1077]

Nasuprot ovome, dolazi strašan primjer neposlušnosti roditeljima:

وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ أُفٍّ لَّكُمَا أَتَعِدَانِنِي أَنْ أُخْرَجَ وَقَدْ خَلَتِ الْقُرُونُ مِن قَبْلِي وَهُمَا يَسْتَغِيثَانِ اللَّهَ وَيْلَكَ آمِنْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ

A onaj koji roditeljima svojim kaže: 'Ih, što mi prijetite da ću biti oživljen kad su prije mene toliki narodi bili i nestali!' – a oni, zazivajući Allaha u pomoć, govore: 'Teško tebi, vjeruj, Allahova prijetnja će se, doista, obistiniti![1078]

Postepenost sura i njihova međusobna veza

Na kraju, moramo potvrditi praštanje i prelaženje preko pogrešaka u surama Ha Mim.

Ove sure se, kao što smo kazali, nalaze između sure Gafir, koja se fokusira na da'vu, i sure Muhammed koja govori o borbi. Zbog toga vidimo da su ajeti koji naređuju sabur i praštanje učestaliji kako se primičemo kraju ovih sura.

U suri Ez-Zuhruf stoji: *Ti se oprosti od njih i reci: 'Ostajte u miru!' – ta sigurno će oni zapamtiti!*[1079]

Dok, u suri Ed-Duhan ovo značenje nalazimo još jasnijim: *Zato sačekaj dan kad će im se činiti da prema nebu vide vidljiv dim.*[1080] A na kraju: *Zato čekaj, i oni će čekati!*[1081]

[1077] Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajet 15.
[1078] Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajet 17.
[1079] Kur'an, sura: Ez-Zuhruf, ajet 89.
[1080] Kur'an, sura: Ed-Duhan, ajet 10.
[1081] Kur'an, sura: Ed-Duhan, ajet 59.

Strpljivost... sukob, a zatim pobjeda i trijumf

Kao da su Ha Mim sure bile posljednje koje su odgodile kaznu nevjernicima: *...onda me na miru ostavite...! Reci: 'Ne tražim za ovo nikakvu drugu nagradu od vas, osim pažnje rodbinske... O narode naš, odazovite se Allahovu glasniku...*

Ajeti se nižu ovako sve do posljednjeg ajeta sure El-Ahkaf: *Ti izdrži kao što su izdržali odlučni poslanici i ne traži da im kazna što prije dođe!*[1082] Ovo je bila posljednja naredba za trpljenje.

Naredna sura, koja dolazi poslije ovih, je sura Muhammed, poznata i kao sura borbe. Slijedi sura El-Feth koja kaže: napokon je došla pobjeda!

Molimo Allaha Uzvišenog da učači Kur'ana zavole ovih šest sura, da ih počnu učiti i spoznati vezu između njihovih ajeta i ciljeva...

[1082] Kur'an, sura: El-Ahkaf, ajet 35.

MUHAMMED, EL-FETH I EL-HUDŽURAT (MUHAMMED, POBJEDA, SOBE)

Sve tri navedene sure su medinske. Skoncentrisane su na jednu suštinsku tačku, a tiču se Vjerovjesnika, vjerovanja u njega, slijeđenja njegovog puta i lijepog odnosa prema njemu.

Muhammed

Ova sura ima 38 ajeta. Na dvanaest mjesta se govori o prihvatanju ili odbacivanju djela. I u svakom od ovih dvanaest mjesta podstiče se na pokornost Allahu i Njegovom Poslaniku: *O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku, i ne ništite djela svoja!*[1083]

Iz ovoga izvlačimo suštinu sure: pokornost i slijeđenje Poslanika, s.a.v.s., mjerila su prihvatanja ili odbacivanja čovjekovog djela. Ovo je veoma važna poruka. Budi svjestan nje dok čitaš ajete ove plemenite sure. Upitaj se: gdje sam ja u odnosu na sunnet Allahovog Poslanika, s.a.v.s., u odnosu na njegove ibadete i moral?

Pokornost je mjerilo slijeđenja

Zbog ovoga je sura i nazvana Poslanikovim imenom, da bi ti, brate, znao da je tvoje slijeđenje najboljeg stvorenja mjerilo prihvatanja ili odbacivanja tvojih djela. Svi drugi putevi, osim puta Allahovog Poslanika, s.a.v.s., su slijepe i tamne ulice. Ako želiš biti siguran u ispravnost svojih djela, preispitaj tvoju pokornost Poslaniku, s.a.v.s., i slijeđenje njegovog sunneta, jer je to mjerilo tvoje pripadnosti njegovom ummetu.

Hajde da zajedno provedemo trenutke uz ovu suru i naučimo kako slijediti Vjerovjesnika, s.a.v.s.

الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ
وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ كَفَّرَ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ ذَلِكَ

[1083] Kur'an, sura: Muhammed, ajet 33.

بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِن رَّبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ

Allah će poništiti djela onih koji ne vjeruju i od puta Njegova odvraćaju. A onima koji vjeruju i dobra djela čine i vjeruju u ono što se objavljuje Muhammedu – a to je Istina od Gospodara njihova – On će preko rđavih postupaka njihovih preći i prilike njihove će poboljšati, zato što nevjernici slijede neistinu, a vjernici slijede Istinu od Gospodara svoga. tako Allah navodi zbog ljudi primjere njihove.[1084]

Uzvišeni, zatim, kaže:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعْسًا لَّهُمْ وَأَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنزَلَ اللهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ

A onima koji ne vjeruju – propast njima! On neće djela njihova prihvatiti, zato što ne vole ono što Allah objavljuje, i On će djela njihova poništiti.[1085]

Vidite li vezu i sponu između ove dvije poruke?

Uzvišeni Allah kaže:

فَاعْلَمْ أَنَّهُ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ

Znaj da nema boga osim Allaha! Traži oprosta za svoje grijehe i za vjernike i za vjernice![1086]

Istigfar i riječi tevhida – nema božanstva osim Allaha – garant su, inšaallah, prihvatanja djela.

A bolja bi im bila poslušnost i razuman govor!

U sredini sure nalaze se suštinski ajeti: *A bolja bi im bila poslušnost i razuman govor!*[1087] Preče je bilo nevjernicima, ako su željeli da im djela budu primljena, da budu pokorni Poslaniku, s.a.v.s., i da razumno govore.

Uzvišeni kaže:

ذَلِكَ بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللهَ وَكَرِهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ

1084 Kur'an, sura: Muhammed, ajeti 1-3.
1085 Kur'an, sura: Muhammed, ajeti 8-9.
1086 Kur'an, sura: Muhammed, ajet 19.
1087 Kur'an, sura: Muhammed, ajeti 20-21.

To će biti zato što su ono što izaziva Allahovu srdžbu slijedili, a ono čime je On zadovoljan prezirali; On će djela njihova poništiti.[1088]

Brojni ajeti, nakon ovoga, potvrđuju isto značenje:

وَلَوْ نَشَاء لَأَرَيْنَاكَهُمْ فَلَعَرَفْتَهُم بِسِيمَاهُمْ وَلَتَعْرِفَنَّهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ

A da hoćemo, Mi bismo ti ih, uistinu, pokazali i ti bi ih, sigurno, po biljezima njihovim poznao. Ali, ti ćeš ih poznati po načinu govora njihova, – A Allah zna postupke vaše.[1089]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ

O vjernici, pokoravajte se Allahu i pokoravajte se Poslaniku, i ne ništite djela svoja![1090]

فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ وَأَنتُمُ الْأَعْلَوْنَ وَاللهُ مَعَكُمْ وَلَن يَتِرَكُمْ أَعْمَالَكُمْ

I ne budite kukavice i ne nudite primirje kad ste jači, jer Allah je s vama, On vas neće nagrada za djela vaša lišiti.[1091]

Sura nam se obraća riječima: O, Muhammedov ummete, znajte da je svaki drugi put, osim Muhammedovog, s.a.v.s., puta, zabluda. Ahmed ibn Hanbel kaže: „Pogledao sam Kur'an i vidio da se pokornost Poslaniku, s.a.v.s., spominje na 33 mjesta." Zatim je proučio ajet: *Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovu, da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.*[1092]

Gdje si ti u odnosu na Allahove riječi:

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَن يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ

Kada Allah i Poslanik Njegov nešto odrede, onda ni vjernik ni vjernica nemaju pravo da po svom nahođenju postupe.[1093]

I u odnosu na sljedeće riječi:

[1088] Kur'an, sura: Muhammed, ajet 28.
[1089] Kur'an, sura: Muhammed, ajet 30.
[1090] Kur'an, sura: Muhammed, ajet 33.
[1091] Kur'an, sura: Muhammed, ajet 35.
[1092] Kur'an, sura: En-Nur, ajet 63.
[1093] Kur'an, sura: El-Ahzab, ajet 36.

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

I tako Mi Gospodara tvoga, oni neće biti vjernici dok za sudiju u sporovima međusobnim tebe ne prihvate i da onda zbog presude tvoje u dušama svojim nimalo tegobe ne osjete i dok se sasvim ne pokore.[1094]

Vidimo da pored sure Muhammed postoji veliki broj ajeta koji govore o pokornosti Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.

Pokornost u borbi

Ova plemenita sura naziva se i sura borbe, jer se u njoj govori i o borbi. U kakvoj je vezi borba sa porukom sure?

Najteži vid pokornosti Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., je pokornost u borbi. Sura, moglo bi se kazati, potvrđuje da je džihad jedan od najvećih pokazatelja i argumenata pokornosti Allahu. I ne samo to, već je naredba borbe, iskušenje i ispit od Allaha: *Mi ćemo vas provjeravati sve dok ne ukažemo na borce i postojane među vama, a i vijesti o vama provjeravat ćemo.*[1095]

Zbog toga nam sura izlaže različite načine ophođenja prema ovom iskušenju (vjernike i munafike):

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ مُّحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ يَنظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ

A oni koji vjeruju govore: 'Zašto se ne objavi jedna sura?' A kad bi objavljena jedna sura i u njoj spomenuta borba, ti si mogao da vidiš one čija su srca pritvorna kako te gledaju pogledom pred smrt onesviještenog![1096]

Pokornost u udjeljivanju

Poruka sure je jasna: slijedi Vjerovjesnika u svakom segmentu svog života, posebno u borbi na Allahovom putu, bilo da se radi o fizičkoj borbi ili u borbi sa samim sobom, u preporodu svoje duše i odupiranju strastima.

Udjeljivanje je prva inicijativa džihada. Posljednji ajet sure podstiče na udjeljivanje i upozorava na opasnost škrtosti:

1094 Kur'an, sura: En-Nisa, ajet 65.
1095 Kur'an, sura: Muhammed, ajet 31.
1096 Kur'an, sura: Muhammed, ajet 20.

هَاأَنتُمْ هَؤُلَاءِ تُدْعَوْنَ لِتُنفِقُوا فِي سَبِيلِ اللهِ فَمِنكُم مَّن يَبْخَلُ وَمَن يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلُ عَن نَّفْسِهِ وَاللهُ الْغَنِيُّ وَأَنتُمُ الْفُقَرَاءُ

Vi se, eto, pozivate da trošite na Allahovu putu, ali, neki od vas su škrti, – a ko škrtari, na svoju štetu škrtari, jer Allah je bogat, a vi ste siromašni.[1097]

Završetak: čuvajte se smjene

Nakon žestokih upozorenja upućenih nevjernicima, sura se obraća i vjernicima. Šta im poručuje?

Obraća se kratko, ali to veoma teško pada vjerničkim dušama: *...a ako glave okrenete, On će vas drugim narodom zamijeniti, koji onda kao što ste vi neće biti.*[1098]

Ovo je jedan od najtežih i najopasnijih prirodnih zakona. Ako se vjernici okrenu od slijeđenja Vjerovjesnika i pomaganja vjere, slijedi im žestoka kazna: smjena. Allah će dovesti druge narode koji će pomoći ovu vjeru, a vi ćete doživjeti veliku propast. Vaši nasljednici neće biti poput vas, već će biti bolji: *...koji onda kao što ste vi neće biti.*

El-Feth

Sura El-Feth predstavlja otjelotvorenje ovog slijeđenja. Objavljena je nakon ugovora na Hudejbiji, u trenucima potištenosti ashaba.

Ranjene duše i objava ove sure

Godinu dana nakon bitke na Hendeku, šeste godine po Hidžri, dogodio se veliki konflikt između muslimana i mušrika.

Allahov Poslanik, s.a.v.s., je usnio da ulazi u Mesdžidul-Haram, pa se sa svojim ashabima uputio ka Mekki da obavi umru, ne namjeravajući da se bori. Kada su došli do mjesta Hudejbija, mušrici ih spriječiše da uđu u Mekku. Tada je Poslanik, s.a.v.s., odlučio potpisati mirovni ugovor sa mušricima Mekke, koji je kasnije nazvan ugovorom na Hudejbiji.

Ali, aneksi ovog ugovora zadirali su u prava muslimana, pa ih je njegovo prihvatanje rastužilo. Tugu im je povećala i zabrana ulaska u Mekku radi umre kao i zabrana borbe protiv mušrika.

[1097] Kur'an, sura: Muhammed, ajet 38.
[1098] Kur'an, sura: Muhammed, ajet 38.

Ashabi su to smatrali sramotom za svoju vjeru... U ovakvim teškim trenucima objavljena je ova sura...

Zamisli, brate, sebe kao ashaba u tom trenutku... dok izgaraš u čežnji da učiniš umru...

Poslanikova sreća zbog ove sure

Poruku i cilj ove sure primjećujemo u samom njenom imenu. To je sura veličanstvenih osvajanja, počasti i darova ovom ummetu. Objavljena je zbog brojnih osvajanja koja će Allah dati muslimanima... Čak joj se i Poslanik, s.a.v.s., puno obradovao. Rekao je: „Objavljena mi je sura koja mi je draža od dunjaluka i svega na njemu." Ashabi su upitali: „Koja je to sura, Allahov Poslaniče?", a on je odgovorio: „Sura El-Feth!"

Hajde da zajedno proučimo ovu suru i radujemo se kao što se radovao Allahov Poslanik!

Sura veličanstvenih pobjeda

Sura El-Feth ima 29 ajeta, ali je broj veličanstvenih pobjeda velik u odnosu na broj njenih ajeta. U njoj je dvanaest pobjeda, blagodati i darova koje je Allah dao vjernicima:

1. Oprost grijeha: *Mi ćemo ti dati sigurnu pobjedu da bi ti Allah ranije i kasnije krivice oprostio.*[1099]

2. Upotpunjenje blagodati: *...da bi blagodat Svoju tebi potpunom učinio...*[1100]

3. Uputa: *...da bi te na pravi put uputio...*[1101]

4. Pomoć: *...i da bi te Allah pobjedonosnom pomoći pomogao.*[1102]

5. Ulivanje smiraja u srca vjernika: *On uliva smirenost u srca vjernika da bi još više učvrstili vjerovanje koje imaju*[1103]

6. Uvođenje u Džennet: *...da bi vjernike i vjernice uveo u džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, u kojima će vječno boraviti.*[1104]

1099 Kur'an, sura: El-Feth, ajeti 1-2.
1100 Kur'an, sura: El-Feth, ajet 2.
1101 Kur'an, sura: El-Feth, ajet 2.
1102 Kur'an, sura: El-Feth, ajet 3.
1103 Kur'an, sura: El-Feth, ajet 4.
1104 Kur'an, sura: El-Feth, ajet 5.

7. Sramoćenje i kažnjavanje mušrika i munafika: *i da bi kazni licemjere i licemjerke i mnogobošce i mnogoboškinje koji o Allahu zlo misle.*[1105]

8. Allahovo zadovoljstvo vjernicima: *Allah je zadovoljan onim vjernicima...*[1106]

9. Plijen: *Allah vam obećava bogat plijen koji ćete uzeti.*[1107]

10. Obećanje o ulasku u Mesdžidul-Haram: *Allah će obistiniti san Poslanika Svoga da ćete sigurno u Časni hram ući bezbjedni – ako Allah bude htio.*[1108]

11. Mir i sigurnost: *...bez straha.*[1109]

12. Pobjeda islama: *On je poslao Poslanika Svoga s uputom i vjerom istinitom da bi je uzdigao iznad svih vjera.*[1110]

Ovaj posljednji muštuluk nije bio najavljivan ashabima prije ovog trenutka. Sura El-Feth donijela je radosnu vijest vjernicima da će islam trijumfovati i predvoditi Zemlju.

Pohvala ashaba

Ova sura, mimo drugih kur'anskih sura, hvali ashabe, neka je Allah svima njima zadovoljan, uprkos tome što nisu u samom početku bili zadovoljni ugovorom na Hudejbiji. Ali, Uzvišeni je znao da njihova srdžba i nezadovoljstvo nisu bili iz ličnih interesa, već radi Allahove vjere.

Poslušajmo zajedno sljedeći ajet: *Oni koji su se zakleli na vjernost – zakleli su se, doista, na vjernost samom Allahu – Allahova ruka je iznad ruku njihovih!*[1111]

Čime su ashabi zaslužili sve ove pobjede i pohvale?

Odgovor je u 18. ajetu ove sure:

لَقَدْ رَضِيَ اللهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا

[1105] Kur'an, sura: El-Feth, ajet 6.
[1106] Kur'an, sura: El-Feth, ajet 18.
[1107] Kur'an, sura: El-Feth, ajet 20.
[1108] Kur'an, sura: El-Feth, ajet 27.
[1109] Kur'an, sura: El-Feth, ajet 27.
[1110] Kur'an, sura: El-Feth, ajet 28.
[1111] Kur'an, sura: El-Feth, ajet 10.

Allah je zadovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao šta je u srcima njihovim, pa je spustio smirenost na njih, i nagradit će ih skorom pobjedom.[1112]

Kada se pročula vijest da je Osman, r.a., koji je bio izaslanik u Mekki, ubijen, Poslanik, s.a.v.s., je zatražio prisegu ashaba na smrt, pa su je dali. Pošto su bili iskreni do te mjere da su spremni svoje živote žrtvovati na Allahovom putu, Allah im je nagovijestio skoru pobjedu!

Slike pobjede

Pogledamo li riječi koje sura koristi, primjetit ćemo brojne stvari. Prethodni ajet ugovor na Hudejbiji naziva pobjedom, iako on, po svojoj formi, to nije bio. Čak je i Omer ibn Hattab upitao: „Zar je ovo pobjeda?" Bi mu odgovoreno: „Da, Omere, ovo je pobjeda." Još interesantnije je da Allah u Kur'anu nije nazvao pobjedom ni bitku na Bedru, ali je ovaj ugovor nazvao.

Riječ *feth – pobjeda* se ponavlja četiri puta u ovoj suri, što je najveći broj koji se nalazi u jednoj od kur'anskih sura, iako ima samo 29 ajeta.

I ne samo to, već opisuje pobjedu i drugim riječima, pa je naziva i *veličanstvena pomoć*, a dva puta se spominje kao *skora pobjeda*.

Ajeti ne spominju samo pobjedu već na dva mjesta spominju i *brojan plijen*.

Čini mi se kao da i ti u sebi ponavljaš Omerovo pitanje: Gdje je ovdje pobjeda?

Ova pobjeda ojačala je širenje islama. U periodu nakon Hudejbije, za samo dvije godine, broj ljudi koji su prihvatili islam bio je duplo veći od broja tokom svih dvadeset godina da've.

Uprkos tome što su ashabi željeli borbu i bili spremni na nju, sura je obznanila da je prava i istinska pobjeda širenje islama na Arapskom poluotoku. Atmosfera mira je najpogodnija za širenje i ispovijedanje islama. U tome se reflektuje veličina ove vjere. I historija joj je posvjedočila da je vjera mira, i da se više širila u periodima mira

[1112] Kur'an, sura: El-Feth, ajet 18.

nego u periodima rata. Sad shvatamo zbog čega se riječ *smiraj* u ovoj suri upotrebljava tri puta.

Osobine pobjednika

Posljednji ajet daje nam opis ljudi koji su zaslužili Allahovu pomoć i pobjedu:

مُّحَمَّدٌ رَّسُولُ اللهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاء عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاء بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِّنَ اللهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِم مِّنْ أَثَرِ السُّجُودِ ذَلِكَ مَثَلُهُمْ فِي التَّوْرَاةِ وَمَثَلُهُمْ فِي الإِنجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَى عَلَى سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَ اللهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom; vidiš ih kako se klanjaju i licem na tle padaju želeći Allahovu nagradu i zadovoljstvo, – na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle. Tako su opisani u Tevratu. A u Indžilu: oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci pa ga onda učvrsti, i on ojača, i ispravi se na svojoj stabljici izazivajući divljenje sijača, – da bi On s vjernicima najadio nevjernike. A onima koji vjeruju i dobra djela čine Allah obećava oprost i nagradu veliku.[1113]

Važno je napomenuti da se uz osobinu ljudi koji zaslužuju pobjedu, spomenutih u Tevratu, obavezno spominje njihovo robovanje Allahu: *...na licima su im znaci, tragovi od padanja licem na tle.* Dok se u Indžilu opisuju kao oni koji se trude u činjenju dobrih djela i uspijevaju u svome životu: *oni su kao biljka kad izdanak svoj izbaci...* Ovako se govori, jer su Jevreji zapostavili duhovnu stranu na uštrb materijalne, a kršćani su zapostavili materijalnu na račun duhovne. Ovaj ajet je došao kao potvrda da pomoć i pobjedu zaslužuje ona skupina koja je objedinila duh i materiju, i ne daje prednost jednoj strani nad drugom. Ovim osobinama ashabi su zaslužili pobjedu...

Ljepota sure El-Feth je i u tome što je Allahov Poslanik, s.a.v.s., proučio prilikom svog ulaska u Mekku kao pobjednik i oslobodilac. Proučio je radostan zbog pobjede koju mu je Allah darovao. Uz

[1113] Kur'an, sura: El-Feth, ajet 29.

njega su bili ashabi koji su plakali, vidjevši kako se Allahova pomoć i obećanje ostvaruju. Ovo je jedna od najljepših sura. Kroz nju osjećamo da i mi proživljavamo trenutke sa Allahovim Poslanikom i ashabima prilikom ulaska u Mekku. Donosi nam radosnu vijest o Allahovoj pomoći, ali samo ako budemo slijedili Njegovog Poslanika, s.a.v.s., i ashabe u svojstvima spomenutim u zadnjem ajetu ove sure.

Između sura Muhammed i El-Feth

Kao što smo spomenuli, sura El-Feth je prirodni nastavak sure Muhammed, ili sure Borba. Pobjeda i vlast su rezultati borbe i džihada na Allahovom putu. Ako pogledamo završetke ove dvije sure, vidjet ćemo snažnu vezu među njima. Sura Muhammed završava se riječima Uzvišenog:

A ako glave okrenete, On će vas drugim narodom zamijeniti, koji onda kao što ste vi neće biti.[1114] Koja su njihova svojstva? Odgovor dolazi na kraju sure El-Feth:

Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici su strogi prema nevjernicima, a samilosni među sobom.[1115]

Isto tako, vidimo da sura Muhammed govori o slijeđenju Poslanika, s.a.v.s., dok sura El-Feth govori o svojstvima Vjerovjesnikovih sljedbenika.

El-Hudžurat

Sura El-Hudžurat govori o bontonu u odnosima prema drugim ljudima, a posebno u odnosu prema Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.

Na ovaj način shvatamo povezanost pomenutih sura i njihov međusobni odnos. Suština ove tri sure je Allahov Poslanik, s.a.v.s. Sura Muhammed pojašnjava da je slijeđenje Allahovog Poslanika, s.a.v.s., dokaz prihvatanja djela. El-Feth nam daje opis onih kojima će pobjeda biti darovana: *Muhammed je Allahov poslanik, a njegovi sljedbenici...* A El-Hudžurat kazuje: „O, pobjedonosna skupino, njegujte lijepo ophođenje sa ljudima, a posebno sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s."

1114 Kur'an, sura: Muhammed, ajet 38.
1115 Kur'an, sura: El-Feth, ajet 29.

Ova sura upotpunjuje svojstava spomenuta u suri El-Feth: džihad, ravnomjernost duha i materije, požrtvovanost, nalazi u ovoj suri.

Prema šerijatu

El-Hudžurat je sura pristojnosti i bontona u svim sferama života. Prva sfera su Allahovi propisi:

O vjernici, ne odlučujte se ni za što dok za to ne upitate Allaha i Poslanika Njegova, i bojte se Allaha! Allah, zaista, sve čuje i sve zna.[1116]

Sura poručuje ashabima da ne požuruju silazak Objave i da se lijepo ophode prema Allahovom zakonu, Allahu i Njegovom Poslaniku.

Sprovođenje ovog ajeta u životu, od nas zahtjeva pokornost Allahovom zakonu i sunnetu Vjerovjesnika, bez prelaženja njihovih granica.

Prema Poslaniku

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ
بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

O vjernici, ne dižite glasove svoje iznad Vjerovjesnikova glasa i ne razgovarajte s njima glasno, kao što glasno jedan s drugim razgovarate, da ne bi bila poništena vaša djela, a da vi i ne primijetite.[1117]

إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِندَ رَسُولِ اللهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللهُ قُلُوبَهُمْ
لِلتَّقْوَىٰ

One koji utišaju glasove svoje pred Allahovim Poslanikom – a to su oni čija je srca Allah prekalio u čestitosti.[1118]

إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِن وَرَاءِ الْحُجُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّىٰ
تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَّهُمْ

1116 Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajet 1.
1117 Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajet 2.
1118 Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajet 3.

Većina onih koji te dozivaju ispred soba nije dovoljno pametna. A da su se oni strpjeli dok im ti sam izideš, bilo bi im bolje.[1119]

Prema informacijama

Vijesti ne treba prenositi, na njih odgovarati ili zasnivati propise sve dok se u njih ne uvjerimo:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَإٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ

O vjernici, ako vam nekakav griješnik donese kakvu vijest, dobro je provjerite, da u neznanju nekome zlo ne učinite, pa da se zbog onoga što ste učinili pokajete.[1120]

Prema vjernicima

Vjernici su samo braća.[1121]

Bratstvo na temeljima vjere jača vezu i pouzdanje među vjernicima, a isto tako jača i vjerovanje. Bez tog bratstva dolazi do razilaženja i slabljenja imana.

Mirenje zavađenih

وَإِن طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِن بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللهِ

Ako se dvije skupine vjernika sukobe, izmirite ih; a ako jedna od njih ipak učini nasilje drugoj, onda se borite protiv one koja je učinila nasilje sve dok se Allahovim propisima ne prikloni.[1122]

Društveni odnosi

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لاَ يَسْخَرْ قَومٌ مِّن قَوْمٍ عَسَى أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلاَ نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَى أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلاَ تَلْمِزُوا أَنفُسَكُمْ وَلاَ تَنَابَزُوا بِالأَلْقَابِ بِئْسَ الاِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

O vjernici, neka se muškarci jedni drugima ne rugaju, možda su oni bolji od njih, a ni žene drugim ženama, možda su one bolje od njih. I ne

[1119] Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajeti 4-5.
[1120] Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajet 6.
[1121] Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajet 10.
[1122] Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajet 9.

kudite jedni druge i ne zovite jedni druge ružnim nadimcima! O, kako je ružno griješenje nakon vjerovanja da se vjernici spominju podrugljivim nadimcima! A oni koji se na pokaju – sami sebi čine nepravdu.[1123]

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلاَ تَجَسَّسُوا وَلاَ يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا

O vjernici, klonite se mnogih sumnjičenja, neka sumnjičenja su, zaista, grijeh. I ne uhodite jedni druge i ne ogovarajte jedni druge![1124]

Prema čitavom čovječanstvu

يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَى وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِندَ اللهِ أَتْقَاكُمْ إِنَّ اللهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

O, ljudi, Mi vas od jednog čovjeka i jedne žene stvaramo i na narode i plemena vas dijelimo da biste se upoznali. Najugledniji kod Allaha je onaj koji ga se najviše boji, Allah, uistinu, sve zna i nije Mu skriveno ništa.[1125]

Prvo vi, pa tek onda drugi

Vidimo da je bonton prema čovječanstvu došao jasnije, iako je obuhvatniji od prethodnih. Poruka bi mogla biti: nakon što poboljšate sopstvene ličnosti, uspostavite odnos sa Poslanikom i sa svojom braćom u vjeri, možete izaći vani, krenuti Zemljom i narodima predstaviti svoj moral. Tako ćete steći poštovanje ljudi zbog ovih svojstava i morala kojim ste se okitili i kojim zračite druge.

Odnos prema Allahu

O ovom odnosu sura govori na kraju... Lijep odnos prema Allahu postiže se sviješću o blagodatima vjere i shvatanjem da je to Allahov dar čovjeku. Neka niko ne misli da svojim vjerovanjem čini dobro Gospodaru, već sebi. Allah posjeduje svako dobro, neovisno od tog vjerovanja:

يَمُنُّونَ عَلَيْكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُل لاَّ تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلاَمَكُم بَلِ اللهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلإِيمَانِ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

[1123] Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajet 11.
[1124] Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajet 12.
[1125] Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajet 13.

Oni ti prebacuju što su primili islam. Reci: 'Ne prebacujte mi što ste islam primili; naprotiv, Allah je vama milost podario time što vas je u pravu vjeru uputio, ako iskreno govorite.[1126]

Zbog čega je sura nazvana ovim imenom?

Razlog tome su neki ljudi koji su dozivali Allahovog Poslanika, s.a.v.s., van njegovih soba, a to je primjer lošeg odnosa prema Allahu. S obzirom da je najvažniji princip o kojem sura govori Allahov Poslanik, s.a.v.s., zbog toga je sura nazvana ovim imenom.

Muslimani trebaju znati da se ne mogu pomiješati sa drugim narodima, sa njihovim moralom dok ne izgrade svoj odnos prema Poslaniku.

Zbog toga sura i počinje predstavljanjem odnosa prema Poslaniku, a završava se predstavljanjem odnosa prema Allahu. Imajte lijep odnos prema Poslaniku, pa će vam Allah pomoći da izgradite dobre odnose sa svima ostalima, kako bi se mogli pojaviti na svjetskoj sceni sa moralom i pristojnošću.

Kada želiš ojačati vezu sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s., prouči sure: Muhammed, El-Feth i El-Hudžurat. Moli Allaha da se okoristiš u veličanstvenim porukama ovih sura.

[1126] Kur'an, sura: El-Hudžurat, ajet 17.

SURA KAF I DVADESET SEDMI DŽUZ

Četiri posljednja džuza fokusiraju se na oživljavanje vjere u dušama vjernika. Na početku, Uzvišeni izlaže veličanstveni metod od sure El-Bekare do sure El-Enfal. Nakon toga, sure se fokusiraju na stvari koje muslimani moraju izvršiti, ako žele sačuvati ovaj metod: sve ono što vodi napretku i prosperitetu, pa do slijeđenja morala vjerovjesnika i potpune predanosti Allahu. Zadnji džuzevi Kur'ana fokusiraju se na jačanje vjerovanja, liječenje srca i podsjećanje na Sudnji dan, kako bi ljude učvrstili na tom pitanju.

Odaberi jedan od puteva

Sure 27. džuza, uz suru Kaf, tretiraju pitanje izbora između upute i zablude, između Dženneta i Vatre. Zbog toga u svakoj od ovih sura vidimo izložena dva puta i poziv na odabir jednog od njih: put Dženneta i put Vatre, put uživanja i put kažnjavanja, put opskrbe i Allahovih darova i put uskraćivanja, put ekstremnog materijalizma ili duhovnosti i put ravnoteže... Spomenuti putevi predstavljaju svaku suru ovog džuza.

Kaf

Prva među ovim surama je sura Kaf. Njeni ajeti se snažno fokusiraju na Ahiret i proživljenje, počevši od smrti, kao prve stepenice ka Ahiretu: S*mrtne muke će zbilja doći – to je nešto od čega ne možeš pobjeći.*[1127] pa do puhanja u Rog i strahote tog čina: *i u rog će se puhnuti – to je Dan kojim se prijeti – i svako će doći, a s njim i vodič i svjedok.*[1128]

Ona iznosi stravičan prizor Sudnjeg dana i raspravu između nevjernika i njihovih šejtana:

[1127] Kur'an, sura: Kaf, ajet 19.
[1128] Kur'an, sura: Kaf, ajeti 20-21.

A drug njegov će reći: 'Ovaj, pored mene, spreman je.' 'Baci u Džehennem svakog nezahvalnika, inadžiju.[1129]

Kosmološki dokazi: tako će biti i oživljenje

Čak i kosmološki dokazi, navedeni u ovoj suri, potvrđuju značenje proživljenja i odlazak na mjesto sakupljanja. Primjer toga su Allahove riječi:

وَنَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَّهَا طَلْعٌ
نَّضِيدٌ رِّزْقًا لِّلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلْدَةً مَّيْتًا كَذَٰلِكَ الْخُرُوجُ

Mi s neba spuštamo vodu kao blagoslov, i činimo da, uz pomoć njenu, niču vrtovi i žito koje se žanje i visoke palme u kojih su zameci nagomilani jedni iznad drugih, kao hranu robovima, i Mi njome oživljavamo mrtav predjel; takvo će biti i oživljenje.[1130]

Zbog čega svi ovi dokazi? Da bismo se uvjerili da je Onaj Koji je kadar oživjeti mrtvu zemlju, kadar oživjeti mrtvace u grobovima: *takvo će biti i oživljenje.*

Za čišćenje srca

Brate, kada budeš želio omekšati svoje srce, prouči ovu suru, jer te ona podsjeća na Ahiret. Zbog toga bi je i Allahov Poslanik, s.a.v.s., na svojoj hutbi citirao, ne dodavši ništa više, a zatim bi sišao sa minbera. Toliko bi snažan utisak ostavila ovakva hutba, da bi ashabi željno iščekivali sljedeću. Kamo sreće da se ova sura uči i kod nas na hutbama!

Prizor dvije skupine

Nakon što govori o proživljenju i strahotama Vatre, sura nam pokazuje sudbinu dvije skupine, jer ona nudi izbor: *Na dan kada upitamo Džehennem: 'Jesi li se napunio?' – on će odgovoriti: 'Ima li još?'*[1131]

Kakva opasnost? Želiš li, brate, čuti ove riječi i biti džehennemsko gorivo? Naredni ajet kazuje o drugom prizoru: *A Džennet će biti primaknut čestitima, neće biti ni od jednog daleko.*[1132]

[1129] Kur'an, sura: Kaf, ajeti 24-25.
[1130] Kur'an, sura: Kaf, ajeti 9-11.
[1131] Kur'an, sura: Kaf, ajet 30.
[1132] Kur'an, sura: Kaf, ajet 31.

Veličanstven preokret! Od Džehennema, koji traži još stanovnika, do Dženneta, bliskog njegovim stanovnicima, pripremljenog i okićenog za susret sa njima! Zbog toga se pitanje ponavlja: sa kojom skupinom želiš biti?

Uzroci devijacija

Ajeti se fokusiraju na tri stvari koje vode devijacijama, a sve sa ciljem da se sačuvamo i zaštitimo.

Prva stvar o kojima govori su došaptavanja duše:

وَلَقَدْ خَلَقْنَا الإِنسَانَ وَنَعْلَمُ مَا تُوَسْوِسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

Mi stvaramo čovjeka i znamo šta mu sve duša njegova haje, jer Mi smo njemu bliži od vratne žile kucavice.[1133]

Druga stvar je šejtan-pratilac:

قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطْغَيْتُهُ وَلَكِن كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ

A drug njegov će reći: 'Gospodaru naš, ja ga nisam silom zaveo, sam je u velikoj zabludi bio.'[1134]

Treća je nemarnost:

لَقَدْ كُنتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنكَ غِطَاءكَ فَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ

Ti nisi mario za ovo, pa smo ti skinuli koprenu tvoju, danas ti je oštar vid.[1135]

Zdravo srce

Sura se, na svom kraju, fokusira na liječenje srca od ovih bolesti. Tako, na primjer, dolaze riječi *evvabun hafiz- koji se kajao i čuvao*, ko je to?

Koji se Milostivog bojao, iako Ga nije vidio, i koji je srce odano donio.[1136]

Na takve ljude ukazuje još jednom:

1133 Kur'an, sura: Kaf, ajet 16.
1134 Kur'an, sura: Kaf, ajet 27.
1135 Kur'an, sura: Kaf, ajet 22.
1136 Kur'an, sura: Kaf, ajet 33.

U tome je, zaista, pouka za onoga ko razum ima ili ko sluša, a priseban je.[1137]

Vidiš li važnost zdravog srca u odabiru jednog od dva puta?

Sura se završava najboljim pomagačem u liječenju srca i odabiru Pravog puta: spominjanjem Kur'ana: *Podsjeti Kur'anom onoga koji se prijetnje Moje boji!*[1138]

Kur'an, posebno sura Kaf i sure nakon nje, su put očuvanja i liječenja srca. Brate, prouči i nauči ove sure sa nijetom da sačuvaš svoje srce.

Konačno shvatamo zbog čega sura počinje zaklinjanjem Kur'anom, jer je Kur'an najbolji pomagač u liječenju srca, a samim tim i u izboru između dva puta. Važno je napomenuti da sve ove sure: Kaf, Ez-Zarijat, Et-Tur i En-Nedžm, počinju zakletvom, a njihove poruke vezane su ajetom u kojem se spominje zakletva, kao što smo vidjeli u suri Kaf.

Ez-Zarijat – Požurite Allahu!

Sura Ez-Zarijat kazuje da je nafaka u Allahovim rukama. I opskrba i uskraćivanje opskrbe nalaze se u granicama Allahovih odredbi. Ovo se odnosi i na dunjaluk i na Ahiret. Kada se okreneš od Allahovog puta i pokornosti, kuda ćeš otići? Koja Zemlja će te držati i koje nebo će ti hlad praviti? Iz tog razloga vidimo na samom početku sure, zakletvu sa četiri stvari:

1. zakletva vjetrom koji snažno puše, tjerajući oblake i sprječavajući kišu;
2. zakletva snažnim vjetrom, koji sakuplja oblake i uzrokuje kišu. Ovaj vjetar je u potpunosti suprotan prvom.

Vidimo da sura počinje sa dva dokaza koji predstavljaju udjeljivanje i uskraćivanje nafake. Nude ti da odabereš šta hoćeš.

Sura Kaf nudi: Džennet se približio, a Vatra poziva svoje stanovnike, pa odaberi šta želiš!

[1137] Kur'an, sura: Kaf, ajet 37.
[1138] Kur'an, sura: Kaf, ajet 45.

Sura Ez-Zarijat šalje jasnu poruku: davanje i uskraćivanje nafake je u Allahovim rukama. Zbog toga je i nazvana ovim imenom, jer Allah upozorava sve one koji se okrenu od Njegovog puta da će im poslati vjetrove (*zarijat*) koji razgone oblake i uskraćuju nafaku. Vidiš li ljepotu Kur'ana i jasnoću ajeta?

Nastavljamo sa zakletvama spomenutim na početku sure. Naredna zakletva je zakleva lađama koje plove morem i nose ljudima nafaku, a četvrta je zakletva melekima koji dijele nafaku među ljudima.

Ovi ajeti sa zakletvama ti postavljaju pitanje: Ko daje i udjeljuje? Ko uskraćuje i daje da se dogodi šteta? Onaj Koji je naredio melekima da razdijele ljudima nafaku, Koji sakuplja ili rastjeruje oblake nejprioritetniji je da odabereš Njegov put, a sve ostale zapostaviš. Njegovo obećanje je istina, susret sa Njim je istina, Džennet je istina i Džehennem je istina:

وَالذَّارِيَاتِ ذَرْوًا فَالْحَامِلَاتِ وِقْرًا فَالْجَارِيَاتِ يُسْرًا فَالْمُقَسِّمَاتِ أَمْرًا إِنَّمَا تُوعَدُونَ لَصَادِقٌ وَإِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ

Tako Mi onih koji pušu snažno, i onih koji teret nose, i onih koji plove lahko, i onih koji naredbe sprovode, – istina je, zaista, ono čime vam se prijeti, nagrada i kazna sigurno će biti![1139]

Požurite Allahu

Kao što na samom početku sura govori o uzrocima nafake, koja je u rukama Uzvišenog, isto tako, ona vjernicima uliva smiraj, time što im garantira da je njihova nafaka sačuvana na nebesima i da neće biti uništena:

وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ فَوَرَبِّ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنطِقُونَ

A na nebu je opskrba vaša i ono što vam se obećava. I, tako Mi Gospodara neba i Zemlje, to je istina, kao što je istina da govorite![1140]

[1139] Kur'an, sura: Ez-Zarijat, ajeti 1-6.
[1140] Kur'an, sura: Ez-Zarijat, ajeti 22-23.

Zar i dalje ne vjeruješ? Nakon svih ovih Allahovih zakletvi!? Poslušaj, onda, ajet:

وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ وَمِن كُلِّ شَيْءٍ
خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

Mi smo nebo moći Svojoj sazdali, a Mi, uistinu, još neizmjerno mnogo možemo, i Zemlju smo prostrli – tako je divan Onaj koji je prostro! – i od svega po par stvaramo da biste vi razmislili![1141]

Nakon što si se uvjerio da je i opskrba i uskraćivanje opskrbe u Allahovim rukama: *Zato požurite Allahu, ja sam vam od Njega da vas javno upozorim.*[1142]

O, vjernici, požurite Allahu... od Njega utočište potražite i Njegov put odaberite.

Zbog toga dolaze brojni ajeti iznoseći isto značenje: *Džinove i ljude sam stvorio samo zato da Mi se klanjaju.*[1143]

Ovo je osnovni cilj radi kojeg si stvoren: da odabereš put robovanja i pokornosti Allahu, a zatim: *Ja ne tražim od njih opskrbu niti želim da Me hrane, opskrbu daje jedino Allah, Moćni i Jaki!*[1144]

Pogledajte kako ova sura u svakom ajetu promoviše svoj cilj: odaberi Allahov put, jer je Allah Opskrbitelj!

Ibrahim je bio siguran da je Allah El-Kerim

I kazivanje o Ibrahimu, a.s., navedeno u ovoj suri, u skladu je sa temom o kojoj sura govori: o radosnoj vijesti koju su meleki donijeli Ibrahimovoj, a.s., supruzi, odnosno, o novoj opskrbi – djetetu, iako je ona bila u dubokim godinama. Dakle, sura govori o opskrbi u svim sferama. Poslušaj Allahove riječi: *I pojavi se žena njegova uzvikujući i po licu se udarajući, i reče: 'Zar ja, stara, nerotkinja?!'*[1145] Ona se začudila da će roditi u ovakvim okolnostima, ali je melek ohrabri: *Tako je odredio Gospodar tvoj' – rekoše oni –, 'On je Mudar i Sveznajući.*[1146]

[1141] Kur'an, sura: Ez-Zarijat, ajeti 47-49.
[1142] Kur'an, sura: Ez-Zarijat, ajet 50.
[1143] Kur'an, sura: Ez-Zarijat, ajet 56.
[1144] Kur'an, sura: Ez-Zarijat, ajeti 57-58.
[1145] Kur'an, sura: Ez-Zarijat, ajet 29.
[1146] Kur'an, sura: Ez-Zarijat, ajet 30.

Čak i riječi upotrijebljene u ajetima služe cilju sure. U njima uočavamo Ibrahimovu veliku darežljivost:

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُّنكَرُونَ فَرَاغَ إِلَىٰ أَهْلِهِ فَجَاءَ بِعِجْلٍ سَمِينٍ

Da li je doprla do tebe vijest o uvaženih gostima Ibrahimovim kada mu oni uđoše i rekoše: 'Mir vama!', i on reče: 'Mir vama, ljudi neznani!' I on neprimjetno ode ukućanima svojim i donese debelo tele.[1147]

Ajet nam predočava brzinu kojom je Ibrahim spremio jelo *i on neprimjetno ode*. O njegovoj plemenitosti i darežljivosti zaključujemo i na osnovu riječi *donese debelo tele,* koje Kur'an upotrebljava samo na ovom mjestu. Poruka bi mogla biti: budi čvrsto uvjeren da je Allah Opskrbitelj, budi siguran u Njegovu darežljivost i sam budi od darežljivih!

Et-Tur - svaki čovjek je odgovoran za ono što čini

U kontekstu slobode izbora, sura iznosi činjenicu da će svaki čovjek završiti na Ahiretu shodno djelima činjenim na dunjaluku. Zbog toga je suštinski ajet ove sure:

Svaki čovjek je odgovoran za ono što sam čini.[1148]

Poricatelji će se susresti sa svojom sudbinom:

فَوَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِّلْمُكَذِّبِينَ الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ يَلْعَبُونَ يَوْمَ يُدَعُّونَ إِلَىٰ نَارِ جَهَنَّمَ دَعًّا هَٰذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنتُم بِهَا تُكَذِّبُونَ أَفَسِحْرٌ هَٰذَا أَمْ أَنتُمْ لَا تُبْصِرُونَ اصْلَوْهَا فَاصْبِرُوا أَوْ لَا تَصْبِرُوا سَوَاءٌ عَلَيْكُمْ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

Teško na taj Dan onima koji su poricali, koji su se, ogrezli u laž, zabavljali! na Dan kada će grubo u vatru džehennemsku biti gurnuti: 'Ovo je vatra koju ste poricali. pa, je li ovo čarolija, ili vi ne vidite?Pržite se u njoj, isto vam je trpjeli ili ne trpjeli, - to vam je kazna za ono što ste radili.'[1149]

Nasuprot njima, vidimo kakav će kraj slijediti bogobojaznima:

[1147] Kur'an, sura: Ez-Zarijat, ajeti 24-26.
[1148] Kur'an, sura: Et-Tur, ajet 21.
[1149] Kur'an, sura: Et-Tur, ajeti 11-16.

إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ فَاكِهِينَ بِمَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ وَوَقَاهُمْ رَبُّهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

A čestiti će biti u džennetskim baščama i blaženstvu i u onom što im je Gospodar njihov dao će uživati – njih će Gospodar njihov patnje u ognju sačuvati 'Jedite i pijte i neka vam je prijatno, to je za ono što ste radili!'[1150]

Odaberi sam kojoj grupi želiš pripasti!

Navođenje paralele u različitostima između dvije skupine, nalazimo često u kur'anskim surama. Ovakav pristup ima snažan utjecaj na duše vjernika. Zatim nam ajeti kazuju zbog čega su vjernici spašeni:

قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ فَمَنَّ اللهُ عَلَيْنَا وَوَقَانَا عَذَابَ السَّمُومِ إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ

'Prije smo među svojima strahovali', – govorit će – 'pa nam je Allah milost darovao i od patnje u ognju nas sačuvao; mi smo Mu se prije klanjali, On je, doista, dobročinitelj i milostiv.'[1151]

Zar još nisi odabrao? Zar ne želiš biti od ovih?

Kraj sure Et-Tur je u skladu sa početkom ove i naredne sure. Na kraju, Uzvišeni kaže: *i noću Ga veličaj i kad se zvijezde gube.*[1152] Ovaj ajet oslikava atmosferu noći u kojoj se veliča Uzvišeni, što je u skladu sa početkom sure: *Tako Mi Gore,* odnosno, brda na kojem je Musa, tokom noći, razgovarao sa Allahom i gdje mu je dato poslanstvo.

Isto tako, kraj ove sure je u skladu sa početkom naredne: *Tako mi zvijezde kad zalazi.*[1153] Kao da se kur'anske sure međusobno utapaju jedna u drugu.

En-Nedžm – znanje i spoznaja dolaze od Allaha

I sura En-Nedžm govori o izboru, i to o izboru između dva izvora znanja i spoznaje: između Objave koja dolazi od Allaha i između mašte.

1150 Kur'an, sura: Et-Tur, ajeti 17-19.
1151 Kur'an, sura: Et-Tur, ajeti 26-28.
1152 Kur'an, sura: Et-Tur, ajet 49.
1153 Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 1.

On ne govori po hiru svome

Najsigurnije i najbolje znanje i spoznaja je Objava koja je dolazila Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., od Gospodara. Zbog toga ova sura o Poslaniku kaže: *On ne govori po hiru svome – to je samo Objava koja mu se obznanjuje, uči ga jedan ogromne snage.*[1154]

Put Objave, koji je Džibril prenio od Uzvišenog Gospodara, je najpouzdaniji put znanja i spoznaje.

Sura, zatim, prenosi detalj sa miradža koji je bio istinska spoznaja, bez ikakvih nedostataka:

ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَى وَهُوَ بِالأُفُقِ الأَعْلَى ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّى فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَى فَأَوْحَى
إِلَى عَبْدِهِ مَا أَوْحَى مَا كَذَبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَى أَفَتُمَارُونَهُ عَلَى مَا يَرَى وَلَقَدْ رَآهُ نَزْلَةً أُخْرَى
عِندَ سِدْرَةِ الْمُنْتَهَى

Razoriti, koji se pojavio u liku svome na obzorju najvišem, zatim se približio, pa nadnio – blizu koliko dva luka ili bliže – i objavio robu Njegovu ono što je objavio, srce nije poreklo ono što je vidio, pa zašto se prepirete s njim o onom što je vidio? On ga je i drugi put vidio, kod Sidretu-l muntehaa.[1155]

Kao da poručuje nevjernicima: Kako možete poricati Poslanika, a on je vidio velika znamenja Gospodara svoga:

Pogled mu nije skrenuo, nije prekoračio, vidio je najveličanstvenija znamenja svoga Gospodara.[1156]

Kako možete u laž ugoniti čovjeka čiji je izvor spoznaje Uzvišeni Gospodar!?

Njihovo znanje je mašta (pretpostavke)

Spominjanje znanja u suri En-Nedžm ponavlja se više puta. Spominje se i važnost postojanosti u znanju i njegovo crpljenje iz originalnih izvora. Sura nam izlaže dva puta: put Objave koji smo vidjeli na početku sure i put ljudi koji slijede pretpostavke i maštu:

[1154] Kur'an, sura: En-Nedžm, ajeti 3-5.
[1155] Kur'an, sura: En-Nedžm, ajeti 6-14.
[1156] Kur'an, sura: En-Nedžm, ajeti 17-18.

oni se povode samo za pretpostavkama i onim za čim duše žude, a već im dolazi od Gospodara njihova prava uputa.[1157]

Kakve dokaze oni imaju? Izvori su im veoma slabi, kao i želje: *Ne može čovjek da ostvari sve što poželi.*[1158]

Sura, dalje, iznosi njihova tumaranja i sumnje: *Oni koji ne vjeruju u onaj svijet nazivaju meleke imenima ženskim.*[1159]

Oni tumaraju u svojim pretpostavkama i mišljenjima: *Slijede samo pretpostavke, a pretpostavka istini baš nimalo ne koristi.*[1160]

Sura potvrđuje njihovu površnost i slabu spoznaju:

To je vrhunac njihova znanja –, Gospodar tvoj dobro zna one koji su skrenuli s Njegova puta i On dobro zna one koji su na Pravom putu.[1161]

Njena poruka bi mogla biti: drži se povjerljivog izvora, prije nego li počneš lahkomisleno davati propise.

Zašto En-Nedžm?

Dolazimo do pitanja zašto je ova sura nazvana imenom En-Nedžm? Zbog čega počinje zakletvom: *Tako mi zvijezde kad zalazi.*[1162] Kakva je veza između zvijezde i znanja?

Zakletva zvijezdama aludira na zalazak i padanje zvijezde, ali nauka sa kojom je naš Poslanik, s.a.v.s., došao ne zalazi i ne nestaje. Zbog toga slijede riječi: *Vaš drug nije s Pravog puta skrenuo i nije zalutao!*[1163]

Ovaj program dolazi od Allaha i snažniji su od nebesa i Zemlje! Ova vjera i objava snažniji su od Sunca i dublji od zvijezda koje gledamo!

Blagodat pouzdanog znanja

Blagodat znanja proisteklog iz objave i Kur'ana spoznao je samo onaj ko je nekada sjedio sa nekim ljudima sa Zapada, čiji izvori

1157 Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 23.
1158 Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 24.
1159 Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 27.
1160 Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 28.
1161 Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 30.
1162 Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 1.
1163 Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 2.

spoznaje su samo materijalni. Može spoznati samo onaj ko je vidio njihove iskrivljene ideje i tumaranje u najprostijim i najobičnijim problemima za koje je islam dao rješenja. Zbog toga, brate, nakon što proučiš suru En-Nedžm, odaberi izvor svoje spoznaje. Svoje znanje i svoja djela izgradi na ovom izvoru. Na takav način ćeš dobiti veliku nagradu kod Allaha:

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاؤُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَى

Allahovo je sve što je na nebesima i što je na Zemlji – da bi, prema onome kako su radili, kaznio one koji rade zlo, a najljepšom nagradom nagradio one koji čine dobro.[1164]

Veza između sura

Sura En-Nedžm se završava ajetom: *Bolje padajte licem na tle pred Allahom i klanjajte se!*[1165] Ovaj ajet je vezan za početak naredne sure: *Bliži se Čas i Mjesec se raspolutio!*[1166] Poruka ove dvije sure mogla bi se rezimirati u sljedećem: činite Allahu sedždu i obožavajte Ga, pripremajući se za Sudnji dan i trenutak koji će sigurno doći, a čiju blizinu nagovještava sura El-Kamer.

Blagodati... i kazne...

U 27. džuzu dolaze dvije sure, koje upotpunjuju jedna drugu: El-Kamer i Er-Rahman. Poruka sure Kamer je spoznaja Uzvišenog preko kazni, a Er-Rahman posredstvom blagodati.

El-Kamer

Poruka ove sure je, također, izbor između dva puta. Pogledaj kako je Allah kaznio prijašnje nevjerničke narode, pa sam odluči hoćeš li slijediti njihov put ili nećeš.

1164 Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 31.
1165 Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 62.
1166 Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 1.

Uzmimo, kao primjer, Nuhov narod: *Prije njih Nuhov narod nije vjerovao i roba Našeg je u laž utjerivao, govoreći: 'Luđak!' – i Nuh je onemogućen bio.*[1167]

Nuh, a.s., ih je proklinjao: *I on je Gospodara svoga zamolio: 'Ja sam pobijeđen, Ti se osveti!'*[1168]

Kakav je bio rezultat?

I učinili da iz zemlje izvori provru, i vode su se sastajale kako je određeno bilo.[1169]

Sada prelazimo na drugi primjer Allahove kazne:

I Ad nije vjerovao, - pa kakve su bile kazne Moja i opomene Moje! Jednog kobnog dana poslali smo na njih leden vjetar koji je neprestano puhao.[1170]

I Semud u opomene nije vjerovao.[1171] Kazna zbog njihovog poricanja bila je žestoka. *Mi poslasmo na njih jedan jedini krik, i oni postadoše poput zdrobljenog suhog lišća koje sakuplja onaj koji ima tor.*[1172]

O Lutovom narodu kaže: *Na njih vjetar, pun pijeska, poslasmo – samo ne na Lutovu porodicu, nju u svitanje spasismo.*[1173]

Faraona i njegovu svitu je zadesila kazna:

I faraonovim ljudima su opomene došle, ali oni porekoše dva značenja Naša, pa ih Mi kaznismo onako kako kažnjava Silni i Moćni.[1174]

Uzvišeni je sve ovo ostavio kao dokaz, pa ima li onih koji će pouku primiti?!

U svim ovim ajetima, koji govore o kazni koja je zadesila nevjerničke narode, vidimo zajedničke karakteristike:

Uzrok propasti svih ovih naroda bilo je negiranje poslanika. Zbog toga riječ kazna uvijek dolazi uz riječ poricanje: I Ad nije vjerovao... I Semud nije vjerovao... Čak i o nevjernicima Mekke sura

[1167] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 9.
[1168] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 10.
[1169] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 12.
[1170] Kur'an, sura: El-Kamer, ajeti 18-19.
[1171] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 23.
[1172] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 31.
[1173] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 34.
[1174] Kur'an, sura: El-Kamer, ajeti 41-42.

govori: *Oni ne vjeruju i povode se za prohtjevima svojim.*[1175] Svaki narod koji bude poricao Allaha i Njegovog Poslanika, ne razmišljajući o Allahovim dokazima, susrest će se sa kaznom i sam postati dokaz narodu poslije njega: *I Mi to ostavismo kao pouku, – pa ima li ikoga ko bi pouku primio?*[1176]

Na samom početku, sura se fokusira na dokaz koji su vidjeli i nevjernici Mekke: *Bliži se Čas i Mjesec se raspolutio!*[1177]

Kao da im ajet poručuje: Nakon što ste vidjeli ovaj veličanstveni dokaz, čuvajte se poricanja da i vi ne postanete dokaz onima koji pouku primaju." Ali oni su se okrenuli i zanijekali Allahove dokaze: *A oni, uvijek kada vide čudo, okreću glave i govore: 'Čarolija neprestana!'*[1178]

Komentar svih kazivanja o prijašnjim narodima obihvaćena je u ovim riječima:

Kakve su bile kazna Moja i opomene Moje! A Mi smo Kur'an učinili dostupnim za učenje napamet i pouku, pa ima li ikoga ko bi pouku primio?[1179]

Prirodni zakon

Sura zatim komentariše kazivanja o prijašnjim narodima, ukazujući da ni mekkanski nevjernici nisu ništa bolji od njih:

أَكُفَّارُكُمْ خَيْرٌ مِّنْ أُولَٰئِكُمْ أَمْ لَكُم بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ

Da li su nevjernici vaši imalo jači od njih, ili vi u knjigama nebeskim imate kakvu povelju?[1180]

Postoji jedno pravilo koje se odnosi na sve one koji poriču vjeru i ohole se, kako to Uzvišeni kaže: *A Mi smo već slične vama uništili, pa ima li koga ko bi pouku primio?!*[1181]

[1175] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 3.
[1176] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 15.
[1177] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 1.
[1178] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 2.
[1179] Kur'an, sura: El-Kamer, ajeti 21-22.
[1180] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 43.
[1181] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 51.

Ako im svi ovi dokazi nisu dovoljni, počevši od cijepanja Mjeseca, pa do kazivanja o prijašnjim narodima, dolazi im drugi dokaz koji im prijeti: *Skup će sigurno poražen biti, a oni će se u bijeg dati!*[1182]

Ovo je žestoko upozorenje od Uzvišenog Allaha koje ukazuje na bitku na Bedru i o porazu koji će zadesiti kurejšijske mušrike. *Međutim, Smak svijeta im je rok, a Smak svijeta je užasniji i gorči.*[1183]

Kur'an smo učinili lahkim za pamćenje

Dok govori o kaznama koje su zadesile nevjernike, sura nam objašnjava da je jedini put spasa od kazne u Kur'anu i da je Kur'an lahak ljudima: lahko mogu razmišljati o njegovim ajetima i učiti ga: *A Mi smo Kur'an učinili dostupnim za pouku, pa ima li ikoga ko bi pouku primio?*[1184] Drži se Allahovog puta, uči Kur'an, čuvaj ga i razmišljaj o njemu, kako bi spoznao Uzvišenog, bio siguran od Njegove kazne i odabrao Pravi put.

Er-Rahman

Sura Er-Rahman upotpunjuje cilj prethodne sure. Dakle, njen cilj je spoznaja Allaha, ali posredstvom Njegovih blagodati, nakon čega slijedi odabir puta vjere.

Ova sura obuhvata novo značenje kur'anskih sura. Govori o zajedničkom sudjelovanju u obavezi i džinna i ljudi, i upućuje govor i njima. Direktno se obraća džinima u ajetu:

Polagat ćete Mi račun, o ljudi i džinnovi.[1185]

Ona nudi i džinnima da odaberu. Program je razjašnjen i nalazi se pred vama.

Odmah nakon ovoga dolazi i drugi ajet koji se direktno obraća objjema vrstama stvorenja:

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالإِنسِ إِنِ اسْتَطَعْتُمْ أَن تَنفُذُوا مِنْ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ فَانفُذُوا
لاَ تَنفُذُونَ إِلاَّ بِسُلْطَانٍ

[1182] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 45.
[1183] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 45.
[1184] Kur'an, sura: El-Kamer, ajet 17.
[1185] Kur'an, sura: Er-Rahman, ajet 31.

O družine džinnova i ljudi, ako možete da preko granica nebesa i Zemlje prodrete, prodrite, moći ćete prodrijeti jedino uz veliku moć![1186]

Čak i ajet koji se najviše ponavlja u ovoj suri, obraća se i džinnima i ljudima: *Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!* Naređuje i jednima i drugima da budu zahvalni Allahu na blagodatima i da ne budu nezahvalni. Zbog toga je Allahov Poslanik, s.a.v.s., kada su objavljeni ovi ajeti, rekao: „Šta je ovo? Ne čujem vas da govorite kao što govore džinni?!". Ashabi upitaše: „A šta kažu džinni?". Džinni su govorili: „Gospodaru naš, ne poričemo nijednu blagodat Tvoju. Tebi pripada hvala!". Divna poruka i lijep odgovor na pitanje: *Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!*

Molim te, razmisli o ovome svaki put kada proučiš suru Er-Rahman. Ispuni svoje srce i svo svoje biće Allahovim blagodatima i zahvalnošću Njemu Uzvišenome!

Allahove blagodati

Sura nam nabraja veličanstvene Allahove blagodati uz koje živimo, a čijih vrijednosti nismo ni svjesni.

وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ

A nebo je digao. I postavio je terazije da ne prelazite granice u mjerenju – i pravo mjerite i na teraziji ne zakidajte![1187]

Jedna od najvećih Allahovih blagodati jeste što je postavio terazije, uspostavio ravnotežu na nebesima i Zemlji, i kod svih stvorenja. Ali, kada se čovjek udalji od ovih standarda, uzoholi se i ispuni Zemlju neredom i nasiljem.

Uzvišeni, zatim, spominje drugu blagodat:

مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَّا يَبْغِيَانِ

Pustio je dva mora da se dodiruju, između njih je pregrada i oni se ne miješaju.[1188]

[1186] Kur'an, sura: Er-Rahman, ajet 33.
[1187] Kur'an, sura: Er-Rahman, ajeti 7-9.
[1188] Kur'an, sura: Er-Rahman, ajeti 19-20.

Među svim ovim blagodatima ponavlja se pitanje: *Pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?!*

Odaberi

Na isti način, kao kod svih sura 27. džuza, i ova sura nudi odabir između dvije skupine ljudi. Prva skupina je ona koja poriče Allahove blagodati:

فَيَوْمَئِذٍ لاَّ يُسْأَلُ عَن ذَنبِهِ إِنسٌ وَلاَ جَانٌّ فَبِأَيِّ آلاَء رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ يُعْرَفُ الْمُجْرِمُونَ بِسِيمَاهُمْ فَيُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِي وَالأَقْدَامِ فَبِأَيِّ آلاَء رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ يَطُوفُونَ بَيْنَهَا وَبَيْنَ حَمِيمٍ آنٍ

Tog Dana ljudi i džinnovi za grijehe svoje neće biti pitani, pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! a griješnici će se po biljezima svojim poznati, pa će za kike i noge ščepani biti, – pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?! 'Evo, to je Džehennem koji su grešnici poricali!' i između vatre i ključale vode oni će kružiti.[1189]

Odmah nakon ovog prizora, spominje i stanovnike Dženneta, da bi to ostavilo snažan utisak na duše ljudi i podstaklo ih na ispravnu odluku:

وَلِمَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّتَانِ فَبِأَيِّ آلاَء رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

A za onoga koji se stajanja pred Gospodarom svojim bojao, bit će dva perivoja, – pa, koju blagodat Gospodara svoga poričete?![1190]

Ovo je jedna od najljepših sura, koja upoznaje čovjeka sa blagodatima njegovog Gospodara. Ona pomaže u odabiru puta Istine i čvrstini na tom putu.

El-Vakia

Poruka sure El-Vakia je jasna: odaberite jednu od tri grupe: uvijek prvi Allahu bliski, srećni i nesrećni.

وَكُنتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ

[1189] Kur'an, sura: Er-Rahman, ajet 39-44.
[1190] Kur'an, sura: Er-Rahman, ajeti 46-47.

Vas će tri vrste biti: oni srećni – ko su srećni?! i oni nesrećni – ko su nesrećni?! i oni prvi – uvijek prvi![1191]

Sura nam govori o sudbini svake od ovih skupina::

فَأَمَّا إِن كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ فَرَوْحٌ وَرَيْحَانٌ وَجَنَّةُ نَعِيمٍ وَأَمَّا إِن كَانَ مِنَ أَصْحَابِ الْيَمِينِ فَسَلَامٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ وَأَمَّا إِن كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ فَنُزُلٌ مِّنْ حَمِيمٍ وَتَصْلِيَةُ جَحِيمٍ

I ako bude jedan od onih koji su Allahu bliski – udobnost i opskrba lijepa i džennetska blagodati njemu! A ako bude jedan od onih koji su srećni, - pa, pozdrav tebi od onih koji su srećni! A ako bude jedan od onih koji su poricali i u zabludi ostali, pa, ključalom vodom bit će ugošćen i u ognju prženjem.[1192]

Razmisli o Allahovom carstvu i odaberi

Nakon što ti je iznijela sudbinu svake od tri skupine, poziva te da razmisliš o Allahovom stvaranju, kako bi ojačao svoje srce i vjeru, i odabrao ono u čemu je hajr. Ovo razmišljanje treba biti o svim blagodatima koje je Allah dao čovjeku: od trenutka stvaranja i prvog daha udahnutog u čovjeka: Kažite vi Meni: da li *sjemenu* koje ubacujete vi oblik dajete ili Mi to činimo?,[1193] pa do sijanja i poljoprivrede: Kažite vi Meni: šta biva sa onim što posijete? Da li mu vi dajete snagu da niče, ili to Mi činimo?[1194]

Sura nas podsjeća i na vodu koju pijemo:

Kažite vi Meni: vodu koju pijete – da li je vi ili Mi iz oblaka spuštamo?[1195]

Spominje i vatru:

Kažite vi Meni: vatru koju palite – da li drvo za nju vi ili Mi stvaramo?[1196]

1191 Kur'an, sura: El-Vakia, ajeti 7-10.
1192 Kur'an, sura: El-Vakia, ajeti 88-94.
1193 Kur'an, sura: El-Vakia, ajeti 58-59.
1194 Kur'an, sura: El-Vakia, ajeti 63-64.
1195 Kur'an, sura: El-Vakia, ajeti 68-69.
1196 Kur'an, sura: El-Vakia, ajeti 71-72.

Brate, kada se sjetiš svih ovih blagodati i vidiš da sve one dolaze od Allaha – posveti se slavljenju i veličanju Gospodara: *Zato hvali Gospodara svoga Veličanstvenog!*[1197]

Slavljen neka je Gospodar naš Veličanstveni!

Odaberi prije smrti

Prije samog kraja, sura spominje smrt, da bi ti, brate, odabrao pravi put prije smrti i prije nego što napustiš ovaj svijet: *A zašto vi kad duša do guše dopre, i kad vi budete tada gledali, - a Mi smo mu bliži od vas, ali vi ne vidite.*[1198]

Teških i mukotrpnih li trenutaka! Ko će od nas biti od bliskih Allahu, pa da im ovi trenuci budu lahki? Ko će od nas biti od skupine srećnih? A ko će završiti kao nesrećnik, da nas Allah sačuva njih?

Opomena između dva tespiha

Sura El-Vakia se završava riječima: *Zato hvali ime Gospodara svoga Veličanstvenog!*[1199] Ovakav kraj u skladu je sa završetkom sure Et-Tur: *Neka je uzvišeno ime Gospodara tvoga, Veličanstvenog i Plemenitog!*[1200], i sa završetkom sure En-Nedžm sa sedždom: *Bolje padajte licem na tle pred Allahom i klanjajte se!*[1201]

Slavljenje Allaha i ibadet su najjača snaga u odabiru puta dobra te istine i ustrajnosti na njemu.

I ranije smo govorili o povezanosti kraja sure sa početkom naredne. Ta veza postoji i između sure El-Vakia koja se, kao što smo kazali, završava tespihom i sure El-Hadid koja njime počinje: *Allaha hvali sve što je na nebesima i na Zemlji, i On je Silni i Mudri.*[1202]

[1197] Kur'an, sura: El-Vakia, ajet 74.
[1198] Kur'an, sura: El-Vakia, ajeti 83-85.
[1199] Kur'an, sura: El-Vakia, ajet 96.
[1200] Kur'an, sura: Et-Tur, ajet 78.
[1201] Kur'an, sura: En-Nedžm, ajet 62.
[1202] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 1.

El-Hadid – ravnoteža između materijalizma i duhovnosti

El-Hadid govori o odabiru između materijalizma i duhovnosti, ali ne u smislu odabira jednog od njih, već radi uspostavljanja ravnoteže među njima.

Islamski ummet i gvožđe

Prije nego počnemo govoriti o ovoj suri, moramo se podsjetiti poražavajuće činjenice. Naš ummet, koji u svojoj Knjizi i u svome Ustavu uči suru El-Hadid, ne zna kako se proizvodi gvožđe... To je suštinski ajet sure, ali je odsutan iz našeg života i iz života našeg ummeta: *A gvožđe smo stvorili, u kome je velika snaga i koje ljudima koristi.*[1203]

Gvožđe je, jezikom današnjice, simbol teške industrije. Ovaj proizvod se koristi u vojnoj industriji: *u kome je velika snaga...* i u tehhologiji: *i koje ljudima koristi.* Gvožđe je osnovni element u industriji svih naroda i u ratu, i u miru. Gdje smo mi u odnosu na ovu suru? Gdje smo mi u odnosu na naučni, industrijski i tehnološki napredak?

Nakon podsjećanja na ovu gorku činjenicu, hajde da pogledamo šta Uzvišeni želi ovom surom, kako bismo shvatili ravnomjernost i sveobuhvatnost islama, i krenuli putem napretka i civilizacije.

Ravnomjernost

Šta je cilj sure? Sura te poziva na ravnotežu između duha i materije. Ona govori o ljudima koji su se posvetili ibadetu u potpunosti. Nasuprot njima su ljudi koji su se, na uštrb vjere, okrenuli dunjaluku i okupirali poslovima. Sura objašnjava da je svaka od ove dvije skupine na pogrešnom putu. I jedni i drugi su se udaljili od Allahovog puta i programa.

Ekstremni materijalizam

U govoru o ljudima koji su se isključivo odali materijalizmu, dolazimo do ajeta koji potresa okamenjena srca, podsjećajući ih na Uzvišenog Gospodara:

أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَن تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلاَ يَكُونُوا كَالَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الأَمَدُ

[1203] Kur'an, sura: El-Hadid, ajt 25.

Zar nije vrijeme da se vjernicima srca smekšaju kad se Allah i Istina koja se objavljuje spomene, i da oni ne budu kao oni kojima je još davno data Knjiga.[1204]

Dunjaluk ih je okupirao, pa je rezultat bio: *...pa su srca njihova, zato što je proteklo mnogo vremena, postala nemilosrdna, i mnogi od njih su nevjernici.*[1205]

Ovaj ajet je blagi prijekor Uzvišenog kog su osjetili i ashabi, iako su bili najbogobojazniji i najskrušeniji ljudi, pa su kazali: „Ovo nas je Allah prekorio, jer su naša srca postala gruba i nemilostrdna."

Ajet koji dolazi poslije ovoga kazuje: *Znajte da Allah daje život već mrtvoj zemlji!*[1206]

Kakva je veza grubog srca sa kišom? Onaj Koji je moćan oživjeti zemlju kišom, nakon njena mrtvila, moćan je zikrom oživjeti zamrla i gruba srca, bez obzira koliko daleko od Njegovog puta bila.

Ekstremna duhovnost

Druga vrsta ljudi su oni koji su otišli u ekstremnu duhovnost i udaljili se od ovoga svijeta. Poslušaj Allahove riječi: *Zatim smo, poslije njih, jednog za drugim naše poslanike slali, dok nismo Isaa, sina Merjemina, poslali, kojem smo Indžil dali, a u srca sljedbenika njegovih smo blagost i samilost ulili...*[1207]

Do ovdje je sve bilo dobro. Ali, šta se dešava kasnije?

dok su monaštvo oni sami, kao novotariju, uveli – Mi im ga nismo propisali – u želji da steknu Allahovo zadovoljstvo; ali, oni o njemu ne vode brigu onako kako bi trebalo, pa ćemo one među njima koji budu ispravno vjerovali nagraditi, a mnogi od njih su nevjernici.[1208]

Primjetno je da se ajeti koji govore i o ekstremizmu u materijalizmu, i u duhovnosti završavaju istim izrazom: *a mnogi od njih su nevjernici.* Zbog čega? Zato što je *fisk* – nevjerstvo, veliki grijeh, napuštanje Allahovog programa, udaljavanje od dunjaluka i potpuno

[1204] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 16.
[1205] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 16.
[1206] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 7.
[1207] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 27.
[1208] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 27.

posvećivanje ibadetu, što je ekvivalentno grubosti srca i udaljavanja od duhovnosti.

Ummet sredine

Sura kao da nam govori: „Muhammedov ummete, vi ne pripadate ni jednoj od ove dvije skupine. Vi ste ummet harmonije, sredine između blagih srca i veze sa Allahom, i između uspjeha u životu. U tom smislu dolazi i 25. ajet sure:

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللهُ مَن يَنصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ

Mi smo izaslanike naše s jasnim dokazima slali i po njima knjige i terazije objavljivali, da bi ljudi pravedno postupali, – a gvožđe smo stvorili, u kome je velika snaga i koje ljudima koristi –, i da bi Allah ukazao na one koji pomažu vjeru Njegovu i poslanike Njegove kad Ga ne vide.

U ovom ajetu je potvrda i materijalne i duhovne strane. U tom smislu i shvatamo upotrebu gvožđa: pomaganje Allahove vjere vojnom i mirnodopskom tehnologijom.

Sura nam objašnjava da se ovo pravilo ne mijenja kroz sve generacije:

Mi smo Nuha i Ibrahima poslali i nekima od potomaka njihovih vjerovjesništvo i objavu dali; neki od potomaka njihovih su na pravom putu.

Oni su shvatili Allahovu vjeru i spoznali ravnotežu između materije i duha. Ali, na žalost, mali je broj takvih, većina drugih su nevjernici.

Ravnomjernost je ključ svjetlosti

Postoji jedna lijepa napomena vezana za ovu suru: riječ *nur* – *svjetlost* spominje se na tri mjesta u smislu objašnjenja ravnomjernosti u islamu:

Na dunjaluku:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِن رَّحْمَتِهِ وَيَجْعَل لَّكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ

O vi koji vjerujete, – Allaha se bojte i u Poslanika Njegova vjerujte, On će vam dvostruku milost Svoju darovati, i dat će vam svjetlo pomoću kog ćete ići.[1209]

Na Sirat-ćupriji:

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُم بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِم

Na Dan kada budeš vidio kako se pred vjernicima i vjernicama, i s desne strane njihove, svjetlo njihovo bude kretalo.[1210]

U Džennetu:

وَالشُّهَدَاءُ عِندَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ

...i mučenika i dobit će nagradu kao i oni i svjetlo kao i oni.[1211]

Tako ti Allaha, pogledaj u ljepotu i ravnomjernost islama! Sura ti otkriva jednu tajnu: ako budeš Allahu pokoran, On će ti dati svjetlo na ovom svijetu i u svim tvojim postupcima, kao što će ti osvijetliti put u trenutku prelaska preko Sirat-ćuprije. I ne samo to, već sura obećava posebno svjetlo jednoj grupi ljudi:

...i šehida i dobit će nagradu kao i oni i svjetlo kao i oni.[1212]

Zbog čega? Zato što su upotrebljavali gvožđe u vojnoj industriji i bili na vrhuncu uspjeha u životu i pomaganju Allahove vjere. Na drugoj strani, žrtvovali su svoj život na Allahovom putu i tako postigli vrhunac u duhovnosti i vezi sa Allahom. Ovo je primjer divne ravnomjernosti i harmonije koji navodi sura El-Hadid.

Ravnomjernost u Allahovoj vlasti

Na samom početku, sura nam jasno govori kako Allah ravnomjerno upravlja kosmosom. Postoje brojne suprotnosti: *On je Prvi i Posljednji, i Vidljivi i Nevidljivi; i On zna sve!*[1213]

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

[1209] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 28.
[1210] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 12.
[1211] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 19.
[1212] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 19.
[1213] Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 3.

On zna šta u zemlju ulazi i šta iz nje izlazi i šta s neba silazi i šta se prema njemu diže, On je s vama gdje god bili, i sve što radite Allah vidi.[1214]

يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

On uvodi noć u dan i dan u noć, i On zna svačije misli.[1215]

Samo je Allah moćan napraviti harmoniju i ravnotežu između svih ovih suprotnosti. Slavljen neka je Vladar kosmosa, koji njime upravlja harmonično, koji je Svojim stvorenjima naredio ravnomjernost, kako bi sačuvali svoja srca od grubosti i udaljenosti od Allaha i svoje duše od ekstremnog materijalizma.

Zar još nisi odabrao?

Ovo je bio 27. džuz, čije sure podstiču na odabir. Ove sure ti postavljaju pitanje:

Hoćeš li odabrati put Dženneta, ili put Vatre? (Sure Kaf i Tur)

Hoćeš li biti od prvih i Allahu bliskih, ili ćeš biti poricatelj? (El-Vakia)

Hoćeš li odabrati blagodati ili kaznu? (Sure Er-Rahman i El-Kamer)

Hoćeš li svoje znanje crpiti iz Vahja (Objave) ili iz sumnji i pretpostavki? (En-Nedžm)

Hoćeš li da ti Allah podari nafaku ili da ti je uskrati? (Ez-Zarijat)

Hoćeš li ekstremni materijalizam ili duhovnost, ili želiš uspostaviti ravnotežu? (El-Hadid)

Molim Uzvišenog Allaha da nam pomogne u odabiru i da nam da koristi od učenja dvadeset sedmog džuza!

1214 Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 4.
1215 Kur'an, sura: El-Hadid, ajet 6.

SURE DVADESET OSMOG DŽUZA

Stižemo do 28. džuza, čije sure se kreću oko jednog stožera, kao što smo kazali o surama prethodnog džuza.

Džuz koji promovira pripadnost islamu

Nakon što je Kur'an izložio cjelokupan božanski program, do najsitnijih detalja – od principa društvenog bontona u suri El-Hudžurat, do zakonitosti civilizacijskog napretka u suri En-Neml, prethodni džuz nam nudi izbor. To je izbor između Dženneta i Vatre, između imana i kufra... Sada dolazimo do 28. džuza, čiji stožer je pripadnost vjeri islamu.

O, muslimani, nakon što ste spoznali Kur'an i spoznali osnovne principe vjere islama, trebate pokorite se ovoj vjeri. Neko će kazati: „Pa, ja pripadam islamu! Ja klanjam, postim i obavljam farzove!" Da, ali ovakvo shvatanje islama je kratkovido. Velika je razlika između izraza: „Ja klanjam i postim" i izraza „Ja pripadam islamu!"

Pripadnost islamu znači ljubav prema Allahu i Poslaniku i davanje prednosti njima nad svima ostalima. Pripadnost islamu znači da voliš vjernike zbog njihove pripadnosti. Pripadnost islamu znači da nisi opčaran drugim civilizacijama, jer pripadaš civilizaciji islama.

Dakle, 28. džuz je, ukratko, džuz pripadnosti islamu i odricanje od drugih civilizacija. Ovo se ne smije shvatiti kao neprijateljstvo prema drugima, već znači da mi moramo imati ideje, želje i težnje nezavisne od drugih civilizacija. Ljepota ovog džuza je i u tome što na najljepši način objašnjava ravnomjernost između pripadnosti i neprijateljstva.

Lanac pripadnosti

Ovaj džuz ima devet sura i sve su medinske. Stožer oko koga se kreću je pripadnost islamu. Ako pogledamo naslove sura, vidjet ćemo povezan lanac koji objedinjuje sve aspekte pripadnosti islamu:

1. Sure: El-Džuma, Es-Saf i El-Hašr: sve govore o jedinstvu i kompaktnosti što zaključujemo na osnovu njihovih imena;
2. sura El-Mumtehine: govori o ljudima koji su stavljeni na ispit pripadnosti;
3. sura El-Munafikun: upozorava na bolest licemjerja koja razdara jedinstvo ummeta i uništava pripadnost;
4. sure Et-Tahrim, Et-Talak i Et-Tegabun: upozorava na ono što sprječava čovjeka da se u potpunosti okrene vjeri, poput ovosvjetskih ukrasa i ljepota, djece, žena i imetka.

Ove sure se fokusiraju na važnost porodice i njene kompaktnosti, kao što su sure Et-Talak i Et-Tahrim, jer je porodica elementarna jedinica pripadnosti i ona predstavlja osnovnu ćeliju ljudskog društva.

Snažna i funkcionalna porodica je garant snažnom i jedinstvenom društvu.

Uloga žene

Ovaj džuz počinje pričom o ženi koja se žalila Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na loše postupke svoga muža (sura El-Mudžadela) a završava se spominjanjem dvije žene vjernice: faraonove žene i Merjeme, kćerke Imranove.

Poruka ovakvog početka i kraja džuza jeste da su žene te koje izgrađuju ljude i odgajaju ih kao muslimane. Kada bi žena bila svjesna počasti koje joj je islam darovao, okrenula bi se islamu iskreno i imala bi temeljnu ulogu u usađivanju osjećanja pripadnosti islamu u duše mladih generacija ummeta.

Na osnovu ovoga postaje nam jasno zbog čega džuz počinje davanjem ženi njenog prava, a završava se navođenjem primjera dvije žene vjernice. Žene se trebaju okrenuti svojim pravima i svojim ulogama koje im islam daje. To će rezultirati njihovom potpunom predanošću vjeri. Nakon toga će ta pripadnost i predanost preći i na nove generacije i tako će se ostvariti cilj i poruka 28. džuza.

Žena u Kur'anu

U svim surama o kojima smo govorili, vidjeli smo fokusiranje na ulogu žene, što je u skladu sa ciljem i porukom o kojima sura govori. Tako, na primjer, u suri Ali Imran, koja govori o čvrstini i ustrajnosti,

vidjeli smo Merjemu i Imranovu ženu kao simbole ustrajnosti. U suri En-Nisa – suri pravde, vidjeli smo da je jedan od najvažnijih uvjeta pravednosti da čovjek postupa pravedno unutar svoje kuće, prema svojoj supruzi. U suri En-Neml, koja govori o napretku i civilizaciji, vidjeli smo kraljicu Belkisu kako pravedno vlada svojim narodom.

Vidiš li koliko islam brine o ženi i kako je stavlja u centar brojnih sura? Na žalost, i pored toga neki ljudi govore: „Gdje to islam vodi brigu o ženi!? Zbog čega se Kur'an uvijek obraća muškarcima i uvijek u muškom rodu!?

Odgovaramo im: ako je u arapskom jeziku dovoljno da govor bude upućen jednoj strani u muškom rodu, onda nema potrebe da sve riječi u Kur'anu budu u muškom i ženskom rodu. Arapski jezik preferira ovakav način izražavanja. Kur'an se obraća i muškom i ženskom rodu u jednom obliku, uvijek potvrđujući zajedničku odgovornost za vjeru i muškaraca i žena. Štaviše, ženi daje posebnu ulogu, jer ona društvu uliva osjećaj pripadnosti islamu, kao što ćemo vidjeti u dvadeset osmom džuzu.

El-Mudžadela

Početak pripadnosti: pravo žene

Poruka sure El-Mudžadela je: osloboditi se pripadnosti drugim idejama i vezati se za islam.

Ova sura i cijeli džuz počinju problemom porodice koja je izložena neslozi i razdoru. Čovjek se posvađao sa svojom ženom i rekao joj: „Ti si od sada za mene kao majka!", što vodi zabrani spolnog odnosa i uskraćivanje prava ženi. To je jedna od najvećih nepravdi učinjenih ženi i jedan od najružnijih običaja džahilijjeta, koji je još postojao u Medini. Tada je, sa sedmog neba, objavljen ajet koji ženi daje njeno pravo:

قَدْ سَمِعَ اللهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللهِ وَاللهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala i Allahu se jadala – a Allah čuje razgovor vaš međusobni, jer Allah, uistinu, sve čuje i sve vidi.[1216]

Zamisli vrijednost žene u islamu? Ženi koja se jadala Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., na svoga muža, Allah je, iznad sedam nebesa, spustio objavu koja je potvrdila njeno pravo.

Dvadeset osmi džuz je počeo govori ti o zaštiti porodice koja je bila izložena neslozi i propasti. Odbranio je pravo žene koja je bila izložena nasilju gdje su joj bila uskraćena osnovna prava. To se dogodilo zbog dva važna razloga:

- jedan od osnovnih uslova da bi pripadnost islamu postojala jeste porodica – snažna i jedinstvena – koja brine o odnosu članova društva prema vjeri.
- Davanje prava ženi jača njenu ljubav i pripadnost islamu, i podstiče je da tu ljubav prenosi na cijelo društvo.

Ovu poruku pojašnjava peti ajet ove sure: *Oni koji su neposlušni Allahu i Poslaniku Njegovu bit će osramoćeni, kao što su bili osramoćeni i oni prije njih.*[1217] Kao i neposredno pred kraj sure: *Oni koji se suprotstavljaju Allahu i Poslaniku Njegovu bit će, sigurno, najgore poniženi.*[1218]

Sura ti postavlja pitanje: Sa kim si ti? Ko je prijatelj kog voliš: šejtan i njegovi sljedbenici ili Istina i njeni pomagači?

Oni su na šejtanovoj strani, a oni na šejtanovoj strani će sigurno nastradati.[1219]

Oni su na Allahovoj strani, a oni na Allahovoj strani će sigurno uspjeti.[1220]

Upotreba riječi *strana–stranka* u ovom ajetu znači da nije dovoljan samo ibadet, namaz ili post, već je potrebna potpuna predanost i potpuno okretanje Allahovoj strani, te jasno, nedvosmisleno i potpuno odricanje od šejtanove strane. Tako će se ostvariti cilj sure i mi ćemo biti od uspješnih, inšaallah.

[1216] Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 1.
[1217] Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 5.
[1218] Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 20.
[1219] Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 19.
[1220] Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 22.

Opasnost licemjerstva

Pošto je obznana pripadnosti Allahovoj strani i odricanje od šejtanove strane nužno, sura upozorava na još jednu opasnost: licemjerstvo. To je pravac koji slijedi skupina munafika koji su najopasniji i najpogubniji za pripadnost islamu i islamsko jedinstvo: *Zar ne vidiš one koji prijateljuju s ljudima na koje se Allah rasrdio? oni nisu ni vaši ni njihovi, a još se svjesno krivo zaklinju.*[1221]

Prvi problem munafika jeste njihovo prijateljivanje i vezivanje za Allahove neprijatelje. Zbog toga Uzvišeni o njima kaže: *Allah je njima pripremio tešku patnju, jer je, zaista, ružno ono što rade.*[1222]

Sura iznosi i njihovu sramotu zbog onoga što se u dušama njihovim krije:

I među sobom govore: 'Trebalo bi da nas Allah već jednom kazni za ono što govorimo!' – Dovoljan će im biti Džehennem! U njemu će gorjeti, a grozno je on prebivalište![1223]

Forme licemjerstva

Čak i uzrok objavljivanja ove sure, upozorenje vjernika na ovu opasnost, ukazuje da je ova bolest vrsta društvenog licemjerstva, te je, stoga, nužno liječiti. Čak je i samo tajno razgovaranje jedan od opasnih stubova licemjerstva na koji sura upozorava:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلاَ تَتَنَاجَوْا بِالإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَتِ الرَّسُولِ
وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ وَالتَّقْوَى

O vjernici, kada među sobom tajno razgovarate, ne razgovarajte o grijehu i neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku, već razgovarajte o dobročinstvu i čestitosti.[1224]

U narednom ajetu Uzvišeni kaže:

إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلاَّ بِإِذْنِ اللهِ

1221 Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 14.
1222 Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 15.
1223 Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 8.
1224 Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 9.

Šaptavanje je posao šejtanski, da bi u brigu bacio vjernike, mada to ne može njima nimalo nauditi, osim ako to Allah dopusti.[1225]

Allah je čuo

Ovdje shvatamo potenciranje ove sure na Allahovo znanje i Njegovo poznavanje svega što se dešava. Brate, moraš znati da Allah zna i skriveno i tajno, te zbog toga trebaš izbjegavati prisno prijateljstvo sa nevjernicima.

Sura je počela riječima: *Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljala.*[1226]

U njoj Uzvišeni, također, kaže:

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الأَرْضِ مَا يَكُونُ مِن نَّجْوَى ثَلاَثَةٍ إِلاَّ هُوَ رَابِعُهُمْ

Zar ne znaš da Allah zna što je na nebesima i što je na Zemlji? Nema tajnih razgovora među trojicom, a da On nije četvrti.[1227]

Zbog toga vidimo da se Allahova imena, koja govore o znanju, ponavljaju na puno mjesta u ovoj suri:

Allah, uistinu, sve čuje i sve vidi... A Allah dobro zna ono što vi radite...Allah je svemu svjedok... Allah sve dobro zna...

Glasno kaži ko su tvoji prijatelji

Sura se završava suštinskim ajetom koji obznanjuje potpunu predanost Allahu i odricanje od Njegovih neprijatelja:

لاَ تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ

Ne treba da ljudi koji u Allaha i u onaj svijet vjeruju budu u ljubavi sa onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljaju, makar im oni bili očevi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi.[1228]

Oštar govor i ton kakav do sada nismo imali prilike čuti... Nikako nemoj voljeti onoga ko se bori protiv tvoje vjere. Naredba nije

1225 Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 10.
1226 Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 1.
1227 Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 7.
1228 Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 22.

vezana samo za tvoje postupke, već i za tvoja osjećanja... Moramo napomenuti ovdje da se ove riječi odnose na programe i civilizacije koje se bore protiv islama. Ako ne napadaju islam i ne zlostavljaju muslimane, onda nema nikakvog problema u saradnji sa njima, kao što ćemo vidjeti u suri El-Mumtehine.

Ali, ako se budu borili protiv islama, ako mu se budu suprotstavljali, onda ih se treba odreći, pa makar bili naša rodbina, porodica ili prijatelji, a sve u cilju potpune pripadnosti islamu. Ako tako postupiš, raduj se Allahovim riječima:

أُوْلَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمُ الإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا
الأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُوْلَئِكَ حِزْبُ اللهِ أَلاَ إِنَّ حِزْبَ اللهِ
هُمُ الْمُفْلِحُونَ

Njima je On u srca njihova vjerovanje usadio i svjetlom Svojim ih osnažio, i On će ih uvesti u džennetske bašče kroz koje će rijeke teći, da u njima vječno ostanu. Allah je njima zadovoljan, a i oni će biti zadovoljni Njime. Oni su na Allahovoj strani, a oni na Allahovoj strani će sigurno uspjeti.[1229]

Ovo je bila sura El-Mudžadela, koja govori o ženi koja se požalila Poslaniku, s.a.v.s., na svog muža, i o njenim pravima, a završava se pitanjem: „Sa kojom si ti skupinom?"

Molimo Uzvišenoga da našu pripadnost islamu učini potpunom!

El-Hašr

Sura El-Hašr govori o Jevrejima plemena Benu Nadir i njihovom progonstvu iz Medine, nakon kršenja ugovora postignutog sa Allahovim Poslanikom, s.a.v.s. Ovaj događaj iznjedrio je dva sloja ljudi: munafike koji su pomagali Allahove neprijatelje i stali na njihovu stranu, i vjernike koji su se odrekli Allahovih neprijatelja. Pogledajte kako se pripadnost islamu proteže kroz sve sure ovog džuza! Hajde da pogledamo ova dva sloja ljudi o čijoj suštini govori ova sura.

[1229] Kur'an, sura: El-Mudžadela, ajet 22.

Munafici: oprečnost pripadnosti

Kada je Allahov Poslanik, s.a.v.s., odlučio protjerati Jevreje iz plemena Benu Nadir iz Medine, munafici su odmah požurili razgovarati sa njima. Zbog toga je i objavljen ajet:

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَافَقُوا يَقُولُونَ لِإِخْوَانِهِمُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَئِنْ أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ مَعَكُمْ وَلَا نُطِيعُ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

Zar ne vidiš kako licemjeri govore svojoj braći, sljedbenicima Knjige koji ne vjeruju: 'Ako budete protjerani, mi ćemo sigurno s vama poći i kad se bude ticalo vas, nikada se nikome nećemo pokoriti; a ako budete napadnuti, sigurno ćemo vam u pomoć priteći' – a Allah je svjedok da su oni, zaista, lašci.[1230]

Pogledajte izraz *svojoj braći*! Munafici nisu braća vjernicima, jer oni pripadaju mušricima... Ajet ti postavlja pitanje: „A ti, sa kim si? Kome ti pripadaš?"

Ova sura nastavlja otkrivati njihove laži i prevare:

لَئِنْ أُخْرِجُوا لَا يَخْرُجُونَ مَعَهُمْ وَلَئِن قُوتِلُوا لَا يَنصُرُونَهُمْ وَلَئِن نَّصَرُوهُمْ لَيُوَلُّنَّ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ لَأَنتُمْ أَشَدُّ رَهْبَةً فِي صُدُورِهِم مِّنَ اللَّهِ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَّا يَفْقَهُونَ

Ako bi bili protjerani, oni ne bi s njima pošli; ako bi bili napadnuti, oni im ne bi u pomoć pritekli; a ako bi im u pomoć pritekli, sigurno bi pobjegli, i oni bi bez pomoći ostali. Oni se više boje vas nego Allaha, zato što su oni ljudi nerazumni.[1231]

Nevjernici neće pomoći jedni druge, jer nemaju jedinstvo. Prirodno je da se jedni drugih odreknu kao što će se sviju njih odreći šejtan:

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنكَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

[1230] Kur'an, sura: El-Hašr, ajet 11.
[1231] Kur'an, sura: El-Hašr, ajeti 12-13.

Slični su šejtanu kad kažu čovjeku: 'Budi nevjernik!' – pa kad on postane nevjernik, on onda rekne: 'Ti se mene više ne tičeš, ja se, zaista, Allaha, Gospodara svjetova, bojim!'[1232]

Vjernici: potpuna predanost

Šta je alternativa ovakvoj pripadnosti? Potpuna predanost i pripadnost islamu:

لِلْفُقَرَاء الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِن دِيارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلاً مِّنَ اللهِ وَرِضْوَانًا وَيَنصُرُونَ اللهَ وَرَسُولَهُ أُوْلَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnog kraja svoga protjerani i imovine svoje lišeni, koji žele da Allahovu milost i naklonost steknu, i Allaha i Poslanika Njegova pomognu, – to su, zaista, pravi vjernici.[1233]

Vidiš li vrhunac pripadnosti ovoj vjeri? To nisu puste riječi, to je djelo i žrtva!

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُوا الدَّارَ وَالإِيمَانَ مِن قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلاَ يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِّمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَى أَنفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

I onima koji su Medinu za življenje izabrali i domom prave vjere još prije njih je učinili; oni vole one koji im se doseljavaju i u grudima svojim nikakvu tegobu, zato što im se daje, ne osjećaju, i više vole njima nego sebi, mada im je i samima potrebno. A oni koji se učuvaju lakomosti, oni će sigurno uspjeti.[1234]

Muhadžiri joj iskreno pripadaju, a ensarije vole one koji su se doselili kod njih. Štaviše, daju im prednost nad sobom, iako su i sami u teškom stanju. Sve seobe u historiji su izazivale ratove, probleme i sukobe doseljenika i starosjedilaca, osim ove seobe. Ona je donijela ljubav, požrtvovanost i nesebičnost. Nakon ovoga dolazi ajet koji nam potvrđuje jedinstvo ummeta kroz sve generacije i stoljeća:

[1232] Kur'an, sura: El-Hašr, ajet 16.
[1233] Kur'an, sura: El-Hašr, ajet 8.
[1234] Kur'an, sura: El-Hašr, ajet 9.

وَالَّذِينَ جَاؤُوا مِن بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِّلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَّحِيمٌ

Oni koji poslije njih dolaze – govore: 'Gospodaru naš, oprosti nama i braći našoj koja su nas u vjeri pretekla i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima; Gospodaru naš, ti si, zaista, dobar i milostiv!'[1235]

Pogledaj kako ajeti na lijep način opisuju vjernike. Sve generacije ovog ummeta pripadaju istoj ideji i istom programu… Čak i u trenucima kada bi ummet zadesila neslaganja. Sura nam govori kako pripadnici ove vjere ne vrijeđaju svoje pretke, već govore: *i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima…*

Vidiš li ogromnu razliku između ove dvije skupine? Između grupe koja pripada vjernicima i koja se žrtvuje za svoju pripadnost i braću, i grupe koja pripada neprijateljima Allahove vjere i koristi svaku priliku za prevaru.

Kad bi ovaj Kur'an kakvom brdu objavili…

Zatim dolazi divan kur'anski ajet koji srca puni strahom od Allaha:

لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ

Da ovaj Kur'an kakvom brdu objavimo, ti bi vidio kako je strahopoštovanja puno i kako bi se od straha pred Allahom raspalo.[1236]

Kakva je veza ovog ajeta sa borbom protiv Benu Nadira? Jevreji su mislili da će ih njihova utvrđenja zaštititi od Allaha i spriječiti prodor muslimana. Uzvišeni o tome govori: *Vi niste mislili da će otići, a oni su mislili da će ih utvrde njihove od Allahove kazne odbraniti.*[1237]

Sada dolazi gore citirani 21. ajet, koji kao da ti poručuje: „Mislite li da će vas ova utvrđenja zaštititi od Allaha? Pred Kur'anom se ruše ogromna brda, pa kako da slabašna utvrđenja izdrže? Znajte da nema pomagača osim Allaha Uzvišenog!"

1235 Kur'an, sura: El-Hašr, ajet 10.
1236 Kur'an, sura: El-Hašr, ajet 21.
1237 Kur'an, sura: El-Hašr, ajet 2.

On je Allah!

Na kraju, Uzvišeni navodi tri prelijepa ajeta koji govore o Allahovim imenima, apostrofirajući imena koja govore o veličini, snazi i dostojanstvu:

هُوَ اللهُ الَّذِي لاَ إِلَهَ إِلاَّ هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ هُوَ اللهُ الَّذِي لاَ
إِلَهَ إِلاَّ هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلاَمُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيْمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللهِ عَمَّا
يُشْرِكُونَ هُوَ اللهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَالأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

On je Allah – nema drugog boga osim Njega –, On je poznavalac nevidljivog i vidljivog svijeta, On je Milostivi, Samilosni! On je Allah – nema drugog boga osim Njega, Vladar, Sveti, Onaj koji je bez nedostataka, Onaj koji svakoga obezbjeđuje, Onaj koji nad svi bdi, Silni, Uzvišeni, Gordi. Hvaljen neka je Allah, On je vrlo visoko iznad onih koje smatraju Njemu ravnim! On je Allah, Tvorac, Onaj koji iz ničega stvara, Onaj koji svemu daje oblik, On ima najljepša imena. Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji, On je Silni i Mudri.[1238]

Isto kao što je sura počela tespihom i veličanjem Allaha: *Allaha hvali sve što je na nebesima i što je na Zemlji. On je Silni i Mudri!*[1239], ona se i završava tespihom: *Njega hvale oni na nebesima i na Zemlji, On je Silni i Mudri.*[1240]

Kraj sure nam šalje poruku: kako to da se ne okrenete Allahu, a On ima najljepša imena koja govore o Njegovoj veličini!? Okrenite se Njemu i nikome više!

El-Mumtehine

U prvom ajetu jasno vidimo poruku sure El-Mumtehine: *O vjernici, s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte.*[1241]

1238 Kur'an, sura: El-Hašr, ajeti 22-24.
1239 Kur'an, sura: El-Hašr, ajet 1.
1240 Kur'an, sura: El-Hašr, ajeti 22-24.
1241 Kur'an, sura: El-Mumtehina, ajet 1.

Vidite li kako se prijateljovanju sa muslimanima i ostavljanju nevjernika daje primat u svim surama ovog džuza? U tom smislu, ova sura nam iznosi četiri ispita istinske pripadnosti islamu:

- ispit Hatiba ibn Ebi Belte'e;
- ispit vjernica muhadžirki;
- ispit ravnoteže u ljubavi i preziranju;
- ispit žena prije davanje prisege.

Hajde da zajedno pogledamo ove ispite o kojima govori sura El-Mumtehine.

Hatib ibn Ebi Belte'a i otkrivanje tajni

Prije pohoda ka Mekki Allahov Poslanik, s.a.v.s., je u tajnosti pripremao vojsku, kako bi iznenadio nevjernike i tako izbjegao borbu i prolijevanje krvi u Haremu. Ali, jedan ashab po imenu Hatib ibn Ebi Beltea, poslao je pismo svojoj porodici u Mekki, obavještavajući ih o dolasku muslimanske vojske. Bio je ovo ispit ljubavi za ovog plemenitog ashaba, koji je pogriješio u svom postupku. Zbog toga su objavljeni i ajeti u kojima je prekoren:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُم مِّنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَن تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِن كُنتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ مَرْضَاتِي

O vjernici, ako ste pošli da se na putu Mome borite i da naklonost Moju steknete, s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte i ljubav im ne poklanjajte – oni poriču Istinu koja vam dolazi i izgone Poslanika i vas samo zato što u Allaha, Gospodara vašeg, vjerujete.

Uzvišeni, zatim, upozorava na iskazivanje ljubavi prema onima koji se neprijateljski odnose prema Allahovoj vjeri:

تُسِرُّونَ إِلَيْهِم بِالْمَوَدَّةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَنتُمْ

Vi im krišom ljubav poklanjate, a Ja znam i ono što tajite i ono što javno činite.[1242]

U ajetu se poseban akcenat stavlja na blagost i u prijekoru. Ajet potvrđuje da je on i dalje vjernik, jer počinje riječima *O vjernici.* Isto

[1242] Kur'an, sura: El-Mumtehina, ajet 1.

tako potvrđuje da su Allahovi neprijatelji i njegovi neprijatelji: *s Mojim i svojim neprijateljima ne prijateljujte.* I ne samo ovo, već ga podsjeća i na Allahovo zadovoljstvo: *...ako ste pošli da se na putu Mome borite i da naklonost Moju steknete...*

Pogledajte kako Kur'an blagim načinom rješava ovaj problem, koji se vojnom terminologijom tretira kao velika izdaja.

Ibrahim i njegovi sljedbenici: „Mi se odričemo vas!"

Sura nam daje i primjer potpune pripadnosti Allahovoj vjeri i odricanje od nevjerstva i nevjernika i svih drugih pravaca i ideologija:

قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَآءُ مِنكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللهِ وَحْدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللهِ مِن شَيْءٍ

Divan uzor za vas je Ibrahim i oni koji su uz njega bili kada su narodu svome rekli: 'Mi s vama nemamo ništa, a ni sa onima kojima se, umjesto Allahu, klanjate; mi vas se odričemo, i neprijateljstvo i mržnja će između nas ostati sve dok ne budete u Allaha, Njega jedinog, vjerovali!', – ali nisu riječi Ibrahimove ocu svome; 'Ja ću se moliti da ti oprosti, ali te ne mogu od Allaha odbraniti.'[1243]

Vidite li kako cjelokupan 28. džuz govori o primjerima predanosti i pripadnosti Allahovoj vjeri, nasuprot drugima, čije je vjerovanje slabo...? Omladino, prije nego završite sa učenjem Kur'ana i proučavanjem Allahovog programa, naučite ovo značenje i prihvatite njegovu poruku: ljubav poklonite vjernicima, a odreknite se nevjernika!

Ispit prisege žena

Ovaj ispit je uzrok zbog koga je ova sura nazvana imenom El-Mumtehine... Poslušajte Allahove riječi:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَامْتَحِنُوهُنَّ اللهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ

[1243] Kur'an,isura: El-Mumtehine, ajet 4.

O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dođu, ispitajte ih, – a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo –, pa ako se uvjerite da su vjernice onda ih ne vraćajte nevjernicima.[1244]

Ovaj ajet govori o veoma važnoj stvari ukoliko želimo sačuvati i ojačati pripadnost islamu. Ispitajte žene prije nego uđu u vaše društvo, kako ne bismo dozvolili da se u njega uvuku smutljivice, jer je žena garant očuvanja društva. Ona čuva pripadnost svih članova islamskom načinu života i čuva jedinstvo muslimana. Vidite li važnost i mjesto žene u muslimanskom društvu? Vidite li ulogu žene u očuvanju islamskog identiteta? Ta poruka se proteže od sure El-Mudžadela do El-Mumtehina.

Ispit pravednosti sa nemuslimanima

Shvatanje ljubavi prema dobru i mržnje prema zlu, ne smije podrazumijevati neprijateljstvo prema svim nemuslimanima i odricanje od svih sljedbenika Knjige, pa i od onih koji ne iskazuju neprijateljstvo prema islamu i ne ratuju protiv muslimana. Sura El-Mumtehina donosi važno pravilo u ophođenju sa nemuslimanima:

Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg ne izgone – Allah, zaista, voli one koji su pravični.[1245]

Pogledajte ljepotu Kur'ana! U istoj suri u kojoj se govori o zabrani prijateljevanja sa Allahovim neprijateljima, dolazi i naredba dobročinstva i pravde prema sljedbenicima Knjige, jer Allah, zaista, voli one koji su pravedni. Pa, prema kome, onda, treba iskazivati neprijateljstvo?

Ali vam zabranjuje da prijateljujete sa onima koji ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg izgone i koji pomažu da budete prognani. Oni koji s njima prijateljuju sami sebi čine nepravdu.[1246]

Čak i kada su u pitanju ovakvi nevjernici, Kur'an zahtijeva pravedan odnos prema njima: *Allah će sigurno uspostaviti ljubav između vas i onih s kojima ste u zavadi.*[1247]

[1244] Kur'an, sura: El-Mumtehina, ajet 10.
[1245] Kur'an, sura: El-Mumtehina, ajet 8.
[1246] Kur'an, sura: El-Mumtehina, ajet 9.
[1247] Kur'an, sura: El-Mumtehina, ajet 7.

Uočavamo da nam je sura ukazala na preciznu harmoniju u pripadnosti islamu, koja se ogleda u zauzimanju središnjeg stava između odricanja od nevjernika koji ratuju protiv muslimana i tolerancije prema onima koji sa muslimanima žive u miru. Ovo je suština islama.

Šta misliš, da li si položio ove ispite? Gdje si ti u odnosu između ljubavi prema Allahovoj vjeri i odricanja od Zapadnih ideja koje se protive islamskom učenju? Gledaš li na stvari realno i umjereno ili na sve nemuslimane gledaš kao na neprijatelje, ne praveći razliku između miroljubivih i onih koji iskazuju neprijateljstvo?

Molim te, nakon što pročitaš ovu suru, postavi sebi ovo pitanje.

Es-Saf

Poruka sure Saf je jasna iz njenog imena: „O, muslimani, o, pripadnici ove vjere, ujedinite vaše safove na putu borbe za Allahovu vjeru!" Suštinski ajet ove sure glasi:

إِنَّ اللهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُم بُنْيَانٌ مَّرْصُوصٌ

Allah voli one koji se na Njegovu putu bore u redovima kao da su bedem čvrsti.[1248]

Sinovi Israilovi i njihova pripadnost

Sura nam daje primjer sinova Israilovih koji su slijedili Musaa, ali čija je pripadnost vjeri bila veoma slaba: *Kada Musa reče narodu svome: 'O narode moj, zašto me mučite, a dobro znate da sam ja Allahov poslanik vama!*[1249] Kakav je bio rezultat? *I kad oni skrenuše u stranu, – Allah učini da i srca njihova u stranu skrenu.*[1250]

I Isa, a.s., je došao istom narodu sa istom porukom:

A kada Isa, sin Merjemin, reče: 'O sinovi Israilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat i da vam

[1248] Kur'an, sura: Es-Saf, ajet 4.
[1249] Kur'an, sura: Es-Saf, ajet 5.
[1250] Kur'an, sura: Es-Saf, ajet 5.

donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed, koji će poslije mene doći.[1251]

Ali, slabost u slijeđenju vjere sinova Israilovih je, i dalje, ostala prisutna: *i kad im je on donio jasne dokaze, oni rekoše: 'Ovo je prava vradžbina!'*[1252]

Zašto ne ujedinite svoje safove?

Nakon što nas je Uzvišeni podstakao da ujedinimo safove, došao je ajet sa veoma važnom porukom: *Oni žele da utru Allahovo svjetlo ustima svojim, a Allah će učiniti da svjetla Njegova uvijek bude, makar krivo bilo nevjernicima.*[1253]

O, vjernici, ujedinite se i pomozite ovu vjeru, jer neprijatelji islama žele da ga uguše. Kako može slabiti vaša pripadnost islamu, i pored Allahovog obećanja da će upotpuniti svjetlo ove vjere, makar to bilo krivo nevjernicima? Zbog toga ovaj ajet donosi i drugu radosnu vijest od Allaha: *On po Poslaniku Svome šalje uputstvo i vjeru istinitu da bi je uzdigao iznad svih vjera, makar ne bilo pravo mnogobošcima.*[1254]

Ova vjera će, Allahovom dozvolom, biti pomognuta i nadvladat će sve druge ideologije i pravce. Zato, dragi brate, požuri stati pod njen bajrak, kako bi bio od onih kojima je Allah podario uspjeh.

Budite pomagači Allahove vjere

Sura se završava pozivom upućenim svim vjernicima da potvrde svoju pripadnost islamu: *O vjernici, pomozite Allahovu vjeru.*[1255]

Nije dovoljan samo namaz i post, niti samo učenje Kur'ana da bi bio pravi sljedbenik islama. Moraš biti od pomagača Allahove vjere. Ovo pravilo ne važi samo za Muhammedov, s.a.v.s., ummet, već se odnosilo i na prijašnje narode i vjerovjesnike, kao što je i Isau, a.s., bilo objavljeno:

O vjernici, pomozite Allahovu vjeru, kao što su učenici rekli: 'Mi ćemo pomoći Allahovu vjeru!' – kad ih je Isa, sin Merjemin, upitao: 'Hoćete li me pomoći Allaha radi?' I neki od sinova Israilovih su povjerovali, a

[1251] Kur'an, sura: Es-Saf, ajet 6.
[1252] Kur'an, sura: Es-Saf, ajet 6.
[1253] Kur'an, sura: Es-Saf, ajet 8.
[1254] Kur'an, sura: Es-Saf, ajet 9.
[1255] Kur'an, sura: Es-Saf, ajet 14.

drugi nisu, pa smo Mi one koji su povjerovali – protiv neprijatelja njihova pomogli, i oni su pobijedili.[1256]

El-Džuma

Poruka sure El-Džuma, prosto rečeno, je poziv muslimanima na jedinstvo i okupljanje. Džuma-namaz je simbol islamskog jedinstva i jedinstva u jednom kvartu, u jednom gradu... Muslimani se na džumi jednom sedmično okupljaju, slušaju hutbu i jačaju svoje društvene veze.

Zbog čega danas u našim džamijama nema ovih karakteristika? Zbog čega smo zapostavili osnovni cilj džuma-namaza? Zbog čega smo upropastili ovaj blagoslovljeni namaz? Kamo sreće kada bi i oni koji drže hutbe više ravnali svoj život po njima. Kamo sreće da na hutbe idu i omladina, ljudi, djeca i, žene kako bi obnovili svoju pripadnost islamu i ojačali vezu sa islamskom braćom.

Elementi džumanske hutbe

Ljepota ove sure je u tome što ona počinje iznošenjem osnovnih elemenata, koji su kod jedne džumanske hutbe nužni. Kako to? Poslušaj ajet: *On je neukima poslao Poslanika, jednog između njih.*[1257] Kakva je uloga Poslanika, a samim tim i kakva je uloga onih koji ga, nakon njegove smrti, mijenjaju, i drže hutbe? *Da im ajete Njegove kazuje i da ih očisti i da ih Knjizi i mudrosti nauči...*[1258]

Elementi džumanske hutbe su: učenje Kur'ana, život uz Allahove ajete i propise, čišćenje duše i njeno liječenje i podučavanje ljudi sunnetu Allahovog Poslanika, s.a.v.s.

Požurite sa spominjanjem Allaha

Sura počinje sa onim što je najbitnije čovjeku u učvršćivanju u vjeri: *O vjernici, kada se u petak na molitvu pozove, kupoprodaju ostavite i pođite da molitvu obavite.*[1259] Dokaz tvoje pripadnosti islamu jeste i da požuriš ka džamiji, kako bi se sjedinio sa vjernicima tvoga kvarta,

[1256] Kur'an, sura: Es-Saf, ajet 14.
[1257] Kur'an, sura: El-Džuma, ajet 2.
[1258] Kur'an, sura: El-Džuma, ajet 2.
[1259] Kur'an, sura: El-Džuma, ajet 9.

ostavljajući tako dunjaluk iza sebe i ne dajući mu priliku da te odvrati od pripadnosti islamu i od ibadeta: *To vam je bolje, neka znate!*[1260]

Sura nas upoznaje i sa propustom ashaba kada su ostavili Poslanika, s.a.v.s., da stoji na minberu, a oni požurili susresti karavanu koja je upravo tada ulazila u Medinu: *Ali kad oni kakvu robu trgovačku ili veselje ugledaju, pohrle mu i tebe ostave sama da stojiš. Reci: 'Ono što je u Allaha bolje je i od veselja i od trgovine.' – A Allah najbolju opskrbu daje.*[1261]

Ovaj događaj potvrđuje nam da su ashabi, uprkos njihovoj vrijednosti i stepenu, ljudi kao i mi. Trenuci siromaštva i tegobe mogu ih navesti da posrnu, ali njihova je osobina da se odmah vrate Allahu i pokaju.

Poput magarca koji nosi tovar...

Nasuprot ashaba, sura nam navodi i primjer ljudi čija je pripadnost islamu slaba:

Oni kojima je naređeno da prema Tevratu postupaju, pa ne postupaju, slični su magarcu koji knjige nosi. O kako su loši oni koji poriču Allahove ajete! – A Allah neće ukazati na pravi put narodu koji neće da vjeruje.[1262]

Nemoj biti poput njih! Nemoj samo ići na džumu, slušati hutbe i na svoja pleća nositi tolike informacije, zapostavljajući ih i ne sprovodeći ih u životu! Posveti se islamu iskreno. Svoju ljubav prema dobru i pripadnost islamu potvrdi džumom i svojim ophođenjem prema muslimanima. Ovo je poruka sure El-Džuma. Molim Allaha da se ove poruke iznova rode u dušama omladine svakog petka i svaki put kada čuju hutbu.

El-Munafikun

Sura El-Munafikun upozorava na unutrašnju bolest, koja razara jedinstvo muslimana i parča ummet. Zbog toga od prvog ajeta sura iznosi njihove laži i prevare:

1260 Kur'an, sura: El-Džuma, ajet 9.
1261 Kur'an, sura: El-Džuma, ajet 11.
1262 Kur'an, sura: El-Džuma, ajet 5.

Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: 'Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov poslanik!' – I Allah zna da si ti, zaista, Njegovo poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci.[1263]

Allah zna da si ti Njegov Poslanik

U prvom ajetu imamo divan primjer jezičke nadnaravnosti Kur'ana. Neki mogu pomisliti da je to ponavljanje riječi: *I Allah zna da si ti, zaista, Njegovo poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci.* Ako u arapskom jeziku želimo spoznati stilsku vrijednost neke rečenice, onda je možemo odstraniti i vidjeti kakav utjecaj ona ima na značenje: *Kad ti licemjeri dolaze, oni govore: 'Mi tvrdimo da si ti, zaista, Allahov poslanik!' – I Allah zna da si ti, zaista, Njegovo poslanik, a Allah tvrdi i da su licemjeri pravi lašci.*

Šta bi se desilo ako bismo izbacili podvučenu rečenicu? Tada bi značenje bilo da Allah tvrdi da je tvrdnja koju iznose munafici da je Muhammed, s.a.v.s., Allahov poslanik lažna, da Allah sačuva! Subhanallah! Pogledajte, ni jedne riječi, čak ni jednog harfa u Kur'anu nema bez neke posebne uloge u pojašnjenju značenja.

Pogledaj znake licemjerstva munafika:

وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ وَإِن يَقُولُوا تَسْمَعْ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشُبٌ مُّسَنَّدَةٌ

Kad ih pogledaš, njihov izgled te ushićuje; a kad progovore, ti slušaš riječi njihove, – međutim, oni su kao šuplji naslonjeni balvani.[1264]

Njihova vanjština se odlikuje tanahnošću, gracioznošću, ali u unutrašnjosti: *...misle da je svaki povik protiv njih.* I zbog toga: *Oni su pravi neprijatelji, pa ih se pričuvaj!*

Peti ajet nam govori o veličini njihove oholosti prema islamu i Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.:

A kad im se rekne: 'Dođite, Allahov Poslanik će moliti da vam se oprosti', – oni glavama svojim tresu i vidiš ih kako nadmeno odbijaju.[1265]

[1263] Kur'an, sura: El-Munafikun, ajet 1.
[1264] Kur'an, sura: El-Munafikun, ajet 4.
[1265] Kur'an, sura: El-Munafikun, ajet 5.

Allahu pripada dostojanstvo, i Poslaniku Njegovom, i vjernicima...

Smutnja ide to te mjere da je njihov vođa, Abdullah ibn Ubej ibn Selul, prijetio Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.

Oni govore: 'Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabijeg!'[1266]

On je ovim namjeravao kazati da je dostojanstveniji od Muhammeda, s.a.v.s., a da je Poslanik, sačuvaj Allahu, ponižen. Ajet mu odgovara riječima: *A snaga je u Allaha i Poslanika Njegova i u vjernike, ali licemjeri neće da znaju.*[1267]

Ako ne osjetiš dostojanstvo i ponos zbog pripadnosti ovoj vjeri u trenutku kada čuješ ovaj ajet, onda se preispitaj da li i ti imaš neko od svojstava licemjera. Sjeti se riječi El-Faruka, Omera ibn El-Hattaba, koji je rekao: „Mi smo narod kog je Allah uzdigao islamom. Ako budemo tražili dostojanstvo i ugled u nečemu drugom mimo islama, Allah će nas poniziti."

Nemoj da vas vaš imetak uništi

Sura govori i o stvarima koje ometaju potpunu predanost i pripadnost islamu, pripremajući tako čitaoca za sure Et-Tegabun, Et-Talak i Et-Tahrim, koje govore o ovoj tematici podrobno:

O vjernici, neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha. A oni koji to učine, bit će izgubljeni.[1268]

Imetak i potomstvo su bile glavne preokupacije munafika, zato, brate moj, nemoj dozvoliti da te ove stvari odvrate od sjećanja i spominjanja Allaha. Čovjek u takvom stanju je izložen opasnosti licemjerstva. Kakvo je rješenje za ovaj problem? Rješenje je u udjeljivanju na Allahovom putu:

وَأَنفِقُوا مِن مَّا رَزَقْنَاكُم مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ
أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقَ وَأَكُن مِّنَ الصَّالِحِينَ

[1266] Kur'an, sura: El-Munafikun, ajet 8.
[1267] Kur'an, sura: El-Munafikun, ajet 8.
[1268] Kur'an, sura: El-Munafikun, ajet 9.

I od onoga čime vas Mi opskrbljujemo udjeljujte prije nego nekom od vas smrt dođe, pa da onda rekne: 'Gospodaru moj, da me još samo kratko vrijeme zadržiš, pa da milostinju udjeljujem i da dobar budem!'[1269]

Udjeljivanje na Allahovom putu je najbolji lijek za bolesti srca i najsnažnija barijera licemjerstvu.

Sure Et-Tegabun, Et-Talak i Et-Tahrim

Ove sure govore, kako smo i kazali, o stvarima koje uništavaju čovjekovu pripadnost islamu.

Čovjek koji bude okupiran imetkom, suprugom, djecom je prevaren čovjek. Zbog toga će puno tugovati na Dan kada sve tajne budu otkrivene:

A onoga dana kada vas On na onom svijetu sakupi, to će biti dan kada će vam biti jasno da ste sami sebe obmanuli.[1270]

Imanja vaša i djeca vaša su samo iskušenje

Kur'an nam otkriva suštinu ovih stvari kako bismo ih još na dunjaluku znali, i kako nas forma ne bi prevarila:

O vjernici, i među ženama vašim i djecom vašom, doista, imate neprijatelja, pa ih se pričuvajte![1271]

U drugom ajetu Uzvišeni kaže:

Imanja vaša i djeca vaša su samo iskušenje, a u Allaha je nagrada velika.[1272]

U prethodnom ajetu vidimo kako se pravi izuzimanje. Nisu sve supruge i svi nabrojani neprijatelji, već samo neki od njih, dok drugi ajet potvrđuje da je sve to iskušenje i da će veliku nagradu imati onaj ko bude uspješno položio kušnju.

Kao i u prethodnoj suri, tako i u ovoj, kada govori o iskušenju, Uzvišeni govori i o udjeljivanju kao lijeku:

[1269] Kur'an, sura: El-Munafikun, ajet 10.
[1270] Kur'an, sura: Et-Tegabun, ajet 9.
[1271] Kur'an, sura: Et-Tegabun, ajet 14.
[1272] Kur'an, sura: Et-Tegabun, ajet 15.

فَاتَّقُوا اللهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا وَأَنفِقُوا خَيْرًا لِّأَنفُسِكُمْ وَمَن يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ إِن تُقْرِضُوا اللهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ

Zato se Allaha bojte koliko god možete, i slušajte i pokoravajte se i milostinju udjeljujte – za svoje dobro. A oni koji budu sačuvani gramzljivosti, bit će ti koji će uspjeti. Ako Allahu drage volje zajam date, On će vam ga mnogostruko vratiti i oprostit će vam, jer Allah je blagodaran i blag.[1273]

Brate, udijeli na Allahovom putu, kako bi učvrstio svoju pripadnost Allahovoj vjeri i programu, i očistio svoje srce od primjesa dunjaluka i njegovih prohtjeva.

Ne ostavljaj svoju suprugu

Neka niko ne shvati pogrešno suru Et-Tegabun i pomisli da ona poziva na neprijateljstvo prema supruzi, potomstvu i porodici i njihovo zapostavljanje na uštrb ibadeta. Sura Et-Tahrim nam šalje divnu poruku:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَّا يَعْصُونَ اللهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

O vi koji vjerujete, sebe i porodice svoje čuvajte od vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti, i o kojoj će se meleki strogi i snažni brinuti, koji se onome što im Allah zapovjedi neće opirati, i koji će ono što im se naredi izvršiti.[1274]

Nemoj zapostavljati svoj evlad, nemoj ostavljati svoju suprugu da radi šta hoće... Uzmi ih za ruku, povedi ih ka Uputi i izvedi na Allahov put, ne bi li i njih i sebe spasio kazne.

Et-Talak – „ne" razvodu

Sura Et-Talak potvrđuje, iako njeno ime govori o jednoj vrsti društvenog razilaženja – da je nužno čuvati jedinstvo društva i izbjegavati svaki vid nejedinstva, makar se radilo o talaku – razvodu. Mnogo je ajeta koji podstiču na bogobojaznost:

1273 Kur'an, sura: Et-Tegabun, ajet 17.
1274 Kur'an, sura: Et-Tahrim, ajet 6.

Allaha, Gospodara svoga, bojte se.[1275]

A onome koji se Allaha boji, On će izlaz naći.[1276]

A onome ko se Allah boji, On će sve što mu treba učiniti dostupnim.[1277]

A onome ko se bude Allaha bojao – On će preko ružnih postupaka njegovih preći i još mu veliku nagradu dati.[1278]

Sura nam iznosi pravila ponašanja i u trenutku razilaženja u porodici, a ta pravila se ogledaju u jednoj rečenici: boj se Allaha! Nepostojanje bogobojaznosti u ovakvim situacijama ne vodi samo propasti jedne porodice, već se šteta širi na čitavo društvo.

Et-Tahrim – uloga žene u pripadnosti vjeri

Dvadeset osmi džuz se završava, kao što smo i kazali, spominjanjem žene i njene uloge u procesu iskrenog okretanja i pripadnosti islamu. U slučaju da žena ne pripada islamu istinski, može u zabludu odvesti mnoge ljude. Neće joj koristiti islam njenog muža, bez obzira koliko on bio dobar i bogobojazan, pa makar bio i vjerovjesnik, jer je pripadnost islamu obaveza koja se traži od svake individue. Imamo primjer Nuhove i Lutove žene:

...bile su udate za dva čestita roba Naša, ali su prema njima licemjerne bile – i njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći, i reći će se: 'Ulazite vas dvije u vatru, sa onima koji ulaze!'[1279]

U istoj suri vidimo primjer suprotan ovome: faraonova supruga koja je, uprkos tome što je njen muž bio jedan od najvećih nevjernika i silnika, bila oličenje snažne pripadnice Allahovoj vjeri:

A onima koji vjeruju – Allah kao pouku navodi ženu faraonovu, kad je rekla: 'Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu i spasi me od faraona i mučenja njegova, i izbavi me od naroda nepravednog!'[1280]

[1275] Kur'an, sura: Et-Talak, ajet 1.
[1276] Kur'an, sura: Et-Talak, ajet 2.
[1277] Kur'an, sura: Et-Talak, ajet 4.
[1278] Kur'an, sura: Et-Talak, ajet 5.
[1279] Kur'an, sura: Et-Tahrim, ajet 10.
[1280] Kur'an, sura: Et-Tahrim, ajet 11.

Drugi primjer je Merjema, kćerka Imranova, koja je primjer pripadnosti islamu i oličenje čednosti, stida i iskrenog robovanja Uzvišenom:

Merjemu, kćer Imranovu, koja je nevinost svoju sačuvala, a Mi smo udahnuli u nju život i ona je u riječi Gospodara svoga i knjige Njegove vjerovala i od onih koji provode vrijeme u molitvi bila.[1281]

Molim Allaha, dž.š., da ovakvim primjerima osvijetli naš život, pomogne nam da ih slijedimo, učini da budemo pomoć ljudima koji se žele okrenuti islamu. Molim Uzvišenog da pomogne omladini našeg ummeta u čitanju i izučavanju ovog džuza, približi im njegova značenja i pomogne u prihvatanju i predanosti vjeri islamu.

1281 Kur'an, sura: Et-Tahrim, ajet 12.

SURE DVADESET DEVETOG DŽUZA

Vjerska obaveza

Ovaj džuz nosi sa sobom oporuku neposredno pred kraj Kur'ana, a to je obaveza daveta i neophodnost nošenja islamskog programa i njegovog predstavljanja čitavom svijetu. Brate, nakon što si iz prethodnog džuza vidio vrijednost pripadnosti islamu i osjetio slast ljubavi prema Allahovoj vjeri, sada je nužno da se svom snagom pokreneš i pozoveš sve ljude, svim raspoloživim sredstvima i svom snagom i mudrošću.

Obaveza daveta je farz svakom muslimanu i muslimanki, bez obzira koliko njegovo vjersko znanje bilo. Allahov Poslanik, s.a.v.s., je rekao: „Dostavite od mene makar jedan ajet." Zbog toga imam Ahmed ibn Hanbel kaže: „Ko nauči jedno pitanje, on je alim u tom pitanju.". Ebu Bekr, r.a., nam je najbolji primjer. U nekoliko prvih dana, nakon što je prihvatio islam, njegovim sebetom islam su prihvatila šesterica velikih ashaba. U tim prvim danima islama, Ebu Bekr nije znao puno o islamu, čak je možda manje znao od tebe.

Kada spoznaš da je namaz obaveza, govori ljudima da obavljaju namaz. Govori im o ljubavi našeg Gospodara, o ljepotama i slastima Dženneta, i strahotama Sudnjeg dana. Ovo su lahke stvari i ne zahtjevaju poznavanje kompliciranih i zamršenih pitanja. U ovom džuzu ćeš naći materijal koji će ti pomoći.

El-Mulk – spoznaj Onoga kome ćeš pozivati!

Prva sura ovog džuza te uči o Onome kome pozivaš. Prije nego li počneš ljude pozivati islamu, spoznaj Allaha u čiju vjeru ćeš pozivati.

Spoznaj Njegovu vlast i veličinu:

Uzvišen je Onaj u čijoj je ruci vlast – On sve može![1282]

[1282] Kur'an, sura: El-Mulk, ajet 1.

Pogledaj potpunost Njegovog stvaranja u kosmosu:

Pa ponovo pogledaj vidiš li ikakav nedostatak, zatim ponovo više puta pogledaj, pogled će ti se vratiti klonuo i umoran.[1283]

Pogledaj ptice kako lete iznad tebe! Pogledaj vodu kako teče pred tobom i zapitaj se: Da li iko, osim Allaha, može svim ovim vladati?

Zar oni ne vide ptice iznad sebe kako raširenih krila lete, a i skupljaju ih? Smo ih Milostivi drži; On zaista, sve dobro vidi.[1284]

Reci:'Šta mislite, ako vam vode presuše – ko će vam tekuću vodu dati?'[1285]

Sve ove poruke, dragi brate, pripremaju ti put daveta i pozivanja Uzvišenom Allahu. Tvoje srce ispunjavaju ljubavlju, kako bi bilo spremno za ovaj veličanstveni poziv.

El-Kalem – moral daije

Sura El-Kalem nam ukazuje na moralne osobine koje trebaju krasiti jednog daiju. Navodi nam dva primjera: prvi primjer je uzor svih daija, naš Vjerovjesnik, s.a.v.s., i njegov plemeniti i veličanstveni moral: *Jer ti si, zaista najljepše ćudi.*[1286] Na drugoj strani, sura nam navodi primjere lošeg morala koji u davetu ne mogu donijeti nikakve koristi:

I ne slušaj nijednog krivokletnika, prezrena, klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi, škrtaca, nasilnika, velikog grešnika, surova i, osim toga, u tuđe pleme uljeza, - samo zato što je bogat i što ima mnogo sinova.[1287]

Uzvišeni nam u ovoj suri navodi i primjer vlasnika bašče, kog je njegova velika škrtost navela na mržnju prema ljudima i spriječila ga od udjeljivanja. Kao da nam poručuje: „Čuvajte se škrtosti, jer je to jedno od najružnijih svojstava koje se može naći kod daije, i spriječiti ga u dostavljanju poslanice."

Daija mora poznavati osnovne principe islama, mora svoje znanje jačati stalnim i kontinuiranim čitanjem. Iz ovoga shvatamo

---

1283 Kur'an, sura: El-Mulk, ajeti 3-4.

1284 Kur'an, sura: El-Mulk, ajet 19.

1285 Kur'an, sura: El-Mulk, ajet 30.

1286 Kur'an, sura: El-Kalem, ajet 4.

1287 Kur'an, sura: El.Kalem, ajeti 10-14.

zbog čega je sura nazvana imenom El-Kalem – pero. Isto tako, vidimo zbog čega je ovo druga objavljena sura nakon sure El-Alek, čija je prva riječ: „Uči!" Brate, daijo, kako ćeš pripadati ovom ummetu – ummetu učenja i nauke, i pozivati ljude njemu, ako stalno ne čitaš i obnavljaš svoje znanje?

El-Hakka – Sudnji dan

Među ovim surama, koje govore o davetu, dolazi i sura El-Hakka, koja govori o Sudnjem danu, kako bi te još više podstakla da pozivaš svoju braću Allahovoj vjeri... El-Hakka je jedno od imena Sudnjeg dana. Spominjanje ovog dana i opominjanje njim je jedna od najdjelotvornijih metoda mekšanja srca i buđenja iz gafleta i učmalosti. Sura nam govori o strahoti izlaganja djela pred Silnim i Svemoćnim:

Tada će ispitivani biti, i nijedna tajna vaša neće sakrivena ostati.[1288]

Sura govori i o sudbini ljudi, nakon što listovi djela budu raspodijeljeni:

Onaj kome se knjiga njegova u desnu ruku njegovu da- reći će: 'Evo vam, čitajte knjigu moju, ja sam čvrsto vjerovao da ću račun svoj polagati'. I on će biti u životu zadovoljnom, u Džennetu predivnom.[1289]

Vidiš li radosti? Vidiš li poziva ispunjenog srećom, radošću i uspjehom? Zašto i ti ne bi bio poput njega? Zbog čega ne bi pozivao ljude da budu poput ovakvog čovjeka?

Ova sura govori i o suprotnom stanju:

A onaj kome se da knjiga u lijevu ruku njegovu reći će: 'Kamo sreće da mi knjiga moja ni data nije i da ni saznao nisam za obračun svoj! Kamo sreće da me je smrt dokrajčila – bogatstvo moje mi nije od koristi, snage moje nema više!' 'Držite ga i u okove okujte, zatim ga samo u vatri pržite, a onda ga u sindžire sedamdeset lakata duge vežite.[1290]

Divni i veličanstveni ajeti, koji govore o velikim suprotnostima. Obrati pažnju: sura prvo govori o stanovnicima Dženneta, pa tek onda o stanovnicima Vatre. Kao da nam šalje poruku: „Prije nego

---

[1288] Kur'an, sura: El-Kalem, ajet 18.
[1289] Kur'an, sura: El-Hakka, ajeti 19-22.
[1290] Kur'an, sura: El-Hakka, ajeti 25-32.

počnete ljudima govoriti o Džehennemu, govorite im o Džennetu, jer podsticanje ima više utjecaja na srce od zastrašivanja.

El-Mearidž – važnost ibadeta pored ahlaka

Kao što je prethodna sura govorila o važnosti ahlaka u životu daije, ova sura obrađuje važnost ibadeta, kako bi daija objedinio obije ove osobine ne davši prednost jednoj nad drugom. Ovi divni ajeti nam daju opis bogobojaznih namazdžija:

إِنَّ الإِنسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعًا إِلاَّ الْمُصَلِّينَ
الَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلاَتِهِمْ دَائِمُونَ وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُوم
وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ بِيَوْمِ الدِّينِ وَالَّذِينَ هُم مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِم مُّشْفِقُونَ إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ
غَيْرُ مَأْمُونٍ وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ إِلاَّ عَلَى أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ
فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ فَمَنِ ابْتَغَى وَرَاء ذَلِكَ فَأُوْلَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ
وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ وَالَّذِينَ هُم بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلاَتِهِمْ يُحَافِظُونَ
أُوْلَئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ

Čovjek je, uistinu, stvoren malodušan: kada ga nevolja snađe – brižan je, a kada mu je dobro – nepristupačan je, osim vjernika, koji molitve svoje budu na vrijeme obavljali, i oni u čijim imecima bude određen dio za onoga koji prosi i za onoga koji ne prosi, i oni koji u onaj svijet budu vjerovali, i oni koji od kazne Gospodara svoga budu strahovali, – a od kazne Gospodara svoga niko nije siguran – i oni koji stidna mjesta svoja budu čuvali i živjeli jedino sa ženama svojim ili sa onima koje su u vlasništvu njihovu – oni, doista, prijekor ne zaslužuju, – oni koji traže izvan toga, oni u grijeh upadaju, oni koji povjerene im amanete budu čuvali i obaveze svoje ispunjavali, oni koji dug svjedočenja svoga budu izvršavali, oni koji molitve svoje budu revnosno obavljali – oni će u džennetskim baščama biti počašćeni.[1291]

Ovo su ista ona svojstva navedena u suri El-Mu'minun. Kao da nam šalju poruku: daijo, razmisli gdje si ti u odnosu na vjernike. Jesi li ojačao svoj iman i svoj ibadet prije nego si počeo pozivati ljude u vjeru?

[1291] Kur'an, sura: El-Mearidž, ajeti 19-35.

Nemoj ovo shvatiti kao da nisi sposoban pozivati u Allahovu vjeru dok ne usavršiš svoj iman. U ovom smislu je i šejhul-islam, Ibn Tejmije, izrekao jednu divnu rečenicu: „Neka niko od vas ne govori: 'Neću pozivati u vjeru sve dok mi iman ne bude savršen'. Takav čovjek će jednog dana kazati: 'E sad sam savršenog imana', pa će upasti u zabludu ili će umrijeti, a iman neće usavršiti."

Šta je, onda, rješenje? Poslušaj Allahove riječi: *Vi ste narod najbolji od svih koji se ikada pojavio: tražite da se čine dobra djela, a od nevaljalih odvraćate, i u Allaha vjerujete.*[1292]

Rješenje je da pozivaš Allahu, da uljepšaš svoj moral i povećavaš svoje vjerovanje. Sve ovo se ne suprotstavlja da'vi i pozivanju ljudi, jer će ti takav angažman samo pomoći u ibadetu i lijepom moralu.

Vidimo da četiri prve sure ovog džuza nabrajaju osobine daije: od spoznaje Allahove moći do lijepog ahlaka; od znanja i spoznaje do vjere u Sudnji dan i korišćenja tog znanja u davi, dodajući svemu ovome ono što povećava iman, kao što su ibadet i moral. Nakon ovog uvodnog dijela, dolazi sura Nuh koja nam iznosi primjer uspješnog daije.

Nuh

Sura počinje zaduženjem ovog velikog daije: *Mi smo poslali Nuha narodu njegovu: 'Opominji narod svoj prije nego što ga stigne patnja nesnosna!'*[1293] Nakon ovog ajeta, iznosi nam životni put ovog Allahovog poslanika.

Hajmo, braćo, da zajedno pročitamo ovu suru i naučimo od ovog vjerovjesnika kako treba ljubomorno čuvati ovu vjeru i kako da upotpunimo umijeće da've.

Požrtvovanost daije

Iz ovog kazivanja o Nuhovom životu, vidimo požrtvovanost daije na Allahovom putu: *On reče: 'Gospodaru moj, ja sam narod svoj i noću i danju, doista, pozivao.*[1294]

[1292] Kur'an, sura: Ali Imran, ajet 110.
[1293] Kur'an, sura: Nuh, ajet 1.
[1294] Kur'an, sura: Nuh, ajet 5.

Zbog čega se pominje i noć? Ima li ikoga da poziva i noću? Ova sura nam govori kako je Nuh, a.s., spajao dan i noć u davetu, ne praveći razlike između njih. On je ustrajavao u davi neprekidno, svih 24 sata. Ali, poricanje njegovog naroda bilo je grubo i teško: *Ali ga je pozivanje moje još više udaljilo.*[1295] Uprkos svemu, on je ostao ustrajan u svojoj misiji: *I kad god sam ih pozivao da im oprostiš...* Pogledaj riječi *i kad god*? Vidiš kako govori o dugotrajnosti i ustrajnosti: *I kad god sam ih pozivao da im oprostiš, prste su svoje u uši stavljali i haljinama svojim se pokrivali – bili su uporni i pretjerano oholi.*[1296]

Uprkos svim ovim poteškoćama i poricanjima, u suri jasno vidimo njegovu ustrajnost u dostavljanju poslanice Gospodara: *Zatim, ja sam ih otvoreno pozivao, a onda sam im javno objavljivao i u povjerenju im šaputao.*[1297]

Kao da Nuh, a.s., govori: „Koristio sam sve moguće načine i sredstva. Uzimao sam svakog posebno i govorio mu. Organizirao sam skupove i tumačio poslanicu ljudima. Govorio sam i pojedincima i grupama..." Ali, i pored svega toga: *...ali sa njim samo malobrojni povjerovaše.*

Prema nekim predanjima, sa njim je bilo samo šezdeset vjernika. Zamislite, svakih 15 godina njegove misije povjerovao bi po jedan čovjek... Kako je to teško stanje bilo! Kakva je Nuhova ustrajnost i požrtvovanost bila!

Sura Nuh, kao što vidimo, potvrđuje veoma važnu poruku ovog džuza: ustrajte u davi, pa makar vam se samo jedan odazvao. Neka ti u tome Nuh bude primjer.

Umijeće da've

Sura opisuje metode koje je Nuh koristio u svojoj da'vi:

I govorio: 'Tražite od Gospodara svoga oprost, jer On, doista, mnogo prašta; On će vam kišu obilnu slati i pomoći će vas imanjima i sinovima, i dat će vam bašče, i rijeke će vam dati.[1298]

1295 Kur'an, sura: Nuh, ajet 6.
1296 Kur'an, sura: Nuh, ajet 7.
1297 Kur'an, sura: Nuh, ajeti 8-9.
1298 Kur'an, sura: Nuh, ajeti 10-12.

Nuh im je donosio radosnu vijest da, ako se pokore Allahu, to će im donijeti veliku korist još i na ovome svijetu. Kao da im se obraća: „Volite li dunjaluk? Zar se niste vezali za njega? Pokorite se svome Gospodaru da bi živjeli ljepše na ovom svijetu."

Nuh koristi i drugi metod: govor o Allahovoj moći u vasioni:

Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite, a On vas postepeno stvara?![1299]

Zar ne vidite kako je Allah sedam nebesa, jedno iznad drugog, stvorio, i na njima Mjesec svijetlim dao, a Sunce svjetiljkom učinio?[1300]

„Pa, o ovome govori i sura Mulk. Ona govori o važnosti spoznaje Allaha." Pogledajte veličanstvenu vezu među kur'anskim surama. Šta se dalje dešava?

Allah vas od zemlje poput bilja stvara, zatim vas u nju vraća i iz nje će vas sigurno izvesti.[1301]

Podsjećanje na smrt... Podsjećanje na Sudnji dan... Ovo je suština sure El-Hakka. Najbolji imetak daije jeste govor o Sudnjem danu. Vidiš li kakva je veza između sura ovog džuza? Pogledajte kako nam sura Nuh daje praktične primjere onoga o čemu smo govorili u prethodnim surama.

Uzrok propasti

Nuh, a.s., nam objašnjava uzrok propasti njegovog naroda: *Nuh reče: 'Gospodaru moj, oni mene ne slušaju i povode se za onima čija bogatstva i djeca samo njihovu propast uvećavaju.*[1302]

Problem je jedan: zaokupljenost imetkom i potomstvom. O istom ovom problemu govori i sura Et-Tegabun:

O vjernici, i među ženama vašim i djecom vašom, doista, imate neprijatelja, pa ih se pričuvajte![1303]

Sura se završava dovom da bi nas podučila nužnosti spajanja između ličnog truda i zalaganja, sa jedne strane, i dove i okretanja Allahu, sa druge strane, jer Allah je Taj koji upućuje.

[1299] Kur'an, sura: Nuh, ajeti 13-14.
[1300] Kur'an, sura: Nuh, ajeti 15-16.
[1301] Kur'an, sura: Nuh, ajeti 17-18.
[1302] Kur'an, sura: Nuh, ajet 21.
[1303] Kur'an, sura: Et-Tegabun, ajet 14.

Gospodaru moj, oprosti meni, i roditeljima mojim, i onome koji kao vjernik u dom moj uđe, i vjernicima i vjernicama, a nevjernicima samo propast povećaj![1304]

Pogledaj kako se krug koji obuhvata dova širi. On počinje sa samim sobom, zatim moli za svoje roditelje i braću, a, na kraju, za sve vjernike i vjernice… Lijepa li je ovo sura i izvanredno kazivanje kao uputstvo svakom daiji.

El-Džin

Dvadeset deveti džuz sada prelazi na jednu novu vrstu daveta, a to je davet džina. Čudan primjer navodi ova sura. Ona govori o tome kako su džinni prihvatili davu i ponijeli je… A ti, šta je sa tobom? Ti si nemaran!? Poslušaj Allahove riječi:

Reci: Meni je objavljeno da je nekoliko džinnova prisluškivalo i reklo: 'Mi smo, doista Kur'an, koji izaziva divljanje, slušali koji na pravi put upućuje – i mi smo u nj povjerovali i više nikoga nećemo Gospodaru našem ravnim smatrati.[1305]

Zbog čega i ti ne bi bio poput njih? Zbog čega se ne ugledaš na džinne? Pogledaj izazov koji su uputili nevjernicima njihove vrste: *Jedan naš bezumnik je o Allahu laži govorio.*[1306] Pogledaj kako kore i preziru loša djela koja čine ljudi i džini zajedno: *I bilo je ljudi koji su pomoć od džinnova tražili, pa su im tako obijest povećali.*[1307] Ovo je veoma važan ajet koji upozorava sve one koji traže pomoć od džinna. Pogledajte, ovo upozorenje izriču sami džinni… Oni vas upozoravaju na opasnost saradnje sa ostalim džinnima.

Nakon toga dolaze brojni ajeti koji objašnjavaju mudrost džinna i njihovo shvatanje suštine i važnosti da've:

I mi smo, čim smo Kur'an čuli, u nj povjerovali; a ko u Gospodara svoga vjeruje, ni štete ni nepravde ne treba da se boji i ima nas muslimana, a ima nas zalutalih.[1308]

[1304] Kur'an, sura: Nuh, ajet 28.
[1305] Kur'an, sura: El-Džin, ajeti 1-2.
[1306] Kur'an, sura: Džin, ajet 4.
[1307] Kur'an, sura: El-Džin, ajet 6.
[1308] Kur'an, sura: El-Džin, ajeti 13-14.

Govore slično kao i Nuh, podsjećajući da vjera koristi čovjeku još na ovom svijetu: *A da se pravog puta drže, Mi bismo ih vodom obilnom pojili.*[1309]

Jasna je veza ove i prethodne sure, a ogleda se u shvatanju dave, njene važnosti i metoda.

El-Muzemmil

Cilj ove sure jasan je od samog početka: *O ti, umotani! probdij noć, osim malog dijela.*[1310] Tvoja opskrba, daijo, jeste noćni namaz. Zbog čega? Zbog toga što je nošenje misije daveta teška i mukotrpna stvar: *Mi ćemo ti, doista, teške riječi slati.*[1311] Kakva je veza noćnog namaza sa ovim? *Ta ustajanje noću, zaista, jače djeluje i izgovara se jasnije.*[1312] Noćni ibadedet izgrađuje čovjeka, izgrađuje daiju čiji se dnevni program sastoji od daveta danju, i ibadeta noću: *A ti danju, doista, imaš mnogo posla. I spominji ime Gospodara svoga i Njemu se potpuno posveti.*[1313]

Sura spominje Musaa i faraona: *Mi smo vam, zaista, poslali Poslanika da bi svjedočio protiv vas isto onako kao što smo i faraonu poslanika poslali, ali faraon nije poslušao poslanika, pa smo ga teškom kaznom kaznili.*[1314]

Kakve veze imaju Musa i faraon sa ciljem ove sure?

Noćni ibadet je osnovni pomagač u suprotstavljanju nasilnicima, oholima i poricateljima, što je morao raditi Musa, a.s. Sura ti poručuje: „Daijo, klanjaj noću kako bi lakše mogao pozivati ljude Allahovoj vjeri tokom dana."

Sura se završava riječima: *Gospodar tvoj sigurno zna…* pa do kraja ajeta.

Noćni namaz je bio farz muslimanima u početku tajnog pozivanja u islam, i tako je ostalo punu jednu godinu. Ali, ashabima je to bilo teško, pa je objavljen posljednji ajet ove sure koji je donio

1309 Kur'an, sura: El-Džin, ajet 16.
1310 Kur'an, sura: El-Muzemmil, ajeti 1-2.
1311 Kur'an, sura: El-Muzemmil, ajet 5.
1312 Kur'an, sura: El-Muzemmil, ajet 6.
1313 Kur'an, sura: El-Muzemmil, ajeti 7-8.
1314 Kur'an, sura: El-Muzemmil, ajeti 15-16.

ashabima olakšicu: *A vi iz Kur'ana učite ono što je lahko.* U ovom ajetu primjećujemo i riječi: *...i onih koji će se na Allahovu putu boriti...* Uprkos tome što je ovo mekkanska sura koja je objavljena u prvom periodu dave, ona spominje borbu na Allahovom putu, jer je noćni ibadet jedna od osnovnih priprema za džihad. Zbog toga, pozivam sve da praktikuju ovaj ibadet.

El-Muddesir – ustani i opominji!

Dragi daijo, nakon što si uzeo svoju opskrbu, spoznao Onoga kome pozivaš, vidio blistave primjere dave, uvjerio se u istinitost budućeg svijeta i upoznao ono što se o njemu prenosi, zbog čega stojiš na jednom mjestu? Zbog čega se ne pomjeriš? *Ustani i opominji!*[1315] Ovo je sura aktivnosti i napretka u da'vi!

O ti, pokriveni! Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj![1316] Ovo ne znači da samo svojim jezikom izgovoriš: "Allahu ekber", već da sve ljude upoznaš sa Allahovom veličinom i da čitava Zemlja izgovara tekbir, da Allahove naredbe budu najvažnije u tvom životu...

Primjećujemo da ajeti ove sure podstiču brzinu aktivnosti, za razliku od sure El-Muzemmil, čiji ajeti su bili tihi i spori, jer takva atmosfera odgovara noćnom namazu i noći, o čemu govori sura El-Muzemmil: *O ti, umotani! probdij noć, osim malog dijela; – polovinu njezinu ili malo manje od nje; ili malo više od nje, i izgovaraj Kur'an pažljivo Mi ćemo ti, doista, teške riječi slati – ta ustajanje noću, zaista, jače djeluje i izgovara se jasnije, a ti danju, doista, imaš mnogo posla. I spominji ime Gospodara svoga i Njemu se potpuno posveti.*[1317]

Pokretljivost sure El-Muddesir je u skladu sa aktivnostima daije, koji je aktivan i žustar u radu sa drugima: *Ustani i opominji! I Gospodara svoga veličaj! I haljine svoje očisti! I kumira se kloni!*[1318]

A kada se u rog puhne – bit će to naporan dan nevjernicima, neće biti lagan.[1319]

[1315] Kur'an, sura: El-Muddesir, ajet 2.
[1316] Kur'an, sura: El-Muddesir, ajeti 1-3.
[1317] Kur'an, sura: El-Muzemmil, ajeti 1-8.
[1318] Kur'an, sura: El-Muddesir, ajeti 2-5.
[1319] Kur'an, sura: El-Muddesir, ajeti 2-5.

Ovo je nadnaravnost i ljepota Kur'ana, da intezitet ajeta u suri odgovara cilju i suštini sure.

Pogledaj, na primjer, Allahove riječi: *Kao da su divlji magarci preplašeni koji od onih koji ih progone bježe.*[1320] Pogledajmo kako, sura upoređuje bježanje nevjernika od Upute sa bježanjem divljih magaraca od lavova koji ih progone. Izvanredan primjer koji se uklapa u atmosferu o kojoj sura govori.

El-Kijame

Ova sura, svojim imenom, podsjeća na Sudnji dan i ona, pored sure El-Hakka, daijama daje osnovni materijal kojim će pozivati Allahu. Posebno govori o prvoj etapi Ahireta – o smrti: *Pazi! Kada duša dopre do ključnih kosti, i vikne se; 'Ima li vidara?' i on se uvjeri da je to čas rastanka i noga se uz nogu savije, toga dana će Gospodaru tvome priveden biti.*[1321]

El-Insan

El-Insan objašnjava jednu od najbitnijih stvari u koju daija mora biti uvjeren: od tebe je potrebna samo da'va, rezultate daje Allah. Zbog toga Uzvišeni Allah kaže: *Mi mu na pravi put ukazujemo, a njegovo je da li će zahvalan ili nezahvalan biti.*[1322] Ova sura šalje poruku Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i svim daijama nakon njega: „Nemojte očajavati zbog poricanja ljudi, Allah upućuje onoga koga On hoće!"

Zato izdrži do odluke Gospodara tvoga, i ne slušaj ni grešnika ni nevjernika njihova![1323]

A ovi, oni život na ovom svijetu vole doista, a ništa ih se ne tiče dan tegobni koji ih čeka.[1324]

[1320] Kur'an, sura: El-Muddesir, ajeti 50-51.
[1321] Kur'an, sura: El-Muddesir, ajeti 26-30.
[1322] Kur'an, sura: El-Insan, ajet 3.
[1323] Kur'an, sura: El-Insan, ajet 24.
[1324] Kur'an, sura: El-Insan, ajet 27.

El-Murselat

U prethodnoj suri je govor bio upućen daijama, a u suri El-Murselat Uzvišeni se direktno obraća i upozorava poricatelje i nevjernike: *Teško toga dana poricateljima!*[1325] U isto vrijeme govori i daijama: „Nemojte očajavati i tugovati zbog njih. Vi radite, a rezultate prepustite Gospodaru svijetova: *Pa u koji će govor, ako ne u Kur'an, vjerovati?!*[1326]

Divan spoj govora o pozivanju Allahu! Uprkos tome što mi ne primjenjujemo sva pravila i poruke ove sure, pokušali smo baciti zračak svjetlosti na njena značenja, kako bi svakom učaču Kur'ana ostavili prostora da živi uz ove sure, da spozna lijepe poruke kojih je Kur'an pun, i koje nikada neće nestati u skladu sa riječima Allahovog Poslanika, s.a.v.s.: „Nadnaravnosti Kur'ana nikada neće biti iscrpljene."

1325 Kur'an, sura: El-Murselat, ajet 15.
1326 Kur'an, sura: El-Murselat, ajet 50.

SURE TRIDESETOG DŽUZA

Put je upotpunjen

Ovaj džuz je završetak Kur'ana. Nakon propisa i obaveza, nakon spominjanja vijesti o prijašnjim narodima, nakon uzimanja pouka i poruka, nakon spominjanja osnova i uzroka hilafeta u određenim surama, čak i u cijelim džuzevima, dolazi nam trideseti džuz, iznoseći kratke i uticajne slike, kako bi potvrdio poruke koje pomažu svakom ko uči Kur'an i slijedi njegov put. Ove poruke počinju od vjerovanja u Allahovu veličinu i Njegovu moć do podsjećanja na susret sa Allahom i povratak Njemu te spominjanje Allaha i zahvalnost na blagodatima.

Abese - prijekor na Allahovom putu

U ovoj suri čitamo o blagom prijekoru koji je Allah uputio Poslaniku, s.a.v.s., kada se okrenuo od slijepca, Abdullaha ibn Ummi Mektuma, koji je došao da ga pita o nečemu. Abdullah je bio musliman, ali se Poslanik, s.a.v.s., okrenuo od njega, jer je u tom trenutku razgovarao sa nekim kurejšijskim prvacima. Pa je Allah objavio:

عَبَسَ وَتَوَلَّىٰ أَن جَاءَهُ الْأَعْمَىٰ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّىٰ أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنفَعَهُ الذِّكْرَىٰ

On se namrštio i okrenuo zato što je slijepac njemu prišao. A šta ti znaš – možda on želi da se očisti, ili pouči pa da mu pouka bude od koristi.[1327]

Ovaj ajet nas uči da je davet pravo svih ljudi, a ne samo određene skupine. Iz ove sure saznajemo da je onaj ko je došao pozivu, preči od svih drugih bez obzira na njegov društveni status.

Važno je spomenuti da Poslanikovo, s.a.v.s., zanimanje za prvake Kurejša nije bilo zbog toga što je on poštovao njihov društveni položaj,

[1327] Kur'an, sura: Abese, ajeti 1-4.

ili prezirao položaj slijepca od kog se okrenuo, već je Poslanik, s.a.v.s., uvidio da bi njihovo prihvatanje islama imalo veće koristi za islam. To je činio radi vjere, a ne radi njihovog bogatstva.

Zbog toga je Uzvišeni Allah poslao ovaj prijekor kako niko ko dolazi islamu ne bi bio zanemaren i kako bi daije usvojili pravilo da uvažavaju sve ljude podjednako: siromašne i bogate, stare i mlade, i da u svome davetu ne daju prednost jednima nad drugima.

Et-Tarik – Allahu pripada vlast i On stvara

Sura Et-Tarik nas poziva da se sjetimo naše suštine i korijena:

فَلْيَنظُرِ الْإِنسَانُ مِمَّ خُلِقَ خُلِقَ مِن مَّاءٍ دَافِقٍ يَخْرُجُ مِن بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ إِنَّهُ عَلَىٰ رَجْعِهِ لَقَادِرٌ

Nek čovjek pogleda od čeka je stvoren! stvoren je od tekućine koja se izbaci, koja između kičme i grudi izlazi, i On je, zaista, kadar da ga ponovo stvori.[1328]

Čovjek je stvoren od obične kapi tekućine koja izlazi između kičme i grudi. To je poput kapi kiše od koje počne bilje klijati: *I tako mi neba puna kiše i Zemlje koja se otvara kada rastinje nikne.*[1329]

Stvoritelj kosmosa i Stvoritelj čovjeka je jedan Bog. Stvorio je čovjeka kao što je stvorio biljke od kapi tekućine u koju je smjestio tajnu života.

Eš-Šems – Tvoja moć je kod tvoga Gospodara

U suri Eš-Šems su nabrojane brojne pojave koje je Uzvišeni Allah potčinio čovjeku, kao najvažnijem i najplemenitijem Božijem stvorenju:

وَالشَّمْسِ وَضُحَاهَا وَالْقَمَرِ إِذَا تَلَاهَا وَالنَّهَارِ إِذَا جَلَّاهَا وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَاهَا وَالسَّمَاءِ وَمَا بَنَاهَا الْأَرْضِ وَمَا طَحَاهَا نَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا

[1328] Kur'an, sura: Et-Tarik, ajeti 5-8.
[1329] Kur'an, sura: Et-Tarik, ajeti 11-12.

Tako Mi Sunca i svjetla njegova, i Mjeseca kada ga prati, i dana kada ga vidljivim učini, i noći kada ga zakloni, i neba i Onoga koji ga sazda, i Zemlje i Onoga koji je ravnom učini, i duše i Onoga koji je stvori.[1330]

Ajeti nabrajaju ove kosmološke pojave da bi se zaustavili kod duše, pojašnjavajući njenu vrijednost:

فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا قَدْ أَفْلَحَ مَن زَكَّاهَا وَقَدْ خَابَ مَن دَسَّاهَا

...pa joj put dobra i put zla shvatljivim učinio, – uspjet će samo onaj ko je očisti, a bit će izgubljen onaj koje je na stranputicu odvodi![1331]

Kada je čovjek spoznao svoje mjesto kod svoga Gospodara, požurio je u pokornost Njemu i u pokajanje, kako bi se Njegova ljubav povećala još više.

Ed-Duha – Ljubav kod Gospodara

U istom džuzu susrećemo se sa surom koja govori o stvarima suprotnim prijekoru. Sura Ed-Duha govori o Allahovoj ljubavi prema vjerovjesniku Muhammedu, s.a.v.s:

Tako mi jutra i noći kada se utiša, – Gospodar tvoj nije te ni napustio ni omrznuo![1332]

Poslaniče, nemoj misliti da te je Allah ostavio ili omrznuo: *Zar nisi siroče bio, pa ti je On utočište pružio, i za pravu vjeru nisi znao, pa te je na pravi put uputio, i siromah si bio, pa te je imućnim učinio?*[1333]

Divnih li riječi koje ukazuju na Allahovu ljubav prema Poslaniku, s.a.v.s!

Ljepota sure je i u tome što se Uzvišeni Allah na početaku sure zakleo zorom i noću. To su dva vremenska perioda puna ljepote, nježnosti i suptilnosti. Allahova ljubav prema Poslaniku, s.a.v.s., nije ograničena samo na riječi, već i na psihološku atmosferu svih riječi i ajeta ove sure.

1330 Kur'an, sura: Eš-Šems, ajeti 1-7.
1331 Kur'an, sura: Eš-Šems, ajeti 8-10.
1332 Kur'an, sura: Ed-Duha, ajeti 1-3.
1333 Kur'an, sura: Ed-Duha, ajeti 6-8.

Et-Tin – ti si, čovječe, najbolji, ali pod uslovom...

U suri Et-Tin vidimo istu poruku upućenu na početku sure:

Tako mi smokve i masline, i Sinajske gore, i grada ovog, bezbjednog, – Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem.[1334]

Kakva je veza između prethodna tri ajeta u kojima se Allah kune stvaranjem čovjeka? Ovi ajeti predstavljaju tri blagoslovljena mjesta kojima se Allah kune: zemlja smokve i masline je Palestina, Sinajska gora je mjesto na kojem je Musa razgovarao sa Allahom, a bezbjedni grad je Mekka. Sva ova mjesta imaju svoju svetost i blagoslovljena su. Nakon toga, sura spominje stvaranje čovjeka u najljepšem obliku, šaljući nam tako poruku da je svetost ljudske duše kod Allaha na stepenu svetosti ovih mjesta. Zato, čovječe, počasti i uzdigni sebe pokornošću Allahu, zahvaljujući Mu što te je stvorio u najljepšem obliku. Ako tako ne postupiš, Uzvišeni te upozorava: *Zatim ćemo ga u najnakazniji lik vratiti.*[1335] Od ovoga te može spasiti samo vjerovanje i dobro djelo: *Samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili, njih čeka nagrada neprekidna.*[1336]

El-Alek

U ovom džuzu imamo dvije sure od kojih je prva početak objave, a to je sura El-Alek:

Čitaj, u ime Gospodara tvoga koji stvara, stvara čovjeka od ugruška! Čitaj, plemenit je Gospodar tvoj, koji poučava peru, koji čovjeka poučava onome što ne zna.[1337] Druga sura je sura En-Nasr. Ona najavljuje Poslanikovo, s.a.v.s., preseljenje na Ahiret: *Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu.*[1338] Ova sura je objavljena neposredno prije Poslanikove, s.a.v.s., smrti i govori mu o dostojanstvu i pobjedi koji očekuju islam:

[1334] Kur'an, sura: Et-Tin, ajeti 1-4.
[1335] Kur'an, sura: Et-Tin, ajet 5.
[1336] Kur'an, sura: Et-Tin, ajet 6.
[1337] Kur'an, sura: El-Alek, ajeti 1-5.
[1338] Kur'an, sura: En-Nasr, ajet 1.

...i vidiš ljude kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze ti veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga i moli Ga da ti oprosti, On je uvijek pokajanje primao.[1339]

Kakva je veza molbe za oprost, sa dostojanstvom i pobjedom o kojoj sura govori? Pobjednik često puta osjeti samodopadljivost i oholost, kao što smo vidjeli kod velikog broja osvajača u historiji. Zbog toga je nužno da čovjek, u tim trenucima, zahvaljuje Allahu i bude svjestan svih blagodati koje mu je Allah darovao. Zbog slabog zahvaljivanja Allahu, treba Ga moliti za oprost. Ovo ne samo da štiti djelo od propasti i uništenja, već štiti i čovjekovo srce od oholosti i siline.

Parola iskrenih

Iz ovog razloga vidimo da se istigfar – traženje oprosta, u islamu uvijek spominje uz velike stvari. Tako, na primjer, nakon namaza, govorimo: „Molim Allaha, osim kog drugog božanstva nema, Živog i Vječnog, da mi oprosti grijehe, i Njemu se kajem.“ Uzvišeni Allah nas posredstvom ove sure uči da sve blagodati koje imamo pripisujemo Njegovoj dobroti, i da sebe uvijek podsjećamo koliko malo zahvaljujemo, pa da zbog toga tražimo oprost grijeha. Niko se istinski i potpuno ne može odužiti Uzvišenom Allahu niti ispuniti obaveze prema Njemu.

Et-Tekasur – ravnoteža materije i duha

Sura Et-Tekasur sa sobom nosi veoma važnu poruku: nema života samo za tijelo. Mi ne živimo samo radi hrane, izleta, supruge i sl. Moramo obratiti pažnju na dušu. Sura sadrži upozorenje da nas imetak i djeca ne smiju odvratiti od sjećanja na Allaha, pa da smrt i susret sa Gospodarom bude iznenada:

Zaokuplja vas nastojanje da što imućniji budete sve dok grobove ne naselite.[1340]

Sura, zatim, prijeti svakom onome ko živi samo radi ovodunjalučkih slasti i tjelesnih prohtjeva:

1339 Kur'an, sura: En-Nasr, ajeti 2-3.

1340 Kur'an, sura: Et-Tekasur, ajeti 1-2.

A ne valja tako, saznat ćete svakako! i još jednom, ne valja tako! saznat ćete sigurno! Ne valja tako, neka znate pouzdano Džehennem ćete vidjeti jasno![1341]

Na vrijeme razmisli da ne budeš i ti od njih. Ti imaš dušu koja žudi za svojom hranom, a njena hrana je istigfar, pokornost Allahu, obavljanje namaza, noćni namaz... Ako se oglušiš o ovo upozorenje, onda poslušaj ovaj ajet koji opisuje stravičan prizor Džennema:

I još jednom, doista će te ga vidjeti očigledno! zatim ćete toga dana za sladak život biti pitani sigurno![1342]

Uzvišeni će nas pitati za svaku blagodat koju nam je darovao, bila ona velika ili mala. Naše tijelo koje nam je Allah dao na korišćenje je velika blagodat. Neki ga koriste u grijehu, a pri tom zaboravljaju svoju dušu i pripremu za budući svijet.

El-Asr

Dolazimo do sure El-Asr. Imam Šafija je o njoj kazao: „Da ništa drugo od Kur'ana nije objavljeno osim ove sure, bilo bi dovoljno ljudima." Sura je u sebi objedinila sve principe islama: ...*samo ne oni koji vjeruju i dobra djela čine...* Ona, zatim, ukazuje na važnost islamskog jedinstva, međusobne saradnje vjernika u pomaganju vjere te strpljivosti u svemu onome što ih snađe na tom putu: ...*i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.*[1343]

Svaki onaj ko ne ide ovim putem, propao je: *Čovjek, doista, gubi,samo ne oni koji vjeruju...* Ovo je isti onaj put za koji molimo Allaha svakodnevno u našim namazima:

Uputi nas na pravi put, na put onih kojima si milost Svoju darovao, a ne onih koji su protiv sebe srdžbu izazvali, niti onih koji su zalutali![1344]

Propali su i oni na koje se Allah rasrdio i oni koji su zalutali. Samo oni koji jedni drugima oporučuju istinu i strpljivost, uživaju u Allahovim blagodatima upute i pravog puta.

[1341] Kur'an, sura: Et-Tekasur, ajeti 3-6.
[1342] Kur'an, sura: Et-Tekasur, ajeti 7-8.
[1343] Kur'an, sura: El-Asr, ajet 3.
[1344] Kur'an, sura: El-Fatiha, ajeti 6-7.

Izgradnja ummeta i civilizacije

U suri El-Asr zapažamo veoma važne poruke i značenja. Ona u sebi objedinjava sve faktore koji pomažu u izgradnji civilizacije i ummeta, kao na primjer, poklanjanje pažnje vremenu: *Tako mi vremena.* Ono što je važno jeste, da naše vrijeme koristimo u dobrim i korisnim djelima: *oni koji vjeruju i dobra djela čine...* Ovome treba dodati i duh zajedničkog rada: *...i koji jedni drugima istinu preporučuju i koji jedni drugima preporučuju strpljenje.* Kada naš ummet postane svjestan sure El-Asr, onda će sazrijeti uslovi za njegov napredak.

El-Fil – spletke i zablude su slabe

Sura El-Fil nas obavještava da je čitava vasiona u Allahovom vlasništvu i da je On, Uzvišeni, moćan spustiti kaznu na svakog nasilnika, u svakom vremenu i na svakom mjestu:

Zar nisi čuo šta je sa vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio! Zar lukavstvo njihovo nije omeo?![1345]

Zamke, spletke i lukavstva Allahovih neprijatelja su slaba i kratkotrajna. To je očita zabluda, a Allahova veličanstvena moć opstoji i bez toga:

I protiv njih jata ptica poslao, Koje su na njih grumenje od gline pečene bacale, pa ih On kao lišće koje su crvi istočili učinio?[1346]

Tražite od Allaha pomoć protiv Njegovih i vaših neprijatelja.

Kurejš – nemoj da blagodati postanu navika na koju ne obraćaš pažnju

Dolazimo do sure Kurejš koja tretira jednu veoma opasnu i proširenu bolest. To je bolest koja se ogleda u gubljenju osjećaja zahvale na Allahovim blagodatima:

Zbog navike Kurejšija, navike njihove da zimi i ljeti putuju.[1347]

Kurejšije su bili navikli na ovu veliku blagodat. Allah im je osigurao put kojim su mogli trgovinskim karavanama putovati dva

[1345] Kur'an, sura: El-Fil, ajeti 1-2.
[1346] Kur'an, sura: El-Fil.
[1347] Kur'an, sura: Kurejš, ajeti 1-2.

puta godišnje, ljeti i zimi. Na ovakvu blagodat se treba neizmjerno zahvaljivati:

Neka se oni Gospodaru hrama ovoga klanjaju, koji ih gladne hrani i od straha brani.[1348]

Među najvećim blagodatima i najvažnijim životnim potrebama čovjekovim jesu hrana i sigurnost. Sura Kurejš poručuje sljedbenicima Kur'ana: oživite vaša srca sjećanjem na blagodati i nemojte da vam one postanu navika, jer navika umrtvljuje srca i sprječava čovjeka od zahvalnosti.

[1348] Kur'an, sura: Kurejš, ajeti 3-4.

Sadržaj

Amr Halid, roden je 1967. godine u Aleksandriji (Egipat). Završio je trgovačku akademiju i po profesiji je knjigovođa. Uz to, vanredno je studirao islamske studije i mnogo je čitao, naročito iz Poslanikovog životopisa i povijesti islama. Tako je postigao široku islamsku naobrazbu i znanje o vjeri. Amr Halid je najpoznatiji i najuticajniji daija današnjice, koji može biti uzor svima koji govore o islamu u 21. vijeku. S ciljem praktičnog djelovanja i praktičnog doprinosa islamskom Ummetu, Amr Halid je svojim predavanjima «Graditelji života» inicirao osnivanje na hiljade klubova i organizacija širom svijeta koja se bave praktičnim stvarima. Jedan od podprojekata jeste i borba protiv pušenja, alkoholizma i droga. Za doprinos u ovoj oblasti, Svjetska zdravstvena organizacija je Amru Halidu dodijelila specijalnu nagradu juna 2004.god. Za samo nekoliko mjeseci njegova audio-poruka pušačima je ‚skinuta' s njegove oficijelne stranice 121.000 puta, a tekstualna poruka je ‚skinuta' 762.000 puta. A tekstualna poruka protiv droga je ‚skinuta' oko 50.000 puta. Zvanična web stranica Amra Halida na Internetu, www.amrkhaled.net, je u 2005. godini imala više od 120 miliona posjeta. Toliki broj posjeta njegov veb-sajt svrsatva među 550 najposećenijih u svijetu. Amr Halid primjer je čovjeka koji je razumio da svaki musliman treba pozivati u islam, mudro i lijepim savjetom. Međutim, da bi to pozivanje bilo uspješno, potrebno je biti iskren, tj. istinski voljeti islam i živjeti za islam. Iako on nije 'profesionalni' da'ija, činjenica je da je postigao više nego i cijele institucije. Ključ njegovog uspjeha je znanje i govor iz srca.

EL-KELIMEH IZDANJA IZ BIBLIOTEKE AMR HALIDA:

1. Govor Srca
2. Stopama Miljenika
3. Ibadeti vjernika
4. Namjesnik na Zemlji
5. U Tvoje ime živimo
6. Liječenje srca
7. Halife
8. Moral vjernika
9. Spoznaj sebe i kosmos - spoznaćeš Stvoritelja
10. Strpljivost, pristojnost i nesebičnost

9 788679 800107